جګړه او سوله

څلورم ټوک

لیف نیکولایوویچ تولستوی
ژباړن:
دوکتور لطیف بهاند

مسکو
۲۰۱۲

Ketabton.com

۲۰۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم:	جګړه او سوله
لیکوال:	لیف نیکولایوویچ تولستوی
ژباړن:	دوکتور لطیف بهاند
ټوک:	څلورم
طرحه او ډیزاین:	سپین سهار
خپرندوی او مالي لګښت:	د میدان وردګو ولایت والي محمد حلیم فدایي
چاپشمېر:	۱۰۰۰ ټوکه
چاپکال:	۱۳۹۱ل/ ۲۰۱۲ز
د خپرونو لړ:	(۴۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

له دې سره هم مهاله د پيترزبورګ دلوړپوړو ترمنځ له بل هر وخت نه زياته، د روميا نځوف ، فرانسويانو ، ماريافيدروفنا ، شهزاده وليعهد او نورو ډلو ترمنځ سخته توده او کړکيچنه سيالي روانه وه. دا سې يو حالت چې شر او شوريې لکه د مچيو د ملکې په شان د دربار د مفتخورو و له خوا خپه کېده ، خو د پترزبورګيانو تود ، ارام، عيش او نوش او پرتمين ژوند چې، له ربښتيني بهېره څه لرې او يوازې په اوهامو او تصوراتو کې، د پخوا په شان چې و ، هماغه شان و. په دې عيش او نوش کې په هغو ګوابنونو چې ملت ورسره مخامخ و ،خبرېدل، خورا ګرانه خبره وه. د نڅاوو او مېلمستياوو بنډارونه هماغسې د پخوا په شان جوړېدل، فرانسوي تياتر هماغه ننداري ښودلې، هماغه درباري ګټې، هماغه درباري واکونه او هماغه دوکې. يوازې په لوړو کړيو کې دا هڅه کېده چې، د ربښتيني حالت د ستونزو يادونه وشي. په کراره او بنګهاري به دا کيسې کېدې چې، څنګه په دې سختو حالاتو کې يو له بل سره سيالۍ او ناندرۍ وکړې. مور ملکه ماريافيدروفنا ، ددې ترمشرۍ لاندې د خپلو خيريه مؤسسو او روزنتونونو په اند ښښنه کې وه چې، دغه ټولې مؤسسې دې د کازان ښار ته ولېږدول شي. ددغو مؤسسو کالي او کېړي هم ټول، ټول شوي وو ، خو ملکې ايلزواتې الکسيووفنا ، ددې پوښتنې په ځواب کې چې دا څه سپارښتنې لري، په خپلې ځانګړې هېوادپالنې ځواب ورکړی و

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې، دا د دولتي خيريه مؤسسو په هکله هيڅ ډول سپارښتنه نه شي کولای، ځکه دا ټولې چارې، يوازې خپله ټولواک پورې اړه لري، خو هغه څه چې په ځانګړې توګه په دې پورې اړه لري، کولای شي وو ايي چې، دا به وروستی څوک وي چې، له پترزبورګه وزي.

انا پاولوفنا د اګست په شپږو بشتمه ،ياني د هماغې بارادينو د جګړې په ورځ يو داسې بنډار جوړ کړی و چې، د هغه تر ټولو غوره خبره، د سپېڅلي حضرت (د مسکو مشر پاپ) د هغه ليک لوستل و چې، د سرګي له شمايل سره يې ټولواک ته رالېږلی و. دا ليک د هېواد پالنې او روحانيت تر ټولو غوره بېلګه وه. ټاکل شوې وه چې، دغه ليک باید سرداروا سيلی چې، په غوره لوستلو کې يې ويا ړمن نوم درلود لوستلای وای. (هغه د ملکې په حضور کې شعرونه او ويناوې لوستې) د لوستلو هنر په دې کې ده چې، کلمې باید په لوړه ، معنی ته له پامه پرته، د زاريو او مينه ناکتيا تر منځ د انډول په ساتنه، په سندريز ډول ادا شوې وای. .. دغه ليک لوستنه، د انا پاولوفنا د نورو ډېرو بنډارونو په څېر خورا سياسي بڼه لرله. په دې غونډه کې باید څو تنو مخورو ګډون کړي وای چې فرانسوي تياتر ته د تګ له امله ،شرمېدلي وای او د هغو دهېواد پالنې احساس يې را پارولای شوای. که څه هم پوره ډېر خلک راټول شوي وو ، خو اناپاولوفنا لا هغه کسان چې باید په مېلمستون کې وويني، نه ليدل، نو ځکه يې لا لوستل نه پيلول او په ټوليزو خبرو اخته وو.

په دې ورځو کې د ورځې غوره خبر، د ګرافينې بېزاوخوفې، ناروغی وه. ګرافينه څو ورځې مخکې ناڅاپه ناروغه شوې وه او په هغو بنډارونو کې چې دا به يې ښکلا وه، ګډون نه و کړي. داسې ويل کېدل چې هغه څوک نه مني او د پترزبورګ د داکټرانو پر ځای چې تل به يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پالنه کوله، ځان یوه ایتالوي ډاکتر ته سپارلی دی چې هغه یې په کوم نوي ، ځانګړي او غیر عادي ډول تداوي کوي.

ټول په دې ښه پوهېدل چې د دغې ښکلې او زړه وړونکې ګرافینې د ناروغتیا علت په دې کې دی چې هغې غوښتل هممهاله له دوو مېړونو سره واده وکړي. د دغه ایتالوي ډاکتر د تداوۍ ځانګړتیا په دې کې وه چې له دغې پېښې نه ګرافینې ته پیدا شوې ناآرامي لرې کړي، خو د انا پالوفنې تر مخې نه یوازې چا په دې اړه فکر نه شو کولای بلکې ګواکې داسې ښوول کېده چې څوک له دې خبرې خبر هم نه دي.

-ویل کېږي چې د خوارې ګرافینې حال خورا خراب دی، ډاکتر ویلي چې د هغې ناروغي د تیو ناروغي ده.

-د تیو ناروغي ؟ دا خو خورا وحشتناکه ناروغي ده.

-ویل کېږي چې سیالان له همدې امله سره پخلا شوي دي.

د تیو کلمه یې په خورا خوند سره ادا کوله.

-دا هم ویل کېږي چې مشر ګراف ډېر خوابدی دی. دا هم ویل کېږي چې کله ډاکتر هغه ته وویل چې دغه ناروغي خورا ګواښمنه ده، هغې لکه ماشوم داسې وژړل.

-اوهو ، هوکې دا به یوه لویه ورکه وي، داسې زړه وړونکې ښکلې ښځه ..

انا پاولوفنا هغو ته ورنږدې شوه او وې ویل:

-تاسو د هغې خوارې ګرافینې په اړه غږېږئ، ما یو څوک د هغې پوښتنې ته ورلېږلی و ، وایي چې اوس لږه ښه شوې ده.

هغې له خپلې تلوسې نه ډکې موسکا سره وویل:

-په رښتیا یې د نړۍ تر ټولو ښکلې او زړه راښکوونکې ښځه ده. که څه هم موږ بېلابېلو ډلو پورې اړه لرو ، خو دا ددې سبب نه کېږي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې ته درناوي ونه کړم، هغه خورا بدمرغې ده.

يوه ځوان چې د اناپاولوفنې تر دغو خبرو وروسته چې د ګرافينې د ناروغۍ راز يې راسپړو، ځان ته حق ورکړ چې تعجب وکړي او وو ايي چې ولې د ګرافينې د پالنې او تداوۍ لپاره ډاکتران نه دي رابلل شوي او د هغې ژوند د کوم دوکمه مارلاس ته سپارل شوی دی، نو کېدای شي کوم ګواښمن دارو هغې ته ورکړي.

آنا پاولوفنا، په زهرلړه ژبه پر دغه بې تجربې ځوان ور ودانګل او وې ويل:

- کېدای شي ستاسو معلومات زما په اړه ربښتيا وي، خو زما د هغو سرچينې هم خورا ډاډمنې دي او وايم چې هغه ډېر پوه او ډېر پياوړی داکتر دی. هغه د اسپانيا د ملکې ځانګړی داکتر دی. په دې توګه وروسته له هغه چې هغې، هغه ځوان ښه وشرماوه، مخ يې مېلمنې ته وروا ړاوه، هغه تندی تريو کړ او غوښتل يې ببرته تندی ورين کړي او د اتريش په اړه کومه ټوکه وو ايي.

ببلبين، د هغه ديپلوماتي يادښت په اړه چې له اتريشي بيرغونو سره يو ځای ويانا ته استول شوی و، خبرې کولې، دغه ببرغونه ويتينشتاين برمته کړي وو، يا هغه شان چې په پترزبورګ يادونه کېده ، د پتره پول اتل نيولي وو، هغه وويل:

- ښنګه؟ خورا ښکلې او بې سارې ده.

په دې توګه هغې غوښتل، ټول ددې لپاره چپ شي چې ببلبين هغه ته نور هغه څه وو ايي ،چې ده لا د وختنه اوريدلي و او ببلبين د هغه ديپلو ماتيکه ليک، ليکنه کټ مټ تکرار کړه چې ده خپله ليکلې و:

- امپراتور په دې ډول د اتريش ببرغونه، د هغه دوست ببرغونه چې د لارې د بهېر نه لرې پيدا شوي دي، ببرته ورلېږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د ليک تر لوستلو وروسته تندی ښېرته تريو کړ، سردار واسيلي وويل:

- ډېره په زړه پورې ده، په زړه پورې !

ايپوليت ناڅاپه په لوړ آواز وويل:

- دا کېدای شي د وارث لاره و اوسي.

ټولو هغه ته سترګې ور واړاولې، خو په دې پوه نه شول چې هغه څه ويل غوښتل.

سردار ايپوليت هم له خندنې حيرانتيا سره خپل شا او خواته وکتل. هغه هم کله د نورو په شان د هغو خبرو په معنی نه پوهېده چې ده ويلي و، هغه د خپل ديپلوماتيک کار په لړ کې په وار وار دا ليدلي و چې په دې ډول د ناڅاپي خبرو کول، خورا دخندا وړ وي، نوځکه هر څه يې چې په زړه کې تېريدل، هغه يې وويل:

- کېدای شي، خورا ښه به شي ! او که ښه نه دی، هغوی به يې ښه کړي. تر هغه وروسته د رښتيا يو زورونکی سکوت رامنځ ته او تر هغه وخته پورې دوام پيدا کړ چې انا پاولوفنا هغه سړي ته چې هومره هېواد پالنه هم نه وه، لارښوونه وکړه، مېلمه پالې، سردار ايپوليت ته ځای په ننښه کړ او سردار واسيلي ته يې بلنه ورکړه چې د ميز شا ته راشي. هغه ته يې دوه شمعې او ليکل شوی ليک راوړل او له هغه نه يې هيله وکړه چې هغه ولولي او نور ټول چپ شي.

سردار واسيلی په ټينګ آواز وويل:

- مشر مهربان ټولواک امپراتور ! بيا يې په برندو سترګو ټول داسې وڅارل چې ګواکې پوښتي:

-څوک شته چې وو ايي داسې نه ده ؟

خو هېڅچا هېڅ ونه ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه دوام ورکړ:

- د هېواد لومړی پلازمېنه، د مسکو ښار، نوی بیت المقدس، د خپل ژغورنکي هرکلی کوي. (د "خپل" پر کلمې یې ټینګار وکړ) داسې هرکلی لکه چې مور خپل مېړني زوی په غېږ کې کېښکاږي. په دې تورتم کې، په دې خپریدونکي تورتم کې، ستا د ویاړ او بخت ځلېدونکی ستوری وینې او په خوشالۍ وایې:

- مور، وژغوره ! راتلونکې مور ته مبارکه ده.

سردار واسیلي دا وروستۍ خبرې په ژړا ژړا ولوستلې.

بېلبین د خپل لاس نوکونو ته وکتل ،داسې برېښېدل چې له مېلمنو نه زیاتره هغوی په دې اند ښېنه کې وو چې غواړي وپوښتي:

- څه ګناه مو کړې ده ؟

انا پالوفنا لکه د بوډۍ په شان چې د کشیش تر مخې د دعا له لارې له خدای سره د زړه خواله کوي، مخکې له مخکې د لیک جوړ شوی متن لوستنه:

- پر بېړدئ چې سپین سترګی او ناولی جالوت...

سردار واسیلی خپلې لوستنې ته دوام ورکړ:

- پر بېړدئ چې سپین سترګی او ناولی جالوت چې تیاره خوروونکي وحشت د فرانسې له پولو رواړی، د روسیې په سپېڅلې خاوره کې خپور کړي.

زموږ سپېڅلی او له کبره لرې ایمان به لکه د روسیې د داودي فلقمان په څېر د دغه وینه زبېښونکي پر ککره ورګوزار شي. دغه د سپېڅلي سرګي شمایل، چې د لرغونو زمانو راهیسې زموږ وطن تر خپل سیوري لاندې ساتلی دی، ستاسو اعلحضرت همایوني تولواک حضور ته وړاندې کېږي. دا به خورا ګرانه تمامېږي چې زما د هڅو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتواني، ما ستا د مهربانۍ له خونده ډکې لیدنې نه بې برخې کوي. د خدای لوی دربار ته لاس پورته کوم چې ربښتینی او سپېڅلی سپېڅل اند نسل ته قوت ورکړي چې د همایوني تولواک د هیلو د غوړېدو په چوپړ کې و اوسي.

له هرې خوا د لیک د لیکوال او لوستونکي ستاینې اورېدل کېدې:

- په څه قوت لیکل شوی دی ! څه بې ساري لوستنه !

له دغې وینا نه د اناپالوفنا رالمسول شوي او پارېدلي مېلمانه، تر ډېره پورې همداسې د وطن د حالاتو په اړه وغږېدل. د هغې جګړې او د هغې د پایلو په اړه چې هماغه ورځ کېدونکې وه، خبرې سره وکړې.

اناپالوفنا وویل:

- تاسو وګورئ ! سبا ته د همایونی تولواک د زوکړې په ورځ به پر موږ ښه زېری وشي. زه نه پوهېږم ولې داسې انګېرم، خو زړه مې راته وايي چې ښه زېری به وي. ښه زېری به راورسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

د اناپالوفنا د زړه احساس په رښتیا هم رښتیا شو. بله ورځ چې کله د ټولواک د زوکړې د مبارکې د ورځې لمانځنه روانه وه، ددعا په وخت کې شهزاده والکونسکی د باندې وغوښتل شو او هغه ته د سردار کوتوزف لیک وسپارل شو ،کوتوزف لیکلي و:

د روسیې پوځ یو ګام هم شاته تللی نه دی او د فرانسوي پوځیانو مرګ ژوبله، د دوی د پوځ تر مرګ ژوبلې خورا زیاته ده. کوتوزف دا هم لیکلي و چې، هغه دا لیک د جګړې له ډګره په داسې وخت کې لیکلی دی، چې د جګړې وروستي خبرونه لا ده ته رارسېدلي نه دي.

دا لیک د بري زېری و. هماغه شېبه پرته له هغه چې څوک د کلیسا نه ووزي، پر روسیې پوځ د رحم او د هغه د ملاتړ په خاطر د لوی خدای نه د شکر او منننې دعا وشوه او د هغه له درباره د پوځ د لا ښې لاربښونې لپاره لاسونه پورته شول.

ټولو بری بشپړ ګاڼه او ځېنو خو آن ویل چې ناپلیون د اسیرېدو، پرزیدو او د هغه پر ځای د بل امپراتور د ټاکنې خبرې کولې.

د هغو کسانو لپاره چې د چارو له بهېر نه لرې، په درباري شرایطو کې ژوند کوي، دا ډېره ګرانه ده د پېښو له کړکیچنتوب او جړتیا نه خبر واوسي. د هغو له نظره ټولې ټولنیزې پېښې هرومرو د یوې ځانګړې پېښې په شا او خوا راچورلي. د ساري په توګه د درباریانو اوسنۍ خوښي یوازې له دې امله نه وه، چې د پوځ د برې زېری راغلی دی، بلکې دوی زیات له دې کبله خوشاله وو چې د دغه بري زېری د ټولواک

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زوکړې د لمانځنې په ورځ رارسېدلی دی. دا د ستر خدای یوه ډالۍ وه. د کوتوزوف په لیک کې د روسي پوځ د مرګ ژوبلې یادونه هم شوې وه. د وژل شویو کسانو په ډله کې د توکاچوف، باګراتیون او کوتایسوف نومونه هم یاد شوي وو. د دغه غم لړلي خبر، خبرې په پترزبورګ کې ټولې د یوې خواشینۍ په شا او خوا راچورلیدې او هغه د کوتایسوف د مرګ غم و. هغه ټولو پېژانده، ټولواک ته ګران و، هغه ځوان او په زړه پورې و.

په هغه ورځ ټولو یو د بل په لیدو ویل:

- دا څه عجیبه پېښه وشوه، ګورئ د دعا په وخت کې یې خبر راورسېد. د کوتایسوف مرګ نه پوره کېدونکې ورکه ده. افسوس، افسوس !

سردار واسیلي اوس، د خپلو کوډمارو اټکلو په اړه په غرور سره ویل:

- یادېږي مو، ما تاسو ته د کوتوزوف په اړه څه ویل؟ ما تل تاسو ته ویل چې هغه یوازینی څوک دی چې پر ناپلیون بریالی کېدای شي.

خو بله ورځ له پوځه کوم خبر را ونه رسېد. ټولیز طبیعت خورا ناآرامه او اله ګولیز ډوله شو. درباریان له دې امله خورا په عذاب و چې ټولواک ته د ډګر خبر نه رارسېږي، هغوی ویل:

- اوه، مه کوه پوښتنه، چې ټولواک څه حال لري ! درباریانو د پخوانیو درې ورځو په شان د کوتوزوف ستاینې نه کولې، هغه یې له دې امله غانده چې د ټولواک د خیال د ناآرامۍ سبب شوی و.

سردار واسیلي په دې ورځ، نور نو خپل ستایل شوی کوتوزوف نه ستایه، کله به چې د ستر قوماندان کوتوزوف په اړه خبرې پیل شوې، هغه به پټه خوله و. د دې ترڅنګ، داسې چې ګواکې اټکل شوی و چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پترزبورګ ټول او سپړد ونکي ناآرامه کړي، هغه ماښام یو نوی، خو بد خبر هم راورسېد. ګرافینه بېزاو خوفه چې ټولو ته ګرانه وه، د وحشتناکې ناروغی له امله ناڅاپه مړه شوې ده. د هغې د مرګ رسمي علت، چې ټول او په لویو بنډارونو کې د هغه په اړه غږېدل، دا و چې ګرافینې له هماغې وحشتناکې ناروغۍ (د تیو سرطان) چې پرې اخته وه، مړه شوې ده، خو په ځانګړو مېلمستیاوو او خبرو کې یې د مرګ نور علتونه هم یادیدل او ویل کیدل چې د اسپانیا د ملکې ځانګړې ډاکټر د ځانګړو اغیزو او حال د پیدا کېدو لپاره، د ایلن لپاره، څه کمه اندازه دارو لیکلي وو، خو دا چې خورا ډېره په عذابه وه، یعنې د هغه زوړ ګراف، مین بد ګمانه شوی او د هغه مېړه (بدمرغه بې غیرته پېیر) د هغې لیکونو ته ځوابونه نه ویل، نو هغه و چې هغې له دغو داروګانو نه په یو وار له اندازې زیات خوړلي، مخکې له هغه چې داکټر د هغې مرستې ته ورسېږي، په خورا عذاب او درد مړه شوې وه. سردار و اسیلي او بوډا ګراف، ایټالوي ډاکټر تورن کړ، خو هغه ایټالوي ډاکټر داسې یادښتو نه وروښودل، چې دواړو ته یې قناعت ورکړ او هغه یې په کراره پرېښود.

ټولې خبرې د درې غمونو په شا او خوا راچورلېدلې:

- د ټولواک بې خبري، د کوتا یسوف وژل کېدل او د ایلن مرګ.

د کوتوزوف تر لیکه درې ورځې وروسته له مسکوه، پترزبورګ ته یو استازی راغی او په ښار کې دا آوازه خوره شوه چې مسکو فرانسویانو ته تسلیم شوی دی. خورا وحشتناکه وه، ټولواک په څه حال و ! کوتوزوف خیانت کړی و او ټول هغه کسان چې سردار و اسیلي ته د هغه د لور ایلن د مرګ له امله دعا ته راتلل، د پخوا برخلاف و، پخوا به دی د کوتوزوف په ستاینو نه مړیده، خو اوس یې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- له دې عياش بوډا نه د بل څه تمه هم نه کېده، (هغه ته چا د کوتوزوف په اړه پخوانۍ خبرې نه وريادولې او له ده نه خپله هم د لور د غم له لاسه هر څه هېر شوي و) هغه به ويل:

- زه يوازې له دې امله تعجب کوم، چې څنګه د روسيې برخليک داسې يوه سړي ته سپارل شوی دی.

تر هغه پورې چې د مسکو د تسلېمېدو خبر غير رسمي و، په هغه څه شک کېده، خو په بله ورځ د ګراف راستوپچين له خوا دا رسمي پيغام راورسېد:

- د سردار کوتوزوف ياور ما ته يو ليک راوړی چې په هغه کې له ما نه غوښتنه کېږي، هغوی ته څو تنه د پوليسو افسران د دې لپاره ورکړم چې د ښار له منځه د ريازان د واټ پلو ته د پوځ لارښوونه وکړي.

په ليک کې يې ليکلي و چې په خواشينۍ سره مسکو تسليموي، اعليحضرت ټولواک:

د کوتوزوف دغه کړه د پلازمېنې او ستاسو د امپراتورۍ برخليک تباه کوي، کله چې روسيه په دې پوه شي، هغه ښار چې په هغه کې د روسيې پرتم او ستاسو د نيکونو خاوره نغښتې ده، دښمن ته تسليمېږي، هغه به سرسامه او ورېږدي. زه هم پوځ پسې روان يم، ما هر هغه څه چې کولای شول، له ځانسره راواخيستل او اوس پرته له دې چې د خپلې مينې په برخليک وژاړم، بل څه کولی نه شم.

ټولواک چې دا پيغام تر لاسه کړ، شهزاده والکونسکي يې له يوه ليک سره مل کوتوزوف ته ورولېږه په ليک کې راغلي و:

- سردار ميخاييل ايلاريانوويچ! د اګست له نهه ويشتمې راهيسې مې له تاسو نه هېڅ خبر تر لاسه کړی نه دی. د سپتمبر په لومړۍ نېټه د مسکو د ستر قوماندان خواشيني خبر له يارسلاوو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته راورسېد. ښکاري تاسو پرېکړه کړې ده، چې له پوځ سره یو ځای مسکو پرېږدئ. تاسو خپله کولای شی دا تصور وکړئ چې د دغه خبر اورېدل به پر ما څه اغېز وکړي وي. ستاسو چوپتیا دغه اغېز دوه چنده کړی دی. زه تاسو ته یاور جنرال شهزاده والکونسکي دې لیک سره مل د دې لپاره درلېږم چې په خپله له تاسو نه د پوځ او د تاسو له خوا د دغې خواشینوونکې غمرلی پېښې په اړه خبر ترلاسه کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

د مسکو تر تسلیمۍ نه نهه ورځې وروسته، د کوتوزوف له خوا یو استازی پترزبورګ ته راغی او په رسمي توګه یې د مسکو د تسلیمۍ خبر راوړ.

دا استازی یو فرانسوي و چې میشو، نومېده او په روسي ژبه نه پوهېده، (د دغه بهرني په وینا که څه هم هغه پردی و، خو هغه په زړه کې چور روس و).

ټولواک، د دغه استازی د رارسېدو سره سم د کامنی اوستر، په وچه کې د خپلې ماڼۍ په دفتر کې ومانه. میشو چې تر جګړې د مخه هېڅکله مسکو لیدلی نه و او په روسي نه پوهېده، کله چې د هغو (هغه شان چې خپله یې لیکلي دي) ستر ټولواک او مهربان امپراتور دربار د تګ ویاړ ور په برخه شو او د مسکو د سوځېدو او د اور د لمبو خبر چې د ده لارې یې روښانولې، هغه ته ورساوه، خورا خواشینی شو.

که څه هم د ښاغلي میشو لپاره د غم سرچینې او هغه سرچینې چې د روسي ملت غم ترې راخوټېږي، باید جلا وي، خو د ټولواک کوټې ته د بدرګه کېدو په وخت کې، د هغه بشره داسې غم لړلې وه چې ټولواک سمدلاسه ترې وپوښتل:

- څه خبرونه مو راته راوړي؟ بد خبرونه، ډګروال!

میشو سوړ اسویلی وویست او ځواب یې ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو کې، اعلیحضرته ! ډېر خواشینی غم لړلی خبر، مسکو تسلیم شوی دی !

ټولواک لکه چې اوراخېستی وي، په چټکۍ سره وویل:

- ایا دا کېدای شي چې زما لرغونې پلازمېنه دې بې جګړې تسلیمه شي؟

میشو په خورا درناوي هغه څه، ټولواک ته وویل چې کوتوزوف ده ته ویلي و، هغه دا چې د مسکو په څنډو کې جګړه ناشونې وه. له دوو لارو پرته بل څه پاتې نه وو، لومړی دا چې یا باید پوځ تباه شوی وای او مسکو هم تسلیم شي او بله دا چې مسکو له مرګ ژوبلې پرته پرېږدي. او فیلد مارشال دا دویمه لاره غوره کړه.

ټولواک پرته له هغه چې میشو ته وګوري، هغه ته غوږ غوږ و، هغه وپوښتل:

- دښمن اوس ښار ته ننوتلی دی؟

میشو په زغرده وویل:

- هو کې، اعلیحضرت همایوني ! هغه د ایرو په نغری بدل شوی دی. کله چې زه ترې راوتم، اورونو په کې لمبې وهلې.

خو همدا چې بیا یې ټولواک ته وکتل، له خپلو خبرو نه پښېمانه شو. ټولواک په ژوره او پرله پسې ستمېده، ساه یې ویسته، د هغه لاندنۍ شونډه رېږدیده او په یوه شېبه کې یې ښکلې، شنې سترګې له اوښکو لمدې شوې وې. دغه حال ټول یوه دقیقه دوام وکړ، ټولواک ناڅاپه داسې تندی تریو کړ، چې ګواکې ځان د خپلې ناتوانۍ له امله غندي، سر یې راپورته کړ او په زغرد آواز یې له میشو نه وپوښتل:

- زه داسې انګیرم ډګروالـه ! ټـول هغـه څـه چې پـېښ شـوي او پېښېږي، د دې لپاره دی چې خدای له موږه ستره سربښندنه غواړي. زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چمتو يم د هغه ارادې ته غاړه کېږدم. نو ګوره ! میشو ته ماته وو ایه، کله چې پوځ ولیدل چې زما لرغونې پلازمېنه له جګړې پرته د ښمن ته پرېښودل کېږي، څه حال یې لاره ؟ ایا تا ونه لیدل چې د هغه روح مات شوی دی ؟

میشو ولیدل چې ټولواک لږ آرامه شوی، دی هم آرامه شو، خو د هغه هغو پوښتنو ته چې مخامخ ځوابونه یې په کار و، لا د ځواب ورکولو وخت نه و پیدا کړی او د فکر کولو لپاره یې د وخت پیدا کولو په پلمه وویل:

- اعلیحضرتا ! اجازه راکوئ، چې د یوه رښتني سرتیري په توګه هر څه په ډاګه او زغرده تاسو ته ووایم ؟

ټولواک ځواب ورکړ:

- ډګروالـه زه تل د همدې هیله لرم. د هېڅ شي د پټولو هڅه به نه کوئ، زه غواړم چې هر څه په ډاګه او څرګند شي.

میشو چې له وخته لا ګبنی اخېستی و، خپل ځواب له درناوي سره د ځیرکې ټوکې په ملتیا چمتو کړی و.

- اعلیحضرتا ! کله چې زه راخوځېدم، ټول پوځ له ستر قوماندانه نیولې تر وروستي سرتیري پورې ټول ستر ډار، وحشت او ناهیلۍ پسې اخستي وو...

ټولواک تندی تریو کړ او زیاته یې کړه:

- څه وایئ ؟ دا څنګه کېدای شي، زما روسان به څنګه د دغې ماتې د شرم زغمي ؟ هېڅکله !

میشو یوازې همدې شېبې ته سترګه په لاره و، هغه د خپلو خبرونو لوبه پیل کړه او وې ویل:

- اعلیحضرتا !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی یوازې له دې ډاربېږي چې کېدای شي ټولواک د نفس د سپېڅلوالي او سولې سره د لېوالتیا له امله د روغې منلو ته اړ شي.
هغوی ټول د دې ارمان په لمبو کې سوځي چې سبا سربښندنې ته ور ودانګي. د روسي پوځ استازي دوام ورکړ:
- هغوی دې ته سترګې په لاره دي چې خپل ټولواک ته وښیي چې تر کومې کچې هغوی له هغه نه ځاریدو لپاره چمتو دي...
ټولواک د دې خبرې په اوریدو، د آرامۍ اسویلی وکیښ، سترګې یې وځلېدې او ښاغلی میشو یې پر اوږه وواهه او وې ویل:
- آه میشو! ډګروال زه دې آرام کړم.
ټولواک سر ښکته واچاوه او څو شېبې پټه خوله پاتې شو، بیا یې سر راپورته کړ، ټول ځان یې راجوړ کړ، په شاهانه او مینه ناکه خوځېدا یې مخ میشو ته ورواړاوه او وې ویل:
- ښه! تاسو به بېرته پوځ ته ورستانه شئ.
تاسو به زړور، تاسو به زما ټول رعیت ته وواییې، هر چاته او هر چېرې، هرهغه چېرې چې رسېږي، که زما لپاره آن یو سرتیری هم پاتې نه شي، زه به به خپله د خپلو نجیبو اعیانو او مهربانو کلیوالو بزګرو، په سرکې، خپله دجګړې ډګر ته ورودانګم، د خپلې امپراتورۍ وروستی توان به د دښمن پر ضد وکاروم.
ټولواک چې دم په دم یې ولوله زیاتېده، په تلوسې دوام ورکړ:
خپلې ښکلې، مهربانې او ځلېدونکې سترګې یې آسمان پلو ور پورته کړې او وې ویل:
- خو که د خدای اراده داسې وي چې زما د نیکونو پر واک، زما د کورنۍ وخت پاتې ته ورسېږي او وروسته له هغه چې خپل ټول توان وکاروم، د زړه له کومې او په خپله خوښه به تر دغه ځایه رېږه پرېږدم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ټولواک لاس د ټټر پر نیمایي کېښود)لاړ به شم او له خپل وروستي کلېوال بزګر سره به کچالو خورم، خو د خپل هېواد او ګران ملت، چې زه یې د سر ښندنې منت باریم، د بې ننګۍ او رسوایي کوم سند لاسلیک نه کړم. . .

همدا چې په لړزېدلي او هیجاني آواز یې دا خبرې وکړې، ناڅاپه یې مخ واړاوه او داسې بریښېده چې غوښتل یې په سترګو کې راغلې اوښکې له میشو نه پټې کړي. هغه د خپلې کوټې بر سر ته ورتیر شو، هلته، ترڅو شېبې درېدو وروسته، په پراخو ګامونو بېرته میشو ته راستون شو، په یوې قوې خوځېدا یې د هغه د لاس مړوند کېښکود. د هغه ښکلې او زړه راښکونکې بشره تکه سره اوښتې او په سترګو کې یې د قاطعیت او قهر د اورځلا ځلېدله، هغه وویل:

ډګروال ګوره ! هغه خبرې چې ما دلته درته کړي دي، هېرې نه کړې. کېدای شي یوه ورځ دغه خبرې په خوشالۍ سره یادې کړو.

هغه لاس پر خپل ټټر کېښود او وې ویل:

- یا ناپلیون او یا زه. . . نور نو موږ په ګډه نه شو کولای دواړه واکمن واوسو. ما اوس هغه ښه پېژندلی دی، هغه نور نو ما تیر ایستی نه شي.

ټولواک چې تندي یې تریویده، پټه خوله پاتې شو.

میشو چې دا خبرې واورېدې او د ټولواک په سترګو او بشره کې یې د هغه غوڅ پرېکړون ولید، که څه هم هغه یو پردی، پردی و، مګر زړه یې د روسیې په مینه مست و، نو ځکه یې په دې پرتمینه شېبه کې (هغه شان چې وروسته یې خپله ویل) ددغو خبرو په اورېدو، په ګوګل کې د یوه خوځون اور بل شوی و. هغه هر هغه څه چې په زړه کې درلودل، د ملت له احساس سره ګډ، په دې هیله چې دی خپله د ټولو ویاند او استازی دی، په درې خبرو کې ونغښتل او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- همايوني ټولواک ستاسو حضور په همدې شپه کې د خلکو د ویاړ او اروپا د ژغورنې سند لاسلیک کوي.

ټولواک سر د میشو خواته ورښکته کړ او له هغه سره یې مخه ښه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

په هغه وخت کې چې دښمن د روسيې پر نيمايي برخې ولکه ټينګه کړې وه، د مسکو او سېدونکي وړاندې ولاياتو ته تښتېدلي وو او ډله ډله اربکيان د وطن ساتنې ته راپاڅېدل، موږ ته چې په هغه وخت کې مو ژوند نه دی کړی، بې ارادې دا تصور پيدا کېږي چې ټول روس له واړه نه نيولې تر زاړه پورې، ځان يوازې ددې لپاره قرباني کاوه چې وطن وژغوري او يا د هغه پر مرګ اوښکې توېې کړي. د هغو وختو په کيسو کې په ځانګړي ډول ، د روسانو د سرښندنې، له وطن سره مينه، د ناهيلو او وير او يا هېواد پالنې کيسې راغلي دي، خو په حقيقت کې دا ټول داسې نه وو. دا ټول موږ ته ځکه داسې ښکاري چې موږ د هغې تيرې زمانې په تاريخ کې يوه ګډه ګټه لټوو او د هغه ځانګړی فردي، انساني، ځانګړې ګټې موږ ته څرګندې نه دي، حال دا چې د وخت انساني هيلې او ګټې دومره تر ځانګړو فردي ګټو غوره وي چې آن د هغو د څرګنديدو مخه نيسي. (داسې چې هېڅ احساسېدای نه شی) د هغې زمانې د خلکو ډېرکي، آن د پېښو ټوليز بهير ته هېڅ ډول پاملرنه هم نه لرله او ټول پام يې خپلو ورځنيو ګټو ته وراوښتي و او همدغه خلک د هغه وخت تر ټولو نه ګټندوی او ګټور وګړي هم وو.

هغو کسانو چې هڅه کوله د چارو په ټوليز بهير پوه شی، په سرښندنې او اتلولۍ سره په هغو کې ګډون وکړي، په عمل کې هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنې ترټولو ناګټور غړي وو. هر هغه څه چې هغو د خیر په نامه کول، په تاوان به تمامېدل، د هغو پوځي غونډونو په شان وو چې پېیر او مامونوف جوړ کړي وو، چې د کلیو او بانډو له تالانه پرته بل کوم اغېز ترې پاتې نه شو... آن هغو کسانو به چې د ښه نیت څرګندونه کوله او خپل پاک احساسات یې بیانول او د روسیې د ورځنیو حالاتو په اړه به وغږېدل، د هغو غږېدا به بې ارادې تکراري او خپلاسي بڼه پیدا کړه یا به د هغو د غږېدا موخه پر ځېنو کسانو د بې ځایه قضاوت حالت پیدا کړ او پر نورو به یې داسې تورونه لګول چې هیڅچا په هېڅ ډول منلي نه شول، هغوی به یې په داسې ګناه تورن کړل...

په هغو پېښو کې چې هغه وخت په مسکو کې تیرېدې، څومره چې په هغو کې د وګړو ونډه زیاته وه، په هماغه کچه، هغه د هغوی لپاره د پوهېدو وړ نه وې. په پترزبورګ او له مسکو نه په جلا نورو ولایتو کې، هغو ښځو او نارینو چې د اربکي پوځ جامې اغوستې وې، روسیې او د هغې د پلازمېنې د برخلیک لپاره یې ماتم نیو، د خپلو سربښندنو او نورو دې ته ورته چارو په هکله به غږېدل، حال دا چې په هغه پوځ کې، د دغه پوځ یا بل پوځ په مینځ کې چې د مسکو له پولو بهر وو، څه کم هېڅ څوک د مسکو په اړه غږېدل څه چې آن چا د هغه په هکله فکر هم نه کاوه، خو کله به چې هغوی، هغو لمبو ته چې مسکو یې سوځاوه کتل، چا له فرانسویانو نه د غچ اخېستو قسمونه نه خوړل، بلکې هغوی به د خپل درې میاشتني معاش او د دریمې لسیزې د خرځ، او له پوځ سره د خوځېدو کې سوداګرې بوډۍ، ماتریوشکا (لړګینې نانځکې) په اړه فکر کاوه.

نیکولای رستوف، پرته له هغه چې د وطن لپاره د سربښندنې او سر ځارونې لېوالتیا وښیي، یوازې له دې کبله چې تصادفاً د جګړې د پیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وخت کې په پوځ کې و، د وطن په ساتنه کې يې ستره ونډه اخېستې وه، نو ځکه پر ته له هغه چې د پېښمانۍ احساس وکړي يا ځان ناوړه خيالو ته وسپاري، هغو پېښو ته يې کتل چې هغه وخت په روسيه کې تېرېدلې. که به چا له هغه نه پوښتنه وکړه چې د روسيې د حالاتو په اړه څه فکر کوي، ځواب يې ورکاوه چې په دې اړه کوم خيال نه لري او ويل به يې چې د روسيې په اړه فکر کول د کوتوزوف او هغه ته د ورته کسانو کار دی. هغه اورېدلي و چې قوماندان د غونډونو د منظمولو په چارو بوخت دی، نو ځکه جګړه داسې ژر پای ته رسېدونکې نه ده. د غو ټولو خبرو ته په پام سره، دا له امکانه لرې خبره نه ده که په راتلونکو دوو درو کالونو کې د کوم غونډ قوماندانۍ ده ته وسپارل شي.

که څه هم هغه چارو ته په دې سترګه کتل، خو کله چې دی د روتر، ښارته د آسونو د اخېستو لپاره د خدمتيتوب له امله، په راتلونکې جګړه کې له ګډون نه بې برخې شو، د هغه ډېره خوابده نه شوه. هغه نه يوازې خوابدی نه شو بلکې خوشالي يې هم پټه نه کړه او ملګري يې هم ټول د هغه په دې حال پوه شول.

د برادينو، د جګړې تر پيله څو ورځې مخکې، نيکولای پيسې تر لاسه کړې، څه اسناد او يوه ډله سواره يې مخکې ولېږل او وروسته دی هغو پسې وروخوځېد... کله چې به يې چې کوم کلي وليده روغ وليد او وې ليدل به چې هلته نه سرتيري او نه پوځيان، نه د هغو ګاډۍ او نه کراچۍ، نه له هغونه پاتې ناولتياوې، يو هم نه ليدل کېږي، بلکې دی هلته کليوال بزګر او کليوالې ښځېويني، د اربابانو روغ کورونه او څوځايونه چې هلته څاروي څريدل... داسې به خوشالېده چې ګواکې د لومړي ځل لپاره دغه شيان ويني. په تيره بيا د ښځو ليدنې، تر ټولو نه زيات او تر ډېره وخته پورې د هغه د حيرانتيا، وهېښتيا او خوښۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب و. ځکه همدا روغې او ښکلې ښځې وې چې هرې يوې پسې به لس دولس افسرانو کتل او د هغو د زړه راوړلو لپاره به يې هڅې او سيالۍ کولې او که به کوم سپاره افسر له کومې سيمې نه دت يريدو په وخت کې له دغو ښځو سره کومه ټوکه وکړه، هغه ښځې به خوشاله شوې او ځانته به په غوره کې وې.

نيکولای، په خورا ښه طبيعت او خوشالۍ د شپې وروئژ ته ورسېد او په مېلمستون کې ځای پر ځای شو. هغه ټول هغه څه ځانته فرمايش کړل چې ډېر وخت په پوځ کې له هغو نه بې برخې و. بله ورځ يې پاک کالي واغوستل، ږېره يې وخريله، تاند او تازه او ښکلې دريشی په ځان، داسې دريشي چې له ډېرې مودې راهيسې يې نه وه اغوستې، د سيمې د قوماندان، قوماندانۍ ته ورغی.

د اربکيو مشر د جنرال په کچه قومندان و. هغه د پوخ عمر خاوند و او په خپل پوځي دريځ او قوماندانۍ هم ډېر نازيده. هغه په خواشينۍ نيکولای ومانه (هغه دا کار د پوځيتوب له ځانګړتياو نه يوه ځانګړتيا بلله) له هغه نه يې ډولا ډول پوښتنې وکړې، د جګړې ټوليز بهېر يې له هغه سره وڅېړه، پر ځېنو چارو يې ګوتنيوکې وکړې او ځېنې هغه يې ښې وستايلې، خو نيکولای خورا خوشاله او دا ټولې چارې او خبرې ورته د خوښۍ لامل وې.

نيکولای تر دغې کتنې وروسته د ښار، والي ته ورغی. والي يو وړوکی، مست، ژوندی، مهربانه او ساده سړی و. هغه نيکولای ته د ښار هغه څو ځايونه وروښوول چې هغه کولای شول، هلته آسونه واخلي. دغه څو ځای له ښاره لرې و. د شلو ورستو په واټن کې يې د اس اخېستو د يوه بل ځای نښه هم ورکړه. والي نيکولای ته د هر ډول مرستو وعده ورکړه او له هغه نه يې وپوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تاسو د سردار ایلیا اندروویچ زوی یاستئ؟ زما مېرمن ستاسو د مور خورا نږدې خورلنډه ده. کله چې هغه له نیکولای سره مخه ښه کوله هغه ته یې وویل:

- هره پنجشنبه دوستان زما په کورکې راټولېږي، نن هم د پنجشنبې ورځ ده، هیله کوم مهرباني وکړئ او زما کورته راشئ، داسې لکه خپل کورته چې راځئ....

نیکولای چې د والي له کوره راووت، یوه ګاډۍ یې ونیوه او د ښار په شل ورستۍ کې هغه ځړ ځای ته ورغی چې ده ته والي د آسونو د اخېستو لپاره ورښوولی و. ورونږ ښار ته د رسېدو په لومړیو وختونو کې د نیکولای لپاره هر څه د خوښۍ او ښادۍ وړ او د ټولو ټولو چارو سرته رسېدل ورته آسانه برېښېدل. هغه ته هدف ته رسېدل لکه هغه شان چې د خوشاله خلکو ځانګړتیا وي، آسانه او سرته رسېدونکی و.

هغه ځمکوال چې نیکولای یې دیدن ته ورغلي و، د آس د سورلۍ یو ښه ماهر او د آسونو د ساتنې یو ښه لېوال و. هغه په آس پېژندنه کې جوړه نه لرله او ښه بې ساري ښکاري و. هغه د اصلو قالینو او بدلو یوه دستګاه، د ښکلو او بې سارو فرشونو بېلګې او د خپلو پراخو ځمکو په ځانګړو ځمکه لاندې ځایونو او یخځایونو کې یې ډولا ډول او د سلهاوو کلونو زاړه او بې ساري شراب او اصل مست آسونه لرل.

نیکولای، په دوو خبرو د شپږو زرو روبله په بیه ۱۸ آسونه (لکه هغه شان چې ده ویل) د طویلې د ښه والي او د پوځ د آسونو د نسل د لاښه کولو لپاره واخېستل. هغو غرمنۍ وخوړله او د هنګری شرابو په څکلو یې هم ښه تنده ماته کړه. د دغه ځمکوال له ناظر سره داسې ښه انډیوال شو چې یو بل یې په نامه یادول، مخونه یې سره مچ او خدای په اماني سره وکړه او د ستنېدو پر وخت خورا خوشاله و او هره شېبه یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاډیوان تـه د لا چټـک تـګ لپـاره، ځکـه هـې ویـل چـې د والـي مېلمستیاته پر خپل وخت ورسېږي.

نیکولای جامې بدلې کړې، عطر یې ووهل، پر سر یې سرې اوبې واچولې، که څه هم لږ په ځنډ، خو دا خبره یې له ځانسره تکرارولـه چې: تر نه رسېدو ناوخته رسېدل غوره دي او لـه دې وینا سره سم د والـي د کور خواته وخوځېد. په دغه بنډارکې نڅا، نه وه او چا د نڅا اټکل هم نه کاوه، خو ټول په دې پوهېدل چې ایکاترینا پتروفنا بـه د پیانو شاته کېني او د ببلا ببلو نڅاوو نغمې بـه وغږوي، مېلمانـه بـه لـه دغې شان موسیقۍ نه په خوند اخېستو نڅاو ته ولمسېږي، نو ځکه ټول د نڅا پـه جامو کې راغلي وو.

پر ۱۸۱۲ کال هم د ولایت ژوند کټ مټ د تل پـه شان و، خو یـوازینی تـوپیر یـې لـه پخـوا نـه دا و چـې لـه مسـکوه د زیـاتو راغلـو بډایانو د کورونو د راتلو له امله هلته شراو شور زیات شوی و. د خلکو ترمنځ بې پروایي هم زیاته شوې وه او هغو به ویل چې هرڅه کېږي هغه به کېږي. . . . د خلکو ترمنځ خبرې او د زړه خواله لکه هغه شان چې پـه ټولـه روسیې کې و، پخوا به د ورځني ژوند، کومه یو نیمـه اپلتـه او د ګډو یـارانو او دوسـتانو پـه اړه وې، خو اوس ټولې خبرې یـوازې د مسـکو، پوځ او د ناپلیون په اړه وې.

د والي په کورکې راټول شوي مېلمانه، د وروڼژ د ښار تر ټولـو غـوره او مخور خلک وو.

د مېلمنو په منځ کې ښځې بې شمېره او د هغو پـه ډلـه کې لـه مسـکوه د راغلو ښځو په منځ کې یو څو تنـه د نیکولای آشنایانې هم وې، خو د نـارینو پـه مـنځ کې داسې څوک نـه و چې د پیـاوړي سـواره افسـر او د ګیورګي د ښـان لـه ګټـونکو، سردار نیکولای سره سیالي وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خو، د ورونژ ښار ته د دې لپاره تللی و، چې آسونه واخلي. د نارينو په منځ کې د فرانسوي پوځ يو ايتالوي افسر چې اوس اسير شوی و ليدل کېده او نيکولای داسې انګېرله چې په مېلمستيا کې د دغه اسير شته والي به د روسيې د اتل يعنی دده قدر لاپسې زيات کړي. دا يې د خبرو اترو لپاره يوه ښه پلمه ګڼله. نيکولای دا ټول همدا سې احساسول او داسې يې انګېرله چې نور ټول هم هغه ايتالوي ته په دغه سترګه ګوري. نيکولای خپله هم له هغه سره خوا خوږي او مهرباني ښودله، خو دا کار يې په احتياط کاوه.

نيکولای همدا چې د سورو پوځيانو دريشي په غاړه مېلمستيا ته ورننوت له ځانه يې شا او خوا ته د عطرو او خوږو شرابو بوی خپرېده، ښښنه يې وغوښته او وې ويل:

- تر نه رسېدو نا وخته رسېدل غوره دي.

نورو هم د هغه خبره ومنله، څو واريې هغه پسې تکرار کړه او د هغه شا او خوا ته ورټول شول. ټولې سترګې هغه ته ور واوښتې. هغه ناڅاپه داسې احساس کړه چې ټول هغه ته د درانه مېلمانه په سترګه ګوري او دا دده لپاره ډېر دخوند وړ و چې په دې لرې لويدلي ښار کې، هغه هم د لذت او خونده د اوږدې مودې د بې برخې کېدو وروسته يې بيا هر څه پيدا کړي وو. نه يوازې د لارې د اوږدو تمځايو، سماوارونو، د هغه کليوال خان د قالينو اوبدلو په کارخانه کې ښځو ته د هغو پام، د هغه د پام او خوښۍ سبب شوي و، بلکې د والي په دې مېلمستيا کې هم ډېرې ښځې (د نيکولای په اند بې شمېره) او پېغلې وې چې ټولې په تلوسې دې ته سترګې په لاره وې چې د نيکولای هغو ته پام شي. ښځو او نجونو له هغه سره نازونه کول او پخو ښځو لا د هماغې لومړي ورځې نه هڅه کوله چې ددغه سواره پوځ، ځوان او مست افسر زوم او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې کورنۍ تر منځ اړيکې ټينګ کړي. د دغو ښځو په ډله کې يوه هم د والي ښځه وه چې نيکولای يې د يو خپلوان په توګه مانه، هغې دی په ناز، يانې "نيکولا" ونوماوه او خورا نېږدې چا غوندې يې له هغه سره په "ته" خبرې کولې.

لکه هغه شان چې ويل کېدل کاترينا پتروفنا، په رښتيا هم د والس او اکومسې د نڅا او نغمې غږولې، نڅا پيل او نيکولای د دغه ولايت ټولو مخورو ته خپل هنر وښود. په خپلې کرارې او ښکلې خوځېدا يې ټول هک پک کړي وو. نيکولای په هغه شپه خپله هم د خپلې نڅا بې سارو خو ځېدا وو ته حيران و. په مسکو کې به داسې نڅېدلی نه وای او آن دغه نڅا به يې په مسکو کې غير معمولي، احمقانه او خورا سپکه ګڼلې وای، خو دلته يې دا وړ ګڼلې وه چې ټول حاضر کسان په داسې يو کار چې په پلازمېنه کې دوديز او معمولي بلل کېږي خو دلته په يوه ولايت کې لا څوک ورسره آشنا نه دی، حيران کړي.

نيکولای، ټوله شپه، يوې خوربې، ژيړڅنې، مالګينې ښځې ته چې د هغه ولايت د يو چارواکي مېرمن و، سترګې ګنډلې وې. د بې پروا او مستو ځوانانو په شان يې باور درلوده چې پردۍ ښځې د همدې لپاره پيدا شوي دي. نيکولای له دغې ښځې نه هېڅ، نه لرې کېده او د هغې له مېړه سره دی خورا خواخوږی و او مرکې يې ورسره کولې. که څه هم هغوی دا نه ويل خو په دې پوهېدل چې نيکولای او هغه ښځه هر څه په ګډه خوښوي. مګر داسې برېښېده چې د هغې ښځې مېړه له نيکولای سره دا خبره نه مني او په تريو تندي او پريشانه، پريشانه کتو سره يې خپل دا حال نيکولای ته وښود، خو د نيکولای دغه سادګي دومره بې پايه وه چې کله نا کله به د هغې ښځه مېړه د نيکولای د ښه طبيعت او خوشالۍ تر اغيز لاندې راغي. هر څنګه چې و، و، خو د مېلمستيا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای کې څومره چې د ښځې څېره له خوښۍ نه تازه او سره کېږي، په هماغه اندازه د هغې د مېړه پر بشره د غم څپې او رنګ الوتنه راخوریدل. داسې بربښیدل چې د هغوی: د مېړه او ښځې د بشرې د تازه کیدو برخه یوه وي، څو هر څومره چې د ښځې هغې دغه احساس زیاتېږي، په هماغه کچه د مېړه هغه لا پسې کمېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

نیکولای چې موسکایي له شونډو، نه ورکېده پر څوکۍ یې داسې ډډه لګولې وه چې یوې خوا ته خم شوی و. سر یې هغې ښکلې ژیړ څڼې خوا ته ورټیټ کړی او د هغې د ښکلا لپاره یې خیالي افسانې ورته ویلې.

د سورو پوځیانو په تنګ پطلون کې یې وتلې پښې، یو په بل اړولې را اړولې، په داسې حال کې چې د عطرو څپې ترې خوریدې، له ده سره غږیدونکې ښکلې ته یې سندریزې ستاینې ویلې، ځان پالنې او ځانستاینې یې هم نه وې هېرې کړې. خپل ښکلي ورنونه یې هم په تنګ پطلون کې ښوول او ویل یې چې دی غواړي د ورونژ له ښاره یوه ښکلې ښځه پته کړي.

-ښه، دا ښکلې ښځه څوک ده ؟

ښکلې !د خدای په لاس جوړه شوې ده. د هغې سترګې(نیکولای سره غږیدونکې ښځې ته کتل) شنې، خوله یې مرجان، خپله تکه سپینه(د هغې بربنډو اوږو ته یې کتل) او ونه یې لکه د یان(په لرغونو یوناني افسانو کې د زیوس لور چې د ځنګلونو او طبیعت خدای وه او په ادبیاتو کې د ښکلا نښه وه) داسې ده.

په دې وخت کې د ښځې مېړه چې غمجنه موسکا یې پر شونډو خوره وه له خپلې ښځې و پوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د څه په اړه غږېږئ ؟

نیکولای د درناوی په نښه پاڅېد او وې ویل:

-آه ! نیکیتا ایوانوویچ ! ګواکې غوښتل یې وو ایې چې دی به خوشاله شي، که نیکیتا ایوانیچ هم د هغو په ټوکو کې ګډون وکړي. هغه خپلې هغې خبرې ته دوام ورکړ چې غواړي د دې له ښاره یوه ژېړ څنې پته کړي.

مېرمن ماغه شان غمرلی موسېده او ښځه هماغه شان خوشاله برېښېده. د والي ښځه چې یوه پاک زړې ښځه وه او د رستوف کره ورته یې نه خوښېده، هغوی ته ورنېږدې شوه او وې ویل:

-نیکولینکه ! آنا ایګناتیوفنا هیله لري تا ووینې.

د آنا ایګناتیوفنا نوم یې داسې په ژبه اداکړ چې رستوف سمدلاسه پوه شو چې آنا ایګناتیوفنا، کومه خورا غوره مېرمن ده.

هغې وویل:

- راځه چې ځو نیکوله ! ګوره تا خپله ماته اجازه راکړه چې تا په دغه نامه یاد کړم.

-ګوره ترورې ! دا راته ووایه چې دا مېرمن څوک ده ؟

-آنا ایګناتیوفنا مالوینځوا ! هغې ستا په اړه له خپلې خورځې اوریدلي و چې څنګه تا هغه ژغورلې وه... تصور یې کولای شې هغه به څوک یې ؟

- نیکولای وویل:

ما خو ډېر کسان ژغورلي دي.

- د هغې خورځه، شهزادګۍ بالکونسکایا ده. هغه او س دلته په ورونژ کې له خپلې ترور سره اوسي. اهاّ ! څنګه سور شوې ! نه پوهېږم، نه چې ؟....

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ما يې آن تصور هم نه شو کولای، دا څه خبرې دي ترور يې !

- ډېر ښه ! ډېر ښه ! څه عجبه شوخه ياستئ.

د والي ښځې هغه د يوې زړې لوړې او خورا ښورېې مېرمنې خواته چې شنه پخوانۍ خولۍ يې پر سر وه او هماغه شېبه د ښار له مخورو سره له قطعو (پاڼو) کولو او زګاره شوې وه، بدرګه کړ.

دا ښځه هماغه مالوينڅوا ، د مور له خوا د شهزادګۍ ماريا ترور وه. هغه کونډه او خورا بډايه وه او تل د ورونژ په ښار کې اوسېدله. کله چې رستوف هغې ته ورنږدې شو ، هغه ولاړه او په جوارۍ کې يې د بايللو پورونو ، پور پرې کاوه. هغې د درنو خلکو په شان درناوی وکړ او هغه جنرال ته يې چې له دې نه قمار ګټلی و ، ښکنځلو ته دوام ورکړ.

هغې نيکولای ته لاس ور اوږد کړ او وې ويل:

- ډېره خوشاله يم د زړه سره ! هيله کوم چې ماته راشئ !

بوډۍ وروسته له هغه چې د شهزادګۍ او د هغې د خدای بښلي پلار په اړه چې ښکاريده چې هومره يې نه خوښېږي، وغږيده. له رستوف سره يې د سردار اندرې په هکله چې بيا هم بربېښيده ، چندان ښه نه پرې لګېږي، خبرې وکړې، خو مخکې له دې چې له هغه سره مخه ښه وکړي، نيکولای ته يې بلنه ورکړه چې ددې کورته ورشي.

نيکولای ژبه وکړه چې ليدو ته به يې ورځي، خو کله چې يې له مالوينڅوا سره خدای په اماني کوله، بيا تک سور شو.

د شهزادګۍ ماريا د نوم په يادېدو به هغه يو آشنا احساس، د شرم او آن د ويرې احساس، احساساوه.

نيکولای چې له مالوينڅوې نه لرې کېده ، غوښتل يې چې بېرته د نڅا بنډار ته ورستون شي، مګر کوربنې ښورب خو ښکلی لاس د نيکولای پر لاس ور کېښکود او ورته وې ويل چې غواړي، له هغه سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وغږېږي. هغه يې صالون ته بدرګه کړ او په صالون کې ناست کسان په هماغه شېبه کې له دې امله چې د والي د مېرمنې او د هغې د مېلمه د خبرو خنډ نه شي، سمدلاسه له صالون نه ووتل.

د والي ښځې چې وړه بشره او مهربانه څېره يې لرله، په زغرده او تريو تندي وويل:

- ګرانه ته پوهېږې، دا ستا ليلي ډېره ښه ناوې ده، غواړې ريباري به يې درته وکړم؟

نيکولای وپوښتل:

څوک يادوئ؟

- غواړم تا ته شهزادګۍ وغواړم. کاترينا پتروفنا... غواړې؟ زما په اند خورا ښکلې ده، څنګه؟ پوهېږم چې مور به دې ډېره منت داره شي، رښتيا يې رښتيا، څه نجلۍ ده! ډېره ښکلې! هغه هېڅ بدرنګه نه ده.

نيکولای داسې چې ګواکې چا دغه ښځه خپه کړې وي، وويل:

-نه، نه، هېڅ بدرنګه نه ده، چا ويل چې بدرنګه ده؟ ګوره ترور جانې، زه يو پوځي يم او هغه شان چې له پوځيانو سره ښايي، زه پر هيڅچا ځان نه ورزغمم. او له چا سره مخالفت هم نه لرم.

رستوف دغه خبرې په داسې چټکۍ کولې چې آن ددې وخت يې هم پيدا نه کړ چې د خپلو ويلو په هکله فکر وکړي.

- ګوره دا په ياد ولره چې زما خبرې ټوکې نه دي.

-کومې ټوکې؟ د والي ښځې ګواکې چې له ځانسره غږېږي، وويل:

-هو، هو! بيا يې مخ هغه ته وروااړاوه او زياته يې کړه:

په دې لړ کې غواړم دا هم ووايم چې ته د هغې ژير څښتې شا او خواته ښکته پورته کېږې، د هغه مېړه ته د سړي زړه خوږېږي، که رښتيا راباندې وايې... نيکولای په خورا سادګۍ وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-آخ ! دا څه وايي، مورې له هغه سره ملګري يو. زما په خيال کې هم دا نه ګرځي چې زما دغه شان ښه وخت تېريدل د چا لپاره د خواشينۍ او خوابدۍ وړ شي.

شپه پخه شوې وه چې نيکولای ته ورياد شول:

- نه پوهېږم ما څه سادګي کړې ده، خو د والي ښځه اوس ځي او ريباري کوي، مګر سونيا به څنګه شي ؟ خو کوربنۍ د مخه ښه په وخت کې بيا هغه ته وويل:

-ګوره په ياد دې اوسه !

نيکولای هغه څنګ ته کړه او وې ويل:

-پوهېږې تروري ! که رښتيا درته وايم.. څه شي ؟ څه شي ؟ ګرانه درڅه چې هلته سره کېنو.

نيکولای ناڅاپه داسې هيله او وړتيا احساس کړه چې د خپل زړه تول رازونه (هغه رازونه چې تر اوسه يې آن خپلې مور او خور او خپلو نږدې دوستانو ته نه و ، ويلي) دغې پردۍ ښځې ته ووايي... هغه وويل:

پوهېږئ ترور جانې ! ډېره موده کېږي چې مور جانه مې غواړي له کومې بډايې نجلۍ سره زما کوژده وکړي، خو زه آن د دغه کار له خياله هم کرکه لرم، واده د پيسو په خاطر.

د والي ښځې وويل:

-پوهېږم، هو کې پوهېږم !

- خو د شهزادګۍ بالکونسکايا په اړه خبره بله ده، لومړۍ خو بايد رښتيا درته ووايم چې هغه مې ډېره خوښېږي، هغه زما په زړه ښځه ده او بله خبره داده چې په هغه ځانګړي حالت کې زما او ددې ديدن وشو، هغه ډېر د تعجب وړ دی ، ځکه تل مې په خيال کې ګرځي راګرځي، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا به بر خلیک پریکړه وي. رښتیا وایم مور مې له پخوا نه په دې خیال کې وه، خو قسمت به نه و چې مور یو له بل سره وګورو. تل به دا سې ښېښېده چې مور یو له بل سره آشنا نه شو او هغه چې زما خور ناتاشا د هغې له ورور سردار اندرې سره کوژده وکړه، دا مې په خیال کې هم نه ګرځېده چې کوم وخت به له هغې سره واده وکړم. دا قسمت ته ګوره چې زما او د هغې دیدن هغه وخت وشي چې ناتاشا او د هغې ورور خپل اړیکي سره وشلول. بیا هغه پېښه پېښېږي چې تاسو پوهېږئ. ما په دې اړه هېڅ چاته هېڅ نه دي ویلي او هېڅکله به یې هم چاته ونه وایم. یوازې تاسو ته مې وویل او بس.

د والي ښځې د مننې په نښه د هغه څنګل کېښکوده.

نیکولای چې تک سور شوی و، ناڅاپه یې هغې ته وویل:

- تاسو صفیه پېژنئ ؟ هغه مې د ترور لور ده. هغه ما ته ګرانه ده. ما له هغې سره د واده وعده کړې ده او غواړم له هغې سره واده وکړم. اوس پوه شوې چې ولې بله خبره نا شونې ده ؟

-ګرانه دا ته څه فکر کوې ؟ صفیه یوه بېوزلې نجلۍ ده، یو ټنګه هم نه لري. تا خپله وویل چې. پلار ژوند دې خرابه دی ، دا کار به دې ژوند پوره تباه کړي او بله دا چې که صفیه لږ عاطفه هم ولري، معلومه نه ده چې ژوند به یې څنګه شي ؟ دا لومړې خبره، بله دا چې هغه به دځان او ستا د مور د مایوسۍ او د دواړو د ژوند د تباهۍ سبب شي. . ن ه، نه ګرانه ! ته او صفیه باید په دې خبره پوه شئ.

نیکولای پته خوله پاتې او دا خبره ښه پرې ولګېده. هغه تر لږې چوپتیا او ساړه اسویلي نه وروسته وویل:

-په هر حال تروري، دا کار ناشونی دی. بله خبره لا داده چې ایا شهزادګۍ غواړي له ما سره واده وکړي ؟ هغه اوس ماتم هم لري. ایا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدای شي هغه په دې اړه فکر وکړي ؟
د والي مېرمن وویل:
-ته څه فکر کوې چې زه سمدلاسه تاته کوژده کوم که څنګه ؟ نه، نه، هر کار خپل وخت او کار لري. نیکولای د هغې خوربلاس ښکل کړ او وې ویل:
تاسو خو په ریبارۍ کې بې ساري مهارت لرئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

له رستوف سره تر کتنې وروسته شهزادګۍ ماریا ، مسکو ته راغله. په مسکو کې هغې خپل وراره او د هغه روزنکی پیدا او د خپل ورور سردار اندرې هغه لیک یې تر لاسه کړ چې په هغه کې دوی ته لارښوونه شوې وه چې مسکو ته تر رسېدو وروسته، دوی په ورونژ کې خپلې ترور مالینځوا ته ورشي. د لېږدېدو ربړونه او ستونزې، د ورور غم، په نوي استوګنځي کې د ځای پر ځای کېدو خوارۍ، له نویو خلکو سره پېژندګلوي، د وراره روزنه او پالنه، دې ټولو د شهزادګۍ ماریا هغه احساس چې د پلار له ناروغۍ او مرګه، په تېره بیا له رستوف سره تر کتنې وروسته، دې ته پیدا شوی و ، سخته تر اغېز لاندې راوستې وه. هغه خورا خواشینې وه. د پلار د مرګ وېر او د روسیې تباهي ټول او ټول سره یو ځای شوي وو. اوس تر یوې میاشتې آرامه ژوندۍ وروسته، دغه زورېدنې دم په دم زیاتېدې او د هغې آرامي یې تری شړله. هغه ورخطا وه. هغه ګواښ چې دا یې ډېره زوروله او کړوله ،هغه د واوره روزنه او پالنه وه. د وراره د روزنې له امله ځکه تل په اند ښنه کې وه چې ځان یې د هغه د روزنې وړ نه ګاڼه ،خو د ننه په ګوګل کې په دې راضي وه او دا رضایت یې هم له دې امله و چې هغه هیلې او خیالونه چې ددې په زړه کې د رستوف تر کتنې وروسته را پیدا شوي وو ، دې په ځان کې ښه او پوره ځپلي وو.

کله چې د والي ښځه تر خپلې مېلمستیا وروسته، بله ورځ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالینځوا دیدن ته ورغله، له هغې سره د خپل دغه تکل په اړه وغږېده (خو دا یادونه یې وکړه چې په اوسنیو حالاتو کې د رسمي ریبارۍ آن تصور هم نه کېږي، خو بیا هم کېدای شي، ددغو دوو ځوانانو د کتنې لاره ددې لپاره آوره شي چې له یو بل سره لا نېږدې آشنا شي) د والي ښځې چې د ترور خوښه ترلاسه کړه، نو د شهزادګۍ ماریا تر مخې یې د رستوف په اړه خبرې پیل او د هغه د کړو وړو یادونه یې وکړه او وې ویل چې رستوف ددې د نامه په اورېدو تک سور شو. شهزادګۍ ماریا ددغو خبرو له اورېدو ، نه یوازې خوشاله نه شوه بلکې د هغې روحي آرامي لاپسې نا آرامه او په زړه کې یې د یاغي هیلو د شکونو او ملامتۍ او اله ګولې یوه څپه بیا راڅوندې شوه.

شهزادګۍ ماریا ، د هغو دوو ورځو په اوږدو کې چې ددغو خبرو او له رستوف سره د کتنې تر منځ تېرې شوې، تل په دې خیالونو کې ډوبه وه چې له رستوف سره د کتنې په وخت کې به ددې کړه وړه څنګه وي. کله به یې ویل چې هر کله رستوف، ترور ته راشي دا به مېلمستون ته نه ورځي، ځکه چې دا ویرمنه ده او ویرجن باید مېلمانه و نه مني او کله به یې بیا فکر کاوه. تر هغې خواخوږۍ او مرستې وروسته چې رستوف له دې سره کړي دي، دا به ددې له خوا ، نه منونه او خورا بده وي او کله به یې په خیال کې دا تېره شوه چې ددې ترور او د والي ښځه ددې او د رستوف په اړه کوم ځانګړی تکل لري. (د هغوی ځینو غلچکونو او خبرو ددې ښودنه کوله او ددې دا خیال به یې لا پسې پیاوړی کاوه) او یا به هغې ځان ته ویل چې یوازې کولای شي په خپل ناقص عقل سره، د هغو په اړه داسې فکر وکړي، هغې به ویل:

-ایا هغوی په دې نه پوهېږي چې دا لا تر اوسه هم د ویر په جامو کې ګرځي؟ دغه شان ریباري ددې د پلار روح ته سپکاوي او په خپله ددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زوريدو سبب نه کېږي ؟ همدا چې د هغه د ديدن لپاره يې مېلمستون ته د ورننوتلو تکل وکړ ، په خيالونو کې ډوبه او ددې تصور يې وکړ چې رستوف به له دې سره د ديدن په مهال دې ته څه وايي. دې په زړه کې هغه ځوابونه هم راجوړ کړل چې دا به يې هغه ته وايي. دغه خبرې، ځوابونه او مرکه دې ته يا خورا سپک وبرېښېدل او يا دداسې ژورې معنی درلودونکي وو چې ددې سر، نه پرې خلاصېده، خو له هر څه نه دا ډېره له دې ويريده چې د رستوف په ليدو دا خواشينې نه شي. هغې دا احساسوله او دا هڅه يې کوله چې دا سې ونه شي. هغې تصور کاوه که داسې وشي، ددې راز به ښکاره شي.

د يکشنبې په ورځ چې کله شهزادګۍ ماريا له کليسا راستنه شوه، چوپړ مېلمستون ته راننوت او هغې ته يې د ګراف رستوف د راننوتلو خبر ورکړ. هغه ددې زيري په اوريده ورخطا نه شوه او يوازې يې اننګې لږ څه سره او په سترګو کې يې لږه نوې ځلېدونکې ځلا وځلېده.

شهزادګۍ ماريا وويل:

-تروري تا هغه وليد ؟

شهزادګۍ ماريا دغه خبره په داسې آرامۍ وويله چې خپله هم نه پوهېدله، څنګه هغه ددې خبرې په وخت کې داسې آرامه او طبعي پاتې شوه.

کله چې رستوف کوټې ته راننوت، شهزادګۍ ددې لپاره سر ښکته واچاوه چې مېلمه ته يې وخت ورکړ ،له ترور جانې سره روغبړ وکړي او وروسته کټ مټ په هغې شېبه کې چې نيکولای رستوف (مېلمه) دې ته مخ وروا ړاوه ، سر يې راپورته او په يو ځلېدونکي غلچک يې د هغه سترګو ته هرکلي ووايه. په ښکلي انداز، بشپړ ډاډ او ښکلې موسکا پر شونډو، پاڅېده او خپل ښکلی لاس يې په مهربانۍ د رستوف خواته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور وړاندې کړ او داسې يو آوازيې چې د لومړي ځل لپاره په هغه کې يو نوی سندريز ، تود او د ګوګل له تله راپاڅېدونکی د ښځتوب غږ اوريدل کېده، له هغه سره خبرې پيل کړي. پېغله بوری ين، هم چې په مېلمستون کې وه، په شک او تعجب يې شهزادګۍ ماريا ته کتل. هغه چې خپله د ناز ماهره وه، تصور يې هم نه شو کولای، چې شهزادګۍ له هغه نارينه سره له دې نه زيات په ناز ، ادا او ځيرکتيا وغږېږي چې غواړي دا يې خوښه شي.

پېغلې بوری ين له ځانسره وويل:

- يا تور رنګ ورسره ښه لګي او يا په رښتيا ښکلې شوې ده او زما ورته پام نه و. له هغه غوره داده چې ددې دا غږيده او خوځېده ځومره په زړه پورې شوي دي.

که شهزادګۍ ماريا کولای شوای په هغه وخت کې په دې اړه فکر وکړي، هغه به له پېغلې بوری ين، نه لا زيات په ځان کې راغلي بدلون ته حيرانه شوې وای.

له هماغې شېبې چې شهزادګۍ ماريا دغه مهربانه او ګرانه بشره وليدله. په هغې کې د ژوند يوه داسې نوې تلوسه را وپاريده چې هغه يې ددې له خوښې پرته خوځېدا او غږيدا ته هڅوله. د رستوف د رانئوتو سره سم د هغې څېره بدله شوه. د فانوس د منځ د انځورونو په شان چې لا روښانه شوی نه وي ، تول رنګارنګ انځورونه او کړېږ وږې هنري کرښې يې تورې او بې مانا برېښي، خو وروسته له هغه چې د هغه شمعه ولګېږي ناڅاپه د هغه فانوس بې سارې او حيرانوونکې ښکلاوې راڅرګندې شي. د شهزادګۍ بشره هم همداسې چور بدله شوه، هغه سپېڅلې او روحاني اور چې ددې په ګوګل کې لګېدلی و او دا د هغې له تودوالي نه ژوندۍ وه، د لومړي ځل لپاره ددې په بشرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې را ځرګنده شو. د هغې ټول روحاني او ددې په ګوګل کې ټوله لېوالتیا چې دې خپله هم له هغې نه کرکه لرله، له ځانه خوابدیتوب، نا خوښي، د هغې زوریدنې او غم، رحم ته هڅه ، اطاعت، مینه او سرښندنه، ټول او ټول اوس ددغو ښکلو ځلېدونکو سترګو، له یوې ښکلې موسکا سره مل، د هغې د نازکې څېرې په ګوټ ګوټ کې راوځلېدل.

رستوف ټول دغه څه داسې روښانه او ځرګند لیدل چې ګوا کې ټول عمر ده، هغه پېژندله. هغه داسې انګېرله چې دده تر مخې ولاړ څوک، چور بل څوک او تر ټولو هغو کسانو نه چې ده په ټول ژوند کې پېژندل او یا یې لیدلي وو، غوره او لوړ دی، آن تر هغو غوره هم ده. خبرې اترې خورا ساده او موضوعات هم ورځني وو. هرومرو دجګړې خبرې راپاریدې او دهر وخت په شان د خواشینۍ په ځرګندلو کې لا زیاتېدې. دغه راز د شهزادګۍ ماریا او رستوف د وروستي دیدن خبره هم رایاده شوه، خو رستوف هڅه کوله چې خبره بدله کړي. د والي دمهربانې ښځې یادونه وشوه او د نیکولای او شهزادګۍ ماریا خپل خپلوان رایادشول. شهزادګۍ ماریا د خپل ورور په هکله نه غږېده، خو کله چې یې ترور د اندرې یادونه وکړه، هغې خبره بدله کړه. دا ځرګنده خبره وه چې هغې کولای شول د بل هر چا په شان د دود له مخې د روسیې د بدمرغۍ په هکله څه ووایي، خو دې ته ورور تر هر چا او هر څه نه زیات ګران و. هغې نه شو کولای او نه یې غوښتل د هغه په اړه هسې کوم څه ووایي. د نیکولای دې ته پام شو چې په ټولیز ډول هغه ځیرکتیا او پام چې دده په ختېه کې نه لیدل کېده اوس په ده کې راځرګند شوی دی. د شهزادګۍ ماریا په کړو وړو ښه پوهېده او هغه څه چې ده لیدل، دی لا په دې ډاډه کاوه چې شهزادګۍ ماریا په خپل ډول کې یو بې سارې او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو تو پیر لرونکې ده. نیکولای هم کټ مټ لکه د شهزادګۍ ماریا په خبر، کله چې د هغه په اړه خبرې کېدې او آن کله چې د هغه په اړه فکر کېده تک سور او ښته او ورخطا کېده، خو له هغې سره او د هغې په وړاندې نیکولای ځان چور آرامه او خپلواکه احساساوه. هغه به پوره هغه څه نه ویل چې د غرېدا لپاره یې چمتو کړي وو، بلکې هغه څه یې چې هماغه شېبه خیال ته ورتلل او خوښ یې و، هماغه یې ویل.

نیکولای په دغې لنډې کتنه کې لکه هغه شان چې هر ځای کې د دغو کتنو په وخت کې ماشوم هلته وي، کله چې چوپتیا خوره شوه، د سردار اندرې زوی ته ور وړاندې شو، پر هغه یې لاس تیر کړ او ترې وې پوښتل چې غواړې د سواره پوځ افسر شي؟ هغه یې په منګولو کې را جګ کړ، په خوښۍ یې راتاو او په دې شېپه کې یې شهزادګۍ ماریا ته وروکتل. د شهزادګۍ ماریا، مهربانه او له نیکمرغۍ نه پاریدلې غلچک، دده د خوښې نارینه په غېږ کې د ټینګ شوي ماشوم نه، نه جلا کېده. د نیکولای دې غلچک ته پام شو او داسې وبرېښېده چې د هغه په مانا پوه شوی و. دی د هغه له خونده تک سور شو او په خورا خوښۍ او مهربانۍ یې د ماشوم ښکلول پیل کړل.

شهزادګۍ ماریا د خپل پلار د مړینې د ویر له امله هېڅ چېرې نه تله او نیکولای هم دا غوره وګڼله چې د هغوی کره تګ راتګ ونه کړي، خو دوالي ښځې خپلې ریبارۍ ته دوام ورکاوه. هغې نیکولای ته د شهزادګۍ هغه خبرې کولې چې هغې د هغه په اړه له دې سره کړې وې او شهزادګۍ ماریا ته یې هغه مینه ناکې او ښې ویناوې وریادولې چې نیکولای به خپلو خبرو کې هغې ته کړې وې، نو له همدې امله یې داسې لاره جوړه کړه چې دغه دواړه په کلیسا کې تر لمانځنې مخکې د پاپ سره یو ازې پاتې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم نیکولای د والي ښځې ته وویل چې شهزادګۍ ماریا ته هېڅ ډول مینه ناکې خبرې ونه کړي، خو دا وعده یې وکړه چې کلیسا ته به ورسره لاړ شي. . . .

له شهزادګۍ ماریا سره تر دغې کتنې وروسته که څه هم د نیکولای د ژوند په بهېر کې کوم بدلون رانغي او هماغه شان پاتې شو، خو د ژوند پخواني خوندونه، ټول د هغه لپاره بې خونده شول. هغه زیاتره وخت د شهزادګۍ ماریا په هکله په فکر کولو کې تیراوه، خو دغه فکر هسې نه و لکه د هغو نجونو په اړه چې ده به په بنډارونو کې لېدلې او نه په هغه ډول چې ده به ډېر وخت او په یو ډول مینه ناکې تلوسې د سونیا په اړه فکر کاوه. هغه لکه هغه شان چې د هر ښه ځوان خیال وي او هرې نجلۍ ته د خپلې راتلونکې ښځې په توګه ګوري، هره ښه نجلۍ په خیالونو کې خپله ښځه ګڼې او له هغې سره د ګډ ژوند چرتونه وهي، فکر کاوه:

چې سپین اوږد کمیس په غاړه، سماوار ته ناسته، د ښځې د ماشومانو ګاډۍ یې داسې، ماشومان یې هسې، دمور او پلار اړیکې یې څنګه او څنګه او نور او نور. . . .

د راتلونکې په اړه دغو خیالونو ډېر خوند ورکاوه، خو کله چې به هغه د شهزادګۍ ماریا په اړه چې ده ته یې ریباري کېدونکې وه، فکر کاوه، له هغې سره یې د ګډ ژوند په اړه هېڅ فکر هم نه شو کولای، هغه که په دې اړه د فکر کولو هڅه هم کوله ، هسې بې پایلې ورته بریښېده او دغو خیالونو هغه خواشینی کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

د بارادينو د جګړې، زموږ د پوځ د بې ساري مرګ ژوبلې وحشتناک حالت او تر دې هم لا وحشتناکه د مسکو د تسليمۍ خبر، ورونژ ته د سپتمبر په نيمايي کې راورسېد. شهزادګۍ ماريا د ورور د ټپي کېدو خبر يوازې په ورځپانو کې په داسې ډول ولوست چې د پېښېدو د ځای په اړه يې، هېڅ ډول معلومات نه درلود، خو بيا هم هغې پريکړه وکړه چې لاړه شي او هغه ولټوي

نيکولای له شهزادګۍ ماريا سره له کتنې پرته دا خبرونه له بل چا واوريدل.

نيکولای چې د برادينو د جګړې، په تېره بيا د مسکو د تسليمۍ خبر واوريد، نه ناهيلی شو، نه په قهر او نه يې دې ته ورته نور څه احساس کړل، خو ناڅاپه هغه داسې خواشيني، د وجدان ناآرامي او له ځان سره شرم احساس کړ چې نور يې په ورونژ کې ځانته د ناستې ځای نه ليد. هغه ته ټولې خبرې يو ډول لاسي او نارښتينې بريښېدې، هغه نه پوهېده چې پر دغو خبرو او کړو وړو کې څنګه قضاوت وکړي او داسې يې انګېرله چې يوازې په غونډ کې به ده ته هر څه ببرته څرګند او په ډاګه وبرېښي، هغه غوښتل چې په چټکۍ د آسونو پېريدل پای ته ورسوي. کله نا کله پرته له هر ډول پلمې او ناحقه خپلو چوپړانو او ياورانو په قهريده.

له ورونژه د رستوف له تګه څو ورځې مخکې په جګړه کې د روسي پوځ د برې وياړ، په کليسا کې د دعا او منت دارۍ د مراسمو د نيولو په وخت کې هغه څو کتاره تر شا ودريد، پوځي دريځ ته په پام، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلابېلو خيالونو کې ډوب ، د مراسمو تر پايه همالته ولاړ پاتې شو. کله چې دعا پای ته ورسېده، د والي ښځې هغه خپلې خواته ور وغوښت.

هغې د سر په ښوريدو ، هغې ښځې ته چې توري جامې يې اغوستې وې، اشاره وکړه او وې ويل:

-شهزادګۍ دې وليده ؟

نيکولای سمدلاسه شهزادګۍ وپېژانده ، خو نه د هغې د مخ له ځنګه چې له خولۍ نه راڅرګند و بلکې د هغه ډار، رحم او احتياط د احساس له مخې چې د هغې په ليدو ، دده په زړه کې راوپاريده. شهزادګۍ ماريا په ځرګنده په خپلو خيالونو کې ډوبه وه او د کليسا نه تر وتلو مخکې يې پر خپل ټټر او تندي بيا صليب انځور کړ.

نيکولای په حيرانۍ د هغې مخ ته کتل. دا هماغه څېره وه چې ده پخوا لېدلې وه، د هغې په بشره کې هماغه تنده تلوسه، روحاني او کوګليزه رڼا لېدل کېده، خو دا وار هغه روحاني رڼا چور بله رڼا وه. په هغه کې دغم، د ناهيلي تلوسې او خواشينۍ تصوير انځوريده. نيکولای د پخوا بر خلاف د شهزادګۍ په مخکې، پرته له هغه چې د والي د ښځې لارښوونې ته سترګه په لاره شي، خپله هغې ته ونږدې شو ، دې ته په نه پام سره چې دلته په کليسا کې له هغې سره خبرې کول، ښه دی که بد ، له هغې سره يې خبرې پيل کړې او ورته وې ويل:

ده ددې د ماتم او وير اوريدلي او د زړه له کومې هغې ته خپله خواشيني څرګندوی.

همدا چې هغې د هغه غږ واوريد. ناڅاپه د هغې څېره وغوړيده او همهاله د هغې پر بشری د غم او خوښۍ څپې را خورې شوې.

رستوف وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- غواړم تاسو ته يو خبره وکړم او هغه دا که سردار اندري نيکولايوويچ ژوندی نه وای، ديوه پوځي قوماندان په توګه به په ورځپانو کې د هغه د مرګ خبر خپور شوی وای.

شهزادګۍ که څه هم په دې نه پوهېده چې هغه څه وايي، هغه ته يې کتل، خو د هغه په څېره کې د غم او خواشينۍ د حالت له څرګندېدو يې خوند اخيست.

نيکولای ويل:

- ما د ګولۍ (ورځپانو ليکلی لاسي بم) د لګېدو نه ډېر تېپونه ليدلي. هغه يا هماغه شيبه انسان وژني او يا خورا سپک وي. زه هيله لرم چې هر څه ښه دي او په دې ډاډه يم...

شهزادګۍ د هغه خبرې پرې کړې او وې ويل:

- دا څه وخت دی.. د ګېنۍ له امله يې خپله خبره پای ته و نه رسوله او په يوې درنۍ او به زړه پورې خوځېدا يې (د بل هر کار په شان چې د هغه په مخکې به يې کاوه) د درناوۍ په نښه هغه ته وکتل او خپلې ترور پسې لاړه.

په دغه ماښام نيکولای هېڅ چېرې نه لاړ ددې لپاره په کور کې پاتې شو چې دآسونو له پلورونکو سره، خپل حسابونه خلاص کړي. کله چې يې دغه حسابونه خلاص کړل، که څه هم بل چېرته دتګ لپاره ناوخته شوې وه، خو د ويديدو لپاره هم لا وخته وه. نيکولای تر ډېرې پورې په خپله کوټه کې وړاندې وروسته ګرځېده راګرځېده، د خپل ژوند په هکله يې فکر کاوه. دغه حال او دا فکرونه، د هغه په ژوند کې کم پېښېدل.

شهزادګۍ ماريا، د سمولينسک په څنډو کې، د هغه پر زړه خورا خوږه اغيزه کړې وه. دا چې دی هغه وخت دلومړي ځل لپاره له هغې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخامخ شوی و ، دا چې دده مور شهزادګۍ ده ته، دیوې بډایې ناوې په توګه ښوولې وه، دا ټول ددې لامل شوي وو چې دی هم په ځانګړي توګه هغې ته پاملرنه وکړي.

د ورونژ په ښار کې یې له هغې سره کتنه نه یوازې هسې اغیزمنه بلکې خورا اغیزمنه وه. نیکولای د هغې روحاني او اخلاقي ښکلا حیران کړی و . په هر حال هغه تکل کړی و چې له ورونژه لاړ شي او دا تصور یې هم نه کاوه چې له ورونژه، تګ او له شهزادګۍ ماریا سره لرې کېدل به دی وزوروی، خو په کلیسا کې له شهزادګۍ سره دده دیدن ، تر هغه څه چې دی ورته هیله مند و ، پر ده زیاته اغیزه کړې وه. (نیکولای دا احساسول) تر هغه څه نه زیات چې ده د خپلې آرامۍ لپاره غوښتل. دا رنګ الوتې تانده او غمجنه څېره، دا روښانه غلچک، دا نرمه او ښکلې خوځېدا او تر ټولو لا غوره دا ژور او مینه ناک غم چې ددې د څېرې په ټولو نښو او کرښو کې څرګند و ، دی زوراوه او له هغې سره خواخوږۍ او په هر څه کې ګډېدو ته لمساوه. نیکولای رستوف په نارینو کې د لوړ روحاني حالت د لیدو زغم نه لاره (نو له دې کبله د هغه سردار اندرې نه خوښېده) ده دغه فلسفي غمجن حالت سپکاوی ګاڼه، مګر د شهزادګۍ دغه غمجن حالت، د هغې د هغه ژوره روحاني آرامي څرګندوله چې نیکولای هغه نه پېژانده، خو په ده یې سخت اغیز کاوه، هغه له ځانسره ویل:

-باید ښکلې نجلۍ وي ! کټ مټ د ښاپېرۍ په شان ! ولې زه آزاده نه یم ؟ ما ولې له سونیا سره په اړیکو کې تلوار وکړ ؟

نابېره او بې ارادې یې په خیال کې یوه پرتله وکړه، بې وزلې یو پلو او هغه روحاني بډایتوب چې نیکولای خپله نه درلوده، بل پلو ، نو له دې کبله هغه دغه روحاني بډایتوب ته په ډېره درنه سترګه کتل. هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې تصور وکړ که دی اوس آزاده وای، څه به شوي وای؟ څنګه به یې د هغې ریباري کوله؟ څنګه به هغه ددې ښځه وای؟ نه، نه، ده دغه شان یو حال تصور نه شو کولای. د هغه زړه ربړدیده او کوم روښانه تصویر یې تر سترګو نه ورته. هغه له سونیا سره د ګډ ژوند تصویر، پخوا انځور کړی و، ددغه خیال انځور خورا ساده، مګر روښانه و، ټول هغه څه چې په دغه خیال او انځور کې و، دی پرې پوهېده، ځکه هغه دده د خیال زېږنده وو، ځکه هغه سونیا ښه پېژندده، د هغې په ټولو کړو وړو او عادتونو بلد و، خو د شهزادګۍ ماریا تر څنګ راتلونکی ژوند دده لپاره نا آشنا و، دی پرې نه پوهېده او تصور یې هم نه شو کولای، ځکه ده هغه نه پېژندله او ده ته یوازې ګرانه وه.

د سونیا په اړه تصور او خیال تل رنګین او لوبو ته ورته و، خو د شهزادګۍ ماریا په اړه تصور هغه ته تل ګران او وحشتناک و. هغه ته وریادیدل:

- څنګه هغه په دعاوو کې ډوبېږي!

داسې ښکاریده چې د هغه ټول روح په دعاوو کې ډوبېږي. هو کې، دا هغه دعاوې دي چې غرونه رغونه خوځوي. زه په دې ډاډمن یم چې د هغې ټولې دعاوې به قبولې شي او بیا وروسته وریاد شول:

- ولې زه د هغه څه لپاره چې غواړم یې، دعا نه کوم؟ زه څه غواړم؟ له هغې ژبې او وعدې ژغورنه چې ما سونیا ته ورکړې؟

د والي د ښځې خبرې وریادې شوې او له ځانسره یې وویل:

-هغه رښتیا وایي چې له سونیا سره زما واده کول به له بدمرغۍ پرته بل هېڅ څه نه وي. مور به مې له غمه مړه شي. زما مور به له غمه مړه او د پلار چارې به مې تالا والا شي. وحشتناکه ګډوډي. ماته ګرانه ده، خو هغه شان چې ښایي، ماته هغه ګرانه هم نه ده. ناڅاپه یې په دعاوو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيل وکړ:

- لويه خدايه ما له دغه وحشته وژغوره ! له دغې بې لارې نه مې خلاص کړه !

ددعاوو په مرسته کولې شو، غرونو وخوځو، خو ددې لپاره بايد ايمان ولرو او هسې تشې دعاوې ونه کړو. هغه شان دعاوې چې ما او ناتاشې په ماشومتوب کې کولې، د ساري په توګه موږ به ويلې:

- يا خدايه واورې په خوږو بدلې کړې !

او بيا به موږ انګړ ته ورمنډه کړې چې واورې په خوږو بدلې شوې دې او کنه ؟

خو اوس ددغو شيانو لپاره دعا نه کوم. تر دې خبرو وروسته يې خپل پيپ يوې خوا ته کېښود او لاسونه يې دعا ته برابر کړل، د سپېڅلي شمايل تر مخې ودريد او دعا ته برابر شوي لاسونه يې شهزادګۍ ماريا ته ددعا لپاره پورته کړل. هغه لا ډېر وخت دعا نه وه کړې چې اوښکې يې په سترګو کې را ډنډ شوې، ساندو ته يې غاړه کېښکوده، خو په دې وخت کې لاورشکا چې څو ليکونه يې په لاس کې وو، کوټې ته راننوت. نيکولای په چټکۍ خپل آواز بدل کړ او غږيې وکړ:

-احمقه ! ما چې غږ نه وی در کړي ولې راننوزې ؟

لاروشکا په خوبولي آواز وويل:

- د والي د ښځې نه راغلی، تاسو ته زيری لري، تاسو ته يې ليکونه راوړي دي.

--ښه ده، ښه ده ! ليک کېږده، درځه لاړشه !

نيکولای دوه ليکونه واخېستل، يو يې دمور او بل يې د سونيا و. هغه، هغه ليکونه د ليکدود او د سونيا د قلم له نښې وپېژندل. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیک څو کرښې یې لا لوستې نه وې چې د هغه رنګ والوت او سترګې یې له ډار او خوښۍ نه ووتې، هغه په لوړ آواز وویل:

-نه، نه دا ناشونې ده !

هغه ته څمکې ځای نه ورکاوه. بیا یې لیک په ځیر ولوست، یو وار یې بیا او ږې پورته واچولې، لاسونه یې څنډ وهل. په داسې کې چې خوله یې وازه پاتې وې او سترګې یې په تېرو بدلې شوې وې، د کوټې په منځ کې هک او حیران ودرید. هغه، هغه څه چې یوه شېبه مخکې په دعا کې له خدایه غوښتل، قبول شوي وو. هغه په دې ډاډ درلود چې خدای به یې دعا قبوله کړي، خو هغه له دې نه داسې حیران او هک پک شوی و چې ګواکې کوم بې ساري څه تر سره شوي وي. داسې بربښېده چې په ژوند کې یې هم ددغه شان یو څه پېښېدو ته انتظار نه درلود. داسې چې ګواکې دده ددې هیلې داسې تر سره کېدل، ددې ښودنه کوله چې دا د خدای په دربار کې دده ددعا د قبلېدو له امله نه بلکې یو تصادفي خبره وي.

دا د هغې غوټې غوړېدل و چې د رستوف د آزادۍ زېری یې راوړ. دا غوټه د سونیا په دغه ناڅاپي لیک (د نیکولای له نظره) پرانستل شوې وه، هغې لیکلي و:

وروستی بدمرغه حالت، په مسکو کې د رستوفیانو د کورنۍ د ټولې شتمنۍ تالا والا کېدل، د ګرافینې هغه هیله چې په وار وار سره یې ویلې و چې نیکولای دې له شهزادګۍ بالکونسکایا سره واده وکړي، دده خپله چوپتیا او سوړوالی، دې ټولو او ټولو (سونیا) دې ته اړوزي چې له خپلې ژبې او وعدې سترګې پټې کړي او نیکولای ته د هغه بشپړه ازادي ورکړي.

هغې لیکلي و:

(c) ketabton.com: The Digital Library

" دا زما لپاره خورا ګرانه ده چې فکر وکړم، د هغې کورنۍ د غم او په هغو کې د ناندریو او سالیو سبب شم چې زه خپل ژوند د هغوی منت باره ګڼم، زما مینه یو ارمان لري او هغه د هغو کسانو نیکمرغي ده چې ماته ګران دي. نو نیکولس(نیکولای) ، زه له تا نه هیله کوم چې ځان له خپلې وعدې او ژبې نه آزاد وګڼې او ډاډ ولري چې هرڅه چې پېښېږي، هغه به پېښېږي، خو یو څه په یاد لره چې بل هېڅ چا ته به دا سې ګران نه وي لکه ستا سو سونیا ته چې وې ".

دغه دواړه لیکونه د ترویځې له ښارګوټي لیکل شوي وو. دویم لیک د ګرافینې و. د ګرافینې په لیک کې د دوی د مسکو د وروستیو ورځو د ژوند حال بیان شوی و. له مسکوه وتل، د اورونو لګېدل او ددوی د ټولو شتمنیو تالا والا کېدل. ګرافینې په خپل لیک کې دا هم لیکي و چې سردار اندري له نورو ټپیانو سره یو ځای له دوی سره په همدې کاروان کې مل و. هغې لیکلي و چې د هغه روغتیایي حالت خورا ګواښمن و ، خو اوس داکتر ورته ویلي دي چې د رغېدو ډېره هیله یې پیدا شوې ده. دې یادون کړې ده چې ناتاشا او سونیا لکه د روغتیاپالو په شان د هغه پالنه کوله.

نیکولای له دې لیکونو سره یو ځای، بله ورځ د شهزادګۍ ماریا دیدن ته ورغی. نه ماریا او نه نیکولای یوه هم په لیک کې په دې اړه چې په لیک کې ناتاشا د هغه پالنه کوي، خبره څه معنی لري، یوه خبره هم ونه کړه، خو د دغه لیک له برکته و چې ناڅاپه نیکولای، له شهزادګۍ ماریا سره ځان دا سې نږدې وګاڼه چې د هغې او ځان تر منځ یې څه کم د خپلوۍ اړیکي احساس کړل.

بله ورځ نیکولای، شهزادګۍ ماریا ، د یارسلاو ښار ته بدرګه کړه او څو ورځې وروسته دی خپله هم خپل غونډ ته لاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

نیکولای ته د سونیا لیک چې د هغه د دعا د قبولۍ ننبه وه، د تریو څیا، په ښار ګوتې، کې لیکل شوی و. په دې لیک کې له کومې بده ایې پېغلې سره واده کول د مشرې ګرافینې د خیالونو د انځوریدو څرګندونه کوله. هغه په دې پوهېده چې سونیا په دې لاره کې تر ټولو لوی خنډ دی، نو له همدې کبله په دې کورکې د سونیا ژوند، هغه هم په تېره بیا د نیکولای د لیک د تر لاسه کولو وروسته چې په هغه کې یې په باګو چاروو اکې له شهزادګۍ ماریا سره د خپلې لیدنې او مرستې په اړه لیکنې کړې وې، ورځ تر ورځ ګرانېده. مشرې ګرافینې، هره شېبه سونیا زوروله او د هغې د زورولو لپاره یې له هرې پلمې کار اخېست.

له مسکوه تر وتلو څو ورځې مخکې، مشره ګرافینه چې له حالاتو او پېښو خوابده شوې وه، سونیا ځانته ور وغوښته او د هغې د ملامتولو پر ځای یې په ژړا له هغې نه غوښتنه وکړه چې په یوې سرښندنې او قربانۍ، له نیکولای سره خپل اړیکې وشلوي او په دې توګه د هغو ښو حق پر ځای او ادا کړي چې له دې سره په دې کورکې شوي دي. ګرافینې سونیا ته وویل:

-تر هغه چې له ما سره ژبه ونه کړې، زه به هېڅکله آرامه نه شم.

سونیا په ژړا شوه، لکه دلېونو په شان یې ساندې وهلې او په ژړا ژړا یې وویل، هر هغه چې دوی غواړي، دا به یې تر سره کړي، خو بیا یې هم په ډاګه او زغرده څه نه ویل. هغې نه شو کولای، د زړه په تل کې، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ومني چې کېدونکي دي. هغې نه غوښتل ځان له هغې کورنۍ نه ځار نه کړي چې دې ته يې ډوډۍ ورکړې وه، دا يې روزلې وه، هغه د نورو د نيکمرغۍ لپاره د ځان ځارونې سره روږدې وه. په هغې کورنۍ او کورکې، د هغې دريغ داسې و چې يوازې د سرښندنې او ځان ځارونې له لارې يې کولای شو، خپلې ښېګڼې وښيي. هغه له دې کار سره روږدې شوې وه او دا کار يې خوښېده، خو پخوا دا داسې عادت شوې وه او منلې وه چې له هر څه نه په انکار سره، دا د ځان او نورو تر نظر نه يوازې ښه بربښي بلکې له نيکولای سره د واده کولو وړتيا پيدا کوي. نيکولای، هغې ته په ژوند کې تر هر چانه زيات ګران و. دا وار له هغې نه هيله کېده چې، له هغه چا نه تېره شي چې دې د هغې د لاس ته راوړلو لپاره يې دا ټولې هڅې او سرښندنې کړې وې. له هغه چا نه دا بايد تېره شوې واى چې د دې لپاره يې د ژوند معنی لرله.

د لومړي ځل لپاره هغې دا احساس کړه، هغه کسان چې پر دې يې تر ټولو زيات حق درلود او ټول ژوند يې د دې خواخوږي کړې ده، اوس دا تر ټولو زيات په عذابوي او دا له هغو نه کرکه لري. هغې له ناتاشا سره ځکه کرکه پيدا کړه چې هغې په ژوند کې هېڅکله داسې بدمرغي نه وه ليدلې.

ناتاشا په ژوند کې له چا سره سرښندنې ته اړتيا نه لرله او ټل يې نور د ځان لپاره سرښندنې ته اړ کړي وو، خو له دې سره سره بيا هم ټولو ته ګرانه وه. د لومړي ځل لپاره سونيا ناڅاپه داسې احساس کړه چې په دې کې له نيکولای سره د ارامۍ او سپېڅلې مينې نه، يو سوځنده احساس، چې له تقوا او مذهبي احساس نه هم لوړ و رالمسېږي. سونيا چې نورو پورې اړوند ژوند، صبر او زغم ډکه کړې وه، د همدغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساس تر اغیز لاندې په ناڅرګنده او ټولیزو خبرو کې ګرافینې ته ځواب ورکړ او تر هغه وروسته یې هم هڅه کوله، له هغې سره له خبرو اترو نه ډډه وکړي. هغې په تولیزتوګه دا هیله لرله د نیکولای راتګ ته سترګه په لاره شي. او له هغه سره په دې دیدن کې نه یوازې اړیکې ونه شلوي بلکې د تل لپاره یې له هغه سره لا ټینګې او خواږه کړي.

په مسکو کې د رستوفیانو د کورنۍ د وروستیو ورځو د ژوند، ستړیاوو او له سختیو، پیدا شوي وحشته، هغو ناولیو خیالونو او زورونکو فکرونو چې سونیا زوروله، دا یې تر خپل اغیز لاندې راوستې وه. هغه په دې خوشاله و چې په خپلو کړو وړو به دغه ټولې ستونزې هېرې کړې، خو کله چې هغه په کور کې د سردار اندری له شتوالي نه خبره شوه، سره له هغه چې په هغه او ناتاشې یې د زړه له کومې زړه خوږېده، خو په زړه کې یې د خوښۍ او ویرې یوه داسې تلوسه پیدا شوه چې خدای دې نه کوي چې له نیکولای نه جلا شي. هغه په دې پوهېده چې ناتاشې ته یوازې سردار اندری ګران دی او هېڅکله به د هغه مینه هېره نه کړي. هغه په دې پوهېده چې که بخت بیا په دې سختو او وحشتناکو شرایطو کې ناتاشا او سردار اندری سره یو ځای کړي دي، بیا به یو بل ته ګران او هغه وخت به بیا نیکولای د خپلوۍ له کبله ونه شي کولای، له شهزادګۍ ماریا سره واده وکړي..

د لومړي ځل لپاره، د رستوف کورنۍ د ترویځکی په ښار ګوټي کې دمه وکړه.

د دغه ځای په مېلمستون کې یې هغوی ته درې کوټې ورکړې. له دغو درې کوټو نه یې یوه سردار اندرې ته جلا کړل شوه. د هغه ټپونه په دې ورځ تربل هر وخته ښه وو. ناتاشا به له هغه سره ناسته او د هغه پالنه به یې کوله. د هغه دځنګ په کوټه کې، ګراف او ګرافنینه ناست او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه روحاني سره چې د پخوانيو آشنايانو او مرستندويانو ديدن ته راغلی و، په خورا درناوي يې د زړه خواله کوله. سونيا هم همالته ناسته او په دې تلوسه کې وه چې پوه شي، سردار اندرې او ناتاشا څه سره وايي. هغې د دروازې له شا د هغو غږ اورېده. د سردار اندرې د کوټې ور پرانيستی و. ناتاشا په خورا تلوار او ګېنګسې له کوټې راووته. د هغې، هغه کشيش ته چې د هغې په ليدو پاڅېد او خپل اوږد لستوڼی يې په کيڼ لاس د تبرک په هيله بډ و هل، پام نه شو. ناتاشا سونيا ته رانږدې شوه او هغه يې له لاسه راونيوه.

ګرافينې وويل:

- ناتاشا، څه شوي؟ دلته راشه!

ناتاشا وړاندې لاړه، کشيش د تبرک په نښه لاس پرې تېر کړ او ورته وې ويل چې له خدای او د هغه له سپېڅلي بنده (ولی-پاپ) نه مرسته وغواړي.

د کشيش تر وتلو سمدلاسه وروسته، ناتاشې سونيا له لاسه ونيوه او له هغې سره د بيمې کوټې ته لاړه او ورته وې ويل:

-سونيا دا راته ووايه، هغه به ژوندی پاتې شي؟ سونيا پوهېږې، زه څومره نيکمرغه او څومره بدمرغه يم! ګرانې سونيا! د زړه سره! هر څه د پخوا په شان دي، کاشکې ژوندی پاتې شي.

د سونيا خواشيني تر خورلنډې لږه نه وه. سونيا هم د ناتاشې له غمه او هغه ته له سودا نه او هم د خپلې خواشينۍ نه چې هېڅوک ترې خبر هم نه و، په سلګو سلګو ژړل، ناتاشا يې ښکلوله، هغه يې آراموله او ويل يې:

- کاشکې ژوندی پاتې شي، کاشکې!

-هوکې! زه په دې پوهېدم! د خدای شکر دی. هغه به ژوندی پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.
دواړو خورلنـډې، تـرژړا ، غړيـدا او اوښــکو پـاکولو وروسـتـه، دسردار اندرې د کوټې د دروازې پلو ته لاړې. ناتاشې د کوټې دروازه، پرانسته او دکوټې د ننه يې ور وکتل. سونيا د نيمه پرانتې دروازې په خوله کې ولاړه وه.
سرداراندرې، پر درې لوړلو بالښتونو پـروت و. د هغـه رنګ الـوتې بشره، آرامه سترګې پټې او داسې بربښېده چې په ارامۍ او منظمه سا باسي.
سونيا په داسې حال کې چې د خپلې ترورزيې لاس راونيو ، هغه يې له دروازې لرې کړه او ناڅاپه چغه کړه:
-آخ !ناتاشا !
سونيا چې رنګ يې تښتېدلی و او شونډې يې رېږدېدې، وويل:
-دا ، هوکې، دا... هماغه..
ناتاشې په کراره دروازه پورې کړه او له سونيا سره په ګډه د کړکۍ پلو لاړه، خو په دې يې لا سر نه و خلاص چې څه ووايي.
سونيا له وحشت او خوښۍ نه په ډکې ځېرې وويل:
- ستا هغه وخت يادېږي چې په هينداره کې مې ستا فال ليده. هغـه وخت د اترادنيا وختونه وو. هغه ورځ د حضرت مسيح د زوکړې شپه وه. ستا يادېږي چې څه مو وليدل ؟
ناتاشا چې له حيرته يې سترګې غلور شوې وې، وويل:
-هوکې !هوکې !
هغې ته په تته وريا ديده چې سونيا هغه وخت د سردار اندرې په اړه څه ورته ويلي و او يادونه يې ورته کړې وه چې هغه په کې پروت ويني.
سونيا دوام ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-یاد یږي دي ؟

ما هغه وخت ولیدل او تاته مې ټول وویل، تا او د ونیا شې ته، ما وویل چې هغه په کټ کې پروت دی.

هغې په وار، وار خوځېدا د هغه په انځورولو خپله ګوته پورته کوله.. او ویل یې چې هغه په کټ کې پروت او سترګې یې پټې کړې او همدا سې ګلابي څادر ترې تاو دی، هغه دي لاسونه یې پر یو بل کېښودل. هغې دا ویل او دم په دم د هغه تصویرول او انځورول زیاتول چې څو شېبې د مخې یې ویلي وو. هغه شېبه په شېبه په دې ډاډمنه کېده چې دا هماغه څه دي چې دې پخوا په هینداره کې لیدلي وو. هغې پخوا هېڅ شي نه و لیدلي او هغه څه چې هغه وخت د هغې ذهن ته ورغلي و، هغې د ټولو هغو شیانو په شان ربښتیا ګڼل، لکه چې دې ته وریادیدل. هغې هغه وخت ویلي و چې سردارانډرې دې ته کتلي دي، سردار اندرې دې ته موسبدلی دی او په ګلابي څادر کې یې سر مروړل شوی دی. دغه شیان دې ته نه یوازې وریادیدل، بلکې پوره ډاډ یې درلوده چې دې ربښتیا لیدلي دي..

ناتاشا په خیالو کې ډوبه وه، هغې وپوښتل:

- نو دا ټول څه مانا لري ؟

سونیا خپل سر په لاسونو کې راټینګ کړ او وې ویل:

-آو، څه ووایم، پوهېږمه چې دا ټولې هسې بابیزه خبرې دي.

څو دقیقې وروسته سردارانډرې زنګ وواهه او ناتاشا د هغه کوټې ته ورغله، خو سونیا په ګبهی، او مینې چې خورا لږ به ددې پر زړه راخوریدل د کړکۍ تر څنګ پاتې وه او په دې خیال کې وه چې څه پېښېږي او څه کېږي.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ورځ، ګرافینې ددې وخت پیدا کړلیک ولیکي او په پوځ کې یې خپل زوی ته ولیږي. کله چې سونیا د ګرافینې له خنګه تېریده، سرېې راهسک کړ، په کرار او لړزیدونکي آواز یې وویل:

- سونیا، ته نیکولینکا ته څه شي نه لیکې؟

او سونیا دعینکو له شا نه، د هغې په ستومانه سترګو کې ټول هغه څه ولوستل چې ګرافینې غوښتل سونیا ته وو ایې. په دې کتو کې هم زاري، وې هم وېره، هم له هغه څه نه شرم چې دې یې ویل غوښتل او هغه کرکه چې که ددې د خبرو د نه منلو له امله به دې څرګندوله.

سونیا ګرافینې ته ورنږدې او د هغې پښو ته په ګونډو ګونډه و شوه، د هغې لاس یې ښکل کړل او وې ویل:

- لیکم یې مورجانې!

سونیا هغه ورځ له هغه څه نه چې پېښ شوي وو، په تېره بیا د هغه له رازه ډک اتکل نه چې دا پرې پوه شوې وه، نرمه شوې، له تلوسو پاریدلې او زړه یې له مینې مست شوی و. اوس دا په دې پوه شوې وه که د ناتاشا او سرداراندرې اړیکي بیا تازه شي، نیکولای به حق و نه لري، له شهزادګۍ ماریا سره واده وکړي، دا سې یې انګېرله چې د سرښندنې او رښتینتوب، هغه روحیه چې په ژوند کې دا د هغه لېواله وه، بیا د هغې ګوګل ته راستنه شوې ده. توري سترګې یې د هغه ستر کار د سرته رسېدو، له خبرتیا نه څو واره له اوښکو راډکې شوې. ددغو اوښکو له امله یې څو واره د لیک لیکل وځنډیدل. هغې لیک ولیکه، لیک نیکولای ته ورسېد او مور ولیدل چې هغه یې خنګه حیران کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

پـه هغـه پوسته کې چې پېير تر ښارنې لاندې و، لـه ده سره د هغـو افسـرانو کـړه وړه چـې دې يـې اسـير کـړي و، لـه تربګنـۍ ډک، خـو لـه درنـاوي سره مـل وو. داسې بربښـېدل چې ددغـو مشـرانو افسـرانو او سرتيرو په کړو وړو کې شک او ترديـد ځکـه لېـدل کېـده چې هغـوی پـه دې نه پوهېدل چې دی څوک دی. (هغوی دا تصور کاوه، نه چې ډېر لـوی سړی وی) له دې سره هممهاله هغوی لـه ده سره ځکـه تربګنې کولـه چې دوی هغه سره جنګېدلي وو.

خو بل سهار چې کله پېيره بدلـه او د پرونيـو افسـرانو او سـرتيرو پـر ځای نوی هغه راغلل. پېير داسې انګېرلـه چې دی، ددغـو لپـاره، هغـه شان د پام وړ نه و، لکه د هغو لپاره چې دی يې اسير کړی و. په رښتيا هم دغـه څورب او لـوی سـړی چې د روسي بزګرو کـالي يـې اغوسـتي وو، دنوېړ پوځيانو لپاره، هغـه چالاکـه، چټ، سړی نـه و چې د تـالنګرو پـه وړاندې په مېړانه دريدلی و، د سورو پوځيـانو سره جنګېدلی و او پـه پرتمين غږ يې له لمبونه د ماشوم د ژغورنې غږ کړی و، هغه د هغو لپاره د اسيرانو په منځ کې ۱۷ مه شمېره اسير و چې نه پوهېدل په تور او ګناه د لوړ پوړو چارواکو په سپارښتنه نيول شوی و. کـه د هغـه پـه خبـره کـې کومې ځانګړې، ځانګړتياوې، وې هغه دا وې چې هغه ورخطا شوی نـه و، خـو پـه بې سـاري توګـه پـه خيـالونو کـې ډوب و. پـه فرانسـوي ژبـه پوهېده او داسې ښه يې غږېده چې د فرانسـويانو حيـرت يـې پـاراوه، خو سره لـه دې هم پېير، هغـه ورځ لـه نـورو تورنـو اسـيرانو سره پـه يـوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوټه کې ځکه تېره کړه چې د دوی افسر ته ، هغه کوټه په کار وه چې دی یوازې په کې بندي و. له پېیر سره په کوټه کې روسي بندیان ټول د ټولنې خورا خوار خلک وو. هغوی چې کله په دې پوه شول چې پېیر د مخورو له ډلې نه دی، له ده پردې، پردي او ځان یې له ده نه لرې کړ. په تېره بیا چې کله هغوی په دې پوه شول چې پېیر په فرانسوي هم غږېږي. پېیر ځان ته د هغو له ملنډو نه ډکې خبرې په خواشینۍ اورېدې.

بله ورځ پېیر، له دې نه خبر شو چې د فرانسویانو له خوا دوی ټول نیول شوي کسان به ښار ته د اور ورته کولو له امله محکمه شي. دریمه ورځ یې پېیر، له نورو اسیرانو سره یوه کور ته چې هلته یو سپین برېتی فرانسوي جنرال، دوه نور ډګروالان او ځینې نور فرانسویان چې متې یې په ریښکیو تړلې وې او په کوټه کې ناست وو، وروستل. هلته له پېیر او نورو نه په داسې ځېږه او ټینګه ژبه چې له ورځني انساني کړو نه لرې وه او په ټولیزه توګه په داسې ژبه چې قاضیان له تورنو نه پوښتنې کوي، داسې پوښتنې پیل شوې وې:

- دا څوک دی؟ چېرې نیول شوی دی او هلته یې څه کول؟

او داسې نورې پوښتنې.

دغه پوښتنې چې د ژوند د اصلي چارو له پوښتنو لرې او د ژوند له اصلي ستونزو رابرکول یې هم له پامه غورځول ، د ټولو هغو پوښتنو په څېر چې په محکمو کې کېږي، یوازې د دې لپاره وې چې محکمه کوونکي هدف ته د رسېدو لپاره بنسټ پیدا او دعوا هلته ورسوي چې دوی وکولای شي، تورن کسان محکوم کړي، خو همدا چې تورن به داسې کوم ځواب ورکړ چې د تورن محکومول به یې ګرانول، دوی به محکومیت ته هغه جوړ شوي دلایل لرې کړل او د خبرو اترو بهیر به چې هر پلو لاړ لاړ به. پردې سربېره ، پېیر هماغه احساس درلود چې ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

تورن کسان يې په ټولو محکمو کې لري. هغه دا چې دی هم حيران و چې، ددې ټولو پوښتنو موخه څه ده ؟

پيير په دې پوهېده چې ددغو خلکو د واک په منګلو کې راګير شوی دی او يوازې د هغو د واک زور دی چې دی يې هلته راوستی دی. هغه په دې پوهېده چې يوازې همدې واک ، دوی ته دا حق ورکړی دی چې له دوی نه پوښتنې وکړې او دوی يې ، هغوی ته دځوابونو ويلو ته اړ کړي. هغه په دې پوهېده چې ددې محکمو يوازينۍ موخه دا ده چې دی تورن کړي. نو له دې کبله څنګه چې واک و ، هغه شان يې کره وړه و او واک د تورنولو تکل درلود ، نو ځکه په محکمه کې پوښتنو او ځوابونو ته هم اړتيا نه وه. داسې ښکاريده چې ټولو يوه موخه لرله او هغه دا وه چې بايد تورن ګنهګار وګڼل شي. پيير ددې پوښتنې په ځواب کې چې، دنيولو په وخت کې يې څه کول ؟ ځواب ورکړ:

-هغه ماشوم يې خپل مور او پلار ته رساوه چې د اور له لمبو نه يې ژغورولی و.

بله پوښتنه دا و چې ولې له غلو او تالانګرو سره لاس او ګريوان شوي و ؟ ده ځواب ورکړ:

-دې د هغې ښځې ساتنه کوله چې سپکاوی ورته شوی و او دا د هر نارينه دنده بولي، له هغې ښځې دفاع وکړي چې سپکاوی ورته کېږي او تېری پرې شوي وي. دا...

پرته له هغه چې دی خپلې خبرې پای ته ورسوي، دده خبرې يې ځکه ورودرولې چې پوښتونکي په دې پوښتنو کې خپل ارمان ته نه رسېدل.

ددې پوښتنې په ځواب کې چې:

-د هغه کور په انګړ کې چې اور يې اخيستی و ، څه کول ؟

هغه وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-زه لاړم چې وګورم، له مسکو سره څه کېږي.
او بیا یې د هغه خبرې پرې کړې.
له هغه نه یې دا نه پوښتل چې چېرې روان و بلکې دا یې پوښتل چې ولې د اور اخېستو په وخت ځای کې و ؟
له هغه نه یې بیا لومړی پوښتنه وکړه چې نوم دې څه دی ؟ هغه په لومړي ځل ورته وویلي و چې نه غواړی دې پوښتنې ته ځواب ووایي...
هغه سپین برېتي جنرال چې اننګي یې تک سره او تانده څېره یې لرله، په درنه او ترخه ژبه وویل:
-ولیکه. دادې ، دا ښه کار نه دی، ښه کار نه دی.
په څلورمه ورځ د زوبوفسکي په کوڅه کې هم اور ولګید.
پېیر او دیارلس تنه نور تورن کسان یې د کریمسکي ګودر ته بوتلل او دیوه سوداګر دګاډیو په سرای کې واچول. پېیر یې چې کله د ښار له واټونو او کوڅو نه تېراوه، په ښار کې د اورونو د لګېدو نه د خواره شویو لوګیو نه یې سا بنده بنده کېده. هرې خواته به یې چې کتل، د اور لمبې وې. هغه، لا تر هغه وخته پورې د مسکو ددې اورونو د لګېدو په مانا نه پوهېده او په خورا ډار او وېرې یې دغو اورونو ته کتل.
پېیر، د کریمسکي د ګادیو په دې سرای کې، په څلورمه ورځ د فرانسوي سرتېرو له خبرونه پوه شو چې ددې برخلیک د مارشال هغې پریکړې پورې اړه لري چې کېدای شي نن سبایې وکړې، خو پېیر د سرتیرو له خبرو نه په دې نه پوهېده چې کوم مارشال. دا سې برېښېده چې د سرتیرو لپاره مارشال د واک تر ټولو لوړه او له رازه ډکه کچه وه.
د اسارت دغه لومړۍ ورځې، د سپتمبر تر اتمې پورې چې دغه اسیران یې د دویم ځل څېړنو او تحقیق لپاره بوتلل، د پېیر لپاره خورا ګرانې او زورونکې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

د سپتمبر په اتمه، هغه افسر چې سرتیرو هغه ته ډېر درناوی کوي او له همدې ننبو داسې برېښېده چې لوړ پوړی به وي، دګاډیو هغه سرای ته راننوت چې اسیران په کې بندیان وو. دغه افسر چې تصور کېده د سترې قوماندانۍ له افسرانو نه به وي، کاغذ یې په لاس کې و. د اسیرانو د سوب او ناسوب په ننبه یې د ټولو او له هغه ډلې نه د پېیر نومونه (هغه چا چې خپل نوم نه ښوده) ولوستل. هغه په بې پروایۍ او رخې ټول اسیران وڅارل او هغه ساتونکي ته یې چې د زندانیانو څارنه یې کوله، سپارښتنه وکړه چې مارشال ته تر وروستلو دمخه ، هغوی ته باید پاکې او سمې جامې ورواغوندي. یو ساعت وروسته یوه ډله سرتیري راغلل، پېیر او نور دیارلس اسیران یې د "دیوویچې" ډاګونو ته بوتلل. تر بارانه وروسته، آسمان شین، لمر او پاکه ښه هوا وه. لوګي د هغې ورځې په پرتله چې پېیر یې د زوبوفسکي له څارنځي نه راوستلی و ، څه ټیټ نه خوریده، خویوازینی توپیر یې دا و چې هغه د خوریدو پر ځای ، پورته لوړیده او پورته کېده. د اور لمبې هېڅ چېرې نه لیدل کېدې، خو سره له هغه هم تر هغه ځایه چې پېیرلیدای شو ، مسکو ټول سوځېده. هرې خواته چې پېیر کتل، کنډوالې وې. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنډوالو کې ، نغري، لوګي، دود وهلي ديوالونه او اېرې وې. که څه هم يو نيم د تېرو ديوالونه ناسوځېدلي پاتې وو ، هرې خوا ته به چې پيېر کتل، ده په ښار کې کوم آشنا ځای نه پېژانده. يو نيم ځای به کومه کليسا روغه رمټه او ناسوځېدلې پاتې وه. کرملين پرزيدلی نه و. هغه له خپلو لوړو برجونو، ديوالونو او خپل ايوان نومي برج سره(دغه برج په ۱۲۰۱ کال کې جوړ شوی و)له لرې ځلېده. له هماغه ځايه د کليسا د زنګونو زړه رېږدونکي غږونه اوريدل کېدل. ددغو زنګونو آوازونو پيېر ته دا وريه ياد کړل چې نن د يکشنبې ورځ دمسيح د مور د زوکړې ورځ ده، خو داسې بربښېده چې هېڅوک نه شته چې دغه ورځ، ستره ورځ ولمانځي. هره خوا کنډوالې او د اور د لمبو نه پاتې ايرې او مړه لوګي وو. که کله ناکله به يو نيم روس وليدل شو ، هغه به وحشت وهلی، زړې جامې به يې وې او د فرانسوي پوځيانو په ليدو به يې چېرې ځان پټاوه.

داسې ښکاريده چې د روسانو ځالې ورانې او تالان شوې وې، خو پيېر له ارادې پرته دا احساسوله چې پر دغو کنډوالو به، ددغې روسي جوړښت د تباهۍ پر ځای يو نوی فرانسوي جوړښت چې له هغه پخواني هغه نه به ډېر توپير لري، جوړشي.

کله چې د هغه منظمو، خوشاله څه بې پروا سرتيرو ته چې دی او نور مجرمين يې بدرګه کول پام شو او وې ليدل چې لوړپوړی فرانسوي په دوه آسيزه ګاډۍ کې لوړ ناست دی. يو سرتيری دغه ګاډۍ چلوي. هغه هم د هغه يو خوښې ښونکي موزيک دمارش له غږه چې د ګدر له کينې خوا نه اوريدل کېږي، هم د افسر په لاس کې، له هغه کاغذه چې هغه سهار يې د هغه له مخې دمجرمينو نومونه لوستي وو ، په دې پوه شو چې دده اټکل رښتيا دی. او اټکل دا چې دی د سرتيرو له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوا نیول شوی او له نورو نیول شویو سره دې خواته، هغې خواته بیول کېږي. هغه ته داسې برېښېده چې کېدای شي، دی یې هېر شوی او یا یې له نورو نه جلا کړي، خو نه، هغه ځوابونه چې ده په تحقیق کې ویلي و، د تل لپاره ده پورې نښتي وو: هغه کسان چې خپل نومونه پټوي او اوس یې دی په همدې تور، یعنی هغه کسان چې خپل نومونه پټوي، او دې کار د پېير په زړه کې وحشت پاراوه، خدا زده چې چېرې روان کړی و. د سرتیرو په څېرو کې د دغو تورنو کسانو، پر ګنهګاری ډاډ او باور له ورایه څرګند و. هغو داسې انګېرله چې دغه اسیران او د هغو په منځ کې پېير، په رښتیا هماغه کسان دي چې دوی لټول او اوس یې هغه ځای ته بدرګه کول چې باید دغه کسان هلته بدرګه شي. پېير داسې انګېرله چېیو برباد شوې دړه ده چې دیو سم او ښه خوځېدونکي ماشین، هغه څرخ ته ورلوېدلي دي چې ده ته ناآشنا دی.

پېير یې له نورو مجرمانو سره یو ځای، د شنه ډاګ ښۍ خواته یوې صومعې ته نېږدې په یوه لوی باغ کې پرتې ماڼۍ ته بوت.

دا د شهزاده شیرباتوف، کور و. پېير پخوا په وار وار سره دلته، د کور د خاوند مېلمه شوی و، خو د سرتیرو له کړو وړو نه داسې برېښېده چې اوس دلته مارشال شهزاده، ایکمیولسکی، میشت دی.

هغوی یې د ودانۍ د ننوتلو د زینو مخکې ودرول او یو یو یې د ننه بدرګه کول. پېير شپږم تن و چې دننه بدرګه شو. هغه یې د هغه دهلیز له لارې چې هینداري په کې ولاړې وې، بدرګه کړ، بیا یې د انتظار کوټې او له هغه ځایه یوه اوږده دفتر ته چې د دروازې مخې ته یې یو یاور ولاړو، بوت.

مارشال داوو، چې عینکې یې پر پزه ایښې وې د ولاړ میز تر شا ناست و. پېير هغه ته ښه ورنږدې شو. مارشال داوو، چې برېښېده

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې مخې ته د اینبنو دل شوي کاغذ په لوستلو ډوب و ، سر راپورته نه کړ او په کرار یې وپوښتل:

- تاسو څوک یاستئ ؟

پییر ، له دې امله چې خوله پاتې شو چې د خبرو توان یې نه لاره. داوو د پییر لپاره د نورو فرانسوي جنرالانو په شان وو ، هغه ټولو د خورا سخت زړو او بېرحمه په نامه پېژاند. پییر د هغه سړي څېرې ته چې لکه د خورا سخت ګیرښوونکي په شان یې د ځواب اوریدو لپاره زغم او صبر کولی شو ، کتل، خو په دې پوهېده چې په ځواب کې هره شېبه ځند کېدای شي. دده د ژوند په بیه تمامه شي، خو هغه په دې هم نه پوهېده چې څه وو ایي. هغه نه غوښتل هغه څه وو ایي چې لومړي ځل یې د پوښتنو په ځواب کې ویلي و. د خپل نوم او دریځ برالا کول هم د هغه لپاره ګوابن درلود او هم د شرم وړ و ، خو مخکې له هغه چې پییر ، پریکړه وکړي چې څه وو ایي جنرال داوو ، سر راپورته کړ، عینکه یې له پزې نه تندي ته ور لوړې ، سترګې یې تنګې، په ځیر یې پییر ته وکتل. په سړه خو ځیرتیا سره یې ددې لپاره چې په پییر کې ویره راوپاروي، وویل:

- زه دا سړی پېژنم.

هغه سره لړې چې تر دې نه مخکې د پییر پر ملا او اوږو راخوره شوې وه، د هغه سر لکه غوټه دا سې ځان کې ومروړله او وې ویل:

-نه، نه، والاحضرت جنرال ! نه والاحضرت جنرال ! تاسو نه شي کولای ما وپېژنئ ، ما هېڅکله تاسو لیدلي نه یاست.

جنرال داوو ، د هغه خبره پریکړه. مخ یې هغه بل جنرال ته چې په کوټه کې له ده سره ناست و او پییر هغه لا لیدلی نه و ، وروا ړاوه او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دا د روس جاسوس دی.

داوو، دا وویل او پېير ته يې مخ ورواړلوه. پېير ناڅاپه په ډډ او چټک غږ وویل:

- نه، نه، والاحضرته! تاسو نه شو کولای ما وپېژنئ، زه یو اربکی افسر یم او لا تر اوسه له مسکو هم وتلی نه یم.

- نوم مو څه دی؟

بېزاوخوف.

څوک کولای شي دا ثابته کړي چې دا خبره دروغ نه ده؟

پېير په نه خوابدی، خو ننواتي وزمه غږ وویل:

-والاحضرت!

جنرال داوو، سترګې پورته کړې او په ځير يې پېير ته وکتل. د څو شېبو لپاره یو بل ته ښه ځير شول او همدغو کتلو پېير وژغوره. په دغو غلچکونو کې د جګړې او محکمو له شرايطو او اصولو پرته، ددغو دوو تنو ترمنځ انساني اړیکی ټینګ شول. دغو دواړو په دغو تنو شېبو کې بې شمېره څه احساس کړل، په دغه احساس پوه شول چې دوی دواړه د بشر ماشومان او سره ورونه دي.

داوو، له هغه کاغذ نه چې هلته انساني ژوند په شمېره کې تمامېده، د سر راهسکولو په لومړۍ شېبه کې، پېير هم یو له هغو شمېرو نه یوه شمېره وګڼله او کولای يې شول د هغه د چانوارۍ سپارښتنه ورکړي. د هغه د مرګ حکم وکړي او هغه د وجدان عذاب او نا آرامي ونه ګڼي، خو اوس پېير هغه ته یو انسان بربښېدلی و. یوه شېبه په چرت کې لاړ او په سره ژبه يې ځواب ورکړ:

- تاسو به د خپلو خبرو رښتیاوالي څنګه ماته ثابته کړئ؟

پېير ته فراسوي افسر رامبال ورپه یاد شو. د هغه غونډ او نوم يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاد کړل. د هغه د کور نښه یې وویله. داوو، بیا وویل:

- تاسو هغه څوک نه یاستئ چې ځان هسې را پېژنئ.

پېیر په لړزیدلي آواز او پرې پرې خبرو د رښتیاوالي لپاره خبرې پیل کړې، خو په دې وخت کې یو یاور کوټې ته راننوت او جنرال داوو ته یې څه وویل. د هغه خبر په اوریدو چې د هغه یاور جنرال ته راوړی و، ناڅاپه د جنرال څېره وغوړیده او د خپلو تڼیو تړل یې پیل کړل. داسې برېښېده چې پېیر یې هېر کړی دی.

کله چې یاور هغه ته وریاده کړه چې اسیر یې تر مخې ولاړ دی، تندی یې تریو کړ، مخ یې پېیر ته ورواړاوه، سریې وښوراوه او وې ویل:

- هغه بوزیئ !

خو پېیر په دې پوه نه شو چې هغه چېرې بیا یي. هغه بېرته هغه زندان ته چې دی یې ترې راوستی و او یا هغه اعدامځای ته چې ملګرو یې د "دیوویچې" ډاګونو تر څنګ د تېریدو په وخت کې هغه ته ورښودلی و.

مخ یې واړاوه او وې لیدل چې یاور یې بیا له داوو، نه د څه شي پوښتنه کوي.

داوو، ځواب ورکړ:

- البته چې هو !

خو پېیر په دې پوه نه شو چې څه شي "هو "

پېیر، نه شو کولای را یاد کړي چې څومره وخت او چېرې روان دی. په حیرانتیا او پوره بې خبرۍ کې، پرته له هغه چې خپل شا او خوا ته څه شی ووینې، له نورو سره ګام په ګام خوځېده، مګر څنګه چې ټول ودریده، دی هم ودرید. خو په دې ټوله موده کې یوه خیال د هغه خیال

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځان اخته کړي و. دا خيال دا و چې چا بالاخره پر هغه د اعدام حکم کړی و. دا کار د هغو کسانو پريکړه نه وه چې ده نه يې تحقيق کړی و. له هغو نه هيڅ چا د دغه شان پريکړې تکل نه لاره.

داوو، چې هغه ته په داسې انساني غلچک کتلي وه‌م دا کار نه و کړي. که جنرال داوو، يوه دقيقه بل هم له هغه سره پاتې شوی وای، په دې به پوه شوی وای چې دا سم کار نه دی، خو په دې وخت کې ياور رانتو تلی او دغه دقيقه يې تالان کړې وه. داسې بريښېده چې ياور هم کوم بد نيت نه لاره، خو کولای يې شول چې کوټې ته را نه شي، خو دی نه پوهېده، نو دا څوک و چې دی يې په اعدام محکوماوه، دی يې واژه او له ژوند نه يې بې برخې کاوه؟

پيير يې د هغه له خيالونو سره، د هغه له هڅو. هيلو او يادونو سره له مينځه وړ؟ دا د چا کار؟

پيير دا احساسوله چې دا د هيڅ چا کار نه دی. دا کار د هغو شرايطو و. د هغه جوړښت او نظم و چې جوړ شوی و.

پيير د کوم يو نظام او جوړښت قرباني وچې واژه يې، هغه يې له هرڅه نه بې برخې کاوه. هغه يې نابوداوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

بنديان يې د شيرباتوف له کوره مخامخ د "ديوويچې" ډاګونو دصومعې له څنګه، د هغه ديوال شا ته بوتلل چې هلته يو وار درول شوي وو. ددغه دار شا ته کندې کېندل شوې وې. د کېندل شويو شيلو تر څنګ تازه خاوره پرته او شا او خوا ته يې د خلکو ګڼه ګونه وه. له دغو خلکو نه يو لږ شمېر روسان او نور د ناپليون د پوځ غير رسمي پو ځيان، المانيان، ايتالويان او فرانسويان وو چې پوځي رنګارنګ جامې يې اغوستي وې. د دار، ښي او کيڼې خوا ته فرانسوي پوځيان چې شنې پخونې دريشۍ يې اغوستې، د اوږو پر سر يې پتارې او بې پيکه خولۍ يې پر سر وې ولاړ وو.

مجرمين يې په کاغذ کې د شمېر له مخې ودرول (پيير شپږم تن و) بيا يې دار ته نږدې کړل. ناڅاپه له دواړو خواوو نه د ډهل چغه واوريدل شوه. پيير د ډهل د دغه غږ په اوريدو داسې احساس کړه چې د هغه له زړه نه کترې جلا شوې. هغه د درک او تفکر احساس او توان له لاسه ورکړی و. هغه يوازې ليدلی او اوريدلی شو. هغه يوازې يوه هيله لرله او هغه دا چې دغه وحشتناکه پېښه هر څه ژر پېښه شي. پيير، خپلو ملګروته وکتل او هغوی يې په ځير وڅارل. د دوی د کتار دوو وروستيو هغو ږيرې وهلې وې. يو تن يې لوړ ډنګر او بل يې توربخن، جړ څېې، خورب و چې پيته پزه يې لرله. دريم هغه يې د پنځه څلوښتو په منګ يو چوپړ و چې د څېو زياته برخه يې سپينه شوې، ښه خورب او

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتلې خېټه يې لرله. څلورم تن يې يو کليوال بزګر و، ښه ښکلی، چې درنه ږيره او تورې سترګې يې لرلې. پنځم هغه يې يو کارګر و. تک ژېړ، ډنګر، مهربانه د اتلسو کالو په عمر او اوږد کميس يې په غاړه و.

پيير د فرانسويانو خبرې اترې اورېدې، د هغو يو تن يې وپوښتل:

- څنګه يو يو به ولو، که دوه دوه؟

مشر افسر په سړه او ارامه ژبه ځواب ورکړ:

-دوه دوه.

د سرتيرو په منځ کې ناآرامي او ولوله خوره وه، داسې ښکارېده چې ټول تلوار کوي، خو د هغه تلوار دې ته ورته نه و چې هغه کار چې دوی ته د پوهې وړ دی، ژر تر سره کړي. بلکې د هغوی تلوار د هغه چا تلوار ته ورته و چې په زور هغه کار ترينه غواړي، چې د ده سرته رسونوکي سر نه پرې خلاصېږي، خو سرته رسول يې ترې غواړي.

يو ولسي فرانسوي چې دستمال يې تر غاړې تاو کړی و، د مجرمانو د کتار ښي خوا ته ورنږدې شو او د هغوی لپاره يې په روسی او فرانسوي ژبه د محکمې حکم ولوست.

تر هغه وروسته يو جوړه فرانسويان، مجرمينو ته ورنږدې شول او د افسر په سپارښتنه يې د کتار له پيل نه دوه تنه بنديان راونيول او د دار خوا ته يې وروستل. بنديان چې دار ته ورورسېدل، ودرېدل او د کڅوړو تر راوړلو پورې چې دوی ته يې د اعدام په وخت کې ورپه سرکوله، چپ پاتې شول، د هغه تپي ښکار په څېر چپ شول چې د ښکاري راتګ ته ګوري او شا او خوا ته ګوري. يو يې پرله پسې پر ټټر او تندي صليب انځوراوه، خو هغه بل خپل څټ ګراوه او خپلې شونډې يې داسې خوځولې، تا به ويل چې موسېږي. سرتيرو په چټکۍ د هغو سترګې وتړلې، خولۍ يې وراغوستې او هغه يې دار پورې تړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولس تنه نښه ويشتونکي، ټوپک په لاس، په منظمو او ټينګو ګامونو له خپلو کتارونو راووتل او له داره اته ګامه لرې ودريدل. پيير د دې لپاره مخ واړاوه چې هغه څه ونه ويني، چې اوس يې تر مخې تېريدونکي وو. ناڅاپه د ډزو غږ واوريدل شو. د دغو ډزو خرپهاري د پيير په غوږونو کې داسې له وحشته ډکې انګازې وکړې چې په ټول عمر کې يې داسې وحشتناکه او ډارونکي غږونه نه وو اوريدلي. بېرته يې مخ راواړاوه او وې کتل. لوګي ولاړ و او رنګ الوتي فرانسويان په ريږديدونکو منګلو د څمڅې تر څنګ په څه شي اخته وو. دوه تنه نور يې راوستل. دغو دوو تنو هم په هماغه شان کتو او غلچک کتل، چپه خوله، له زاريو نه ډکو سترګو او ناهيلۍ نه داسې بربښيدل چې ګواکې په هغه څه يې سر نه خلاصېږي، چې په دوی تيرېږي او وړاندې دوی ته انتظار لري. د هغو په دې باور نه راته چې مرګ تر مخې دی، ځکه يوازې دوی وو چې پوهېدل، ژوند څه معنی لري، خو ځکه يې په دې باور نه درلود، چې هغوی څوک له دغه ژونده بې برخې کړي.

پيير نه غوښتل دغه پېښه وګوري، بيا يې مخ واړاوه، خو بيا ګوا کې وحشتناکه غږ مبهاري او چاودنې د هغه په غوږو کې انګازه وکړه، او له دې ډزو سره همهاله هغه لوګی وليد، د چا وينه، او رنګ تښتېدلي فرانسويان چې د دار تر څنګه يې په ريږديدونکو منګلو يو بل پورې وهل او په کوم کار اخته وو. پيير په سختۍ سره سا ويسته او شاو خوا يې کتل، داسې بربښيده چې غواړي وپوښتي، دا څه پېښه ده ؟دا څه خبره ده ؟

او دا پوښتنې يې له ټولو هغو سترګو نه اوريدې چې د ده سترګو سره مخامخ کېدې.

د ټولو په څېرو کې، د روسانو، د فرانسويانو، له سرتيري نه نيولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر افسره پورې، د ټولو ټولو له استثنا پرته، د ټولو په خبرو کې، هغه دغه ډار او له هغه سره مل کړکېچ چې د ده په زړه کې و، لیده کومه شېبه د پیېر په گوکل کې دې غوغا سره راپورته کړ:

- نو، بالاخره څوک دغه کارونه کوي؟ دا خو ټول، د ما په شان له دغه کاره زوربړي نو څوک؟ څوک دا کارونه کوي؟

یو چا قومانده ورکړ:

- شپږ اتیاوم توپکوال دې رامخې ته شي!

د پیېر څنگ ته ولاړ پنځم مجرم یې وړاندې بوت. ، خو یوازې، پیېر پوه نه وو چې هغه ژغورل شوی دی. هغه په دې نه و پوه چې دی او پاتې نور مجرمین یوازې د دې لپاره دلته راوستل شوي وو چې د دغو نورو د اعدام په وخت کې دلته واوسي. هغه چې وحشت او ډار یې دم په دم په زړه منگلولې لگولې، خو د نه د خوښۍ او نه د ډار احساس کاوه، نو یوازې یې هغه څه ته په حیرت کتل، چې د ده تر مخې تیریدل. پنځم مجرم هماغه کارگر و، چې کمیس یې اغوستی و، همدا چې هغه ته ورنږدې او له لاس یې راونیو، هغه په ډار ببرته راودانگل او له پیېر نه غبږ تاو کړه. (پیېر وربږدید او ځان یې له هغه نه راخلاص کړ) کارگر په لاره نه شو تلای، هغوی، هغه تر تخرگ لاندې راونیو، خو هغه چغې وهلې، همدا چې دار ته ورورسېد، چپ شو. گواکې هغه په څه شي پوه شو، یا هغه پوه شو، چې چغې یې بې ځایي دی، یا یې داسې تصور کاوه چې دا ناشونې ده چې دی څوک ووژني، د دار په مخ کې ودرید او له نورو سره یو ځای دې ته سترگه په لار و چې د هغه سترگې او لاسونه وروتړي. هغه په ځلېدونکو سترگو لکه ټپي ځناور خپل شا او خوا کتل.

پیېر، نور نه شو کولای مخ واړوي او سترگې پټې کړي. د هغه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې ګڼه ګوڼې پلټنه او ګډوډۍ د دې پنځم محکوم د وژلو لپاره خورا زیاته شوې وه. دا پنځم اسیر هم د نورو په شان آرامه بربښېده. د خپل نري او رږد کوټ یوه خوا یې پر بله خوا ورواړوله او په خپلې یوې لوڅې پښې یې بله هغه ګروله.

کله چې یې د هغه سترګې وروتړلې، هغه غوټه چې د ده څټ یې په عذابوه، خپله سمه کړه او کله چې یې هغه پر هغه خوني دار ور تکیه کړ، هغه شاته ډډه وو هله او لږ شانته ښکته وښوید، خو همدا چې دا حال یې د ځان لپاره آرام و نه ګاڼه، ځان یې را جوړ، پښې یې را سمې، ټینګ ودرید او په آرامۍ یې پر دار تکیه وکړه. پیېر، په ځیر ځیر هغه ته وکتل او د هغه ټوله خوځښدا یې څارله.

هغه شان باید شوی وای، وشول. د قوماندان غږ پورته شو، تر هغه وروسته د اتو توپکو د ډزو غږ انګازه جوړه کړه، خو پیېر وروسته چې څو مره هڅه کوله د توپکو ډزهاری غږ وریاد کړي، یو غږ یې هم رایادولی نه شو. هغه یوازې دومره لیدل چې د هغه کارګر، بدن ناڅاپه ولوید، خو دا ښکاره نه وه چې ولې ولوید او په خپله ریښکۍ کې ځوړند پاتې شو. وروپه یاد شول چې هغه د ځان له دوو برخو نه وینې راوبهېدې او پړې د هغه دځان د دروند والي له امله ښکته لاړې. د کارګر سر او غاړه، په غیر عادي بڼه ښکته ځوړند او پښې یې تر ځان لاندې راټولې شوې. کېناست او پیېر د دار پلو ته ورمنډه کړل. هېڅ چا یې مخه ونه نیوله. وحشت ځپلي او رنګ تښتېدلي خلک د کارګر شا او خوا اخته وو. یو زوړ بربټور، فرانسوي چې له وژل شوي نه یې رشمه راخلاصوله، لاندنۍ ژامه یې رېږدیدله. وژل شوی مړی ولوید. سرتیرو په کرکې او چټکۍ مړی د دار شا ته پورې واهه او څمڅې ته یې ور وارتېږه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې بربښېدل چې ټول پوهېدل چې دوی جانیان دي او باید ژر تر ژره د خپل جنایت نښې پټې کړي.

پییر، څمڅې ته ور وکتل او وې لیدل چې کارګر داسې پروت دی چې ځنګنونه یې سرته نږدې، مخ پورته پراته دي. یوه اوږه یې ښکته او بله یې لوړه او لا تر اوسه په ښوریدو، ښوریدو، په برابره توګه ښکته پورته کېدې. او نور یې په بېلونو پر مړي خاورې ورتویولې. یوه سر تیري له قهر او کرکې په ډک آواز پر پییر غږ وکړ چې خپل ځای ته راستون شي، خو پییرپوه نه شو. هماغه شان دار ته نږدې ولاړ و او چا له هغه ځایه و نه ښوراوه.

کله چې څمڅه ښه له خاورو ډکه شوه، د قوماندان غږ واوریدل شو، پییر یې خپل ځای ته راستون او فرانسوي سرتیري چې د دار دواړو خواته کتار وو، دښۍ خوا، ښۍ پلو ته شول او په منظمو قدمونو د دار له مخې تیر شول څلورویشت سرتیري، توپک په لاس چې وسلې یې تشې شوې وې، دګڼه ګونې په منځ کې ولاړ وو. کله چې د هغو ټولي ددوی له څنګه تیریدل، هغوی په چټکۍ په کتار کې خپل ځایونو ته ورستانه شول.

پییر چې کتلو یې هېڅ معنی نه لرله، دغو ټوپکمارو ته چې په چټکۍ، جوړه جوړه د خلکو له مینځه وتل، کتل. له یو تنه پرته، نور ټول له خپلو ټولیو سره یو ځای شول. دغه یو تن یو ځوان سرتیری و چې رنګ یې الوتی و، خولۍ یې څټ ته ورښکته شوې وه. توپک یې مخ ښکته ورځوړند و، هماغه شان دڅمڅې تر څنګ له هماغه ځای نه یې چې ډزې کړې وې، ولاړ و. هغه لکه مست نشه یې داسې کوږ وږ. کله وړاندې او کله وروسته کېده او هڅه یې کوله خپلې ناکراره پښې ټینګې کړي. یو زاړه افسر، د ټولي، ټولیمشر له کتاره ورمنډې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ځوان سرتیری یې له اوږو راونیو او دکتار خواته یې راپورې واهه. روسي او فرانسوي ګڼه ګوڼې سره وخوځېدې او تیت او پرک شوې. ټول چپه خوله او سرونه ښکته روان وو.

یوه فرانسوی وویل:

- اوس به اور اچول ور زد کړي !...

پېير، هغه چاته چې دا خبره کړې وه وروکتل او پوه شو چې دا کوم سرتیری دی چې د شویو کارونو له امله غواړي په کوم شي خپل نا آرامه روح آرام کړي، خو نه یې شو کولای. هغه خپلې پیل شوې خبرې ناتمامې پرېښودې، لاس یې وښوراوه او لاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

تر دغو اعدامونو وروسته یې پیېر له نورو تورنو کسانو نه جلا کړ او هغه یې یوازې په یوه وړه کنډواله شوې او سوځېدلې کلیسا کې بندي کړ.

ماز دیګر مهال و چې یو افسر د دوو سرتیرو په ملتیا کلیسا ته ورننوتل او پیېر ته یې خبر ورکړ چې ګناه یې ببښل شوې ده او اوس به دی د پوځي اسیرانو کمپ ته وسپارل شي. پیېر پرته له هغه چې پوه شي، هغه ته څه ویل کېږي، پاڅېد او د سرتیرو سره وخوځېد. هغه یې، هغو کوټو ته راوست چې له سوځېدلو تختو نه، د شنو ډاګونو پر لوړو جوړې شوې وې. پیېر یې له دغو کوټو نه په یوې کې واچاوه، په تپه تیاره کې د شلو په شا او خوا کې بندیان ترې راتاوو شول. پیېر هغو ته کتل، خو په دې نه پوهېده چې دغه خلک څوک دي، دلته څه کوي او له ده نه څه غواړي. هغه خبرې چې ده ته کېدې، ده هغه اوریدې، خو ده، نه څه غبرګون ښوده او نه یې په مانا پوهېده. ده هغو پوښتنو ته چې له ده کېدې، او پرته له دې چې دی پوه شي څوک له ده سره غږېږي، ځوابونه ویل. ده ددې خیال ساته چې څوک یې خبرې اوري او کنه یا یې په مانا پوهېږي او نه پوهېږي، د هغو څېرو ته کتل او د هغو د ټولو خبرې، هغه ته بې مانا او اپلتې بربښېدې.

له هغې شېبې نه چې ددغو خلکو له خوا نه چې نه یې غوښتل څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووژني، دغه وژنې تر سره او پيير هغه وليدلې، د پيير له ګوګله هغه فنر (يا خوځونکی قوت) چې د ټولو ژوندیو ښښه وه را واابستل شو او هر څه د هغه لپاره را پرزیدلي او په يوه بې معنی څه بدل شول. که څه هم هغه ځانته دا نه ویل چې پر انسانیت، ټولنیز عادلانه جوړښت، عالم، روح او خدای يې ايمان بایللی دی، (پيير، پخوا هم له دغه شان یو ازمايښت سره مخامخ شوی و، خو هېڅکله يې داوسني وار په شان زور او پیاوړی نه و) پخوا به کله که پيير له دغه شان یو شکمن حالت سره مخامخ کېده، د هغه لامل به د هغه خپلې ګناهې وې او هر وار يې د زړه په تل کې دا احساسوله چې ددغو ناهیلیو او شکونو نه ژغورونه په ځان کې ولټوي، خو اوس هغه دا احساسوله چې دا د هغه ګناه نه ده چې نړۍ د هغه په وړاندې راپرزيدلې او له بې معنی ورانیو نه پرته بل څه پاتې نه و. هغه داسې انګېرله چې ايمان او ژوند ته راستنېدل د هغه په واک کې نه دي.

په توره تیاره کې پرې راټول شوي وو، داسې ښکاريده چې په هغه کې کوم شي د هغو پام وراړولی دی. هغه ته يې څه وويل، دکوم څه په اړه يې پوښتنې ترې کولې، بیا يې کوم چېرته بوت او په پای کې، هغه په کوم کنج کې ځان د کومو خلکو په منځ کې وليد چې له په خپلو مینځوکې د هر څه او شي په اړه غږېدل او خنديدل.

دزندان له هغې بلې خوا کوم چا په ملنډو، خو په ننداريزه بڼه غږ وکړ:

- هو کې ورونو! دا هم هماغه شهزاده دی چې... او د هماغه پر کلمې يې ښه زور راوست...

پيير، پټه خوله او بې خوځېدا د ديوال خواته پر سوارې ناست و. کله به يې سترګې ترلې او کله به يې ببرته پرانستې، خو هر وار به يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې سترګې سره ورغلې، د هغه کارګر وحشتناکه څېره چې د خپلې سادګۍ له امله به لازياته وحشتناکه برېښېده او تر مخې به ورته ودريده او تر هغه لا وحشتناکه د هغو سرتيرو څېرې وې چې له خپلې خوښې نه پرته قاتلان شوي وو. بيا به يې سترګې پرانستې او بې معنی يې په هغه تورتم کې خپل شا او خوا ته وکتل. د هغه ترڅنګ کوم لنډ ونی کړوپ سړی ناست و چې ده د پيل نه له دې کبله هغه ته پام شوی و چې د هر وار خوځېدا نه وروسته به له هغه نه د خولو بوی را پاڅېده. دغه سړی په تپه تياره کې په خپلو پښو څه کول. که څه هم پيير د هغه څېره نه ليدله، خو داسې يې احساسوله چې پر له پسې ده ته ګوري. پيير چې په دې توره تياره کې هغه ته ښه ځير شه، نو پوه شو چې هغه سړی د خپلو بوټونو ګيټس خلاصوی، خو په هغه ډول چې هغه سړی دا کوي، دا د پيير لپاره د پام وړ وه.

هغه سړي لومړی له يوې پښې ګيټس نه، خلاص کړ، په خورا پام يې هغه ومروړه او بيا يې د هغه بل په خلاصولو پيل وکړ او په خورا ځير يې پيير ته هم کتل. تر هغه پورې چې هغه په يوه لاس، خلاص شوی ګيټس ځوړاند اوه، په بل لاس يې له بلې پښې نه د بل ګيټس پرانستل پيل کړل. په دې توګه هغه په خورا ځيرمنو خوځېدو، په ماهرانه کړيز(دايروي) ډوله ښه، پرته له هغه چې دلاسونو خوځېدا يې تم شي، له خپلو پښو نه ګيټسونه خلاص کړل او لومړنی هغه يې خپل سر پورې پر ديوال، په هغه لرګين مېږوي چې ټک وهلی و، ورځوړند کړ. بيا يې چاقو را واخيست، کوم شي يې پرې کړل، سر پورې يې کېښود، ځانته يې ځای خوښ کړ، ښه په ارامه ځای پر ځای شو، ځنګنونه يې را پورته او په غېږ کې ټينګ کړل او مخامخ د پيير، څېرې ته په کتو شو.

پيير د دغه سړي په اراموونکې خوځېدا، په هغې کړارۍ او نظم کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په دغه کنج کې ځان لپاره جوړ کړی و او آن له هغه نه په پورته کېدونکي تند بوی کې، کوم زړه خوښوونکي او آرامه کېدونکي څه احساسول. له هغه نه يې سترګې اړولې او په ځير يې هغه ته کتل، هغه لنډوني سړي ناڅاپه وويل:

- ښه باداره ! ډېرې خوارۍ دې ليدلې ؟

د هغه سړي په اواز کې داسې سادګي او خواخوږي نغښتې وه چې پيير غوښتل د هغه ځواب ووايي، خو د هغه ژامه ورږدېده او ژړايې ستونی کېښکود. هغه لنډوني سړي سمدلاسه د پيير په حالت پوه شو او پرېيښود چې دی خواشينی شي، هغه په هماغه له خوږو او له خواخوږۍ نه په ډکه ژبه چې د روسي کليوالو ښځو ژبه ده، ووېله، ويل:

- ګرانه غم به نه کوي، متل دی چې وايي:

يو ساعت زغم ، يوه پېړۍ ژوند. هو کې، زما د زړه سره، ښه ده او شکر د خدای دی چې ژوندي پاتي شوو ، غم ولې، خواشيني ولې ؟

هغه وويل:

ښه او بد خلک پيدا کېږي.

همداسې په غږېدا غږېدا ، په يوه کرارېې خوځېدا ، پر خپل ځنګانه ورخم شو ، پاڅېد ، وټوخيد ، غاړې يې خلاصې کړې او کوم چېرته لاړ.

د زندان له وروستې برخې يې يو خوږ او زړه پالونکی غږ واورېد:

- اوهو ! ورته ګورئ ! دوکه مار راغي، له ياده يې نه وزي.

سرتيرو په دې وخت کې پر هغو سپي ور وشکارل. هغه له سپي لرې او بېرته خپل ځای ته راستون شو او کېناست. په کوم شي يې چې په کومه زړه ټوټه کې مروړل شوی و ، په لاس کې و.

بيا هماغې پخوانۍ او مودبې غږېدا ته راستون شو ، خپل زوړ ټوکر يې وغوړاوه او له هغه نه يې څو کچالوان چې په تناره کې الو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي وو، راو یستل او پییر ته یې ست وکړ.

- دادي نوش یې جان یې کړه ! غرمه خو آش و، خو کچالو ترټولو نه غوره خواړه دي

. پییر ټوله ورځ په خوړو تېره کړه او د کچالو بوی هغه ته ترټولو بویونونه، خورا زړه پارونکي وبرېښېده. په داسې حال کې چې سرتیري نه یې مننه کوله، بیا یې خوړل پیل کړل.

سرتیری، یو کچالو راواخیست او وې ویل:

- دا تاسې څه کوئ ؟

لنډوني سړي یو کچالو را واخیست، هغه یې په خپل لاس کې، په چاړه په دوو برخو وویشه، له خپل زاړه ټوکر نه یې لږ مالګه را واخیسته. مالګه یې پر کچالو وشنیندله، پییر ته یې ورکړ او وې ویل:

- کچالو باید دغسې وخوړل شي.

هغه وویل:

- کچالو خورا بې ساري خواړه دي. ته یې دغسې وخوره !

پییر ته داسې وبرېښېده چې په ژوند کې یې تر دغه نه خواړه نه و، خوړلي.

پییر وویل:

- نه، نه، زه یې پروا نه لرم، خو هغه بد مرغه یې ولې او په ګناه چانواري کړ. هغه وروستی زنداني و او د شلو کالو په منګ و.

لنډ وني سړی وویل:

- څه ؟ څه ؟ کومه ګناه ؟ د څه شي ګناه ؟

داسې ښکاریده چې د هغه ټولې خبرې په خوله کې چمتو دي. بې ارادې یې په ژبه جاري شوې، سمدلاسه یې دوام ورکړ:

- ښه باداره ! دا راته ووایه چې تاسې ولې په مسکو کې پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوئ؟

پيير وويل:

-ما فکر نه کاوه چې هغوی دې دا سې ژر راورسېږي، زه هسې تصادفاً په مسکو کې پاتې شوم.

-ښه نو ګرېته ! دا راته ووايه چې تاسو فرانسويانو څنګه ونيولئ ؟ له خپله کوره ؟

- نه، څه وايي ؟ هسې لاړم، اور لګېدلی و ، چې ګورم، نو هغه و چې هغو ونيولم او د اور لګولو په تور يې محکمه کړم.

ټيټ وني سړي وويل:

-کومه محکمه ؟ هر چېرې چې محکمه ده هلته بې عدالتي ده.

پيير چې وروستی کچالو وخوړ، وې پوښتل:

- ته له پخوا نه دلته يې ؟

-زه ؟ دا تيره يکشنبې ورځ پر روغتون راتوېې شول او زه يې هماغلته ونيولم.

- ته څوک يې ؟ سرتيری يې ؟

- د پيشيرونسکي د غونډ له سرتيرو نه يو سرتيری. نبږدې و چې له تبې مړ شم. اصلاً يې موږ ته هېڅ ونه ويل. موږ د شلو تنو په شا او خوا کې ناروغان په روغتون کې پراته وو. موږ نه فکر کاوه او نه مو ددې تصور کاوه چې څوک دي پر روغتون هم راولوېږي.

پيير وپوښتل:

- څنګه دلته خفه يې ؟

- څنګه خفه يم ګرېته ! ددې لپاره چې له پيير، سره خبرې اترې آسانه کړې، زياته کړه:

- زما نوم پلاتون دی او کورنی نوم مې کراتيياف دی. په غونډ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلکانو د ګربت په نامه یادولم. څنګه خفه نه شم ګربته ! مسکو خو د ټولو ښارونو مور ده. نو ولې خفه نه شم. د مسکو دغه حال ته چې وګورې، هغه په چټکۍ وویل:

- ښه ده. ښکاره خبره ده او پخوا خو سپین ږیرو ویل:

- چنجي کرم کدو، خوري، خو کرم کدو لا خلاص شوي نه وي، خپله خوسا شوې یې.

پېير وویل:

- څه ؟ څه دې وویل ؟

کراتایوف وپوښتل:

- ما څه وویل ؟ ما وویل چې زموږ عقل پر خدای له قضاوت کولو نه عاجز دی.

او تصور یې کاوه چې خپله خبر یې بیا تکرار کړې ده، نو سمدلاسه یې خپله خبره اوږده کړه:

- ښه باداره ! ستا حال څنګه دی ؟ جایدادونه مو پر ځای دي ؟ کور مو ؟ نغری او دسترخوان مو څنګه دي ؟ شته که تالان شوي دي ؟ زاړه مور او پلار مو ژوندي دي ؟ ماشومان مو ؟

که څه هم په تیاره کې د سرتیري څېره نه لیدل کېده، خو داسې یې احساسوله چې کله هغه دا خبرې کوي، د هغه پر شونډو د مینې موسکا را خوره شوې ده. دی، له دې خبرې نه ډېر حیران او خواشینی شوی و چې کله یې واورېدل چې پېير مور او پلار په تیره بیا مور نه لري، هغه وویل:

- ښځه د مشورې لپاره وی، خواښې د غورو، خو ګرانه مور نشته. هېڅ ښځه چاته مور کېدای نه شي، بیا یې خپلو خبرو اترو او پوښتنو ته دوام ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ماشومان خو لرئ ؟

داسې ښکاريده چې د پيير "نه" ويلو ځواب دی سخت خواشيني کړ، خو سمدلاسه يې زياته کړه:

- ښه ده، پروا نه لري. لا تراوسه ځوان يې ! خدای ته هيله شته، اولاد به درکړي، خو ژوند بايد په کراره وشي.

پيير ناڅاپه وويل:

- ښه ده ! ښه ده ! خو اوس نور، نور پروا نه لري.

پلاتون په نا څاپي ځواب ورکړ:

-اخ، ګرانه ! ا ته څه وايي ؟ دسترګو توره ! جايدادونو، زندان او زولنې، دا ستا په واک کې نه دي، توکل په خدای کوه.

هغه ډډه ولګوله، لږ ارامه شو. وټوخيد او ستونی يې صاف کړ.

داسې بريښېده چې اوږدې کيسې ته ځان چمتو کوي، هغه نقل راپيل کړ:

- هوکې دغسې زما د زړه سره ! ما لا په خپل کور کې ژوند کاوه، ملکونه مو ښه و، ځمکې موزياتې او. بزګرو مو ښه ژوند لدرلود، شکر د خدای دی کور مو جوړ دی، بزګر او مزدورانو مو دخدای شکر ښه دي. زما له پلار سره د هغو شمير اوه تنه کېده. ژوند ښه تيره ده. رښتينې عيسويان وو او بيا پېښه وشوه...

پلاتون کرتايوف اوږدې کيسې وکړې او ويل چې څنګه يوه ورځ هغه پرديو ځنګلونو ته ورتير شو، ده هلته لرګي ټول کړل، هلته دی ساتونکو ونيو، هغه يې ښه وواهه، محکمه يې کړ او بيا يې پوځ ته ولېږه. څه به درته ووايم ګربته !

په داسې غږ چې موسکايې بدلوله، وويل:

- نور به در ته څه ووايم ګوربت جانه !

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم ما فکر کاوه چې بد مرغي راغلې، خو بيا هم خوشاله و. که ما ګناه نه وای کړې، زما ورور به يې پوځ ته لېږلای وای. زما دغه کشر ورور پنځه ماشومان درلودل، خو زه له ښځې پرته څوک نه لرم. ما يوه لور لرله او پوځ ته له تګه مخکې هغه خدای له موږ نه واخېسته. يوه وار له پوځ نه کورته په رخصتۍ لاړم، خو پوه شوم چې زما د کورنۍ ژوند تر پخوا نه ښه شوی دی. د کور په انګړ کې ډېر څاروي ولاړ دي. ښځې په کورونو کې وې او دوو ورونه مې د کار لپاره بهر وتلي وو. يوازې کوچنی ورور مې چې ميخايل نومېده په کورکې پاتې و. پلار به مې ويل، ماته به يې ويل:

ـ ټول ماشومان د مور او پلار لپاره لکه د لاس د ګوتو په شان يو برابر دي. له ګوتو نه چې هريوه خوږ شي، ټول يو شان خوږېږي. که پلاتون سر يې خريلای نه وای، ميخايل به يې پوځ ته لېږلای وای. هغه موږ ټول وربللو او د شمايل په وړاندې يې درولو، پوهېږې، منې يې او کنه ؟ پلار به راته ويل چې ددې شمايل په وړاندې سم په ګونډو شو، بيا يې ښځې ته ويل:

- ته هم د هغه په وړاندې سر ټيټ کړه. هلکانو تاسو هم همداسې وکړئ، پوه شوئ او کنه ؟ هوکې ملګريه، ژوند همداسې دی، هر برخليک يو ژوند غواړي، هر څه د خدای په لاس کې دی، موږ هسې قضاوت کوو چې دا ښه دی او که بد. دا ښه کار نه دی. زما نيکمرغه ملګريه، زموږ نيکمرغي داسې ده، لکه اوبه، په کب نيوونکي ځال کې. کله چې د غه جال د اوبو په منځ کې وي، له اوبو ډک وي، خو کله چې يې له اوبو راوباسې، بيا له اوبو تش شي. هوکې ملګريه همداسې ده.

پلاتون د غنمو له سوارۍ نه په جوړ شوي ځای کې، ځای پر ځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو. یو څو شېبې پټه خوله پاتې شو او بیا پاڅېد.
هغه وویل:
-ښکاري خوب درځي پلاتونوفه !
. ژر، ژر یې پر ټټر او تندي صلیب انځورول پیل کړل او د دې کار په لړ کې یې وویل:
- لویه خدایه موږ په خپل امان کې وساته او موږ وژغوره !زموږ ملاتړه
حضرت مسیحه ! سپېڅلیه نیکولایه ! او فرو او لاورا(دوه سپېڅلي شمایل دي) پر مو. رحم وکړه ! دا ټول باید دوه واره نور هم تکرار شي.
سجده یې وکړه، پاڅېد ، سوړ اسویلی یې وویست، پر خپل ځای د وښو پر سوارې کېناست او وې ویل:
ـخدای دې ما د یوې وچې تېږې په شان ویده کړي او د یوې ډوډۍ په شان مې دې بېرته راویښ کړي.
هغه تر دې خبرې وروسته وغځېد ، کوټ یې پر ځان واچاوه او د ویدو کېدو تکل یې وکړ.
پېیر وپوښتل:
- دغه دعا چې تا ولوسته، څه دعا وه ؟
پلاتون، (که له پېیر سره خبرې اترې نه وای، خوب به وړی و)وویل:
- ما څه شي نه دي لوستلي(هغه د ویدو کېدو په حال و)ما یوازې دعا وکړه، ولې ته دعا نه کوي ؟(هغه نور نو خوب یوړ).
پېیر وویل:
-نه، نه زه دعا کوم. خو تا دغه فرولا لاورا څه لپاره ویل.
پلاتون په چټکۍ ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- نو څنګه ؟ دا د آسونو دعا ده، انسان باید څارویو په خیال کې هم واوسي، نه وینې، هغه دوکه ماره راستنه شوې ده، ځان تودوي، د ارموني(ددې خبرې سره سم یې له خپلو پښو سره نښږدې سپی ولیده او ویې نازوله. مخ یې واړاوه او هغه دم ویده شوه.

چېرته د باندې له لرې د ژړا او چغو غږ راته. د زندان د دیوالونو د چولو نه د اور شغلې لیدل کېدې، خو د ننه په زندان کې توره تیاره وه، غږونه هم نه اوریدل کېدل. پېیر تر ډېرو پورې ویده کېدای نه شو، سترګې یې رڼې وې، په توره تیاره کې په خپل ځای کې پروت و او. پلاتون خرپهاري ته یې چې دده تر څنګ ویده و، غوږ نیولی و. هغه داسې احساسوله، هغه دنیا چې تر دې نه مخکې دده په روح کې راپرزیدلې وه، اوس بیا په نوې ښکلا، په نوې او ټینګه بنه ببرتهدده په روح کې په نوي ډول راغوړېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

په هغه زندان کې چې پېير ساتل کېده، هغه څلور اونۍ تېرې کړې. له ده سره مل درويشت اسيران، درې افسران او دوه تنه مامورين هم وو.

دغه ټول کسان، ګواکې وروسته پېير ته په خيالونو کې په تته بڼه ورياد ل، خو په هغو کې پلاتون کرتايوف د تل لپاره د پېير په خيالونو کې د داسې يوې خورا او تر ټولو غوره، ښې، پياوړې خاطرې په توګه پاتې و چې د بشپړروسي کرکتر، د ټولې مهربانۍ او غونډ منډ احساس ثرګندونه يې کوله.

بله ورځ سهار د وخته چې کله پېير خپل ګاونډی وليد، د هغه ګردی تصوير د هغه په ذهن کې ابدي شو. د پلاتون سر تر پښو اندام چې هغه فرانسوي کوټ يې اغوستي او د ملا وستني په ځای يې ملا په رېښکۍ تړلې وه، د هغه پوځي برېدګی ډوله خولۍ، يو ګردی تصوير ذهن ته سپاره. ککره يې چور ګرده وه، د هغه ملا، تټر آن لا سونه چې تل يې داسې نيول چې ګواکې څه شي وړي. ټول او ټول ګرد وو. د هغه خوږه موسکا، د هغه نصواري تاندې سترګې هم ګردې وې.

پلاتون کرتايوف، د هغو کيسو له مخې چې د خپل پخواني پوځي ژوند نه يې کولې او ټولو دغو کيسو هغو جګړو پورې اړه لرله چې ده ګډون په کې کړی و، بايد پنځوس کلن وای. هغه خپله نه پوهېده چې څو کلن دی او دا يې هم ويل يې نه شو چې څه وخت پيدا شوی دی، خو د هغه غاښونه سپين، ټينګ او ځلېدونکي وو. د خنديدو په وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې (هغه تل خندل) د مرغلرو د دوو امیلونو په څېر له ورایه ښکاریدل. هغه روغ، جوړ او له هره پلوه بشپړ و. د سر او ږېرې یو تار و یښته یې هم سپین شوي نه و. ټول ځان یې خورا پوست او سره له هغه هم ټینګ او چالاکه و.

د هغه د مخ بشره، د ورو ګردو ګونځو سره سره، د سادګۍ او ځوانۍ ننښې لرلې. آواز یې خوږ او سندریز و، خو د هغه د غږېدا تر ټولو غوره ځانګړتیاو سادګي، زغردوالي او له معنی ډک والي و. دا په داګه څرګنده وه چې هغه، هېڅکله د هغه څه په اړه فکر نه کاوه چې ده ویل یا یې ویل غوښتل، نو له دې کبله د چټکوالي او ډاډ، د هغه د غږېدا او په هغه کې د کلمو ادا، د هغه د وینا نه جلا کېدونکې برخه وه.

د اسارت په لومړیو ورځو کې، د هغه ځاني توان او قوت په دې کچه چې ګواکې دی، په دې نه پوهېږي چې ستړیا او ناروغي څه ته وایي، هره شپه به چې ویده کېده، هغه به ویل:

- اې لویه خدایه ! موږ د تېږې د یوې ټوټې په توګه ویده او د یوې ډوډۍ په توګه مو راویښ کړه. هر سهار به چې له خوبه راپاڅېد، اوږې به یې پورته اچولې او ویل به یې:

- بیګا ګرد ویده شوم او سهار بېرته په پښو وخوځېدم.

او په رښتیا هم، هغه به چې وغځېد لکه تېږه داسې به ویده کېده، سهار به یې ځان وخوځاوه، راویښ به شو او په هماغه شېبه کې به، له ځنډه پرته، لکه ماشوم چې په خپلو نانځکو لوبې کوي. دی به هم په کوم کار اخته شو. هغه په هر کار ښه پوهېده، که څه هم په هغو کې یې ماهرت نه لاره، خو کارونه یې بد نه و. هغه تل بوخت و او یوازې د شپې به یې ځانته اجازه ورکوله چې وغږېږي، غږېدا یې خوښېدله او سندرې یې هم ویلې. سندرې به یې چې ویلې، د نورو سندرو غاړو په څېر به نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

و چې اوریدونکي، د خپلو سندرو اوریدو ته راپاروي. د هغه سندرې ویل د اسې و ، لکه د مرغانو به ښېر. ده د غو سندریزو غږونو ته ځکه اړتیا لرله چې له هغه سره به یې خپله خوښېدا ، درېدل او پاڅون برابرول. د هغه سندرې تل خوږې، زړه راښکونکې، غمجنې او ښځېنې وې. ښېره او تندی به یې د سندرو ویلو په وخت کې تل زغرده او تریو وو.

له هغه ورځې چې اسیر شوی و ، ډېره یې لوړه شوې وه، ټول هغه څه چې دده له پوځي او قیمتي ژوند سره اړه لرله، ده ابسته ارتبړلي وو او په نا آګانه توګه، خپل پخواني ژوند یعنی بزګري کلیوالي ژوند ته ورستون شوی و ، هغه ویل:

- د سرتیرۍ ژوند پای ته رسېدلی دی، دخدای په امان !

د هغه نه خوښېدل چې څوک د هغه د پوځي ژوند او وخت په اړه وغږېږي. که څه هم هغه له خپل تیرشوي ژوند نه نارضا و او زیاتره وخت به یې دا تکراوله چې په خپل پوځي ژوند کې هېڅکله چا وهلی نه و. کله به چې هغه کیسې کولې، زیاتره وخت به د غه کیسې د هغه پخواني کیلوالي ژوند په اړه چې ده ته ډېر ګران برېښېده. هغه متلونه چې ده په خپلو خبرو کې کارول، هغه متلونه نه و چې زیاتره به سرتیرو کارول. د هغه متلونه زیاتره نه یوازې دا چې ښکنځمار او بربنډې ویناوې وې، بلکې هغه به ډېر ولسي وو. دغه متلونه که څه هم د خپل په ځای کارونې په وخت کې ښې او ژورې معنی لرلې، خو د هغو جلا جلا کارول د هغو معنی ته سخت تاوان رساوه.

ده به زیاتره وخت داسې خبرې کولې چې د هغه له پخوانیو خبرو سره یې ضدیت درلود ، خو د هغه دغه او هغه خبرې دواړه سمې وې. د هغه غږېدا خوښیده او غږېدل یې ښکلي وو. هغه به وینا په متلونو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځېنو ستاینو کې سینګاروله، خو پیېر ته داسې برېښېده چې هغه دغه متلونه خپله جوړوي. د هغه د وینا تر ټولو غوره ښکلا په دې کې وه چې کله ناکله به یوه ساده پیښه یا خبره چې پیېر به هم د هغې پیښې د سادګۍ له امله هغه ته پاملرنه نه کوله، د هغه پر ژبه د ښکلا او پرتم ښه وه. هغه به هغو کیسو ته چې د پوځي خدمت په وخت په اړه ویل کېدې، په وار وار تکرارېدې، ښه غوږ نیو. خو تر هرڅه زیات، د هغه ، هغه کیسې خوښېدې چې په رښتیني ژوند کې پیښې شوې وې. هغه به د دغو کیسو د اریدو په وخت کې موسېده او د اوریدو په لړ کې به یې د داستانونو د ښکلاوو د لا راسپړنې لپاره پوښتنې کولې.

کراتیوف، په زړه بایللو، دوستۍ او مینې، هغه شان چې پیېر پوهېده، نه پوهېده، خو هغه ته ، هرڅه چې به په ژوند کې ورسره مخامخېده ګران و او په مینه یې هغه منل او زغمل. له هر چا سره به چې مخامخ کېده، په مینې یې له هغه سره مینه کوله. هغه هم، نه یو ټاکلي یا پېژندلي چاسره، بلکې هر هغه څوک به چې له ده سره مخامخ کېده، ده ورسره مینه کوله. هغه ته خپل سپی، خپل ملګري، فرانسویان او پیېر چې په زندان کې دده ګاونډي و ، ټول او ټول ګران و ، خو پیېر داسې احساسوله چې د کراتیوف، د ټولې مهربانۍ او خواخوږۍ سره سره چې له ده سره یې لري (دغه مهرباني او خواخوږي د پیېر له خوښې پرته له ده سره کېده) د هغه جلاوالي او بیلتون به یوه شېبه هم هغه خوابدی نه کړي. او پیېر هم کرار کرار د کرتایوف په وړاندې دغه احساس پیدا کړ.

پلاتون کراتایوف، دنورو ټولو اسیرانو لپاره یو عادي سرتیری و ، هغوی دی د ګربت او یاهم پلاتوشه په نامه یاداوه. له هغه سره به یې د زړه له کومې او په خواخوږۍ ټوکې کولې او هغه ته به یې کارونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپارل، خو د پېير لپاره، هغه تل هماغه شان پاتې و، لکه د هغې لومړۍ شپې په شان چې ده د لومړي ځل لپاره دې ليدلې و. يعنې له تصوره وتلې، ګردې او د تل لپاره د سادګۍ او رښتينتوب نښه.

. پلاتون کراتايوف، له خپلې دعا نه پرته هېڅ شي له ياده زده نه و. کله به چې هغه خپلې خبرې پيل کړې، داسې برېښېده چې هغه پوهېږي ، څنګه او چېرې هغه پای ته ورسوي.

کله به چې د هغه کومې خبرې پېير حيران کړ او له هغه نه به يې هيله وکړه چې هغه بيا وو ايي، هغه څه به يې چې يوه شېبه مخکې ويلي و، نه شو کولای وريـاد کـړي. دغـه راز ده دا هـم نـه شو کولای چې د خپلې خوښې سندرې شعر پېير ته وو ايي. دا سندره دا وه: ((خپل ګران چنارګوټی مې زړه را بدوی))

هغه په وينا او خبرو کې د جلا جلا کلمو په معنی نه پوهېده او نه يې کولای شو پوره پرې پوه شي. د هغه هره کلمه او هر چاره، هغه ته د هغو ناڅرګندو او نا آشنا هڅو غبرګون و چې دی خپله هم له هغو نه خبر نه و. دا دده ژوند و، خو دده ژوند لکه هغه شان چې ده خپله انګېرله، له نورو نه جلا هېڅ معنی نه لرله. د هغه ژوند ، يوازې د ټوليز ژوند د يوې برخې په توګه ، ده تل داسې احساسوله، معنی پيدا کوله. د هغه خبرې او کړه وړه، په هماغه نظم ، هرو مرو والي او دده له واکه پرته ادا او ترسره کېدل، لکه عطر چې له ګلو راپاخي. هغه نه د کومې جلا کلمې يا جلا چارې په معنی او نه يې په موخې، په يوه هم نه پوهېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

وروسته له هغه چې شهزادګۍ ماريا له نيکولای نه واوريدل چې د هغې ورور، د ياروسلاو په ښار کې د رستوف له کورنۍ سره دی، د خپلې ترور د مخالفت سره سره يې بياهم سمدلاسه پريکړه وکړه چې له خپل وراره سره يو ځای هغه پلو ته وخوځېږي. دا کار آسانه و که کړکيچن؟ شونی و که نا شونی؟ دې خپله دنده ګڼله چې هر څنګه کېږي، د خپل ورور څنګ ته چې دمرګ په حال و، ځان ورسوي. دې هر هغه څه چې له لاسه کېدل کول، چې خپل وراره، خپل ورور ته ورسوی. هغه پاڅېده او وخوځېده، هغې فکر کاوه که سردار اندرې خپله دې ته خبر نه دی ورکړی، له دې امله دی چې يا خو داسې ناروغه دی چې دليکلو توان نه لري او يا داچې هغه دا کار ددې (شهزادګۍ ماريا) او خپل زوی لپاره خورا ګرانه او له کړکيچه ډکه چاره بللې ده.

څو ورځې وروسته شهزادګۍ ماريا دخوځېدا لپاره چمتو شوه، د هغې دسفر کاروان، يوه لويه ګاډۍ، وه چې دا ورونژ ته په کې راغلې وه، يوه وړه کراچۍ او يوه بله لاسې دباروړلو کراچۍ ګوتې وو. له هغې سره په سفر کې پېغله بوری ين، نيکولای جان او ښوونکی يې، د هغې بوډۍ مينځه، درې چوپړان، يو ځوان ياور، يو آشپز چې ترور يې اړ کړی و، خوځېدونکي وو.

مسکو ته دعادی لارو نه تګ خورا ګواښمن او آن تصور يې هم نه شه کېدای، نو له دې کبله، شهزادګۍ ماريا، مزل ته درسېدو لپاره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلارې بدلېدو ته اړه شوه. يعنې هغه لاره يې غوره کړه چې د ليپڅک، ريزان، ولاديمير او شويا د ښارګوټو له لارې تيريده. دغه لاره نه يوازې ډېره اوږده وه بلکې له دې کبله چې په ټولو رباطونو کې د آسونو بدليدل ناشوني وو، هر څه خورا ګران او دريزان ښار ته نېږدې، خو دفرانسويانو د پيدا کېدو خبرې کېدې، نو ځکه ډېره له ګواښه ډکه وه.

د ټولې لارې په اوږدو کې، پېغله بوري ين، دوسال او د هغې چوپړان د شهزادګۍ ماريا، دهڅو، روحي پياوړتيا او ټينګ تکل ته حيران پاتې وو. هغه تر ټولو ناوخته ويديده، تر ټولو نه د وخته ويښېده او هېڅ داسې ستونزه نه وه چې د هغې دتکل خنډ شي. د هغې د هڅو او هاند او تګ ته دتلوسو له برکته وو چې نورو ته هم دغه دخوځون او تکل احساس ورلېږديدلى و او د دويمې اونۍ په اوږدو کې و چې هغوى ياروسلاو نومي ښار ته ورسېدل.

شهزادګۍ ماريا، د ورونژ په ښار کې د خپلې استوګنې په موده کې، د خپل ژوند، تر ټولو نه غوره نيکمرغي ګڼله او ددغې نيکمرغي خوندېې احساساوه، نور نوله رستوف سره د هغې مينې نه هغه زوروله او نه يې په عذابوله. دغه مينه ددې له روح سره نغښتل شوې او ددې د روان او ځان نه جلاکېدونکې برخه ګرځېدلې او دا نور له هغې سره له سيالۍ نه لاس په سر شوې وه.

که څه هم هغې هېڅکله، په ډاګه دا خبره چاته نه وه کړې، خو هغه اوس په دې ډاډه وه چې يو څوک ورته ګران دى او دا هم يو چاته ګرانه ده. هغه په دې خبره، هغه وخت پوره ډاډه شوه چې نيکولاى رستوف دې ته راغى او په خپله وروستۍ کتنه کې دې ته وويل چې ددې ورور (سردار اندرې) د رستوفيانو له کورنۍ سره مل دى. نيکولاى، آن دې ته اشاره هم ونه کړه چې، که سردار اندرې جوړ شي، د هغه او ناتاشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانۍ شلېدلې اړیکي به بیا او بېرته راتازه شي، خو شهزادګۍ ماریا د هغه له سترګو او بشرې نه دا احساس کړې وه چې هغه به دې خبره ښه پوه او د هغه په اړه فکر کوي. د دې سره سره له دې سره نیکولای اړیکې خورا مینه ناک او نزاکته ډک وو، نه یوازې د غه اړیکې بدل نه شول، بلکې داسې بربښېده چې نیکولای په دې خوشاله چې اوس د دوی د خپښۍ اړیکي په اسانۍ او لا مینه ناک ډول هغه (شهزادګۍ ماریا) ته چې څو موده د مخه یې هغه احساس کړی وو، څرګند کړي. شهزادګۍ ماریا، په دې پوهېده چې هغې ته د لومړۍ او وروستي ځل لپاره یو څوک ګران دی.

لکه هغه شان چې د سفر په وخت کې تل پېښېده، شهزادګۍ ماریا، داسې په غمونو کې ډوبه وه چې خپله اصلي موخه یې هېره کړې وه، خو همدا چې یارسلاو ته نېږدې شول، د هغه څه په فکر کې شوه چې هغه نه څو ورځې وروسته بلکې نن ماښام ورسره مخامخ کېدونکې وه، د هغې تلوسې او ګبنیتوب پای نه درلود.

کله چې د هغې د ترور لاربنود چوپړ چې شهزادګۍ ماریا، د ښارنې او د دې چارو د پلټنې لپاره مخکې استولی و او دنده یې لرله چې وګوري د رستوف کورنۍ چېرې میشته او استوګنه ده او په دې ځان خبر کړي چې د سردار اندرې روغتیا څنګه ده؟ بیرته راستون شو د ښار د لویې اډې مخې ته، له یوې لویې ګاډۍ سره مخامخ شو. هغه د ګاډۍ له کړکۍ نه، د شهزادګۍ، له ګبنۍ نه رنګ الوتې او ډار پسې اخېستې څېره ولیدله او دی هم ډار پسې واخېست، او وې ویل:

ـ ستاسو حضور! دهر څه پوښتنه مې وکړه، د رستوف کورنۍ د ښار په ډګر کې، د سوداګر برو نیکوف په کور کې میشته او ځای پر ځای شوې ده. هومره لرې نه ده، د ولګا د رود پر څنډه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شهزادګۍ ماريا، په وحشت او پوښتنيز غلچک د لاربښود چوپړ مخ ته وکتل، هېڅ نه پوهېده چې هغه څه وايي، په دې يې سر نه خلاصېده چې ولې د دې پوښتنې چې:

-ورور يې څنګه دى؟ ځواب نه وايي. د شهزادګۍ پر ځاى، پېغلې بوري ين، دا پوښتنه وکړه او وې ويل:

-سردار څنګه دى؟

- والاحضرت هم له دوى سره په هماغه کور کې ميشت دى.

شهزادګۍ په زړه کې وويل:

ښکاري چې ژوندى دى. فکر يې وکړ او په کراره يې له ځانسره وويل:

-هغه څنګه دى؟

-خلک وايي هغه په هماغه حال چې و، په هماغه حال دى.

شهزادګۍ ماريا، دا ونه پوښتل چې:

- هغه په هماغه حال چې دى، څه معنى؟

هغې يوازې کمکى وړوکي اوه کلن نيکولاى ته، خپل وراره ته، د سردار اندرې زوى ته چې د دې تر مخې ناست و او له خلکو نه د تش ښار له ننداري نه يې خوند اخېست، کتل. هغې سر ښکته واچاوه او تر هغه وخته پورې يې را پورته نه کړ چې د هغوى درنه او لويه ګاډۍ چې د خوځېدا شرقېدا يې شر او شور جوړ کړى و، په يو ځاى کې ونه دريده او له ګاډۍ نه د ښکته کېدو د زينو د برابرولو غږ پورته نه شو.

دلوى يې ګاډۍ دروازې خلاصې شوې. کينې خواته يې اوبه، لوى سيند او ښۍ خواته يې زينې وې. بر زينه چوپړان او د هغو په منځ کې، يوه سره پخونه نجلۍ چې، اوږدې تورې کوڅۍ يې لرلې ولاړه وه، د دغې نجلۍ پرشونډو داسې موسکا خوره وه چې شهزادګۍ ماريا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لاسي او ناخونده بريښېده (دا سونيا وه). شهزادګۍ ماريا پر زينو وروختله او هلته ولاړې نجلۍ چې لاسي موسکا يې پر شونډو خوره وه، دې ته وويل:

- دې پلو، دې خواته!

او شهزادګۍ د انتظار په خونه کې له يوې پخې ښځې سره چې ختيځه بشره يې لرله او په چټکۍ او خواشينۍ د دې خواته را روانه وه، مخامخ شوه. دا مشره ګرافينه وه. هغې له شهزادګۍ ماريانا غېږ تاو کړه او تر ښکلولو نه وروسته يې وويل:

- زما ماشومه! راته ګرانه يې! ځومره ډېره موده وشوه چې مې نه يې ليدلې!

شهزادګۍ ماريا، د خپلې ټولې نا آرامۍ او خواشينۍ سره سره په دې پوه شوه چې دا مشره ګرافينه ده او بايد دا هم څه ورته ووايي. هغه خپله هم په دې پوه نه شوه چې څنګه يې وکولای شول يو څو فرانسوي کلمې په هماغه ډول چې دې ته ويل شوې وې، ووايي او وپوښتي:

- هغه څنګه دی؟

ګرافينې وويل:

- ډاکتر وايي چې اوس ګواښ نه شته.

خو له دې خبرې سره همهاله، ګرافينې يو سوړ اسويلی وکيښ او سترګې يې آسمان خواته ورلوړې کړې، د هغې دغه کتل د هغه څه برخلاف و چې دې ويلي و.

شهزادګۍ ماريا وپوښتل:

- همدا اوس، همدا اوس ګرانې شهزادګۍ!

هغې له دې خبرې سره جوخت، کمکي نيکولای جان ته چې له دوه کاله سره ګډ رانئوت مخ وروا ړاوه او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- څه ښکلي او نازولي هلک دی.

ګرافینې، شهزادګۍ میلمستون ته بدرګه کړه. سونیا له پېغلې بوري ین سره غږېده او ګرافینې نیکولای نازوه. په دې وخت کې مشر ګراف کوټې ته راننوت او له شهزادګۍ سره یې روغبړ او ستړې مشې وکړه. ګراف له هغه وخته چې وروستۍ ځل یې شهزادګۍ لیدلې وه، ډېر بدل شوی و. هغه وخت، دی، داسې مست، خوشاله او پر ځان ډاډمن سپین ږیری و، خو اوس داسې خوار او ناهیلی بربښېده. هغه، له ګرافینې سره دغږېدا په لړ کې پر له پسې، دې خوا، هغه خوا کتل چې ګواکې غوښتل یې وپوښتي هغه څه چې دی کوي یا یې وایي سم دي که ناسم؟

د مسکو تر سوځېدو نه وروسته چې دده شتمنۍ او جایدادونو، په ایرو او کنډوالو بدل شوي وو، داسې بربښېده چې ده پر ځان ډاډ له لاسه ورکړی او داسې یې انګیرله چې دده لپاره په ژوند کې ځای پاتې نه دی.

شهزادګۍ ماریا، د هغې لېوالتیا او ناآرامۍ سره سره چې په دې شېبه کې د خپل ورور د ژر لیدو لپاره یې لرله او د هغې خواشینۍ سره سره چې د ورور د لیدو نه پرته، دې ته دنورو خبرو او کړو نه پیدا شوې وه، دې غوښتل سمدلاسه خپل ورور وګوري، خو نورو پر له پسې د هغې د ورور په ستاینو وخت تېراوه. هغې د ورور د دیدن په هیله کې د ډوبیدو سره سره بیا هم هغه څه ثارل چې ددې په شا او خوا کې تېریدل او داسې یې احساسوله چې اوس سمدلاسه باید همدې حالاتو او دنورو کړو وړو ته غاړه کېږدي. هغه څه ته چې دا ورسره مخامخ ده، که څه هم ددغو ټولو خبرو او کړو وړو زغم ورته ګران و، خو بیا هم هغې کوم شکایت نه درلود. مشر ګراف سونیا هغې ته ور وپېژندله او وې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل:

- دا زما خوریئ ده ، هغه تاسو پېژنئ شهزادګۍ !

شهزادګۍ مشرې ګرافینې ته مخ وروا ړاوه او هڅه یې کوله د تربګنۍ هغه احساس چې دد غې نجلۍ په وړاندې ددې په زړه کې راپاریدلی دی، آرام او کرار کړي. هغې سونیا ښکل کړه، خو پر هغې ځکه هر څه ګران تمامیدل چې ددغو ټولو خلکو طبیعت چې له دې نه راتاو شوي وو ، له هغه څه نه زیات تو پیر درلود چې ددې په زړه کې تیریدل.

هغې پر ټولو غږ وکړ او وې پوښتل:

-هغه چېرې دی ؟

سونیا ځواب ورکړ:

- د لاندې، ناتاشا له هغه سره ده.

سونیا تکه سره شوه او زیاته یې کړه:

- درځئ چې ورشو ، وې ګورو ! او رښتیا زه فکر کوم تاسي ستړې شوې یاستئ، شهزادګۍ ؟

د شهزادګۍ په سترګو کې د خواشینۍ اوښکې شېوه شرې. هغې بیا ګرافینې ته مخ ورواړاوه او غوښتل یې چې بیا له هغې نه وپوښتي، څنګه او له کومې لارې هغه ته (ورورته) ورشي. په همدې وخت کې و چې د کوم چا نرم، سندریز، خو چټک ګامونه، تا به ویل لکه دناڅګر قدمونه د دروازې شاته واوریدل شول. شهزادګۍ مخ ورواړاوه او وې لیدل چې ناتاشاوه، تا به ویل چې منډې را وهي، ددې خواته را روانه ده. هماغه ناتاشا چې تیر وار یې په مسکو کې د هغوی د کتنې په وخت کې کرکه ترې راغلې وه. هغې لا ددې وخت پیدا نه کړ چې ناتاشې ته وګوري، خو په دې پوه شوه چې هغه درد احساسوی چې دا پرې اخته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده، نو ځکه د هغې ربښتینې دوست دی. د هغې پلو یې ور ودانګل، غبرګې تري چاپېره کړه او په داسې حال کې چې سر یې پر اوږو ور ایښی و، ښه یې وژړل.

ناتاشا چې د سردارانو د کټ تر څنګه ناسته وه، همدا چې د شهزادګۍ له راتګه خبره شوه، په ارامو خو چټکو ګامونو، هغو ګامونو چې شهزادګۍ ماریا ته سندریز بریښېدلي وو، د هغه له کوټې راووتله او ددې خواته یې رامنډه کړل. کله چې ناتاشا د شهزادګۍ ماریا پلو ورمنډه کړل، د هغې په حیرت وهلې او ګبنې اخیستې څېره کې یو څه ښه څرګند و او هغه مینه وه. د مینې حالت و. له سردار اندرې سره مینه، له شهزادګۍ ماریا سره مینه، له ټولو هغو سره مینه چې ددې د خوښۍ سره یې اړه پیدا کوله. د خواخوږۍ حالت، د نورو په خاطر د زوریدنې حالت او دبې پایه هیلې او لېوالتیا حالت، هغه حالت چې خپل ټول څه او ځان له هغو سره تر مینې ځار کړي. داسې بریښېده چې په دغې شېبه کې، هغې نه د ځان او نه له هغه سره د خپلو اړیکو پرته، هیڅ خیال د هغې په خیال کې نه و.

حساسه شهزادګۍ ماریا، ناتاشې ته په لومړي غلچک کې په هرڅه پوه شوه او له غمه په ډک خوند یې د هغې پر اوږو اوښکې تویولې.

ناتاشې ورته وویل:

-درځه چې ځو! ورځه چې ورشو ماریا!

او هغه یې بلې کوټې ته بدرګه کړه.

شهزادګۍ ماریا سر راپورته، اوښکې پاکې، مخ یې ناتاشې ته وروااړوه او داسې انګېرله چې دا به له هغې سره په هر خبره او هر څه پوه شي.

-ښه نو... څه... به..

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې غوښتل څه و پوښتي، خو ناڅاپه چپه شوه، هغې داسې انګېرله چې نه شي کولای په خبرو او کلمو پوښتنې او ځوابونه وشي. د ناتاشې سترګو او بشرې باید هر څه په ژوره او په ډاګه دې ته ویلي وای.

ناتاشې هغې ته کتل او داسې برېښېده چې هغه له دې امله په ډار او شک کې ده چې ټول هغه څه چې دا پرې پوهېږي ووایي او یا یې ونه وایي. هغې ګواکې دا احساس کړی و چې دد غو ځلېدونکو سترګو په وړاندې چې ددې د زړه تر تله پورې یې لاره وهلې ده، نه شو کولای ټول رښتیا ، هغه رښتیا چې دا ترې خبره او پرې پوهېږي و نه وایي. د ناتاشې شونډې ناڅاپه ورږدېدې. د هغې د خولګۍ نه نا ښکلې ګونجې را تاو شوې ، په ساندو ساندو یې ژړا پیل او په لاسونو کې یې خپله بشره پټه کړه.

شهزادګۍ ماریا په هرڅه پوه شوه.

خو په هرحال، هغې هیله لرله او د همدې هیلې په هیله یې د هغه څه په اړه پوښتنه وکړه ، چې دې باور نه پرې لاره:

- نو ښه، د هغه ټپونه څنګه دي ؟ حال یې څنګه دی ؟

ناتاشې یوازې و کولای شول چې دومره وایي:

- تاسې... تاسې خپله یې وګورئ !...

یو څو شېبې وروسته دواړه په ګډه د هغې کوټې د دروازې شاته ولاړې وو چې سردار اندرې په کې پروت و. دواړه ددې لپار کېناستې چې ژړا یې آرامه شي او بیا په ارامو څېرو د ننه کوټو ته ورننوزي.

شهزادګۍ ماریا و پوښتل:

-- دا ناروغي یې څنګه وه ؟ډېره موده کېږي چې حال یې خرابه شوی دی ؟او دا پېښه څه وخت شوې ده ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا وویل چې په پیل کې یې خورا سوځوونکې تبه او ګوابښمن درد درلود ، بیا د ترویخه په سیمه کې دا ښه شول، خو داکتر له یوه شي ډاریده او ((هغه ۴۴۲ روس))و ، بیا دغه ګوابښ لرې شو ، خو کله چې د یاروسلاو ښار ته راورسېدو ټپونه یې په خوسا کېدو شول (ناتاشا ، د هغه د ټپونو په ټول حالاتونو:خیرینتوب او خوساستوب ، به هرڅه پوهېدله) داکتر ویل چې د ټپونو د خرینتوب او بیا خوسا کېدو تداوي هم کېدای شي، خو کله چې بیا تبه پرې راغله، داکتر ویل چې دغه تبه خورا ګوابښمنه ده.

ناتاشې وویل:

-خو دوه ورځې دمخه ناڅاپه دغه پېښه وشوه.

هغې د خپلو ساندو او ژړا مخه ونیوه او وې ویل:

- زه نه پوهېږم چې څنګه ؟ خو تاسو به یې په خپله وګوري چې له نه څه جوړ شوي دي.

شهزادګۍ وپوښتل:

- خورا خوار شوی دی ؟ ډنګر شوی دی ؟

نه، داسې نه دی، تر خوارتوبه هم لا بدتره دی، تاسي به یې خپله وګورئ !واخ، واخ ماریا ، ماریا ، هغه ډېر ښه دی، خو. هغه نه شي کولای، نه شي کولای ژوندی پاتې شي.... ځکه چې..

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

کله چې ناتاشا په خپل دوديزې ادا د هغه دروازه پرانسته، شهزادګۍ ته يې تر ځانه د مخکېدو بلنه ورکړه. شهزادګۍ ماريا داسې احساس کړه چې ستوني يې سلګيو ته چمتو دی.

هر څومره چې هغې د ځان دآراملو او تسل هڅه کوله ، دا په دې پوهېده دا چې د اوښکو دتوييدو مخه نيولی نه شي، شهزادګۍ ماريا په دې پوهېده چې ناتاشا د دې خبرو معنی څه ده چې:

- دوه ورځې د مخه دی داسې شو.

. هغه په دې پوهېده چې د هغې دا حالت چې دا ناڅاپه آرامه او مهربانه شوه څه معنی لري.

هغه پوهېده چې په دغه مهربانۍ او کرارۍ کې د مرګ نښې دي. هغه چې دروازې ته ورننېږدې کېده، د اندرې هغه بشره يې وليدله چې دې له ماشومتوبه پېژنده. د وروړ هغه مهربانه، ارامه او خوږه څېره چې خورا لږه به داسې بربښېده او پردې به يې تل داسې ژوره اغيزه کوله. هغه په دې پوهېده چې هغه به دې ته شعر ووايي، هغه شان ارامه او مينه ناکې خبرې به وکړي چې پلار يې تر مرګه مخکې دې ته کړې وې. هغه خبرې چې دا به يې زغم ونه شي کړای او هرو مرو به وژاړي. وړاندې يې که وروسته يې، مګر هرو مرو دا پېښېدونکې و او دا کوټې ته ورننوته. څومره به چې ددې ستر ګو له نېږدې نه ، په څرګنده او لا

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرګنده ، د هغه بشره د هغې بشرې ځانګړتیاوې لیدلې ، په هماغه اندازه به سلګیو د دې ستونی او غاړه پسې اخیستې ، ناڅاپه یې د هغه څېره ولیدله او د دواړو کتنې او غلچکونه سره مخامخ شول.

سردار اندرې ، پر یوې اوږدې کټ ډوله څوکۍ پروت و ، شا او خوا یې بالښتونه ایښې وو او یو اوږد کمیس یې په غاړه وچې د خړلمۍ په پوست ګانل شوی و. هغه دنګر او تک ژیړ و. د هغه په یوه ډنګر او له سپین والي نه رانه لاس کې یې دستمال او د بل لاس ګوتو یې په نرمې خوځېدا مخ پورته له بریتو سره لوبې کولې او سترګو یې نویو راغلو کسانو ته په ځیر ځیر کتل.

شهزادګۍ ماریا ، چې د هغه بشره ولیده او سترګې یې د هغه له سترګو سره مخامخ شوې ، ناڅاپه یې ګامونو چټکتیا له لاسه ورکړه او داسې یې وانګېرله چې سلګۍ یې له ستوني او اوښکې یې له سترګو تښتېدلي دي. د هغه دبشرې په لیدو او د هغه له غلچک سره د خپل غلچک له مخامخ کیدو سره سم ، هغه ناڅاپه ځانته وشرمیده او ځان یې ګنهګار وګانه.

هغې له ځانه وپوښتل:

-هوکې ! خو ګناه مې څه ده ؟

د وروره ساړه خو برند غلچک ځواب ورکړ:

-ګناه دې داده چې ژوندۍ یې او د ژوند په اړه فکر کوې ، حال دا چې...

د هغه ملال او ژور کاته او غلچک چې کله په کراره د خور او ناتاشې پلو ته ور واوښت ، نه نورو ته بلکې د ځان د ننه ته یې پام او له تربګنۍ سره مل و.

دتل په شان یې خور سره لاس ورکړ او سره ښکل یې کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار اندرې، دده د ساړه او پردې غلچک په شان ، په ساړه او پردې غږ وويل:

-سلام ماريا ! څنګه دې وکولای شول تر دې ځايه راشي ؟

که سردار اندرې د ناهیلۍ چغې وهلای وای، د هغه چغو به شهزادګۍ ماريا دومره نه وای حيرانه کړې، لکه د هغه د دغې او سنۍ غږيدا آواز چې پر دې يې داسې اغيز کړی و.

په هماغه ساړه او کرار غږ يې چې په کې له ورایه د څه راياد ولو هڅه اوريدل کېده، وپوښتل:

- اوس دې روغتيا څنګه ده ؟

- شهزادګۍ خپله له خپلې پوښتنې حيرانه شوه.

- هغه وويل:

- -ګراني دا بايد له داکتره وپوښتې.

که څه هم داسې بريښيده چې هڅه يې کوله دا خبره په لا مهربانۍ وکړي، خو په تش آوازيې وويل:

-له تا نه مننه ګراني چې راغلې !

- شهزادګۍ ماريا د هغه لاس کښښکود. سردار اندرې د هغې د لاس په کښښکودلو سره ، تندي لږ تريو کړ. هغه چپ شو او خور يې نه پوهېده چې څه ووايي. هغه په دې پوه شوه چې په دې دوو ورځو کې څه پرې راغلي دي. د هغه له خبرو په تيره بيا د هغه له کتو نه چې ساړه و او تربګنی ترې وريدله، په هرڅه کې پرديتوب احساسېدل، داسې پرديتوب چې د ژوند لپاره ډارونکي او وحشتناک و. داسې بريښېده چې نور نو د ژونديو په حال پوهېدای نه شي، خو سره له هغه هم داسې احساسېدله چې د نه پوهېدو علت ، له دې کبله نه دی چې هغه يې احساسولئ نه شي، بلکې له دې کبله و چې ژوندي پرې پوهېدای نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي او نه شي کولای پرې پوه شي، دی په داسې یو څه کې ډوب شوی و.

- سردار اندرې چوپتیا ماته کړه او په داسې حال کې چې ناتاشې ته یې کتل، وویل:

- ګوره چې برخلیک بیا څنګه سره یوځای کړو ؟ هغه بیا منډې راپسې وهي.

شهزادګۍ ماریا هر څه اوریدل، خو په هغه څه نه پوهېده چې ورور یې ویل. هغه، هغه حساس او ځیرک سردار اندرې څنګه کولای شول د هغه چا په اړه چې ده ته ګرانه ده او دی هم په دې پوهېده چې دی هم هغې ته ګران دی، داسې خبرې وکړي. که هغه تصور کولای شول چې دی ژوندی پاتې کېږي، په دغه شان سړه او له سپکاوي نه ډکه ژبه به یې دغه شان خبرې نه کولای. که هغه پر مرګ باور نه لرلای، نو څنګه یې پر ناتاشې زړه نه خوږېده ؟

دې خبرې یو دلیل درلود او هغه دا چې د هغه لپاره نور هېڅ شي پروا نه لرله، دې خبرې دده لپاره یوازې یوه معنی لرله، هغه دا چې د هغه لپاره تر دې نه مهم راز راسپړ شوی و. خبرې اترې یې ډېرې سړې، شلېدلې او هره شېبه به له ځند سره مخامخېدلې.

ناتاشا وویل:

ماري د ریزان له لارې راغلې ده.

د سردار اندرې دې ته پام شو چې ناتاشا د هغې خور نه د ماریا بلکې د ماري په نامه یاده کړه. دا لومړی ځل وه چې ناتاشا دده تر مخې د هغه خور په دې نامه یادوی او خپله یې هم دې ته پام شو، هغه وویل:

-ښه ؟

هغه ته یې وویل چې مسکو تښول سوی او اېرې شوی او...

ناتاشا له خبرو پاتې شوه، نور یې نه شو کولای وغږېږي. داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاریده چې هغه هڅه کوي، پر ځان زور راولي چې خبرې واوري، خو نه یې شو کولای. هغه وویل:

-هوکې !وایي چې سوی دی، ډېر د خواشینۍ وړ دی.

هغه مخامخ کتل او په برېتو کې یې ګوتې وهلې.

سردار اندرې سکوت مات کړ، داسې بریښېده چې هغه غواړي د کومې غورې خبرې په اړه له هغوی سره وغږېږي، نوځکه یې وویل:

- تا له ګراف رستوف سره ولیدل ؟

هغه په خورا ساده او آرامه ژبه ، که څه هم ښکاریده چې دی پوه شو چې دده په خبرو د ژوندیو سر نه خلاصېږي، دوام یې ورکړ:

- هغه راته لیکلي دي چې ته یې ډېره خوښه شوې یې.

او تر هغه وروسته یې په داسې خوشالۍ چې ګواکې تر لټونې وروسته یې هغه کلمات چې هیله یې لرله، پیدا کړي وي، ژر ژر وویل:

- که تاسې ته هم هغه ګران وای، څومره ښه کار به شوی وای چې واده مو کړی وای.

شهزادګۍ ماریا ، د ورور خبرې اوریدې، خو د هغه په خبرو نه پوهېده، او یوازې ددې ښکارونه یې کوله چې د ژوندیو له حاله څومره لرې شوی دی، بله معنی لرله.

هغه ناتاشې ته وکتل او په کراره یې وویل:

- اوس ولې زما په اړه خبرې کوو ؟

ناتاشا احساس کړه چې د هغه سترګې په دې خښې دي، دې هغه ته ونه کتل او بیا ټول چپه خوله پاتې شول.

شهزادګۍ ماریا چې شونډې یې رېږدې، ناڅاپه یې وویل:

-اندرې ته غوا... ته هیله نه لرې چې نیکولای جان ووینې ؟

د لومړي ځل لپاره د سردار اندرې پر شونډو د لیدو وړ موسکا

(c) ketabton.com: The Digital Library

راخوره شوه، خو شهزادګۍ ماریا چې د هغه بشره او شونډې ښې پېژندلې، په وحشت سره دا سې احساس کړه چې دده دغه موسکا نه یوازې له زوی سره نه دخوښۍ او نه دمینې ښه ځرګندوی بلکې د شهزادګۍ ماریا په هغو وروستیو خبرو نرمې ملنډې دي چې غوښتل یې د ورور احساسات راوپاروي.

هغه وویل:

- زه ډېر خوشاله یم چې نیکولای دلته دی، ځنګه؟ روغتیا یې ښه ده؟

****

کله چې یې نیکولای جان سردار اندرې ته راوست، هغه په ډار پلار ته کتل، خو هغه ځکه نه ژړل چې هېڅ چا نه ژړل. سردار اندرې، هغه ښکل کړ، خو داسې بربښېده چې نه پوهېږي، له هغه سره څه ووايي.

کله چې یې نیکولای جان بېرته بوت، شهزادګۍ ماریا بیا وروړ ته ورنېږدې شوه، هغه یې ښکل کړ، نور یې نو د خپلو اوښکو مخه نیوای نه شوه او همداسې ټینګه په ژړا شوه.

سردار اندرې په ځیر ځیر هغې ته کتل، وې پوښتل:

- ځنګه نیکولای جان ته ژاړې؟

شهزادګۍ ماریا، په ژړا ژړا کې، دتایید سر وښوراوه او وې ویل:

- ماریا! ته انجیل پېژنې؟ خو ناڅاپه چپ پاتې شو؟

-څه دې وویل؟

سردار چې په هماغه ساړه غلچک، هغې ته کتل، او وې ویل:

- هېڅ! دلته باید ونه ژواړې.

کله چې شهزادګۍ ماریا وژړل، هغه په دې پوه شو چې هغه ددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره ژاړي چې نيکولای به بې پلاره پاتې شي. هغه ډېره هڅه وکړه چې بېرته د ژوند بهير ته راستون شي او ژوند ته د ژوندیو په سترګه وګوري، هغه فکر وکړ:

-هو کې ! پر هغه هم بايد ستا زړه خوږ شي، خو دا يوه ډېره ساده خبره ده. هغه ته په زړه کې د انجيل دا کرښې وريادې شوې:

-د هوا مرغان نه څه کري او نه څه ريبي، خو ستا سو پلار هغه پالي.

هغه دا خبره له ځانسره وکړه او غوښتل يې هغه شهزادګۍ ته هم ووايي. بيا يې ځانسره وويل:

- نه، نه، هغوی په خپل ډول دا تفسيروي، هغوی په دې نه پوهېږي. هغوی، په دې پوهېدای نه شي چې دا ټول احساسات دي چې دوی پرې وياړي او زړه يې پورې تړلی دی. زموږ ټولو دغه ټولې اند ښنې چې موږ ته دا سې غوره بريښي، هغه ټول بې ګټې او په کار نه دي. موږ يو بل احساسولی او درک کولی نه شو.

او چپ شو.

****

د سردار اندرې، ماشوم زوی اوه کلن و. هغه متې متې کولای شول يو څه ولولي، خو په څه نه پوهېده. هغه تر دغې ورځې وروسته ډېر څه وليدل او زده يې کړل. پوهه يې ترلاسه کړه، ځيرکتيا يې وموندله او تجربه، خو که هماغه ورځ يې دغه پوهه او درک چې وروسته يې وموندل، درلودلای، بيا به هم په هغه څه پوه شوی نه وای چې د هغې. پلار، ترور او ناتاشې تر منځ تير شول او ده وليدل. هغه هرڅه ليدل، خو پرته له هغه چې وژاړي له کوټې نه ووت. چپه خوله ناتاشې ته چې ده پسې ورووتله، ورنږدې شو، په حيا حيا يې هغې ته وکتل او په ښکلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او اند ېښناکو سترګو هغې ته ځیر و. د هغه ګلابي لاندنۍ شونډه چې لږ پورته راغلې وه، لږ ورېږدېده، سر یې پر ناتاشې ورکېښود او په ژړا شو.

له هغې ورځې وروسته هغه هڅه کوله، له خپل روزونکې دوساله لرې لرې وګرځي. له مشرې ګرافینې نه چې دی یې نازوه او پاله، تښتېده. یا به یوازې ناست و او یا به په حیا حیا شهزادګۍ ماریا یا ناتاشې ته ورته داسې ښکارېده ، هغه ته له خپلې ترور نه هم ناتاشه زیاته ګرانه شوې ده، او په کراره به یې ځان د هغې تر خوا نازونو ته برابره.

شهزادګۍ ماریا چې کله د سردار اندرې له کوټې راووته، په پوره توګه په هغه څه پوه شوه چې د ناتاشې بشرې او سترګو ورته ویلې وو. هغه نور نو له ناتاشې سره د وړور د ژوند د ژغورنې په اړه نه غږېدله. هغوی به په وار سره د ناروغ پالنه کوله او ورسره کېناستلې به، خو نور یې نو نه ژړل. تل به یې دعا کوله او په ټول توان به یې هغه ابدي او له درکه بهر څه ته پناه وروړه چې اوس یې شته والي د دغه زنکندن په حال کې انسان پر سر داسې احساسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

سرداراندرې نه یوازې پوهېده چې هغه مري بلکې هغه دا احساسوله چې حال یې مرګنی او د مرګ پولې ته نیمایی لاره یې وهلې ده.

هغه داسې احساسوله چې ټول هغه دنیایي شیان چې د خوښۍ او نفساني لذت او د احساساتو د پارونې سبب کېږي، له ده نه په لرې کېدو دي. هغه پرته له هر ډول تلوار او سودا نه، هغه څه ته سترګې په لاره و چې باید ورپېښ شي. هغه نالیدونکی، لرې، ابدي، لاس ته نه راتلونکی، ګواښمن او ناپېژندل شوی څه چې د ټول ژوند په اوږدو کې پر له پسې ده احساسوه، اوس ده ته ډېر نېږدې شوی و. هغه هم د هغه آرامې او عجیبه هستي له برکته چې ده احساسوله، د پوهېدو او منښې وړ وه..

دی، پخوا له دغه شان یوه پای نه ویریده. هغه دوه ځله دد غه وحشتناک ډاراوعذابونکي احساس سره مخامخ شوی و، خو اوس دی په هغه نه پوهېده.

لومړی ځل، هغه له دغه احساس سره هغه وخت آشنا شوی و چې د هغه تر مخې لاسي بم ولوید او ده ولیدل چې په چورلیدو چورلیدو د ده خواته راچورلي. ده په هغه شېبه کې د بوټو، نیالګیو او آسمان په لور کتل او په دې پوهېده چې د مرګ په پوله ولاړ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې تر ټپي کېدو وروسته را په سد شو ، په یوه شېبه کې د هغه په زړه کې، ګواکې د ژوند له قیده د مینې آزاده شوې غوټۍ وغوړیده ، داسې ابدي او آزاده چې دغه ژوند پوري یې اړه نه لرله، داسې غوټۍ راټوکېده. دی نور له مرګه نه وېریده او د هغه په هکله یې فکر نه کاوه . دټپي کیدو نه وروسته د عذاب او اپلتو ویلو په هغو شېبو کې د یوازیتوب په هغه ساعت کې به یې چې څومره د ابدي مینې ، هغې مینې چې تازه یې پر ده څپه غوړولې وه، ځېریده، پرته له هغه چې سر یې پرې خلاص شي، په هماغه کچه یې له دنیایي ژونده، بېزاریده. هر څه او هر چا پورې زړه تړل، تل د نورو په مینه کې ځان ځارول، یعنی له هېڅ چاسره په ځانګړې توګه مینه نه کول، یعنی له دنیایي ژونده زړه شلول دي. څومره به چې دی، دابدي مینې دغه برېد ته ورننوت ، په هماغه کچه به دی له ژونده بېزاره کېده او تر هغې کچې یې لا زیات هغه پوله ورانوله چې له مینې پرته د مرګ او ژوند تر منځ پرته ده. په لومړیو وختونو کې به چې کله هغه ته وریاد شول چې باید ومري، له ځانسره به ویل:

-نو څه چې مړشم ؟ تر دې دنیا نه خو هغه ښه ده.

خو تر هغې شپې نه وروسته چې هغه د میتیشې په ښار ګوټي کې تیره کړه او د نیمې بېسدۍ په حال کې یې هغه ښځه چې دده خوښېده، تر سترګو شوه او بیا یې د هغې لاسونه پر خپلو شونډو ورکېښودل، په ارامۍ او خوښۍ یې وژړل. بیا پرته له هغه چې پوه شي، زړه ته یې دیوې ښځې مینه ورننوتله او یو ځل بیا یې له ژوند سره اړیکی تازه شوي وو. د خوښۍ او اندېښنو خیالونه پرې راخواره شوي وو. هغه شېبه وریاده شوه چې د بېړنیوروغتیایي مرستو په ځای کې یې کوراګین لیدلی و. نور یې نه شو کولای هغه احساساتو ته ورستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي. اوس ده په دې پوښتنې زوراوه چې ايا هغه به مړ وي او که به ژوندی ؟ خو ده دا زړه نه شو کولای چې له ځانه دا پوښتنه وکړي.

د هغه ناروغۍ خپله لاره وهله، خو هغه څه چې ناتاشا ياد کړي و، هغه ورپېښ شول. هغه څه چې د شهزادګۍ ماريا له راتګه دوه ورځې مخکې ورپېښ شول، دا د مرګ او ژوند تر منځ ، هغه وروستی اخ وډب و چې دده به روح کې روان و. او په دې اخ او ډب کې مرګ بريالی کېده. که ده په ناڅاپي دا منلې وه چې ده ته لا ژوند ګران دی، دا له ناتاشې سره دده د مينې پايله وه، خو دميتيشې په سيمه کې د هغې شپې تر تېريدو وروسته، په هغه حال کې چې ده اپلتې غږولې، په همدې حال کې هغه ښځه ورسره مخامخ شوه چې دی ورته سترګه په لاره و ، د هغه لاس يې پر خپلو شونډو ورکېښود. په ارامه خو خورا خوښۍ يې اوښکې تويې کړې، پرته له هغه چې دی پوه شي، ديوې ښځې مينې يې زړه ته لاره کړې وه او هغه بيا له ژوند سره اړيکې پيدا کړې وو. دخوښۍ او ګبڼۍ خيالونه بيا پرې راخواره شول..

دا مابنام و. هغه د هرې شپې په شان تر ماښامنۍ وروسته، لږ تبې اخېستی او خيالونو يې په بې ساري توګه رانه و. سونيا دميز تر شا ناسته او ده سترګې پټې کړې وې. پر هغه ناڅاپه د نيکمرغۍ څپه راخوره شوه او له ځانسره يې وويل:

-آه ! دا هغه ده چې ګوګل ته راننوته !

په رښتيا هم د سونيا پر ځای دمګړۍ راننوتلې ناتاشا چې چا يې د راتګ په وخت کې آن دګامونو غږ هم اوريدلی نه و ، ناسته وه.

له هغه وخته چې ناتاشې د هغه پالنه کوله، سردار اندرې د هغې شته والي او نږديوالي احساساوه. ناتاشا پر يوې داسې لاستي لرونکي څوکۍ ناسته وه چې څنګ يې پر هغه لګېده او پر هغه يې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمعې د رڼا دلګېدو مخه نیولې وه. هغې جورابې اوبدلې، هغې د جورابو اوبدل زده کول هغه وخت پیل کړل چې سردار اندرې هغه ته وویل:

-هېڅ بل څوک د هغې زړې بوډۍ په څېر چې جورابې اوبي، نه شي کولای د ناروغ پالنه وکړي او د جورابو په اوبدلو کې کوم آرامونکي څه نغښتي دي. د هغې نرۍ ښکلې ګوتې چې د اوبدلو او سپنیز ډکي به یې کله ناکله پر یو بل ولګېدل، په هڅو کې وې او هغه ته د هغې په ښکته شویو خیالو کې د ډوبې بشرې یو اړخ له ورایه او په څرګنده معلومېده.

ناتاشا ، وخوځېده او د وړیو غونډارې د هغې له زنګنو ولوید. هغه پاڅېده او هغه ته یې وکتل. لاس یې ددې لپاره د شمعې مخې ته ونیو چې د رڼا مخه ونیسي. په چټکۍ، خو په احتیاط او نرۍ خوځېدا خمه شوه، د وړیو غونډارې یې راپورته کړ او بېرته په هماغه حالت کېناسته.

سردار اندرې پرته له هغه چې وخوځېږي، هغې ته کتل، هغه لیدل چې ناتاشا تر خوځېدا وروسته ژورې سا اابستلو ته اړتیا لري، خو هغې دا کار ونه کړ او په احتیاط یې نرۍ سا ویستله.

د ترویڅکي د ښارګوټي د صومعې په سیمه کې سردار اندرې او ناتاشا د تیرو پېښو په اړه غږېدل او سردار هغې ته وویل ، که ژوندی پاتې شي، دی به دژوند تر پایه پورې د خپل ټپ له امله له خدای نه څکه مننه کوي چې د هغه له برکته یې بیا له ناتاشې سره دیدن وشو ، خو په دې ټوله موده کې هغوی هېڅکله د راتلونکې په اړه ونه غږېدل.

سردار اندرې چې اوس په خیالونو کې ډوب و ، هغې ته یې په کتو کتو کې یې، د هغې د اوبدلو د نریو ستنو نرم آواز ته د غوږ نیولی او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په ترخ کې یې له ځانسره ویل:

- دا شوني و او که ناشوني ؟ ایا قسمت د څه لپاره زه په دې خوارۍ اخته او بیا یې له هغې سره یوځای کړم ؟ چې مړ شم ؟ ایا ماته یې د ژوند رښتیني بڼه د دې لپره راڅرګنده کړه چې زه په دروغو کې ژوند وکړم ؟ په دې نړۍ کې، هغه تر ټولو نه ماته ګرانه ده، نو څه ؟ نو زه په دې څه وکړم چې هغه ماته تر ټولو ګرانه ده. ؟

دهمدې خبرو په لړ کې یې ناڅاپه ، بې ارادې او د عادت له مخې زګیروی وکړ. ده دا عادت د خپلې ناروغۍ نه د زورېدنې په موده کې پیدا کړی و.

ناتاشې چې د زګیروي دغه غږ واورېد ، او بدل یې پرېښودل، هغه ته ورنږدې شوه او همدا چې د هغه ځلېدونې سترګو ته یې پام شو ، په نرمو نرمو ګامونو لا وروړاندې ، پر هغه ورخمه او وې ویل:

-تاسو ویده شوي نه یاستئ ؟

- نه، زه له ډېرې مودې تاسو ته ګورم، ماستاسې راننوتل احساس کړل، هېڅوک لکه د تاسو په شان، ماته دغه کراره آرامي او د زړه رڼا نه رابښي. زړه مې غواړي چې له خوښۍ نه ښه وژاړم.

ناتاشا ، هغه ته لا وروړاندې شوه او پر څېرې یې د خوښۍ او مینې ځلا راخوره شوه، سردار اندرې، ورته وویل:

-ناتاشا تاسې ماته ډېره او خورا ډېره ګرانه یاستئ. له هرڅه نه چې په دې دنیا کې دي.

ناتاشا ، د سترګو په رپ کې مخ وروواړاوه او وې وې:

- او ماته ؟ څنګه له هرڅه ډېره ګرانه ؟

-څنګه له هرڅه ډېر ؟ ن و تاسې څه فکر کوئ ؟ تاسو یې څنګه په زړه کې احساسوئ ؟ زړه مو څه درته وایي ؟ د زړه په تل کې یې څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګېرئ ؟ ګوره زه به ژوندی پاتې شم ؟ تاسو ته څنګه برېښي ؟

ناتاشې په داسې يوې خوځېدا چې د لېونۍ مينې نښې په کې ځرګندې وې، د هغه دواړه لاسونه يې راونيول او څه کم چيغه يې کړل:

-زه ډاډه يم، ډاډه يم !

سردار چپ شو. د هغې لاسونه يې راونيول، هغه يې ښکل کړل او وې ويل:

- څومره به ښه وای !

ناتاشا ، ډېره نيکمرغه او ګڼهې اخيستې ښکاريده ، خو په هماغه شېبه کې ور په ياد شول چې دا کار ناسمه دی او هغه بايد آرامه واوسي.

هغې چې د خپلې خوښۍ د ايلولو هڅه کوله، وې ويل:

-خو تاسو ويده نه شوئ ! ښه به دا وی چې ويده شئ، هيله کوم آرام وکړئ.

سردار اندرې، تر کېښکولو وروسته، د ناتاشې لاس پرېښود ، هغه ېبرته د شمعې څنګ ته راغله او په خپل پخواني حال کېناسته.

دوځله يې وروکتل او دواړه واريې ځلېدونکې سترګې سره وجنګېدلې. هغې دځان لپاره د اوبدلو اندازه وټاکله او په زړه کې يې وويل چې تر هغه پورې چې تر دې ځايه پورې و نه اوبدل شي اوبدل به پرېنږدي.

په رښتيا هم تر دې نه وروسته د سردار سترګې پټې او ويده شو. هغه تر لږ ځنډ ويدو کېدو وروسته، ناڅاپه په داسې حال کې چې سړې خولې پرې را رواني وې او ګڼهې اخيستی و، راويښ شو. دی چې کله ويده کېده، د هغه څه په اړه فکر کاوه چې داټوله موده يې د هغه په اړه فکر کاوه او هغه مرګ او ژوند و، خو اندرې زياتره د مرګ په اړه فکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاوه ، هغه ځان مرګ ته ډېر نږدې احساساوه،

سردار له ځانسره وويل:

- مينه ؟ مينه څه ته وايي ؟ مينه د مرګ خنډ ده. مينه ژوند دی هر څه ده، پر ټول هغه څه چې زه پوهېږم، يوازې له دې کبله پوهېږم چې مينه لرم. هر څه چې شته، ټوله هستي د دې لپاره شته والي لري چې زه مينه لرم. هر څه يوازې مينې پورې اړه لري. مينه خدای دی او مرګ او زما مړه کېدل، ما ته د مينې يوه برخه ده د کل او ابديت سرچينو ته ورستنېدل دي.

د غه اند ېښنې هغه ته آرامه ښکارېدې. خو دا اند ېښنې يوازې اند ېښنې وې. په هغو کې کوم څه نيمګړي، کوم څه يو اړخيزه، او کوم چور ځانګړي او ذهني و ، هغه څرګند نه و ... هر څه هماغه شان نا آرامه او تت و. او دی همداسې ويده شو.

هغه خوب ليده چې دی په هماغه کوټه کې پروت دی چې په رښتيا دی هلته پروت و ، هغه خوب ليده چې دی ټپي نه دی او رک روغ دی. د سردار اندرې، په وړاندې بې شمېره، ډولا ډول تباه شوي او بې پروا وګړي رابښکاريدل. هغه له هغو سره غږېده او د کوم نه وړ څه په اړه يې له هغو سره خبرې کولې. هغوی کوم ځای ته د تګ تکل کړی وو. سردار اندرې ته په تته ورياديدل چې دا ټول بې معنی او هسې بې ګټې او دی تر دې نه خورا لويې ستونزې لري، خو هغه له هغو سره غږېده، اپلتې يې ويلې او د ټولو د حيرت سبب و. په کرار کرار او په نا څرګنده ډول د غه کسان ورکېږي او د ټولو هغو پر ځای يو شي پاتېږي او هغه دروازه نومېږي او هغه بايد وتړل شي. د دروازې پلو ورځي، تړلې يې او غواړي قفل وراچوي. اوس هر څه او ټول په دې پورې اړه لري چې دی به وکولای شي هغه قفل کړي او که ؟. هغه ځي، تلوار کوي، خو پښې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ورسره خوځېږي او هغه پوهېږي چې دی نه شي کولای دروازه قفل کړي، خو پوره په هماغه شېبه کې چې دی له ډاره او په ناتوانۍ د دروازې پلو ورځښېږي، هغه، هغه وحشتناک شي د دروازې له هغه پلوه ، دروازه راکېښکاږي ، هغه شي هڅه کوي چې دروازه په زوره راخلاصه کړي. هغه یو غیر انساني، شی دی، هغه مرګ دی. دروازه په زوره راخلاصېږي. اوس باید د هغه مخه ونیول شي. هغه په دواړو لاسونو دروازه کلکه نیسي او په خپل ټول او وروستي توان سره هڅه کوي چې دروازه تړلې وساتي. که څه هم د دروازې د خلاصولو مخه نیولی شي، خو نور نو د هغې قلفول ناشوني دي. د هغه قوت ډېر کمزوری دی، هر څه یې له واکه وزي، هغه قوت چې دروازه راپورې وهي، خورا وحشتناکه دی. د هغه له امله دروازه کله خلاصه او کله پورې کېده.

هغه وحشتناک بیا دروازه راپورې وهله. د سردار اندرې ، وروستی بې ساري قوت ، ناتوان او مات شو او د دروازې دواړه پلې ، مخامخ بې له غږه راخلاصې شوې. هغه شي راننوت او هغه مرګ دی. او سردار اندرې مړ شو.

خو په هماغه شېبه کې چې هغه مړ شو ، سردار ته وریاد شول چې هغه خوب ویني او په همدې شېبه کې چې هغه مړ شو ، هغه په ځان زور راوړ او را ویښ شو.

ناڅاپه یې پر روح رڼا را خوره شوه او هغه پرده چې تر هغه وخته پورې یې، هغه نالیدونکی او ناپېژندونکی څه دده له سترګو پټول، دده د باطن د سترګو له مخې لرې شوه، هو کې دا مرګ و ، زه مړ شم. زه راویښ شوم. هو کې ! مرګ راویښېدل دی.

هغه داسې احساس کړه چې ګواکې دده په روح کې، بندي شوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅې او قوت آزاد شوي دي. او هغه، هغه آرامي او کراري چې نور نو له ده نه لرې نه شول، په ځان کې احساس کړل.

کله چې راویښ شو په سرو خولو کې ډوب و. په کټ کې یې ښوریدل پیل کړل، ناتاشا هغه ته ورنږدې شوه او ترې وې پوښتل چې څه شوي دی؟ هغه نه ځواب ورکاوه او نه یې په خبره پوهېده او یوازې یې په ځیر ځیر هغې ته کتل.

دا هغه څه و چې د شهزادګۍ ماریا د راتګ نه دوه ورځې مخکې پېښ شوي و. او له هماغې ورځې راهیسې، هماغه شان چې ډاکتر ویلي و، ستومانه کوونکې تبې یاغي بڼه پیدا کړه، خو ناتاشې د ډاکټر خبرو ته پام نه کاوه بلکې هغې په سردار کې د هغه وحشت نښې لیدلې چې نور یې هغې ته د شک او تردید ځای پرینښود.

له هماغه ورځې د سردار اندرې لپاره له خوبه راویښېدو سره له ژونده راویښېدل هم پیل شول او په نسبي توګه د ژوند موده، هغه ته هغه تر هغه مودې نه لنډه و نه برېښېده چې له خوبه راوېښېده. او په نسبي توګه د خوب د مودې په پرتله.

د هغه وروستۍ ورځې او ساعتونه په خورا عادي او ساده ډول تیر شول.

شهزادګۍ ماریا او ناتاشې چې د هغه له څنګه لرې کېدې هم دا احساسوله. هغوی نور نه ژړل او نه یې د هغه پالنه کوله «هغه نور نه و، هغه له دوی نه جلا شوی و» هغوی په دې وروستیو وختونو کې خپله هم په دې پوهېدلې وې،. هغوی نور نه د هغه بلکې د هغه د خورا نږدې کسانو یادونه او پالنه یې کوله. د هغه د کالبد او تش بدن. هغوی دواړو د غه حالت په داسې اغیزمنه بڼه احساساوه چې د مرګ وحشتناکې بڼې پر هغو هیڅ اغیز نه کاوه او د دې وړتیا یې نه لیدله چې د هغه پر غم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتم جوړ کړي. هغوی نه د هغه ترخوا ژړل او نه له هغه نه لرې کېدل، او په خپل منځ کې هېڅکله د هغه په اړه نه غږېدلې. هغوی داسې انګېرله چې دوی به و نه شي کولای، هغه څه چې دوی پرې پوهېږي، په خبرو کې بیان کړي.

هغوی دواړو لیدل چې څنګه هغوی. په کرار کرار او آرامه آرامه ښکته او ښکته، هغې خواته چې ښايي، کوزېږي او دواړه پوهېدلي دي چې دا باید همداسې وي او همداسې ښه ده.

د زنکندن او دعا مراسم ترسره او مړی و مینځل شو. ټولو له هغه سره خدای پا مانۍ ته ورننېږدې شول. کله چې يې زوی هغه ته راوست، پلار يې په تندي ښکل کړ او مخ يې واړاوه. هغه دا کار نه ددې لپاره چې ورته ګرانه وه او يا يې په پلار زړه خوږېده (شهزادګۍ ماريا او ناتاشا په دې خبره پوهېدل) بلکې ددې لپاره چې هغه تصور کاوه چې ده نه همداسې غوښتنه کېږي، خو کله چې له هغه نه غوښتنه وشوه چې دعا ورته وکړي، شا او خوا يې ګواکې ددې لپاره وکتل چې وپوښتي، ايا کوم بل کار هم وکړي او کنه ؟

وروسته له هغه چې د څو دقیقو لپاره ناخوځېدونکې او مړه څنازه د دوی په وړاندې پاتې شوه، شهزادګۍ ماريا وويل:

- هرڅه پای ته ورسېدل ؟

ناتاشا مړی ته ورنږدې شوه، د هغه مړو لویدلو سترګو ته يې وکتل او په چټکۍ يې ورپټې کړې. هغې د هغه سترګې ورپټې کړې. هغه يې ښکل نه کړې بلکې په خورا درناوي يې د هغه پر اننګي چې ددې لپاره تر ټولو نږدې ياد و، ورکېښود، هغې وویل:

-هغه چېرې لاړ ؟ هغه اوس چېرې دي ؟

کله چې مړی ومینځل شو او کفن شوې څنازې تابوت، پر میز

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېښودل شو ، تول راغلل، ددرناوي او خدای پا امانۍ په نښه په ژړا ژړا د هغه له څنګه تیر شول. نیکولای جان د هغه غم او زوریدو له غمه ژړل چې دده کوچنی زړه یې کېښکود. ګرافینې او سونیا نه یوازې، د سردار پر مرګ ژړل بلکې پر ناتاشې یې هم زړه توته توته کېده. بوډا (مشر ګراف) هر څه احساس کړي وو او په دې ژړل چې ډېر ژر دی هم باید دا وحشتناک او نه راګرځېدونکی سفر پیل کړي.

ناتاشا او شهزادګۍ ماریا هم اوس ژړل، خو هغوی نه په خپل ماتم بلکې هغوی د هغې مهربانۍ لپاره ژړل چې دغه ساده ، پرتمین او رازمن مرګ ، چې همدا اوس ددوی ترمخې تېر شوی و ، ددوی پر زړه را خوره کړې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم کتاب

دویمه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

د پېښو د پېښېدو په ټولو لاملو پوهېدل، د انساني ذهن له توانه وتلې خبره ده، خو په دغو لاملونو د پوهېدلو اړتيا په انساني روح کې نغښتې ده.

انساني ذهن چې د پېښو د بې شمېره کړکيچونو شرايطو ته چې هر يو يې کېداى شي د پېښو علت وي، لاره موندلاى نه شي ، تر ټولو لومړى او نږدې هغه يې اغيزګڼي او وايي چې همدغه علت دى. چې په تاريخي پېښو کې(هلته چې انساني کړه د څېړنې اصل دى)تر ټولو لومړنى تصور، د خداى اراده ګڼل کېده او تر هغه وروسته د هغو کسانو اراده وه چې تر ټولو غوره دريځ يې لاره. يعنې تاريخي اتلان دي، خو د دې کار د پوهېدنې لپاره به دا بس بنسټ ته پاملرنه وکړو او په دې پوه شو چې د اتلانو اراده نه يوازې پر پرګنو اغېز لري بلکې هغه (پرګني) هغه لاربنووونه کوي.

کېداى شي داسې وبرېښي چې دا هېڅ پروا نه لري چې د تاريخي پېښو علت داسې يا هسې وګڼو... د هغو دووتنو تر منځ چې يو يې وايي، د لوديز خلک ځکه د ختيځ پلو ته لاړل چې ناپليون غوښتل او بل يې وايي چې دا چاره ځکه پېښه شوه چې بايد پېښه شوې واى، د دوى د توپير اندازه له هغو نورو دوو تنو نه چې يو يې وايي ځمکه ټينګه ولاړه او سيوري ترې چورلېږي او بل يې بيا وايي چې دوى نه پوهېږي چې ځمکه پر څه ولاړه ده، خو په دې پوهېږي چې د ځمکې او نورو ستورو د خوځېدا څارنه کوي. د تاريخي پېښو علت، د ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

علتونو له يو علته پرته بل علت نه دی او کېدای هم نه شي، خو د پېښو د ارادي ځېنې قوانين پېژندل شوي دي او ځېنې هسې د تصور او خيال په کچه تصورېږي. د دغو قوانينو پېژندنه يوازې هغه وخت شونې ده چې مورږ د يو تن په اراده کې د علتونو له پلټنې تير شو، لکه هماغه شان چې د ستورو د خوځېدا قانون يوازې هغه وخت پېژندلي شو چې انسان د ځمکې د ځای پر ځای سکون د قانون نه تير شي.

مورخين د ۱۸۱۲ کال د باراد ينو تر جګړې او د دښمن له خوا د مسکو د لاندې کولو او سوځولو نه وروسته د ريزان د واټ نه د کالوژسکايا او تارو فسکي کمپ ته د روسي پوځ لېږديدل چې د کراسنايا پاخرا د ځنګيز خوځون په نامه نومول شوی دی، او هغه تر ټولو مهمه او نه هېريدونکې پېښنه ګڼي. تاريخ ليکونکي د دغې سترې او نبوغ نه ډکې چارې وياړ، د خو تنو وياړ ګڼي او ټول په دې غږېږي چې د دې وياړ زياته برخه د چا وياړ دی. آن بهرني او له هغه ډلې نه فرانسوي ليکونکي د دغه ځنګيز شاتګ او خوځون پريکړه، د روسي قوماندان نبوغ ګڼي او مني يې، خو دا علت نه څرګندوی او نه څوک پرې پوهېدای شي چې ولې پوځي تاريخ ليکونکي او هغو پسې ټول دا ليکي چې د روسي پوځونو دغه خوځون چې روسيه يې ژغورلې او ناپليون يې تالا والا کړی دی، د کوم يو تن د ژورې اند ښښنې او نوښت زېږنده دی؟

په دې خبره پوهېدل په رښتيا هم ګرانه خبره ده. لومړی خو دا ځکه ګرانه ده چې په دغه خوځون کې ژوره اند ښښنه او نبوغ چېرې دی؟ ځکه هغه پوځ لپاره چې يرغل نه کوي، د ځای پر ځای کېدو د غوره ځای پيدا کول چې په اسانۍ خواړه او کالي تر لاسه کولي شي‌و نبوغ نه غواړي. د ۱۸۱۲ کال په حالاتو کې هر ديارلس کلن وآن د کوم بې عقله زلمي له زيار او هڅې پرته دا تصور کولای شو چې له مسکوه تر وتلو وروسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوځ دځای پر ځای کېدو لپاره تر ټولو غوره ځای د کالوژسکایا واټ ته نېږدې ځایونه وو.

دویمه خبره داده چې، دا ګرانه ده چې دا پیدا کړو چې تاریخ لیکونکو څنګه او ولې د روسيې ژغورنه او ناپلیون راپرزیدل ، په دې خوځون کې موندلي دي، ځکه. دغه څنګیز خوځون که پخواني او د هغه هممهاله او وروستي شرایط په بل ډول و ،. کېدای شو چې هرڅه د روسيې د تباهۍ او د فرانسویانو د ژغورنېته لاره آواره کړې وای، که د روسي پوځ د ژوند تر دغه خوځون نه وروسته لا غوره شو ، په هېڅ ډول نه شو ویلای چې د دغه خوځون پایله وه.

که له دغه خوځون سره نور شرایط مل نه وای، نه یوازې به یې روسي پوځ ته ګټه رسولې نه وای بلکې هغه به یې تباه کړی هم وای. څه به پېښ شوي وای که مسکو نه وای سوځېدلای ؟ که ناپلیون او میورات روسانو نه وای ورک کړی ؟ که د کراسنایا پاخرا ، سیمې ته د تیریدو په وخت کې د بیتیګس او بارکلي په مشوره، پر روسي پوځ برېد شوی وای ؟ دا سې نور که ؟ که ؟ او که ؟...

دریېیم هغه چې تر ټولو پېچلې او جړه ځکه ده چې تاریخ پوهان په لوی لاس دا هېرول غواړي چې د څنګیز خوځون چاره، یوازې یو تن پورې اړه نه لري. هېڅ چا د هغه اټکل نه و کړي او دا کار لکه د فیلي له سیمې د شا تګ په شان، د هیڅ پام په پوره توګه ځانته نه و ور اړولي، بلکې. دا پېښه ګام په ګام د یو بل پسې زېږیدونکو پېښو او شېبه په شېبه د نویو زیاتو او ډولا ډول پېښو نه رامنځ ته شوې پېښه وه او یوازې هغه وخت یې د یوې بشپړې پېښې بڼه پیدا کړه چې پېښه شوې وه او نور یې تیر وخت پورې اړه لرله...

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

دغه ځنګیزه خوځېدا وه یوازې غه وخت پېښه شوه، چې روسي پوځ مخامخ او دیرغل برعکس شاته تګ پیل کړ او وروسته له هغه چې دفرانسویانو بربېد ودرید، له خپل مخامخ تګ نه یې چې له پیل نه دوړاندې تګ تکل کړی و، لاس په سر شو، نو له دې کبله کله چې روسي پوځ ولیدل چې نور دوی پسې اخېستونکی پوځ یې تر شا نه لیدل کېږي، نو په طبعي توګه یې ښۍ خوا ته ځکه مخه کړه چې په هغه ځای کې د خوړو او کالیو له پریمانۍ نه خبر وو.

که داسې وانګېرو چې د روسي پوځ، نومیالي قوماندانان نه درلود او پوځ بې مشرۍ و، دغه شان پوځ به له دې پرته بله چاره نه لرله چې بېرته د مسکو خوا ته ستانه شي او دځان لپاره داسې دایروي یا کړیزه لاره، هغه خواه وټاکي چې هلته ابادې ځمکې او پریمانه خواړه او کالي وي.

دغه ځوځېدا د نژنیه له لارې، ریزان او تولا سیمو خوا ته ته دتلونکو لارونه دومره طبعي بڼه لرله چې آن له روسي پوځ نه تښتېدلي داړمارانو هم خپلې خوځېدا لپاره دغه لاره ټاکلې وه او له پترزبورګ نه هم سپارښتنې راورسېدې چې کوتوزف هم باید د خپل پوځ دخوځېدا لپاره دغه لاره غوره کړي.

دتاروتینو په سیمه کې کوتوزف د ټولواک هغه لیک تر لاسه کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دده پر کړو یې ځکه نیوکې کړې وې چې دده پوځ د ریزان له لارې خوځولی و، خو بیا هم دلیک تر پوره لوستلو نه وروسته دا څرګنده شوه چې، په لیک کې هم ده ته لار ښوونه شوې وه چې هماغه کالوژسکا یا لاره چې ده ټاکلې وه او ده ته تر ټولو غوره لاره ده.

روسي پوځ لکه هماغه شان چې څرګنده وه، له فرانسویانو سره د جګړې په ټوله موده کې او هماغه راز دبارادینو په جګړه کې، تر سختو ګوزارونو لاندې راغلی و، همداسې یې تر ګوزارونو لاندې شا تګ ته دوام ورکړ، خو همدا چې دغو ګوزارونو زور پای ته ورسېد او بل ګوزار یز یرغل ونه لیدل شو، نو هغه حالت یې ښه وګاڼه او غاړه یې ورته کېښوده چې دوی خپله ورسره مخامخ شوي وو.

د کوتوزف وړتیا او نبوغ، په هغې جګړېزې کړنلارې او د پوځ په قوماندانۍ کې چې دده په نامه یادیږي نه و بلکې دده نبوغ په دې کې و چې بل هېڅوک په هغه څه نه پوهېدل او نه یې، درک کولای شول چې پېښېدونکي وو. هغه یوازینی څوک و چې له هماغه وختـه د فرانسوي پـوځ پـه نـاتوانۍ او نـا وړتیـاوو پوهېـده او یـوازینی څـوک و چـې د بارادینو د جګړې پایله یې د روسي پوځ برۍ ګاڼه. هغه د روسي پوځ دقوماندان په توګه، باید تر ټولو نه زیات لېواله وای چې یرغل وکړي، خو داسې نه و، دی یوازیني څوک و چې له خپل ټول توان نه یې ددې لپاره کار واخیست چې خپل پوځ په دغه بې ګټې جګړې کې له ننښتو وژغوري.

هغه ځناور چې دباردینو په جګړه کې ټپي شوی و، په هماغه ځای کې چې ښکاري تر ښکاره وروسته پریښی و، هماغه شان، همالته پاتې و، خو ښکاري په دې نه پوهېده چې ښکار یې، ژوندی دی او کنه ؟ توان لري او کنه ؟ او یا یې ځان چېرې پټ کړی دی. ناڅاپه د ښکار

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيغې پورته شوې.

دغه ځناور فرانسوي پوځ و، دغه ځناور خپله چغه پورته کړه او د خپلې تباهۍ څرګندونه يې وکړه. ددغه ځناور څرګندونه، د کوتوزف پوځ ته د لوريستون په څېره کې د اوربند او سولې د استازي رالېږل و.

ناپليون په دې ډاډه و چې هر هغه څه ښه دي او که ښه نه دي، خو دا چې دده په خيال کې ګرځي، هغه ټول ښه دي. نو هماغه لومړی څه يې چې خيال ته ورغلي و او هېڅ معنی نه لرله، هغه يې کوتوزف ته ليکلي وو:

«شهزاده کوتوزف ! زه خپل يو جنرال ياور تاسو ته دخورا مهمو خبرو لپاره درلېږم. ستاسې له مبارک حضور نه هيله کوم چې د هغه پر هر څه، په تيره بيا پر هغه څه باور وکړئ چې تاسو ته يې، ستاسې په اړه ، زما له خوا دزړه له کومې وړاندې کوي. زه د خدای د لوی دربار نه هيله کوم چې تاسې په خپله سپېڅلې پناه کې وساتي»

مسکو، داکتوبر دريمه، ۱۸۱۲ کال

ناپليون

کوتوزف هغه ته داسې ځواب وليکه:

«که زه اوس کومه روغه جوړه ومنم، راتلونکي به پر ما ته د لومړي لمسونکي په توګه لعنت ووايي. دا زموږ د خلکو اراده ده.»

هغه ناپليون ته داسې ځواب وليکه او خپل ټول توان يې ددې لپاره کاراوه چې پوځ له جګړې لرې وساتي.

د يوې مياشتې په اوږدو کې، په مسکو کې د فرانسوي پوځ ميشتيا او تالان او دمسکو په څنډو تاروتينو کې د روسي پوځ ځای پر ځای کېدل او استراحت، د دواړو خواوو پوځي توان (شمېر او استراحت) چور بدل کړل. دغه بدلون د روسي پوځ په ګټه تمام شو. که د

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرانسوي پوځ حالت او د هغو شمېر روسانو ته څرګند نه و، خو همدا چې د غه بدلون څرګند شو، د يرغل اړتيا هم راپيدا او له هغه سره هممهاله په ډېرو ځايو کې د يرغل د وړتيا نښې هم رابښکاره شوي. د غه نښې دا وې:

دلوريستون لېږل، ، په تاروتينو کې د پريمانه خوړو او کالو پيدا کېدل، هغه خبرونه چې له هرې خوانه د فرانسوي پوځ د بې اوزګارۍ او بې نظمۍ او زموږ پوځ ته د نويو سرتيرو په اړه رارسېدل، د هوا ښه والي او زموږ د سرتيرو دمه کيدل، ، تر ډېر استراحته وروسته په سرتيرو کې د کار د سرته رسېدو د لېوالتيا پيدا کيدل ،... دفرانسوي پوځونو په حال دخبرتيا هيله، چې له ډېرې مودې راهيسې وزګار پاتې شوي وو... دغه راز په ځېنو کليو ، بانډو او لارو کې پر فرانسويانو د کليوالو يرغلونو چې د هر يو پوځي په ګوګل کې يې د پياوړتيا او ښه والي روحيه راپاروله. ددغو وړو برېو خبرونو د خلکو او کليوالو تر منځ د رخې روحيه راځوله او په هغو کې د غچ اخېستو د احساس لمسېدل دم په دم تر هغه پورې په زياتېدو ښکاريده چې فرانسويان په مسکو کې پاتې کيدونکي وو. له ټولو نه غوره لا دا وه چې زموږ پوځ پر د ښمن د غوره والي له امله بدل شوی و. دقوااوو انډول بدلون موندلی و او يرغل هرو مرو کېدونکی و. پوره هماغه شان چې کله د ساعت ستنې ، په بشپړه توګه ديوې کړۍ ګرځېدا پوره کوي او زنګونه يې زنګ وهي، د پوځ لوړپوړو چارواکو هم همداسې د يو بدلون خوځون او اوښتون احساساوه، داسې يو بدلون، خوځون او اوښتون چې زنګونو يې زنګيدل، پيل کړي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

کوتوزف له خپلې قوماندانۍ او ټولو اک له پترزبورګ نه د روسې پوځ قومانده کوله. مخکې تر هغه چې د مسکو د ماتې او سقوط خبرونه پترزبورګ ته ورسي، د جګړې لپاره یوه هر اړخیزه کړنلاره جوړه او د کوتوزوف په مشرۍ د کړنې لپاره لېږل شوې وه. که څه دا کړنلاره په دې خیال چې پر مسکو پخوانۍ واک ټینګ دی، جوړه شوې وه، خو بیا هم د سترې قوماندانۍ مشرۍ هغه ومانه او د هغه کړنه او عملي کول یې پیل کړل. کوتوزف ، یوازې دومره ورته ولیکل چې د جګړې لارښوونه او مشري به له لرې واټن نه خورا ګرانه وي. پترزبورګ د دغو خنډ پېښوونکو ستونزو د اوارۍ او نویو سپارښتنو د سرته رسولو لپاره ځینې کسان کوتوزوف ته ورولېږل.

له دې نه پرته ، د روسي پوځ په قوماندانۍ کې باید نوي بدلونونه، ترسره شوي وای. د وژل شوي باګراتیون او خوابدي شوی بارکلی پر ځای باید نور کسان ټاکل شوي وای. په خورا غوڅه توګه دا تصور پیاوړی شوی و چې د الف پر ځای ب او د ب پر ځای الف وټاکال شي. او یا برعکس د A پر ځای D او داسې نور، خو دا ټولې چارې دیو چا له خوښۍ پرته بله ګټه نه لرله. دا تصور هم له دې کبله وچې د پوځ د غوره والي لپاره د دغو چارو سرته رسولو ته اړتیا لیدله کېږي.

د پوځ په قوماندانۍ کې د کوتوزف او د هغه د درستیزوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېنيګيسن ، ترمنځ تربګنې، قوماندانۍ ته د ټولواک د ډاډورکسانو راتګ او نويو بدلونونو له امله د بېلابېلو ډلو خپل منځي پيچلې کړکيچنې دوکې ، ديوبل تير اېستل او تربګنۍ سختې زياتې لوبې رواني وې. چا يوه ته کنده کيندله او چا دبل لارې کې ځاه جوړوله او داسې نور او نور. ددې ټولو دوکو په منځ کې اصلي پلمه هغه پوځي عمليات و چې دغو کسانو هر يو تصور کاوه چې دی يې مشري او لارښوونه کوي، خو پوځي عمليات د دوی له ارادې پرته، هماغه شان چې بايد ترسره شي يعنې د دوی د اټکل نه لرې روان و. دې عملياتو د ولس د خوښۍ پربنسټ خپله لاره وهله. دغه دوکې او تير ويستل ټولې له ټولو سره لويدلې، سيالي يې سره کوله او د هغو غبرګون د پوځ پر لوړ پوړو چارواکو خپل اغيز کاوه...

ټولواک د تاروتينو تر جګړې وروسته، داکتوبر په دويمه په خپل ليک کې کوتوزوف ته ليکلي و:

« شهزاده ميخايل ايلاريونويچ ! د سپتمبر د دويمې راهيسې دښمن پر مسکوولکه کړې ده. ستاسو وروستي ګذارش د سپتمبر په شلمه رالېږل شوی و. په ټوله دې موده کې نه يوازې د دښمن په وړاندې زموږ دلومړنۍ پلازمېنې د خپلواکۍ لپاره څه کار نه دی شوی بلکې د وروستيو رپوټونو له مخې تاسو نور هم شاته تللي ياست. د سيرپوخوا ، سيمه هم دښمن لاندې کړې ده. دتولا سيمه چې د خپلو فابريکو له پلوه د پوځ د وړتياوو د پوره کولو لپاره ، خورا ضروري ده، تر ګواښ لاندې راغلې ده، د جنرال وينځيګېرود ، په راپور کې وينم چې د دښمن يولس زره کسيز پوځ پترزبورګ ته په تلونکو لارو خوځېدلی دی او د دښمن بله قطعه چې څو زره تنه دی، د ديمتروف دښار پلو روان دي. او د هغه څلورم او د شمېر له پلوه دپام وړ پوځ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

روزا او موزاسیک د سیمو تر منځ ځای پر ځای شوی دی. په خپله ناپلیون د سپتمبر په ۲۵ په مسکو کې و. د دغو ټولو اطلاعاتو له مخې د ښمن خپل پوځونه داسې خواره واره کړي دي او خپله ناپلیون له خپل ګارډ سره لا په مسکو کې دی. ایا دا کېدای شي چې د تاسو په وړاندې د ښمن پاتې پوځ په داسې یو حالت کې وي چې تاسو پر هغو د برېد توان ونه لري ؟ برعکس په زیات ګومان داسې اټکل کولي شو چې هغه له خپلو څوکنډکونو او یا په اغلب ګومان د داسې یوې فرقې په ملتیا تاسو پسې در روان دی چې تر ډېرې اندازې نه له هغه پوځ نه خوار او ضعیف دی چې تاسو ته سپارل شوی دی.

داسې برېښي چې له دې حالت په ګټه اخېستو سره تاسو کولای شو پر د ښمن چې له تاسو خورا ضعیفه دی. په بریالیتوب برېد وکړئ، مات یې کړئ، یا یې لږ تر لږه شا ته تګ اړ او هغه سیمې چې د دوی تر ولکې لاندې دي، بېرته خپلې کړئ. تاسو به په دې کار سره تولا او نورو ښارګوټو ته د پېښ شوي ګواښ مخه ونیسئ. که د ښمن خپل پیاوړی پوځ پترزبورګ ته راولېږي او زموږ د دغه پلازمېنې ته چې دلته هومره د پام وړ پوځ هم پاتې نه دی، تر ګواښ لاندې راولي، ملامتي او مسوولیت به یې ټول ستاسو پر غاړه وي، ځکه تاسو تر خپلې قوماندې لاندې پوځ په برکت، که وغواړې، لږ زړه وکړي ، په سربښندنه به د هغه مخه ونیسئ. دا په یاد لرئ چې تاسو به لا د مسکو د سقوط ځواب ولس ته وایئ. تاسو خو ، دا تجربه لرئ چې زه کولای شم، تاسو وویاړم. د دغو ویاړلو اراده په ما کې ناتوانه شوې نه ده، خو زه او روسیه حق لرو چې له تاسو نه د پیاوړتیا ، دریدو ، سربښندنې او برې هیله ولرو. په جګړه کې ستا مېړانه، پوهه او قومانده ، دا ټولې چارې ډېرې آسانه وي»

خو دغه لیک چې په هغه کې د پوځونو د انډول او په پترزبورګ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی د پوځ د ربښتيني قوت ښودنه کوله، لا په لاره وه. هغه کوتوزف ته رسېدلی نه و، هغه نور نه شو کولای دده تر قوماندې لاندې پوځ د يرغل نه راتم کړي او جګړه پيل شوې وه.

دا کتوبر په دويمه چې شاپوو الف نومی قزاق له دې سېمې تېرېده، په غشي يو سوی، ښکار کړ او بل سوی يې تپی کړ. دغه قزاق په تپی شوی سوي پسې په ځنګل کې تر هغه وړاندې لاړ چې د مورا، د پوځ له کين اړخ سره مخامخ شو. د هغه پام شو چې دغه فرانسوي پوځ له هر ډول څارنې او ساتنې او بې احتياطۍ پرته هلته موضع نيولې وه. دغه سرتيری په خورا ملنډو خپلو ملګرو ته دغه کيسه وکړه او ويل يې چې نېږدې و، د فرانسويانو اسير شي. يو بريدګي چې دغه خبرې اورېدلې وې، هغه يې خپل قوماندان ته ورسولې.

قزاق يې سره راوغوښت، پوښتنې، ګروېږنې يې ترې وکړې. د قزاقو قوماندان غوښتل له دې حال په ګټه اخېستو له فرانسويانو نه څو آسونه برمته کړي، خو له دغو قزاقانو نه يو تن چې د پوځ له لوړپوړو سره اړيکی درلودل، دا خبرې د سترې قوماندانۍ يوه جنرال ته ورورسولې، په دې وروستيو وختونو کې په پوځ کې سيالۍ او ناندرۍ خورا زياتې شوې وې، ايرمولوف څو ورځې دمخه بنيګسين ته ورغلی او له هغه يې هيله کړې و چې له خپل واکه ګټه واخلي او پر فرانسويانو يرغل پيل کړي. بنيګسين ورته ويلي و، که تاسو مې پېژندلای نه وای، ما به فکر کړی و چې تاسو د هغه څه د سرته رسولو هيله نه لرئ چې غواړې. همدومره بس دی چې زه د يوه څه سپارښتنه يا هيله وکړم او کوتوزف د هغه برعکس کار وکړي.

دغه د قزاقانو له خوا راوړل شوی خبر د څارونکو له خوا هم تاييد شو او په ډاګه څرګنده يده چې پېښه کېدونکې ده، تارونه يې ور بېږديدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ساعتونو زنګونه ووهل. کوتوزوف د هغه واک له کبله چې تصور يې کاوه لري يې، د خپلې تجربې او پوهې له مخې چې د خلکو په پېژندنه کې يې لاره، بيا يې هم د بينيګسينن هغه ياد دښت ته پام وکړ چې په هغه کې يې له ټولواک سره د مخامخ اړيکو ځرګندونه او ښودنه يې کوله چې دغه اړيکي له يوه ارمانه پرته بل ارمان نه لري او هغه دا چې ټول جنرالان په يوه خوله وايي او د ټولواک هيله هم داده چې دغه ارمان ترسره شي، خو د قزاقانو خبر د هغه مخه ونه نيول شواى ، دى دې ته اړوت د هغو عملياتو قومانده وکړي چې په خپله يې بې ګټې او زيان رسوونکي ګڼل او دى له يوې پېښې شوې پېښې سره مخامخ شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

کوتوزوف ته د یرغل په اړه د بینیګسینن له خوا د یادښت لېږل او د فرانسویانو د پوځ د کیڼ اړخ د نه ساتنې په اړه د قزاقانو خبرتیا ، دیرغل لپاره یوازنۍ وروستۍ نښې وې. د یرغل لپاره د اکتوبر پنځه نېټه وټاکل شوه.

د اکتوبر په څلورمه کوتوزوف د یرغل د پیل د قوماندې امر لاسلیک کړ. جنرال تول، هغه ایرمولوف ته ولوست او له هغه نه یې هیله وکړه چې د هغه په اړه نور یې دوړتیا وړ چارې تر سره کړي.

ایرمولوف وویل:

- ښه ده، ښه ده ! زه اوس وخت نه لرم او له کوټې نه ووت.

د عملیاتو هغه کړنلاره چې جنرال تول، جوړه کړې وه، ډېره ښه وه ، دهماغې کړنلارې په شان ښه وه چې د استرلیځ د جګړې لپاره لیکل شوې وه، خو توپیر یې دا وچې دا په الماني لیکل شوې نه وه.

لومړی شمېره پوځ خوځېږی، دا پلو او هغه پلو. دویم پوځ، خوځېږي، هغې خواته او هغې خواته. ټول دکاغذ پرمخ ټاکل کېږي. پوځونه، د هغو لپاره ټاکل شویو ځایونو ته رسېږي او دښمن نابودوی. هرڅه دنورو ټولو کړنلارو او تګلارو په شان خورا پرځای او غوره و. یو پوځ هم په خپل وخت خپل ځای ته ونه رسېد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې کړنلاره او ټوله تګلاره چمتو شوه او ایرمولوف ته وروليږل شول چې پانې يې د سرته رسولو لپاره هغه ته وسپاري. د کوتوزف د ګارد د سپرو پوځيانو نه افسر چې ده ته په سپاذل شوې دندې ډېر وياړيده، د ایرمولف کورته راغي.

د ایرمولوف چوپړ هغه ته وويل:

-هغه لاړ، په کورکې نه شته.

د ګارډ افسر د هغه جنرال کور خواته وخوځېد چې ایرمولوف زياتره وخت د هغه ديدن ته ورته، خو نه جنرال هلته و او نه ایرمولوف.

د سواره پوځ ځوان افسر پر آس سپور شو او يو بل جنرال ته ورغي او وې پوښتل:

-نه، نه شته، هغه لاړ.

ځوان سواره افسر په زړه کې وويل:

- اوس ددې ټولو ملامتي او د خبر د ناوخته رسولو پړه پر ما را اچول کېږي.

هغه ټوله قطعه ایرمولوف پسې ولټوله، که چا به ويل چې ایرمولوف يې وليد چې له نورو جنرالانو سره کوم چېرې روان و او چا به په ډاډ ويل چې هغه بيا په خپل کورکې دی. هغه افسر چې لا غرمنۍ نه وه کړې، د ماښام تر شپږو بجو يې وخت په لټونه، پلټنه تير کړ. ایرمولوف هېڅ ځای پيدا نه شو او هېڅوک نه پوهېده چې هغه چېرې دی. افسر په تلوار له خپل انډيوال سره يوه مړۍ ډوډۍ وخوړله او د مخکښو قواوو د ستري قوماندانۍ پلو، ميلارادويچ ته ورغي، خو ميلارادويچ هم په خپل کورکې نه و. هلته يې ورته وويل چې جنرال ميلارادويچ د جنرال کيکين کورته، د نڅا جوړ شوي بنډار ته ورغلی دی او کېدای شي ایرمولوف هم هلته ورغلی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ښه دا بنډار چیرې دی ؟

قزاقي افسر وویل:

- په اچکین کې. هلته، او دلاس په اشاره یې نېږدې یو کور وروښود.

- دا څنګه کېدای شي، هغه خو دجبهې لومړۍ کرښې ته نېږدې ده.

- د هغې دساتنې لپاره یې دده غونډ ورلېږلی دی. نن شپه هلته داسې مستي او عیش او نوش دی چې خدای خپله ښه پوهېږي څه به وښې. د موسیقۍ دوه ډلې او درې سندرغاړي هم راغلي دي.

افسر د لومړۍ کرښې نه آپلو د اچکین سیمې ته ورغی. کله چې د کور پلو ورنېږدې کېده، له لرې نه یې دموسیقۍ او سندرو زړه راښکونکې انګازې واورولې، هغوی دسرتیرو نڅایزه سندره بلله:

- دشنیلو، دشنیلو په څړځایو کې، دشنیلو په څړ ځایو کې..

د سندرغاړو آوازونو او دنغمو انګازې چې کله ناکله به د شراو شور په منځ کې ورکېدل، اوریدل کېدل. دغو نغمو دافسر په زړه کې دخوښۍ او مستۍ څپې راوپښې کړې، خوبیا هم هغه وحشت او ګبنۍ پسې اخېستی و. هغه څکه ورخطا او ناآرامه و چې ده ته سپارل شوی پیغام ، ده په وخت نه و رسولی. نور نو د شپې نهې بجې وې. له آسه راکوز شو او د ارباب لا جوړې پاتې شوې ودانۍ مخکنیو زینو ته چې د روسي او فرانسوي کرښو تر منځ د جګړې په لومړۍ کرښې کې پرته وه ، وروخوت. د انتظار په کوټه او دکور په ساقیخانې کې ، چوپړانو د شرابو له جامو، خمونو او له مزناکو ډوډیو سره په تګ راتګ کې وو. سندرغاړي، کړکۍ ته نېږدې ولاړ وو. ځوان افسر د دروازې پلو ته بدرګه شو او هغه ناڅاپه د پوځ مشران او ټول جنرالان چې جګ ونی لوړ ایرمولوف هم د هغو په منځ کې وو، ولید. د ټولو جنرالانو تنې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګریوانونه پرانستي ، ځېرې يې تکې سرې او له خوښۍ نه غوړېدلې وې. ټولو په کړس کړس خندل او راټول شوي ولاو وو. د صالون په منځ کې يو لنډ وني او زړه راښکونکی ښکلی جنرال چې تکه سره ځېره يې لرله، په خورا چټکۍ او مستۍ د پښو دټکولو نڅا کوله او غبرونه اوريدل کېدل:

- ډېر ښه !واه، واه، نيکولای ايوانوويچ !افرين !آفرين !

ځوان افسر داسې وانګېرله چې له دغه شان پيغام او داسې ناوخته رارسېدلو سره يې، دوه ګونې ګناه کړې ده. هغه غوښتل ځوشېږې صبر وکړي، خو له جنرالانو نه، يوه تن هغه وليد او پوه شو چې د کوم کار لپاره راغلی دی. هغه له ايرمولوف نه پوښتنه وکړه چې دا سړی دځه لپاره راغلی دی ؟ايرمولوف تندی تريو کړ، افسر ته ورنږدې شو، له هغه سره دباندې ووتل او دځوان افسر پيام يې واوريد. ليک يې له هغه نه واخيست او هېڅ يې ونه ويل:

هغه شپه د لويې قوماندانۍ د سپورو پوځونو يوه افسر، دايرلوف په هکله وويل:

- تاته ټوکې ښکاري، ته ځه فکر کوې چې هغه ناڅاپي دلته راغلی دی ؟

دا ټولې خبرې اټکلي شوي دي، سبا به يې کوري چې په کونوفينځين کې ځه تېرېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

بله ورځ سهار د وخته ستړی ستومانه کوتوزف، دوختـه راپاڅېد ، سهارنۍ لمانځنه او دعا يې وکړه، جامې يې واغوستې او لـه دې کبلـه يې طبيعت خټه و چې دی بايد د هغې جګړې قومانده وکړي چې دی يې نه غواړي. هغه په ګاډۍ کې سپور شو او د تاروتينو نه پنځه ورسته لرې د ليتاشيفسکي لـه سيمې نـه، هغـه پلـو تـه چې بايـد يرغـل کـوونکي قطعات هلته راټول شوي وای، وخوځېد.

کوتوزوف دلارې په اوږدو کې ويده کېده او راويښـيده، بيا يې دې ته غوږ نيو چې ايا دښۍ خوا ډزو غـږ راځي او کنه؟ جګړه پيـل شوې او که څنګه؟ خو لا تر اوسه پورې هرې خوا تـه چوپـه چوپتيا خوره وه. سپېدې په چاوديدو او دمني تـوده خو وريځنۍ ورځ پېلېدونکې وه. کوتوزوف د تاروتينو سيمې ته په نږدې کيدو و چې د لارې آپلو کـې يې څو تنو سپورو تـه پام شو چې آسونه ګډ ر تـه د اوبـو ورکولـو لپـاره بيايي. کوتوزف هغو ته وکتل، دګاډۍ د دريدو غږ يې وکړ او لـه هغـوی نه يې وپوښتل چې د کوم غونډ دي؟ هغـو سپورو د خپلې قطعې نـوم واخيست او ويـل چې دوی بايـد اوس لـه دې ځايـه ډېـر لـرې، چېرتـه وړاندې په څارځای کې وای. بوډا قوماندان له ځانسره وويل چې کومـه تيروتنه شوې ده.

کوتوزوف دپلي غونډ پوځيان وليدل چې توپک يې کرار پـر ځمکـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتار ابښی او سرتیري په ولسي جامو کې نغریو ته ناست دي. ډوډۍ او شولې پخوي او ځینې هم لرګي او خس راټولوي. قوماندان له ګاډۍ نه راکوز شو، سریې ښکته واچاوه، ژوره ژوره سا یې وویسته او پرته له هغه چې څه وو ایي، سترګه په لاره وړاندې او وروسته خوځېده. کله چې دسترې قوماندانۍ راغوښتل شوی افسر اییاخین، رابښکاره شو، کوتوزوف له ډېره قهره تک شین اوښتی و، خو دده داقهر له دې کبله نه چې دغه افسر په کومه تیروتنه تورن وي بلکې له دې کبله و چې ده داسې څوک پیدا کړی و چې دده دقهر ارزښت یې لاره. بوډا له قهره ریږیده. سا یې بنده بنده کېده. هغه د هغه لیونتوپه حالت ته رسېدلی و چې کله ناکله به له غضبه په ځمکه لګېده. هغه پر اییاخین وروړانګل ، لاس یې د ګوابښ په ښبه پر هغه پورته کړ، پر هغه یې چغې وروهلې او په ښکنځلو یې ښکانځه. په دې وخت کې بل راستون شوی افسر، بروزین هم له دې وهلو او ښکنځلو بې برخې پاتې نه شو:

- دا لا پسې کوم دوکه مار دی ؟دا سپک ولی !.

هغه په ډډ آواز چغې وهلې، لاسونه یې ارتېږل او شړل شړل ریږیده. له ډېره قهر او غضب یې ځان خوړیده. هغه ستر قوماندان، والاحضرت، هغه څوک چې ټول په دې ډاډه و چې په روسیه کې هېڅ چا هېڅکله د هغه په کچه واک نه درلود ، اوس په داسې یو حالت کې راګیر شوی و چې د ټول پوځ تر مخې دخندا وړ ګرځېدلی و. له هغه ځانسره ویل:

-هسې مې له سهاره دعا کوله، هسې مې ټوله شپه په شوګیرو تیره کړه.

هغه له ځانسره دا فکر کاوه:

-آن چې کمکی افسر هم وم، چا زړه نه شو کولای چې داسې راپورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخاندي، خو اوس؟

د هغه ځان داسې خوړېده چې تا به ويل چا ښه وهلی وی، نو ځکه يې نه شو کولای چغې وته وهي او خپل زړه له غضب او خواشينۍ تش نه کړی، خو ډېر ژر ستړی او ستومانه شو، دا خوا، هغه خوا يې وکتل او داسې يې احساس کړه چې ډېرې ښکنځلې او اپلتې يې ويلې دي. ګاډۍ ته ورو ختو او پټه خوله وخوځېد.

تللي غضب او خواشيني بېرته نه راستنېده. کوتوزوف په ستړيا او ستومانۍ کې په سختۍ سترګې ورپولې او دا يرمولوف چې پرون راهيسې ده ته نه و ورغلی، دبينيګسينين، کونوفينځين او تول هغو خبرو ته غوږ شو چې دوی په هغه ورځ د برېد د نه پيل نه، د ځان د دفاع لپاره کولې، هغوی هڅه کوله وو ايي چې برېد بايد بله ورځ پيل شوی وای.

او کوتوزف دې ته اړوت چې بيا د هغوی خبرې ورسره ومني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

هغه پوځونه چې له مانښامه په تیاکلو ځایو کې راټول شوي وو، بلـه ورځ، د شپې په راخوریدو وخوځېدل. دمني شپه وه. تورو شنوپخونو وریځو آسمان پوښلی و، خو باران نه ورید. ځکمه لمده وه، خوختې نه وې. پوځونه بې شر او شوره روان وو، خو یوازې کله ناکله به د توپونو د وسپنو غړونه اوریدل کېدل. په لوړې غږیدا د پیپ پر څښولو او داور په لګولو بندیز لګول شوی و او هڅه کېده چې آسونه شنهاري تـه پرینښودل شي. ددغو چارو پټول، د هغه په زړه پورې والي لا زیاتوه. ټول خوشاله روان وو. څو پوځي ډلې ودریدې، وسلې یې کېښودې او پر ځمکه یې کتار کړې. خپله پوځیان پر لمدې ځمکې پریوتل، ځکه هغو فکر کاوه هلته رسېدلي چې باید رسېدلي وای. ځېنو(زیاتره هغو)ټوله شپه په تګ تیره کړه. داسې بریښېده هغه ځای ته چې باید رسېدلي وای نه دي رسېدلي.

ګراف ارلوف او دینیسوف له خپلو قزاقانو سره (تر ټولو نه مخکې کمکی ډله) یوازینی ډله وه چې پر خپل وخت هغه ځای ته رسېدلې وه چې باید رسېدلې وای. دغه ډله دیوه ځنګله په وروستې څنډه کې د دیمتروفسکي ښار ګوټې د سرومیلوفي کلی ته د تلونکې نری لارې تر څنګ میشته شوه..

ګراف ارلوف چې د سپېدو ترچاودیدو نه مخکې، تازه سترګې پټې کړې وې، له خوبه راویښ کړای شو. د فرانسوي پوځ نه یو را تښتېدلی یې ورته راوست. دغه تن د پونیاتوفسکي د پوځ نه، یو پولندی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بربډګی و. دغه پولندي بربډګي ویل چې له فرانسوي پوځه یې د تېښتې علت، هغه ظلم و چې پر ده کېده. هغه ویل چې دی باید لا د وخته افسر شوی وای، خو دی افسر شوی نه دی، مګر دا چې دی ډېر زوړر دی له همدې امله یې خپله قطعه پرېښې ده. ده ویل چې له هغو نه دغچ اخېستو تکل لري. هغه خبر راوړی و چې میورات له دې ځایه وړاندې یو ورست، شپه کوي. ده غوښتنه کوله که ده ته سل سواره ورکړل شي، هغه به ژوندی راولي. ګراف ارلوف-دینیسوف له خپلو ملګرو سره مشوره وکړه. دا وړاندیز خورا په زړه پورې او پر هغه سترګې پټول ګران و. ټول چمتو شول او ټولو ویل د پولندي بربډګی خبره دې ومنل شي. تر ډېرو خبرو اترو او څېړنو نه وروسته تورنجنرال ګریکوف ومنله چې له دوو قزاقي غونډو سره مل له دغه پولندي سره لاړ شي.

ګراف ارلوف-ینیسوف بربډګی آزاد کړ او ورته وې ویل:

- ګوره په یادلره که دې دروغ ویلي و، دا سې به دې ځوړند کړم، لکه سپی او که دې رښتیا وویل، سلې زرینې سکې به درکړم.

بربډګي چې خورا غوره بڼه غوره کړې وه او تندی یې تریو کړی و، بې له هغه چې ځواب ورکړي، پر آس سپور شو او ګریکوف پسې چې په چټکۍ خوځېدلی و، روان او په ځنګله کې پناه شول.

ګراف ارلوف د سهار له سړې وږمې نه چې نوې رالوتې وه، ځان کېښکود او له دې کبله چې په خپل مټ یې دغه شان یوه چاره پیل کړې وه، ګېنې اخېستی و. د ګریکوف تر بدرګې وروسته له ځنګله نه راووت او دنوی راختونکي لمر تر شغلو لاندې د دښمن د پوځ په ننداره شو. د هغو د نغریو داور په مړه کېدو و. زموږ پوځونه باید د ګراف ارلوف-دینیسوف ښي اړخ ته د غونډۍ په لمنو کې راڅرګند شوی وای. هغې خواته یې وکتل، سره له هغه چې هغوی باید له لرې لیدلای شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وای، خو د دغو پوځونو کومه نښه نه لیدل کېده. د فرانسویانو په خوا کې، هغه شان چې دوی ته بربښېده د دښمن د پوځ اړخ کې یو ډول خوښي او خوځون لیدل کېده. په تیره بیا د هغه یاور چې خورا ځیر او تند نظر درلود، هم دغه خبره منله. ګراف ارلوف چې دغه پوځ ته سترګې ګنډلې وې، وویل:

-په رښتیا هم ناوخته شوې ده.

هماغه شان چې ډېر وخت داسې پېښېږي، هغه څوک چې موږ باور پرې کړی، نور له موږه پناه شوی او موږ له خپل باور او اعتماد نه پښېمانه شوي یو. ګراف ارلوف ته هم ناڅاپه دا څرګنده شوه چې هغه بربدګی دوکه مار و او دوی یې دوکه کړي دي. د دوی دبربد کار یې برباد کړی دی. دا څنګه کېدای شي چې څوک ستر قوماندان تیرباسي او د دومره پرګنو له مینځه سرتیري بوزي.

ګراف وویل:

- رښتیا هم دې دوکه مار دروغ ویلي دي.

د ګراف له چوپړانو نه یو تن چې د ګراف په شان د دښمن په لیدو، په دغه کار بدګمانه شوی و، وویل:

- امر کوئ چې راستانه شي ؟

- هو ! رښتیا ؟ تاسو څه فکر کوي ؟ که یې په خپل حال پرېږدو ؟ او کنه ؟

- امر وکړه چې راستانه شي.

ګراف ارلوف، خپل ساعت ته وکتل او ناڅاپه یې په غوڅه وویل:

- راستانه دې شي، راستانه دې شي. ناوخته به وي، بالکل رڼا شوې ده.

او چوپړ د ګریکوف پسې ځنګله ته ورودانګل. کله چې ګریکوف

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته راستون شو، ګراف ارلوف ددغې بې پايلې ازموينې، پليو پوځونو ته دانتظار نه چې لا راغلي نه و او هم دد ښمن له رانېږدې کېدو نه (د هغه ټولي پوځيان هم دده په شان وو) ګښې پسې اخېست، پريکړه وکړه بريد پيل کړي. په زګيروی ډوله آواز يې قومانده ورکړه:

-سپاره شئ

پوځيان يې منظم شول او پر ځان يې صليبونه وويستل.

-خدای مومل شه !

په ځنګله کې يې د هورا غږ آوازې جوړې کړې. او سل سل تنه، تا به ويل چې له کوم جواله راتوېږي. او قزاقان يو په بل پسې لکه ازاد شوي مرغان، والوتل، نيزې په لاس له سينده واوښتل او پر دښمن يې ورودانګل.

لومړي فرانسوي چې دقزاقانو بريد وليد، له ډاره يې د وحشت او ناهيلۍ داسې چغه پورته کړه چې د هغوی ټول پوځيان چې هلته وو، آن دريشۍ هم نا اغوستې، ټولو همداسې په ډار ټول توپک، توپونه او آسونه پرېښودل او هر چا چې هر يې خواته کولای شول، وتيښتېدل.

که هغو قزاقيانو چې فرانسويان يې پسې اخېستي وو، خپل شا او خوا شيانو ته پاملرنه نه وای کړې، هغوی به هم ميرات او هم هغه پورې نور ټول اړوند کسان او شيان لاندې کړي وای. قوماندان هم همدغه غوښتل. په تښتېدونکو پسې د هغو منډه او لمسون آسانه کار نه و. هېڅ چا د قوماندان قومانده نه اوريده. همالته يو زره پنځه سوه نيول شوي اسيران، اته ديرش توپونه، بيرغونه او تر ټولو نه دقزاقانو دخوښۍ څه، آسونه، شېږې، څادر اوځېنې نور شيان برمته شوي وو. بايد ددې ټولو غم وخوړ شي. پر اسيرانو او توپونو واک ټينګ شي، غنايم وويشي، چيغې ووهي، آن ناندرۍ يې سره جوړې کړې او قزاقان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ټولو اخته شول.
فرانسویان چې پوه شول چې نور نو دوی پسې څوک نه شته، لښ زړور شول او کرښې یې بېرته لښ سره منظمې شوې پوځي فرانسوي ډلو، بیا په ډزو پیل وکړ. ګراف ارلوف چې لا همدا اسې پیاوړو قوتونو ته سترګه په لارې و، هم نور ونه شو کولای فرانسویان پسې واخلي.
په دې وخت کې لومړی پوځی ډله، د کړنلارې له مخې خوځېږي. او نورې هم همدا اسې د بېنیګسینین تر مشرۍ لاندې او د ټولو په لارښوونه، که څه هم ناوخته کړې وه هم خوځېدلي او یوچیرې ته رسېدلې وې، خو نه هغه ځای ته چې ورته ټاکل شوې و، بلکې د تل په شان خوځېدلی لارې ته وتلی کسان لومړی خوشاله او لېواله وو، خو یو وخت دریږي. ددوی په منځ کې د نارضایتۍ ګونګوسی اوریدل کېږي، خو په پای کې په خپله تیروتنه پوه شول او بېرته ستانه شول.
یاورانو او جنرالانو هره خوا منډې وهلې، شر او شور یې کاوه، چغې یې وهلې، خپل مینځ کې یې شخړې او ننداری کولې، ګوت نیوکې وې او ویل یې چې دا لاره چور، هغه لاره نه ده چې دوی غوره کړې ده، دوی ناوخته کړې ده، یو څوک یې سره ملامتاوه، ښکنځل یې سره کول، خو په پای کې ټولو لاسونه پورته کړل او وخوځېدل چې کوم ځای ته رسېږي:
- آخر به یو چېرته ورسېږو ! په رښتیا یو چېرته ورسېدل، خو هلته چې باید رسېدلي وای، یو شمېر هلته رسېدل، خو ډېره ناوخته شوې وه او له لاسه یې څه نه کېدل او خپله دد ښمن د ډزو ښنه شول.. باګورت ، عمر خوړلی، نومیالی، باتور او آرام جنرال هم له ډېرو تیروتنو ، دریدا او خوځېدو او له ضد او نقیض سپارښتنو نه په تنګ او سخت په قهر شو او د خپل طبیعت او عادت برخلاف یې ټولو ته داسې ناوړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې وکړې چې ټول یې حیران کړل:

- زه نه غواړم چې ماته ځوک د جګړې روزنه راکړې، زه تر نورو ښه کولی شم چې له خپلو سرتیرو سره یو ځای سر ښندنه وکړم، مخکې لاړ شم او مړ شم.

هغه تر دې خبرو وروسته پاڅېد او وړاندې لاړ. زړور او هیجان اخیستي باکووت، پرته له هغه چې فکر وکړي چې وړاندې او دفرانسویان تر ډزو لاندې تګ یې ګټه لري او که تاوان. مخامخ د جګړې ډګر ته شو او خپلو سرتیرو ته یې هم د دښمن د ډزو د باران لاندې، د وړاندې تګ قومانده ورکړه.

ګوابښ، ډزې او مرمۍ، هغه څه وو چې ده اوس غوښتل او د هغه باغي قهر د هغه لېواله و. د دښمن له مرمیو نه یوې لومړۍ هغې دی وواژه. او تر لومړنۍ مرمۍ نه وروسته نورو مرمیو نور سرتیري ووژل، د هغه پوځ تر یو مودې هسې د دښمن تر دغه مرګني اور لاندې پاتې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

په دې لړ کې باید نورو روسي پوځونو هم پر فرانسویانو برید کړی وای. کوتوزوف هم دهمدې پوځونو په مینځ کې و. هغه په دې ښه پوهېده چې دده له خوښې برخلاف پیل شوې جګړې نه به ، له پښېمانۍ پرته ، بله ګټه تر لاسه نه شي. له دې کبله یې د خپل توان په اندازه ، د پوځ د پرمختګ مخه نیوله او خپله هم هومره وړاندې نه خوځېده.

کوتوزوف، پټه خوله پر خپل خړ آس سپور و او د برید په اړه یې په خورا زړه تنګۍ او ځنډ ، پوښتنو ته ځوابونه ویل.

هغه میلارادویچ ته چې غوښتل یې وړاندې ودانګي، وویل:

- تاسو ته له بریده پرته ، بل څه خیال نه درځي، خو تاسو وینئ چې موږ نه شو کولای کړکیچن خوځون وکړو.

یو بل تن ته یې ځواب ورکړ:

- سهار یې ونه شو کولای میورات ژوندی اسیر کړي. ټاکل شوې ده ، ځای ته په خپل ټاکلی شوی وخت ورسېږي، اوس نو هېڅ کېدای نه شي... هغه وویل:

- ټـول غـواړي چـې یرغـل پیـل شـي، لـه ببلابیلـو لارو ، دوی وړاندیزونه کوي، خو کله چې برید پیل شي، هېڅ شي به چمتو نه وي، دښمن له هرڅه نه خبر او د خپل وړتیا وړ اټکلونه کوي.

ایرمولوف، ددې خبرې په اورېدو ، خپل بانه سره وروستل، نرۍ موسکا یې پرشونډو خوره شوه، هغه په دې پوه شو چې پر ده راغلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوابښ تیر شوی او کوتوزوف هم پر ده، په همدومره ملنډو قناعت کوي.

ایرمولوف، ترځنګ ولاړ رایوفسکی په ځنګانه وواهه او په کراره يې وويل:

-د دې ټولو ملنډو موخه زه یم.

تر دې ټولو خبرو نه وروسته ، ایرمولوف وړاندې لاړ او په خورا درناوي يې کوتوزوف ته وويل:

- والاحضرت !لا ناوخته شوې نه ده، دښمن لا لرې شوی نه دی، ښه به دا وی چې د اور قومانده ورکړې، کنه پوځ ته به د باروتو بوی تر سپږمو هم نه شي.

کوتوزوف، هېڅ ونه ویل، خو کله چې یې هغه ته خبر ورکړ چې د میورات پوځونه شاته درومي، د اوربل امر یې ورکړ، خو هر سل ګامه وروسته یې د لس پنځلس دقیقو د دریدو امر کاوه.

ټوله جګړه، په هغو کړو کې تمامېده چې د ارلوف-دینیسوف قزاقانو کړي وو. دنورو قطعاتو د کړو پایله دا شوه چې هسې له څوسوو تنه سرتیرو نه بې برخې شول.

تر دغې جګړې وروسته، کوتوزوف دالماسو نښان وګاټه، بینیګسین هم څو الماسونه او سل زره روبله، نورو هم د خپلو رتبو په انډول خورا ښې ډالۍ اورتبې تر لاسه کړې او بیا د پوځ په قوماندانۍ کې نوې ټاکنې او بدلونونه وشول.

د تاروتینو تر جګړې وروسته ، روسي افسرانو او جنرالانو ویل:

- ګورئ !موږ روسان تل ټولې چارې سرچپه کوو ، اوس هم کټ مټ همداسې سره وایي او موخه یې داده چې کوم احمق دا کارونه سرچپه کړي دي او که دموږ په زړه وای دا به داسې نه وای. خو هغه کسان چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز خبرې کوي، يا خو له کاره خبر نه دي او يا په لوی لاس دځان دغولولو لپاره داخبرې کوي. ټولې جګړې: تاروتينسکايا، براديسکايا، اوستيرليڅکايا، يوه هم هغه شان چې اټکل شوې وې، ونه شوې او اصلي خبره هم همدا ده.

ډېر خپلواک قوتونه، بل هېڅ ځای دومره خپلواک نه وي، لکه د جګړې په ډګر کې چې خپلواک وي، ځکه دجګړې په ډګر کې، هر څه د مرګ او ژوند په اړه وی. هر څه دجګړې په بهير اغيز کوي او هېڅکله ددغه بهير اغيز اټکل کېدای نه شي او هېڅکله هم نه شي کولای د کوم بهير او قوت همګامه واوسي..

که تاريخ ليکونکي، په تيره بيا فرانسوي هغوی ليکي چې جګړې او نښتې د مخکنيو ټاکل شويو کړنلارو او تګلارو پربنسټ ترسره شوي دي، يوازينۍ پايله يې چې ددوی له دغو خيالاتو اخستې شو هغه داده چې د هغوی ليکنې ناسمې دي.

تاروتينسکايا جګړې، هغه هدف تر لاسه نه کړ چې ښاغلی تول، ورته ټاکلی و يعنې هغه شان چې دجګړې په کړنلاره کې يې اټکل شوی و، نه قطعات جبهو کې ځای پر ځای شول او نه يې هغه پايله ترلاسه کړه چې ګراف ارلوف غوښته. ګراف ارلوف غوښتل چې ميورات اسير کړي او نه هغه ارمانونه ترسره شول چې بينيګسين او نورو د ځان لپاره ټاکلي وو. نه هغه ارمانونه چا وليدل چې په يو وار د دښمن د ټول پوځ نابودي غوښتل کېده. او نه د هغه افسر ارمان ترسره شو چې په جګړه کې يې د ګډون ارمان درلود، د سرښندنې تکل يې کړی و او نه د هغه قزاق دا ارمان و خوت چې په جګړه کې به يې ډېر غنايم په نصيب شي. او داسې نور او نور ارمانونه.. خو که د جګړې اصلي موخه، هغه وه چې په رښتيا ترسره شوه، هغه په هغه وخت کې د ټول روسي ملت هيله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه او هغه دا وه چې(له روسيې نه د فرانسويانو ويستل او د هغو د پوځ تالا والا کول و)په دې توګه دا څرګنده وه چې د کرنلارې له مخې د تاروتينسکايا دجګړې نه کېدل، د جګړې د هغه وخت په بهير کې، هغه څه و چې اړتيا ورته ليدل کېده. له دغې جګړې نه تر دې نه د غوره پايلې هيله کول، نه يوازې ګرانه بلکې ناشونې خبره وه. له خورا اله ګولې سره سره، په کمو هلو ځلو او لږې مرګ ژوبلې د ټولې جګړې نه تر ټولو غوره ګټه تر لاسه شوه. د روسي پوځ د شاتګ، پر ځای يرغل پيل کړ. د فرانسوي پوځ کمزورتيا ښکاره او هغه ټکان ورکړ شو چې د ناپليون پوځ يې تېښتې ته اړ کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

ناپلیون، د (لا مسکوا) په نامه د نه هېرېدونکې ګټندويې جګړې نه وروسته پر مسکو ولکه ټینګوي، هېڅ څوک ددې برې په ګټلو کې ځکه شک نه لري چې د جګړې ډګر د فرانسویانو تر واک لاندې پاتېږي. روسان شاته د رومي او پلازمېنه د ښمن ته پرېږدي. مسکو د خوړو کالو له بې سارو زیرمو او بې شمېرو وسلو او مهماتو سره د ناپلیون په منګلو کې دی. روسي پوځ چې دوه برابره تر فرانسوي هغه ضعیفه دی، دیوې میاشتې په اوږدو کې پر دښمن یو وار هم د کوم برېد هڅه نه کوي.

د ناپلیون حالت خورا غوره او پرتمین دی. ددې لپاره چې په لا دوه برابره قوت د روسي پوځ پر پاتې شویو ډلو برېد او هغه ټوټه کړي. ددې لپاره چې د ځان په ګټه سوله ټینګه کړي او یا ددې لپا ره چې د سولې نه د روسانو د انکار په وخت کې به وخت کې، پر پترزبورګ د ګواښمن برېد خبرې وشي او آن ددې لپاره که د ناڅاپي ماتې په وخت کې بېرته سمولینسک او یا ویلنا ، سیمو ته شا تګ وشي، په مسکو کې پاتې شي او ددې لپاره که په لنډه توګه وویل شي چې د اسې ښکاریده چې د هغه غوره او ګټوونکي حالت د ساتنې لپاره چې په هغه وخت کې فرانسوي پوځ درلوده، کوم نبوغ ته اړتیا نه وه. ددې چارې د سرته رسولو لپاره، دیوې ساده چارې سرته رسول په کار و:

- پر ښښودل شي چې پوځ د خلکو شتمني تالان کړي، ټول پوځ ته ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژمنيې جامې چمتو شي (د هغه د ټولو هغو وګړو لپاره چې په مسکو کې وو) د شپږو مياشتو لپاره د اړتيا وړ خواړه(د فرانسوي تاريخ ليکونکو په وينا) ، خو ناپليون ، دا د نابغوو ، نابغه، لکه هغه شان چې پر خپل پوځ ښه واکمن و ، ښه قومانده يې هم کوله، د مورخينو په وينا له دغو کارونو ، يو کار هم ونه کړ.

هغه نه يوازې په دغو کارو کې يو کار هم ونه کړ بلکې خپل ټول واک يې د دې لپاره کاروه چې د ده مخې ته د ټولو پرتو لارو چارو له منځه ، تر ټولو احمقانه او وژونکې هغه غوره کړي. له ټولو هغو چارو نه چې ناپليون کولای شول، يعنې ژمی په مسکو کې تير کړي، يا پترزبورګ ته لاړ شي، يانيژني ګورد ته وخوځيږي، يا له هماغه لارونه چې وروسته کوتوزوف پرې لاړ شي، شمال يا سهيل ته لاړ شي ، يا داسې کوم بل څه وکړي ، ون کړل، خو هغه څه چې ده وکړه، تر هغه احمقانه څه نه و او هغه دا چې دی د اکتوبر تر مياشتې پورې په مسکو کې پاتې شي، سرتيري پرې ښودل چې په ښار تالان ګډ کړي او وروسته يې چې مسکو پرېښود ، زړه نا زړه و چې کومه قطعه او قوماندانې، هلته پرېږدي او کنه ؟

کوتوزوف، ته ورشي، خو پرته له هغه چې جګړه پيل کړي، په شا شو ، ښی خوا ته مخه کړي او کمکي ياروسلاو ، تر سيمې پورې لاړ شي. بيا يې هغه تصادف چې پر دښمن د يرغل لپاره درلود ، ونه ازمايه ، پر هغه لار چې کوتوزوف، تللی و ، پرهغې لار لاړ شي که څنګه ؟ يا بېرته د موژايافسکی پر لاره چې د وورانو کنډوالو سيمو ته د سميلينسک لارې ته وتله، وخوځيږي

تر دې نه احمقانه څه چې د پوځ د تباهۍ سبب کېدل، بل فکر يې نه شو کولای .

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د جګړې خورا غوره تګلارو جوړونکو، د روسي پوځ له ونډې پرته د ناپليون د پوځ د تباهۍ او تالاکولو لپاره کومه تګلاره جوړه کړې وای، کومه لاربښوونه یې کړې وای، د کومو عملیاتو وړاندیز یې کړی وای، داسې به یې نه کړي لکه هغه څه چې خپله ناپلیون وکړل او تر هر څه زیات یې د هغه پوځ ته تاواني کړ.

ناپلیون په خپل نبوغ سره دا کار تر سره کړ، خو دا خبره چې ناپلیون خپل پوځ ځکه تالا والا کړ چې غوښتل یې هغه تباه کړي، یا که وویل شي چې هغه هسې ساده دی. دا به په هماغه کچه ناسمه وی چې وواېو، هغه خپل پوځ ترمسکوه ځکه راوست چې خپله یې داسې غوښتل او دی خورا هوښیار او نابغه و.

په دواړو حالاتو کې، د هغه د خپل شخصیت اغیز چې د هغه د هر سرتیري تر شخصیت او ارادې نه، پیاوړی نه و، یوازې دا اغیز لاره چې له هغو قوانینو سره یې اړخ لګاوه چې د پېښو د پېښېدو اتکل یې کولی شو.

د تاریخ پوهانو دا اند چې د ناپلیون پوځ په مسکو کې خپله پیاوړتیا له لاسه ورکړه(یوازې له دې کبله و چې د هغه د کړو د وروستیو پایلو اټکل یې ونه شو کړای)چور ناسمه ده. هغه تر ۱۸۱۳ کاله پخوا ، تر هغه وروسته خپلې ټولې پیاوړتیا نه کار واخیست چې د خپل پوځ لپاره غورې لارې چارې ولټوي. په دې موده کې دده چارې، په مصر، ایتالیا ، اتریش او پروس کې د هغه تر حیرانوونکي چارو نه کمې نه وې. موږ په پوره توګه په دې نه پوهېږو چې هغه هلته څه ښې چارې کړې دي، په مصر کې د هغه د سترو چارو ستاینې او خبرتیاوې موږ ته د فرانسوي سرچینو له ویناوو را رسېدلې دي. موږ نه شو کولای په اتریش او پروس کې د هغه په نبوغ ځکه قضاوت وکړو چې د هغو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه معلومات موږ باید له فرانسوي او الماني سرچینو نه ترلاسه کړو. له جګړو او نښتو پرته ، ناپلیون ته د نه ایلیدونکو ماتیو او نه ماتېدونکو پوځونو تصور نه کېدونکي تسلیمي، المانیان د هغه د نبوغ منلو ته اړ کړي دي. ځکه دا یو ازیني دلایل دي چې په جرمني کې د جګړې د پېښېدو لپاره ویل کېدل، خو د خدای شکر دی چې موږ داسې کومه مخ توري نه لرو چې د هغه د پټولو لپاره هغه نابغه وګڼو. موږ پېښو ته په رښتیا د حق ګڼلو لپاره لویه بیه ورکړې او نه غواړو دا حق له لاسه ورکړو.

د ناپلیون کړه او نبوغ په مسکو کې ، په نورو ځایو کې، د هغه د کړو په شان حیرانوونکي او له نبوغه ډک دي. مسکو ته د راننوتلو نه نیولې بیا تر وتلو پورې هغه پرله پسې فرمانونه ورکول او د جګړې کړنلارې یې جوړولې. په مسکو کې د اوسېدونکو او د هغو د استازو نشتوالي او آن د مسکو سوځېدلو ، هغه خواشینی نه کړ. هغه نه د خپل پوځ هوساینه، نه د دښمن هلې ځلې، نه د روس د ملت نیکمرغي ، نه د پاریس اداره او نه په راتلونکي کې د ټینګېدونکې سولې د ځانګړتیاو په اړه ډیپلوماسي، یو هم له پامه لرې نه کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

مسکو ته د رانتوتلو سره همهاله ، ناپلیون د جګړې په اړه جنرال سباسبستیان ته سپارښتنه کوي چې د روسي پوځونو خوځون تر سختې څارنې لاندې ونیسي. له مسکوه وتونکو بېلابېلو لارو ته پوځونه استوي او میورات ته فرمان ورکوي چې کوتوزوف پیدا کړي. بیا په ځیر او ښه پاملرنه په کرملین کې د لا ښه امنیت او پوځونو د غوره ځای پر ځای کېدو امرونه کوي او تر هغه وروسته، په ټوله روسیه کې د جګړې له نبوغه ډکه کړنلاره جوړوي.

په سیاسي برخه کې: ناپلیون، تورن یاکولیوف (د پېژندل شوي روس پوهان ـ ګرځن پلار) چې کور یې تالان شوی او په دې نه پوهېږي چې څنګه ځان له مسکوه وباسي، ځانته ورغواړي او په هر اړخیزه توګه هغه ته خپل سیاست بیانوي. د خپل رحم او مهربانۍ په اړه ورته وايي او د روس ټولواک الکساندر ته لیک لیکي. په دې لیک کې ځان پوروړی ګڼي چې خپل دوست او ورور ټولواک الکساندر په دې خبر کړي چې راستوپچین، په مسکو کې خپلې دندې په خورا ناوړه او ناسمې سرته رسولې دي. هغه دغه لیک د یاکولیوف په لاس پترزبورګ ته لېږي. بیا په هر اړخیزه توګه د خپلو عقایدو او مهربانیو په اړه په توټولمین، ته هم غږېږي او هغه د جرګو مرکو لپاره پترزپورګ ته لېږي.

په حقوقي برخه کې یې سمدلاسه سپارښتنه وکړه، هغه کسان پیدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او جزا ورکړ شي چې مسکو ته يې اور ورته کړي دی او د ظالم راستو پچين ، د جزا په نامه يې سپار ښتنه وکړه ، د هغه کور وسوځل شي.

د اداري چارو په برخه کې ، مسکو ته يو اساسي قانون جوړوي. د ښار د اداري لپاره يو تن ښاروال ټاکي او بيا يوه خبرتيا هم خپروي:

« د مسکو او سېدونکو !

ستاسو بد مرغۍ او خوارۍ خورا درنې دي ، خو ټولواک واکمن هيله لري ، هغه پای ته ورسوي. تاسو به د هغو وحشتناکو کړو د ببلګو په اړه اوريدلي وي چې هغه جانيانو او باغيانو ته څنګه جزا ورکوي. بې پايه هڅه کېږي چې بې نظمي او بې امنيني پای ته ورسوي. هغه مشري چې ستاسو له منځه ټاکل شوې ده ، ښاري جرګه يې جوړه او په خورا خواخوږۍ به د ښاري چارو واک تر لاسه او کار پيل کړي. د غه جرګه ګۍ به ستاسو په چوپړ کې ، ستاسي اړتياوې به پوره ، د غه کسان به له نورو نه د تو پيريدو لپاره ، يوه سره پټاره په اوږو اچوي او ښاروال به د سرې پټارې ترڅنګ يوه سپينه پټاره هم په اوږو اچوي ، خو په غير رسمي وخت کې به هغوی يوازې پرچپ لاس يوه سره پټاره تړي.

د ښار پوليسي اداره د پخوانيو اصولو له مخې جوړه او د دغو پوليسو له برکته په ښار کې امنيت او نظم ښه شوی دی. حکومت همدا اوس د ښار په ټولو سيمو کې د پوليسو دوه عمومي قوماندان او شل سيمه ايز قوماندانان ټاکلي دي. هغوی په کين لاس د سينې پټارې له مخې پېژندلی شئ.

د بېلابېلو عقايدو څو کليساوې پرانستل شوي ، په هغو کې لمانځنې رواني او هېڅوک د چا د مذهبي مراسمو خنډ کېدای نه شي. هره ورځ ستاسو يو شمېر ښاريان خپلو کورونو ته راستنېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سپارښتنه شوې ده چې له هره یوه سره د هغې بد مرغۍ په کچه چې هغه ته ور پېښه شوې ده، مرسته او خواخوږي وشي.

دا هغه امکانات او چارې دي چې حکومت يې ستاسو په چوپړ کې کاروي چې بېرته ستاسو هوسايي تامين او قانون ټينګ شي، خو دغه ارمان ته د رسېدو لپاره، له حکومت سره ستاسو ملګرتيا ته اړتيا ليدله کېږي، څومره چې کولای شئ، هغه خوارۍ او زوريدنې هېرې کړې چې تاسو ليدلي او زغملي دي. راتلونکې روښانه ده، برخليک ته هيلمند اوسئ او په دې ډاډه اوسئ چې له حتمي او له شرمه ډک مرګ سره به هغه کسان مخامخېږي چې پر تاسو ظلم او تاسو ته پر پاتې شتمنيو تيري کوي. په دې کې شک مه لرئ چې ستاسو د شتمنيو ساتنه به کېږي. ځکه تر ټولو نه د سترو او عادلو پادشاهانو اراده، همدا غواړي.

سرتيرو او د مسکو اوسېدونکو، هرڅوک او هر قام چې ياستئ پر حکومت خپل باور بيا راپيدا او ټينګ کړئ، ځکه حکومت د نيکمرغيو سرچينه ده. په ورور ګلوئ ژوند وکړئ، يوله بل سره ګډه مرسته او خواخوږي ولرئ .. سره يو شئ چې د ظالمانو د ظلم مخه ونيسئ .. که پوځي او دولتي چارواکو ته غاړه کېږدئ، ډېر ژر به مو اوښکې ودرېږي».

****

د خوړو او کالو او نورو ورځېنو اړتيا په اړه ناپليون، سرتيرو ته سپارښتنه وکړه چې په وار سره مسکو ته لاړ شي او د تالان له لارې د پوځ اړتياوې پوره کړي. په دې توګه يې په دې برخه کې د پوځ د راتلونکې غم وخوړ. په مذهبي برخه کې ناپليون امر وکړ چې ټول کشيشان بېرته راوستل شي او په کليساوې کې لمانځنې بيا پيل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګړه او سوله

د سوداګرۍ او د پوځ د اړتیا په اړه یې د غه لاندنۍ خبرتیا خپره کړه:

خبرتیا !

تاسو د مسکو او سېدونکو !

استادانو او کارګرانو !

تاسو وروستیو بدمرغیو له ښاره لرې کړي یاستئ، تاسو ځمکوال بزګرو چې لا تر اوسه هم کوم نامعلوم ډار په دښتو کې ایسار کړي یاستئ، غوږشئ او واورئ:

آرامي دغې پلازمېنې ته راستنېږي او نظم په هغې کې ټینګ کېدونکی دی. ستاسو همښاریان چې هغوی ته کېدونکي درناوي کوي، له خپلو کورونو او ځارځایونه راوزي. د هغو او د هغو دښمنیو په وړاندې هرډول تیری، سمدلاسه جزا ويني. معظم همایوني ټولواک پاچا د ټولو خواخوږي کوي او پرته له هغو کسانو نه چې د هغه له فرمانو نه غاړه غړوي، ستاسو نه یو تن هم خپل دښمن نه ګڼي. هغه غواړي چې ستاسو بدمرغۍ پای ته ورسوي او هیله لري چې تاسو خپلو کورونو او کورنیو ته راستانه کړي. د هغه دښه نیت ملګرتیا وکړئ. موږ ته راشئ، ځکه امنیت او آرامي دلته ده.

د مسکو او سېدونکو په پوره ډاډ خپلو مېنو او کورونو ته راستانه شئ ! ډېر ژر به د خپلو اړتیاوو ، وړشیان پیدا کړئ. د کار زیار ایستونکو استادانو او کارګرانو ! خپلو فابریکو ته راوګرځئ، ساسو مینې، دوکانونه او ستاسو ساتونکي ، تاسو ته سترګې په لاره دي. راشئ کارونه مو پیل او د خپلو کارونو له برکته مو د ویاړ وړ ګټې، وګټئ. او تاسو اې بزګرو چې د جګړې له وحشته مو ځنګلونو ته پناه وړې ده، مه ډاربږئ. خپلو جونګړو ته بېرته راستانه شئ او پوره ډاډ

(c) ketabton.com: The Digital Library

واوسئ چې له تاسو او ستاسو شتمنیو نه به دفاع وشي. دښار بازارونو او انبارونه ستاسو لپار پرانستي دي او تاسو کولای شي، له خپلو اړتیاوو نه زیات مالونه او فصلونه هلته خرخ کړئ، حکومت دا لاندې چارې ددې لپاره ترسره کړئ چې ستاسو د آزادې راکړې ورکړې لاره آواره شي:

۱- تردې نېټې نه وروسته بزګر ، ځمکوال او د مسکو ښندو او سېدونکي او کلیوال کولای شي له هر ګوا ښه پرته ، خپل هر ډول محصولات ، هر څه چې وي، ښار ته راوړي او په هغو دوو بازارونو کې :خوایا او اخوتنیریاد ، کې يې خرڅ کړئ.

۲- د دوی محصولات دې د پېرېدونکو او پلورونکو له خوا په تاکل شوې بیه واخستل شي، خو که پلورونکي هغه بیه چې غوښتونکي يې دي، تر لاسه نه کړي، اختیار لري چې هغه بېرته کلي ته یوسي او هېڅوک به په هېڅ پلمه د هغو د وړلو خنډ نه شي.

۳- د هرې اونۍ د یکشنبې او چهارشنبې په ورځو به دبازار لویې ورځې وې او د سه شنبې او شنبې په ورځو به په پوره شمېر پوځیان دلارو د ساتنې لپاره له دې کبله ګمارل کېږي چې له ډاړه مارانو نه ښار ته دمالونو د رسولو ساتنه وکړي.

۴- کلیو او بانډو ته د ستنېدو په وخت کې به د لارو نه همداسې ساتنه وشي چې کلیوال او بزګر له خپلو ګاډیو او کراچیو سره په آرامه زړه بېرته لاړشي.

۵-د دودیزې او ورځنۍ سوداګرۍ دبیا پیل کېدو لپاره به سمدلاسي چارې او کارونه تر سره کېږي.

دښار او کلیو اوسېدونکو، دکار استادانو او کارګرانو !

تاسو د هرقام چې یاستئ، تاسي ته بلنه درکول کېږي چې د ټولواک

(c) ketabton.com: The Digital Library

امپراتور د پلارنیو هیلو د سرته رسولو لپاره هڅه او د ټولنیزې آرامۍ لپاره له هغه سره مرسته وکړئ. خپل باور او ډاډ له هغه ځار کړئ او له هغه سره په یو ځای کېدو کې ځنډ مه کوئ».

د پوځیانو او ولسي خلکو د روحیې د لوړولو لپاره پرله پسې پرېټونه جوړېدل، سوغاتونه او ډالۍ ویشل کېدې. ټولواک امپراتور به د ښار په کوڅو کې ګرځېده، د ښار او سېدونکو ته به یې ډاډ ورکاوه او سره له هغه چې د دولتي ستونزو په اړه به په اند ښنو کې ډوب و، په خپله به یې د هغو تیاترونو په ننداروکې ګډون کاوه چې دده په امر پرانستل شوي وو.

د عدالت او خواخوږۍ په برخه کې چې د پادشاهانو تر ټولو غوره ځانګړتیا ده، ناپلیون هم چې هرڅه کولای شو، کول یې. هغه سپارښتنه وکړه چې د خیریه موسسو د دروازې پر تندی دې ولیکي:

ـ زما د مور کور !

هغه په دې ډول غوښتل چې د ماشوم او مور سپېڅلې مینه او شاهانه پرتم سره یو ځای کړي. هغه، هغو روزنتونونو ته لاړ او خپل سپین لاسونه یې هلته میشتو یتیمانو ته وروړاندې کړل چې هغوی یې ښکل کړي، په خورا مهربانۍ یې له تو ټولمین سره د زړه خواله وکړه، بیا لکه هغه شان چې تیبر، په خواخوږۍ ژبه ویل، سپارښتنه وکړه، د خپلو سربازانو معاش له هغو روسي پیسو نه ورکړي چې دده په امر جعلي جوړې شوې وې. هغه په دې چارو سره د ځان او فرانسوي پوځ پرتم او ویاړ زیاتوه او له هغه سره یې همماله له هغو کسانو سره مالي مرسته کوله چې کورونه یې په اورونو کې سوځېدلي وو، خو له دې کبله چې خواړه خورا ګران و او د هغو ویشل هم پردیو ته چې ډېرکي یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمنان هم وو ، ګرانه وه، پریکړه وشوه چې هغوی ته کاغذی روبلونه وویشل چې و کولای شي هر څوک چې هر څه غواړي، هرځای، خپلې اړتیا پوره کړي.

د پوځ دنظم لپاره پر له پسې ددې لپاره فرمانونه ورکول کېدل چې له خدمته د سر غړونکو او د خلکو د شتمنۍ تالانګرو ته د سختې جزا غو ښتنه کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

خو د تعجب وړ دا وه چې دې ټولو چارو، اندېښنو او بې شمېره نقشو چې په خپل ډول کې ساری نه درلود، بنسټيزې جرې يې آوارې نه کړې بلکې د ساعت د ستنو په شان چې د ساعت له مينځ سره يې اړيکې شليدلې وې، يوازې د ساعت پرمخ چورليدې او د مينځ له څرخونو سره يې هېڅ اړوند نه درلود.

په پوځي برخه کې د جګړېز نبوغ کړنلاره، لکه هغه شان چې تيير، د هغه په اړه وايي:

«د هغه نبوغ هېڅکله ژور، د ستاينې او حيرانۍ وړ څه نه و رامنځ ته کړي».

او په نسبي توګه له نباغلي فن سره يې په خبرو اترو کې هڅه کوله دا په ډاګه کړي چې د جګړې د غه له نبوغه ډکه کړنلاره، نه دا اکتوبر په څلورمه بلکې د اکتوبر په پنځلسمه ترتيب شوې ده. دا کړنلاره نه هېڅکله تر سره شوه او نه يې د تر سره کېدو امکان و، ځکه هغه له ژونده خورا لرې وه. وروسته ښکاره شوه چې د کرملين د ماڼۍ دلا ټيګښت لپاره چې بايد جومات (ناپليون د نيکمرغه واسيلی کليسا په همدې نامه يادوله) ورانه شوی وای، يوهسې ناوړه چاره وه. له مسکو ه د ناپليون د وتلو په وخت کې کرملين په مانيونو الوزول، د هغه پخوانۍ هيله ترسره کوله او د ماشومانو هغو لوبو ته پاتې کېده چې ترخپلې پښو لاندې ځمکه ځکه وهي چې پردغې ځمکې دی لوېدلی او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټپي شوي دي. د روسي پوځ پسې اخېستل چې دده ټول خیال پر ځان اخته کړی و، عجیبه بڼه غوره کړې وه. د فرانسوي پوځ قوماندانانو د روسي شپیته زریزه پوځ ورک کړی و. د تیېر په وینا، یوازې د میورات هنر او نبوغ و چې د روسیې دغه شپیته زریزه پوځ لکه ستن په درمنده کې پیدا کړي.

په دیپلماتي برخه کې، ټول هغه دلایل چې ناپلیون د توټولمین او یاکولوف لپاره ویلي وو (هغوی خو زیاتره د ګاډیو او جامو د لاس ته راوړلو په غم کې و) ټول ددې لپاره وچې خپل عدل او لوړ خیالونه ورته ثرګند کړي، خو دغه دلایل ټول بې ځایه او بې ګټې شول. ټولو اک الکساندر دده دغه استازي ونه منل او د هغو راوړلو پیامونو ته یې ځواب ورنه کړ.

ګنهګارانو ته دجزا ورکولو په برخه کې وروسته له هغه چې داور اچولو په تورنیمایي کسان اعدام شول، دمسکو پاتې نیمه برخه هم په ایرو بدله شوه.

د اداري اصلاحاتو په برخه کې دښاروالۍ پرانستل او په ښار کې دښاروالۍ دڅانګو جوړیدل، و نه شو کولای د خلکو دشتمنیو د تالان مخه ونیسي. دا کار یوازې د هغو ځو تنو په ګټه تمام شو چې ددغو جوړ شویو ادارو مشري یا غړیتوب یې درلود. دغو کسانو یا دنظم دساتنې په پلمه دښار په تالان کې ګډون کاوه او یا یې ځپله شتمني دتالانګرو له تالانه ژغورله.

دمذهب او کلیسا په برخو کې، د هغه هلې ځلې، په هغې آسانۍ سره چې په مصر کې جوماتونو ته دده په تګ سره بریالۍ شوې وې، دلته بې اغیز پاتې شوې. یو، دوه درې تنه کشیشان چې په مسکو کې هغو پیدا کړي وو، هڅه وکړه چې د ناپلیون تکلونه پرځای شي، خو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه يو تن د لمانځنې په وخت کې کوم فرانسوي سرتيري په څپېړه وواهه او د هغه ديو بل تن په اړه، يو فرانسوي مامور داسې يوه خبرتيا خپل لوړ ځای ته استولې وه:

« هغه کشيش چې موږ پيدا کړی او په کليسا کې مو د لمانځنې پېلېدو ته اړ کړی و، هغه کليسا پاکه کړه، قفل يې ور واچاوه او بيا لاړ. په همدې شپه يې د کليسا قفلونه او دروازه سره ماته کړې، کتابونه يې څېرلي يا ارتېړلي او نوريې هرڅه مات او وران ويجاړ کړی دي.

د سوداګرۍ په برخه کې دکار له استادانو، کارګرانو او بزګرو سره ملګرتيا لېوالتيا ونه موندله. نه دکار استادان پيدا شول، نه کارګر او نه بزګر او هغه چارواکي چې کارګرو او بزګرو پسې به لرې لرې سيمو ته تلل، همدا چارواکي به خلکو نيول او وژل به يې. تياترونه تر پرانستلو وروسته، ډېر ژر وتړل شول. ځکه چې د دغو تياترونو دلوبغاړو جامې او نور وسايل غلا او لوټ شوي وو او نه هنرمندانو نه شو کولای خپلې ننداريې جوړې کړي.

خيريه چارو هم کومه ښه پايله نه لرله. جعلي او غير جعلي پيسې په مسکو کې پريمانه، خو کوم ارزښت يې نه لاره. فرانسويان چې په تالان او دغنايمو په راټولو لګيا وو، له زرو پرته بل څه نه منل. نه يوازې په سخاوت د ناپليون له خوا ، هغه جعلي لټونه او پيسې چې هېڅ ډول ارزښت يې نه لاره، خلکو او خوارانو ته ويشل کېدې، بلکې سپينو زرو هم د سرو زرو په وړاندې خپل ارزښت بايلود ، خو تر ټولو عجيبه چاره د لوړپوړو چارواکو او ناپليون له خوا د تالان او غلا د مخنوي فرمانونه وو، چې چور بې ګټې پاتې شول.

پوځي چارواکو داسې خبرتياوې ورکولې:

د تالان او غلا دمخنوي لپاره، د ورکړل شويو فرمانونو سره سره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هم په ښار کې تالان او غلا روانه ده، نظم نه شته او داسې کوم سوداګر چې قانون ته غاړه کېږدي او په خپلو چارو بوخت وي، نه لیدل کېږي. له یوازې پوځ سره مل سوداګرو ته اجازه ورکول کېږي چې خپل مالونه، هغه د غلا مالونه خرڅ کړي. . له دې خبره پرته چې سرتیري په غلا او تالان لګیا دي، بل کوم خبر نشته.

داکتوبر نهمه

« غلا او تالان د پخوا په شان روان دي. زموږ په سیمه کې د غلو د داړو داسې یو ډاره شته چې د پوځ له مرستې پرته د غلو د نیولو او د غلا مخنوي کار سخت ګرانه وي».

ټولواک امپراتور(ناپلیون)له دې امله خورا ناراضه و چې د غلا او شوکو د مخنوي لپاره دده د سپارښتنو او فرمانونو سره سره، بیا هم د ګارد او پوځ ډلې په کلیو او بانډو کې لوټماري کوله او بېرته کرملین ته راستنېدل. پرون او نن، په پخواني ګارډ کې غلا او تالان تر بل هر وخته زیات شوي وو. د ټولواک امپراتور دې ته خوا شنه وه چې دده خورا ښه سرتیري چې دده دځان، پرتم ساتونکي او د نظم او اطاعت غوره بېلګه دي، تر هغې کچې یاغي شوي دي چې اوس د پوځ پر زیرمو او انبارونو هم برید کوي، نورې ډلې بیا له پوځي دود د دستور نه دومره لرې شوي دي چې د ساتونکو افسرانو او سرتیرو قوماندې اصلا نه اوري، نه یوازې د هغو قوماندې ته غوږ نه ږدي بلکې هغوی ښکنځي او آن پر خپلو هغو، هم برید کوي.

قوماندان ولیکل:

« د دربار د تشریفاتو مشر، له دې امله خورا شکایت لري چې د پرله پسې سپارښتنو او هیلو سره سره ، سرتیري هر چېرې چې رسېږي، آن د ټولواک امپراتور د کوټې لاندې متیازې کوي».

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه پوځ د هغې له بنده ته‌بنتېدلې ګلې په شان، آن هغه خواره چې کېدای شي کومه ورځ هغوی له لوږې وژغوري، بیا هم تر پښو لاندې کوي. په مسکو کې چې د هغو د پاتې کېدو موده چې څومره اوږدېده، هغوی په هماغه اندازه دغو نیمګړتیاو او ناروا چارو پلو ورپرزېدل. ددې ټولو خبرو سره سره دغه پوځ له خپل ځایه هم نه خوځېده، خو یوازې هغه وخت یې تېښته پیل کړه چې ددوی یو کتار سره له ګاډیو او کراچیو د سمیلینسک پر لارې او د تاروتینسکي په نښته کې ددښمن لاس ته ورولوید او ناڅاپه ډار پسې واخېستل. د تاروتینسکې د جګړې خبر چې به ناڅاپي ډول، دیو پوځي پریټ په وخت کې ناپلیون ته ورسېد د تییر، د وینا له مخې په امپراتور کې یې روسانو ته د جزا لمسون راوپاراوه، نو هغه و چې تر دې خبرې وروسته یې د پوځ د وتلو فرمان چې ټول پوځیان یې سترګه په لار و، ورکړ.

ددغه پوځ وګړو له مسکوه د تېښتې په وخت کې، ټول هغه څه چې په دې ښار کې غلا، شوکه او تالان کړي وو، له ځانسره واخېستل. ناپلیون هم خپله ځانګړې خزانه له ځانسره واخېسته. او تییر د لیکنې له مخې، کله چې امپراتور خپل هغه پوځیان چې دده خزانه یې وړه ولیده، په وحشت کې شو. هغه په جګړه کې د خپلې تجربې له مخې دا وار لکه هغه شان چې مسکو ته دننېږدې کېدو په وخت کې یې، د خپل یو مارشال ته د زیاتو کراچیو او ګاډیو د سوځولو امر کړی و، دا وار یې داسې کومه سپارښتنه ورنه کړه. هغه، د هغو ګاډیو او کراچیو کتارونو ته چې سرتیري یې وړل، وکتل او وې ویل چې ښه ده، دغه ګاډي او کراچۍ به وروسته دخوړو، کالو او دټپیانو او ناروغانو د لېږدولو لپاره په کار شي.

د پوځ حالت د هغه ځناور حال ته ورته و چې خپل مرګ احساسوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو نه پوهېږي چې څه وکړي.

مسکو ته د فرانسوي پوځ تر ننوتلو وروسته، بیا د هغه ترتباهۍ پورې، د ناپلیون د اهدافو او د هغو د ماهرانه کړو وړو څېړنه، د هغه څناور د رواني اړو دوړ څېړنه ده چې سخت ټپي شوی وي. ډېر وخت داسې پېښېږي چې ټپي څناور، د کوم هسې غږ په اورېدو، د ښکاري مخې ته وردانګي، وړاندې او وروسته درومي او د خپل مرګ بهېر لا پسې چټک کړي. ناپلیون هم د خپل پوځ تر فشار لاندې، همدغه حال درلود او همدغه کارېې وکړ. د تاروتینسکي جګړه، هماغه غږ و چې په ټپي څناور کې یې وحشت راوپاراوه، هغه وړاندې ودانګل او څان یې غشي ته برابر کړ. د ښکاري پلو یې ورمنډه کړل، بېرته یې راوګرځاستل، بیا یې وړاندې او بیا یې بېرته شاته او بیا تر ټولو نه، ده ته پر ګټوورې، ګواښمنې، قانوني او آشنا لارې وخوځېد.

ناپلیون چې موږ ټولو ته، د دغه ټول بهېر لارښود برېښېده (لکه په بېلړیو کې هغه تیره څوکه چې وحشیانو ته د لارښودنې څوکه برېښي) د خپل ګرد پوځي ژوند په موده کې، هغه ماشوم ته پاتې کېده چې د ګاډۍ د ننه تسمې یې نیولې وي، خو دی تصور کوي چې د همدې تسمو له لارې ګاډۍ چلوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

دا کتوبر د میاشتې په شپږمه نېټه، پیېر په زندان کې له خپل ځایه (دلرګیو له کوټې) راووت، له څه شا او خوا لاړ، د دروازې ترمخې ودرید، له یواوږد ځاني سپي سره چې لنډې پښې یې لرلې او له ده تاویده راتاویده لوبې پیل کړې. دغه سپی له دوی سره په هغه لرګین زندان کې اوسېده او تل به له کراتایوف سره ویده کېده. کله ناکله به هغه ښار ته، خدازده کوم ځای ته تللو، خوبېرته به راستنېده. کېدای شي هېڅکله هغه هېڅ چا پورې اړه نه درلوده او اوس هم دغه سپي کوم خاوند نه لاره. فرانسویانو، دغه سپی ازور، نوماوه. هغه ټوکمارکیسه پور سرتیري، دغه سپی ته فیماګالکې نوم ورکړی و. کراتایوف او نورو هغه د(خړکي)او کله هم د واسیلي په نامه یاداوه. داسې برېښېده چې دنوم، ختهې او آن د ځانګړی رنګ درلودل، دکمکی سپي ته څه تاوان نه رساوه. د هغه ببره، له ویښتو ډکه خو نرۍ لکۍ به تل شخه ولاړه وه. د هغه کږې وږې پښې، هغه ته داسې په چوپړ کې وې چې کله به فکر کېده، هغه په لاسي توګه څلور واړه پښې یو واري کاروي او یوه وروستنۍ پښه په خورا ښکلې بڼه لوړله نیسي او په نورو دریو پښو په چټکۍ منډې وهي. د هغه لپاره هرڅه دخوند اولذت پلمه و. کله به یې له خوښۍ نه چغې وهلې او کله به له خوشالۍ په شا ورغړیده، کله به په خیالونو کې ډوب شو او اند ښمنه بڼه به یې غوره کړه، پیتاوي کې په یې ځان تاوداوه. او کله به یې دلرګیو له ټوټو یا وښو سره لوبې کولې او ټوپونه به یې وهل.

دپیېر جامې اوس یوازې، دپخوانیو وختونو یوخیرن، زوړ کمیس او دسرتیرو ددریشۍ یوپطلون و چې پایڅې یې د کراتایوف په خوښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لپاره په ښینګرو کې په رشمو تړې وې چې د سړو مخه ونیسي، زوړ جمپر اغوست او خولۍ یې هم پر سر و. په دې موده کې د پېیر څېره ډېره بدله شوې وه. نور د پخوا په شان څورب نه و، خو بیا هم د هغه د لوړې ونې او پراخو اوږو له امله چې د هغه د کورني میراث ځانګړتیا وه، پیاوړی او زړور برېښېده. ږېره او برېت ښه ببر شوي وو او د بشرې لاندنۍ برخه یې پوښلې وه. اوږدې جړې وړې څڼې یې له سپږو ډکې شوې وې او له خرینوالي داسې ښکاریدې لکه لیمځی. سترګې یې لکه تېږه، آرامې او لټونکې وې. د پېیر کټل او د سترګو خوځېدا داسې و چې هېڅکله داسې نه و، د هغه پخواني ملال کتل اوس خورا خوځېدونکي او یاغیتوب ته چمتو کېدل. پښې یې بربنډې وې. . .

آسمان له څو ورځو راهیسې شین و، سهاري به ځمکه یخ وهلې وه او د روسانو په خبره د(بابې لیته)یعنی ځنډني اوړي مهال و.

هرڅه، نېږدې او لرې، څه کوډګره ځلا لرله. دغه، هغه حال و چې یوازې او یوازې دمنې په شپو او ورځو کې لیدل کېږي. هلته لرې د وربیوفي په غونډیو کې کلیسا، کلي او کورونه لیدل کېدل. بربنډې ونې، شګې، کاڼي او تږې، دکورونو با مونه، دکلیسا د زنګونو شین برج او د لرو سپینو کورونو څنډې، ټول او ټول په خورا غیر طبیعي ښو داسې برېښېدل چې تا به ویل، په هوا کې له هرڅه جلا او پرې شوي دي. دلته نېږدې د کوم ارباب د وران شوي سوځېدلي کور، آشنا کنډواله چې فرانسویان په کې ځای پر ځای شوي وو، لیدل کېده، خو په هغه کې ولاړې ولې لا شنې پخونې برېښېدې. آن دغه کنډواله شوی، سوځېدلی کور چې په خړه هوا کې به ډېران ته ورته و، اوس په دې پاکه ځلېدونکې او آرامه هوا کې یو ډول ښکلې او آرامه برېښېده.

دفرانسویانو د ساتونکو مشر چې تنۍ یې خلاصې پرېښې وې، یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خولۍ يې پر سر او يو لنډ پيپ يې د غاښونو په مينځ کې نيولی، دبنديخانې له يوه کنجه راووت او په داسې حال کې په خواخوږۍ يې سترګه کښېکوده، پيير ته ورنږدې شو او وې ويل:

-ښاغليه کيريله ! عجيب لمر دی ؟ کټ مټ لکه د پسرلي په شان. (فرانسويانو پيير همداسې يادوه) په دروازه يې ډډه ولګوله او پيير ته يې د پيپ ست وکړ، که څه هم هغه تل پيير ته د پيپ څښول ست کاوه، خو پيير هم تل د پيپ څښولو نه انکار کاوه. فرانسوي وويل:

- په دغه شان هوا کې به چکر ته تللی وای.

پيير، له هغه نه د جګړې او پوځ د خوځېدا په اړه پوښتنې وکړې، فرانسوي وويل چې څه کم ټول پوځ خوځېدلی او نن سبا به د بنديانو په اړه هم فرمان راورسېږي. په هغه بنديخانه کې چې پيير بندي و، د سکالوف په نامه يو سرتيری سخت ناروغ او ځنکدن په حال و. پيير دغه فرانسوي ته وويل چې بايد ددغه سرتيري غم وخوړل شي. فرانسوي، پيير ته وويل چې ته بې غمه اوسه، دلته ګرځنده روغتونونه شته او کېدای شي ناروغان هغو ته وسپارل شي او ډاډ يې ورکړ چې په ټوليزه توګه قوماندانانو د هرڅه غم خوړلی دی.

يوه اونۍ مخکې فرانسوي پوځيانو ته چرم او ټوکر ورکړ شوي وو. هغوی دا چرم او ټوکر روسي اسيرانو ته ورکړي وو چې دوی ته موزې او کالي وګنډي.

کراتايوف، له هغه کميس سره چې په ځير سره يې مروړلی و، د زندان له کوټې راووت او وې ويل:

- چمتو دی، چمتو دی، ګربته !

کراتايوف هم د تودخې له امله او په کار کې د اسانتيا لپاره، يوازې يو پطلون او يو څېرې خيرن تور کميس اغوستي وو. هغه خپلې څنې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه هغه شان چې د کار استادان يې تړي، په يوې ټوکريز ريښکۍ خپل تندى داسې تړى و چې ګرده ګړه يې لا پسې ګرده او تر پخوا لا خوږه برېښېده.

پلات(کراتايوف)خپل ګنډل شوى کميس پر انست او په موسېدو موسېدو يې وويل:

هغه شان چې مو د جمعې په ورځ ويلي و، هماغسې مې وکړه، فرانسوي سرتيري په نا آرامۍ شا او خوا ته کتل، خو په پای کې يې تا به ويل چې شک يې له زړه لرې کړې وي، خپله دريشۍ په چټکۍ وويسته او کميس وا غوست. هغه تر دريشۍ لاندې څه نه اغوستل. د هغه بربنډ، ژېړ او ډنګر بدن يوازې يوه وريښمن، ګل لرونکې او غوړ واسکټ پټاوه. داسې برېښېده چې هغه له دې کبله آرامه دی چې اسيران يې ووينې او پرې وخاندې. په تلوار يې سر د کميس پر ګريوان ومانډه، خو يو اسير هم څه و نه ويل... ده خپله وويل:

- نه دي، ښه دې ګنډلى دى. له تاسو نه منه، خو پاتې شوى ټوکر چېرې دى؟

- هغه به لا ښه ښکاره شي، که کوم بل څه، تر هغه لاندې وانه غوندې، خورا ښه ښه او ښکلې به وي.

فرانسوي، څه پيسې له جيبه راوويستې او کراتايوف ته يې ورکړې او به خندا يې وويل:

- منه، منه ملګريه! خو پاتې ټوکر به څنګه شي؟

د پېير دې ته پام شو چې پلاتون نه غواړي، پر هغه څه ځان پوه کړي چې فرانسوي يې وايي، هغو ته يې کتل، خو هېڅ يې نه ويل. کراتايوف، فرانسوي ته د پيسو له امله منه وويله او له خپل کار نه يې خوند اخېستو ته دوام ورکړ. فرانسوي، هماغه شان په پاتې شوي ټوکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټينګار کاوه او له پېير نه يې هيله وکړه چې دده خبرې، کراتايوف ته وژباړي.

کراتايوف وويل:

- په پاتي شوی ټوکر دی څه کوي؟ موږ ته يو ښه ګيټس ترې جوړېږي .. ښه ده، ښه ده، خدای دې مل شي.

او کراتايوف چې ناڅاپه يې دبشرې رنګ بدل شو، په خورا خواشينۍ يې ټوکر چې ښه يې مروړې و، له کميس لاندې راوويست، هغه ته يې ورکړ او وې ويل:

- بلا ورپسې.

کراتايوف، تر دې خبرې وروسته بېرته لاړ. فرانسوي ټوکر ته وکتل، په چرت کې لاړ، په پوښتنيز انداز يې داسې پېير ته وکتل چې ګواکې د پېير غلچک ده ته څه وويل.

فرانسوي ناڅاپه تک سور شو او په قهرجن آواز يې چغه کړل:

-پلاتونه! پلاتونه چېرې ځئ؟ راشه، راشه، دا ټوکر واخله، دا دې ستا وي.

فرانسوي، ټوکر هغه ته ورکړ، له هغه نه يې مخ واړاوه او لاړ.

کراتايوف سر وښوراوه او وې ويل:

-وايي چې کافر دی، کافر... کافر دې وي، خو رحم خو لري.

سپين ږيري وايي، غوړ لاس نرم وي او وچ لاس ماتېږي. هغه خپله لوڅ لغړ دی او ټوکر يې ماته راکړ.

کراتايوف چې په خيالو کې ډوب و او په موسبدو موسبدو يې هغه ټوکرته چې په لاس کې و، کتل، تر شېبه چوپتيا نه وروسته يې وويل:

- خو يوه جوړه ښه ګيټس ترې جوړېږي.

او ترې دې خبرې نه وروسته، د اسيرانو کوټې ته ورننوت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

د پېير له اسيريدو څلور اونۍ تيرې شوې وې. که څه هم فرانسويانو هغه ته ويل چې دی به د سرتيرو له زندانه، د افسرانو ځای ته ورولېږدوي، خو دی په هماغه ځای کې پاتې شو چې لومړی ورځ ورته راوستل شوی و.

پېير په کنډواله شوي او سوځېدلي مسکو کې داسې سختۍ، خوارۍ او له زوريدو نه ډکې ورځې وليدلې چې زغمل يې له انساني واکه لرې وه، خو هغه د خپل پياړي بدن او روغتيا له برکته چې ده درلود ځان ښه احساساوه.

ده نه يوازې هغه هر څه په آسانۍ بلکې په خوښۍ زغمل. په همدې موده کې ده هغه روحي آرامي وموندله چې دی تر او سه پورې بې ګټې ورپسې ګرځېده. هغه په خپل ژوند کې ډېر وخت هره خوا دغه ارامي لټوله، خو په پای کې هغه دغه آرامي او روحي کراري ، د برادينو په جګړه کې، د سرتيرو ارامي او روحي ارامتيا ، دی په حيرت کې اچولي و. هغه به تل ستومانه او لار ورکی و. هغه دغه ارامي په خيريه چارو ، په فراماسوني خدمتونو ، په عياشۍ، شراب څکلو ، مېړانې، سربښندنې او له ناتاشې سره په شاعرانه مينه کې لټولې. ده څخه کوله چې دغه آرامي د تفکر له لارې تر لاسه کړي. خو په دې ټولو لټولو کې هغه لا پسې بې لارې او ځان يې دوکه کړی و. هېڅ په لاس نه و ، ورغلي، خو په پای کې ، پرته له هغه چې خپله يې پام شي، هغه دغه ارامي او سوله ايز حالت له ځان سره د سولې او يوازې د مرګ د وحشت او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقوا سره د بلد تیا له لارې او کراتایوف سره د پېژند ګلوۍ له برکته تر لاسه کړل. داسې بربښېده هغه وحشتناکې شېبې چې ده د خپلو نورو اندېوالانو د اعدامولو په وخت کې ولیدلې او وزغملې، هغه وحشتناک خیالونه او احساسات چې تر هغه پورې دده تر پامه خورا غوره بربښېدل، د تل لپاره دده له ذهن او خیال نه وتورېل شول او چور یې ترې هېر کړل. هغه ته نه د روسیې غمونه، نه د جګړې کړاونه، نه د سیاست ناندرۍ او نه د ناپلیون اندېښنې، یو هم مهم نه و او داسې یې انګېرله چې ده پورې اړه نه لري، ده، د هغو په وړاندې کومه دنده او پور نه لاره، نو ځکه ده نه شي کولای، د هغو په اړه قضاوت وکړي. هغه د کراتایوف دا خبره تکراروله چې ویل یې:

-روسیه او وړی او یو والی نه لري.

او دغو خبرو په عجیبه ډول دی آراموه. اوس ده ته خپل هغه تکل چې غوښتل یې ناپلیون ووژني، نه یوازې د پوهېدو وړ نه و بلکې خورا د خندا بربښېده. له رازه په ډکو شمېرونو او حسابونو کې فال لیدل او... مکاشفه، اوس ټول ورته بې معنی او ملنډې بربښېدل.

د خپلې ښځې په وړاندې کرکه او هغه ننګ چې ده د خپل ځان لپاره بدنامي ګڼله، نه یوازې اوس ده ته بې معنی بلکې په زړه پورې هم نه بربښېده. ده به ویل:

- دا ده پورې څه اړه لرله چې دغې ښځې چېرې او څنګه هسې ژوند کاوه چې د هغې خپله خوښېده ؟

په تیره بیا ده دا ده پورې څه اړه لرله چې دی او یا نور په دې پوه شي چې د کوم اسیر نوم ګراف بېېزاوخوف دی. ؟

اوس یې زیاتره وخت له سردار اندرې سره خپلې مرکې او خبرې وریادولې. تل یې په خیال کې له هغه سره خپل خیالونه یوګڼل، خو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړ څه توپیر، د هغه په اند ښېنو پوهېده. سردار اندرې فکر کاوه چې نیکمرغي تل ناوړه څه دي، خو د غه خبره یې له خواشینۍ او ملنډو نه په ډګه ژبه کوله. داسې بربښېدل چې د دغې خبرې په ویلو سره کوم بل خیال اوروي. دده د خبرو معنی دا وه:

- په موږ کې د نیکمرغۍ دلاس ته راوړلو ټولې هڅې او لېوالتیا یوازې ددې لپاره دي چې موږ هغې ته ونه رسېږو او ونه ډارېږو، خو پېیر، پرته له هغه چې پر دغو اند ښېنو ځانښود نه وکړي، پر هغو ښه پوهېده او دعدالت غوښتنه یې کوله. د رنځ نشتوالي، د اړتیاوو پوره کېدل او د هغه په پایله کې د ژوند او کار دډول لپاره دټاکنې ازادي، اوس د پېیر لپاره بې شکه او تر ټولو غوره انساني نیکمرغي بربښېده. دلته او اوس د لومړي ځل لپاره پېیر په پوره توګه له خوړو او خوند اخیست. هغه وخت چې وږی کېده او خواړه یې غوښتل، هغه له څکلو خوند اخیست، له خوبه یې خوند اخیست، کله چې تږی کېده له اوبه نه یې خوند ګاټه او له تودیدو نه چې کله به ساړه و، کله به یې چې له چاسره غږېده، خبرو به خوند ورکاوه او د هغه سړي اوریدو ته به غوږ غوږ و. د اړتیاوو پوره کېدل، ښه خواړه، پاکوالي او ازادي، اوس دده لپاره، نیکمرغي، چې پخوا ترې بې برخې و، هرڅه، هرڅه غوره نیکمرغي بربښېده. د کار او دژوند، د ډول ټاکنه چې تر اوسه دده ته ناشونې وو، داسې آسانه بربښېدل چې هېرول یې، په ژوند کې بې پایه ارامي، داړتیا د پوره کولو نه، د لاس ته راغلې نیکمرغۍ ټول خوند له مینځه وړي. او د کار په غوره کولو کې زیاته آزادي، هماغه آزادي ده چې دده ته په ژوند کې زده کړې، بډایتوب، ټولنیز دریځ ورکړي و. دغه کار، د هغه لپاره دکار غوره کول خورا ګرانول او د کار اړتیا او د هغه کېدل یې ناشوني کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پيير ټولې هيلې او خيالونه اوس دده دژوند هغو وختونو پورې تړلې وو چې دی آزاد شي. په هر حال تر دې نه وروسته، د ټول ژوند په موده کې پيير په خورا لېوالتيا د خپل دغه يو مياشتني اسارت ، ددغې مودې د ژورو او خوښۍ پاروونکو احساساتو چې نور يې احساسولې نه شي او تر ټولو غوره لا دا چې د هغې ژورې او بې پايه ورځې د آزادي په اړه و ، چې په همدې موده کې ، ده د هغه خوند ليدلی و ، فکر يې کاوه او غږيده.

کله چې لومړۍ ورځ هغه سهار له خوبه پاڅېد ، له خپل اسارت ځايه دباندې رڼا ته ووت، تر هرڅه دمخه يې د نوو ادويچی د کليسا ګنبدې او صليبونه وليدل. له دوړو نه پر ډکو شنيليو يې يخ وهلی شبنم وليد. د وربيوفې دغونډۍ لوړې څوکې يې وليدلې، دمسکو د سيند پرڅنډه و يې تاو راتاو شوې ګڼې ونې چې لرې لرې په ګلابي افق کې ټېټېدې ليدې، دتازه هوا خوند يې په زړه کې احساس کړ، له مسکوه ددښتو پلو ته يې دالوتکو کارغانو کغېدل واوريدل او بيا وروسته چې ناڅاپه دختيځ په لرو لمنو زرينې دوړې راخورې او دلمر تبۍ په خورا پرتمين بڼه د ګڼو وريځو له غبرې راوښويده او ټولې ګنبدې، دکليسا دصليبونه، شبنم او لرې لرې افقونه، په دغې رڼايي کې ډوب شول. پيير ، داسې يو نوی له خوښۍ او نيکمرغۍ نه ډک احساس، احساس کړ چې تر هغه وخته پورې يې په ژوند کې هېڅکله احساس کړی نه و.

دغه احساس نه يوازې د اسارت په ټولو موده کې هغه پرېنښود بلکې څومره به يې چې ژوند سختېده، په هماغه کچه به دغه سختۍ لا پسې زياتېدلې.

هغه درناوی چې په دغه اسارت ځای کې تر ځای پر ځای کېدو نه وروسته، دده په وړاندې، له ده سره نورو اسيرانو ، ده ته کاوه، دی يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر ډول درنې چارې او دهر شي زغم ته هڅاوه او د هغه، هغه معنوي پیاوړتیا یې لاپسې پیاوړې کوله. په څو ژبو بلدتیا ، هغه ته د فرانسویانو درناوی ، د هغه سادګي او پر ځان ډاډ او دا چې هرڅه به چاله ده نه غوښتل، ده به ورکول(هغه دافسرانو په شان هره اونۍ درې روبله ترلاسه کول)دا سارت په ځای کې یې، د خپل ځاني قوت له برکته پر دیوال د میخ وهلو له لارې، سرتیرو ته خپل توان ښودل، هغه مهرباني او خواخوږي چې ده له نورو اسیرانو سره په خپلو کړو وړو کې کوله، ددې زغم او استعداد له امله چې کرار او ناخوځېدونکی کېنې، هېڅ ونه وایي او په فکر کې ډوب شي، دې ټولو ځانګړتیاوو سره سره ، هغه دنورو لپاره یو مرموز او تر نورو غوره څوک بربښیده ، هغو ځانګړتیاوو ، لکه دده بدني پیاوتیا ، آرامه ژوند ته بې اعتنایي او دده سادګي نه یوازې هغه ته کوم تاوان نه و رسولی بلکې هغه یې د نورو اسیرانو په مینځ کې په بې سارې څېرې او اتل بدل کړی و. پیېر داسې انګېرله چې دغه دریځ دنورو په وړاندې دی لا مسوول او پوروی کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

داکتوبر د شپږمې نه د اومې پر شپه، له مسکو نه د ګټندویو فرانسویان وتل پیل شول. پخلنځي، انبارونه او زندانونه رنګېدل، کراچۍ او ګاډي باریدلې او پوځي ډلې لارو ته سپخېدلې.

د سهار په اووبجو فرانسوي پوځونه، سفر ته چمتو، له خپلو وسلو سره، خولۍ پر سر، کڅوړې پر شا یا پر اوږو پرتې، د دغه زندان پروړاندې کتار شوي وو او د هغو کسانو غږیې اوریده چې اپلتې یې غږولې او یو بل یې په بدو ښکنځلو ښکنځل.

د دننه په زندان کې هر څه چمتو وو، ټولو اسیرانو جامې اغوستې وې، ملاپې تړلې، بوټ پر پښو او یوازې دې ته سترګې په لاره وو، چې د تګ او وتو غږ وشي، یوازې ناروغ سرتیري سکالوف، خوار، رنګ الوتی چې له سترګو یې شنې شنې کړۍ اوښتې وې، نه یې کالي اغوستي او نه یې څه په پښو کړي وو، یوازې پر خپل ځای ناست او خپلو ملګرو ته یې، چې یوه هم ده ته پام نه کاوه په پوښتنیزه سترګو کتل او پرله پسې یې کرار کرار او یو رنګه زګیروی کاوه. داسې ښکاریده چې هغه نه هومره له ناروغۍ نه (هغه له ډېره اسهاله وینې کېناست) بلکې دی له یوازې پاتې کېدو نه ډاریده. او له همدې ډاره یې زګیروی کاوه.

پېیر، هغه بوټ پر پښو کړي وو چې کراتایوف، د فرانسویانو لخوا، له راوړي چرم نه ورته جوړ کړي وو، ملاپې هم په یوې ریښکۍ تړلې وه، ناروغ ته ورنږدې او د هغه تر مخې د پښو پر سر کېناست.

هغه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- او خدایه !او خدایه مړ به شم، مړ به شم خدایه !

پېیر وویل:

-ښه ده، ته صبر وکړه. زه به اوس له هغو نه وپوښتم.

هغه پاڅېد او د زندان پلو ورغی، دلګی مشر، له دوو تنو سرتیرو سره جوخت له بهره، راننوت. دا دلګی مشر، هماغه څوک و چې پرون یې ده ته د پیپ څښولو ست کړی و. دلګی مشر او سرتیری د تلونکو په ډله کې وو. کڅوړې یې پر شا، خولۍ یې پر سر او د خولیو بندونه یې ترزنو لاندې تړي وو. د هغو څېرې چور بدلې شوې وې.

دلګی مشر د دروازې پلو ته ور روان و چې د قوماندان په قوماندې دزندان دروازه وتړلي او باید ددغه ځای تر پرېښودو او خوځېدو دمخه اسیران وشمېري.

پېیر وویل:

- دلګی مشره !له ناروغ سره څه کوئ ؟

خو په هغه شېبه کې چې هغه دا خبره کوله ده ته شک پیدا شو چې دا هماغه دلګی مشر دی او که بل کوم، نا آشنا سړی دی، ځکه د هغه کړه وړه ، خورا ناوړه شوي وو.

د پېیر ددې خبرې سره همهاله، ناڅاپه له دواړو خواوو نه د ډهل غږ واورېدل شو. دلګی مشر، د پېیر د خبرو په اورېدو تندی تریو کړ، وې ښکنځل او دروازه یې په ګړز پورې کړه. په زندان کې تپه تیاره شوه او له دواړو خواوو نه دډهل په رارسېدونکي غږ کې، دناروغ د زګیروی غږ ورک شو.

پېیر، له ځانسره وویل:

- داده ، داده بیا پیل شوه.

او دده له ارادې پرته یې پر ملا ساړه راخواره شول. ددلګی مشر په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدله شوې خبره کې، د هغه د غرېدا په آواز کې، د ډهل په پارونکي او کښوونکي غږ کې، پېير، هغه له رازه ډک او هر له هر څه نه بې پروا قوت وپېژاند چې انسانان دې ته اړ وي چې ، د دوی له خوښې نه پرته ځان ته ورته کسان ووژني. هماغه قوت چې ده د خپل اعدام په ورځ ليدلی و. له دې قوت او واکه ډاريدل، له هغه نه ډډه کول، له هغو کسانو نه چې وسلې يې په لاس کې دي، داهيله کوله، يا هغه ته نصيحت کول هسې بابيزه خبره ده.

پېير، اوس په دې خبره پوهېده ، هغه بايد انتظار ويستلای وای او زغم يې لرلای وای. پېير نه ناروغ ته ورنېږدې شو او نه يې وروکتل. هغه په تريو تندي، خواشينۍ او په پټه خوله د زندان دروازې ته ولاړ و.

کله چې د زندان دروازه پرانستل شوه ، اسيرانو لکه د پسونو د ګلې په شان سره پورې وهل، يو بل يې لاندې کول ، له يو بل نه مخکې کېدل او د دروازې ترمخې کوټه شول. پېير تر ټولو نه مخکې او هماغه تورن ته نېږدې شو چې د دلګۍ مشر په وينا چمتو و ، له پېير سره هر ډول مرسته وکړي. د غه تورن هم د تنګ جامې اغوستې وې او د هغه د ساړه غلچلک او سړې بشرې نه ((هماغه)) څه څرګنديدل چې پېير د دلګۍ مشر په خبرو او د ډهل په آواز کې احساس کړی وو.

تورن چې سخت په قهر و ، د اسيرانو سره نښتي کتار ته چې له څنګه يې تيريده ، کتل او پرله پسې يې سپارښتنې کولې.

- خوځېږئ ، خوځېږئ !

پېير که څه هم په دې پوه شو چې تورن ته رسېدل به کومه ګټه ونه لري، خو بيا هم هغه ته ورنېږدې شو.

تورن په داسې يو پردې غلچک چې ګواکې پېير هېڅ نه پېژني، هغه ته وکتل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- څه غواړئ ؟
پيير په اسارت کې د پاتې ناروغ خبرې وريادې کړې.
تورن ځواب ورکړ:
- مړ خو به نه وي، خوځېدای خو شي او پرته له هغه چې پيير ته وګوري، پر اسيرانو يې چغو ته دوام ورکړ:
- خوځېږئ، ژر ژر خوځېږئ !
پيير ځواب ورکړ:
خوځېدای نه شي، حال يې مرګنی دی.
خو افسر لا تندی تريو کړ او په يوې چغې يې پيير ته وويل:
- ورکېږه رانه، بلا درپسې...
-ډنګه، ډنګه، ډنګه، ډنګه، ډنګه، ډنګه، ډنګه ،... د ډهل غږ، شر او شور کاوه او پيير پوه شو چې هغه مرموز قوت پر دغو خلکو لاس بری شوی او اوس نورې خبرې هېڅ ګټه نه لري.
اسير افسران يې له سرتيرو افسرانو نه جلا کړل او ورته وې ويل چې مخکې لاړ شي. ددغو افسرانو شمېر چې پيير هم د هغو په ډله کې و ، ډېرشو تنو ته ورسېد ، خو د اسيرو سرتيرو شمېر ، تر درې سوو هغو نه هم زيات وو.
هغه افسران چې له نورو زندانونو نه را پرېښودل شوي وو ، يوه هم پيير نه پېژانده. د هغو جامې تر پيير هغه نه خورا ښې او پاکې وې، نوځکه يې هغه ته په شک او ديوه پردي پردي په سترګه کتل. پيير ته نبږدې يو اسير چې ښکاريده خپل اسير اندېوالان يې ډېر درناوی کوي، يوڅورب، تک ژيړ او ښتي جګړن چې خواشينی برېښېده او تاتاري چپنګۍ يې اغوستې او ملا يې په يوه دستمال تړې وه، روان و.
هغه په يوه لاس تمبکمروړه (دتنباکو غوټه) تر تخرګ لاندې منډلې وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په بل لاس یې لاسي چلم چې د ختو سرخانه یې لرله، نیولې وه. جګړن چې غړمبېده، ستمبېده او له ټولو سره په شر او شور کې و. هغه داسې تصور کاوه چې ټول دی پورې وهي، ټول تلوار کوي، حال دا چې چېرې یې تلوار کړی وای؟ ټول حیران و، حال دا چې هغوی له حیرانۍ هېڅ نه و. یل، ټیټ وني افسر له ټولو سره غرېده او داسې اټکلونه یې کول چې اوس به دوی چېرې او څومره لرې بیا یي او دوی به نن تر کومه ځایه پورې ورسېږي. هغه مامور چې رسمي جامې اغوستې او لیمڅې بوټ یې پر پښو و، هرې خواته منډې وهلې، د مسکو د سوځېدلو ودانیو نندارې یې کولې، خپل د سترګو لیدلی حال یې په لوړ آواز نورو ته وایه او ویل یې چې دا یا هغه کنډوالې تر سوځېدو د مخه څنګه وه. دریم افسر چې په ختو پولنډی و، له هغه مامور سره چې پوځي جامې یې اغوستې وې، په دې نانډرۍ کولې چې د مسکو د ودانیو په پېژندنه کې تیروتلی دی او د خپلو خبرو رښتیاوالي ته یې ډېر دلایل هم راوړل.

جګړن په خواشینۍ وویل:

- څه بیځایه نانډرۍ کوي؟ پلار دې سپرو مړ کړه پلیو، ستا له ښې یې وویست. د نیکول کوڅه وسوه او یا د والس، ټول یو شي، وینې چې مسکو ټول ایره شوی دی او هر څه تر پایه سوځېدلي دي.

او هغه څوک چې تر شا یې روان و، هغه یې پورې واهه او ورته وې ویل:

-څه پورې وهل کوئ؟ بله لاره نه شته که څه؟

سره له هغه چې، هغه، دی هېڅ پورې وهلی نه و.

د مسکو د سوځېدلو کورونو له لیدو نه، له دې خوا او هغې خوا نه د اسیرانو د خواشینۍ او افسوس آوازونه اورېدل کېدل.

-وای، وای، اخ، دا څه حال دی؟ دا زما سکوا او ریچي ګورئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

زبووا ګورئ او کرملین ګورئ چې نیمایي نشته. ما خو ویل چې تول زاماسکوریچې سو ځېدلی او کنډواله شوی دی. مهرباني وکړئ. .

جګړن وویل:

- نو پوهېږئ چې تول، تول ایره شوي دي، نو خبرې بیا څه په کار دي؟

دخوموفسکس (دمسکو له څو سیمو نه یوه سیمه وه چې سوځېدلې نه وه) په سیمې کې، کله چې د یوې کلیسا له مخې تیریدل، تول اسیران ناڅاپه یوې خواته کنډک شول او د کرکې او خواشینۍ چغې یې پورته شوې:

- ګورو کافرانو څه کړي دي؟ یو مړی پروت دی او چا په څه شي غوړ کړی دی.

پېیر هم د هغې کلیسا خواته چې د کرکې او خوابدۍ آوازونو او چغې ترې اوریدل کېدل ورنبږدې شو او په تت حالت کې یې هغه څه ولیدل چې د کلیسا پر دیوال ورتکیه شوی و. هغه د خپلو هملارو انډیوالانو له خبرونه چې هغه دوی ته تر ده نه ښه ښکاریده، په دې پوه شو چې دا د کوم سړي مړی دی او د کلیسا دیوال ته درول شوی و او مخ یې د لوګیو پر مومو ورغوړ شوی دی.

د پوځ د څارونکو او اداره کوونکو ښکنځلې او چغې واوریدل شوې:

- ځئ! ژر ځئ! بلا وهلو، لعنتیانو!

او فرانسوي سرتیرو له غضبه په ډکې نوې څپې، هغه اسیران چې په خواشینۍ یې دیوال ته د ولاړ مړي ننداره کوله، وړاندې پورې وهل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

د خاموفیکوف په کوڅه کې اسیران یوازې او هغوی پسې پر آسونو سواره ساتونکي او له هغو سره مل ګاډۍ او کراچۍ روان وو، خو کله چې د خوړو کالو بازار ته ورسېدل د توپونو له یو لوی کتار سره چې ولسي ګاډۍ او کراچۍ هم ورسره ګډې شوې وې، مخامخ شول.

پله ته نېږدې تم ول ودریدل، تم ول دې ته سترګې په لاره شول چې مخکې تلونکې ډله وخوځېږي. اسیرانو د پله له پاسه، تر ځانه وړاندې او تر ځانه وروسته بې شمېره ګاډۍ او کراچۍ لیدلې. ښې اړخ ته، هلته چې د کالوژسکایا او نیکوچسکایا لارې سره یوځای کېدې، تر ډېرو لرو لرو پورې، بې شمېره سرتیري او ګاډۍ لیدل کېدې. هغه په تګ تګ کې وړاندې ورکتل..

دا تر ټولو نه دمخه وتلې د بوګارون قطعه وه. د هغه شاته، د سیند پر غاړه او د کامي پر پله د مارشال(نیا)پوځونه او د هغو دګاډیو او کراچیو کتار روان و.

د داوو، قطعه چې اسیرانو هم هغو پورې اړه لرله، د کریمسکي د ګدر له لارې روان و او یوه برخه یې د کالوژسکایا واټ ته هم ور اوښتې وه، خو دګاډیو او کراچیو کتار او قافله دومره اوږده وه چې د بوګارون د قطعې وروستۍ ګاډۍ لا د مسکو د کالوژسکایا واټ ته نه وې وروتلې چې د (نیا) د سرتیرو مخکنۍ ډلې بیا دبالشایا اردینکي واټ ته ورننوتلې وې. اسیران د کریمسکي د ګودر نه تر تیریدو وروسته، څو ګامه وړاندې لاړل، بیا ودریدل، بېرته وخوځېدل او له هرې خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاډۍ او سرتیري پرله پسې او په زیاتېدونکي ډول را روان وو. هغه څو سوه متره لاره چې پل یې د کالوژسکایا له واټه بېلاوه، اسیرانو څه کم په یوه ساعت کې ووهله او د زماسکواریځسکي او کالوژسکایا د واټونو دیوځای کېدو په ډګر او ګرځنې کې دیوې لویې ډلې په توګه څو ساعته ولاړې پاتې شوې.

دګاډیو او ارابو خوځېدا او د هغو د تګ راتګ شر او شور، دګامونو او منډو غږ، دقهر او غضب چغې او نارې او ښکنځلې چې د سیند دڅپو شرهاري ته ورته وو، له هر پلوه اوریدل کېدې. پېر دیوې ودانۍ نیمه سوځېدلي دیوال ته غبرګ ولاړ و او دغه غږ ته چې په تصور کې، هغه ته دډهل د غږ په شان برېښېده، غوږ غوږ و.

څو تنه اسیر افسران، ددې لپاره چې هرڅه ووینې، پر هغه نیمه سوځېدلي دیوال وروختل چې پېیر یې څنګ ته ولاړ وو. هغوی ویل:

-دغه ته وایې خلک! ته به وایې چې قیامت دی، په توپونو ورختلي! ګورئ! ښه ګورئ څه حال دی؟ نامردانو هرڅه لوټ کړل! هلته شاته ګورئ پر خپله کراچۍ یې څه بار کړي دي؟ ته ښه ګوره! کوم شمایل نه یې کوم شي شکولي دي. توکل په خدای، داسې ښکاري چې هغه باید الماني وي. توکل په خدای، زموږ کلیوال بزګر دی. هو هو پدرلعنتی داسې یې بار کړی چې په لاره هم تلای نه شي. هغه بل بیا کراچۍ لاندې کړې، خپله پرې سپور شوی، ته ښه ورته ګوره! د صندوقونو پر سر ناست دی. هو! بابا دوی سره نښتي دي.

-اخ! وهه یې! په وربوز یې وهه! تاته وایم په وربوز! تر ماښامه هم چېرې تلای نه شو. ګورئ! ګورئ! ګورئ! رښتیا وایم داخپله ناپلیون دی، ښه ورته ګورئ عجیبه آسونه دي! د کراچیو او ګاډیو سرته ګورئ! دتاجونو څه ځانګړې نښې پرې ولاړې دي. ګاډۍ یې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوې ښې کوټې په شان ده. یوه بوجۍ ترې ولویده، هغه نه وینئ، بیا یې سره ووهل، هغه ښځه ګوره ! والله چې بد شي نه ده، هوکې ! څه وایې، تاته خو لاره هم پرانیزي، ته ګوره ! پای یې نه لیدل کېږي. دا نجونې ګوره ! روسي دي، خدای دې لري، نجونې ، هسې په کراره په ګاډۍ کې ناستې دي...

له هماغه شېبې نه چې پېير د هغه مرموز قوت په پيدا ایښت پوه شو، هېڅ شی، دی نه حیراناوه، نه د هغه مړي لیدل چې چا د ټوکو او ملنډو لپاره غوږ او تور کړی و او نه د دغو ښځو چې ښکاره نه وه چې کومې خواته ځي او مندې وهي. او نه آن د مسکو کنډوالو کېدلو او ایره کېدو او نه نورو ټولو هغو شیزونو چې پېير اوس لیدل ، یوه هم نه شو کولای پر ده کومه اغیزه وکړي. داسې بربښېده چې د هغه روح سختو ورځو ته سترګه په لاره دی. هغه له هر هغه څه نه چې دده روحي توان ته یې تاوان رساوه، ډډه کوله.

د ښځو ګاډۍ راورسېده. تر هغې نه وروسته ، بیا ډولا ډول ګاډۍ ، کراچۍ او څه نورې ارابې چې سرتیري په کې سپاره وو او په یوې نیمې کې به ښځېنه سپرې وې، رارواني وې.

پېير د غه خلک یو یو او جلا جلا نه لیده، هغه یوازې د هغو خوځون ته کتل، داسې بربښېده چې ټول دغه آسونه او وګړي کوم مرموز قوت وړاندې باسي. ټول هغوی د هغه یو ساعت په اوږدو کې چې پېير د هغو په نندارہ بوخت و ، له بېلابېلو کوڅو نه راوتل او ټولو یوه هیله لرله او هغه دا چې ژر تر ژره له دې ځایه تیر شي. ټول هغوی په یوډول یو بل نه خپه کېدل او یو له بل سره یې لاس آچاوه. یو او بل ته یې په یو ډول خولې کړولې. تندي یې تریوول، ټولو په یوه ډول یو بل ښکنځل، هماغه د ځوانۍ تندوالی او غوختوب، پر یو بل د برېد تکل او تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکنځلو وروسته یو بل ته هماغه شان بد کتل چې نن سهار پېير د ډهل وهلو په وخت ې د برېد ګي په څېره کې ليدلي وو.

لمر په غړ غړو و چې د کتار مشر، خپل سرتيري او ساتونکي راټول کړل. په چغو او نارو، په زور زور غږېدا ، دګاډيو او کراچيو منځ ته ورننوت او اسيران چې له هرې خوا محاصره شوي وو، دکالوژسکايا واټ ته ورننوتل.

په چټکۍ روان وو، چا دمه کولو ته نه پرېښودل او تر هغه چې لمر ونه لويد له خوځېدا هم پاتې نه شول. کتار کتار ګاډۍ ودريدې او خپلې سورلۍ يې دريدو ته چمتو کړې. ټول نارضا او خواشيني برېښېدل. تر ډېرو د ښکنځلو، چغو او غضب آوازونه او نا ندريو غږونه اوريدل کېدل. . .

ساتونکو له خپلو اسيرانو سره ، تر هغه وخته لا زياته دښمني کوله چې سهار د مسکو نه دخوځېدا په وخت کې يې له هغوی سره کړې وه، دا د لومړي ځل لپاره و چې په دې تمځای کې اسيرانو ته، له خوړو سره، غوښه، هغه هم د آس غوښه ورکول کېږي.

داسې برېښېده چې ټولو فرانسويانو، له افسره تر سرتيري پورې له هره اسيره کرکه پيدا د کړې ، کړه وړه يې د هغو په وړاندې کرکجن او له قهره ډک شوي او دې کرکې له هغوی سره د دوی د پخوانۍ دوستۍ او لېوالتيا ځای نيولی و.

د کرکې او دښمنۍ دغه احساس هغه وخت لا پسې پياوړی شو چې د اسيرانو د سر شمېرنې په وخت کې څرګنده شوه چې هغه روسي سرتيری چې له مسکو نه يې د وتلو په وخت کې يې دګېډې د ناروغې پلمې کولې، تښتېدلی دی. پېير وليدل چې يو فرانسوي ځارونکي ، يو روسي سرتيری چې له دې کبله چې له لارې لرې شوی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وواهه او دايې واوريدل چې جګړن هماغه فرانسوي چې ده خپل دوست ګاڼه، دلګۍ مشر د روسي سرتيرى د تېښتې له امله وښکانځه او ورته وويل چې محکمې ته به يې ولېږي. دلګۍ مشر، ددې خبرې په ځواب کې وويل چې روسي سرتيرى ناروغ و او خوځېداى نه شو، افسر ځواب ورکړ، سپارښتنه شوې ده، هر هغه څوک چې له تګ او خوځېدا پاتېږي، بايد وويشل شي. پيير داسې انګېرله، هغه زورونکى زورور قوت چې د سرتيرو د اعدام په وخت کې دى، سرسامه کړى او اغيز يې پرې کړى و، او بيا داسارت په وخت کې هومره نه احساسېده، اوس بيا پر ده راخوره شوى دى.

هغه يو سخت وحشت پسې اخېستى و، خو ده داسې احساسوله چې هر څومره هغه زورونکى زورور قوت، دده د ماتولو لپاره قوت اخلي، په هماغه اندازه د هغه له قوته لرې کېږي او دده په زړه کې، د ژوند قوت پياوړې کېږي.

پيير، خپله هغه ماښامنۍ چې د اوربشو ډوډۍ او دآس د غوښې شوروا وه، وخوړه او د ډوډۍ په لړ کې يې له خپلو ملګرو سره د زړه خواله وکړه. نه پيير او نه د هغه ملګرو، يوه هم، نه د هغه په اړه چې دوى په مسکو کې ليدلي وو څه ويل، نه د دوى په وړاندې د فرانسويانو د زورزياتي په هکله او نه د هغې سپارښتنې په اړه چې له پښو پاتې ناروغان بايد وويشل شي. داسې برېښېده چې دوى ټولو داسارت د سختيو په وړاندې چې دم په دم زياتېدې، ټينګار کوى، دغه ټينګار دوى د خوښۍ او يا تريو تندى دښودلو په بڼه ښوده. هرکله چې به خبره، ورځني ژوند او حال ته ورسېده، بيا يې خبره سره بدلوله.

ډېر وخت تير شوى و چې لمر لويدلى و. په راڼه آسمان کې ځاى ځاى ستوري ځلېدل. سرې نيمې مياشتې چې نوى يې سر راهسکاوه لکه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اورنۍ لمبې په شان د آسمان په لمنه کې خوره شوې وه. د سپوږمۍ پلوشو ډاګونه روښانه کړي و. لمر لويدلی و ، خوشپه لا پوره خوره شوې نه وه. پيير د خپلو نويو دوستانو له مينځه پاڅېد ، د اور له مينځه ، د واټ بلې خواته چې ويل کېدل، هلته اسير سرتيري ځای پر ځای شوي دي، ورواوښت. غوښتل يې چې له هغوی سره څه د زړه خواله وکړي، خو هغه، فرانسوي پيرې پر ېښښود او بېرته راستون شو.

پيير، بېرته راستون شو ، خو هغه د نغري څنګ ته کېناست او نه د خپلو ملګرو خواته بلکې هغه د ګاډۍ خواته پر سړه ځمکه کېناست، پښې يې راټولې کړې، سر يې ګريوان ته کړ. تر ډېرې مودې په خيالونو کې ډوب ، همداسې په کراره کېناست. پيير ته هېڅ چا مزاحمت نه کاوه. ناڅاپه يې خنديدل پيل کړل. هغه په ډډ ، خواږه او لوړ آواز داسې په لوړه خنديده چې خلکو له هرې خوانه په حيرت او تعجب پام وراړاوه او دغې عجيبې او بې سارې خندا خاوند ته يې ورکتل.

پيير په کړس کړس او لوړه خندل:هه ها.. خه خا... ها ها ها... او له ځانسره په لوړه غږېده:

-سرتيرو نه پرېښودم، زه يې ونيولم او هلته يې بندي کړم. هغوی زه اسير کړی او ساتلی وم. څوک ؟ زه يې اسير کړی وم ؟ زه ؟ زه يې ؟ زما ابدی روح ! ها هاها، خاخاخا !

داسې يې په کړس کړس خندل چې اوښکې يې له سترګو ښکته شېوه وې.

يو څوک پاڅېد ، ده ته ورغی چې وګوري ، دغه عجيب سړی په څه پورې خاندي. پيير نور نه خنديده، پاڅېد ، له دغه ځيرمن سړي نه لرې شو او خپل شا او خوا يې وڅارل.

هغه ستر پوځ چې د خلکو له ګڼې ګونې، غږېدا ، د نغريو د سرو لمبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ترکهاري او شر و شوره نا آرامه و، کرار کرار آرامیده. بشپړه سپوږمۍ، ځلېدونکي او لوړه آسمان ته راختلې وه. د پوځ آپلو کروندې، شنېليو او ځنګلونه چې تر دې دمخه تت برېښېدل، اوس لرې لرې، په افقونو کې کرار کرار را ښکاره کېدل. دد غو ځنګلونو لمنې او د کروندو غاړې هغه بې پايه روښانه افقونه وو چې لوړېدل او ټيټېدل او دليدونکو پام يې ځانته وراړاوه. پيېر سر پورته کړ او آسمان ته، دبې پايه ستورو سیند ته چې ټولو سترګکونه وهل، کتل. هغه له ځانسره ويل:

-دا ټول زما دي، دا ټول په ما کې دي او دا ټول زه يم. او دا ټول هغو نيولي، بندي کړي يې دي او په لرګينو کوټو کې يې اچولي دي.

هغه وموسېد، لاړ، د خپلو نورو انډيوالانو منځ ته ورغی او ویده شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

د اکتوبر په لومړیو نېټو کې، د ناپلیون یو بل استازی، کوتوزوف ته راغی او د روغې داسې یو لیک یې راوړ چې ګواکې له مسکو نه لیکل شوی دی، حال دا چې ناپلیون، د کالوژسکایا په پخوانی لاره، له کوتوزوفه وړاندې تللی و.

کوتوزوف دې لیک ته هم د هغه لومړني لیک په شان چې لیورستون راوړی و، هماغه شان ډول ځواب ورکړ، هغه ځواب داسې و:

-د روغې په اړه خبرې ناشونې دي.

تر دې ډېر ژر وروسته، د دوروخوف دایله جاری له پوځه چې د تاروتینې له کینې خوانه وړاندې روان و، خبر راورسېد چې د پروس د پوځ یو شمېر فرانسوي پوځیان، دفومینسکایا په سیمه کې لیدل شوي دي. دغه پوځیان له خپلې قطعې نه جلا شوي او کېدای شي په اسانۍ سره، نابوده شي. سرتیرو او پوځیانو بیا د تکل غوښتنه کوله. دسترې قوماندانۍ جنرالانو چې د تاروتینې آسان بري مست کړي وو، په ټینګار سره له کوتوزوف نه غوښتنه کوله چې د دوروخوف، د ایله جار پوځ وړاندیز ومني، خو کوتوزوف د هېڅ ډول کړو اړتیا نه لیدله.

دوی په پای کې یوه منځګړې پریکړه وکړه او دا هغه چاره وه چې باید شوې وای. یوه وړه پوځې ډله د فومینسکایا سیمې ته ددې لپاره واستول شوه چې پر پروسي پوځ برېد وکړي. لکه وروسته چې څرګنده شوه دغه دنده خورا ګرانه او ګواښمنه وه. هغه دیو عجیب تصادف له مخې دوختوروف ته وسپارل شوه. هغه کمینه او کمکی دوختورف چې هېڅچا دجګړې د خریطو په جوړولو کې د هغه هنر موږ ته نه و انځور کړی. هغه دوختورف چې د پوځونو د مخ ته تګ په لبوالتیا کې د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مېړانــه ، د ســرتيرو د تشــويق لپــاره د ســنگرونو پــه وړانــدې، د هغــه داوربلونو د ښودنې يادونه چا نه وه کړې، هغه دوختورف چې چا مېړنی اوغوڅ نه گڼه، هغـه دوختـورف چې لنډ پاری او بې اند ښښنې گڼل کېـده، هغـه دوختـورف چې د روس او فرانســې پـه ټولـه جگړه کـې، داوستيرليڅې لـه نښتې نيـولې بيـا تـر ۱۸۱۳ کالـه پـورې، هرځـای او هرچېرې چې سختې، وې او گوا ښمنه قومانده، ټول ده ته ورپه غاړه وې. داوستيرليڅ په جگړه کې هغه وروستی څوک و چې د اوگيست دنهر لـه سيمې راوزي. د پـوځ بيـا راټولـو تـه متې رانغاړي. هغـه وخت چې ټول تښتې، وژل کېږي. د پوځ په پاتې شونې کې ، آن يو جنرال هم نه و، چې د پوځ د ښلابښلو کنډکونو د تالا والا کېدو او تيت او پـرک کېدو مخه ونيسي. دوختورف د توان په اندازه هغه منظموي او له نابودی، يې مخه نيسـي. پـه سيمولينسـک کـې د نـاروغې اوتبې، سره سره لـه شلو زرو سرتيرو سره مل دفرانسوي پوځ پـه وړاندې وردانگې او دښار ددفـاع غږ کوي. پـه سيمولينسـک کـې هغـه د ملاخو ، د دروازې ترشا ، هغـه لا د سختې تبې نـه متې سترگې پټې کـړې نـه وې چې پـر ښـار د توپـونو د سـختو ډزو نـه راويښ او ټولـه ورځ يـې لـه سيمولينسـکه دفـاع وکـړه. دبارادينو په جگړه کې چې کله باگراتيون ووژل شو او زمورړد پـوځ د کين اړخ له لسو زرو تنو سرتيرو نه په سلو کې نوي وگړي ووژل شول او دفرانسې ټول تـوپچي قـوت همـدې پلو تـه قوماندشوي و. همدا بې ارادې او پـڅ دوختـوروف، بيـا هلتـه ورلېږي. کـه څـه هـم نبـړدې و چې کوتوزوف خپل تکل بدل کړي او بل څوک هلتـه واستوي، خو بيـا هم پـه خپلې دې پريکړې درېږي او پـه خورا تلوار دی، دغې گوا ښمنې دندې تـه گمـاري. دغـه کمکـی ځاني او پټ خـولي دوختـوروف، بـارادينو تـه ورځي او پـه دغې جگړه کې دروسي پوځ پـه خـورا سـترو ويـاړو بـدلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ په دېرو شعرونو او داستانونو کې، د دغو جګړو دډېرو اتلانو نومونه انځور شوي دي، خو د دوختورف دنامه یادونه هېڅچا نه ده کړې.

اوس بیا دوختورف، فومینسکي ته، بیا کمکي یا رسلاف ته چې له فرانسویانو سره زموږ وروستۍ نښتې هلته شوي دي، واستول شو. هغه ځای ته چې، په برالا او ځرګنده هلته فرانسوي پوځیان وژل کېږي او پوځ تالا کېږي. موږ ته ډېر کسان د دې جګړې د اتلانو او نوابغو په نامه انځور شوي دي، خو د دوختوروف په اړه یوه کلمه هم چا ویلې نه ده او که چا څه یادونه هم کړې وي، هغه هسې تش په نوم او په شک او ګمان کې یاده شوې ده.

داسې برېښي چې د دوختورف په هکله دغه چوپتیا ، بیا هم د هغه د لوړتیا ښه ده....

د اکتوبر په لسمه، په هغه ورځ چې دوختوروف فومینسکي ته د رسېدو په نیمایي لاره کې، د دې لپاره د اریسوا ، په کلي کې تم شو چې ځان د هغو سپارښتنو عملي کېدو ته چمتو کړي چې ده ته ورکړل شوي وي. فرانسوي پوځ، له خپلو ټولو، الو ګلو او ګډ وډ خوځون سره په بشپړه توګه ځان د میورات سنګرونو ته ورساوه. او داسې برېښیده چې جګړه پیل کړي، خو پرته له هغه چې دلیل یې په ډاګه شي، ناڅاپه یې خپله لاره د کالوژسکایا د نوي واټ پلو ته ورکړه کړه او د فومینسکي په سیمه کې چې تر دې پورې یوازې یو بروسو ، هلته ولاړه وه، دېره شول. دوختوروف، په دې وخت کې له دوروخوف نه پرته د فیګنز او سیسلاوین، د دوو نه چندان ګڼ شمېرو پوځونه مشري هم کوله.

د اکتوبر په یوولسمه، سیسلاوین له خپل یوه فرانسوي اسیر سره په اریسوا کې خپل قوماندان ته راغي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه فرانسوي اسير ويل دی فومينسکې ته نن راغلی دی. دفرانسويانو دغه پوځ ، د هغو دسترو پوځونو مخکښ قوت او ناپليون هم له هغو سره دی. ده ويل ، پنځه ورځې کېږي چې دغه پوځ له مسکوه راخوځېدلی دی. په هماغه ورځ له باروفسکی نه يوه راغلي کليوال وويل چې ده په خپلو سترګو وليدل چې ستر پوځ ښار ته ورننوت. د دوروخوف د پوځ څو تنه قزاقانو وويل چې دوی څو فرانسوي پوځي ډلې وليدلې چې د باروسک پلو ورانديٍ لاړې. له دې ټولو خبرو نه يوه خبره څرګنديده او هغه دا چې، په هغه ځای کې چې دوی د يوې فرانسوي قطعې انتظار درلود ، ټول فرانسوي پوځ چې مسکو نه راوتلی دی، دلته راټول شوی او دکالوژسکايا د زاړه واټ، ناڅرګندې لارې ته برابر شوي دي. دختوروف، له دې امله چې حالت يې چور ناڅرګند و ، دهېڅ ډول پريکړې تکل نه شو کولای او نه پوهېده چې په دې وخت او حالت کې دده دنده څه ده. ده ته قومانده شوې ده چې په فومينسکې بريد وکړي، خو دا قومانده هغه وخت ورته شوې وه چې هغه د بروسو له قطعې نه پرته بل څوک نه و ، حال دا چې اوس د فرانسې ټول پوځ هلته راکوټه شوي و.

ايرمولوف غوښتل چې د خپلې پېژندنې او تکل له مخې، پريکړه وکړي، خو دوختورف ويل چې دستر قوماندان ، دقوماندې نه پرته به بله پريکړه او کار نه کوي.

ددې چارې د سرته رسولو لپاره دوی يو ځيرک افسر بالخوويتينوف، ټاکلی و چې دليک د رسولو ترڅنګ يې بايد په ښو خبرو او ويناوو کې هم هرڅه ويلي وای.

د شپې له يولسو بجو نه تېرې وې چې بالخوويتينوف ، د ليک سره مل شفاهي سپارښتنې تر لاسه او ديوه قزاق په ملتيا يې يو زياتي آس هم له ځانسره واخيست او د سترې قوماندانۍ په لور وخوځېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶

دمني تپه تياره او توده شپه وه. څلورمه ورځ وه چې باران ورېد.

بالخوويتينوف، تر دوه واره آس بدلولو او ديرش ورسته واټن، ختو او چيکړو ډکې لارې نه وروسته ، ديونيم ساعت په موده کې، تر يوې بجې نه وروسته، دليتاشوفسکي سيمې ته ورسېد.

د هغې دروازې مخې ته چې ديوال پر لوړه برخه يې ليکل شوي و:

-ستره قوماندانې !

له آسه راکوز شو ، آس يې پرېښود او تياره دهليز ته ورننوت. يو څوک هلته، په هغه تپه تياره کې په ستمېدو ستمېدو پاڅېده، ده هغه ته ويل:

-نوکريوال جنرال ته ، مهرباني وکړئ ، ژر وواييئ، ژر ! ډېر مهم خبر دی. چوپړ له خوا خوږې نه په ډکه ژبه وويل:

- له پرون شپې راهيسې ناروغ دی او درې شپې کېږي ويده شوی نه دی. تاسو لومړی تورن صاحب راويښ کړئ.

بالخوويتينوف، په تياره کې لکه ړوند ، هغه دروازې ته چې ورته پرانستل شوې وه، ورننوت او وې ويل:

-ډېره مهمه خبره ده، له جنرال دوختوروف نه راغلی يم.

چوپړ تر هغه دمخه وخوځېد او يو څوک يې له خوبه راويښ او ه:

-والاحضرته ! والاحضرته ! يوريبار راغلی دی.

ديوچا خوبولی آواز وويل:

-څه شي ؟ څه شي ؟ دچا له خوا ريبار ؟

بالخوويتينوف، په تپه تياره کې هغه څوک چې له ده نه يې پوښتنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوله، نه لیده، خو د هغه له غږه یې تصور کاوه چې هغه به کونوفینځین نه وي.

ده وویل:

- ددوختوروف الکسي پیتروویچ، ریبار ! ناپلیون د فومینسکې په سیمه کې دی.

راوینس شوي سړي سا وویستـه او وغځېد ، هغـه چې پـه تیاره کې ګواکې څه لټول وويـ

-- خبره داده چې زړه مې نه غـواړي، هغـه راوینس کـړم. ناروغـه دی، کېدای شي دا خبرې هسې آوازې وي.

بالخوویتینوف، وویل:

- ګـورئ پیغـام دی ! ماتـه سپارښـتنه شـوې ده چـې سمدلاسـه یـې نوکریوال ته ورسوم.

-صبر وکړئ چې شمعه ولګوم.

خوبولي سړي چوپړ ته مخ ورواړاوه او وې ویل:

-هېڅ معلومه نه ده، دا ته لعنتي، دا شیان چېرې منډې.

دا سړی د کانوفنیځین یاور، شیربینین و. هغه غږ کړ:

-پیدا مې کړ، پیدا مې کړ.

چوپړ اورلګیت ولګـاوه او شـیربینین شـمعه دانـۍ لټولـه. هغـه پـه کرکې وویل:

-دا څه مرداري ده.

بالخوویتینوف، د اورلګیت دشغلو پـه رڼا کـې د شـیربینین ځوانـه بشره ولیدله، د هغه شمعه په لاس کې وه. هلتـه ګوښـی یـو سـړی پـروت و، هغه کونوفینځین و...

شیربینین له استازي نه لیک واخیست او وې پوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- بالخوویتینوف، وویل:
- خبر رښتیا او سم دی. اسیران، قزاقان او جاسون ، ټولو په یوه آواز یوه خبره کوي.
شیربینین وویل :چاره نه شته، باید راویښ یې کړو. هغه پاڅېد او د هغه سړي خواته چې خولۍ پر سر وه او تر پوځي کوټ لاندې ویده و ، ورغي او غږ یې پرې وکړ:
-پیوتر، پیترویچه !
خوانوفینځین هېڅ ونه ښوریده.
یاوربیا وویل:
-ستره قوماندانې !
هغه وموسېد او تصور یې کاوه چې په دې خبره به هغه هرو مرو راویښ شي. او په رښتیا هم په خولۍ کې مرور ل شوی سر، سمدلاسه رالوړ شو.
دکانوفنیځین په ښکلې او مالګینه څېره کې چې غومبوري یې له تبې تک سره اوښتي وو ، د هغه خوبولې مستي او ویښتیا چې سخته نا انډوله بربېښېدل، ره ګډ شول، خو ناڅاپه وربړدید ، ټکان یې وخوړ او څېرې آرام حالات پیدا کړ. د شمعې له رڼا نه یې سترګې وبرېښېدې او په تلوار یې وپوښتل:
- ښه ! خبره څه ده ؟ د چا ګزارش دی ؟
ددې په لړ کې چې افسر ته غوږ و ، لیک یې پرانست او هغه یې ولوست. هغه یې لا ترپایه لوستلی نه و چې خپلې پښې یې چې وړینې جورابې یې اغوستې وې، پر ځمکه کېښودې او د بوټ په پښو کولو یې پیل وکړ. بیا یې خپله د خوب خولۍ له سره پورته کړه، د خپل ټیک (شقیقې) ویښته یې منځ کړل او خپله پوځي خولۍ یې پر سر کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ته خو ژر راغلې، درځه چې جلالتماب ته ورشو !

کانوفیڅین ، سمدلاسه پوه شو چې رارسېدلې خبر ډېر مهم دی او په رسولو کې یې باید ځنډ ونه شي.

دا ښه کار و او که بد ، په دې اړه یې هېڅ فکر ونه کړ. هغه ته دا هېڅ مهمه نه وه. هغه د جګړې ټولو چارو ته ، نه د منطق او تفکر بلکې په بل ډول کتل. د هغه په روح کې یوه ژوره او نا ویل شوې عقیده وه او ده باور درلود چې ټولې چارې به سمې شي، خو په دې باور باید باور ونه شي. ده به ویل چې په دې خبره هېڅ باور په کار نه دی بلکې یوازې او یوازې باید کار وشي. هغه کار کاوه او دا کار یې داسې کاوه چې خپل ټول توان او قوت یې تر هغه ځاراوه. پیتر پېترویچ کانوفنیڅین هم د دوختورف په شان، تا به ویل، یوازې د نزاکت له مخې د۱۹۱۲ کال د اتلانو په ډله کې نیول شوی و. هغه اتلان لکه: بارکلي، ریفسکي، ایرمولوف، پلاتوف او میلارادوویچ وو. هغه هم د دوختورف په څیر دلږ استعداد او لږو اطلاعاتو خاوند بلل شوی و. کانوفنیڅین هم د دوختورف په څیر هېڅکله د جګړې کړنلارې نه جوړولې، خو تل به په هغو ځایو کې و چې تر ټولو نه زیاتې سختۍ او کړکیچ به و. تر هغه چې د کشف نوکریوال جنرال ټاکل شوی نه و ، تل به یې، آن د ویدو کېدو په وخت کې هم د کوټې دروازه پرانیستې وه. هغه سپارښتنه کړې وه چې د هر ریبار د رارسېدو په وخت کې دې راویښ کړي. د جګړې په وخت کې به تل تر اور لاندې و او له همدې کبله به کوتوزوف، هغه ملامتوه او ډاریده به چې کوم کار پسې یې ولېږي. هغه هم کټ مټ د دوختورف په څیر د ماشین هغه غوره پرزه وه چې له شر او شور او کړپ او کړوپ نه پرته یې خپل کار کاوه.

کانوفینڅین چې په هغه تپه تیاره او لمدبنه شپه کې له خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جونګړې راووت، تندي يې د هغه درد له امله تريو کړ چې په ککرۍ کې يې د ناوړه خيالونو د ګرځېدو له امله، احسا ساوه. هغه په دې اړه فکر کاوه چې په ستره قوماندانۍ کې به اوس لوړ پوړې چارواکي، ددې خبر په اوريدو ، څه الهګوله جوړه کړي، په تيره بيا بينيګسين چې د تاروتينې تر جګړې وروسته ، له کوتوزوف سره غوښه او چاړه شوي وو. هغه فکر کاوه چې هغه به ددې خبر په اوريدو څه کوي ؟ څه نانډرۍ به پيل شي ؟ څه قوماندې به ورکړل شي ؟ او څه سپارښتنې به ناوړې وګڼل شي ؟ که څه هم دی په دې ښه پوهېده چې له دې نه پرته هرڅه ناشوني دي، خو بيا هم دغو احساساتو دی ډېر زوراوه.

په رښتيا هم کله چې هغه د خبر د رسولو لپاره د جنرال تول ، کوټې ته ورننوت، تول سمدلاسه هغه جنرال ته چې له ده سره په کوټه کې اوسېده، د خپلو خيالونو او تصوراتو په ويلو پيل وکړ، کانوفينځين چې په پټه خوله هغه ته غوږ غوړ و ، ناچاره دې ته اړوت چې ورته وو ايي:ښه به دا وي چې ژر تر ژره جلالتماب ستر قوماندن ته ورشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷

کوتوزوف، د ټولو نورو سپین ږیرو په څیر د شپې لږ ویده کېده، هغه به د ورځې تل خو ناڅاپه څوشېبې سترګې پټې کړې. د شپې به هغه پرته له دې چې دریشي وباسي، پر خپل کټ وغځېد او زیاتره وخت به یې سترګې همداسې رنې خو په فکرونو کې به ډوب و.

اوس هم همدغه شان پر خپل کټ غځېدلی او خپل دروند او لوی سر یې په خپلو څوربو لاسونو کې کلک نیولی، په خیالونو کې ډوب او په هماغې یوې سترګې یې تپې تیارې ته کتل.

له هغه وخته چې بینیګسین له ټولو اک سره دلیکونو، لیکل پیل کړي وو او په قوماندانۍ کې تر ټولو نه واکمن چارواکی ګڼل کېده له ستر قوماندان سره یې له مخامخ کېدونه ډډه کوله. کوتوزوف هم آرامه او په کرار شوی و او چا هغه ته نه سپارښتنه کوله او نه یې دې ته اړاوه چې خپل پوځونه بې ګټې جګړې ته قوماندې کړي. هغه له ځانسره په دې اړه فکر کاوه چې د تاروتینې تر جګړې او ترجګړې نه یو ورځ مخکې پېښو نه چې لا تر اوسه یې غمرلی اغیز پاتې و او دی یې زوراوه، باید دعبرت درس او پایله اخېستل شوې وې.

کوتوزف فکر کاوه:

-هغوی باید په دې پوه شي چې زموږ له خوا د یرغل پیل به، بری ونه لري. زغم او وخت زما پیاوړي جنګیالان دي. هغه په دې پوهېده چې شنې منې باید له ځانګو را ونه شکول شي.. منې چې پخې شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خپله رالوېږي. که منه له ونې خامه راوشکول شي، هم منه خرابېږي او هم غاښونه برېښوي. هغه د يوه تجربه لرونکي او عمر خوړلي ښکاري په څير په دې پوهېده چې ځناور تېپي دی، داسې چې يوازې د روس ملت په خپلې پياوړتيا او ځيرکتيا کولای شي ه داسې څوک تېپي کړای شي، خو دا لا په ډاګه نه وه چې دغه تپ مرګني دی او کنه ؟ کوتوزوف، د ناپليون دځانګړو استازو، لوريستون او بيرتيليم په رارسېدو او د خپلو جنګيالو له خبرونو نه، څه کم په دې ډاډمن شوی و چې هغه مرګني تېپي شوی دی، خو دا بايد په ډاګه شوی وای او ويل به يې چې د دې چارې لپاره بايد صبر وشي.

کوتوزوف، له ځانسره وويل:

-هغوی ټول غواړي تر هر چا دمخه ور ودانګي او وګوري چې ښکار څنګه مري، مګر صبر وکړئ، هر څه به وګورئ. ټولې ښودنې او بريدونه، خو دا ټول د څه لپاره ؟نو دا ټول د څه لپاره ؟ټول غواړي ځان وښيي، هغوی ټول غواړي بريد وکړي، له جګړې نه خوند واخلي او امتياز ترلاسه کړي. داسې برېښي چې هغوی له وينو خوند اخلي، هغوی ټول هغو ماشومانو ته ورته دي چې څوک د هغوی له خبرو او کړو نه، نه پوهېږي، دا ټول اخ او ډب ولې او د څه لپاره و، ځکه هغوی ټول غواړي دا په ډاګه کړي چې دوی څومره ښه جنګېږي ، خو اوس خبره په دې کې نه ده.

څه بې ساري، ښکلي وړانديزونه او کړنلارې دي چې دوی ټول يې ماته نه وړاندې کوي. هغوی فکر کوي چې کله دوی دوه درې واره څه تصادفي کړنلارې جوړې کړي(هغه پوځي کړنلاره ورياده شوه چې په پترزبورګ کې يې جوړه کړې وه)ټولې چارې به جوړې وي، حال دا چې د تصادفاتو ونډه خورا زياته وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې جرې پوښتنې ته ځوک ځواب ويلې نه شي چې ايا د برادينو په جګړه کې دښمن ليدلی تپ مرګنی و او کنه ؟ دا يوه مياشت کوتوزوف هم دې خيالونو ډوب کړی و. له يو پلو فرانسويانو مسکو لاندې کړی و او له بله پلوه کوتوزوف دا په ډاګه احساسول ، هغه ګوزار چې ده او د روس ټول اولس دښمن ته ورکړی دی، بايد مرګنی وي، خو دې خبرې بيا هم ثابتول غوښتل.

په دې توګه دی يوه مياشت سترګې په لاره پاتې شو ، څومره به چې وخت زيات تيريده ، په هماغه کچه به يې زغم کميده . هره شپه به چې پر خپل کټ پريوت، هغه څه به يې کول چې ځوانو جنرالانو به کول او دا هغه څه وچې ده به تل د هغو له امله هغه ځوان جنرال غندل او ښکنځل. ده به هم خيال پلو واهه چې د کوم تصادفي پېښې له امله ناپليون وژلی شوی وي. هغه به دځوانانو په څير خيال پلوونه وهل ، خو دده او هغو دخيال پلوونو ترمنځ توپير په دې کې و چې ده به په دغو خيالو کې کومه پريکړه نه کوله، که څه هم دده ددغو خيالونو شمېر له يوه نه نيولې، بيا تر دوو او تر زرګونو پورې وو. څومره به چې دی په دې خيالونو کې ډوبيده، په هماغه کچه به ددغه خيالونو تصور زياتېده. هغه به د ناپليون د ټول پوځ يا يوې برخې دخوځون بېلابيل ډولونه تصورول:

- دساري په توګه د پترزبورګ پلو ته ددغه پوځ ورخوځېدل، پر ښار د کېدونکي مخامخ يرغل يا د هغه کلابندول ، آن په دې اړه به يې فکر کاوه چې ناپليون به دده خپله وسله دده پرضد کاروي(له هغه څه نه چې دی له ټولو نه زيات ډاريده). ده به فکر کاوه چې ناپليون به په مسکو کې پاتې او هلته به ځای پر ځای شي. او کله کله به دې اند ښېنې زوراوه چې د ناپليون پوځ به د ميدين او يوخنوف، سيمو ته به شا ولاړ شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو یوازینی څه چې ده یې اټکل نه شو کولای، هماغه پېښ شول، یعنی له مسکو د ناپلیون د وتلو نه وروسته د ناپلیون د پوځ لـه الـه ګـولـې او سر سامتوب نه ډکې لومړۍ لسې ورځې وې.

دا د ناپلیون د پوځ هغه خوځېدا وه چې د فرانسې د پوځ د بشپړې نابودۍ او تالا والا کېدو لاره یې آواره کړه. دا هغه څه وچې کوتوزوف، آن د هغه تصور هم نه شو کولای.

دبروسې، د پـوځ پـه اړه د دوروخـوف ګـزارش، د نـاپلیون پـوځ د خوارۍ او دربدرۍ په هکله د پارتیزانو خبرتیاوې او هغه آوازې چې لـه مسکوه د فرانسوي پوځ د وتلو پـه بـاره کې خورې وې. دې ټولو ددې معنـی لرلـه چې دفرانسې پـوځ مـات شوی، د وتلو لاره لټوي او ځان تېښتې ته برابروي، خو دا یوازې تصورات وو او آوازې چې د ځوانانو د بوختیا لپاره وي، نه د کوتوزوف لپاره. هغه د خپل شپیته کلن ژوند د تجربو له برکته په دې پوهېده چې تجربې ژوند کوم لـور تـه سیخه وي. هغه په دې پوهېده، که یو څوک دیوې خبرې پلوي یا غوښتونکی وي، څومره به هغه وکولای شي، هغه په خپله خوښه بدل کړي. داسې یې بدل کـړي لکـه دی یـې چـې غـواړي او دده خوښـه وي. او همدغـه کسـان پـه څومره آسانۍ د خپلې خوښې څه ته مخ اړاوي. له دې کبله هر څومره بـه چې هغه له دغو آوازو او تصوراتو سره لېوالتیا ښودله، ده بـه ځانتـه پـه هماغه کچه ډاډ ورکاوه چې هغه ونه مني. دغو خبرو، د هغه ټول روح او روان په ځان اخته کړی و. هر هغه څه چې دغـو خبـرو پـورې اړه نـه لرلـه، دده لپاره هېڅ ډول پـه زړه پـورې نـه وه. دسترې قوماندانۍ لـه مشرانو سره دده جرګې مرکې، هغه لیکونه چې له تاروتینـه یـې مېـرمن سـتایل، ته لیکل. درومانونو لوستل، د ویاړونو ښېنل، له پترزبورګ سره لکینـه او هغو دلیکنو او اخېستنه او داسې نور او نور دده لپاره د ژوند پـه بـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنی خبرو بدلې شوې وې، خو دفرانسویانو ماته چې یوازې ده یې اټکل کړی و، دده د زړه یوازینۍ لېوالتیا او خوشالی وه.

داکتوبر دمیاشتې د یوولسمې په شپه یې، سر په لاس ایښی و او په همدې اړه په خیالونو کې ډوب و.

په ګاونډ کوټه کې د ټول، کانوفنینځین او بالاخویتینوف د ګامونو غږ وا وارېدل شو.

فلید مارشال پرهغو غږ وکړ:

- های، څوک یاستئ ؟

دننه راشئ ! راځي ! څه خبرونو دي ؟

تر هغه چې چوپړ شمعه لګوله، جنرال تول، دلیک ټوله موخه هغه ته وویله.

کوتوزوف وپوښتل:

- دا لیک چا راوړی دی ؟

خو چې کله شمعه روښانه شوه، تول، د ستر قوماندان د سړې او ناخوځنده څېرې نه ټکان وخوړ.

-په دې کې هېڅ شک نه شته، جلالتمابه !

-ورغږ کړئ ! ورغږ کړئ چې دلته راشي !

کوتوزوف ناست و، یوه پښه یې لاندې ځوړنده کړې وه، بله پښه یې داسې خپل ځان لاندې ورټوله کړې وه چې خپله پړسېدلې، لویه ګېډه یې پرهغه ور ایښې وه. خپله جوړه سترګې یې لاپسې ددې لپاره تنګه کړې وه چې د دوختوروف له خوا رالېږل شوی استازی، ښه وګوري. داسې ښکارېده چې هغه غوښتل، د هغه په بشره کې، د هغه پټې اند ېښنې ولولي.

د خپل کمیس پرانتې ګریوان یې، دټټر پر سر راټول او وتاړه او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

آرامه او عمر خوړلي آواز یې دوختوروف ته وویل:

-وایه! وایه ګرانه! راواندې شه! رانږدې شه! وایه څه خبر دی راته راوړی دی؟ ښه! وایه، ناپلیون له مسکوه لاړ؟ دا رښتیا دی، څنګه؟

بالاخویتینوف لومړی ټول هغه څه، په هر اړخیزه توګه ده ته وویل چې ده ته یې د ویلو سپارښتنه شوې وه.

کوتوزوف د هغه خبره پرېکړه:

-وایه، ژر ژر یې وایه! دا کرار کرار غږېدل دی، اور را لګوي.

بالاخویتینوف، خپلې خبرې پای ته ورسولې او لارښوونې ته سترګې په لاره چپ شو. جنرال تول، غوښتل چې څه ووایي، خو کوتوزوف یې خبره پرې کړه. ده خپله غوښتل څه ووایي، خو ناڅاپه یې بشره بدله او ګونځې ګونځې شوه. لاس یې د تول، خواته وروغځاوه، مخ یې بلې خواته واړاوه او د خپلې کوټې پلو ته یې چې یو شمایل په کې راځوړند او تر نورو برخو څه تیاره غوندې وه، ور کتل.

لاسونه یې پر یو بل کېښودل او په رېږدیدونکي آواز یې وویل:

-لویه خدایه! زموږ خالقه! تاسو زموږ دعا ومنله!

روسیه دې وژغورله! تا نه مننه او شکر کوم. لویه خدایه! لویه خدایه!

او وې ژړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸

د دغه خبرله اوريدو نه، بيا د جګړې تر پای ته رسېدو پورې د کوتوزوف ټولې هلې ځلې يوازې د دې لپاره وې چې که زور وي، که په هيلو، ځيرکۍ يا زاريو ، د دښمن پر پوځ چې په خپل سر د تباهۍ پلو روان و، د خپل پوځ د بې ګټې يرغل او نښتې مخه ونيسي.

دوختوروف، د کمکي يارسلاو پلو ته ځي ، خو کوتوزوف د ټول پوځ خوځون کرار او آرامـوي، د کالوژسکايا د پرېښودو قومانده ورکوي، ځکه له هغه ځايه وتل، په پوره توګه شوني بريښېده. کوتوزوف، په هرځای کې شاتګ کوي، خو دښمن د هغه شاتګ ته انتظار نه باسي، هغه شاته تښتي، چور مخالفې خوا ته.

د ناپليون تاريخ ليکونکي مورږ ته په تاروتينې او کمکي يارسلاو کې د هغه جګړيز ماهرتونو انځورونو باسي او دا تصور وړاندې کوي او وايي که ناپليون د روسې ښه فصل لرونکي، حاصل لرونکي جنوبي ولاياتو ته ورننوتلای وای، څه به پېښ شوي و ؟

خو دوی دا نه وايي چې هېڅ شي او هېڅ څوک ، د دغو جنوبي حاصل راوړونکو ولاياتو د تګ خنډ نه وو (ځکه روسي پوځ د دغه لارې ازادې پريښې وې) دغه مورخين دا هېروي چې ناپليون هېڅ شي ځکه نه شو ژغورلی چې د هغه پوځ په خپله لا هماغه وخت د ځان ت د تباهۍ شرايط برابر کړي وو. ځکه د دغه پوځ پر مسکو له ولکې سره سم د خوړو او کالو بې ساري زېرمې تر لاسه کړې، نه يوازې دا چې وې نه شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای هغه وساتي بلکې هغه يې تر پښو لاندې تالا والا کړې. هغه پوځ چې سميلينسک ته په رسېدو ، ددې پر ځای چې د غه نعمتونه وويشي، پر هغوی يې شوکې ګډې کړې. نو دغه پوځ کالوژسکايا ولايت ته په رسېدو څنګه او ناڅاپه کولای شول، سم خلک شي، حال دا چې د کالوژسکايا اوسېدونکي، هماغه شان روسان و ، لکه دمسکو اوسېدونکي. لکه هماغه شان چې په مسکو کې اورونو ښار سوځاوه، هلته هم اورونو هرڅه سوځول.

دغه پوځ هېڅ چېرې او اصلا اصلاح کېدونکی نه و. هغه دبارادينو له جګړې نه نيولې بيا دمسکو تر تالان او غلا پورې، په ځان کې د ماتولو او خوساکولو کيمياوي ځانګړتيا لرله.

دغه وګړي، دپخواني پوځ پوځيان له خپلو مشرانو سره، پرته له هغه چې خپله پوه شو ، هر څوک هرچېرې ا و هر پلو تښتېدل (خپله ناپليون او بل هر سرتيري)يوازې يوه هيله لرله، هغه دا چې دی په خپله دغه ګډ وډ حالت نه، چې په پوره توګه په هغه نه پوهېدل چې څومره ژر کېږي، ځان وباسي.

يوازې له همدې کبله و چې په کمکی ياروسلاو کې دجګړېز شورا په جوړه شوې غونډه کې، د جنرالانو دنظر غوښتنې په لړ کې چې هر چا خپل اند څرګندا وه، کله د ساده سرتيری موتن وغږيد ، د هغه نظر، بې قدره نظر وګڼل شو ، که څه هم د هغه نظر د ټولو په زړه کې و او هغه په ډاګه څرګند کړه او وې ويل چې څومره ژر کېږي، بايد ژر ترژره له دې ځايه ووزي، ټولو خوله پټه کړه او هېڅ چا ، آن ناپليون ددغه ترخه حقيقت په وړاندې چې ټولو ماته خوړلې ده، څه ونه ويل .

که څه هم دوی ټول د وتلو په اړتيا پوهېدل، خو دتېښتې منل دوی ته شرم برېښېده. يوازې يو بهېرنی ټکان په کار و چې دغه شرم مات

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي او د غه ټکان د اړتیا په وخت کې راپیدا شو او دا د ټولواک د رانړوتلو په وخت د (ټولواک دهورا) نارې وې.

بله ورځ تر جګړېزې جرګې وروسته ناپلیون، سهار وختي په دې پلمه چې غواړي د جګړې لومړۍ کرښې، هغه هم پخوانۍ او راتلونکې کرښې وګوري. هغه له خپلو مارشالانو او چوپړانو سره یوځای د سرتیرو په منځ کې، د هغو منځنۍ کرښې ته ورغي. یرغلګر قزاقان چې د تالان او غنایمو په خیال کې و، ټولواک ته خورا نږدې شوي او کولای شول، هغه اسیر کړي. خو هغوی ، ټولواک اسیر نه کړ. ځکه ددوی حرص د هغه دژغورنې سبب شو. یعنې هماغه څه و چې د فرانسوي پوځ د تالا او تباهۍ سبب شوي و. هغوی د ناپلیون د اسیرولو پرځای ، غنایمو او تالان ته مخه کړه او ناپلیون ځان له دوی نه وژغوره.

کله چې د دون زامنو(قزاقانو)کولای شول، ټولواک ناپلیون، د خپل پوځ په منځ کې اسیر کړي، دا څرګنده شوه چې هغه له چټکې تېښتې پرته ، هغه هم له خورا نږدې لارې نه، بل څه کولای نه شو. ناپلیون چې هم له خپلې هغې راوتلې څلویښت کلنې خېټې سره، نور هغه پخوانۍ چمتوالي او زړورتیا نه لرله .. په دې خبره پوه شو. د قزاقانو نه پیدا شوي ډار چې ناپلیون یې پسې اخستی و، سمدلاسه یې د سرتیری موتن خبره ومنله او د تاریخ لیکونکو د وینا له مخې یې د سمیلینسک پلو خپل پوځ ته د شاتګ قومانده ورکړه.

دا چې ناپلیون د موتن د سرتیري ونیا ومنله او پوځ یې شا ته تګ ته اړوت. د هغه د پریکړې دلیل نه و بلکې پر ټول پوځ کې د هغه اغېز کوونکې قوت دلیل و چې هغوی یې د موژاسکې د واټ پر لور خوځاوه او هم مهاله یې پر ناپلیون هم اغیز کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹

کله چې انسان په خوځښدا کې وي، هغه تل د دغه خوځښدا لپاره يوه موخه ټاکي. د دې لپاره چې انسان وکولای شي د زرو(۱۰۰۰) ورستو مزل ووهي، بايد هيله مند وا وسي او فکر وکړي چې د غه مزل ته د رسېدو سره به يو ښه او په زړه پورې ځه ته رسېږي. هغه بايد د د اسې يوې نيکمرغۍ مينې تصور وکړي چې په ده کې د تګ تلوسه راو تخنوي.

د فرانسويانو لپاره ، دغه مينه، ديرغل او پرمختګ په وخت کې، د مسکو لاندې کول او د وتلو او شا ته تګ په وخت کې خپل وطن ته بېرته رسېدل و ، خو وطن ډېر ډېر لرې و. او د هغه مسافر چې زر ورست مزل يې تر مخه دی، دې ته اړوزي چې خپله موخه او تکل هېر کړي او ځانته ووايي:

- تر څلويښت ورست مزله وروسته نن بايد ، د دې شپې د تيرولو ځای ته ځان ورسوي. لومړی مزل، دده د ويده کېدو ځای چې دده د وروستي مزل نښې او موخه تتوي او د مسافر ټولې هيلې او غوښتنې په ځان کې رامروړي. هغه هڅه او هاند چې په هر انسان کې جلا راڅرګند ېږي د پرګنو په ډله ايز خوځون کې لا پسې ډېرېږي...

دفرانسويانو لپاره د سيمولينسک په پخوانۍ لارې بېرته خوځېدل، وروستی ارمان ددوی خپله مېنه او هغه هم خورا لرې وه او نېږدې موخه چې د ټولو په ارمان بدله شوې وه، د سيمولينسک ښار و. دغه ښار ته د هيله مند مزل په توګه کتل، نه له دې کبله وچې په هغه کې، داړتيا وړ نعمتونه او نوي رارسېدلي پوځونه پريمانه وو(که څه هم د پوځ مشرانو خپلو وګړو ته دغه شان وعدې نه ورکولې، برعکس

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن خپله ناپليون هم په دې پوهېده چې خواره او کالي هلته زيات نه دي) بلکې ديوه هيلمند مزل په څير د سيمولينسک ټاکنه له دې کبله وچې، ددغه ارمان ټاکنې دوی ته دا توان وربښه چې وړاندې لاړ شي او د ربښتينو محروميتونو خوند وګوري. هغوی ټولو، هغه کسان چې پوهېدل او هغه يې چې نه پوهېدل، په يوه کچه ځان په دې تېر ايستل چې د سيمولينسک پلو ته تګ ،. دوی نيکمرغۍ مېښې ته رسوي، نو ځکه ټولو هغې خوا ته هڅه کوله.

فرانسويانو لويې لارې ته په رسېدو سره، په حيرانوونکې پياوړتيا او بې سارې چټکۍ د خپل تصور شوي هدف او موخې پلو په تېښته وو. ددې ترخنګ په ډله ايزه ، يو آواز او د يو مزل پلو ته تګ ، فرانسويانو ته ستر قوت وربښه. د هغوی يووالي يو بل علت هم درلود او هغه علت دفرانسويانو ګڼ شمېروالي وو. د هغوی هماغه بې شمېروالي، ګواکې د فزيک د پوهې دجاذبې دقانون پر بنسټ، د هغوی هر يو جلا جلا ، دځان خواته ورکشاوه او سره يو ځای کول يې. د هغوی سل زره کسيزه ډله ديوه ستر دولت په څير يو ځای خوځېدل.

ددغې ډلې هر يوه، يو ارمان درلود او هغه دا چې اسير شي او په دې ډول ددغې بدمرغۍ له وحشته ځان وژغوري. که له يوې خوا ، دهدف او مزل پلو، د سيمولينسک پلو ته دډله ايز قوت، د هغو هريو ، يوه لورې ته، خوځون ته هڅول. نو له بلې خوا کله چې يو پوځ نه شي کولای ځان ډله ايز اسارت ته وسپاري، که څه هم فرانسويانو له هرې شېبې نه جلا ګټه اخيسته چې يو بل نه جلا او په هرپلمه چې کېږي، ځان روسانو ته ورتسليم کړي. دغه پلمې هغوی ته تل پيدا کېدای نه شوې. هماغه بې شمېروالي، ډله ايز خوځون او دخوځون چټکتيا هغوی له دغو پلمو بې برخې کول. او دفرانسويانو ددغه پرګنيز او بې شمېره وګړو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځون د قوت د رول او اېسارول، نه يوازې د روسانو په واک کې نه و، بلکې د غه کار يې ناشونی کاوه .. له ټاکلی برېده د يوې چارې تيرېدل، او د يو بل ځيز ټوټه ټوټه کېدل د دجلاتوب بهېر چټکولی نه شي..

که هرڅو مره تود خه زياته کړو، د واورې يو غونډاری، نه شي کېدای په يو وار اوبه شي، خو ددې لپاره چې هغه واوره اوبه شي، د هغې لپاره يو ټاکلی وخت په کار دی. ځکه برعکس هرڅومره چې تود خه زياته شي، واوره لا پسې سختېږي.

د روسي پوځيانو په ډله کې، له کوتوزفه پرته، بل څوک په دې خبره نه پوهېدل. کله چې د سيمولينسک له لارې د فرانسوي پوځ تېښته په ډاګه شوه، د کانو فينيځن د اکتوبر د يوولسمې شپې اټکل په رښتيا کېدو شو. د پوځ ټولو مشرانو غوښتل ځان وښيي، مېړني شي، د دښمن د تېښتې خنډ شي، اسيران ونيسي، برېد وکړي او د يرغل غوښتونکي وو.

کوتوزوف په خپل قوت (د هر قوماندان د غه قوت چندان زيات هم نه) هڅه کوله چې د يرغل مخه ونيسي.

هغه نه شو کولای هغه څه، هغو ته ووايي چې نن يې مونږ وايو:

- ولې جګړه؟ ولې د فرانسويانو د تېښتې مخې ته خنډ واچول شي او خپل خلک او بې شمېره بد مرغه فرانسويان ووژل شي؟ ولې؟ دې ټولو ته څه اړتيا ليدل کېږي چې د د غه پوځ يو په دريمه برخه، له مسکوه د يازما، تر سيمې پورې، د لارې په اوږدو کې، په خپل سر ووژل شوي او تالان شوي دي. دا کار د څه لپاره کېږي؟

خو هغه د خپل عمر خوړلي ژوند د تجربو له برکته، هغو ته داسې خبرې کولې چې هغوی نه شو کولي په ژوند کې هم، پر هغو پوه شي. هغه، هغو ته د زرين پله په اړه خبرې کولې. (هغه پل چې تښتېدونکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن پرې تیر شي)هغوی پر ده خندل، پر ده یې لعنت وایه، داړې ورته جینګولې. دا خوا هغه خوا یې ټوپونه ورته اچول او دمړه ځناور پر شا او خوا ګڼه ګونه جوړوله او په ځانستاینو کې ډوب وو.

د ویازما سیمې ته نږدې، ایرمولوف میلادراویچ، پلاتونوف او ځینو نورچې فرانسویانو ته نږدې شول، نه یې شوکولای د خپل غچ اخستونکي احساس مخه ونیسي او دد وو فرانسوي پوځونو مخې ته ورونه دانګي او تالا والا یې نه کړي. هغوی له خپلو دغو کړو نه، دکوتوزف دخبرولو لپاره ، هغه ته یو پاکت ولېږه او دلیک پرځای یې په هغه کې سپین کاغذ کېښود.

دکوتوزوف د ټولو هڅو سره سره چې له بربد نه یې د خپل پوځ مخنوی کاوه، بیاهم د هغه پوځ پر دښمن بربد وکړ او د هغو دتېښتې مخه یې ونیوله. پلو غونډونو ، هغه شان چې کیسې کوي، د ډهل او نغارې په غږیدو کې پر دښمن یرغل وکړي، وې وژل او په زرګونو تنه خپل کسان یې له لاسه ورکړل.

هغوی دهېڅ چا لاره بنده نه شو کړای، څوک یې تالا والا نه شو کړای او فرانسوي پوځ دغه ګوابن ، لاپسې راټول او په اتفاق کړ او هماغه شان کرار کرار پسې اوبه کېده او دسیمولینسک پلو یې د خپلې تباهۍ مزل واهه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم ټوک

درېيمه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

دبارادينو جګړه، تر هغې وروسته پر مسکو ولکه او بې له کومې نښتې د فرانسويانو تېښته، دتاريخ له خورا اغيز ښونکو پېښو نه يوه پېښه ده.

ټول تاريخي پوهان په دې خبره يوه ژبه دي چې د خلکو او د دولت بهرنۍ چارې او دريځ او د هغوی په اړه د هغو خپل منځۍ شخړې، دجګړو په توګه را ځرګند ېږي. په دغو جګړو کې د ورو يا سترو بريو پايلې د دولت او خلکو سياسي واک يا زياتوي او يا کموي.

دا به ډېره د تعجب او حيرانتيا وړ برېښي چې څنګه کوم يو پاچا يا امپراتور له بل پاچا يا امپراتور سره وران شوی، پوځونه يې را ټول کړي، پر دښمن يې ور دانګلي ، پر هغه بريالی شوی، د هغو درې ، پنځه يا لس زره کسان يې وژلي او د خپل دغه بريد له امله يې پر يو ملت او د هغه پر څو ميليونو وګړو ولکه ټينګه کړې ده، خو دا د پوهېدو وړ نه ده چې څنګه د يوه پوځ د ماتې له امله چې د هغه ملت د وګړو سلمه برخه ده، د هغه ټول ملت دلاندې کولو سبب کېږي. دتاريخ ټول شواهد (تر هغه ځايه چې موږ ته ځرګند دی) ددې واقعيت ځرګندونه کوي چې پر يوه ملت دبل ملت کمکی يا ستر پوځي برى، د هغه ملت د يووالي او ناتوانۍ نښه نه ده. د يوه ملت پوځ ماتېږي او له هغه سره همهاله د بريالی ملت حقوق پر جګړه بايللی ملت غوره والي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیدا کوي او د پوره ماتې پر وخت کې خو ماتې خوړلی ملت چور د بریالي ملت له خوا لاندې کېږي.

داتل (د تاریخ په اوږدو کې) همداسې وه. له لرغونو زمانو نه تر ننه پورې، د ناپلیون ټولې جګړې د ددې دود څرګندونه کوي. څومره چې د اتریش پوځ ماتېږي، په هماغه کچه اتریش له خپلو حقوقو بې برخه او پر هغو فرانسوي حقوق لاپسې خورېږي. د (اینوی) او (ایوریشت) په سیمو کې د پروس خپلواکي پای ته رسوي.

خو ناڅاپه، په ۱۹۱۲ کال کې د مسکو په څنډو کې د روس پر پوځ بری مومي، مسکو لاندې کوي، خو تر دې نه وروسته، پرته له نویو جګړو، نه یوازې روسیه نه نابودېږي بلکې د فرانسي شپیته زریزه پوځ تالا والا او تر هغه وروسته ناپلیوني فرانسه نابودیږي...

د ۱۸۱۲ د جګړې په لړ کې، له بارادینو نه نیولې بیا او بیا د فرانسویانو تر وېستلو پورې، ټول ددې څرګندونه کوي چې په یوه جګړه کې بری، نه یوازې پر یوه ملت لاسبری نه دی، بلکې پر هغه ملت د ولکې کومې دایمي نښې هم نه نه لیدل کېږي. له هغو نه دا څرګندیږي. هغه قوت چې د ملتونو د بري ټاکوونکی قوت، دا تلو فاتحانو په لاس کې نه دی، آن نه په پوځ او جګړې بلکې په کوم بل څه کې نغښتي دي.

فرانسوي تاریخ لیکوونکي چې له مسکوه تر وتلو مخکې د فرانسوي پوځ حالت انځوروي، داسې چې په دغه ستر پوځ کې، که څه هم هرڅه منظم و، خو په سورو پوځونو، توپچي او ترانسپورت کې آن د آسونو او نورو څارویو لپاره واښه یا نور خواړه هم نه پیدا کېدل. د دغې بدمرغۍ مخه ځکه هېڅچا نیولې نه شوه چې کلیوالو بزګرو خپل واښه سوځول، خو فرانسویانو ته یې نه ورکول... تصور وکړئ چې دوو تنو تورې سره اخیستي او د تورو د چلولو له ټولو دودونو سره یې غوښتل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

توري وچلوي او سره ونښلي. ددوی سيالي تر ډېرې پورې دوام کوي، خو يو سيال ناڅاپه احساس کړه چې ټپي شوی دی. هغه دا هم احساس کړه چې دا څه تشه لوبه نه ده او ژوند يې له ګواښ سره مخامخ دی، خپله توره يې وارتېږله او پر مخه ورغلې لومړۍ متروکه يې را واخېسته او تر سره يې تاووله. اوس نو تصور وکړئ چې دغه سيال، په داسي هوښياري، او ځيرکتيا، ترټولو نه ښه وسيله، خپلې موخې ته درسېدو لپاره کاروله او همهاله په دې ټينګار کاوه چې په توره او د توري وهلو په ټول مهارت سره سيال مات کړي. کولای شئ تصور وکړئ چې دغه ناڅرګند حالت به څه غوغا ګډه کړي. هغه توري وهونکي چې د توري وهلو د ټولو دودونو له مخې د توري وهلو غوښتونکي وو، هغه فرانسويان وو او د هغو هغه سيالان چې توري يې وارتېږلي او متروکو ته يې لاس کړ، هغه روسان وو. او هغه خلک چې هڅه يې کوله، هر څه د توري وهلو د ټولو دودونو له مخې راوسپړي، هغه تاريخ ليکونکي دي چې دغه پېښې انځوروي.

په سميلينسک کې د اورونو د لګېدو نه داسي جګړه پيل شوه چې هېڅ شی يې پخوانيو جګړو ته ورته نه وو. د ښارونو او کليو سوځول او تر جګړې وروسته بېرته شاتګ، د بارادينو ګوزار او بيا شا ته تګ، د مسکو سوځول، د خلکو څارنه او کليوالو نيول، د خوړو کالو د کاروانونو لوټول او غلچکي جګړې، هغه څه و چې د يوې جګړې ځانګړتيا هم نه لري.

ناپليون، له هماغه وخته چې په مسکو کې ميشت شو او ښه تورزن دريځ يې غوره کړ او د توري پر ځای يې پر سر لوړه متروکه وليدله، پرله پسې يې کوتوزوف او ټولواک الکساندر ته ريباران ورلېږل او خواشيني يې څرګندوله چې جګړه د خپلو ټولو دودونو برخلاف روانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده. (ګواکې د انسانانو د وژلو لپاره په رښتيا هم کوم دود ، دود دی). که څه هم فرانسويانو د جګړيز دود ، له سرغړونو نه شکايت درلود ، که څه هم په جګړه کې د روس دلوړپوړو قومانداانانو د متروکو کارول ، معلوم نه و ، ولې شرم يې ګڼه او غوښتل يې چې د توريالیو د ټولو دود دستور ته په پام کې، له دښمن سره د تورو په نڅا کې، دربيم او څلورم دريځ ترلاسه کړي او داسې هنر څرګند کړي چې لومړی هغه ته ورسېږي. په دې توګه په ولسي جګړه کې ، له پرتم او ښکلا نه ډکې متروکې ، پرته له هغه چې دچا دخوښۍ او ناخوښۍ خيال وساتي، په خپل ټول قوت پورته شوې او په احمقانه سادګۍ، خو خورا هدفمنده بڼه بې له هغه چې په څه پوه شي، پورته کېدې، رالوېدې او تر هغه پورې دفرانسويانو پر ککرو لګېدې چې يرغلګر پوځ يې تالا والا کړ.

پر هغه ملت دې ويار وي چې ١٨١٢ کال کې چې کله د فرانسويانو برخلاف جګړه پای ته ورسېده، د جګړې د ټول دود دستور ته په درناوي، توره ښکته او غلاف ته يې کړه. دوی نه يوازې په ماته غاړه توره ستر سيال ته وړاندې کړه بلکې هغه يې د هغه ترمخې يې کېښوده.

او ويار دې وي پر هغه ملت چې د بدمرغۍ په ورځ، په دې خيال کې نه وي چې نور ملتونه، په دې ته ورته ورځو کې څه کوی ؟ او په خورا سادګۍ او آسانۍ هغې لومړې متروکې ته لاس وراچوي چې پر مخ ورځي، هغه را اخلي او تر هغه پورې يې چورلوي او دښمن پرې وهي چې د هغه په روح کې د غچ او سپکاوي احساس په خواخوږۍ او زړه خوږي بدل نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

د جګړې د تش په نوم دود دستور نه، په سرغړونو کې يوه تر ټولو د پام وړ او ګټوره سرغړونه، پر منظم او ټينګ پوځ، د ګډوډو او تيتو پرکو خلکو يرغل دی. دغه ډول چارې تل په هغو جګړو کې پېښېږي چې جګړه ولسي او ملي بڼه پيدا کوي. په دغو ډول نښتو کې ددې پرځای چې يوه ډله دبلې ډلې په وړاندې ودرېږي، يوه خوا په وړو وړو ډلو ويشل کېږي، په يو وزري ډول پر دښمن غلچکي بريدونه کوي، دسترګو په رپ کې تښتي، بيا چې ددښمن لويه ډله په دوی بريد کوي، دوی خپله وخت ته په پام سره بيا بريد کوي. دغه غلچکيان يا جګړه مار همداسې جنګېدل، دقفقاز غرنيو همداسې کول او د ۱۸۱۲ کال په جګړه کې روسانو همداسې وکړل.

دغه ډول جګړه، دپارتيزاني جګړې نوم ګټلی دی او داسې ګڼل کېږي چې دغه نوم د هغه اهميت ته په پام کې خورا غوره نوم دی. خو دا بايد وويل شي چې دغه شان جګړه نه يوازې د يو دود دستور سره هم برابره نه ده بلکې د ټولو جګړيزو دودونو برخلاف او د تاکتيکي جګړې له اصولو نه لرې ده. دجګړې دود دا وايي چې يرغلګر بايد خپل پوځ له کبله بڼه راټول کړي چې د سيال دبريد په وخت کې پياوړي واوسي.

پارتيزاني جګړه(لکه هغه شان چې تاريخ ښيي، پارتيزاني جګړه تل ګټونکې ده)چور ددغه دستور نه وتلې او لرې جګړه ده.

دغه لرې والي په دې کې دی چې په جګړه پوهنه کې، دیوه پوځ پياوړتيا او قدرت د هغه شمېر پوره اړه لري، يعنې چې څومره د پوځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمېر زيات وي، په هماغه کچه د هغه پياوړتيا او قوت زيات وي(برى تل د ګڼشمېره پوځونو په برخه دی)...

د تاريخ په اوږدو او د جګړه پوهنې په بهېرکې ډېرې داسې بېلګې پيدا کولای شو چې د پوځ زياتوالی، د هغو د قدرت نښه نه وه او خورا وړو ډلو پر خورا سترو پوځونو برى تر لاسه کړی دی...

په ۱۸۱۲ کال کې چې فرانسويان شا ته تلل، خو د تاکتيک له مخې هغوی بايد په وړو وړو ډلو کې له ځايه دفاع کړې وای، خو بيا هم دوی هڅه کوله سره غونډ او يوځای واوسي. ځکه د هغو روحيه داسې خرابه شوې وه چې يوازې يو ځای يې کولای شو، څه نه شي، د دې برعکس روسانو بايد د پوځي تاکتيک له مخې، ډله ايز بريد کړی وای، خو هغوی په وړو وړو ډلو کې ځکه وويشل شول چې روحيه يې خورا لوړه او پياوړې وه او پرته له هغه چې کومې سپارښتنې او قوماندې ته سترګه په لاره ښی، پر فرانسويانو يې يرغل وکړ او له کومې اړتيا پرته يې د ګوابښ څپو ته ور دانګل او خوار يې ګاللې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

سمیلینسک ته د فرانسویانو په ننوتو سره یوځای پارتیزاني جګړه پیل شوه.

تر هغه مخکې چې زموږ حکومت (روسیه) په رسمي توګه پارتیزاني جګړه ومني، قزاقانو او بزګرو کلیوالو، د دښمن په زرګونو تنه پوځیان، پر کلیو یرغلګر او دوښو یو وزري غله او داړه مار وژلي وو. هغوی پر خپل سر، بې کومې ځانګړې کړنلارې او سپارښتنې، لکه سرسام سپي چې پرلیونو سپي داړې لګوي، پر هغو یرغل کاوه؟

دینیس داویدوف، لومړنی څوک و چې په خپلې روسي ځانګړتیا او ځیرکتیا، د هغې پورته شوې وحشتناکې متروکې او وسلې په قوت او پیاوړتیا پوه شو چې د جګړې هېڅ ډول دود دستور او هنر ته یې غاړه نه کېښوده او پر فرانسویانو یې تالان ګډاوه او نابودول یې. د دغې ډول جګړې قانوني کول، د هغه د لومړي ګام ویاړ، د هغه ویاړ ګڼل کېږي.

د اګست په ۲۴ نېټه د داویدوف لومړنۍ پارتیزاني ډله په رسمي توګه جوړه شوه او تر هغه وروسته بیا نورې ډلې هم رامنځ ته شوې. هر څومره چې جګړه اوږدېدله، په هماغه کچه د دغو ډلو شمېر زیاتېده.

پارتیزانو، ستر پوځ (د ناپلیون پوځ) ډلې ډلې او ټوټې ټوټې کړ. هغوی د فرانسوي پوځ له وچې شوې ونې نه، راتوییې شوې پاڼې ټولولې او کله ناکله به یې ونه هم ښوروله. د اکتوبر په میاشت کې چې کله فرانسویان د سمیلینسک پلو ته په تېښته وو، د دغو پارتیزانو ډلو شمېر سلګونو ته رسېدلې وې، چې هره یوې ځانګړې اندازه او حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

درلود. د يوې ډلې مشر، د کليسا د يو مشر "چلي "لاسمل و چې د يوې مياشتې په اوږدو کې يې څو سوه اسيران نيولي وو. د واسيلي په نامه ديوه کليوال مشرښځې هم په سلګونه فرانسويان وژلي وو.

د اکتوبر په وروستيو نېټو کې د پارتيزاني جګړې سختې شپې او ورځې وې. د جګړې لومړی پړاو تېر شوی و. په هغه پړاو کې پارتيزانان ، له خپلې زړورتيا نه په حيرت کې خو هره شېبه له دې نه ډاريدل چې د فرانسويانو له خوا محاصره او اسير نه شي ، نو ځکه دوی هېڅکله آسونه کراري ته نه پرېښودل. له هغو نه ښکته کېدل، په ځنګلونو کې پټېدل او دې نه ډاريدل چې دښمن يې پسې وانخلي. اوس نو د جګړې بهير ټاکل شوی او ټول په دې پوهېدل چې د فرانسويانو په وړاندې څه وشي او څه ونه شي. اوس يوازې د هغو قطعاتو قوماندان چې له خپلو قوماندانانو سره يې د جګړيز پوهنو له مخې فرانسويان له لرې څارل، لا تراوسه هم ځينې عمليات ناشوني ګڼل. ورو پارتيزاني ډلو چې له پخوا نه يې خپلې چارې او عمليات شوني ګڼل چې د لويو قطعاتو قوماندانانو د هغو په اړه آن د فکر کولو توان هم نه درلود. قزاقان او کليوال بزګر چې د فرانسويانو منځ ته يې تګ راتګ درلود ، اوس يې د هرې چارې سرته رسول شونې ګڼل.

د اکتوبر په دوه ويشتمه دينيسوف چې د يوې پارتيزاني ډلې مشري کوله. له خپلې ډلې سره په يوه لرې سيمه کې په ليوالتيا هلې ځلې کولې او لا سهار وختي خوځېدلی و. هغه ټوله ورځ د لويې لارې ترخنګ په يوه ځنګله کې د هغه فرانسوي کاروان لاره څارله چې د سواره پوځ خورا ډېرې وسلې خواړه کالی او روسي اسيرانو د خبرتيا له مخې د خورا لږ شمېر ساتونکو تر څارنې لاندې د سميلينسک پلو ته روان و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددغه کاروان له شتوالي نه، نه یوازې دینیسوف او دولوخوف (هغه هم د یوې پارتیزانې ډله پارتیزاني ډله مشرې کوله) چې له دینیسوف سره نښتې شا او خواکې و، خبر و، بلکې دا خبر دځېنو لویو قطعاتو قوماندانانو ته هم رسېدلي و او لکه هغه شان چې دینیسوف ویل، هغو ته یې غاښونه تیرول. ددغو پارتیزانو ډلو نه، د دوو لویو مشرانو چې یوه ډله یې پولندي او بله یې جرمنه وه، څه کم هممهاله دواړو، دینیسوف ته بلنه ورکړه چې د دوی له پارتیزانو ډلو سره یوځای او په ګډه به، پر دغه کاروان برید وکړي.

دینیسوف چې دغه لیکونه ولوستل وې ویل:

-نه ورونو ! ماهم بریت هسې بې ځایه نه دی غوړ کړي.

هغه دلیک تر لوستلو وروسته جرمن قوماندان ته ولیکل چې د هغې ټولې هیلې او مینې سره چې دی یې ددغه شان یو زړور او پېژندل شوي جنرال، تر قوماندې لاندې کار ته لري، هغه باید ددغه نیکمرغۍ نه ځکه ځان بې برخه کړي چې هغه لا دمخه د پولندي قوماندان، قوماندانې منلې ده، هغه پولندي قوماندان ته هم دې ته ورته لیک ولیکه او هغه ته یې ولیکل چې هغه د جرمن قوماندان قوماندانې منلې او له هغه سره یوځای شوی دی.

دینیسوف چې په دې ډول ځان د مشر قوماندانانو نه راخلاص کړ، تکل یې وکړ، پرته له هغه چې خپلو مشرانو ته خبر ورکړي. خپله له دولوخوف سره په ګډه برید وکړي او د خپل لږ شمېر قوت په مرسته دغه کاروان اسیر کړي.

دغه کاروان د اکتوبر په دوویشتمه د میکولینه له سیمې نه د شمیشیووا خواته په غځېدلی، یو لوی ځنګل کې پروت و چې په ځېنو ځایو کې دلارې غاړې ته نښتې او په ځېنو ځایو کې د یو ورست په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندازه لرې و.

دينيسوف يوه ټوله ورځ په دې ځنګل کې پاتې شو. کله به د ځنګل زړه او کله به د هغه څنډو ته ووت او پر له پسې يې د فرانسويانو کاروان څاره. هماغه ورځ سهار ميکولينې ته نږدې، په هغه سيمه کې چې لاره ځنګل ته نږدې تيريده، په ختو کې د فرانسويانو دوه نښتې کراچۍ لاندې او له ځانسره يې ځنګله ته يوړې، خو له هماغې شپې نه تر ماښام قضا پورې، پرته له هغه چې په کاروان بريد وکړي، فرانسويان يې څارل.

هغوی بايد فرانسويان ډار کړي نه وای او په کراره يې پريښې وای چې د شميشوا تر سېمې پورې په آرامه تللي وای او بيا له دولوخوف سره په هغه ځنګله کې چې ماښام دوی هلته د پيرې لپاره د ډېره کېدو پريکړه کړې وه، سره يوځای شوي وای. (له شميشوا نه يوورست لرې) او بيا په سپيده داغ کې، د ځنګله له دواړو خوا او نه لکه واوره داسې پر فرانسويانو راتويې شوي وای، بريد يې کړی وای او ټول يې اسير کړي وای.

له دوی نه دوه ورسته وا ټنه لرې شاته، د ميکولينه په سيمه کې چې ځنګل له هرځايه زيات لارې ته رانږدې شوی و، دديې لپاره شپږ قزاقان درول شوي او ګمارل شوي وو چې د فرانسويانو په راښکاره کېدو سره سمدلاسه دوی ته خبر ورکړي.

دولوخوف هم بايد کټ مټ له شميشوا نه دوه ورسته وړاندې لاره داسې تر څارنې لاندې نيولې وای چې دا ورته ښکاره وای چې فرانسوي پوځونه په کوم واټن کې را روان دي. داسې تصور کېده چې د فرانسويانو په دغه کاروان کې تر يوزرو پنځه سوه تنه را روان وو. خو د دښمن د پوځ زياتوالي دينيسوف نه ډاراوه. دينيسوف يو څه ته اړتيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرله او هغه دا چې پوه شي د دښمن دغه قوتونه، کوم پوځیان دي ؟ هغه په دې کار د پوهېدو لپاره یوې ژبې (یعني د دښمن نه یوه سړي ته) اړتیا لرله. هغه ورځ سهار د دغې هیلې د سرته رسېدو لپاره ، دغه کار په داسې یو تلوار ترسره شوی و چې د دوی د یرغل په پایله کې، د فرانسویانو د یوې ګاډۍ ټول پوځیان وژل شوي وو او یوازې یو زلمی ډولچي چې له خپلې ډلې نه شاته پاتې و ، نیول شوی و. خو دغه زلمی ډولچي په دې اړه چې په دغه کاروان کې څه ډول پوځیان روان دي، هېڅ نه پوهېده.

دینیسوف، پر کاروان دویم برید له ګواښه ډک ګاڼه، ده نه غوښتل چې په دې کار سره په ټول کاروان ګډوډۍ ورګډه کړي، نو ځکه یې په خپله ډله کې تیخون شیربتوا نومی کلیوال بزګر د شمیشوا سیمې ته ورلېږلی و چې که کېدای شي، د فرانسوي پوځ له ډلې نه لږ تر لږه یو تن اسیر کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

دمني يوه توده، خو له اوربښته ډکه ورځ وه. تا به ويل چې آسمان او افق دواړه په يوه رنګ خړپړ وو. کله به د لړو لمن راخوره او کله به دباران سخته څپه تيره شوه.

دينيسوف، وړين کوټ په غاړه او پاپا نومې خولۍ يې پر سر چې دباران څاڅکي ترې څڅېدل، پر يوه اصيل ډنګر آس سپور و. هغه هم د خپل آس په څير ، د سخت باران له زوره سر ښکته ځوړند او غوږونه ځړولي، تندی تريو او په خورا پريشانۍ يې وړاندې کتل. که څه هم تورو لنډه ږيره يې رسېدلې وه، خو وچ ډنګر مخ يې له قهره ډک برېښېده.

د دينيسوف څنګ ته، دده په شان وړين کوټ په غاړه او پاپاخينه(له قرقل نه جوړ شوې اوږده خولۍ) نومې خولۍ پر سر اابساول قزاق چې دده مرستيال ګڼل کېده پر آس سپور روان وو.

دربيم افسر، اابساول لاوايسکي و. هغه هم وړين کوټ اغوستی او پاپاخينه خولۍ يې پر سر وه او لوړه نرۍ ونه يې لکه دړه داسې کږه شوې وه. هغه سپينه بشره، ژېړې څڼې، تنګې خو رڼې سترګې لرلې. ډاډمنې آرامې څېرې او پر آس ناستې يې پر ځان د ډاډ او راضيتوب څرګندونه کوله. که څه هم په لومړي نظر کې دا ګرانه خبره وه چې د سواره او د هغه دآس ځانګړتياوې څرګندې شي، خوبيا هم د دينيسوف او ايساول له لومړي وار ليدو نه دا څرګنديدله چې باران وهلي، لامده شوي او دا ګرانه پرې تمامېږي. داسې تصور کېده چې دينيسوف پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

آس ناست سړی دی، خو اېساول داسې نه برېښېده، اېساول د تل په څېر آرام او داسې نه و چې ګواکې سړی پر آس ناست دی بلکې آس او پر هغه سپور سړی یو برېښېدل.

تر هغو نه څه وړاندې یو کلیوال سړی روان و، هغه د لاربښود دنده لرله. وربښت ښه لوند کړی و، جاکټ پر غاړه او خولۍ یې پر سر وه. لږ شاته پر یوه ډنګر قرغزي آس چې لوړیال او اوږده لکۍ یې لرله، یو ځوان افسر سپور و. هغه شین بخوند فرانسوي کوټ هم اغوستي و. شونډې یې چاودلې او وینې ترې بهېدلې، د هغه څنګ ته یو سپور پوځي روان و. هغه ځان پسې شاته د آس پر ذین یو فرانسوي زلمی چې زړه شلېدلې پوځي دریشي یې اغوستې وه او خولۍ یې پر سر وه، کېنولی و. دغه زلمي له یخنۍ نه سره شوي لاسونه، تر سواره نه تاو کړي وو. زلمي خپلې برېنډې پښې په دې هیله ښورولې چې ګواکې په دې ډول یې تودې کړي. هغه وروځې برندې کړې وې او په حیرت یې شا او خوا کتل. دغه فرانسوي ډولچي و چې نن سهار اسیر شوی و.

د هغو تر شا، پر یوې نرۍ له چیکړو ډکې ځنګلي لارې چې د آسونو له ګڼه ګوڼې لا پسې چیکړنه شوې وه، درې درې، څلور څلور سواره، هغوی پسې قزاقان چې چا وړین او چا هم فرانسوي کوټونه اغوستي وو او یو خو یې آن د آس یو ځل هم پر ځان اچولی و، روان وو. آسونه که څه هم ژېړ بخون او څه سره بخون وو، ټول د باران له لمدېدو نه توربخون برېښېدل. د آسونو یالونه سخت لامده شوي وو او غاړې یې عجیبې نرۍ برېښېدې. له آسونو نه بخار پورته کېده. د ټولو وګړو کالي لکه د آسونو د ذینونو د جلوونو دریښکۍ په شان، لکه ټوله ځمکه او پر ځمکې د پرتو پاڼو په څېر لامده او سرېښناک شوي وو. پر آسونو ټولو ناستو خلکو سرونه ښکته نیولي وو او هڅه یې کوله، ځکه ونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوري چې له کاليونه ځان ته رسېدلې او به په ځان تودې او پرېښې دي چې نورې او به يې، پښو، ځنګونو او غاړو ته ورننوزي.

د قزاقانو د روانو کرښو په منځ کې، دوه کراچۍ چې فرانسوي آسونو پورې تړې وې او بيا د دغو آسونو افسارونه د قزاقانو د آسونو افسارونو پورې نښتي وو، مخ وړاندې روانې وې. د دغو کراچيو ارابو، پر ځمکه د پرتو غونډانو (د ونې کونده) او شاخو سره له لګېدو نه شر او شور جوړاوه او د آسونو قدمونو د لارې په ډنډونو کې شرپ او شړوپ کاوه.

د دينيسوف آس په لاره کې له يوه ډنډ نه لاره چپه کړه، يوې خوا ته کوږ او د هغه ځنګون يې له يوې ونې سره ولګاوه.

دينيسوف په قهر سره چغې کړې:

-آخ! څه کوئ!

خوله يې جينګه، غاښ ښکاره او آس ته يې درې ګوزاره ورکړل. هغه په دې کار سره ځان او خپلو ملګرو ته ختې وروشيندلې. د دينيسوف طبعه خورا خرابه وه. هم باران او هم لوږې، دواړو د هغه طبيعت ورخته کړی و. (له سهاره راهيسې هېڅ چا، هېڅ نه و خوړلي) خو تر ټولو نه لا بده خبره دا وه چې د دولوخوف هېڅ پته نه لګېده او نور هغه کسان هم چې د اسيرانو يرغمل کولو پسې تللي وو، لا تر اوسه بېرته راستانه شوي نه وو.

دينيسوف په زړه کې ريبل او کرل او له ځانسره ويل:

-بيا به خدا چې په دې لاره داسې کاروان راشي. هېڅکله!

په يوازې ځان يرغل خورا ګواښمن دی، خو بلې ورځې ته ځنډيدل هم دا ګواښ لري چې د غه غوره مړی به زموږ له لاسه د پارتيزانو کومه بله لويه ډله خپله کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینیسوف، له ځانسره غږیده، لرې لرې، چېرته وړاندې یې کتل او د دولوخوف له خوا د راالېږل شوي ریبار لاره یې څارله.

دینیسوف له ځنګله نه راووت، په هغه ځای کې چې ښی خواته تر لرو لرو معلومېده، ودرید، هغه وویل:

-- کوم څوک را روان دی.

اېساول هغې خواته چې دینیسوف ښوده کتل او وې ویل:

-- دوه تنه دي، یو افسر او یو قزاق.

د هغه تل دا خوښیده چې داسې شهل وغږېږي چې قزاقان پرې پوه نه شي:

- یو ازې ددې تصور نه کېږي چې په خپله ډګروال دی وي.

دغونډیو پر لمن کې د دوی خواته را روان کسان له سترګو پناه ه، خو څو دقیقې وروسته بیا راښکاره شول. مخکې را روان هغه یې، افسر و چې ستړی ستومان آس یې د متروکې په وهلو خوځېدو ته هڅاوه. څنې یې جرې، ګډې وډې او باران وهلې وې. تر هغه وروسته یو قزاق و، چې پر رکاب ولاړ و او خپله کراچی یې زغلوله، را راوان و. دغه افسر خورا ځوان زلمی و، تکه سره بشره، نا ارامه سترګې او خپله خندنی وه. هغه د دینیسوف خواته ور ودانګل او هغه لیک یې، هغه ته ورکړ چې باران لوند کړی و.

افسر هغه ته وویل:

- دا د جنرال له خوا نه دی. ښښنه غواړم چې لوند شوی غوندې دی.

دینیسوف تندی تریو کړ، لیک یې واخېست او هغه یې خلاص کړ.

ځوان افسر، اېساول ته مخ وروااړاوه او په داسې حال کې چې دینیسوف لیک لوستنه، هغه ته یې وویل:

-- ټولو ویلې چې ګواښ دی، ګواښ دی، غواړم ووایم چې ما او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکاروف (هغه قزاق ته یې اشاره وکړه چې ورسره روان و) ځانونه چمتو کړي وو. هر یو مو دوه اون.. خو همدا چې سترګې یې په فرانسوي ډولچي ولګېدې، خپلې خبرې یې پرې کړې او وې پوښتل:

- دا څوک دی؟ اسیر دی؟ تاسو نښتې هم کړي دي، اجازه دی، له هغه سره وغږېږو؟

په دې شېبه کې دینیسوف، هغه چاته چې لیک یې ورکړی و، ورو دانګل او چغه یې کړل:

- رستوفه! پیتیا! تا ولې ونه ویل چې ته څوک یې؟

دینیسوف وموسېد، مخ یې ورواړاوه او دافسر لاس یې کېښکود. دغه افسر پتیا رستوف و.

هغه په ټوله لاره کې دې ته ځان چمتو کاوه چې څنګه له پخوانۍ آشنایۍ، دوستۍ او یادونې نه پرته دیوه غوره او مشر افسر په شان له دینیسوف سره مخامخ شي، خو همدا چې دینیسوف هغه ته وموسېد، پیتیا هماغه شېبه له خوښۍ نه تک سور واوښت، خپله رسمي ځانګړتیا او حالت یې هېر شو او داکیسه یې پیل کړه چې څنګه دی د فرانسویا له څنګه راتیر شو او دا چې دی څومره خوشاله دی چې ده ته دغه چاره سپارل شوې ده. هغه دا هم وویل چې ده د یازما، په نښته کې ګډون کړی دی او لیدلي یې دي چې څنګه یو سپور تر نورو نه په توپیر او غوره جنګېده.

دینیسوف د هغه خبرې پرې کړې او وې ویل:

- ستا سي له لیدو نه ډېر خوشاله یم.

او پر بشرې یې بیا د خواشینۍ څپه راخوره شوه. هغه مخ اېساول ته ورواړاوه او وې ویل:

- میخایل فیوکلیتچ ګوره! دا لیک بیا د هغه الماني له خوا رالېږل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی دی. دا د هغو له ډلې نه دی.

او دینیسوف بیا کیسه پیل کړه چې دې الماني په دغه لیک کې چې دوی ته رالیږلی دی، خپله هغه غوښتنه بیا لیکلې ده چې هیله کوي، پر فرانسویانو د برید لپاره ددوی له ډلې سره یو ځای شي. ده د پایلې په توګه یې وویل:

- که سباته موږ دغه د فرانسویانو کاروان لاندې نه کړو، هغوی به دغه غوره مړی زموږ له ستوني وباسي.

کله چې دینیسوف له اپساول سره غږیده، پیتیا د هغه د خبرو له بې پروایۍ نه څه خوابدی او نا آرامه شوی و او داسې یې انګیرله چې ګواکې ددې حال سبب، دده د پطلون پایڅې وې، چې یوه ښکته او بله پورته وه، نو ځکه یې هغه ترکوټ لاندې داسې جوړې کړې چې د هېڅ چا ورته پام نه شو او څومره چې کولای شو، هومره یې هڅه کوله خپله پوځي بڼه غوره کړي.

د درناوي په نښه یې لاس خولۍ ته ورپورته کړ او بېرته یې د "یاور جنرال "لوبې چې مخکې له مخکې یې ځان د هغې لپاره چمتو کړی و، پیل کړې، هغه وویل:

-عالیجناب که کومه سپارښتنه ولرئ؟

دا به راته وواېئ، بېرته خپلې قطعې ته لاړ شم او که دلته پاتې شم؟

دینیسوف چې په خیالونو کې ډوب و، وې ویل:

-هو کې، ایا ته کولای شې تر سبا پورې دلته پاتې شې؟

پیتیا چغې کړل:

-آخ! څومره ښه! زه کولای شم له تاسو سره پاتې شم؟

دینیسوف وپوښتل:

- د جنرال امر څه و؟ سمدلاسه باید ورستون شې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيتيا تک سور شو او په ننواتې پوښتنيزه ډول يې وويل:

- هغه په دې اړه کومه سپارښتنه نه ده کړې، تصور کوم پاتې کېداى شم.

دينيسوف وويل:

-ښه ده چې داسې ده. پاتې شه.

هغه خپلو وګړو ته مخ وروا ړاړه او سپارښتنه يې وکړه په ځنګل کې خپلو دمه ځايو پلو ته لاړ شي، هغه پيدا کړي، وپوښتي چې هغه د شپې راځي که نه راځي. هغه خپله غوښتل چې له اېساول او پيتيا سره د شميشوا پلو د ځنګله لمنو ته لاړشي او له هغه ځايه د فرانسويانو دنن شپې دمه ځاى او هلته د هغو ځاى پر ځاى کېدل وګوري.

هغه ، هغه کليوال بزګر ته چې د دوى لارښوونه يې کوله، وويل:

-- ښه، ږيروريه ! موږ به شميشوا ته ورسوي.

دينيسوف، پتيا او اېساول له څو قزاقانو او سواره پوځيانو سره چې اسير يې چېرته بوو ، له کينې خوا نه په شيليو کې، د ځنګل پلو وروخوځېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

باران دريدلي و، خو يوازې لږې خورې او د ونو له څانګو څاڅکي څڅېدل. دينيسوف، اېساول او پيتيا په چوپه خوله خولۍ پر سر پلن پوندي کليوال بزګر پسې چې د دوی لارښوونه يې کوله، روان وو.
کليوال بزګر چې کله د لارې ګرځني ته ورسېد، ودريد او په داسې حال کې لاس يې ښوراوه، په يوډول رازه ډکه خوځېدا سره يې هغوی، خپل پلو وربلل.
دينيسوف او پيتيا هغه پلو ورغلل، له هغه ځايه چې هلته هغه کليوال بزګر ولاړ و، فرانسويان ليدل کېدل. له دې ځايه ځنګله ته څېرمه ټيټو غونډيو ته ورته ډاګونو نه ليدل کېدل. د تونديو ښکتې شيلې خوا ته، يو کوچنی کلی چې د خان کور په کې وران برېښېده، ليدل کېده. په دغه کوچني کلي او د هغه دخان په کور کې، د هغه په ټولو کروندو او باغونو کې، د هغه په شا او خوا څاګانو او نهرونو کې او دپله او د کلي ترمنځ تر دوه سوه سازانه واټن پورې په لاره کې، دلړو په منځ کې، د خلکو بې پايه ګڼه ګونه او ډلې ليدل کېدې، د هغو غير روسي غږونه او چغې، د هغوی آسونه چې کراچۍ او ګاډۍ يې مخ پورته کشولې. دغه راز د هغو د غږېدا آواز هم له ورايه اوريدل کېده.
دينيسوف، پرته له هغه چې سترګې له فرانسويانو نه بل پلو واړاوې، په کرار آوازيې وويل:
- هغه اسير دلته راولئ

.

قزاق له آسه راښکته شو او ډولچي زلمی يې له ځانسره دينيسوف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته بوت. دینیسوف د فرانسویانو ډلو ته د کتو په ترخ کې وپوښتل چې هغه څوک او د کومې قطعې دی. زلمي خپل له یخه بې حسه شوي لاسونه په جیبونو کې ومنډل، وروځې یې پورته واچولې او په وحشت وحشت یې دینیسوف ته کتل. که څه هم داسې برېښېده چې هغه هیله لري، تول هغه څه چې دی پرې پوهېږي، ووایي، خوبیا یې هم ځوابونه څه ګډوډ ښکاریدل او یوازې یې دد ینیسوف پوښتنو ته دتایید سر ښوراوه. دینیسوف تندی تریو کړ، له زلمی نه یې مخ واړاوه او خپلې انګېرنې یې اېساول ته بیان کړې.

پیتیا په چټکۍ خپل سر خوځاوه، کله به یې دغه ډولچي زلمي، کله به یې دینیسوف، کله به یې اېساول او یا به یې هغو فرانسویانو ته چې په کلي او لارو کې روان وو، کتل. هغه هڅه کوله کوم مهم څه له پامه ونه غورځوي او هر څه سم واوري. د دینیسوف سره یې سترګې وځلېدې او په خوشالۍ یې وویل:

- دولوخوف راشي او که را نه شي، باید مرستې ته یې ورودانګو، څنګه؟

اېساول وویل:

- ځای ډېر ښه ځای دی. دینیسوف دوام ورکړ:

- پلې به ښکته خوا ته، دجبې له لارې ورولېږو او دوی به باغ ته ور ننوزي او تاسو به له قزاقانو سره له هغې خوانه ورشئ.

دینیسوف، دکلي شاته ځنګله ته اشاره وکړه او زه به له خپلو سورو سره له دې خوا نه، خو په دې وخت کې و چې دډزو غږ واوریدل شو...

اېساول وویل:

- دشیلې له لارې تګ ناشونی دی، آسونه به په جبې کې ډوب شي. هغوی باید له ښۍ خوانه را تاو شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدې اوږدو کې چې دوی دواړه په کراره غږېدل، تر دوی نه ښکته په شيله کې، ديوې چينې لخوا نه دډزو غږ واوريدل شو. بيا د نورو ډزو غږ او تر هغه وروسته له ډزو نه پورته شوی سپين لوګی راښکاره شو. بيا د فرانسويانو ډله ايز شر او شور چې ګواکې د خوښۍ انګازې ترې خوريدې، دغونډۍ له لمنو نه واوريدل شو.

په لومړيو شېبو کې دينيسوف او اېساول څه ټکني غوندې شول او شاته يې ودانګل. دا ډزې او غږونه دومره دوی ته نږدې وو چې، داسې يې وانګېرله چې خپله د همدې ډزو او شر او شور موخه دي. يوتن چې سره بخون کالي يې اغوستي وو، دجبې له پلوه ددوی خواته منډې راوهلې، داسې ښکاره شوه چې دډزو او دفرانسويانو دچغو نښه همدا سړی وي.

اېساول غږ کړل:

- اوهو !وګورئ !دا خو زموږ خپل تيخون دی.

-هوکې، هو دی به خپله دی.

دينيسوف وويل:

-ډېر دوکه مار دی.

اېساول سترګې تنګې کړې او وې ويل:

-ترې تښتئ.

هغه سړی چې ويل کېده ، تيخون دی، په چټکۍ ځان سيند ته ورساوه او داسې دسيند څپو ته ورودانګل چې شا او خوا ته يې د اوبه و شيندل شوې. هغه يوه شېبه تر اوبو لاندې ورک شو ، خو همدا چې دساحل غاړې ته ورسېد ، تک تور له اوبو راووت او په منډه شو ، هغه فرانسويان چې دی يې پسې اخېستی و ، ودريدل.

اېساول وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو کې، ښه کار کوي.

دینیسوف، په هماغه خوابښیني او غمجن غږ وویل:

-دوکه مار دی، هغه تر اوسه بورې، آپلو څه کول ؟

پیتیا وپوښتل:

-دا څوک دی ؟

-دا زموږ دا سخباراتو او امنیت سړی دی، مالېږلی و چې اسیران ونیسي.

پیتیا وویل:

- هو کې، هو کې !

هغه دد ینیسوف له لومړۍ خبرې سره دا سې سر ښوراوه چې ګواکې هر څه چې اوري، دی پرې پوهېږي، حال دا چې هغه، د هغه څه نه چې ده ته ویل کېدل ، په یوه خبره هم نه پوهېده.

***

تیخون شیرباتی، دقطعې یو له غورو او هره شېبه وړو کسانو نه و. هغه په پکروفسکي ، دګژات د کوزې برخې له او سېدونکو نه و. دینیسوف چې کله ددغې جګړې په پیل کې د پاکروفسکې سیمې ته په راغی ، د خپل عادت له مخې یې مشر راوغوښت او له هغه نه یې وپوښتل چې دفرانسویان په اړه څه معلومات لري. ددې ډلې مشر هم دبلې هرې ډلې دمشر په څیر، له ځانه په دفاع کې ، له سلو هو ، نه یو (نه) غوره وګڼله او وې ویل چې له هېڅ شي او هېڅ چا نه خبر نه دی، خو کله چې دینیسوف هغه ته وویل چې غواړي پر فرانسویانو برید وکړي او کله چې ده وپوښتل چې ایا فرانسویان ددوی خواته نه دي ورغلي، مشر وویل ، شوکماران او تالانګر په رښتیاهم ددوی په سیمه کې پیدا شوي دي او یوازې تیشکه(تیخون) دی چې ددغو شوکمارو مخه یې نیولې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینیسوف وویل:

- لاړ شئ

- او تیخون ده ته راولئ.

هغه یې راوست او دینیسوف، د هغه له دغو هلو ځلو او پالنې نه مننه وکړه. هغه یې ښه ونازاوه او د سیمې د مشر تر مخې یې پاچا(ځار)ته د وفادارۍ، له وطن سره د مینې او د هغې کرکې په اړه چې د هېواد دهر بچي په زړه کې د دښمن په وړاندې را خوره شوې ده، وغږېد. تیخون چې ښکاریده ، د دینیسوف خبرو ډار کړی دی، وویل:

- موږ له چا سره څه کار نه لاره، یوازې مو له هلکانو سره خپل وخت تیراوه، یو د شلو په شا او خوا کې چرګان غلا شول. خو موږ له چا سره څه کار نه لاره.

بله ورځ چې دینیسوف، د تیخون په اړه هرڅه هېر کړي وو او د پاکرافسکې له سیمې نه تلونکی و، هغه ته خبر ورکړ و چې تیخون راغلی او په دې ټینګار کوي چې غواړي د دوی د پارتیزاني ډلې غړی شي، و دینیسوف سپارښتنه وکړه چې هغه دی و منل شي.

تیخون په پیل کې غیر پوځي چارې لکه دنغریو تودول، داورونو بلول، د اوبو راوړل، آسونو ته د وښو رسول او د اسې نورې سرته رسولې، خو ډېر ژر یې په غلچکي پوځي ګوزارونو او نښتوکې هم مېړانه، زړورتیا او ماهرت وښود. هره وار یې پر فرانسویانو په کېدونکو غلچکونو کې ګډون کاوه او هر وار به له کالیو، وسلو او نورو غنایمو سره راستنېده. او که له هغه نه به د اسیر غوښتنه کېده، اسیر به یې هم نیوه او له ځانسره به یې راوست.

دینیسوف، ډېر ژر، تیخون له بیګارۍ نه وزګار او له ځانسره به یې ځانګړو دندو ته بووو او هغه ته یې د قزاقانو په ډله کې دنده وسپارله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تیخون پر آس سوریدل نه خوښېدل، تل به پلی ګرځېده، خو هېڅکله به له سورو نه شاته نه پاتې کېده. د هغه وسله، یو چقمه داره، خوله خلاصی توپک و چې د نورو د خندولو او ټوکو لپاره به یې له ځانسره ګرځاوه، خو د هغه غوره وسله، هغه نیزه او تبرګی و چې د هغه په کارولو کې یې بې ساری لاسبری او مهارت درلود او له ده سره داسې مل وو، لکه لېوه او د هغه غاښونه ، چې د هغه په مرسته د خپل ښکار تر وریو لاندې آډو کې راباسي، ژوییې او ټوټه ټوټه کوي یې. . .

تیخون د پارتیزانو په ډله کې، خورا زړور او ګټور سړی و. هېڅ چا د هغه په اندازه پر فرانسویانو د مرګني غلچکونو لپاره دومره وړ وختونو نه موندل او هېڅ چا د هغه په اندازه اسیران نه نیول او نه یې فرانسویان وژل. هغه دغه راز د قزاقانو او سواره پوځ د وګړو ترمنځ ټوکې ټکالې کولې او په خپله یې هم دغه چارې خوښېدلې.

دینیسوف پرون شپه، هغه شمیشوا ته ددې لپاره استولی و چې یو څوک د راز او معلوماتو لپاره اسیر کړي، خو تیخون نه و غوښتي چې د یوه فرانسوي په اسیرولو بسنه وکړي او یا دا چې د شپې ویده شوی و، نو هغه و چې په رڼا ورځ د بوټو او ونو منځ ته ورننوت او دینیسوف د غونډیو له پاسه لیدل چې هغه د فرانسویان د پوځ منځ ته ورننوتلی او هغو هم هغه پیدا کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

دینیسوف، وروسته له هغه چې له اېساول سره ، پر فرانسویانو دغوځ یرغل په اړه چې اوس یې په خپلو سترګو د هغه رانېږدې کېدل ولیدل، یو څه نور هم وغږېد ، د خپل آس مخ یې واړاوه، بېرته ستون شو او وې ویل:

-ښه وروره ! اوس درځه چې ځو ، ځانونه لږ وچ کړو.

دینیسوف چې د ونو له څانګو نه دیوې جوړې شوې ورې څپرې څنګ ته ورسېد ، ودرید او د ننه ځنګله ته ځیر شو. یو سړی چې جمپر په ځان، قزاقي خولۍ یې پر سر، ټوپک پر اوږو ، تبر په ملا تړلی، اوږدې پښې په ټینګو اوږدو قدمونو ، په داسې حال کې چې اوږده لاسونه یې شا او خواته ښورول، په بې پروایۍ د ونو په منځ کې له ځنګله نه راووت. دغه سړی د دینیسوف په لیدو ، هغه څه چې په لاس کې و ، په تلوار دبوټو شاته وارتېږل، خپله لمده خولۍ یې له سره لرې کړه او د خپل قوماندان خواته راواړاندې شو. دا سړی تیخون و. د هغه بشره له حماقته ګونځې وه، د هغه ورې سترګې ځلېدلې او په هغو کې دخوښۍ او نیکمرغۍ نښې ښرګندیدې. هغه خپل سر داسې پورته کړ چې ګواکې هڅه یې کوي، دخندا مخه ونیسي. هغه مخامخ دینیسوف ته ځیر شو.

دینیسوف وویل:

-چېرې ورک شوی وې ؟

تیخون په شډل، خو په داسې یو غږ چې سندریزه انګازه یې خوروله، په زوړتیا او چټکۍ ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- چېرې ورک وم ؟ د فرانسويانو اسيرېدو پسې ورک وم.

-نو ولې په رښا ورځ ؟ خره ! نو ولې دې څوک اسير نه کړل ؟

تيخون چې پوځي بندلرونکي بوټ يې پښو وو ، خپلې، پښې يې لا پسې سره لرې او پراخې کړې او دوام يې ورکړ:

- لا په هماغه لومړي سر کې مې يو تن اسير کړ، خو هوا لا تياره نه وه، هغه مې ځنګله ته راوست، بيا مې له ځانسره وويل:

- په دې يوه اسير خو هېڅ نه کېږي، ښه به دا وي چې لاړ شم او کوم بل تن هم برمته کړم.

د دينيسوف، اېساول ته وويل:

-ګورئ ! څه دوکه مار دی.

-ښه هغه يو دې ولې را نه وست ؟

تيخون په خواشينۍ، خو په تلوار ځواب ورکړ:

-رانه وست ! ولې يې راولم ؟ دا کارونه ګټه نه لري، تاسو څه فکر کوئ ؟ زه نه پوهېږم چې ستاسو څه ډول اسيران په کار دي ؟

- وينئ ؟ څه ځيرک خو غولوونکی دی، ښه !

تيخون دوام ورکړ:

-لاړم چې يو بل تن اسير کړم، په کراره، په ځنګله کې، پر ځمکه وغځېدم، دغه شان (تيخون ناڅاپه ، په داسې ډول چې هېڅ چا يې تصور هم نه کاوه، په تلوار، خو خورا آرامه د ځمکې پر مخ وغځېد او دايې وښوده چې څنګه په ځنګله کې پر ځمکه وځښېد.)

بيا يې زياته کړه:

-بيا يو تن له کومې خوا راپيدا شو او هغه مې راونيو (دايې چې وويل په چټکۍ يې ودانګل چې څنګه) بيا مې ورته وويل، ځه چې ځو او جلالتماب ډګروال ته ورشو !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه چيغې او نارې سورې پيل کړې.
په دې وخت کې يو څلور تنه نور راپيدا شول. پر ما يې توري راوويستې، ما هم خپل تبرګی پرې راوويست (تندی يې تريو کړ، ټټر يې وړاندې وويست او چغه يې کړل) او ومې ويل (او هغه څه يې چې کړي و، وې ښودل).
ايساول خپلې ځلېدونکې سترګې تنګې کړې او وې ويل:
- دلته مو له غونډۍ نه ليدل چې څنګه د ډنډو له لارې په تيښته وتښتېدې.
پيتيا، غوښتل د زړه له کومې وخاندي، خو پام يې شو چې ټول د خنديدو مخنوي کوي. هغه په چټکۍ له تيخون نه، د ايساول او دينيسوف پلو ته سترګې ورواړولې، خو په دې يې سر نه خلاصېده چې دا څه معنی لري.
دينيسوف په خواشينۍ وټوخيد او وې ويل:
-ته دا احمقانه لوبې پرېږده، دا ووايه چې هغه يوتن اسير دې ولې را نو ست؟
تيخون په يوه لاس ملا او پر بل هغه، سر وګراوه، ناڅاپه يې ټوله بشره وغوړيده او د احمقانه خندا سره سم يې داړې راووتې. (د شيرباتي لقب. چې دبې پرې شونډې معنی لري، له همدې امله پرې ايښودل شوی و) او د خوښۍ رڼايي يې برمخ راخوره شوه. د دينيسوف بشره هم وغوړيده او پيتيا په کړس کړس به زوره په خندا او وروسته تيخون هم له هغه سره همغاړی شو.
تيخون وويل:
- هغه ډېر خوار و، د ځان جامې يې ټوټه ټوټه او څيرې وې، په هغه حال مې څېرې بوولی وای؟ هغه څه کوئ چې هغه ډېر بد ژبی هم و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیجنابه هغه ویل چې:

-زه په خپله د آنرال(جنرال)زوی یم، هېڅ چېرې نه ځم، لاس دې خلاص.

دینیسوف وویل:

- جوړ کوټې (دخره بچې)دی، زه غواړم ، حال معلوم کړم او دی دجامو کیسې کوي.

تیخون وویل:

-ماهم غوښتل چې حال ترې معلوم کړم، خو هغه ویل چې په هېڅ شي نه پوهېږي او له هېڅ شي خبر نه دی. مګر سرتیري ډېر زیات او حال ډېر خراب دی.

تیخون زیاته کړه:

-هسې نوم یې د سرتیرو دی، که یو ، هم وشي، ټول به په تېښته شي او اسیران به شي.

تیخون ددې خبرې وروسته په خوښۍ، خو په غوڅه بڼه د دینیسوف سترګو ته ځیر شو.

دینیسوف په تریو تندي او ځېږه ژبه وویل:

-اوس چې یو څوسوه لښتې وخورې، بیا به خپله ووایې چې یو من څو پتیرې کېږي او په خپله به ربښتیا پیل کړې.

تیخون وویل:

-ولې داسې ژر خوابدي کېږې ؟ څه وایئ، ایا ما ستا د ا فرانسویان نه دي لیدلي ؟ تـه لږ پرېږده چې تیاره خوره شي، څومره چې غواړې درته راولمه یې، یو نه درې تنه به درته راولم.

دینیسوف وویل:

- درځئ چې ځو !

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن تر پېيره ځايه پورې لاړ، په خواشينۍ يې تندی تريو کړ او هېڅ يې ونه ويل.

تيخون يې شاته روان و او پيتيا اوريدل چې هغه څنګه له قزاقانو سره خاندي. قزاقانو پر هغه د هغو موزو له امله چې ده د بوټو (ونو) په منځ کې وراتېرلې، ټوکې کولې.

کله چې د تيخون له خبرو، دوی ته پيدا شوې خندا او موسکا پای ته ورسېده، د پيتيا په يوه شېبه کې په دې سر خلاص شو چې تيخون فرانسوي اسير وژلی دی. هغه ګبنۍ وا خبست او نا آرامه شو. په همدې شېبه کې يې اسير فرانسوي ډولچي ته وکتل او زړه يې پرې خوږ شو، خو دغې نا ارامۍ ټول د سترګو د رپ په اندازه دوام وکړ، هغه دا غوره وګڼله چې سر راپورته او ددې لپاره چې د سبا ورځې د عملياتو لپاره له اېساول نه پوښتنې او پلټنې وکړي، ځان زړور او چمتو ښکاره کړي. او داټول هم ځکه چې ځان ورته تر هغو کسانو نه کم ونه برېښي چې دی اوس ورسره مل و. دولوخوف پسې لېږل شوی افسر، له دينيسوف سره په لاره کې مخامخ شو او هغه ته يې دا خبر ورکړ چې دولوخوف اوس په خپله رارسېږي او د هغه هرڅه ښه دي.

د دينيسوف پر څېرې ناڅاپه د خوښۍ څپې راخورې شوې، پيتيا ته يې ورغږ کړل او ورته ووې ويل:

- ښه اوس نو ته خپل حال راته ووايه، ستا کارونه څنګه دي؟

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

پیتیا له مسکوه لاړ، خپل خپلوان یې پرېښودل او له خپل غونډ سره یو ځای شو. هغه تر دې نه ژر وروسته، دداسې یوه جنرال یاور شو چې دیوې لویې قطعې قوماندان و. د خپل پوځي ژوند، په تیره بیا دعملي افسري ژوند له مهاله او له هغه وخته چې د ویزیمسکي په جګړه کې یې ګډون کړی و. تل یې په ګوګل کې دخوښۍ او نیکمرغۍ ولولو څپې وهلې او په دې خوشاله و چې هغه لوی شوی او پر له پسې د مېړانې غرور کوي. هغه به تل په دې ځار کې و چې خدای مه کړه چې د رښتنې سربښندنې کومه شېبه او پېښه ترې پاتې نه شي. هغه د هغه څه له امله چې په پوځ کې یې لیدل او اوریدل، ځان نیکمرغه ګاڼه، خو سره له دې هم هغه تل داسې انګېرله چې رښتنی اتلتوب او مېړانه په هغو ځایو کې دی چې دی هلته نه وي، نو له دې کبله ده تل تلوار او هڅه کوله هغه ځای ته ځان ورسوي چې دی هلته نه شته.

کله چې د اکتوبر په یوویشتمه، دده جنرال، دا هیله څرګنده کړه چې یو څوک د دینیسوف قطعې ته ورلېږي، پتیا په یوې بې ساري خواخوږۍ وویل چې دی دې هلته واستول شي، خو پیتیا ته یې د ویزیمسکي په جګړه کې د هغه کړه وړه وریاد کړل.

پیتیا په هغې جګړه کې د دې پر ځای چې خپله دنده سرته ورسوي، دجګړې په لومړیو کرښو ته لاړ شي، دفرانسویانو سیمو ته ورننوتلی و چې تر اور لاندې راتلای شوې او له خپلې تومانچې نه یې څو ډزې هم کړې وې. اوس دنوې سپارښتنې او هلته د استولو په وخت کې له هغه نه هیله وکړه چې د دینیسوف دډلې په هېڅ ډول پوځي کړو وړو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډون ونه کړي. له همدې کبله ، کله چې دینیسوف له هغه نه وپوښتل چې له دوی سره پاتېږي او که بېرته ستنېږي، تک سور واوښت او هک حیران شو چې څه وکړي. ترڅنګله پورې رسېدل، پیتیا خپله دنده بلله چې ده ته وسپارل شوې چارې ترسره او د هغو تر رسېدو نه وروسته سمدلاسه خپلې قطعې ته ورستون شي، خو کله چې یې هلته فرانسویان او تیخون ولیدل پوه شو چې نن شپه هرو مرو برید کېدونکی دی. هغه خپل تکل د بېرژر بدل کړ او له ځانسره یې داوپتیله چې دده جنرال چې تر اوسه پورې یې دده د پر درناوی کاوه او ده یې هر سپارښتنې ته غاړه کېښوده ، یو احمق جرمن او دینیسوف یو اتل دی. ایساول بل اتل او تیخون هم بل اتل دی. نو له دې کبله په دغو سختو شېبو کې د هغو یوازې پرېښودل د شرم وړ او بد کار دی.

کله چې دینیسوف او پیتیا له ایساول سره د ځنګله څنګ پوستې ته ورسېدل، د تیارې لمن په غوړېدو وه. د ماښامنۍ تیارې په رڼا یې کې، ذین شوي آسونه، سواره پوځیان او قزاقان لیدل کېدل. سرتیرو په داسې ځایونو کې نغري جوړول چې په امن کې وي. هغوی ځان شیلو ته برابرول، ځکه ډاریدل چې فرانسویان یې د اورونو لوګی له لرې ونهویني. د یوې وړې څپرې تر څنګ یو قزاق چې لستوني یې بډ وهلي وو او د پسه غوښه یې ټوټه کوله. تر دغې څپرې لاندې د دینیسوف ډله درې تنه سرتیري له لرګیو نه د میز په جوړولو لګیا وو. پیتیا خپل لوند کمیس وویست ، وریې کړ چې سره وچ یې کړي او خپله یې د ماښامنۍ په جوړولو کې له افسرانو سره مرسته پیل کړه. لس دقیقې وروسته میز جوړ او پر هغه ډوډۍ برابره وه . پر میز کاغذي دستمالونه غوړېدلي وو. دغه راز هلته ودکا ، رومي، خواړه، سپینه ډوډۍ، کباب شوی پسه او مالګه مرچ هم ایښي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیتیا چې د افسرانو په منځ کې د میز تر شا ناست و، په غوږو لاسونو یې چې د وازدې غوږ ترې څڅېدل، الول شوې غوښه ټوټه کوله او خوړله. دماشتوب یو خوږ او خوندور احساس چې نه یوازې یې له ټولو خلکو سره له مینې او خواخوږۍ نه زړه ډک کړی و، بلکې د دغه احساس له مخې یې دا باور درلود چې له ده او نورو ګړو سره دغه شان مینه او احساس لري.

هغه دینیسوف ته مخ ورواړاوه او وې ویل:

- ښه نو، واسیلي فیدروویچ تاسو څه فکر کوئ، پروا خو نه لري، که زه له تاسو سره یوه ورځکۍ هم پاتې شم.

پرته له هغه چې ځواب ته سترګې په لاره شي، خپله یې ځانته ځواب ورکړ:

- ماته سپارښتنه شوې ده چې اطلاعات راټول کړم، خو یوازې تاسو ما د جګړې تر ټولو غوره برخې ته.. غوره برخې ته پربږدئ. زه نه مډالونه غواړم، نه ښنانونه.. زه یوازې غواړم.. پیتیا غاښونه وچیچل، خپل هسک کړی سر یې وخرخاوه، شا او خوایې وکتل او لاسونه یې وخوځول.

دینیسوف چې موسېده تکرار یې کړه:

-ترټولو نه غوره برخې ته!

پیتیا دوام ورکړ:

-زما یوازینۍ هیله داده چې ماته بشپړه قومانده راکړئ، چې زه خپله قومانده ورکړم، تاسي ته څه سختۍ لرئ؟

په دې شېبه کې یې، هغه افسر ته چې غوښتل یې له کباب شوي پسه نه غوښه راجلا کړي، مخ ورواړاوه او هغه ته یې وویل:

-اخ! تاسو چاړه غواړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د خپل لاس چاړه يې هغه ته ورکړه. افسر چاړه وستايله.
پيتيا تک سور شو او وې ويل:
-مهرباني وکړئ، واييخلي ! زه داسې چړې ډېرې لرم.
او ورپسې پيتيا، ناڅاپه چغې کړل:
-او بابا، ما چور هېر کړل.
او بيا يې چغې کړل:
-زه خورا ښه مميز لرم، زموږ کلي ته نوی دوکاندار راغلی دی. داسې بې ساري شيان يې راوړي چې مه کوه پوښتنه. ما مميز لس پاوه واخېستل، زه خو د خوږو له خوړو سره عادت يمه. تاسي يې هم غواړئ ؟
او پيتيا ودانګل، په دالان کې يې خپل قزاق ته ځان وروروساوه او خپله توبره يې چې پنځه پاوه مميز په کې و، راوړه.
هغه وويل:
-نوش يې جان يې کړئ ! مهرباني وکړئ ښاغلو !
هغه اېساول ته مخ وروا ړاوه او وې ويل:
-د تاسو به د قهوې د اېشولو لپاره څه کېږي، په کار نه وي ؟ ما د خپلې قطعې په دوکان کې واخېستل، خورا ښه شيان دی کنه ؟ هغه ښه، ښه شيان راوړي دي. او تر ټولو مهمه خبره خو لا داده چې هغه خورا مهم سړی دی. دغه شيان به هرو مرو تاسو ته راولېږم. که غواړئ چقمق به هم درته راولېږم، کېدای شي خلاص شوي وي يا له کاره لويدلي وي، ګوره ! کله کله داسې کېږي. ما له ځانسره را اخېستي دي، دا ګورئ !
هغه خپله توبره وښودله، ما دلته سل چقمقه ډېر ارزانه را اخېستي دي. مهرباني وکړئ چې څومره په کار دي، هومره واخلئ، کولای شئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروا یخلئ او ټول هم اخیستي شي. خو ناڅاپه یې خبرې پرې کړې او تک سور شو او تصور یې وکړ چې زیات وغږید که څنګه ؟

هغه پاڅېد او وریاد یې کړل، چې کومه بله سادګي خو به یې نه وي کړې. د هغې ورځې ټولې پېښې یې وریادې کړې، هغه فرانسوي، ډولچي وریاد شو او په زړه کې یې تیره شوه:

- موږ خو دلته ډېر ښه یو، خو هغه به څه حال لري ؟ هغه به یې چېرې اچولی وي ؟ څه خواړه به یې ورکړي وي او کنه ؟ یا به یې وروړي نه وي ؟ خو دې ته یې پام شو چې د چقمقونو په اړه یې اپلتې ویلې دي، نو ځکه اوس له نورو خبرو ډاریده.

له ځانسره یې وویل:

-هرو مرو به سره ووایي چې خپله زلمی دی، نو څنګه یې په دې هلک زړه خوږېږي، خو زه به سباته وښیم چې زه زلمی یم، که ځوان ؟ پیتیا همداسې فکرونو کول:

- دا نو څه د شرم ځای دی، که زه له هغو نه وپوښتم ؟ په هر حال، هر څه فکر چې کوي، کوي دي، بیا تک سور واوښت او په حیرت سره یې د دې لپاره نورو افسرانو ته وکتل چې وګوري، د هغو په څېره کې دملندو نښې ښکاري او کنه ؟

هغه وویل:

-اجازه ده چې هغه اسیر شوی هلک ته ورغږ کړو ؟ اجازه ده چې هغه ته څه خواړه او اوبه وروړو ؟ اجازه ده...

دینیسوف چې تصور کېده، دغه کارونو د شرم وړ ګڼي، وویل:

- هو کې ! دزړو خوږي هلک دی، ډېر به وړی شوی وی، ورغږ کړئ چې دلته راشي، هغه وینسینت بوس، نومېږي، ورغږ کړئ، ورغږ کړئ، پیتیا وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- زه به ورغبرګ کړم.
دینیسوف وویل:
- ورشه، هغه خوار ته ورغبرګ کړه !
هغه تکرار کړه:
- ورغبرګ کړه ! ورغبرګ کړه ! درحم وړ دی.
کله چې دینیسوف دا خبرې کولې، پیتیا د دروازې تر مخې ولاړ و. هغه د افسرانو له مینځه ورتیرشو او ځان یې دینیسوف ته ورنږدې کړ او وې ویل:
- ګرانه ! اجازه راکړه چې ښکل دې کړم. آخ، پوهېږئ، څومره غوره کار وشو، څومره ښه کار وشو !
هغه دینیسوف ښکل کړ او انګړ ته یې ورمنډه کړه، د دروازې تر مخې ودرید او چغې یې کړل:
- بوس وینسینت ! وینسینت !
له تیارې نه یو آواز راپورته شو.
- ښاغلیه ! ستاسو څه په کار دي ؟
پیتیا ځواب ورکړ:
- هغه فرانسوي هلک چې نن اسیر شوی دی.
قزاق وویل:
- ښه، هغه سین یادوې.
د وینسینت نوم، قزاقانو په ویسین او کلیوالو بزګرو او سرتیرو په ویسنیو بدل کړی و.
په دغو دواړو بدل شویو نومونو کې، د پسرلي او پسرلني معنی نغښتې وې. نو ځکه هغه هلک دوی د «پسرلیګوټي» په نامه چې د زلمي او ماشوم ننښه یې څرګندوله، یادوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه هلته د نغري سره ناست و او ځان يې تاوداوه.

له خنداسره مل، يو غږ له هماغې تيارې نه راپورته شو:

- ها ها ها ها، پسرليګو تيه !

له پتيا سره نېږدې سپور ولاړ پوځي ، وويل:

- ځيرک هلک دی، ډېر وړی و ، همدا اوس مو ډوډۍ ورکړه.

په تياره کې د قدمونو غږ واوريدل شو، په ختو کې د لوڅو پښو شرپهاری تر غوږ او ډولچي هلک د دروازې په خولې کې راڅرګند شو.

پيتيا وويل:

-آه، داتاسو ياستئ ؟ډوډۍ غواړئ ؟ډارېږمه !هېڅوک څه نه درته وايي !راځه !راووزه !راځه !

هغه په خواخوږۍ او مهربانۍ د هغه پر لاس، لاس ورکېښود او وې ويل:

-راځه !

ډولچي چې ماشوم وزمی آواز يې رېږديده، وويل:

-

له تاسو نه مننه ښاغليه !

هغه خپلې پښېبلې په ختو ککړې پښې راڅښولې او له ختو نه د پښو په پاک کولو پيل وکړ.

پيتيا غوښتل، د غه ډولچي ته ډېر څه ووايي، خو نه يې شو کولای. هغه په دالان کې د هغه ترڅنګه ولاړ و، خو حيران پاتې وچې څه ووايي. بيا يې په تيارو کې د هغه لاس راونيو او هغه يې کېښکود.

له خواخوږۍ نه په ډک آواز يې وويل:

-مهرباني وکړئ، دننه راشئ !

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيتيا له ځانسره وويل:

-آخ، آخ ! کاشکې مې يو څه درته کولای شوای !

پيتيا دروازه راخلاصه کړه او هغه يې له خپل څنګه بدرګه کړ.

کله چې ډولچې دننه را ننوت، پيتيا له هغه لرې کېناست، ځکه هغه ته يې پاملرنه دځان لپاره سپکاوی ګاڼه. هغه لاس جيب ته کړ. په جيب کې يې په خپلو پيسو لاس وواهه، هغه يې لاندې باندې کړې او په شک کې و چې ايا دا به شرم نه وي او کنه ؟ چې ډولچې ته پيسې ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

د دینیسوف په سپارښتنه یې ډولچي ته خولۍ ورپر سر کړه، کتاب او ودکا یې ورکړل او وې ویل چې هغه له اسیرانو سره ونه لېږي او له خپلې ډلې سره یې وساتي. دولوخوف چې کوټې ته راننوتلی و، د پیتیا ورته پام شو. ده د پوځیانو په منځ کې، د فرانسویانو په وړاندې د دولوخوف د بې ساري مېړانې او د کرکې کیسې اورېدلې وې. نو له همدې امله، له هغې شېبې نه چې دولوخوف کوټې ته راننوت، یوه شېبه یې هم له هغه نه سترګې بل پلو نه غړولې. پرله پسې یې هغه ته کتل، غاړه یې ددې لپاره په ویاړ هسکه نیولې وه چې ځان له دولوخوف سره د مرکې او خبرو سیال وګڼي.

د دولوخوف سادګۍ او عادي کړو وړو، پر پیتیا سخت اغیز ښندلی او هغه یې حیران کړی و.

دینیسوف، قفقازي چپنه اغوستې، ږیره یې پرېښې وه او د نیکولای معجزه لرونکی شمایل یې په غاړه کې پروت و. د هغه ژبې او کړو وړو، د هغه د حالت د ځانګړتیا څرګندوله کوله، خو دولوخوف برعکس چې پخوا یې په مسکو کې د پارس د شهزادګانو په څېر جامې اغوستې، اوس یې د ګارډ د یوه مغرور افسر بڼه لرله. ږیره یې چېچه وهلې وه او یوه غوړه افسري دریشي یې چې د ګریګوري ویاړمن روسي نښان یې پرتټر ټمبلی و، اغوستې او ساده پوځي خولۍ یې پرسر وه. خپلې لمدې جامې یې وویستې، هغه یې یوې خواته کېښودې او پرته له هغه چې له چا سره سلام ستړي مشي وکړي، مخامخ د ینیسوف ته راغي. له هغه نه یې د جګړې او چارو په اړه پوښتنې پیل کړې. دینیسوف، د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خيالونو او لويو چارو د سرته رسولو د تکلونو په اړه چې په سر کې يې ګرځول، هغه ته خبرې وکړې. د هغه پيام په اړه چې پيتيا راوړی و او د هغوځوابونو په اړه چې دغه زلمي ، دوو جنرالانو ته ويلي وو او تر هغه وروسته يې هغه څه چې ده د فرانسويانو د کاروان په اړه له ځانسره لرل، هغه ته بيان کړل. دولوخوف، وويل:

-ښه ! دادي، ټول په هرڅه خبر دي، خو بايد په دې پوه شو چې دفرانسويانو د پوځ شمېر څو ، څو ډلې او کومې ډلې دي. بايد هغو ته ورشو ، تر هغه پورې چې د هغوی په شمېر په پوره توګه پوه نه شو ، له هغوی سره دنښتې اجازه نه شته. زما خوښېږي چې هر کار په پوره ځيرکتيا او پام ترسره شي. هوکې ! دغسې ! اوس نو راته ووايئ په دغو ښاغلو کې داسې څوک شته او کنه چې له ماسره د هغوی سيمو ته ورشي ؟ زما دريشي راسره ده.

پيتيا چغې کړل:

- زه، زه، زه درسره ځم !

دينيسوف، دولوخوف ته مخ ورواړاوه او وې ويل:

-ته، ته هېڅ چېرې تلای نه شي او پيتيا خو اصلا نه پرېږدم چې له دې ځايه وښوري.

پيتيا چغې کړل:

- ولې زه لاړ نه شم ؟

-دا ځکه چې همداسې ده.

پيتياوويل:

- ډېره ښنه غواړم، ښنه ځکه غواړم چې زه خوځېږم او ځم، بله خبره نه شته.

او مخ يې دولوخوف ته ورواړاوه او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-تاسو ما له ځان سره بيايئ ؟

دولوخوف چې د فرانسوی، ډولچي ننداره يې کوله، خدای خبر چې د خيال مرغه يې چېرې الوته.

هغه وويل:

- ولې نه ؟

هغه له دينيسوف نه وپوښتل:

-ډېره موده کېږي چې دا زلمی دلته دی ؟

همدا نن يې سره نيولی دی، دی خپله پر هېڅ شی خبر نه دی، خو ما همدلته له ځانسره پرېښود.

دولوخوف، وويل:

-په نورو څه کوي ؟ چېرې يې لېږي ؟

دينيسوف، ناڅاپه تک سور شو او وې ويل:

-څنګه چېرته ؟ هغوی لېږم. هر يو تسليموم او د تسليمۍ خط اخلم. په زوره تيا او ټينګه ويلي شم او وجدان مې هم له دې امله آرامه دی چې زما د اسيرانو له ډلې يو هم وژل شوی نه دی. تر دې چې زما د سرتيرو وجدان نا آرامه وي او ولړل شي، ما ته د ديرشو او يا درې سوو اسيرانو تسليمي غوره او آسانه ده، همدا سې نه ده ؟

دولوخوف يوه سړه او له ملنډو ډکه موسکا وکړه او وې ويل:

-دغه له خواخوږۍ ډکې خبرې به د دغه ځوان ګراف، شپاړلس کلن زلمي پر خولې ښې ښکاري، ښه به دا وي چې ته دا خبرې پرېږدې.

پيټيا په حيا وويل:

-زه نه غواړم، څه وو ايم، زه يوازې غواړم ووايمار يوازينۍ هيله مې داده چې هرو مرو له تاسو سره لاړ شم.

دولوخوف، دوام ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-درځئ چې ځو !نو څه ته ګوري ورور ه !داخبرې پرېږدئ، دا د خواخوږۍ او مهربانۍ خبرې.

داسې بربښېده چې په دې اړه ځکه خبرې خوند ورکوي چې دینیسوف یې خواشیني کاوه. هغه سر وښوراوه او وې ویل:

-نوښه ، دا یوتن مو ولې له ځانسره ساتلی دی ؟له دې کبله چې زړه دې پرې وسوو ؟ځکه موږ ټول ستا دا سیرانو په تسلیمۍ او خط اخیستلو هم پوهېږو. ته چې سل تنه تسلیموي ، دیرش تنه ژوندي ځای ته نه رسېږي. یا له لوږې مري اویا وژل کېږي، دا به ښه نه وي چې اصلا څوک اسیر نه شي ؟

ایساول، خپلې ځلېدونکې سترګې، لاپسې تنګې کړې او ددې خبرو دمنلو په نښه یې سر وښوراوه.

- دا نور، نو په ما اړه نه لري او په دې هکله غړېدل هم نه غواړم. دچا وژل هم په غاړه نه اخلم، ته وایي چې مري، مري دي، نو څه ؟خو خبره داده چې زما له لاسه مړه نه شي.

دولوخوف وخندل:

-که هغوی توان لرلای او کولای شوای، زه به یې اوس سل واره نیولای وای، ته به یې هم نیولای وای، چا دې دآزاد طبعیت پروا هم نه کوله. که په لاس ورشو ، سمدلاسه به مو پر کومه ونه راځوړند کړي. تر یوې شېبې چوپتیا نه وروسته یې وویل:

-ښه به دا وي چې یو کار وکړو ، زما قزاق ته ورغږ کړئ چې له خپلې کڅوړې سره راشي، ما دلته دوه فرانسوي دریشیانې راوړې دي او پر پیټیا یې غږ وکړ:

-نوښه !ته غواړې چې له ماسره لاړ شي ؟

پیټیا تک سور اونېږدې و چې له سترګو یې اوښکې راتویې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه دینیسوف ته وکتل او وې ویل:

-زه ؟ زه هرو مرو درسره ځم.

په هغه موده کې چې دولوخوف له دینیسوف سره په دې اړه چې له اسیرانو سره څه وشي، خبرې کولې، د پیتیا په زړه کې ، بیا یو ډول نا آرامه تلوسه راوتخنیده او یوه تلوار پسې واخېست. هغه بیا به دې پوه نه شو چې دغه تیریدونکې او کېدونکې پېښې ښې دي او بدې دي. هغه له ځانسره فکر وکړ:

-که مشران او مخور داسې ګڼي، خو همداسې سمه ده. هرو مرو باید همداسې وشي، خو اصلي خبره داده چې دینیسوف باید داسې ونه ګڼي چې زه د هغه هرڅه منم او هغه پر ماخپله قومانده وچلوي. زه هرو مرو له دولوخوف سره، دفرانسویانو تر ولکې لاندې سیمې ته ورځم، که هغه ورتلای شي. زه هم کولای شم ورشم.

دینیسوف چې هرڅه وکړل، هغه ته یې د نه تګ ډاډ ورنه شو کړای، هغه ویل چې دی هم عادت لري، هرڅه په پام او ځیرکتیا ترسره او په نیمای کې یې پرېښږدي. هغه وویل چې دی دده ژوند ته د ورپېښو ګواښونو خیال نه ساتي.

هغه هم داسې وویل:

-ګورئ، دا راسره ومنئ، که موږ په پوره توګه په دې پوه نه شو چې دفرانسویانو شمېر څومره او څنګه دي، ، ځکه دې خبرې پورې زموږ، هغه هم د سلګونو تنو ژوند تړلی دی، حال دا چې موږ دوه تنه یو ، او اصله خبره خو داده چې زما خپل زړه غواړي چې لاړ شم، زه هرو مرو ځم، تاسو نور نه شي کولای ما راتم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

پيتيا او دولوخوف، فرانسوي کوټونه واغوستل او د هغوی خولۍ يې هم پر سر کړې. تر هغه وروسته هغې لوړې پوستې ته ورغلل چې له هغه ځايه دينيسوف د فرانسوي پوځ څارنه کوله. هغوی له ځنګله نه راوتلې او په تپه تياره کې يې ځان شيلې ته رسولی و. همدا چې شيلې ته ورسېدل، دولوخوف، هغو قزاقانو ته چې له دوی سره راغلي وو، سپارښتنه وکړه چې همالته دوی ته سترګه په لارې پاتې شي. هغه خپله په چټکۍ تر هغه پورې وړاندې لاړ چې پله ته ورسېد. پيتيا چې له لېوالتيا او همهالـه ګېنۍ نه مرګني حالت ته رسېدلی و، د هغه تر څنګ سپور روان و ؟

پيتيا وويل:

-که اسير شوو، زه خو ژوندی نه تسلېمېږم، تو مانچه لرم.

دولوخوف په کراره ، خو چټکۍ وويل:

-په روسي ژبه مه غږېږه. له دې خبرې سره همهاله ، له تياري نه يو غږ راپورته شو:

- څوک را روان دی ؟! او د ټزو غږ واوريدل شو.

د پيتيا پرمخ وينې راوبهېدې او تومانچې ته يې لاس وروړ. دولوخوف، پرته له هغه چې خپل آس کرار يا چټک کړي، وويل:

-د شپږم غونډ د اولان د ډلې يم.

د يوه پېيره دار تور سيوری د پله پر سر رابښکاره شو او وې ويل:

-د شپې نوم ؟

دلوخوف، خپل تګ لږ ورو کړ، څه وړاندې لاړ او له تګ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

همهاله يې وپوښتل:

-کولای شم، وپوښتم، ډګروال ژيرار، دلته دی ؟

پېيره دار پرته له هغه چې د هغه ځواب ورکړي، د هغه مخه يې ونيوه او بيا يې وپوښتل:

-د شپې نوم ؟

دولوخوف، ناڅاپه په قهرشو او خپل آس يې مخامخ پرهغه وروست او په خورا غضب يې پرهغه چغې کړې:

- کله چې يو افسر چکر ته وزي، پېيره دار له هغه نه د شپې نوم نه پوښتي. تاسو نه مې وپوښتل ډګروال ژيرار، دلته دی او کنه ؟

او بې له هغه چې له هغه پېيرداره ځواب ته چې لاره يې ورته پرېښې وه، سترګه په لاره پاتې شي، دولوخوف همداسې د غونډۍ پلو وخوځېد.

دولوخوف، په هغه تياره کې، په لارې کې له تيريدونکو نه يوتن ودراوه او له هغه نه يې وپوښتل چې قوماندان او افسران چيرې دي ؟ دغه سړی چې يو سرتيري و او يوه بوجۍ په اوږو بار و، ودريد دولوخوف آس ته ورنږدې شو، د هغه پر آس يې لاس تير کړ او هسې په ساده ژبه يې دولوخوف ته وويل چې قوماندان او افسران پاس لوړ د غونډۍ ښۍ خواته په کلاکې وو(موخه يې هماغه د کوم خان باغچه ګۍ وه)

دولوخوف، پر هغې لارې چې له دواړو خواوو به يې، دلګېدلو اورنو دناستوفرانسويانو دغږيدا، غږ راتـه وړاندې لاړ او هغې باغچګۍ ته ور وګرځېد. له دروازې ورننوت، له آسه کوز شو او هغه دنغري پلو ته چې څو تنه يې شا او خواته ناست او په لوړ آواز غږيدل، ورتير شو. دنغری په کوز سر کې، پر ابښې ديګ کې څه ابشيدل. يوتن

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرتیری چې خولۍ یې پر سر او شین بخون کوټ یې پر غاړه و، د هغه تر ځنګ ګونډې وهلې وې او په هغه کې یې د خپل توپک سیخ ښوراوه. د دغه سرتیري بشره داور په رڼایي کې، تکه سره بریښېده.

دنغری بلې خواته، په تیاره کې یو ناست افسر وویل:

- په دې پېریانو یې والله که وګټې !

یو بل افسر په خندا شو او وې ویل:

-ټول اسیروي

دواړه افسران چپ شول او د تیارې په هغې خوا کې یې چې دولوخوف او پیتیا پرخپلو آسونو سپاره راروان و، د قدمونو آوازونو ته غوږ ونیو.

دولوخوف په لوړ او رسا آواز وویل:

- سلام ښاغلو !

دنغري په تیاره کې ناست افسران سره وکتېدل، لوړ ونی افسر چې اوږده غاړه یې لرله، له نغري نه راتاو شو، دولوخوف ته ورنېږدې شو او وې ویل:

- تاسو یاست کلیمان ! تاسو له کومې بلا...

د هغه ژر خپلې تیروتنې پام شو چې له ناپېژندلو کسانو سره مخامخ دی، تندی یې لږ څه تریو کړ، له دولوخوف سره یې ستړې مشې وکړه او وې پوښتل چې څه مرسته ورسره کولای شي. دولوخوف ورته وویل چې دی او ملګری یې له قطعې وروسته پاتې شوي دي، هغه دا هم وویل چې له ټولو نه یې پوښتنې کړې دي چې د شپږمې قطعې احوال لري او کنه ؟ خو هېڅ چا په دې اړه معلومات نه لرل. پیتیا ته داسې وبریښېده چې دغه افسران ده او دولوخوف ته په کرکه او شک ګوري. یو څو شېبې ټول حیران او چپ پاتې شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له نغري نه آپلو له خندا نه ډک یو آواز راپورته شو او وې ویل:

-که له موږ سر مو د مانبامنۍ تکل کړی و، ناوخته کړې مو ده.

دولوخوف ځواب ورکړ:

-دوی دواړه ماړه دي او همدا نن شپه باید وړاندې لاړ شي.

هغه خپل آس، هغه سرتیري ته چې د خپل توپک سیخ یې په دیګ کې ښوراوه، ورکړ او په خپله د نغري په خوا کې د ناست اوږد غاړي افسر څنګ ته ګونډه شو.

دغه افسر چې له دولوخفه سترګې بل پلو نه غړولې، دوه واریې له هغه نه وپوښتل چې دوی د کوم غونډ دي؟ دولوخوف، هغه ته ځواب ورنه کړ او داسې یې وښوده چې د هغه پوښتنه یې اوریدلې نه ده. هغه له خپل جیب نه خپل فرانسوي، پیپ راوویست، پیپ یې ولګاوه او له افسرانو نه یې دلارې د امنیت او قزاقانو د غلچکي یرغل او ګواښ په اړه وپوښتل.

له نغري نه آپلوته، ناست افسر وویل:

-دغه داړه ماران هرچیرې پیدا کیږي.

دولوخوف، وویل چې قزاقان یوازې ده او دده د ملګري په شان له خپلو ډلو نه پاتې کسانو ته ګواښمن دي. او بیا یې په پوښتنیزه بڼه زیاته کړه چې هغوی په لویو ډلو برید نه کوي، خو ده ته یې هیڅ ځواب ورنه کړ.

پیتیا د اور څنګ ته ولاړ او د هغوی خبرو ته غوږ غوږ و، هره شیبه یې په زړه کې تیریدله چې اوس به هغه وخوځیږي.

خو دولوخوف پای ته رسیدلې خبرې بیا راپیل کړې، په ځیرتیا او ټینګه یې له هغوی نه پوښتنې پیل کړې:

- څو قطعې، په کوم شمیر او څومره اسیران له دوی سره روان دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روسي اسيرانو په اړه يې وويل:

-دا هم هسې ناوړه کار دی چې دا مړي ځان پسې کشکاږي، ښه به دا وای چې ټول مو چاڼوارې کړي وای.

يوه لېونی، خندا پيل شوه، پيتيا له ځانسره وويل چې اوس به فرانسويان د هغوی پر دوکه پوه شي. بيا پرته له هغه چې وغواړی پاڅېد او له نغري نه يوګام شاته لاړ. هېڅ چا هغه ته ځواب ورنه کړ او نه په خندا کې ورسره همغاړې شول. هغه فرانسوي افسر چې کوټ يې پر ځان اچولی و او اوږد غځېدلی و او نه معلومېده، سر يې راهسک کړ او په زګيروي ډوله توګه يې خپل ملګري ته څه وويل. دولوخوف، وخوځېد او هغه سرتيري ته يې ورغږ کړل چې آسونه يې نيولي وو.

پيتيا همداسې بې واکه په زړه کې وويل:

-ښه ده، آسونه خو راکوي.

آسونه يې راوستل.

دولوف غږ وکړ:

-شپه مو په خير ښاغلو !

پيتياهم غوښتل چې ووايي:شپه مو په خير ! خو وې نه شو کولای چې څه ووايي.

افسرانو په خپل منځ کې کوم نه پوهېدونکي څه وويل. دولوخوف، په ډېره ارامۍ او کراره پرخپل آس چې چېرې تړلی نه و، سپور شو او همداسې په کراره د کلا له دروازې نه ووت. پيتياهم له هغه سره غبرګ خپل آس وخوځاوه او غوښتل يې شاته مخ واړوي او وګوري چې فرانسويان خو به، په دوی پسې نه وي راغلي، خو زړه يې ونه شو کړای.

دولوخوف چې لويې لارې ته سم شو، پر هغې لارې چې راغلی و، نه لاړ، بلکې د کلي پلو وړاندې لاړ، غوږونه يې څک کړل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- پیتیا ، هغه غږونه چې په روسي ژبې غږېدل وپېژندل او دلګېدلو اورونو ترخنګ یې، په داسې حال کې چې د روسي اسیرانو تصویرونو ، دسترګو تر وړاندې تصورول. یوې مخ ځوړندې لارې ته مخه کړه. ځانونه یې پله ته ورسول. کله چې پله ته ورسېدل، د پېره دار تر څنګ تیر شول او هغه ته یې پام شو چې په خورا ختمه طبیعت د پله په سر ګرځي، راګرځي. هغوی ته یې هم هېڅ ونه ویل. دوی هم ځان هغې شیلې ته ورساوه چې قزاقان ورته سترګې په لاره و.

دولوخوف وویل:

- ښه نو دخدای په امان !

دینیسوف ته ووایئ چې سهار ته دلومړۍ ډزې سره...

هغه غوښتل چې لاړ شي، خو پیتیا د هغه لاس راونیو ، هغه یې ودراوه، له ګبنې او خوښۍ نه په ډک آواز یې وویل:

-نه، نه، تاسو په رښتیا هم خورا مېړنی سړی یاستي !های، های چې څومره ستر او غوره کار وشو ، څومره غوره !ماته ډېر ګران یاستئ ،. دولوخوف وویل:

-ښه ده، ښه ده، خو پیتیا هغه نه پرېښوده، ددولوخوف پام شو چې پیتیا په تیاره کې د هغه پلو ورخمېږي او غواړي دی ښکل کړي. دولوخوف د پیتیا مخ ښکل کړ، وې خندل، د خپل آس مخ یې واړاوه او د شپې په تیاره کې یې ځان ورک کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

پیتیا چې خپلې خپرې ته راستون شو ، دینیسوف یې په دالان ډوله ځای کې ولید ، دینیسوف خورا نا آرامه ، ګبنیۍ اخستی او په دې ډېر پښېمانه و ، چې ولې یې پیتیاته د تګ اجازه ورکړې ده. دی د هغه راتګ ته نا آرامه سترګې په لاره و. کله چې یې په پیتیا سترګې ولګېدې، چغه یې کړې:

-خدایه شکر !

کله چې یې له پیتیانه په خورا خوند او ولولو ، پر هغه تیرې شوې کیسې واورېدې، نو وې ویل:

- په رښتیا له خدایه شکر ! په تا دې لعنت وي، پوهېږې ! ستا له غمه ویده شوی نه یم. د خدای شکر، راځه ویده شه، کېدای شي تر سهاره یو چرت ووهو.

پیتیا وویل:

- ښه ده، خو ماته لا خوب نه راځي. له دې پرته، زه خوځان ښه پېژنم، که یو وار ویده شوم، نور نو کار وران دی، بله خبره خو لا دادی چې زه تر جګړې مخکې ویده کېدای هم نه شم.

پیتیا یوه موده، په خپره کې پاتې شو او په خورا خوند یې، د فرانسویانو منځ ته ، د خپل ورتګ خیالونه پالل. هغه نه یوازې په دغو خیالونو کې ډوب و بلکې د راتلونکې ورځې، رښتینۍ جګړه یې د سترګو تر وړاندې انځوروله. وروسته تر هغه چې پوه شو ، دینیسوف خوب وړی، پاڅېد او انګړ ته ووت. هوا تیاره وه. باران دریدلی و ، خو دونو له څانګو څاڅکي څڅېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوستې ته نېږدې، د قزاقانو څېرې او له هغو سره نېږدې تړل شوي آسونه، لکه تور تور داغونه، تر سترګو خوځېدل. د تورو څېرو شاته، د هغو څنګ ته دولاړو دوو کراچیو او هغو پورې تړلو آسونو شا او خواته، اورنه، په مړه کېدو وو. قزاقان او سواره پوځیان لا ویده نه وو. یو نیم ځای د څاڅکو د څڅېدو، د آسونو د شنهاري او د سرتیرو د بنګهاري غږونه اوریدل کېدل.

پیتیا چې له دالان ډوله ځای نه ووت، په تپه تیاره کې یې شا او خوا وکتل او کراچیو ته ورنږدې شو. دیوې کراچۍ لاندې د کوم چا د خرپهاري غږ پورته و. زین شویو آسونو خپلې اوربشې خوړلې. پیتیا په تپه تیاره کې خپل آس و پېژاند، که څه هم د هغه آس د کمکۍ روسیې (اوکرائین) و، خو هغه، هغه قره باغ نومولی و، د خپل آس اوربوز یې راونیو، هغه یې مچ کړ او وې ویل:

-ښه قره باغه! سبا به خدمت کوو! هغه قزاق چې د کراچۍ څنګ ته ناست وې ویل:

-اربابه ښه به دا وي چې لږ څه ویده شي.

نه، نه. دا سې ښکاري چې تاسې، لیخاچوف نومېږي؟ وینئ موږ همدا اوس راورسېدو، د فرانسویانو منځ ته ورغلي وو. پیتیا، قزاق ته، په بشپړه توګه، د فرانسویانو منځ ته د خپل ورتګ کیسه وکړه، دا یې هم ورته وویل چې ولې یې دا کار کړی دی. هغه دا هم وویل چې ولې غوره ګڼي چې انسان خپل ژوند له ګوابښه سره مخامخ کړي، ده وویل خو یو کار هم باید بې تکله نه وي.

قزاق وویل:

- ښه به دا وی چې لږ څه ویده شوی وای.

پیتیا ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-نه، نه، زه له بې خوبۍ سره ړنړدی شوی یم. او ګوره ! ستاسو د تومانچو، چقمقې زړې شوې نه دي ؟ ما له ځانسره نوې چقمقې راوړې دي، څنګه ؟ په کار خو به دي نه وي ؟ که غواړې درواییخله.

قزاق له کراچۍ لاندې سر راوویست.

پیپتا وویل:

-زما عادت دی، هر کار په ځیرکتیا وکړم، ځینې خو هر څه، په هر ډول او بې پامه کوي او وروسته بیا پښېمانه وي، خو زما ځیرکتیا خوښېږي.

قزاق وویل:

-رښتیا هم همداسې ده.

-نور مې غوښتل تاسو ته ووایم، که مهرباني وکړئ او زما توره هم تیره کړئ ګرانه ! هغه پخه شوې ده... (خو پیتیا وډار شو چې دروغ ونه وایي) هغه هېڅکله چا تیره کړې نه وه، کولای شي هغه تیره کړې ؟

- ولې نه ؟ کېدای شي.

لیخاچوف پاڅېد او په کڅوړه کې یې څه لټول. پیتیا ډېر ژر پر فولادي ببلاو (تبرږي) د سولولو انګازیز غږ چې د جګړې آوازیې درلود، واورید، پر کراچۍ وروخوت، پاس کېناست او تر کراچۍ لاندې ناست قزاق د تورې تیرولو ته دوام ورکړ.

پیتیا وویل:

-څنګه ؟ زلمیان ویده دي ؟

-ځینې ویده دي او ځینې لا ویښ دي ؟

-ښه، هغه هلک څنګه ؟

-هغه سپرلیګوتی یاده وي ؟ هغه، هلته د شنیلیو په منځ کې پروت دی. هغه له ډاره ویده شوی دی، پوهېږئ، له هغه نه ډېر راضي یو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې خبرې وروسته، پيتيا تر ډېرې مودې پورې چپ پاتې او رارسېدونکو آوازونو ته غوږ غوږ و. د تيارو له مينځه د قدمونو غږ واورېدل شو او له هغه ځايه د کوم سړي سيوری رابنکاره شو.

دغه سيوری کراچۍ ته ورنږدې شو او وې پوښتل:

-دبادار، توره تيره کوم.

هغه سړی چې پيتيا تصور کاوه، د سواره پوځ له پوځيانو نه دی، وويل:

-دا ډېر ښه کار دی، ګوره ! تاسو سره پيالې پاتې نه دي ؟

-هلته ، د ارابې ترڅنګ اېښې دي.

او د سواره پوځ، سواره پياله واخېسته او لاړ.

پيتيا ، هرومرو پوه شوی و چې په ځنګله کې دی او د دينيسوف د پارتيزانې ډلې غړی دی. دوی يو ورست له واټه لرې او پر هغې کراچۍ ناست دي چې له فرانسويانو يې برمته کړې وې او آسونه يې ترڅنګ پورې تړلي دي. د کراچۍ لاندې قزاق ناست او توره تيره کوي.

.

که پيتيا په دې وخت کې هرڅه ليدلي هم وای، د هغه لپاره د تعجب وړ نه و، هغه ، په هغې کوډګره نړۍ کې ډوب و چې په هلته هرڅه کېدونکي و.

هغه آسمان ته کتل، هغه يې هم لکه د ځمکې په څېر پاړوګر تر سترګو شو. آسمان د شنه کېدو په حال کې و او وريځې په چټکۍ د ونو پر سر خوځېدلې. داسې تصور کېده چې د ستورو له مخې پردې لرې کوي. کله ناکله هغه ته داسې برېښېده چې آسمان په شنه کېدو او په توره تررمۍ کې ډوبېږي، بيا يې پام شو چې دا وريځ ده. کله به يې تصور کاوه چې آسمان لوړ دی او لاپسې لوړېږي او کله خو بيا چور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ببرته راکوزېږي. دومره راکوزېږي چې کېدای شي، لاس ور واوږد او هغه ته ورورسېږي.

پیتیا دسترګو په تړلو پیل وکړ او سر یې وښوراوه. څاڅکي څڅېدل او دغړېدا غږ اورېدل کېده. دآسونو شنهارۍ واورېدل شو، آسونو سرونه او یالونه یې وخنډل او دکوم ویده دخرهاري غږ اورېدل کېده.

دتورې دتیرې کولو غږ هم تر غوږه راته:جغ، ج، جغ، جغ، جغ...

او پیتیا ناڅاپه دیوې انګازینې موسیقۍ غږ چې یوه آشنا، او پرتمینه او خوږه سندره یې ویله، واورېده. پیتیا د خپلې خور ناتاشې په شان و، تر خپل ورور نیکولای نه موسیقي زیاته خوښېده، خو هېڅکله یې دموسیقۍ زده کړې یې نه وې کړې، نو له همدې کبله دده غوږو ته، دغه ناڅاپي سندریزې انګازې، ده ته ځکه خورا نوې بربښېدې چې دده لپوالتیا یې په مینتوب بدلوله. دغه موسیقي دم په دم لوړېدله. نغمه د موسیقۍ د نغمه غږونکو آلاتو له یوه نه بل ته اوښته. دغه نغمه چې خوږېده او لوړېده د موسیقۍ په دنیا کې د فوګ په نامه یادېده. پیتیا اصلاً په دې نه پوهېده چې فوګ څه ته وایي... کله کله به دغه آواز د کلیسا آسماني اواز ته ورته شو او کله به دبري خوږه او نه هېرېدونکې سندره ترې جوړه شوه.

پیتیا چې لږ څه وړاندې وښورید، ځانته یې وویل:

-آخ، هوکې! زه خوب وینم، په غوږو کې مې سندرې غږېږي یا کېدای شي زما خپل موزیک دی. دادي بیا زموږ نغمه، بیا راته غږوي..

هغه سترګې وتړلې او آوازونه، له هرې خوا ګواکې، له لرې لرې رارپېږي، رایوځای کېږي، ګډېږي او بیا له سره دیوې خوږې نغمې، دیوې برې راوړنکې نغمې په توګه رامنځ ته کېږي، پیتا له ځانسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل:

-آخ ! څه ښکلې ده ! څومره غواړم، څومره چې کولای شم.

هغه هڅه وکړه چې د هغه ستر ارکستر مشري او لارښوونه وکړي.

پیتیا سپارښتنه وکړه:

-نو آرام شي، اوس ټول چوپ دي.

او آوازونه هغه ته غوږ غوږ وو. او اوس، پوره، خوشاله او لا له خوشالۍ نه ډک سندریز آوازونه، دیو ناپېژندلي تل نه را خوتېدل.

او پیتیا بیا وویل:

-سندرو غاړو اوس ستا سو وار دي !

او لومړی له لرې نه د نارینو غږ وا وریدل شو او بیا ښځینه تیره آوازونه ورسره مل شول. آوازونه کرار کرار او په یوه ډله ایزه بڼه پورته کېدل او په پرتمینه بڼه لوړېدل. پیتیا د دغو آوازونو، زړه غوړېدونکې ښکلا په ځان کې احساسوله او د هغو د بې پایه ښکلا نه په وحشت کې و. همدا نغمه دیو پرتمین او بري غږونکي مارش سره مل شوه. له دې سره همهاله داوبو د څاڅکو د څڅېدو او د توري د تیریدو، د جغ، جغ، جغ غږ هم پورته و. د آسونو داوربشو خوړلو او د هغو د شنهاري او غورځېدو غږونه هم اوریدل کېدل، خو دغو آوازونو، دغو نغمو ته کوم تاوان نه رساوه بلکې له هغو سره په هما آهنګۍ کې ګډېدلې.

پیتیا نه پوهېده چې دغه حال څومره دوام پیدا کړ، هغه خوند ترې اخیست، پرله پسې له خپل خوند اخیستو نه په حیرت کې و او داهیله یې لرله چې چاته د هغه په اړه څه ووایي.

د لیخاچوف، خواږه غږ دی را ویښ کړ:

- ستا سو توره چمتو ده، کولای شئ فرانسویان پرې ووهئ.

پیتیا را په حال شو او چغه یې کړل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-رښتيا هم رڼا شوې، رڼا شوې.

هغه نالیدونکي آسونه نور نو له ورایه لیدل کېدل او د ونو دبربنډو څانګو له مینځه رڼا خوریده. پیتیا ټکان وخوړ، له خپل ځایه یې ودانګل، یو روبل یې له جیبه راوویست او لیخاچوف ته یې ورکړ. توره یې واخېسته، هغه یې وښوروله، وې ازمایله او په غلاف کې یې کېښوده. قزاقانو آسونه راخوشې کړل او د هغو تنګونه یې ور وتړل.

لیخاچوف وویل:

-دا هم قوماندان !

دینیسوف، له پوستې نه راووت، پیتیا ته یې ورغږ کړل او قومانده یې ورکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

د سهار په تته، ترږمۍ کې یې په چټکۍ سره آسونه راخوشې کول، تنګونه ورترل او په بېلا بېلو ډلو کې یې چمتو کول. دینیسوف د پیش قراول مخې ته ولاړ و او ورستۍ سپارښتنې یې کولې. د پښو د سلګونو ښېهارو آوازونه اوریدل کېدل چې په ختهو او چیکړو کې، پاڅېدل، په ختهو کې ننوتل او له لمر نه مخکې ترږمیو په لړ کې، د ونو په منځ کې تلل او پناه کېدل. ایساول، زاقانو ته سپارښتنې کولې. پیتیا خپل آس نیولی او په تلوار یې د سپریدو د سپارښتنې شېبې شمېرلې. دیخ وهلو اوبو نه یې مینځل شوی مخ ، په تیره بیا سترګې لکه اور داسې ځلېدلې، پر شا یې راخوره شوې سړه لړې، په چټکۍ پر ټول ځان او په یو ډول په خوریدو وه.

دینیسوف، وویل:

-ښکاري چې هرڅه چمتو دي، درځئ ، آسونه راولئ.

آسونه یې راوستل. دینیسوف قزاق ته په ډېر قهر شو چې د هغه د آس تنګ ښه کلک ترل شوی نه و. هغه تر ښکنځلو وروسته ودانګل او پر خپل آس کېناست. پیتیا د خپل آس جلو نیولی و. آس د عادت له مخې غوښتل د خپل خاوند ورنو ته خوله وروړي، خو پیتیا پرته له هغه چې خپل درونددوالي ته پام وکړي، وې دانګل او پر خپل آس کېناست، دده شاته ، په تیاره کې، راخوځېدلي سواره ته مخ ورواړاوه، دینیسوف ته نېږدې شو او وې ویل:

-واسیلي فیدروویچ ! ماته یوه دنده راکوئ ؟ مهرباني وکړئ، دخدای لپاره !

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینیسوف، ګوا کې پیتیا چور هېر کړی و ، د هغه خوا ته یې مخ وروا ړاه او په ټینګه یې وویل:

- له تاسو نه یوه هیله لرم، زما تر څنګ به او سئ. او هېڅ پلو به نه خوځېږئ.

د ټولې لارې په اوږدو کې دینیسوف، نور نو یوه خبره هم ونه کړه او چپه خوله روان وه. ګله چې د ځنګله څنګ ته ورسېدل، هوا ښه روښانه شوې وه. دینیسوف، په کراره ، ابساول ته څه وویل او قزاق د هغه او پیتیا تر څنګ تېر شول. کله چې ټول را ورسېدل، دینیسوف خپل آس وخوځاوه او مخ ښکته پر غونډۍ شېوه شو. آسونو چې د شا پښې یې کږې وږې کولې، په داسې حال کې چې سواره پرې سپاره وو، کرار کرار، په ریږدیدا ریږدیدا ، ښکته د شیلې پلو ته ښکته شول. یوازې لرې لرې شیان وو چې د لړو په څپو کې نه ښکاریدل. دینیسوف چې شیلې ته ورسېد ، د سر په ښبه یې ، تر څنګ ولاړ قزاق ته اشاره وکړه او وې ویل:

-ښبه !

قزاق لاس پورته کړ او ښکته په شیله کې د ډزو غږ پورته شو او له ډزو سره هممهاله دآسونو د ګامونو شر او شور چې وړاندې یې دانګل او له هغو سره مل د سرتیرو شور او ځوږ چې له هرې خوا راټول شوي وو ، د درې په فضا کې انګازې جوړې کړې وې.

د آسونو او سرتیرو د دغه غریو سره سم، پیتیا د آس ډډې ته متروکه ورغبرګه کړه ، قبضه یې وخنډله او پرته له هغه چې د دینیسوف، دغې خبرې ته چې د هغه له څنګه به نه لرې کېږي، پام وساتي وړاندې هه کړل او دډزو په اوریدو سره داسې ورته برېښېدل چې شا او خوا د سهار رڼا خوره شوې، لمر په تندي ولاړ او تنکنده غرمه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د پله آپلو، آس يرغه کړ. تر هغه نه وړاندې، په واټ کې قزاقان روان وو. دی، د پله پر سر، هغه قزاق ته چې له خپلو ملګرو نه شا ته پاتې و، ور ورسېد. په تلوار له هغه نه تير شو، يو شمېر پوځيان چې ښايي فرانسويان به وو، په مخه ورغلل. هغوی د واټ له ښي خوا نه کينې خواته منډې وهلې. له هغوی نه يو تن، د پيتيا تر آس لاندې په خټو کې ولويد. ديوې ځېرې مخې ته ځو تنه قزاقان را ټول وو او کوم څه يې کول. د ګڼه کوڼې له منځه وحشتناکې چغې راوتلې. پيتيا دغې ګڼه ګوڼې ته ورننېږدې شو او لومړې ځېره يې چې وليده، يو فرانسوي سرتيری و رنګ يې الوتی، لاندنۍ ژامه يې رېږديده او هغه نيزه ډوله لرګی يې چې دده خواته په نښه و، لاس کې نيولی و.

پيتيا چغې کړل:

-هورا زلميانو !

هر څه زمونږ منګلو ته لويدلي.

د خپل آس جلو يې کېښکود او خپل تود شوی آس يې وړاندې کوڅې ته ورو ځغلاوه.

وړاندې ډزې روانې وې، له هرپلوه قزاقان، سواره پوځيان او هغه اسيران چې جنډه جنډه جامې يې اغوستې وې، په منډو وو او داسې چغې سورې او رمباړې يې وهلې چې د پوهېدو وړ نه وې. دا ګرانه و چې ځوک پوه شي چې هغوی څه وايي. يوه فرانسوي چې ککره يې بربنډه، خواشينې بشره يې تکه سره، شين بخوند کوټ يې اغوستی و، د سورو پوځونو په وړاندې يې، نيزه په لاس د ځان ساتنه کوله. تر هغه چې پيتيا ورورسېد، فرانسوي لويدلی و. په زړه يې بيا له دې املـه اند ښننه راخوره شوه چې بيا ناوخته رارسېدلی و. هغه به خورا تلوار هغې خواته ودانګل چې د پر له پسې ډزو غږ ترې راتـه. ډزې د هماغـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کور په انګړ کې روانې وې چې پرون شپه دی او دولوخوف، هلته تللي وو. فرانسویانو دبوټو او نیالګیو په ډک باغ کې، ددغو بوټو او نیالګیو تر شا سنګر نیولی و

او پر هغو قزاقانو یې چې د دروازې شا او خوا یې ګڼه ګوڼې جوړه کړې وه، ډزې کولې. پیتیا چې دروازې ته ورننېږدې شو، د لوګو او باروتو منځ کې یې دولوخوف ولید ، د هغه بشره له ډاره او رنګ الوتنې نه تکه شنه اوښتې وه. رمباړې یې وهلې او خپلو کسانو ته یې سپارښتنې کولې. کله چې پیتیا هغه ته ورننېږدې شو ، هغه وویل:

-له کوره راتاو او پلیو ته سترګه په لاره شئ.

پیتیا چغې کړل:

-سترګې په لار، سترګې په لار، دڅه لپاره ؟وړاندې ؟

پرته له هغه چې یوه شېبه تم شي، هغې خواته چې، د ډزو غږ ترې راته، ورودانګل. هغې خواته چې له بل هرځای نه هلته، لوګی او باروت زیات وو. د کارتوسو ، دډزو غږ اوریدل کېده. مرمۍ خورې ورې لاړې او بې نښې ولګېدې. یو نیمه یې په څه کې ونښتې. قزاقان او دولوخوف، له دروازې نه ، انګړ ته د پیتیا پسې ورننوتل. فرانسویان چې دګڼ لوګي په څپو کې هره خوا خواره وو، چا وسلې ارتېږلې، چا منډې وهلې، دبوټو او نیالګو له شا راوتل او د مخې له خوا راتلونکو قزاقانو پلو ورغلل او ځینې نورو هغو دغونډۍ په لمنه کې د چینو پلو ته په منډه مخه کړه. پیتیا همداسې پر آس سپور و. دانګړ په منځ کې روان و. ددې پر حای چې هغه، د خپل آس جلو ونیسي. دوړه لاسونه یې په چټکۍ او عجیبه بڼه وخنډل او څومره چې مخکې روان و، په هماغه اندازه یوې خواته کږیده، د هغه آس، د هغه نغري پلو ته چې د سهار په رارسېدو په مړ کېدو و، ورغی. ناڅاپه ودرید او پیتیا ل یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

درونـد پیټـي سره غونجېـده، خـو د هغـه سر ناخوځېدونکی پـاتې و. مرمۍ يې پر ککره لګېدلې وه.

دولوخوف، دفرانسويانو له مشر سره چې د خپلې تورې پـه سر يې دتسليمۍ په نښه سپين ټوکر غوټه کړی و او لـه کوره ووت، تر خبرو وروسته، له آسه راکوز شو او د پيټيا د مړي خواتـه چې خلاصه غبړ او ناخوځېدونکي لاسونه ، پر ځمکه پروت و ، رنېږدې شو. هغه وويل:

- پای ته يې ورسېدل.

دا يې وويل، پاڅېد او لـه دروازې دباندې، ددينيسوف هرکلي تـه چې دده خواته رروان و ، ورووت.

دينيسوف چې له هماغه لرې نه لويدلی پيټيا چې د مرګ نښـه يې ځرګندوله، ولید ، چغه کړل:

-وې واژه !

دولوخوف، تکرار کړه:

-پای ته ورسېده.

داسې برېښېده چې ددغې خبرې له تکراره خوند اخلي. دايې وويـل او پـه چټکـۍ د هغـو اسيرانو خواتـه چې تلوار اخېستي قزاقـان تـرې راچاپير شوي وو ، ورغي او پر دينيسوف يې غږ وکړ:

- اسيران به نه نيسو !

دينيسوف، پرته له هغه چې ځواب ورکړي، دپيټيا خواته ورغي، له آسه راکوز شو ، په ريږديدونکو لاسونو يې، دپيټيا د وينو او پـه خټو لړی مخ چې بيا شين شوی و ، د ځان خواته راواړاوه او د پيټيا خبرې يې وريادې کړې:

-زما عادت دی، کوم خواږه چې ولرم، هغه نورو ته ورکوم، خورا ښه مميز دي، تول يې دروا خلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او قزاقان هغه غږ حيران کړل چې د سپي غپيدا ته ورته و. دينيسوف په تلوار سره، له هغو نه مخ واړواوه، هلته دريدلي اغزن سيم ته ورنږدې شو او ځان يې ترې ټينګ کړ.

د هغه روسي اسيرانو په منځ کې چې دينيسوف او دولوخوف راخوشې کړي وو، پيير بېزاوخوف هم و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

له هغې ورځې نه چې د روسي اسیرانو ډله چې پییر هم په کې و، له مسکوه راوتلې وه، د هغو په اړه هېڅکله د فرانسوي قوماندانۍ له خوا کومه نوې سپارښتنه رارسېدلې نه وه. د اکتوبر په دوه ویشتمه نېټه، نور نو له هغوی سره ته هغه قطعه او نه کومه کراچۍ، چې له دوی سره له مسکوه راوتلي وو، هېڅ پاتې نه وو. نیمایي کراچۍ چې په هغو کې کاروان، خواړه او کالي بار، لا په هماغه لومړیو مزلونو کې وو، قزاقانو لاندې کړل او نیمایي هغه یې تر دوی نه مخکې وړاندې تللي وو. له هغو سواره پوځیانو نه چې پلي پاتې شوي وو او په لومړی سر کې د دوی مخې ته روان وو، یو هم پاتې شوی نه و. تول تري تم شول. هغه توپچي پوځ چې په لومړیو رباطونو کې دوی ترخپلې مخې لیدل، نور خپل ځای د مارشال ژونوو، د قطعې لویو لویو کتارونو او ډلو ته چې د وستفالتي(له سرتیرو جوړه شوې خدمتګاره ډله) د ډلو له خوا یې ساتنه کېده، پرېښې و. د اسیرانو شاته د سورو پوځیانو د وسایلو کتار را روان و.

د ویازما له سیمې چې مخکې فرانسوي پوځیان په درې کتارونو کې روان وو، اوس دیوې ګډې وړې ډلې په توګه خوځېده. په دغه پوځ کې الهګوله او بې نظمي چې د پییر په لومړی رباط کې ورته پام شوی و اوس په بې ساري توګه لا پسې زیاته شوې وه.

په هغې لارې کې چې دوی روان وو، دواړو خواوو ته یې، بې شمېره مړه آسونه پراته وو، جامې څېرې پوځیان چې له خپلو قطعو یا ډلو نه وروسته پاتې وو، کله به له خپلو ډلو سره یو ځای شول، کله به با

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هغو ببرته پاتې او کله به هم چور ځای پر ځای پاتې شول. په دغه مارش کې څو ځله، په دروغو دچغو ډهل غرېدلی و، پوځیانو خپلې وسلې چمتو کړې وې، ډزې او وارونه یې کړی وو، تنبتېدلي وو، ببرته راټول شوي وو او یو بل یې د هغو دروغجن وحشت له امله چې خپله یې پر ځان راوستی و، ښه ښکنځلي وو.

د سواره پوځ مهمات او وسایل، د اسیرانو ډله او د مارشال ژونو و، کراچۍ او ګاډۍ چې د دریو ګډو خو نامنظمو ډلو یا کاروانونو په توګه روانې وې، که څه هم لا تر اوسه د جلا او بشپړو قطعو په ډول برېښېدې، خو بیا هم په چټکۍ سره خورې ورې کېدې.

په هغه کتار یا ډله کې چې په پیل کې یو سلو شل ګاډۍ او کراچۍ روانې وې، اوس شپېته عرادې هم پاتې نه وې. شپېته نورې یې یا روسانو تالا کړې وې او یا خپله فرانسویانو چېرې پرېښې وې. د ژونو و د قافلې هم څه ګاډۍ یا کراچۍ پرېښودل شوې وې. د داوو، د قطعې شاته پاتې کسانو پر دغه کاروان برېد کړی و او درې ګاډۍ یې ترې لاندې کړې وې. پېیر د المانیانو له خبرو نه په دې پوه شوی و چې د دې قافلې د ساتنې لپاره د ګمارل شویو ساتونکو شمېر، تر هغو ساتونکو نه زیات وو چې د اسیرانو د ساتنې لپاره ګمارل شوي وو. یو الماني سرتیری خو یې په خپله د مارشال په سپارښتنه چنماري کړی و. هغه په دې تورن شوی و چې په جیب کې یې د مارشال د سپینو زرو یوه کاچوغه پیدا شوې وه.

د دغو درې کاروانونو د اسیرانو ډله تر ټولو زیات کمه شوې وه، له هغو درې سوو تنو نه چې له مسکو راوتلی وو اوس له سلو نه کم کسان پاتې وو. د سرتیرو لپاره، د سواره پوځ د ذینونو او په خپله د مارشال ژونو، تر ساتنې نه، د اسیرانو ساتنه، ګرانه تمامېدله. هغوی په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېدل چې د آسونو ذینونه یا د مارشال ژونوو، د سپینو زرو کاچوغې به یوځه یا چاته په کار شي، خو په دې نه پوهېدل چې د غه ډله روسي اسیران چې د دوی په څېر لوڅ، وږي، تږي او د مرګ په حال، هرچېرې له پښو پاتې کېدونکي (دوی ته سپارښتنه شوې وه چې هرڅوک له پښو پاتې کېږي، باید وویشتل شي) ولې دوی ساتي. دا خبره نه یوازې د پوهېدو وړ نه وه بلکې کله ناکله خو خورا د کرکې وړ هم برېښېده.

دا تصور کېده چې له دې خبرې نه د دوی ډار د دې لپاره و چې په د غه غمرلي حالت کې چې دوی خپله راګیر وو، پرخپلو اسیرانو یې رحم را ونه پارېږي.

د داراګاپوژ، په سیمه کې چې کله سرتیرو خپل اسیران په یوې تبیله کې بندیان کړي وو او خپله یې پر خپلو زیرمو تالان جوړ کړي وو، څو تنو اسیرانو له هغه ځایه ځمځه وهلې وه او تښتېدلي وو، خو فرانسویانو هغه نیولي او ویشتلي وو.

هغه دود چې په مسکو کې د اسیرانو د ساتنې لپاره یې سپارښتنه شوې وه او د هغه له مخې باید اسیر افسران او اسیر سرتیري جلا جلا وساتل شي، له پخوا راهیسې له پامه غورځېدلی او چایې مراعات نه کاوه. هغه کسان چې لا خوځېدای شو، ټول به ګډ روان وو. پېیر له هماغه دربیم ګرځنې نه وروسته، له کراتایوف او د هغه له خړنګې کوږپښې سپي سره چې کراتایوف ته یې د خپل خاوند په سترګه کتل، یوځای شوی و.

له مسکوه تر وتلو، درې ورځې وروسته، په کراتایوف، بیا هغه تبه ولګېده چې له اسیریدو د مخه د هغه له امله په روغتون کې بستر شوی و. به هره اندازه چې کراتایوف تبې خوار او ضعیفاوه، په هماغه اندازه پېیر ځان له هغه لرې کاوه. له هغه وخته چې کراتایوف ناروغ او ضعیفه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی و ، پییر نه یوازې له هغه سره په یوه کوټه کې نه او سېده بلکې هغه یې کوله چې هغه ته ورنېږدې هم نه شي. هغه ته به چې ورنېږدې شو ، د هغه زګیروي به یې اورېده او له هغه نه دلګېدونکي بوی نه به په عذاب و ، نوځکه یې نور ځان له هغه نه لرې کاوه او نور یې د هغه خیال نه ساته او آن فکر یې هم نه پرې کاوه.

پییر ، د اسارت په زندان کې ، نه د تفکر او استدلال له مخې بلکې دژوند په ټول مفهوم سره په دې پوه شوی و چې انسان د نیکمرغۍ لپاره پیدا شوی او خپله نیکمرغي په انسان کې او د هغه د طبیعي انساني اړتیا په سرته رسېدو کې نغښتې ده. د انسان بدمرغي نه په اړتیاوو بلکې په زیاتوالي کې ده. پییر ، د دې وروستیو وروځو په یون کې ، په یوه نوي ربښتینتوب او خواخوږوالي پوه شوی و ، هغه په دې پوه شوی و چې په دنیا کې ، د وحشت وړ هېڅ څه نه شته. هغه په دې هم پوه شوی و چې په دنیا کې هېڅ داسې حالت نه شته چې ، انسان په هغه کې دبې پایه نیکمرغۍ او آزادۍ خاوند شي. دغه راز د اسې حالت هم نه شته چې انسان په هغه کې چوربدمرغه او بې واکه وي. هغه په دې پوه شوی و چې د انسان رنځ او ازادۍ یوه پوله لري او ددغو دواړو پولې خورا سره نېږدې دي. هغه په دې هم پوه شوی و چې دیوه انسان پر ګلابي بستر ، دیوې ګلپاڼې دراغورځېدو د خواشینۍ ، د هغه ، د هغې نننې خواشینۍ او خوابدۍ نه کمه نه ده چې پرلمده ځمکه بربنډ څملي ، دځان یوه خوایې له سړو ربړدي او د ځان بله خوایې داور له تودخې سوځي ، د هغه پښې چې اوس د هغه د سوري شوي بوټ په اندازه خوږېده ، لکه پخوا به یې چې د نڅاد ټینګو او تنګو بوټو د پښو کولو له کبله پښې خوږېدلې ، هغه په دې پوه شوی و ، کله چې هغه په خپله خوښه ، لکه هغه شان چې ده خپله تصور کاوه ، له خپلې ښځې سره واده

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ، هغه تر هغه څه نه چې اوس په تبيله کې ويده و، زيات آزادي نه درلوده. په هغه رنځونو کې چې ده وروسته د اسارت د رنځونو په نامه نومول، خو په خپل وخت يې هومره نه و، احساس کړي، تر ټولو بد يادونه، د هغه دلوڅو چاودو پښو، د دردونو يادونه وو. دآس غوښه خوږه او هضمېدونکې وه، د شاړو څمکو تريو والي چې دوی د مالګې پر ځای په خوړو کې کاروله، هم ښه مزناکه وه. هوا هم هومره بده نه وه، نور نو ساړه نه و، دوروځې به يې په خوځېدا ځان تود اوه، د شپې به يې اورونه بلول او سپږو به چې چيچه، د هغو له چيچېدو به تو ديده. يوازي يو شي، په پښو کې ورته ګران او دده لپاره زورونکی و او هغه دده پښې وې.

دد غه يون په دويمه ورځ کله چې پيير د خپلو پښو دښنګرو او د هغو اړکو ته وکتل، وې ويل چې په دې رنځورو پښو تګ ناشونی دی، خو کله چې ټول پاځېدل، هغه هم وخوځېد، ګوډ ګوډ کېده، همدا چې وروسته لږ څه تود شو، د هغه دردونه کرار او دی بې درده وخوځېد. ماښام يې چې بيا خپلو پښو ته وکتل، بيا په وحشت کې شو، مګر ده د هغو له کتنو مخ واړاوه او ځان يې په بل څه اخته کړ.

پيير، نوی د انساني ژوند په توان او د پام اړولو په هغه ژغورونکي واک پوه شوی و چې انسان ته خدای وربښلی دی.. که څه هم د هغو له ډلې نه په سلګونو تنه، په دې ډول وژل شوي وو، خو نه يې ليدلي او نه يې اوريدلي و چې څنګه له پښو، پاتې کېدونکي اسيران ويشتل او وژل شوي وو. هغه د کراتايوف په اړه چې ورځ تر ورځې، ناتوان کېده او دا په ډاګه وه چې د هغه برخليک هم بايد د نورو وژل شويو اسيرانو په شان وای، فکر نه کاوه. پيير، تر دې لا کم د خپل ځان په اړه فکر کاوه. څومره چې به پر ده حالات خرابېدل، څومره به چې راتلونکې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لابد مرغه او وحشتناکه برېښېده، د هغه څه برخلاف چې دی ورسره لاس او ګريوان و، د هغه پر ذهن داسې خوږو خوښې پارونکو لېوالتياوو او آرامه کوونکو خيالونو چې دده له اوسني حالت سره يې هېڅ ډول اړيکي نه لرل، راخوريدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

د دویشتمې نېټې غرمه. پیېر، دغونډۍ له چیکړو پر ډکه او یخ وهلې لوړه روان و او خپلو پښو او لوړې ژورې لارې ته یې کتل. کله ناکله به یې خپلې شا او خوا کې د اسیرانو ډلې ته چې د ټولو بشرې ورته آشنا وې وکتل او بیا یې خپلو پښو ته سترګې وروا ړولې. دا او هغه دواړه ددې لپاره په یوه اندازه خپل او آشنا وو. د کراتایوف کوږ پښې، خړ رنګه سپی چې "خړکي "غږ به یې پسې کاوه، خپله لکۍ یې ښوروله او په خوښۍ یې منډې وهلې. بیا به یې کله د وروستیو پښو نه یوه، د خپلې خوښۍ اوخوند لپاره ګېډې لاندې راپورته کوله او په درې پښو به یې ټوپونه اچول او بیا به یې په غپا غپا پر ځلورو پښو، پر هغو کاغانو چې د واټ څنګ ته ناست وو، ورودنګل. "خړکي "اوس تر هغه وخته چې په مسکو کې ژوند کاوه، خورا خوښ او څورب بربښېده. څلورو خوا وو ته یې غوښې پرتې وې. له انساني غوښو نیولې بیا د آس تر غوښې پورې، دخوسا کېدو په حال کې وې. د خلکو ګڼه ګونې دغو غوښو ته د لېوانو د نېږدې کېدو مخه نیولې وه، نو له دې چې "خړکي "به چې هرڅه غوښتل، هومره به یې خوړلی شول.

له سهاره بارانګوټې وریده، داسې بربښېده چې شېبه په شېبه به ودرېږي، او آسمان به شین شي. خو څو شېبو نه وروسته، اوربدو ببرته زور واخیست. باران وهلې ځمکې نور نو د اوبو دمنلو زغم نه درلود، نو ځکه اوبو شودویارو ته مخه کړې وه.

پیېر روان و شا او خوا یې کتل، خپل قدمونه یې درې درې شمېرل او هر درې قدمونو نه وروسته یې خپله یوه ګوته اړوله. په زړه کې به یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

باران ته مخ وراړاوه، هغه سره به یې د زړه خواله کوله او ویل به یې:

-ښه ده، ښه ده، نور، نور...

هغه داسې انګېرله چې د هېڅ شي په اړه فکر نه کوي، خو د هغه زړه لرې لرې، ژور ژور د کومې غورې او آرام ښښوونکې اندېښنې په خیالونو کې ډوب و او فکر یې کاوه کراتایوف ته دغه اندېښنه، دده له پرونیو خبرونه، یوه نازکه او روحي لېوالتیا نه راپیدا شوې اندېښنه وه. پېیر چې له سړو نه رېږېده، پرونۍ شپه یې په خپل شپني ځای کې د مړه کېدونکې اور په وړاندې تیره کړې وه. هغه پاڅېد او هغه نغرې ته چې شغلې یې وهلې، ورغی، پلاتون (کراتایوف)دهمدې نغري خوا ته ناست و، هغه خپل کوټ لکه د کلیسا د پاپانو په څېر چې سر په کې پټوي، په سر اچولی و، په خورا خوند او په زړه پورې ژبه یې چې دده دناروغۍ څرګندونه یې کوله، هغه نکل چې په وار وار پېیر ترې اورېدلی و، سرتیرو ته وایه. شپه له نیمایي اوښتې وه، دا هماغه وخت و چې هره شپه به په همدې وخت په کراتایوف تبه لګېده، دا هماغه وخت و چې شپه به په پخېدو او کیسې به تودېدې. پېیر چې نغري ته ورنږدې کېدو سره همهاله د کراتایوف ناروغ او کمزوری غږ اورېده او د هغه غمږلې څېره چې د اور په رڼایۍ کې ښه څرګنده شوې وه، ولیده، په زړه کې یوه بده ناخواله احساس کړه. هغه دغه سړې ته، د خپل احساس او خواخوږۍ له راپارېدو نه ډارېده، غوښتل یې له هغه ځایه لرې شي، خو بل نغرۍ نه و، نوځکه دی، دې ته اړوت چې هماالته کېني، خو هڅه یې کوله پلاتون ته ونه ګوري.

هغه وپوښتل:

-څه دي؟ روغتیا دې څنګه ده؟

کراتایوف وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- روغتیا ، روغتیا څه وي ؟ په روغتیا پسې خو به او ښکې نه تویوم. خدای مرګ نه راکوي.

کراتایوف، دا وویل او د خپلې پیل شوې کیسې ویلو ته یې دوام ورکړ.

پلاتون چې پر وچ او رنګ الوتي مخ یې موسکا خوره وه او په ځانګړې خوښۍ یې سترګې ځلېدلې، وویل:

-هو کې زما وروره ! هو کې زما وروره !

پیېر په دې کیسه ښه پوهېده. کراتایوف، یو شپږ اوه واره دغه کیسه ده ته یوازې او په ډېر خوند او رنګ او احساس کړې وه. څنګه او څومره چې پیېر په دغې کیسه پوهېده ، هغه اوس دغې کیسې ته دیوې نوې کیسې په شان غوږ ونیو او د کراتایوف دکیسې ویلو دوخت خوند ، شور او لېوالتیا پیېر ته هم ورلېږدیدلې وو. دا کیسه د یوه زاړه ، ښه خلقه او نیاومن سوداګر بوډا کیسه وه چې له خپلې کورنۍ سره اوسېده او یوه ورځ له خپل بډای ملګري سوداګره سره د ماکارو ، سیمې ته تللی و. دوې شپې هغه دواړه سوداګر په یوه مسافرځای کې ویده شوي وو. دواړه سوداګر ویده شول، خو بله ورځ سهار چې یو سوداګر راویښ شو ، د هغه ملګری وژل شوی، شتمني یې تالان شوې او په وینو لړې چاړه دده تر سروبړدې لاندې پیدا شوې وه. قاتل محکمه شو ، تورن شو او جزا یې ولیده.

او کراتایوف زیاته کړه:

- هغه شان چې قانون حکم کاوه دغه سوداګر قاتل دجبرې کار سیمې ته ولېږداوه.

- هو کې زما وروره !

(پیېر په همدې برخه کې د کیسې اوریدو ته غوږ شو). په دې کیسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لس او که څه زیات کلونه تیر شول، دا سوداګر په هماغه زندان او د جبري ځای په سیمه کې اوسېده. هغه شان چې تقدیر و، بوډا هرڅه ته غاړه ږدي، کوم بد کار نه کوي، هرڅه زغمي، خو یوه هیله لري او هغه له لویه خدایه د مرګ هیله وه.

- ډېر ښه!

او یوه شپه له همدا مورږغونديې، د دغه زندان زندانیانو سره راټولېږي، دغه بوډا سوداګر هم له هغوی سره دو. دوی دا سره وایې چې هر یو باید، ووایې چې څوک په څه ګناه زنداني شوی دی او څنګه یې د خدای له ارادې نه غاړه غړولې ده او د هغه په وړاندې مخ توری دی. هر چا هرڅه ویل:

- چا ویل چې څوک یې وژلی دی، چا ویل یو څه یې کړېدي دی؟ چا ویل یې دوه یې وژلي دي، بل ویل چې اور یې لګولی دی، هغه بل ویل چې له یو څه تښتېدلی او یو نیم خو ویل چې هسې بې ګناه یې راوستی دی. یوه چا له بوډا نه وپوښتل:

-ښه بابا جانه ته د څه لپاره دلته زورېږې؟

هغه وویل:

- هو کې ګرانه وروره! درته وو ایم چې زه نه د خپلو ګناهونو بلکې د نورو ګناهونو له امله دلته راغلی یم، هو کې، ما نه سړی وژلی دی، نه مې غلا کړې ده او دا درته وو ایم چې ما خپل مالونو هم نوروته ورکول. زه، زما مهربانه ورونو! درته وویل شي چې زه سوداګر وم، خورا زیاته شتمني مې درلوده.

هغه همدا سې خپله کیسه هغو ته کوله او هر څه یې په ترتیب هغوی ته وویل:

-ورونو زه په خپل غم کې نه یم، هو کې زه خدای درته رالېږلی یم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو زما زړه یو ازې خپلې زړې ښځې او ماشومانو ته سوځي.
او ټنګ په ژړا شو او وې ژړل.
ته د خدای رضا ته ګوره چې د هغه سوداګر وژونکی هم د دوی په منځ کې ناست و، زړه یې پر هغه بوډا سخت خوږېده، هغه قاتل په یوې ځانګړې ادا آ هغه بوډا سوداګر ته ورنږدې کېږي او پوښتې یې:
-بابا جانه دغه پېښنه چېرې پېښنه شوې وه؟ چېرې او کوم وخت؟
راپاڅېدا او د سپین ږیرې پښو ته ګونډه شو، هغه ته یې وویل:
-ته زما له خوا تر سره شویو ګناهونو له کبله دلته ناست یې؟ ته خو تالا والا او تباه شوی یې. ګورئ او خلکو! ټول ښه ځیر شئ! خدای په خپله ښه پوهېږي، دغه سړی بې ګناه او دا ټولې بدۍ ورځې یې هسې زغملې دي، هغه سوداګر ما وژلی و. هوکې بابا! ته ویده وې او ما هغه چاړه چې هغه سړی پرې وواژه، ستا تر بالښت لاندې کېښوده. ما وبښه بابا! د خدای لپاره ما وبښه!
کراتایوف چچپ شو، په خوښۍ و موسېد او اور ته په کتو کې یې، یو لرګی په اور کې ځای پر ځای کړ.
سپین ږیرې هغه ته وویل:
-خدای دې وبښه! موږ ټول د خدای پر وړاندې ګنهګاران یو. دا هم زما د خپلو ګناهونو ډالۍ ده.
هغه خپله په ژړا او تودې تودې اوښکې یې له سترګو راتویې شوې.
د کراتایوف موسکا لا پسې وغوړېده، دا سې چې دغه غوړېدا د هغه پر ټولې څېرې راخوره شوه. دا سې بربښېده، د هغه څه په اړه چې دی او س فکر کوې او غواړې هغه ووایي، د هغې کیسې د ویلو ټول خوند په کې نغښتی دی، هغه وویل:
-ښه ګوربته! څه فکر کوې؟ هېڅ، ځي او د زندان مشر ته ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورپېژني چې قاتل ته یې او دا ورته وایي چې شپږ تنه دې وژلي دي ؟ (ستر داړه مار او وژونکی و) خو زړه مې دغه سپین ږیري ته سخت وسو، زه نه غواړم چې له مانه په عذاب شي.

هرڅه یې وویل، وې لیکل او هغه شان چې ښایي ، ټول یې ولېږل. هغه زندان خورا لرې پروت و ، تر هغه چې هغه ګنهګار محکمې ته ورسېږي، بیا هغه محکمه شي، بیا لکه هغه چې ښایي محکمه پریکړه وکړي او هغه حکم ولیکل شي، بیا مشران هغه لاسلیک کړي او بیا هغه حکم څار(پادشاه)ته ورسېږي، بیا څار دبوډا دبښنې فرمان لاسلیک کړي اوبیا دغه بې ګناه سوداګر آزاد شي. د هغه ظلم له امله چې پر هغه شوی دی، ښښنه ترې وغوښتل شي، هغه وپالل شي او خواخوږي یې وشي. ډېر وختونه پرې تېر شول. هرڅه چې و ، په ورځو کې یوه ورځ دغه فرمان راورسېد ، د سوداګر لټه پیل شوه. دغه شان بې ګناه سپین ږیری چېرې دی ؟او څنګه یې دا ټول زغملي دي ؟ همدلته وه چې د کراتایوف لاندنۍ ژامه څه وریږدیده، خو بیایې هم دوام ورکړ:

- هوکې ګوربته !

کراتایوف، خپله کیسه پای ته ورسوله او پرته له هغه چې څه وواییي، تر ډېرې پورې یې وموسېد او مخامخ یې چېرته کتل.

نه خپله کیسه بلکې د هغه رازمن معنویت، د هغه ښادی ښودونکې خوښي چې د کیسې د ویلو په وخت کې د کراتایوف، پر څېرې راخوریده او د هغې ناپېژندل شوې خوښۍ پټې ولولې، د پییر پر روح لاسبری شوی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

ناڅاپه د يوې چغې غږ واوريدل شو:

- پر خپلو ځايو ودرېږئ !

د اسيرانو او د هغوی د څارونکو ترمنځ يوه د خوښۍ ښوونکې ولولې او زيرې راوړونکې پېښې، څه پرتمينې نښې راڅرګندې شوې او له هرې خوانه د قوماندانانو چغې اوريدل کېدې. له کينې خوانه، د ښکلو او نويو پاکو جامو اغوستونکي سواره راښکاره شول. هغوی يرغه روان وو. د ټولو پر څېرو يو ډول داسې ګېنې خوره وه چې ستر واکمن ته د نږدې کېدو په وخت دوګړو پر څېرو راخپرېږي. د اسيرانو ډله خوره وره شوه... څارونکي رامخې ته شول او په خپلو ځايونو ودريدل، غږ شو:

- امپراتور ! امپراتور ! مارشال ګيرڅوګ !

او همدا چې د مړو او ښوربوسورو ډله تيره شوه، د يوې ګاډۍ د راتګ غږ چې خړ رنګو آسونو کشوله، واوريدل شو. پېير يوه شېبه، ديوه سرې ښوربه، سپينه، ښکلې او آرامه څېره وليده چې درې کونجه خولۍ يې پر سر وه، هغه د مارشالانو له ډلې نه يو مارشال و. د پېير لوړې او پام ته وراړونکې ونې، د هغه پام ځانته وروا ړاه. پېير داسې وانګېرله چې د مارشال په تريو تندې شوې څېره کې چې له ده نه يې مخ اړاوه، څه عذاب او رنځ ليدل کېږي او هڅه يې کوله چې هغه له ده نه څېره پټه کړي.

يو جنرال چې په تکه سره څېره کې يې د ډار نښې څرګندې وې او د اسيرانو د ډلې مشري يې کوله، خپل ډنګر آس يې يرغه کېدو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅاوه. هغه يوه بګۍ پسې مخه کړه. څو افسران سره يوځای شول او سرتيري هم پرې راټول شول. د ټولو څېرې ګښې اخېستې او ډار ترې وريده.

پېير واوريدل چې ټول پوښتي:

-هغه څه وويل ؟ څه شی ؟ څه ؟

د مارشال دتيريدو په وخت کې، اسيران په يوه کوټه کې يو کنج ته شول او پېير ، کراتايوف چې سهار راهيسې يې نه و ليدلی، وليد.

کراتايوف پر خپل ځای کې کېناست او د چنار ونې ته يې ډده ولګوله. د هغه په بشره کې د تيرې شپې د بې ګناه سوداګر د مظلوميت دنقل د خوښۍ نه پرته، يوه پرتمينه آرامتيا هم ليدله کېده.

کراتايوف، په مهربانه ګردو سترګو چې اوس له اوښکو ډکې وې، پېير ته کتل. داسې بربښېده چې هغه ته، دځان پلو دنېږدې کېدو بلنه ورکوي او غواړي کوم څه ورته ووايي، خو پېير چې دځان په اړه سخته اندېښنه لرله، داسې وښوده چې د کراتايوف کتل يې نه دي ليدلي. او په تلوار لرې شو.

کله چې د اسيرانو ډله بيا وخوځېده، پېير شاته وکتل ، کراتايوف دلارې څنګ ته، ترچنار لاندې ناست او د هغه پر سر ولاړ وو دوو فرانسويانو په خپل منځ کې څه ويل. پېير نور نو شاته ونه کتل او همداسې ګوډ ګوډ پر غونډۍ وروخوت.

د هغه له شانه، له هماغه ځايه چې هلته کراتايوف ناست وو دډزو غږ واوريدل شو. پېير د غه ډزې په څرګنده واوريدې د دې ډزو د اوريدو سره همهاله دا ورياد شو چې هغه لا د مارشال د تيريدو له شېبې نه تر سميلينسکه پورې د پاتې رباطونو او مزلونو پيل کړې شمېر پوره کړی نه دی، هغه خپل شمېر ته دوام ورکړ. دوه فرانسوي سرتيري چې د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتوپکو له خولې نه لوګی وت، د پيير له ځنګه تير شول. د دواړو رنګ الوتی و. له هغو نه يو تـن، پيـير تـه لـه شرم ډک غلچـک ورولـيږه. د هغـه بشره د هغه ځوان بشرې تـه پـاتې کيده چې ده د خپلو اسيرو ملګرو د اعـدام پـه وخـت کـې ليـدلې وه. پيـيـر چـې دغـه سـرتيري تـه وکتـل، وريادشول چې ځنګه دغـه سـرتيري پـرون نـه ابلـه ورځ. پـر نغـري د خپـل کميس دوچيدو په وخت کې، هغه وسوځاوه او تولو پرې وخندل.

دشا له خوانه ، له هغه ځايـه چې کراتـا يوف هلتـه ناسـت و ، د سپي د چغو او سورو غږ واوريدل شو ، پيير وويل:

- څه احمقه سپی دي، ولې دا چغې سورې وهي ؟

که څه هم له پيير سره تلونکو سـرتيرو او د هغـه ملګرو لکـه پـه خپلـه دده پـه شان هغې خواته وکتل چې لومړی د ډزو غږ ترې واوريـدل شـو او بيا د سپي د رمباړې ، خوبيا هم د هغو څيرې ډيرې جدي وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

دمارشال پوځي کتار او د اسیرانو ډله، د شمیشیوا په کلي کې تم شول. ټول، ډلې ډلې او نغري یې ولګول. پییر هم یوه نغري ته ورنږدې شو، د آس سره شوې غوښه یې وخوړه، د اور څنګ ته وغځېد او هماغه شېبه خوب یوړ. هغه هماغه خوبونه لیدل چې د برادینو تر جګړې نه وروسته یې په موژایسک کې لیدل.

بیا رښتیني ژوند د خوبونو له دنیا سره ګډېدل، بیا کوم چا، چې دی په خپله و که کوم بل څوک، ده ته، همالته په موژایسک کې دویل شویو ویناوو په څېر، کوم خیالونه ویل:

«ژوند هر څه دی، ژوند خدای دی، هر څه خوځېږي و ځای بدلوي او همدا خوځون خدای دی او تر هغه پورې چې ژوند دی، د خدای د پېژندنې لذت هم شته. د ژوند ګرانښت د خدای ګرانښت دی.

د غه ژوند، د هغه له ټولو انځورونو او د هغه د نا سزا وړو رنځونو سره سره، له دغه ژوند سره مینه او لېوالتیا تر ټولو ګرانه او غوره نیکمرغي ده.

پییر ته وریاد شول:

-کراتایوف !

هغه ته ناڅاپه لکه د ژوندۍ څېرې په توګه، د جغرافیې کمکۍ ځانه او مهربانه ښوونکی چې چور د ده هېر شوی و، وریاد شو، هغه بوډا ده ته وویل:

-صبر وکړه !

هغه بوډا ده ته د جغرافیې ګړه وروښودله، دا ګړه، یوه ژوندۍ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځېدونکي اوبې اندازې ګړه وه. د ګړې مخ له داسې ټکويا څاڅکو چې خورا سره نښتي وو، جوړ شوی، ودا څاڅکي به ښوريدل، بې ځايه کېدل او يو ځای کېدل به. کله به له څو څاڅکو يو څاڅکی او کله به يو څاڅکي په څو څاڅکو بدل شول. داسې تصور کېده چې هر څاڅکی سره شيندل کېږي چې ډېر ځای ونيسي...

بوډا ښوونکي وويل:

-او ژوند همدا دی !

پېير فکروکړ:

-څومره ساده او آسانه دی، ما څنګه نه شو کولای پخوا په دې خبره پوه شم.

ښوونکي وويل:

-خدای په منځ او تل کې دی، هر څاڅکی هڅه کوي، د دې لپاره لا زيات خپور شي چې خدای په ځان کې ځرګند کړي. دغه څاڅکی پسې لوېږي، راټولېږي، يو ځای کېږي، د ګړې له مخې ورکېږي، تل او ژورې ته ځي او بېرته راپورته کېږي. هوکې ! دې کراتايوف ته وګوره !

-وشيندل شو او ورک شو !

ښوونکی زياته کړه:

-څنګه سر دې پرې خلاصېږي !

يو غږ واوريدل شو:

-څنګه سر دې پرې خلاصېږی او کنه ؟ او کنه بلا ورپسې !

او پېير راويښ شو. هغه راپاڅېد او کېناست.»

يوه فرانسوي سرتيری چې څوشېبې مخکې يې يو اسير دنغري له څنګه شړلی و، خپله د منګلو پر سر اورته نږدې ناست و او په سيخ کې يې غوښه کبابوله. لستوني يې بډوهلي وو، او له غټو غړو ډک

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډګوتي لاسونو يې چې له ويښتو ببر وو ، سيخ په خورا مهارت پر اور چورلاوه. د هغه له خواشينۍ ډکه بشره او يرغلګر بانه، داور د شغلو په رڼايي کې له ورايه راڅرګند شول.

هغه ځان سره وبنګېد ، په چټکۍ يې مخ دده شاته ولاړ سرتيري ته ورواړاوه او وې ويل:

-هغه ته بې تفاوته ده، داړه ماره درځه !

هغه سرتيري چې د کباب سيخ يې پر اور چورلاوه، په خواشينۍ څېرې او تريو تندي پيېر ته وکتل. پيېر مخ ترې واړاوه او دتيارې پلو يې وکتل. هلته يو روسي اسير، هماغه اسير چې فرانسوي د نغري له څنګه شړلی و ، ناست او په کوم شي يې لاس واهه. پيېر وروړاندې شو او د سرتيري تر څنګ يې ، يو ناست ژيړ رنګی سپی وليد ، سپي لکۍ وښوروله او پيېر وويل:

-آه ! راغی، بلا...

هغه خپله پيل کړې خبره بشپړه نه کړه ، هغه ته نا ببره. پلاتون هغه غلچک ورياد شو چې دچنارو تر ونو لاندې دناستې پر وخت يې ده ته ورکتلي و. له هغه سره همهاله، هغه ډزې چې ده هلته اوريدلې وې، دسپي قولې، دفرانسوي سرتيرو له جنايته شرمېدلې څېرې، د هغه له څنګه په چټکۍ د هغو تيريدل، د هغو له ډلې نه ديوه په لاس کې توپک چې له خولې نه يې لوګی خوت او په کورکې د کراتايوف نشتوالي، ټول او ټول ده ته همهاله ورياديدل. دې يادونو پر ده څپه څپه يرغل کاوه او هغه په دې ډاډه شو چې کراتايوف وژل شوی دی، خو له دې سره همهاله، په دې شېبه کې، د هغه په خيالونو کې، لوی خدای پوهېږي له کومه، د هغه مابښام يادونه راخواره شول چې ده د کيف په ښار کې ، د خپل کور په برنډه کې له يوې ښکلې پولنډۍ ښځې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره تیر کړي وو ، خو دا چې ده ونه شو کولای، د هغو او خپلو ننیو یادونو ترمنځ اړیکي پیدا او پایله تري واخلي، سترګې یې وتړلې او دطبعیت اوړنی منظره یې ، دلامبو له خاطرو او لوړې او ښکته خوځېدونکي ګړې له تصویرونو سره یوځای شول، هغه چېرته اوبه ته ورښکته شو ، داسې چې اوبه یې له سره هم واوښتې.

د سپېدو مهال و چې هغه د ډزو او د چیغو سورو غږ راویښ کړ، د پېښیر له څنګه نېږدي فرانسویان تښتېدل.

له هغو نه یوه تن چغې کړل:

- قزاقان !

او له یوې دقیقې وروسته ، یوې ډلې چې روسي څېرې یې لرلې، پر ده شا او خوا راتول وو.

د پېښیر تر ډېرې پورې پر هغه څه سر نه خلاصېده چې هلته تیریدل، هغه له پلو نه دملګرو دخوښۍ ناري سوري اوریدې. زړو سرتیرو ، له قزاقانو او سورو پوځیانو نه غېږې تاوولې او له ژړا نه په ډکو نارو یې چغې وهلې:

-وروڼو !ماته ګرانو !دزړه سرو !

سواره پوځیان او قزاقان له اسیرانو نه راتاوو شول او په تلوار تلوار ، هغوته چا کالي، چا موزې او چا ډوډۍ ورکول. پېښیر چې د هغو په منځ کې ناست و ، پر له پسې یې سلګۍ وهلې او آن یوه خبره یې هم نه شوه کولای. هغه، هغه لومړنی سرتیری نه و چې ده ته ورنېږدې شو ، غېږ یې ترینه تاو کړه او په سلګو سلګو یې هغه ښکل کړ.

****

دولوخوف دیوه کنډواله شوي کور، د دروازې تر څنګ ولاړ و او تر مخې یې ، دبې وسله شویو فرانسویانو یوه ډله تیریده. فرانسویان له

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښې شوي حالت نه خورا نا آرامه وو او په خپل منځ کې په لوړه لوړه غږېدل، خو کله چې به هغوی، د دولوخوف له څنګه چې په کراره او نرمۍ یې په متروکه خپله موزه وهله تېرېدل او دوی ته یې په هیندا ریزو سترګو چې د هغوی لپاره یې د خوښۍ هېڅ زیری نه لاره، کتل، هغوی به چپ شول.

د دروازې بل څنګ ته د دولوخوف قزاق ولاړ و او اسیران یې شمېرل. او دهرو سلو تنو په پوره کېدو به یې یوه کرښه ویسته.

دولوخوف له هغه قزاقه چې اسیران شمېرل، وپوښتل:

-خو تنه شول ؟

قزاق ځواب ورکړ:

-دویمه سلیزه پوره شوه.

دولوخوف وویل:

-خوځېږه ! خوځېږه !

ده دغه خبره چې خوځېږه، له فرانسویانو زده کړې وه او همدا چې دده سترګې په فرانسویانو لګېدلې، په هغوکې به دکرکې او دښمنۍ نښې راڅرګندې شوې.

دینیسوف چې قزاقي خولۍ یې له سره لرې کړې وه، په تریو تندي او غمجنې بشرې، هغو قزاقانو پسې روان و چې دپیتیا رستوف ځنازه یې ، په باغ کې دکېندل شوي قبر پلو وړله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

د اکتوبر له اته ویشتمې چې ساړه پیل شول، د فرانسویانو تېښتې تراژیدي بڼه پیدا کړه. هغوی یا سړو وهل او یا د اورونو ترڅنګه سوځېدل یا ، خوبې بیا هم تالان شوي او غلا شوي شیان نه پرېښودل، د هغوی دریځ لا بدلیدونکی نه و. د بله ډله ټولواک ، سیمه ایزه امیران، ، شهزادګان او مارشالان ټول او ټول په خوځېدونکو ګاډیو او کراچیو کې له دغو قیمیتي پوستینونو او کوټونو او نورو غلاوو شویو غنایمو سره روان وو.

خو له مسکوه د وتلو له پیله لا تر اوسه پورې د هغوی د تېښتې او شاتګ په دریځ کې کوم بدلون راغلی نه و.

له مسکو نه د ویازما تر سېمې پورې د فرانسویانو له درې اویا یزه پوځ نه، د ګارد له پوځه پرته(چې د جګړې په ټوله موده کې یې د تالان او شوکو نه پرته بل څه نه وکړې) د شپږو زرتنو نه زیات څوک پاتې نه وو. (له دغې ډلې نه پنځه زره تنه په جګړه کې وژل شوي وو)دغه شمېر له د ضرب وهلو په شان چې وروستې شمېرنې په خپل سر راځرګند بېږي، همداسې راځرګندیده.

فرانسوي پوځ دمسکو او یازما ، دیازما او سمیلینسک، د سمیو لینسک نه نیولې بیا بیریزنې ، له بیریزنې ته تر ویلنا پورې، دنورو ډولا ډول او سختو شرایطو لکه د سړو زیاتېدل او کمېدل، دپارتیزانو له دخوا د هغوی پسې اخېستل، د لارو بندیدل او له داسې نورو نه پرته، په پرله پسې له مینځه تلل او پو پناه کېدل.

د فرانسویان دغه پوځ تر یازما ، نه وروسته، ددې پر ځای چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښو ا پـه شـان پـه درې کربښو روان وي، پـه يـوې ګډې او لـه الـه ګولې ډکې ډلې بدل شوي و. او تر پايه پورې همدا سې روان و.

بريتـه، خپـل امپراتـور (نـاپليون) تـه (ټـول پـه دې پـوهېږي چـې قوماندان، په خپلو ګزارشونو کې څومره غير ربښتيني شيان پـه څومره مبالغه ليکي) وليکل:

تصور کوم دنده لـرم، د سرتيرو او قطعـاتو حـالات، لکـه هغـه شيان چې خپله مې په دې درې ورو ستيو ورځو کې٠د هغـو خوځېدا ليـدلې، ستاسو همايوني اعلحضرت ته وليکم. پوځ څه کم ټول سره شړيدلی او خور ور شوی دی. د هغو سرتيرو شمېر چې ځان تر بيرق لاندې تګ ته اړ ګڼي ، څلورمـه برخـه پـاتې ده. پـاتې کسـان هر څوک پـه خپلـه خوښـه، دخوړلو دلټولو او دنظم د کړکيچ نه دژغورنې له کبله، هـرې خواتـه ځي او تښتي. ټـول د سميلنسـک پـه اړه فکـر کـوي او دې تـه سترګې پـه لاره دي چې هلته استراحت وکړي. په دې ورو ستيو ورځو کې سرتيري خپـل ټوپـک او کـارتوس هسـې ارتبـږي. ستاسـو همـايوني اعلحضـرت راتلـونکی تکـل چـې هرڅه وي، هغـه بـه وي، خو ملي ګټې دا غوښـتنه کـوي چې پـوځ پـه سيملينسـک کې راټول شي. هغـه لـه غيـر پـوځي او ناوړو کسانو نه پاک شي. دا سې کسان چې آسونه او وسلې تـرې پـاتې دي، څو وروځـو استراحت او خوړو تـه اړتيا ليدلـه کېږي. سرتيري لـه لوږې او ستړيا نه، مرګنی حال لري او په دې ورو ستيو ورځو کې خو ډېر په لارو او تم ځايونو کې مړ شول. دغه دبد مرغۍ او خوارۍ حالات، هر څه لا پسې کړکيچن او ګواښمن کوي او کـه ددغې بدمرغۍ د مخنوي لپاره کومـه چاره ونـه سنجول شي، مـوږ بـه د خپـل واک د ساتنې لپـاره کوم پوځ ونه لرو.

دنوامبر نهمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیملینسک په دیرش ورسته واټن کې

فرانسویانو چې سیملینسک د خپلو هیلو او ارمانونو د غوړېدو ځمکه ګڼله، هلته ورسېدل، دخوړو او کالو د لاس ته راوړلو په هیله یې دیو او بل شکول او وژل پیل کړل، خپلې زیرمې یې تالا او دمغازو تر لوټولو وروسته، خواره واره او وړاندې په تېښته وو.

پرته له هغه چې خپله پوه شي، چېرته او دڅه لپاره درومي، ټول روان وو. تر ټولو نه زیاته بې خبرې دناپلیون وه، ځکه هېڅوک نه و چې هغه ته سپارښتنه یا مشوره ورکړي. خو ددې ټولو خبرو سره سره ده او د هغه کسانو خپل پخوانی عادت مراعاتول:

فرمانونه یې لیکل، لیکونه او راپورونه یې لوستل، ، ورځني مهال ویشونه یې جوړول، یو بل ته یې د اعلحضرت همایوني، زما وروره شهزاده اکسموله ! ټولواک ناپلیون ! او نور نومونه یادول.

دغه فرمانونه یې او سپارښتنې ټول دکاغذ پرمخ وې، هېڅ چا هغه سرته نه رسول، ځکه هغه د سرته رسېدو نه وړنه و، که څه هم هغوی یوبل د همایوني اعلحضرت، ټولواک او ورور په نامه یادول، هغوی ټولو دا احساسوله چې هغوی، خورا خوار او سپک خلک دي چې د ظلم کاسه یې نسکوره شوې او اوس باید د خپلو کړو ځواب ووایي.

سره له هغه چې هغوی داسې ښودله چې د پوځ په غم کې دي، خو هغو هر یو یوازې دځان په اړه فکر کاوه او دا چې څنګه ژر تر ژره لاړ شي او ځان وژغوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷

د شاتګ په وخت کې، د روس او فرانسې د پوځ عملیات له مسکوه تر نیمانا پورې د پټ پټاني او سترګو پټولو هغې لوبې ته ورته و چې ترپایه د لوبغاړو سترګې تړلې وي او کله ناکله د خپل ځان د ښودلو لپاره یو زنګ وشرنګوي. په دې لوبه کې هغه لومړی څوک چې باید ونیول شي، له هر ډول ډاره پرته زنګ وهي، خو کله چې هغه له ګواښ سره مخامخ شي، هڅه کوي چې د زنګ له شرنګېدو پرته ځان وژغوري. هغه له خپل سیال نه تښتي او زیاتره وخت د تېښتې په خیال کې، سیال پر هغه برېد کوي او نیسي یې.

د ناپلیون پوځ هم په لومړي سر کې کله نا کله ځان ښوده. دا هغه لومړني وختونه و چې دوی د کالوژسکایا لارې ته مخه کړه، خو وروسته چې د سیملینسک لاروته ورسېدل، هغو په تښتېدو تښتېدو کې زنګونه هم شرنګول. د هغوی زیاتره په دې تکل کې وو چې ووزې، وتښتي، خو مخامخ پر روسانو وربرابرېدل.

د فرانسویانو تېښتې او هغو پسې مل د روسانو تلوار، د دښمن د تقربي ځای د پیدا کولو لپاره اصلي وسیلې، آسونه وو، چې د ستړیا له لاسه له پښو پاتې کېدل. دغه راز دواړو سیالو خواوو، د ځای د بیا بیا او ژر ژر بدلیدلو له امله د اړتیا وړ اطلاعات یا په لاس نه راتلل او که رارسېدل هم، په خپل وخت نه رارسېدل. که په دویمه نېټه به خبر راورسېد چې د دښمن پوځ چېرې ځای پر ځای شوی دی، بله ورځ یعنی په دریېمه نېټه چې باید پر هغو برېد شوی وای، دغه پوځ به بیا نور هم وړاندې تللی وو دا سې ځای به رسېدلی و چې د هغه په اړه به هېڅ ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

اطلاعات نه وو.

یو پوځ تېښتېده او بل ورپسې و. فرانسویانو له سیملینسک نه وروسته، ډېرې لارې لرلې او داسې برېښېده چې په دې ښار کې تر ځلورو ورځو پاتې کېدو وروسته، هغوی کولای شي د خپل دښمن (روسانو) د ځای پر ځای کېدو سیمه پیدا او په دې اړه د ځان په ګټه کومه پریکړه وکړي، خو تر ځلورو ورځو وروسته ، هغه بې نظمه ډله، تېښتې ته مخه کړه، نه ښۍ او نه کینې خوا ته لاړل، د تګ د تکل له هر ډول تدبیر او اند ښېښنې نه پرته ، د کراسنو او ورشو پر هماغې پخوانۍ لارې چې تر ټولو لارو ، نا وړه، خو دوی ته آشنا لاره وه، خپلې تېښتې ته دوام ورکړ. هغوی په دې تصور چې دښمن تر شا دی نه تر مخې، دم په دم یې واټن سره لرې کېده او ډېر ژر د ځلریشتو ساعتونو د واټن په کچه سره لرې شوي وو. تر ټولو د مخه امپراتور، بیا شاهان او ورپسې سیمه ایز شهزادګان، په تېښته وو. روسي پوځ تصور کاوه چې ناپلیون، تر ټولو غوره لاره، غوره کړې ده، ښي پلو ته یې مخه کړې او د دنیبر له سینده به واوړي. هداسې هم وشول، هغوی ښي پلو ته لاړل او دکراسنو لویې لارې ته ووتل. او همالته و چې د پټ پټوني او سترګو پټولو لوبه کې، فرانسویان زموږ له مخکښو پوځونو سره مخامخ شول. فرانسویان د دغې ناڅاپي پېښې له امله ځای پر ځای ودریدل، دوی پسې اخښتي پوځ ته یې شا او وروسته بېرته په تېښته شول. د فرانسې خور ور پوځ، د درې ورځو په اوږدو کې، ډله ډله، قطعې قطعې، لومړی د شهزاده، بیا د دانو ، او وروسته د «نیسه»قطعه، د روسی پوځ له منځه تېریدل. هغوی یو او بل ته شا کړې وه، درانه مهمات، توپخانه، وسلې، او آن خپل نیمایي وګړي یې پرېښې او یوازې د شپې په تیارو کې به پر روسي پوځ تر ځنګیزو بربدونو وروسته تېښتېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارشال نی، چې تر ټولو وروسته و(ځکه د هغه بد مرغه حالت او یا له همدې امله ، هغه د هغه چا په شان و چې دده تر پښو لاندې ځمکې هغه ته تاوان رسولی وي او خپلو پښو لاندې ځمکه ژر تر ژره پرېږدي، هغه په دې کې و د سیملینسک دیوال که څه هم د چا مخې ته خنډ کېده نه، ځنګه رنګ کړي)

مارشال نی له خپل لس زریزه پوځ سره. و، اورشو ته، ناپلیون ته مخه کړه ، خو هلته د دې یوازې زرتنه پوځ پاتې و خپل پوځ او توپخانه پرېښودل، د شپې په تیاره کې له دنیپره واوښت او یوازې له خپلو زرو تنو وګړو سره یې ځان ناپلیون ته ورورورساوه.

فرانسویان چې هماغه شان د ښمن پسې اخښتي وو، هماغه د پټ پټوني لوبه کې، نور هم وړاندې، د ویلنا پلو په تېښته وو. د بیریزینې د سیند غاړو ته په رسېدو ، بیا اله ګوله پرې ګډه شوه، د هغوی زیات شمېر په سیند کې ډوب شول، یو زیات شمېر هغو یې روسانو ته تسلیم شول او پاتې نور چې هر چا هر ځنګه کولای شول، له سینده پورې وتل او وړاندې وتښتېدل. د هغوی یو ستر قوماندان پوستین واغوست، خپل ملګري یې پرېښودل او په یوازې ځان په کراچۍ کې روان و. نور هم چې چا ځنګه کولای شول، د هغه په څېر وتښتېدل او هغه چا چې نه شو کولای وتښتي، یا تسلیم شول او یا هم ووژل شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸

داسې بربښنده چې د جګړې او تېښتې په دغو عملیاتو کې، فرانسویانو له هرهغه څه نه چې د دوی د وژل کېدو سبب کېږي، مخ نه اړاوه. د دغو پرګنو په یوه خوځېدا کې، د کالوژسکایا له واټه نیولې بیا د ستر قوماندان تر تېښتې پورې، ټول خوځون چور بې معنی و. داسې بربښېدل، آن هغه تاریخ پوهان چې د تاریخ تګ لوری د یوه مشر د ارادې زېږنده ګڼي، نه شي کولای د دغه شا ته تګ د خپل نظر سره سم وګڼي، خو نه داسې نه دی، د دې برخلاف تاریخ لیکونکو، غرونه غرونه کتابونه د دې عملیاتو په اړه لیکلي دي چې په هغو کې یې د ناپلیون د جګړیز نبوغ، د هغه د ځیرکو جګړېزو کړنلارو، لرلید لرونکو اټکلونو او د هغه د مارشالانو د بې ساریو بري راړونکو قوماندو ستاینې شوي دي. تاریخ لیکونکو، له کمکي یارسلاونه د ناپلیون تر شاتګه، له هغه ځایه شاتګ چې هلته هر ډول نعمتونه پیدا کول ورته پریمانه و او هم په بله لاره چې وروسته کوتوزوف پرې لاړ، دی یې پسې واخېست، هم تلای شو. دغه غیر لازم شا ته تګ، هغه هم له ورانو او ګرو لارو نه، په بېلابېلو دلایلو ستایي. له سیملینسکه وروسته داورشو پلوته د هغه شاته تګ، په همدې ډول ستاینزو ویناوو ستایي. بیا په کراسنوکې د هغه داتلوالۍ غورې او ستاینې کېږي. داهغه ځای دی چې ګواکې دی چې پریکړه کوي د پوځ مشري خپله واخلي او د جبهو قوماندانې هم خپله کړي. هغه هلته په شنه ډاګ کې قدم وهی او وایي:

- امپراتور والي بس دی، نور نو د دې وخت رارسېدلی دی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنرال واوسم.

خو د دې خبرې سره سره یې هماغه شېبه، بېرته تېښتې ته مخه کړه او خپل مات، خوار او له ځانه شاته پاتې پوځ یې تقدیر ته وسپاره.

بیا یې موږ ته د مارشالانو، په تیره بیا (نیه) نومي مارشال د غوره او بري راوړنکی روح ستاینې وویلې او زیاته یې کړه چې دده مېړانه په دې کې ده چې هغه د شپې په تیارو کې، د ځنګلو او بې لارو لارو نه، ځان د دنیپر سیند ته رسوي. مارشال له هغه سینده اوړی، د خپل علم، توپخانې او په سلو کې د نوی (۹۰) وګړو د له لاسه ورکولو نه وروسته، د اورشاو په سیمه کې پناه لټوي.

او په پای کې مورخین د ستر امپراتور د وروستي خوځون او د هغه له خوا د خپل قهرمان پوځ پرېښودنه، موږ ته د یوې سترې چارې او نبوغ په بڼه انځوروي، آن د تېښتې دا وروستي پېښه چې په انساني ژبه کې، ورته وروستی سپکاوی ویل کېدای شي او هر ماشوم په هغه د شرم احساس کوي، د دوی د مورخینو له خوا د یوې سترې مېړانې په نامه ستایل کېږي.

کله چې خبره دلته رسېږي چې تاریخي پېښې د ومره وړاندې کش شوي او نوریې وړاندې پورې وهل ناشوني دي، کله چې نور هر څه، په ډاګه د هغه چا پرضد دي چې بشریت هغه عالي او ښه ګڼي، تاریخ لیکونکي د سترې ژغورنې خبرې له ګېډې راباسي.

کله چې مورخین د ستر په اړه غږېږي، هلته نور نو د ښه او بد لپاره ځای نه شته، هلته یوازې ستر پاتې کېږي او ستر خو بد کېدای نه شي. هېڅ ناولتوب نه شته چې ستر ته وویل شي.

همدا چې تاریخ لیکونکي ستر والي رامنځ ته کوي، نور هلته ښه او بد نه شته، هلته یوازې سترتوب او ناسترتوب وي او بس. هر هغه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر دي، هغه ښه او هر هغه چې ستر نه دي، هغه بد دي. ستر يعني وجدان، د مورخينو له انده «ستر» داسې ځانګړې وګړي دي چې دوی خپله هغه اتل نوموي. او ناپليون چې ځان په تاوده پوستين کې مرور ي، نه يوازې خپل ملګرو، د خپل پوځ مشران بلکې خپل سرتيري چې دده د خپلې وينا له مخې، ددنيا بل سرته يې راوستي وو، د مرګ منګلو ته سپاري او خپله کورته ځي. دی داسې انګيری چې ستر انسان دی او دزړه له کومې دآرامۍ احساس کوي. پنځوس کاله ټوله دنيا تکراروي:

- پرتم، پرتمين ! سترتوب ! ستر ناپليون !

له ستر پرتمتوبه تر خورا وړو کېدو او سپکاوي پورې، يوازې يو ګام لاره ده. د چا په خيال کې هم دا نه ګرځي چې د يوه شي ستر ګڼل چې دښو او بدو په محک تلل کېدونکي نه وي، يوازې او يوازې د خپل ټيټوالي او بې اندازې سپکوالي منل دي.

موږ چې دښو او بدو د معيارونو په معنی، دحضرت مسيح د وينا له مخې پوهېږو، هېڅ شي نا سنجش کېدونکي نه شته. په هر هغه څه کې چې سادګي، نيکي او رښتيتوب نه وي، هلته ستر والي هم نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹

کوم روس به وي چې د۱۸۱۲ کال د جګړې د وروستیو پېښو تاریخ ولولي او دژورې خواشینۍ او سختې نارضایتې او هک پک کېدو احساس ونه کړي. څوک دی چې له ځانه دا پوښتنه نه کوي چې زموږ درې واړه قطعې چې شمېر یې تر فرانسویانو هم زیات وو ، هغه یې محاصره کړي وو ، فرانسویان په اله ګوله کې ، ورک لاري او حیران وو ، وږي تږي او یخ وهلي وو ، ډله ډله تسلمېدل او (د تاریخ د وینا له مخې) د روسانو موخه هم دا وه چې د فرانسویانو د تېښتې مخه ونیسي ، ټول اسیر کړي ، نو بیا ولې یې هغه ونه نیول او ټول یې چاڼو اري نه کړل ؟

ځنګه وشول چې د روس پوځ دبارادینو په جګړه کې د فرانسوي پوځ له زیاتوالي سره سره بیا هم وکولای شول د جګړې ډګر پرېږدي ، دښمن هک حیران کړي ، خو اوس یې بیا سره له هغه چې تر ځانه کم شمېر فرانسویان له درې لوري کلابند کړي دي او دوی د پوځ اصلي موخه هم د دښمن محاصره کول و ، خو بیا هم دوی خپل ارمان ته ونه رسېدل ؟

ایا په رښتیا هم فرانسویانو زموږ په وړاندې دومره واک او ښه والي درلود چې زموږ له خوا د هغو د محاصره کېدو سره سره ، بیا هم موږ ونه شو کولای پر هغو لاسبرې شو ؟ ځنګه دا ټول پېښېدای شو ؟

تاریخ (یا هغه څه چې د تاریخ په نامه لوستل کېږي) دې پوښتنې ته داسې ځواب وایي چې ددې حال علت دا و چې کوتوزوف ، ترماسوف ، چیچاګوف ، دې او هغه او هغوی داسې وکړل او داسې یې ونه کړل ، خو داڅه وشول چې هغوی داسې یا هغسې ونه کړل ؟ که موخې ته د نه رسېدلو ګناه ، د هغو په غاړه وه ، نو ولې هغوی محکمه نه شول ؟ ولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې جزا ونه ليدله؟ خو آن که تصور وکړو چې د روسانو نه دبرې ملامتي، د کوتوزف، چيچاګوف او نورو په غاړه وه، دا د پوهېدو وړ نه ده چې د کراسنو او بيريزينې په سيموکې د روسي د پوځ دښه حالت (په دواړو ځايو کې روسانو غوره دريځ درلود) سره سره يې ولې، هغوی د فرانسوي پوځ سرتيري، مارشالان، شهزادګان او امپراتور چې د دوی اصلي موخه وه، اسير نه کړل؟

د دغه عجيب دريځ سپړنه (لکه هغه شان چې روسي پوځي مورخين د هغه په اړه ليکي) چې کوتوزوف پر دښمن دبريد مخنوی کاوه، چور ځکه ناسمه ده چې موږ ټول ښه پوهېږو چې د کوتوزوف ارادې نه شو کولای د يازوما او تورو تينا په خنډو کې، پر دښمن د روس د پوځ مخنوی وکړای شي.

د دغو ټولو ضد او نقيض خبرو سرچينه په دې کې ده چې، تاريخ ليکونکي خپلې ليکنې د ټولواکانو، جنرالانو دليکنو او هغو د ګزارشونو له مخې ليکي او په لوی لاس د۱۸۱۲ کال د پېښو په اړه د خپل کار بنسټ په تيروتنو درو‌ي. هغوی دا سې ګڼي چې د روسي پوځ بنسټيزه موخه په دې پړاو کې دا وه چې د فرانسوي قطعاتو ترمنځ اړيکې پرې کړي او ناپليون، د هغه مارشالان او ټول پوځ اسير کړي.

روسانو هېڅکله دا سې يوه موخه نه لرله، ځکه چې:

- لومړی خو د ناپليون تيت او پرک شوی پوځ په منډه منډه له روسې نه وتښتېد او دا هغه څه و چې هر روسي د هغه ارمان لاره، نو هغه و چې بريد په هغو فرانسويانو پيل شو چې تښتېدل، نو ځکه هغوی چې څومره ژر کولای شول، هماغسې په منډه وتښتېدل.

دويم د هغه دښمن مخه بندول او په لاره کې خنډ جوړول چې په چټکۍ ستا له خاورې تښتي، خپله بې معنی خبره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریېیم دا چې د فرانسوي پوځ د نابودۍ لپاره چې بې له هر دلیل نه په خپل سر د نابودۍ پلو روان و، د خپل پوځ نابودي، یوه بې معنی خبره وه....

څلورم دا چې له امپراتور، له هغه سره مل شاهان شهزادګان او له هغوی سره ملګرو وګړو د اسیرولو هیله لرل، څکه بې معنی خبره چې د هغو ساتل به لکه هغه شان چې آن د هغه وخت سترو دیپلوماتانو (ماابستر او نورو ویل) د روسانو لپاره خورا ستونزمن کار و. تر دې نه لابې معنی خبره دا و چې د ناپلیون د پوځ اسیرول، په داسې یو دریځ کې چې د کراسنو تر څنډو پورې زموږ خپل نیمایي پوځ هم له مینځه تللی و، حال دا چې د پوځ د اسیرانو د ساتلو لپاره باید څو پوځه وګمارل شي. دا په داسې دریځ کې و چې خپل پوځ پوره او خواړه او کالي نه درلوده او وګړي یې له لوږې مړه کېدل.

دغه ټولې عاقلانه کړنلارې، د هغه پالېزوان کړو او تکل ته پاتې کېږي چې د پالیز کتارونه یې خرو تر پښو لاندې کړي وي، هغه خر له پالیزه باسي، په منډه د دروازې پلو ته وردانګي او خر په سر وهي. د دغه پالیزوان د حقانیت لپاره یوازینۍ خبره کېدای شي دا وي چې وویل شي، هغه خورا خواشینی شوی و. خو د دغه پولو د جوړولو لپاره دا خبره څکه کېدای نه شي چې هغه په پالیز کې د ورانو شویو پولو له غمه زوریدلی نه و.

خو د دې ټولو سره سره، له پوځ سره د ناپلیون د اړیکو پریکول هم بې معنی کار و او هغه ناشونی هم و...

له تارونتیو نه تر کراسنو پورې، په دغې خوځېدا کې، د روسي پنځوس زره پوځیان د ناروغانو، سترو، ستومانه او له پښو پاتې شویو په نامه کم شوي وو، یعني د یوه لوی ښار د وګړو په شمېره د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسانو ښايي پر ته له هغه چې په جګړه کې ګډون وکړي، وژل شوي وو.

د جګړې په دغه پړاو کې چې د يوه پوځ بې موزو، بې کاليو، بې خوړو او بې شرابو پوځيان په شپو شپو په ۱۵ درجو سړو کې، په وار وار شپې سباکوي، هغه هم په داسې حال کې چې ورځې لنډې، شپې اوږه ساعته او شپې شپاړلس يا وولس ساعته اوږدې وي، پوځي نظم لکه هغه شان چې په جګړه کې وي، نه و. کېداى شي په څو ساعتو کې خلک خپله د مرګ پولو ته ورسېږي، خو نه مري، هغوی هره شېبه د لوږې او سړو له ګوابنه سره لاس او ګريوان وي. له همدې امله ديوې مياشتې په اوږدو کې، نيمايي پوځ تالا والا شو. د جګړې په دغه پړاو کې، تاريخ ليکونکي موږ ته وايي چې ميلارادیوویچ څنګه او پر کوم ځای بايد څنګيز برېد کړای وای. څنګه بايد تارماسوف، پر هماغه ځای يرغل کړي او څنګه بايد چيچاګوف (چې تر څنګلو پورې په واورو کې ډوب و) کوم ځای او کومې خوا ته لېږدېدلای وای، څوک تالا او دچا اړيکي يې له چا سره شلولې وای، او داسې نور او نور.

روسي پوځ چې نيمايي وګړي يې وژل شوي وو، ټول هغه څه ترسره کړل چې بايد تر سره شوي وای. ټول هغه څه چې ديوه ملت د ارمان لپاره ترسره شوي وای، تر سره شول. دا د هغو ګناه نه وه چې په تودو او آرامو کوټو کې نورو ناستوروسانو، داسې تصور کاوه چې بايد هغه چارې تر سره شوې وای چې ناشوني وې.

ټول هغه ضد او نقيض او عجيب ټکي او د پېښو ناڅرګند حالت چې اوس د واقعيت او د تاريخ ليکونکو د ليکنې تر منځ راپيدا شوی دی او هغه دا چې تاريخ ليکونکي يوازې د جنرالانو ښکلې خبرې او احساسات انځور کړی دي، نه د جګړې اصلي او ربښتيني حالت.

د هغه لپاره د ميلارادويچ ويناوې، هغه مډالونه او نښانونه چې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا هغه جنرال اخیستي او د هغه وړاندیزونه، تر هغه څه ډېر په زړه پورې او د پام وړ دي چې پنځوس زره تنه وګړي په روغتنونوکې پاتې او یا په ادیروکې هېر شول. دا ددې لپاره آن هم د پام وړ نه دي، نوځکه یې هغوی د څېړنې وړ هم نه ګڼي.

په دې لړ کې دا خبره د پام وړ ده چې که یوازې د جنرالانو د غه ګزارشونو، کړنلارې او وړاندیزونویوې خواته کړو او د هغو سل زره وګړو حالت ته پاملرنه وکړ چې په دغې جګړه کې یې مخامخ ونډه لرله، که دغه حالت ته پاملرنه وکړو، ټولې هغه تتې برخې به را څرګندې شي چې لا تراوسه پورې ناڅرګنې برېښي، دا ناڅرګندتوب به ناڅاپه څرګند او برالا شي.

له پوځ سره د ناپلیون د اړیکو پریکول، دلسګونو تنو نه پرته دبل هېڅ چا په خیال کې هم نه ګرځېدل، داځکه چې هغه بې معنی او د هغه عملي کېدل له امکانه لرې خبره وه.

خلکو یو ارمان درلود: د پردیو له ولکې نه د خپلې خاورې ژغورل. دا ارمان پوره شوی و. دا ارمان ځکه پوره ګڼل کېده چې لومړی: فرانسویان خپله په تېښته و او هیله یې داوه چې څوک یې د تېښتې خنډ نه شي.

دویم دا ارمان د خلکو په ګډو پوځي عملیاتو او دفرانسویانو په نابودولو ترسره شوی و.

درېیم دا چې د روس پوځ په تښتېدونکي فرانسوي پوځ پسې غبرګ روان و او دې ته چمتو و، هرچېرې چې ودرېږي، هغوی به په زور پسې اخلي.

روسي پوځ د تښتېدونکي ځناور پر سر متروکې ته ورته و، تجربه لرونکی سپور په دې پوهېږي چې د زغلېدونکي ځناور پر سر ګوابښمنه پورته شوې متروکه، پر هغه تر ګوزاره ګتوره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم کتاب

څلورم برخه

٢٣٦٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

کله چې انسان کوم ځناور د مرګ په حال کې ويني، هغه ډار پسې اخلي، ځکه خپل ځان د هغه د ځان يوه برخه ګڼي. هغه ويني چې د هغه ترمخې يو ژوند پای ته رسېږي، خو کله چې يو انسان مري، هغه کسان چې دی ورته ګران دی، له مرګه د ډار له وحشتناک احساسه پرته د جلاوالي او روحي ټپي کېدو د ډار، لکه د فزيکي ټپ په څېر چې کله سړی وژني او کله هغه بېرته پالي، ورپاتېږي. د دغه احساس زوريدل تل پاتې او له وسيله نه چې د دغه بهير د لمسون لامل کېږي، ځان لرې ساتي.

د سردار اندرې، تر مرګه وروسته ناتاشا او شهزادګۍ ماريا دواړه په يوه کچه د غه حالت احساسوه. هغوی روحا د مرګ د ګواښ د تصور په وړاندې چې د دوی پر زړه يې سيوری غوړولی و، ملا، ماته کړې وه او د دې توان يې نه درلوده چې د غه ژوند ته د ژوند په سترګو وګوري.

هغوی په احتياط هڅه کوله د زړه ټپونه د بهرنيو لمسوونکو زورونو کړو وړو نه وساتي، هر څه:

په کوڅو کې په چټکۍ رارسېدونکې ګاډۍ، د مېلمستيا په اړه يادونو، د کميسونو او نورو کاليو په هکله د نجونو پوښتنو، د وی ته د ډوډۍ خوړلو د بلنې غږ، تر ټولو لا بده دا چې، له دوی سره د خواخوږۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نامه د خلکو لاسي او ورځ چارډوله خبرو د دوی د زړه په تپونو مالګې دوړولې، دوی يې زوروله. دغو تولو خواخوږيو، ددغو دوارو د وړتيا وړ خاموشي چې د دوی د ګډ زغم او تر اوسه لا د دوی په تصور کې د پاتې شويو وحشتناکو سندرويزو ساندو نه د پټ وحشت چوپتيا ماتوله او دوی دې ته نه پرېښودې چې هغوی، هغو بې پايه او رازمنو خيالونه وروګورې چې څو شېبې دمخه د دوی د سترګو په وړاندې تير شوي و.

دوی دواړو، يوازې هغه وخت دغه د زړه د تل غم او زوريدنه احساسوله چې به يوازې وو. هغوی به په خپل مينځ کې خورا لږ غږيدلې او که غږيدلې به، خبرې به د کوم ناڅرګند شي په اړه او هسې ګپ شپ به يې لګاوه. يوې او بلې په يوه کچه هغه کوله، داسې څه رایاد نه کړي چې په هغه کې د رتلونکې یادونه کېده.

هغوی، د راتلونکې په اړه خبرې، د هغه یاد ته سپکاوي ګاڼه، دغه راز دوی خورا احتیاط کاوه چې د هېڅ کوم داسې شي یادونه ونه شي چې د دوی د خدای بښلي پورې به يې اړه پيدا کوله.

هغوی ته داسې برېښېدله، هغه څه چې په دوی تير شوي دي او دوی احساس کړي دي، نه شي کېدای په تورو کې انځور شي. هغوی داسې انګېرله چې د هغه د ژوند د هرې برخې یادونه، د هغه پرتم پرزوي او د هغه راز سپېڅلتیا راټیټوي چې دوی پيدا کړی دی.

په خبرو کې پرله پسې ځنډ، د هر هغه څيز په اړه له خبرو کولو په احتياط ډډه کول چې هغه پورې يې اړه موندله، په هغو بربدونو له هرې خوا تم کېدل و چې نوربايد نه وای ويل شوي او تر دې نه لا په ډاګه او څرګنده د دوی په وړاندې، هغه خيالونه درېدل چې دوی يې تصور کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو ژور او پوره غم داسې ناشونی دی لکه همداسې چې چور او پوره خوشي ناشونې ده.

شهزادګۍ ماریا ، د خپل دریغ له مخې یوازې او د خپل برخلیک واکمنه وه د هغه یو اصل دا و چې د خپل وراره روزنه او پالنه یې په غاړه لرله، هغه تر خپلې خورلندې مخکې د خواشینۍ او غم له هغې دنیا نه چې دوې اونۍ په کې او سېدلې، راووته.

هغې ته له خپلوانو داسې لیک راورسېد چې دې باید د هغه ځواب لیکلی وای. هغه کوټه چې نیکولای جان او دوی دواړه په کې ویده کېدل ، لمده بل درلود او هغه ټوخېدې. الپاتیچ، یارو سلاو ته راغلی و او دچارو حسابونه یې راوړي وو. هغه شهزادګۍ ته وړاندیز وکړ او مشوره یې ورکړه چې مسکو ته راشي او د واژدوفیژنسکي په واټ کې په خپل کورکې چې دجګړې نه جوړ پاتې دی او یوازې لږ څه ترمیم غواړي میشته شي. ژوند روان و او باید ژوند وشي. که څه هم د شهزادګۍ ماریا لپاره دا خورا ګرانه وه، دیوازیتوب او ځان خوړلو له هغې وینا نه چې د ورور د مرګ له وخته په هغه کې اوسېده، راوزي. دناتاشا یوازې پرېښودل هم د هغې لپاره نه یوازې دخواشینۍ بلکې د وجدان نا آرامي وه. هو ! دژوند اړتیاوو ، هغه هڅېدو ته وربلله او هغې، بې ارادې هغوته غاړه کېښوده. له الپاتیچ سره یې له حسابونو او د چارو په اړه تر خبرو وروسته د وراره له روزونکي دوسال سره مشورې وکړې او سپارښتنه یې وکړه چې مسکو ته دتګ چارې چمتو کړي. ناتاشا یوازې پاتې کېږي. وروسته له هغه چې شهزادګۍ ماریا ، مسکو ته دسفر لپاره چمتوالي پیل کړ ، هڅه یې کوله له هغې سره مخامخ نه شي.

شهزادګۍ ماریا ، مشرې ګرافینې ته وړاندیز وکړ چې ناتاشا له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی سره مسکو ته لاړه شي، ګراف او ګرافینې په خوښۍ سره د شهزادګۍ د غه خبرځکه ومنله چې ورځ تر ورځې یې د خپلې لور د روغتیا خرابۍ او رنګ ژېړېدو ته پام شوی و. هغوی د ځای بدلون او د مسکو د داکترانو څارنه دلور لپاره ګټوره ګڼله.

خو کله چې خپلې ناتاشې ته د غه وړاندیز وشو، هغې ځواب ورکړ:

-زه هېڅ کله، هېڅ چېرې نه ځم، زما یوازینۍ هیله له تاسو نه داده چې په کراره مې پرېږدئ.

هغې دا وویل او له کوټې ووته. هغې نه شو کولای، د خپلو اوښکو مخه ونیسي. داسې برېښېده چې د هغې دا اوښکې نه د غم بلکې د خواشینۍ او غم دي.

وروسته له هغه چې ناتاشې احساس کړه چې شهزادګۍ ماریا، هغه غم او ویر ته یوازې پرېښې ده، زیاتره وخت به هغه د خپلې کوټې پر څوکۍ ناسته، پښې به یې راټولې او سر په زنګون به یې چرتونه وهل. په خپلو نازکو قلمي او ناکرارو ګوتو یې څه شي څېرل اویا به یې په ټینګار په ناخوځېدونکو سترګو کوم شي ته کتل او سترګې به یې همالته پاتې وې. د غه له عذابه ډک یوازیتوب، هغه لاپسې په عذابوله، خو دغو زوریدو ته، هغې اړتیا لرله. همدا چې کوم څوک به د هغې کوټې ته ورننوتل، هغه به په چټکۍ پاڅېده، د بشرې بڼه او د سترګو غړول به یې بدل کړل. یا به یې کتاب راواخېست اویا به یې څه شي ګنډل او که څوک به د دې کوټې ته ورننوتل، داسې برېښېده چې دې ته به سترګه په لاره وه چې د دې کوټې ته ورننوتلي څوک ژر له دې نه ووزي. هغې ته داسې برېښېده چې دادي اوس اوس به هغه راز چې د دې د روح موشګافه سترګو په ځان کې نغښتي و له وحشتناکې او له ځان خوړونکې پوښتنې سره د هغه سپړلو ته ملا تړلې او راوسپړي یې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دسامبر پای و چې ناتاشا په تور وربښمين کميس کې، جړې او پرېښو دلې خورې ورې ځنې، ډنګره شوې، رنګ الوتې پر خپل کټ سر په زنګانه ناسته او په خپلو نازکو منګلويې د خپل ملاوستي پای تاواوه او بېرته يې وازاوه. هغه د دروازې کنج ته يې کتل.

هغې، هغه پلو ته کتل چې داد پوهېده چې هغه، هغه پلو تللی و، د ژوند هغه پلو ته، چې پخوا دې د هغه پلو په اړه هېڅ فکر نه وه کړی، هغه پلو ته چې پخوا هغې ته خورا لرې او لاس ته نه راوړنکی برېښېده. هغه پلو ته چې اوس د هغې د پوچوالي، ورانۍ، غم او ماتم او دژوند تر دې پلو نه دې ته نېږدې او د پوهېدو وړ برېښېده.

هغې، هغه پلو ته کتل چې دې تصور کاوه چې هغه هلته دی، خو هغې، هغه پرته له هغې بڼې نه چې، دې دلته ليدلی و، په بله بڼه ليدلی نه شو. هغې، بيا هغه، په هغه بڼه چې دې د ميتيشا، د ترويځکې او يارو سلاو په سيمو کې ليدلی وړ، وليد.

هغې د هغه بشره وليده. هغې د هغه غږ واوريد او هغه څه چې دې هغه ته ويلي و، تکرارول او کله کله به يې د ځان او د هغه لپاره د هغو خبرو تصور کاوه چې کېدای شو، هغه وخت د دوی ترمنځ ويل شوې وای.

هغه دی، هغه چې خپله بخملي چپن اغوستې، پرهغې لاستي لرونکې څوکۍ ډډه لګولې ده، څنګلې يې پر ځنګانه او سريې پر ډنګر ژېړ شوي لاس ايښی دی. ټټر يې سخت لويدلی دی او اوږې يې وتلې دي. هغه شونډې چيچلې او سترګې يې ځلېدلې. په رنګ الوتې تندي يې ګونځې راخورې او بېرته ورکې شوې. يو ځنګون يې په يوې ځانګړې او پرله پسې بڼې رېږديده. ناتاشا پوهېده چې هغه له يوه ژور درده زور بېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا ، فکر کوي:

-دغه درد څه شی دی ؟ ولې دغه درد ؟ هغه څه احساس کوي ؟ څنګه خوږېږي ؟

د سردار اندرې د هغې کتو ته پام شو ، سترګې يې راپورته کړې او پرته له هغه چې وموسبږي، په خبرو يې پيل وکړ او وې ويل:

يـوه خبـره وحشـتناکه ده او هغــه دا چــې خپـل برخليـک يــې د زوريدونکي ناروغ له برخليک سره تړلی دی. دا يو ابدي عذاب دی. په يوه څارونکي غلچک يې هغې ته وکتل. ناتاشې دغه غلچک وليد او دغه غلچک ته يې وکتل. ناتاشا دتل په شان مخکې له هغه چې دځواب په اړه فکر وکړي، ځواب يې ورکړ او وې وويل:

-نور داسې دوام پيدا کولای نه شي، دا به داسې نه وي، تاسو به رغېږئ، چور به رغېږئ.

ناتاشې، بيـا هغـه څبـره وريـاده کـړې وه. او ټـول هغـه څـه يـې بيـا احساسول چې په هغې ورځې يې احساس کړي وو. له دې خبرې سره مل يې، د هغه پر لـه پسې او غمجن غلچک وريـاد او د هغـه لـه ملامت او ناهيلۍ نه په ډکه معنی يې سر خلاص شو.

ناتاشې، اوس له ځانسره وويل:

-ما ومنلـه چې دا بـه خورا وحشـتناکه وي، کـه هغـه دتـل لپـاره پـه عذاب کې پاتې شي. ما دغه خبره يوازې لـه دې امله وکړه چې ددغـه حالت زغمل به د هغه لپاره خورا ګرانه وي، خو هغه په دغه خبره داسې پوه شواو فکر يې وکړ چې دا به زما لپـاره ډېره وحشـتناکه ويـې ، هغـه، لاهغه وخت غوښتل چې ژوندی پـاتې شي، هغـه لـه مرګـه ويريـده او مـا داسې په احمقانه خو ادبي ډول هغه وويل، ما داسې تصور نه کاوه. زما په زړه کې ناوړه څه نه و ، ما چور بل ډول فکر کاوه، که ما هغـه څـه ويلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وای چې تصور مې يې کاوه، ما به داسې ويلي وای:

-پرېږدئ چې هغه مړ شي !

پرېږدئ چې هغه زما د سترګو په وړاندې همداسې مرګني پاتې شي. د ژوند تر پايه پورې همداسې زما تر څنګه مرګني پاتې شي.

زه به هغه له اوسه هم، نيکمرغه وای. اوس... هېڅوک او هېڅ شي نه لرم. ايا هغه په دې پوهېده ؟ نه، نه پوهېده هېڅکله به پوه نه شي او اوس هم هېڅکله، هېڅکله دا تيروتنه ، جبران کېدای نه شي. او سردار اندرې، بيا همدا خبرې هغې ته تکرار کړې. هغه، هغې ته بيا هماغه خبرې تکرار کړې، دا وار ناتاشې هغه ته په تصور کې بل ډول ځواب ورکړ. هغې د هغه خبرې پرې کړې او ورته وې ويل:

-تاسو ته به وحشتناکه وي، نه نه، تاسو زما لپاره، تاسو پوهېږئ چې زه په ژوند کې له تاسو پرته بل هېڅوک نه لرم او تاسو سره ګډ عذاب زما لپاره نيکمرغي ده.

هغه د هغې لاس راونيو ، هغه يې کېښکود ، داسې يې کېښکود ، لکه تر مرګه څلور ورځې مخکې يې چې کېښکودلی و. هغې په تصور کې، ډېرې خوږې، مهربانه او مينه کې خبرې، داسې خبرې چې هغه وخت يې بايد ورته کړې وای، وکړې:

-ته ما ته ګران يې... ګران، ګران يې....

دا خبرې يې کولې او خپل سرګردانه لاسونه يې سره مروړل او خپل غاښونه يې په خورا تلوار چيچل.

له خوښۍ نه ډک يو غم يې پر زړه راخوريده. اوښکو يې په سترګو کې باران جوړ کړ. خو ناڅاپه يې له ځانه وپوښتل:

-دا خبرې چاته کوي ؟ هغه چېرې او اوس هغه څوک دی ؟

او بېرته هرڅه ساړه او د ناپوهېدو په ناڅرګنده غوټه کې ډوب

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، بیا په وروځو کې د ګبنهۍ نبني رابښکاره شوې، هغې خوا ته یې سترګې خښې کړې چې هغه هلته و. او دا سې یې انګېرله چې شېبه شېبه کېـدای شـي راز راوسپړی.. . خـو پـه هغـې شـېبه کـې چـې دغـه راز راسپړیده ، د دروازې د قفل کوم دروند او لوړ غږ ددې غوږونه یې نا آرامه کړل، واوربدل شو. د هغې مینځه دونیاشا ، رنګ الوتې، ګبنهۍ اخېستې، په چټکو او بې احتیاطو ګامونو کوټې ته راننوته. دونیاشا ، په ژوندي او ځانګړي انداز چغې کړل:

-کوم بد زیری دی، د پیتر ایلیچ، لیک را رارسېدلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

له ټولو خلکو د پردیتوب له احساسه پرته، ناتاشې او س د خپلې کورنۍ د غړو په وړاندې هم د پردیتوب ځانګړی احساس درلود. د هغې ټول خپلوان:مور او پلار، سونیا دومره هغې ته نیږدې او دومره له هغو سره عادت شوي او دومره دیدن دې ته تکراري شوی و چې د هغو ټولې خبرې او احساسات و دې د خپلې هغې نړۍ لپاره سپکاوی ګاڼه چې دا اوس په کې اوسېده. هغه نه یوازې د هغو په وړاندې بې پروا وه بلکې هغوی ته یې په کرکه کتل.

هغې د پیتر ایلیچ او بدمرغۍ په اړه د دونیاشا خبرې واورېدې، خو په هغو پوه نه شوه.

ناتاشا په خپل خیال کې وویل:

-د هغو، هلته څه بدمرغي وي ؟ هغوی ته به څه بدمرغي پېښه شي ؟ د هغو هرڅه د پخوا په شان دود یزه او آرامه دي.

کله چې تالار ته ننوتله، پلاریې په تلوار د مشرې ګرافینې له کوټې نه راووت. پر مخ یې د غم څپې خورې او له اوښکو لوند و. داسې برېښېده چې، هغه له هغې کوټې راوتلی و چې له پخوانه پسې اخېستو سلګیو نه یې ستونی تش کړی دی. دناتاشا به لیدو یې له ناهیلۍ نه چغه پورته کړه ، په ژړا شو ، سلګۍ یې وهلې، داسې ژړا او سلګۍ چې له هغو نه دده څېره خوږینه شوې وه.

هغه چغې وهلې:

-پیتیا ! پیتیا ! پیتیا !

راشه چې مور دې غواړي !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لکه ماشوم داسې سلګۍ وهلې، پښې سستې کېدې، په داسې حال کې چې کوږ وږ کېده د اوږدې څوکۍ پلو لاړ او داسې وبربښېده چې پر څوکۍ ورولوېد او مخ یې په لاسونو پټ کړ.

لکه د تندر په څېر ناڅاپه د ناتاشې له سره تر پښو پورې یوه بربښنا وزغلېده او د هغې زړه ته یې یو درونکی ګوزار ورکړ، یو وژونکی درد یې احساس کړ. هغې داسې احساس کړه چې کوم څه په کې وچاودېدل او دا مري، خو تر دغه درده وروسته یې په یوه شېبه کې داسې وانګېرله چې له هغو بندونو نه آزاده شوې ده چې دا په کې راګېره وه. د پلار په لیدو او د دروازې له شا نه یې د مور د لېونو او وېرونکو چغو په اورېدو، سمدلاسه او په یوه شېبه کې خپل غمونه، وېر او ځان هېر کړل. هغې پلار ته ورمنډې کړې، خو بې حاله وه. لاسونه یې ښورول او د هغې دروازې خواته یې اشاره کوله چې د مشرې ګرافینې د چغو غږ ترې راته. شهزادګۍ ماریا چې رنګ یې الوتی او لاندنۍ ژامه یې رېږدېدله، له دروازې راووته، ناتاشا یې له لاسه ونیوله او هغې ته یې څه وویل. ناتاشې، نه هغه لیده او نه یې د هغې غږ اورېده. هغه په چټکو ګامونو پر دروازې ورننوتله، یوه شېبه ودرېده، داسې بربښېده چې له ځانسره په اخ او ډب کې وه او مور ته یې ورمنډه کړې.

مشره ګرافینه پر کټ پرته وه. په عجیبې نا آرامۍ او خورا بې سارې هڅې یې ځان د دیوال خواته کشاوه او سر یې په دیوال واهه. سونیا او نورو نجونو هغه له لاسه رانیولې وه.

ګرافینې د ناتاشې په لیدو چغې کړې:

-ناتاشې !ناتاشې !دا رښتیا نه دي. دروغ دي، دورغ دي... هغه دروغ وایي ناتاشې !هغې د دې پر شا او خوا راټول شوي خلک پورې وهل او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-څئ !ووزئ !ټول رانه ووزئ !دا دروغ دي، رښتیا نه دي !وایي چې وژلي يې دي، دا رښتيا نه دي، دا دروغ دي !

ناتاشې، پر کټ ګونډې وروهلې ، پرمور ورټيټه شوه، له هغې يې غبږ تاو کړه، ناڅاپه يې هغه راپورته کړه، د هغې مخ يې خپلې خواته راواړاوه او خپلې غبږې ته يې را کېښکوده. پرته له دې چې په خبرو کې يې ځنډ راشي، په سلګو سلګو يې وويل:

-ادکې !ګرانې !زه دلته يم !زما دزړه سر يې ادکې !مورجانې !

هغې چې له مور نه همداسې غبږ تاو کړې وه، په مينه يې له هغې سره خواخوږې کوله، سرو پړدی او اوبه يې غوښتې. ناتاشې دمور تنې خلاصولې او ګريوان يې ورڅېراوه.

پرته له هغه چې دا ولو ېږي، په زګيروي زګيروي يې وويل:

- موريې !د زړه سره !ګرانې ادکې !دما روحه قربان دې شم.

پـه داسې حـال کې چې د هغـې سر، لاسـونه او مـخ يې ښـکلول او احساسوله يې چې د اوښکو باران يې پر ليمو او پزې راروان دی.

مشرې ګرافينې د خپلې لور لاسونه کېښکودل، سترګې يې پټې کړې او يوه شېبه چپه شوه، ناڅاپه په غير معمولي ډول او په خورا چټکۍ پاڅېده. بې له کومې موخې يې دې او هغې خواته وکتل او دناتاشې په ليدو يې د هغې له سره لاسونه تاو کړل او په ټول قوت سره يې هغه کېښکوده او بيا يې هغه هماغه شان د هغې سر په لاسونو کې کلک نيولی و، خپلې خواته يې را ګرځاوه او تر ډېرې پورې يې د هغې دردلې او ګونځې څېرې ته کتل.

-هغې په زګيروي ډوله ښه، خو په ډاډه آواز وويل:

- ناتاشې زه درته ګرانه يم ؟ ته خو به ما نه تير نه باسې ؟ ته خو به رښتيا راته ووايي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا چې سترګې يې له اوښکو ډکې وې، په ځير ځير يې مور ته کتل او د هغې په سترګو او څېره کې يې وازې اويـوازې د ښېـنـې او زاريـو هيلې او مينه ځلېدله او بس.

هغې بيا وويل:

-ګرانې مورجانې !

هغې خپله ټوله مينـه او هيلـې پـه خپـل آواز کې مرورلـه چې کېدا ی شي وکولای شي. د غـم هغـه پيټـی چې د مـور پـر زړه پـروت دی، لږ څه راکم کړي.

مـور پـه داسې حـال کې چې لـه رښتينې پـېښـې شـوې پـېښـې نـه يې انکار کاوه ، دا يې نـه منلـه چې داخپلـه دې ژونـدې پـاتې وې او د هغـې ګران او نازولی زوی دې د ژوند له ګلاليو غوټو بې برخې شی وی. هغـې د ژوند له ترخه حقيقت نه د لېونتوب رازمنې نړۍ ته پناه يوړه.

ناتاشا پـه دې نـه پوهېـده چې هغـه ورځ ، هغـه شپـه، بلـه ورځ او بلـه شپه څنګه تيـر شول. نـه ويـده شـوه او نـه لـه مـور نـه لـرې شـوه. دناتاشې مينې پر له پسې نه په کومې بلې خبرې او يا کـوم تسـل بلکـې هـره شـېبه په خورا صبر او زغم خپله مور ژوند ته بلله. دريېمه شپه وه چې ګرافينـه ځو شېبې آرامه شوه او ناتاشې سر د څوکۍ پر لاستي کېښود او دڅو شـېبو لپـاره يـې سترګې پټې کـړې، د کټ شـغهاری شـو او ناتاشـې سترګې پرانستې، مشره ګرافينه په کټ کې ناستـه وه او کـرار کـرار يې ويل:

-پوهېږئ څنګه خوشاله يم چې ته راغلی، ته ستړی شوی يې، چـای غواړې ؟

ناتاشا ، هغې ته ورنږدې شوه. ګرافينې د لـور لاس راونيـو او دوام يې ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ښکلې شوې يې، نور نو ښه مېړه درته جوړ دی.
-مور جانې، تاسو څه وايئ ؟
-ناتاشې ! هغه نه شته، هغه نور نه شته.
او ګرافينې له لور نه غېږ تاو کړه او د لومړي ځل لپاره يې په ژړا پيل وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

شهزادګۍ ماريا ، خپل سفر وځنډاوه. سونيا او ګراف هڅه کوله چې د ګرافينې ترڅنګ کله ناکله د ناتاشې پر ځای ودرېږي، خو کولای يې نه شو. هغوی ليدل چې يوازې هغه کولای شي، خپله مور د هغې لېونۍ ناهيلتوب او وير نه راوباسي. ناتاشا په پرله پسې درې اونۍ، سره له هغه چې له مور سره په يوه کوټه کې نه اوسېده، د مور په کوټه کې پر ولاړې اوږدې څوکۍ ځملاسته. هغې خپلې مور ته دارو او خواړه ورکول او تل به يې د زړه خواله ورسره کوله، ځکه يوازې د لور مينه ناک غږ و چې کولای يې شول د ګرافينې نه يې وير هېراوه.

د مور روحي ټپ د رغېدو نه و. د پيټيا مرګ د هغې نيمايي ژوند تري اخستی و. د پيټيا تر مرګه يوه مياشت وروسته، هغه پخوانۍ مسته، خوشاله، پنځوس کلنه ښځه لکه مړی داسې له کوټې راووته چې ژوند يې نه غوښت او زړه پړه بربښېده. هماغه غم چې ګرافينه له نيمايي ژوند بې برخه کړې وه، ناتاشا يې بېرته له ژوند سره لېوالتيا ته وهڅوله.

هغه رواني ټپ چې د انساني روحي وير او درد نه راپيدا کېږي، که څه هم خورا عجيبه بربښي خو لکه جسمي ټپونو په څير لکه د جسمي ټپ کرار کرار رغېږي. ځاني ژور ټپونه چې روغ شي، داسې ښکاري چې چاودې يې سره ورغلي دي او جوړې شوې دي. روحي ټپونه هم د ځاني ټپونه په شان يوازې ، له انساني داخلي او د ژوند د بهېر له لېوالتيا سره په لمسون رارغېږي.

د ناتاشا روحي ټپونه هم همداسې وو ، داسې تصور يې کاوه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند يې پای ته رسېدلی، خو د مور مينې يې ناڅاپه دا ورښودله چې د ژوند موخه، مينه ده او دا مينه لا په دې کې ژوندی ده، مينه راژوندې شوه او د مينې له را ژوندي کېدو سره ژوند، راژوندي شو.

د سردار اندرې د ژوند وروستي ورځې، ناتاشا او شهزادګۍ ماريا خورا نېږدې کړې. نوې بد مرغۍ هغوی دواړه لا پسې نږدې کړې. شهزادګۍ ماريا خپل سفر وځنډاوه او وروستې درې اونۍ يې لکه ماشوم داسې له ناتاشې سره خوا خوږي کوله. هغه وروستۍ اونۍ چې ناتاشې، د مور کوټې کې تيرې کړې، هغه له لاس او پښو غورځولې وه.

يوه ورځ غرمه، شهزادګۍ ماريا، ناتاشې ته پام شو چې سختې تبې اخېستې او له تبې رېږدېده. هغه يې خپلې کوټې ته بدرګه کړه او پر خپل کټ کې يې څملوله. ناتاشا څملاسته، خو وروسته له هغه چې شهزادګۍ ماريا پردې راښکته کړې، غوښتل يې چې ووزې، ناتاشا هغې ته ورغږ کړ او وې ويل:

-ماريا، ماته خوب نه راځي، راشه راسره کېنه!

-ته سترې شوې يې؟ ښه به دا وې چې ويده شي.

- ولې مو زه له کوټې راوويستم؟

هغې وپوښتل:

- نه، نه، تا ولې، زه راويستلم؟

شهزادګۍ ماريا وويل:

-اوس يې حال ډېر ښه دی، هغه نن داسې ښه غږېده.

ناتاشا، په کټ کې پرته وه او په نيمه تياره کوټه کې يې د شهزادګۍ ماريا بشرې ته کتل.

ناتاشا له ځانسره ويل:

- هغه، ماريا، هغه ته ورته ده؟ هو کې، هغه ته ورته ده او که نه ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ځانګړې څېره لري، یو ډول پردې، پردې ده، چور نوې او ناپېژندل شوې څېره او زه ورته ګرانه یم. د هغه په زړه کې به څه وي؟ یوازې او یوازې خواخوږي، مګر څنګه؟ هغه څنګه فکر کوی؟ ماته هغه څنګه ګورئ؟ هو کې، هغه خورا ستره نجلۍ ده.

په مهربانۍ او کمینۍ یې د شهزادګۍ ماریا لاس راونیو، خپلې خواته یې را کش کړ او وې ویل:

- ماشا(ماریا ته له نازه ماشا ویل کېږي)ته داسې فکر مه کوه چې زه بده نجلۍ یم، ښه؟ ګرانې ماشا! ته پوهېږې چې ماته څومره ګرانه یې؟ راځه چې دواړه ښې، خورا ښې خورلنډې واوسو.

ناتاشې، له دې خبرو سرو هممهاله، له ماریا نه غېږ تاو کړه او د هغې لاسونه او مخ یې پرله پسې مچول.

شهزادګۍ ماریا د ناتاشې ددغې مینې او لېوالتیا نه هم شرمېده او هم خوشاله وه. تر دې ورځې نه وروسته د شهزادګۍ ماریا او ناتاشې ترمنځ هغه خوږه او له شوقه ډکه دوستي رامنځ ته شوه چې یوازې د ښځو تر منځ وي. هغوی تل یو بل ښکلولې، یو بل ته یې مینه ناکې خوږې خبرې کولې او زیاتره وخت یې سره ګډ تیراوه. که به یوه دباندې ووته، هغه بله به نا آرامه وه او هڅه به یې کوله سره یو ځای شي. هغوی به کله سره یوځای وې، تر هغه وخته به یې ژوند زیات خوندور و چې یوازې به وې. د هغوی تر منځ تر دوستۍ لوړ احساس رامنځ ته شوی و او تل یې دا احساسوله چې یود بل تر څنګه واوسي.

کله به چپه خوله په ساعتو ساعتو سره ناستې وې او کله به آن چې په خپلو کتونو کې هم پریوتې، تر سپېدو به یې د زړه خواله کوله. زیاتره به د پخوانیو وختونو په اړه غږېدل. شهزادګۍ ماریا د خپل ماشمتوب، د خپل مور او پلار او د خپلو خیالونه په اړه خبرې کولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشي چې پخوا د ماریا د کمینې تسلیم او اطاعت، په دغه ژوند کې د حضرت مسیح د سربښندنې او ښوونو پر کې چې د خوراښکلې شعر بڼه یې لرله ، دنه پوهېده او خوند به یې نه ورکاوه، اوس یې چې ځان له شهزادګۍ سره په مینه کې ګډ ګاڼه، د هغې په پخوانې ژوند هم پوهېده او د ژوند پر هغو اړیکو چې پخوا یې سر نه پرې خلاصېده، اوس هم پوهېده او هم یې خوند ورکاوه. هغه په دې خیال کې ځکه نه وه چې د اطاعت او تسلیم لاره خپله کړي چې دا له نورو لذتونو نه په خوند اخېستو رږدې شوې و ، خو دې ته هغه نه پوهېدونکې خوا خوږې چې پخوا یې پوهېدل ورته ګران و ، اوس یې په خپلې خورلنډې کې لیدله.

شهزادګۍ ماریاهم چې دناتاشې د ماشمتوب او تاند پېغلتوب کیسې اورېدې، دې ته د ژوند پخوانې ناڅرګند اړخونه، یعنې پر ژوند او په هغه کې پر نغښتو لذتونو اعتقاد راڅرګندېده. هغوی د پخوا په شان د "هغه "په هکله له دې کبله نه غږېدل چې ویره یې لرله او لکه هغه شان چې دوی ته برېښېده، په خبرو ، هغه لوړ او تاند احساس را ړنګ نه کړي چې د هغه په اړه د دوی په زړه کې توخنېده. پرته له هغه چې دوی، خپله د دوی خپل باور راشي. دغه چوپتیا د دې لامل شي، چې کرار کرار هغه هېر کړي.

ناتاشا ، ډنګره شوې وه، رنګ یې الوتی و او جسماً دومره ضعیفه شوې وه چې تل به ټولو د هغې د روغتیا پوښتنه کوله. دغو پوښتنو دې ته خوند ورکاوه ، خو کله به ناڅاپه نه یوازې د مرګ، ناروغۍ، ناتوانۍ او د ښکلا د ورکېدو ډار پسې واخېسته او کله به یې خپل بربنډ مړوند ته پام شو او د هغه ډنګرتوب نه به هکه پکه شوه. هغې به کله ناکله، بې ارادې، سهارې په هینداره کې، لکه هغه شان چې دې ته ښکارېده ، خپله ډنګره او خواره شوې بشره ولیدله. که څه هم هغې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې برېښېده چې دا باید همداسې وي، چې ده، خو بیا به هم داویریدله او په غمونو کې به ډوبه وه.

یو وار چې کله هغې په ډېرې چټکۍ په برو پورته زینو منډه کړه او سا یې بنده بنده شوه، بیا یې سمدلاسه بې ارادې تکل وکړ، ښکته ودانګي، له ښکته یې بیا پورته وځغاستل او دا ټول ددې لپاره چې د خپلو پښو قوت او د خپل توان حالت څرګند کړي.

بل وار یې د دونیاشاته ورغبږ کړ. د هغې آواز ربړدیده، سره له هغې چې دې د هغې مینځې د رانږدې کېدو او د ګامونو غبږ اوریده، د زړه له تل نه یې، بیا په هغه آواز چې دې به کله سندرې ویلې، بیا ورغبږ کړل او خپله، خپل آواز ته غوږ شوه.

هغه خپله نه پوهېده او که کوم بل چا هم ورته ویلې وای، ددې به باور نه کېدای چې د هغې په روح کې، تر ناولې کرکجنې پردې لاندې چې دې ته نالیدونکې برېښېده، دځوان، تاند او یو نازک شنیلي زړې او ریښې په غوړېدو وې. دغه شنیلي باید، ریښې او څانګې غوړولې وای او د هغو تاندو څانګو او پاڼو پر ټول هغه غم او خواشینۍ لمن غوړولې وای چې پر دې خواره وو. دغو شنو تاندو څانګو او پاڼو ځکه لمن غوړولې وای چې نور نو، خلک د دې ویر نه یوازې ونه لیدلی شي بلکې د چا ورته پام هم نه شي. د هغې د ګوګل ټپونه په رغېدو وو.

دجنورې په پای کې شهزادګۍ ماریا مسکو ته لاړه او مشرګراف په ټینګار ناتاشه دې ته اوړیسته چې، هغه ددې لپاره له هغې سره لاړه شي چې هلته دا له ډاکترانو سره مشوره وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

د ویازمې، تر نښتې وروسته چې کوتوزف ونه شو کولای پر دښمن د خپل پوځ د یرغل، د دښمن د قطعاتو تر منځ د اړیکو د شلولو لېوالتیا او نورو داسې پېښو مخه ونیسي. له فرانسویانو سره نښتې او هغو پسې د روسانو منډې، له کومې نښتې پرته د کرنسو ترسیمې پورې دوام وکړ.

د فرانسویانو تېښته داسې چټکه وه چې هغوی پسې تلونکو روسانو نه شو کولای هغوی پسې ورسېږي، آسونه، سواره پوځونه او توپخانه شاته پاتې کېدل او د فرانسویانو د تګ لوري په هکله اطلاعات تل ناسم وو.

د روسي پوځ وګړي، له دغه پر له پسې منډو او خوځونه چې په شپه او ورځ کې یې څلویښت ورست لاره وهله، داسې په عذاب او ستومانه شوي وو چې تر دې نه د چټک خوځون توان په کې پاتې نه و.

د روسي پوځ د ستړیا د کچې د اندازه کولو لپاره به دا بسه وي چې لاندې شمېرنې ته پاملرنه وکړو:

هغه پوځ چې د تاروتینو، تر جګړې وروسته یې شمېر سل زریزو ته رسېده، او ټوله لاره کې یې له پنځو زرو نه زیات مړګ ژوبله نه درلوده او د اسیرانو شمېر هم له سلو نه زیاتېدل، د کرانسو سیمه ته د رسېدو په وخت کې پنځوس زره تنه پاتې وو.

فرانسویانو پسې د روسي پوځونو چټک خوځون، پر روسي پوځ هم هماغه بد اغیز درلود لکه تښتې چې پر فرانسوي پوځ لاره. د دغو دواړو توپیر په دې کې و چې روسان په خپل خوځون کې آزاده وو. او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ګوابښ او د وژونې ويره چې فرانسويان يې پسې اخستي وو، روسانو نه درلوده. د فرانسويانو بله بدمرغي داوه چې د دوی پاتې شوونکي هم د دښمن لاس ته لويدل او د روسي پاتې شوونکي په خپلو کورونو کې پاتې کېدل. د ناپليون د پوځ د کمېدو اصلي لامل د هغه چټکه تېښته وه او همدا کار د روسي پوځ د کمېدو اصلی لامل هم ګڼل کېږي.

د کوتوزوف د ټولو کړو وړو اصلي موخه له تاروتینو نه نیولې بیا تر یازما پورې یوازې او یوازې په دې کې وه چې تر پایه هڅه وشي، د دښمن د تېښتې مخه، چې په رښتیا یې هم د دښمن د پوځ لپاره یې له تالا والا کېدو بله پایله نه لرله، ونه نیسي. (د هغه څه برخلاف چې پترزبورګ او د روسي پوځ جنرالانو غوښتل) نه یوازې دا چې د هغوی مخه یې نه نیوله بلکې هرڅه یې دې ته هڅول چې هغه لا پسې تېښتې ته وهڅوي د خپل پوځ خوځون آسانه او پېټی یې کم کړي.

د دې ترڅنګ، له هغه وخته چې د چټک تګ له امله د پوځ مرګ ژوبله او ستومانېدل ځرګند شول، کوتوزوف د روسي پوځ د خوځېدا د کرارولو او د مه کېدو لپاره نور دلایل هم لرل. د روسي پوځ موخه، د فرانسوي پسې اخېستنه او څارنه وه. د فرانسويانو د تېښتې تګ لوري ځرګند نه و، څومره به چې هغو پسې زموږ پوځيان ورلنډ وو، نو په هماغه کچه باید موږ دا لاره وهلې وای، خو یوازې هغه وخت چې له هغوی نه به زموږ واټن لرې و، موږ کولای شو، تر ټولو لنډې لارې د هغو پلو ورپرې کړو او هغو پسې ځان ورسوو...

کوتوزوف، نه د عقل یا پوهې بلکې په خپل ټول روسي روح سره دا احساسوله، لکه هر روسي سرتيري چې احساسوله، هغه دا چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرانسویانو ماته خوړلې ده. دا چې دښمن تښتي او باید هغه تر پایه وځارل شي، خو له دې سره سره د غه تښتنه چې د چټکتیا او بې سارې یخ له امله بې سارې وه. د بل هر سرتیري په شان احساسوله.

خو جنرالانو په تیره بیا غیر روسي جنرالانو چې د ځانښودنې هیله یې لرله، خلک حیران کړې، ځان ستاینې خپلې کړې. دا ټول د څه لپاره ؟کوم شهزاد یا خپلواک اسیر کړي. د غو جنرالانو تصور کاوه ، هغه وخت چې د هرډول جګړې پېښېدل بې معنی او د شرم وړ و، باید دوی دښمن جګړې ته اړ کړی وای، دوی لېوالتیا ښودلې وای چې همدا وخت د کوم چا د مېړانې او بریاوخت دی. کوتوزوف د جنرالانو د خبرو په اورېدو اوړې پورته واچولې، هغوی به یو په بل پسې هغه ته خپل هغه وړاندیزونه او د جګړې داسې تګ لارې به یې وړاندې کولې چې دوی پېښېبلي، نیم بربنډ او وږي سرتیري چې شمېرېې د یوې میاشتې په اوږدو کې ، پرته له کومې جګړې نیمایي ته راښکته شوی و ، تښتنه وکړي. که د دښمن د تېښتېدونکي پوځ د غه تېښته او هغه پسې روسي ځارنه ترټولو نه په غوره ښه ترسره شي، روسي پوځ باید د روسې تر پلو پورې د تګ توان وساتي او ترهغه لارې چې وهلې یې ده، نوره زیاته لاره ووهي.

د دغو ځانښودونو او ځانستاینو ځانګړتیاوې، د دښمن د ځپلو هیلې او د هغو د پوځي قطعاتو له یو بل نه د جلا کوله هڅې، په تیره بیا هغه وخت لا زیاتېدې چې روسي پوځونه به فرانسویانو ته نېږدې شول.

د غه شان یوه پېښه د کرانسو د سېمې په څنډو کې هغه وخت پېښه شوه چې تصور وشو چې دوی د فرانسویانو له درې قطعو یوه پیدا کړې ده، حال دا چې دوی د ناپلیون په مشرۍ له یو شپاړلس زریزه فرانسوي پوځ سره مخامخ شوي وو. . سره له هغه چې کوتوزوف له خپل ټول توان

(c) ketabton.com: The Digital Library

او امکانه کار وا خېست چې په دغه مړګنۍ ښتې کې د خپل پوځ د ورګډېدو مخه ونيسي. هغه له مرګ او نابودۍ نه وژغوري ، د کرانسو د سيمې په څنډه وکې د روسي ژوبل او ناتوان پوځ له خوا د تالا شوي فرانسوي پوځ وژلو درې ورځې دوام پيدا کړ.

جنرال تول، ټوله کرنلاره په خپل زړه جوړه کړه .. لومړنۍ قطعه هغه پلو خوځېږي.. او نورې نور... لکه هغه شان چې په دې ډول حالاتو کې پېښېږي، هېڅ کار د ټاکلې کرنلارې له مخې ترسره نه شو.

شهزاده افګيني فيرتيمبيرسکی، د غونډ له سره پر هغو فرانسوي تښتېدونکو پوځونو توپونو اورني ګوزارونو کول چې د دوی له څنګه تيريدل. ده د مرستندويو قواوو غوښتنه کوله، دومره مرستندوی يې قوواوې له کومه شي ؟ فرانسويانو د شپې له خوا له روسي پوځونو نه ځان آوارو سيموته تاو کړ. څوک په دښته کې خواره شول او چا په ځنګلونو کې ځان پټ کړ. هر چا چې هر څنګه کولای شول، ځان يې له دغې بلا نه لرې کاوه.

ميلارادوويچ، چې ويل يې د پوځ د خوړو او کاليو اړتياوې ده پورې هېڅ اړه نه لري او هېڅ وخت به هلته د هغه پته نه لګېده چې ده ته به اړتيا وه. هغه ځان بېړنۍ شاه زلمی ګاڼه. له فرانسويانو سره د خبرو اترو او جرګو مرکو سخت لېواله و. هغه څو تنه ريباران يې د ښمنانو ته ورلېږلي وو چې د تسليمۍ خبرې وکړي. ده ډېر وخت په دغو خبرو اترو او ريبارۍ کې تير کړ، خو هغه چارې چې ورسپارل شوې وې، يوه هم تر سره نه شوه.

هغه د خپلو پوځيانو پلو ورغی ، فرانسوي سواره يې هغو ته وروښودل او وې ويل:

-هلکانو دا قطعه تاسو ته دربښم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سواره چې له سترړیا او ستومانۍ نه یې ، آسونه له پښو پاتې وو ، د متروکو او تورو په مرسته یې هغه خوځېدو ته لمسول. هغوی په خورا خوارۍ هغې ډالۍ ته، یعنې یو شمېر هغو فرانسویانو ته چې له لوږې او سړو (یخ)نه مرګ حال وو ، ورنږدې شول. او هغه فرانسوي پوځیان چې په خورا سخاوت دوی ته ښنل شوي وو ، هغه څه تر سره کړل چې له پخوا یې هیله لرله او هغه دا چې وسلې یې وارتېږلې او تسلیم شول.

د کرانسویه د سیمې په ځنډو کې، شپږویشت زره اسیران، په سلګونه ټوپونه، یوه لکړه چې د مارشال لکړه بلل کېده، ونیول شول. ډېرې ناندرۍ او خبرې اترې په دې اړه وې چې څوک په مېړانه او سرښندنه کې تر نورو غوره و ، خو ټولو په دې افسوس کاوه چې ولې یې په خپله ناپلیون یا لږ تر لږه کوم مارشال اسیر کړی نه دی. د دې نیمګړتیا ، ملامتي، هر چا پر یوبل په تیره بیا پر کوتوزف وراچوله.

دغه خلک په خپلو خیالونو کې ډوب وو او یوازې دیوه غمرلي او ړانده قانون سرته رسوونکي وو. هغوی ځانونه ستر اتلان بلل او دا سې یې انګېرله چې ګواکې نه هېریدونکې چارې یې ترسره کړې دي. هغوی کوتوزف تورناوه او ویل یې چې هغه لا د جګړې له هماغه پیل نه پر ناپلیون د دوی دبری لپاره خنډونه جوړول. دوی ویل چې کوتوزف، یوازې د خپلو هوسونو او خیالونو د سرته رسولو لېونی او لېواله دی. هغه د پالوتینا ذودونوف، له سیمې (دا هغه کلی دی چې هلته د ستر روسي شاعر الکساندر پوشکین د ښځې نتالیا ګنچاروف، کورنۍ اوسېده او کوتوزوف څو ورځې هلته پاتې شوی و.)ځکه زړه نه شکوي چې هلته ښه آرامه وي. تر هغه وروسته یې په کرانسویا کې پوځ ته د دریدو امرځکه ورکړ چې هلته د ناپلیون د نږدې والي د خبرېدو سره سم دی ګېښۍ واخېست او هک پک پاتې و چې څه وکړي او آن دا خبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم پسې کېدې چې هغه له ناپليون سره ګوتې خوږې کړې او د کومې دوکې په تکل کې دي او ناپليون دی تطميع کړی دی او نور.

نه يوازې دغه خلک چې په خپلو خيالونو کې ډوب وو، دغه خبرې کولې بلکې وروسته نورو خلکو، تاريخ ليکونکو او بهرنيانو ناپليون ستر او کوتوزوف يې بوډا درباري، دوکه مار، عياش، ضعيف النفس ګڼلی دی. روسانو خو هغه داسې بې تدبيره او بې اغيزه نانځکه ګڼلی ده چې د روس له سندريز نامه نه پرته، د روستوب، بله هېڅ نښه نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

د ۱۸۱۲-۱۲۱۳ کلونو په اوږدو کې و چې کوتوزف په مخامخ توګه د تیروتنو له امله تورن شو. ټولواک هم له هغه ناراضه و. او په هغه تاریخ کې چې د دربار د سترو دریځوالو په سپارښتنه لیکل شوی و، هغه د یو داسې درباري دوکه مار او دروغجن په نامه، نومول شوی و چې ګواکې د ناپلیون د نامه په اورېدو رېږدېده او د کرانسویا او برزینا په سیمو کې یې د شویو تیروتنو له امله، روسي پوځ پر فرانسویانو د پوره بري له ویاړه بې برخې کړ.

دا د نه دسترو او نه سیالو خلکو برخلیک دی، هغه خلک چې د ویاړ شمله نه لري او روسي روح هغه نه پېژني. دا د هغو یو وزرو او تل یوازې پاتې شویو خلکو برخلیک دی چې د ازل ارادې ته، د هغې تر پېژندنې وروسته د خپلې ارادې غاړه ږدي. پرګنې، دغه راز خلک د لوړو ارادو او دلوړو قوانینو د پوهېدو له امله ګنهګار ګڼي، له هغو نه له همدې امله کرکه کوي او د جزا وړ یې بولي.

د خواشینۍ او افسوس وړ ده چې د روس تاریخ لیکوکو لپاره ناپلیون، دا د تاریخ نانځکه، چې هېڅکله او هېڅ چېرې، آن په تبعید کې یې هم انساني شرف نه درلود. د ویاړ او ستاینې وړ اتل دی. ستر دی او نه هېریدونکی. حال دا چې کوتوزوف د هغوی لپاره، هغه سړی دی چې د خپل پوځي خدمت په ټول پړاو کې، له پیله تر پایه پورې، له ۱۸۱۲ م کاله نیولې، بیا د بارادینو تر جګړې او ویلینا پورې، رښتنی او صادق پاتې شو، هېڅکله یې د خپلو کړو یو کړنه او آن یوه کلمه هم ناوړه و نه بلله. دغه سړی په تاریخ کې د سربښندنې او درک یوه غوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلګه پاتې شوې او ټول کړه یې د اوسني او راتلونکي پر بري ولاړ و، دغه شان يو سړی، هغوی او تاریخ لیکونکو ته يو ناتوانه نوم ورکې سړی ګڼل کېږي، له همدې امله دی. داسې يو سړی، چې کله د کوتوزف او د ۱۸۱۲ کال د پېښو یادونه کېږي، د هغوی لپاره د شرم وړ خبره ګڼل کېږي.

خو له دې خبرو سره سره دا به ګرانه وي چې داسې یوه تاریخي څېره تصور کړو چې د هغه هڅه او هاند داسې تل او پر له پسې، یوې موخې او نښتې ته ځیر وي.

ګرانه ده چې د داسې یوې موخې تصور وشي چې د یوه ملت لپاره دومره ارزښمنده، داسې غوره او د خلکو له ارادې سره داسې برابره وي. تر دې نه لا ګرانه به دا وي چې وکولای شو، په تاریخ کې داسې يو تاریخي شخصیت پیدا کړو چې مخې ته ایښې موخه یې دومره په بشپړه توګه سرته رسېدلې وي، لکه هغه موخه چې په ۱۸۱۲ کال کې کوتوزوف د هغې د سرته رسولو لپاره کار وکړ.

کوتوزوف، هېڅکله د کوم څلویښت پېړیز څوکو (برجونه، لکه د مصر هغه) په اړه چې د هغه له سره وګوري نه غږېده، د هغې سرښندنې په اړه چې خپلې خاورې ته یې کړې، نه غږېده او د هغو چارو په اړه چې یې کړې یا یې د کولو تکل لري، هېڅکله څه نه ويل. هغه اصلاد ځان په اړه هېڅ نه غږېده. د کومې ځانښودنې او خپلې بې سارې ونډې یادونې یې نه کولې. هغه تل خورا ساده او شډل سړی برېښېده او خورا ساده او شډلې خبرې یې کولې. خپلو لوڼو او، مادام م ستایل ته یې لیکونه لیکل، رومانونه یې لوستل، ښکلې ښځې یې خوښېدې او له هغو سره یې له کړو وړو نه خوند اخیست. له جنرالانو، افسرانو او سرتیرویې ټوکې ټکالې کولې او هېڅکله د هغه چا په وړاندې نه درېده او سیالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کوله چې غوښتل يې ده ته څه ثابت او په ډاګه کړي

کله چې ګراف راستوپچين د ياوزسکي د پله پر سر کوتوزوف هغه په منډې راغی، او په ملامتۍ کې يې هغه د مسکو د تسليمۍ ټوله ملامتي پر هغه ورواچوله او ورته وې ويل:

- ايا تاسو نه ويل چې مسکو به له جګړې پرته تسليموئ ؟

سره له هغه چې مسکو تسليم شوی و ، کوتوزوف وويل:

-زه له جګړې پرته په رښتيا مسکو نه تسليموم.

کله چې ارکچيوف د ټولواک له خوا ده ته راغي او وې ويل چې بايد ايرمولوف د توپچي قوتونو قوماندان وټاکل شي، کوتوزوف ځواب ورکړ:

- هوکې ! ماخپله همدا اوس ، همدا وويل.

که څه هم يوه دقيقه مخکې يې چور بل څه ويلي و. دا له دې کبله و چې د دغو سترو بې پامه پرګنو په منځ کې هغه يوازينی سړی و چې د رارسېدونکي ګواښ اټکل يې کولای شو. ده ته دې معنی نه لرله چې د مسکو له رسوايۍ نه ډکې تسليمي ګناه راستوپچين خپله وګڼي او يا يې پر ده واړوي ؟ آن هغه ته دا خبره بې معنی برېښېده چې د توپچي قوماندان ايرمولوف دی، که بل څوک. دغه بوډا د ژوند او تجربو نه زده کړې وو چې د انسانانو د خوځون او لمسون تر ټولو غوره لامل نه اندېښنې او نه عقايد او نه هغه خبرې دي چې دغه عقايد ښرګندوي. ، نو ځکه يې نه يوازې د دې پېښو په اړه بلکې تل هسې بې معنی او هرڅه چې په خوله ورتلل ، ويل يې

خو همدې سړي چې هېڅکله يې خپلو وينا وو ته پام نه کاوه، د خپل ټول خدمت په موده کې هېڅکله آن يو وار هم داسې څه نه و ، ويلي چې د هغه يوازيني ارمان د سرته رسېدو ، دلارې خنډ شي چې دې د ټولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګړې په اوږدو کې د هغه پلو روان و. په دې تصور او زورونکي ترخه ډاډ چې د هغه په خبره څوک نه پوهېږي، په وار وار په بېلا بېلو شرايطو کې هغه هم بې ارادې ، خپل خيالونه څرګندوي. په لومړي سر کې يې چې کله د بارادينو په جګړه کې له خپلو شا او خوا کسانو سره پر حالاتو شخړه پيدا شوه، يوازينی څوک و چې ويل يې:

- دبارادينو جګړه د دوی برې دی. ده دا خبره په ډاګه کوله. هغه دا هم تکرارولــه چــې دمسکو تسـليمي، د روسـيې تسـليمي نــه ده. هغــه لوريستون ته چې د ناپليون له خوا روغې ته رالېږل شوی و ، وويل:

-روغه ځکه ناشونې ده چې خلک يې هغه نه غواړي.

هغه يوازينی څوک و چې د فرانسويانو د تېښتې په وخت کې يې ويل:

-هغه څه چې موږ يې هيله لرو ، هغه خپله په خپل سر ترسره کېږي، نو ځکه ګوانښ ته اړتيا نه شته.

هغه ويل چې ددښمن د پوځ وتلوته بايد ځکه زرين پل وتړل شي چې نه په تاروتنيو کې جګړې ته اړتيا شته، نه په يازما کې او نه دکرانسويه په سيمه کې.

هغه ويل چې ددښمن پوځ بايد تر پولې پسې واخستل شي او دی يو روسي سرتيري پر لسو فرانسوي، هغو هم نه ورکوي.

او يـوازې د سيالانو پـه وينـا ، دغـه درباري بوډا چې د ټولـواک د خوښۍ لپاره آراکچيوف ته دروغ وايي او دغـه درباري بوډا پـه ويلينـا کې په زغرده وايي چې نور د روسيې لـه پلوه جګړه د دوی پـه تـاوان او بې ګټې ده. دی، داټولې خبرې ددې لپاره کوي چې ځان د خواخوږۍ او مهربانۍ وړ وګڼي، خو يوازې د هغه له ويناوو نـه دا څرګنديده چې دی نه يوازې ، له هماغه پيله د پېښو د پرمختګ په لوري پوهېده ، بلکې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کړه هم پرته له هر ډول شک نه، دیو ارمان د سرته رسولو لپاره اغیزمن و ، هغه ارمان چې درې پړاوو یې لرل:

۱- له فرانسویانو سره د جګړې لپاره د خپلو ټولو پوځونو چمتو کول.

۲-پرهغوی بری.

۳-له روسیې نه د فرانسویانو ویستل او په ټول توان د خلکو او پوځ د بدمرغۍ د پېښې سپکول.

کوتوزوف د سستۍ هغه ستر استازی چې شعار یې صبر، زغم او د وخت تېرول و ، هماغه دبارادینو په جګړه کې د غوڅو پریکړو او ګامونولوی دښمن، په مېړانه وجنګېد او دیوې پرتمینې او ویاړمنې جګړې لاره یې آواره کړه. هماغه کوتوزوف چې د استرلیځ د جګړې له پیل نه لا دمخه یې ویل چې جګړه به بایلي، هماغه کوتوزف چې د بارادینو په جګړه کې یې د ټولو جنرالانو له ډاډ سره سره چې ویلې یې چې په جګړه کې یې ماتې خوړلې ده. او هماغه کوتوزوف چې ددې ټولو خبرو سره سره چې په تاریخ کې هېڅ داسې نه و شوي چې د جګړې ګټونکی پوځ دې شا تګ او تېښتې ته اړ وزي ، ددې ټولو برخلاف په دې ټینګار کاوه چې دبارادینو جګړه د روس د پوځ په ګټه پای ته رسېدلې ده. هغه یوازینی څوک و چې دفرانسویانو د شاتګ او تېښتې په ټولو موده کې یې په دې ټینګار کاوه چې له کاره لویدلې دښمن سره باید نښته و نه شي ، له نوې جګړې نه ډډه وشي او د روسیې له پولو وروسته باید دښمن تعقیب نه شي.

خو دخورا تعجب وړ دی چې څنګه دغه بوډا جنګیالي، د ټولو د عقیدې برخلاف وکولای شول، د خلکو د دودیز روان په رڼا کې د پېښو

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې سم اټکل وکړي. داسې اټکل چې د خپل ټول خدمت په وخت کې يو وار هم تير نه وزي ؟

د پيښو په اړه د دغه بې ساري خيال او اټکل سرچينه، له خلکو سره د هغه خواخوږي او د هغو په روان پوهېدنه وه، ده د خلکو او اولس دغه سپېڅلی احساس او پاکه چينه په خپل ګوګل کې ساتلې وه. يوازې د دغه عجيب احساس او د هغه په ګوګل کې د هغه د معنويت د سرچينې موندل و چې خلک او ملت يې دې ته وهڅول. په دغې جګړه کې، هغه د خپل استازي او مشر جنګيالي په توګه غوره کړي.

او يوازې دغه احساس و چې ، هغه يې د انساني احساس پر لوړو څوکو ودراوه او د پوځ دغه ستر قوماندان خپل ټول توان له هغې څوکې نه، نه د انسان وژنې بلکې د انسانانو د ژغورنې لپاره وګماري.

دغه ساده او کمين سړی، د دغې شاهانه سادګۍ او مينې په برکت، نه شو کولای د اروپا دروغ پالو د اتلانو په بڼه چې ځانته لاسي تاريخ جوړ کړي ځان را څرګند کړي او د خلکو له ارادې پرته ، په خپل تصور کې د خلکو لارښوونه وکړي.

چوپړان ستر انسان نه لري، ځکه چې ستروالي د ځان لپاره خپلې ځانګړتياوې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

د نوامبر پنځمه، د هغې تش په نوم جګړې لومړۍ ورځ وه چې د کراسنینسکایا نوم یې کټلي دی. کله چې جنرالانو دلمر په غرغره کې، تر ډېرو خبرو اترو وروسته، خپل قطعات هغو ځایونو ته بدرګه کړل چې باید بدرګه شوي وای. خپل استازي او یاران یې لا ډول ډول او له یو بل اوضد فرمانونو سره مل، هرې خواته واستول، خو کله چې څرګنده شوه چې دښمن هر چېرته په تېښته تښتي او جګړه ناشونې ده، کوتوزوف د کراسنینسکایا له سیمې ووت او د دوبرو، پلو ته چې قوماندانې یې هلته لېږدیدلې وه، وخوځېد.

آسمان تک شین او هوا سړه وه. کوتووف د خپلو ملګرو له لویو ډلو او له خپلو ناراضو جنرالانو سره چې تر شا یې ډنډوري پسې غږولې، پرسپین خورب آس سپور او د دوبرو، د سیمې خواته ورغې. د ټولې لارې په اوږدو کې فرانسوي اسیران (هغه ورځ ۷ زره تنه اسیران شوي وو) ډله ډله دبل شویو نغریو اور شا او خواته راټول او ځانونه یې تودول. دوبرو، ته نېږدې، له یوې لویې ډلې اسیرانو سره چې څېرې موزې یې اغوستې وې، سرونه، لاس یا پښې یې په پټارو او یا هرهغه څه چې په لاس ورغلي وو، تړلي وو، مخامخ شول. هغوی له سنګرونو نه د راابستل شویو فرانسوي توپونو د اوږده کتار خواته ولاړ وو. ګڼه ګوڼه، شور او غږ وو. همدا چې ستر قوماندان رانېږدې شو، شر او شور چپ او د هغه خواته چې کرار کرار را روان و، ځیر شول. د هغه خولۍ پر سر، سره پټاره لرونکې سپین پیوندي پوستین پر غاړه، خم خم روان و. یوتن جنرال، کوتوزوف ته ګزارش ورکړ چې دغه توپونه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسیران چېرې په لاس ورغلي دي.

کوتوزف، په خپلو غمجنو خیالونو کې ډوب او د جنرال خبرې یې نه اوریدې. په خورا خواشینۍ یې سترګې بندې کړې وې او په ځیر ځیر یې د هغه اسیرانو سر او ځان ته کتل چې خورا خوار او حیران بریښېدل.
د فرانسوي اسیرانو زیاتره څېرې ډېرې وچې او بدرنګې شوې وې، پزې او غومبوري یې یخ وهلي وو او څه کم د ټولو سترګې پړسېدلې، سرې شوې او خېرنې وې.
د فرانسویانو یوه ډله ، لارې ته نېږدې ولاړه وه او دوو سرتیرو چې دیوه بشره له ټپونو ډکه وه، یوه ټوټه خامه غوښه په لاس ټوټه کوله. د هغوو په هغه چټک غلچک کې چې سورو ته یې وراچاوه، کوتوزوف ته د ټپي سرتیری په لنډ غلچک کې یوه پټه کرکه او کومه وحشتناکه غریزه نغښتې وه.
کوتوزوف یو څه شیبې د غو سرتیرو ته ځیر شو، د بشرې ګونځې یې لا پسې ژورې او بانه یې لا پسې سره نېږدې شول. په خیالو کې ډوب او سر یې وښوراوه. هلته بلې خواته یې یو روس سرتیري ولید چې په خندا خندا یې یو بل اسیر پر اوږه ډباوه او په مینه مینه یې هغه ته څه ویل. کوتوزوف بیا هم هماغه شان سر ښوراوه.
هغه، چې د پرې ابرژینسکی غونډ مخې ته ولاړ و، له هغه جنرال نه چې د څه شي ثابتول یې غوښتل او هڅه یې کوله د ستر قوماندان پام هغه فرانسوي بیرغونو ته چې دوی ولکه کړي وو، وروا ړوي، وپوښتل:
- ته څه شي وایې ؟ څه شي ؟
داسې بریښېده چې هغه ځان له هغو خیالونو چې په کې ډوب و، راوژغورو او وې ویل:
- بیرغونه ! ها ! سر یې پورته نیولی او هغې خواته یې وکتل. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرګونو سترګې ، هغه ته په دې هیلې ور اوښتې وې چې دی څه وایي.

د پـري ابراژنسکي، غونډ پـه وړانـدې ودریـد ، سـوړ اسـویلی یـې وویست او سترګې یې پټې کړې. د کوتـوزوف سره، لـه مـل کسـانو نـه کوم یو چا ، هغو سرتیرو ته چې بیرغونه یې په لاس کې وو ، اشاره وکړه چې له ستر قوماندان نه راتاو شي او د بیرغونو لاستي پر ځمکه کېږدي. کوتوزوف څو شیبې چپ پاتې شو او داسې بریښېده چې زړه نازړه یې د خپل دریځ غوښتنې ته غاړه کېښوده ، سر یې پورته او خبرې یې پیـل کـړې. د افسـرانو ډلـه تـرې راتـاو شـوه. هغه پـه ځیـر سـره د راتـاو شـوو افسرانو کړۍ وڅارله او څو تنه یې په کې وپېژندل.

هغه سرتیروته مخ وروا ړوله او بیا یې افسرانو ته مخه کړه او وې ویل:

- له ټولو نه مننه !

په هغه چوپتیا کې چې د هغه پر شا او خوا کې څارل کېده ، په ښه او څرګنده توګه د هغه له خوا ادا کېدونکې کلمات اورېدل کېدل:

- تاسو ټولو نه د ګران او صادقانه خدمت له امله مننه ! بری تـر لاسـه او روسیه به تاسو هېر نه کړي. ستاسو ویاړ دې ابدي وي !

هغه شا او خوا وکتل او چپ شو.

یو سرتیری چې فرانسوي ګربت لرونکی بیـرغ یـې پـه لاس کـې و او بې ارادې یې د هغه څوکه د پري ابرژینسکي د بیـرغ پـه وړانـدې ورټیټـه کړې وه، وویل:

- راټیټه یې کړه، سر یې راټیټ کړه، لږ یې نور راټیټ کړه، نـورهم ، هوکې د غسې !

دژامې په چټکې چټکې ښوریدا سره یې پر سرتیرو غږ وکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هورا زلميانو !

د زرګونو سرتيرو دغږ، يوه غړمبا پورته شوه. هو... را !

تر هغه پورې چې سرتيرو هورا ويسته، کوتوزوف، په کړو په ملا ، بيا دآس پر ذين ناست و ، سريې ښکته اچولی و او په سترګو کې يې د مينې او ملنډو بريښنا ځليدله.

کله چې د سرتيرو د هورا چغه پای ته ورسيده، وې ويل:

-هو کې وروڼو داسې ده !

او ناڅاپه د هغه آواز او دبشرې رنګ بدل شو. نور نو هغه ستر قوماندان نه و ، هغه يو خوار ساده بوډا و چې غوښتل يې، د زړه خوالې په توګه ، څه د اړتيا وړ څه، نه افسرانو بلکې خپلو ملګرو ته ووايي.

د افسرانو په ډله او د سرتيرو په کتارونو کې ، داسې، خوځون راښکاره شو چې هڅه يې کوله، هغه څه ښه واوري چې اوس ويل کيږي.

- هو کې وروڼو !وينئ ! زه پوهيږم تاسو ته ګرانه ده، نو څه کولای شو !زغم ولرئ، لږ پاتې ده. کله چې دا مېلمانه بدرګه کړو ، بيا به استراحت کوو.

ټولواک به ستاسو دا چوپړ نه هېروي. که څه هم تاسو ته ګرانه ده، خو بيا هم ښه داده چې په خپل کورکې ياستئ او هغوی.

هغه اسيرانو ته اشاره وکړه او وې ويل:

-تاسو ورته ګورئ !تر خورا بدو هم خوار دي. تر هغه پورې چې هغوی پياوړی وو ، په کرار مو نه پريښودل، خو اوس بايد رحم پرې وکړو ، هغه هم انسانان دي !هو کې زلميانو !

هغه خپل شا او خواته وکتل او ځان ته له هک او پک او همماله درناوي نه ډکو کتو کې يې ، د ټولو خواخوږي او ملګرتيا احساسوله. بشره يې ، د هغه له خوږې زړې موسکا نه چې د خولې او سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګونځو په شا او خوا کې لکه ستوري داسې غوړېده ، روښانه روښانه و. هغه چپ شو او ګواکې له حيرته يې سر ښکته واچاوه.

هغه ناڅاپه سر راپورته کړ او وې ويل:

- که وو ايو ، هغه چا درته رابللي وو ؟ ځي دې، بلا ورپسې !

خپله متروکه يې واره کړه او دجګړې په ټوله موده کې دا لومړی وار و چې په يرغه او ځغاسته لرې شو او د سرتيرو هورا چې کتارونه يې دچغو له زوره ماتېدل، هغه بدرګه کړ.

د پوځيانو په هغو خبرو چې کوتوزوف ويلې، خورا کم سر خلاصيده. له هغو نه يوهم نه شو کولای دفيلډ مارشال په هغو خبرو چې لومړي يې په پوځي پرتمين ډول او په پای کې د يوه زاړه بوډا په ساده ژبه وويل، پوه شي.

خو ددغو خبرو اصلي معنی چې د زړه له تل نه ادا کېدې، نه يوازې د پوهېدو وړ وې، بلکې د هغه شاهانه رسمي پرتم او غوره احساس چې پر دښمن له رحم سره مل او د خپل حقانيت ثرګندونه وه او د ښمن ته ددغه بوډا په ژيړو او ښکنځلو کې نغښتي وو ، د هر سرتيري پر زړه منګولې خښولې او د هغو له خوښۍ نه په ډکو چغو کې چې تر ډېرې پورې اوريدل کېدې، ثرګندې وې.

کل چې تر دې پېښې وروسته يو جنرال پوښتنه وکړه:

-امر نه کوئ چې ګاډی راوستل شي. کوتوزوف چې خورا هيجاني شوی و. دځواب په هځه کې يې سلګۍ له ژړا سره په ستوني کې راغوټه او ناڅاپه په ژړا شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

دنوامبر په اتمه نېټه د کراسنينسکايا دجګړې په وروستۍ ورځې، دتيارو له خپريدو سره پوځونه، خپلې قشلې ته راورسېدل. ټوله ورځ آرامه، سړه او څه ميده ميده واوره هم وريدلې وه. ماښام ته نږدې هم لږ رڼا شوه او د واورو له منځه به کله ناکله په تور شنه رنګي آسمان کې، ستوري وليدل شول. ساړه دم په دم زياتېدل.

وسله وال غونډ چې د توراتينو له سيمو نه د راوتلو په وخت کې يې شمېر، درې زره تنه وو، د شپې تيريدو ته اکلي ځای ته، تر ټولو نه مخکې د رارسېدو په وخت کې نهه سوه تنه پاتې وو. دغه تمځای د لويې لارې څنګ ته يو کلی و. د ځای برابرولو، چارواکي چې، د غونډ هرکلي ته راوتلي وو خبر ورکړ چې ټول کورونو او کوټې دفرانسوي ناروغانو يا مړو، يا هم دسپورو پوځيانو او يا د هغوی دقوماندانۍ د افسرانو له خوا ډکې او له يوې کوټې پرته چې دغونډ دقوماندان لپاره پاتې ده، نور هېڅ ځای نه شته.

دغونډ قوماندان هغې کوټې ته چې ورته ټاکل شوې وه ورغی. د هغه سرتيري او افسران دکلي نه تير او وړاندې د وروستيو کورونو څنګ ته يې خپل پېټې او وسلې کېښودې.

غونډ د ځناورو د يوې بې پايې او بې شمېره ډلې په شان، ځانته د ځايونو په جوړولو او دړخوړو په پخولو لګيا شو. يوه ډله سرتيري چې تر ځنګنو پورې په واورو کې ډوب وو، ښۍ خواته د چنارونو په ځنګله کې ځای پر ځای او خواره شول. سمدلاسه دتبرونو د وهلو، دڅانګو دماتولو، ټوکو ټکالو او خندا غږونه په ځنګله کې خواره شول. بله ډله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غونډ د ګاډیو او کراچیو ترڅنګ چې په منځنۍ برخه کې یې آسونه هم ولاړ وو، دنغریو په جوړولو، داورونو په بلولو، د دیګونو په بارولو، د وچې ډوډۍ په راوړلو او آسونو ته د وښو او دانې په ورکولو لګیا شوه.

دربیمه ډله، ددې لپاره په کلي کې خوره شوه چې د قوماندانۍ افسرانو ته یې دخوب ځایونه ولټوي. دوی له کوټو نه د فرانسوایانو مړي راټول، له کوټو او واورو لاندې نه یې د سون او دديوالو د جوړولو لپاره وچې دړې، سوارې او وچ لرګي راغونډول. د کلي د کورنو ترڅنګ پنځلسو تنو سرتیرو د یوې سرای ډوله کوټې دیوالونه چې چت یې لاپخوا الوزول شوي و، په خوښۍ او چغو سورو ښورول او غوښتل یې چې ویده شي.

هغوی، په تیارو کې چغې وهلې:

- هې، هې، راړنګ کړئ

هغو په چغو چغو، هغه دیوال چې واورې پرې پرتې وې او د یخونو د ماتېدلو غږ یې اوریدل کېده، ښوراوه. د دیوال په لاندنۍ برخه کې کرار کرار چاودې زیاتېدې او په پای کې دیوالونه له سرتیرو سره یو ځای راغوځار شول. له دې سره هممهاله د ټولو ګډه خندا او د خوښۍ چیغې واوریدل شوې.

-دوه، دوه، هغه، هغه چوکه ماته راکړئ. دغسې، ته چیري ننوزې ؟

- ټولو هلکانو دمه وکړئ، درځئ، درځئ ټول یو ځای درځئ !

ټول چپ شول او یو نه لوړ، نرم او په زړه ښه لګېدونکي آواز سندره پیل کړه. د دربیمې انترې په پای کې له وروستیو تورو سره هممهاله شل غږونو یو ځای په ملګرتیا او ګډه چغې کړې:

- او هو را روان دی، ښوري، ښوري !

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د هغو د ټول زور او هڅو سره سره دیوال هومره چې دوی چغې وهلې، له ځایه نه ښوریده. په درنه ، خوره شوې خاموشۍ کې، یو دروند غږ واوریدل شو:

- آها ! شپږم ټولی ! بلا وهلي یاستئ، شیطانانو ! څه ته ګورئ، مرسته وکړئ، موږ به زور وکړو.

د شپږم ټولي سرتیرو چې شمېر یې سلو تنو ته رسېده او کلي ته روان وو ، له دیواله راپرزوونکو سره یوځای او په واورو کې پرلویدلي دیوال چې **۵** سازانه (سازان، دپخواني روسیې د اندازه کولو معیار دی. هر سازان ۲/۱ متره اوږد و) سورور و ، تر خمېدو وروسته او په کوڅې کې وخوځېدل.

- درځه ! خوځېږه، څه ته ګورې ! تاته وایم !

له خوښۍ سره مل ښکنځلو غږونو پای نه لاره.

ناڅاپه د یوه سرتیري قومانده ورکوونکي غږ د دیوال وړونکو سرتیرو خواته واوریدل شو.

-څه خبره ده ؟

کوم دلګي مشر و چې په غورزو پرزو یې ویل:

- خپله ښاغلی دلته دی. جنرال په دې کوټه کې دی. تاسو بلا وهلي شیطانان، مورغولوو دلته څه حال جوړ کړی دی، زه به مو اوس...

لومړی رارسېدلي سرتیري ته یې ګوزار ورکړ او وې ویل:

-ولې په کرار بېږي نه، که څنګه ؟

سرتیري ارامه او چپ شول، هغه سرتیری چې ، هغه دلګي مشر وهلی و ، په ټوخیدو شو او له خپل مخې نه یې وینې پاکولې، ځکه د هغه له ګوزار سره سم مخ په دیوال لګېدلی او وینې شوی و.

کله چې د هغه پام شو چې هغه دلګي مشر لرې شوی دی، په حیا او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټهه وويل:

- ګوره ! بلا وهلی عجيب وهل کوي ! ټول اورونه يې راته په وينو ولړل.

يو له ملنډو ډک غږ وويل:

- که څنګه ؟ درته ګران نه يم ؟

او سرتيري چې نرم نرم غږېدل، کرار کرار وړاندې لاړل، خو همدا چې له کلي ووتل، بيا يې غږونه هماغه شان په چغو بدل شول او بيا هماغه اپلتې او بيا هماغه ښکنځلې پيل شوې.

د هغه کور له څنګه چې دغه سرتيري تيرېدل ، هلته د سترې قوماندانۍ مشران دچای لپاره راټول شوي او د پرونۍ ورځې د پېښو او دراتلونکې د اټکلو نو په اړه يې خبرې اترې کولې. دوی تکل لاره داسې پريکړه وکړي چې له کينې خوا د شهزاده پر ډلې ددې لپاره يرغل وکړي چې له نور پوځ سره يې اړيکې وشلوي او دی اسير کړي.

کله چې سرتيرو ديوال ټاکلي ځای ته ورساوه ، هرې خوا ته نغري بل او دآشپزانو اورونه تاوده وو. دلرګيو د سوځېدو پړقهاري، د واورو د ويليدلو غږ. ونه اوريدل کېدل او د سرتيرو تور سيوري په دغې ټولې سيمه کې پر لاندې شوې واورې دې خوا او هغه خوا خوځېدل. تبرونه اوتبرګي هرې خوا ته لګېدل. هر څه، پرته له هر ډول سپارښتنو ترسره کېدل. د شپې لپاره لرګي زيرمه شول، دقوماندان لپاره کباب جوړ او ديګونه پر نغری بارشول.

د شپېږم ټولي لخوا راوړل شوی ديوال، په نيم دايروي ډول، د شمال خواته ودرول شو. د مېږويو په څنولو يې هغه ديوال پر ځمکه ښخ او ټينګ کړ. تر څنګ يې نغري ولګېدل او اورونه بل شول. نغارې وغږول شوې، حاضري واخستل شوه، ماښامنۍ وخوړ شوه او د شپې تيرولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره هرڅوک دنغريو شا او خوا ځايونوکې پر ځای شول. چابوټ ګنډل، چا پيپونه ښنول، چا چورځان لوڅ کړی و او ورته يې سپړې وژلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

داسې برېښېده، په هغو تصور نه کېدو نکو حالاتو کې چې روسي پوځيان را اېسار شوي دي ، نه تودې او سمې موزې لري، نه پوستينونه، نه کوټونه، نه کور او نه نور نور. واورې پرتې، تر اتلسو درجو پورې يخني، نه خواړه او نه کالي هېڅ شی نه وو ، ځکه چې ددغو شيانو د رارسولو کتارونه له پوځ نه ببرته پاتې کېدل.

داسې برېښېده چې پوځيان بايد په خورا ناوړه غمجن وير اخته شي، خو برعکس روسي پوځيان آن تر ټولو نه په ښو او غوره مادي حالاتو کې چې خواړه او کالي به يې ښه پريمانه وو ، داسې خوښ او تازه دمه نه برېښېدل. ددې علت دا وچې ټول هغه کسان به چې هره ورځ، په خواشينۍ، ناهيلۍ او سستۍ اخته کېدل، د پوځ له کرښو به پاتې کېدل او ټول هغه کسان چې له جسمي او روحي پلوه ناتوانه او سست وو ، لا پخوا شاته پاتې شوي وو او يوازې د پوځ تر ټولو نه غوره کسان چې له جسمي او روحي پلوه پياوړي وو ، چارو ته دوام ورکاوه. اتم ټولي ته چې د ديوال کوز پلو ته ديره شوی و ، تر ټولو نه زيات خلک راټول شوي وو.

ژېړ ځني سرتيری که څه هم له ډېر لوګي نه يې تندی تريو او بانه يې سره ګونځې کړي وو ، خو بيا هم له اوره نه لرې کېده، وويل:

- اې مکايوفه ! دا څه کوئ ؟ چېرې ورک شوې ؟ لېوان خو به دا ړلی نه وې ؟

او بيا يې مخ بل سرتيري ته دلګی مشر ته ورواړاوه او غږ يې پرې وکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- درڅه کارغيه !لږ څه لرګي خو راپيدا کړه.

دغه ژيړ څني سرتيري، نه دلګي مشر او نه افسر و ، هغه يو ازې يو ټکړه او ښکلی ځوان و ، نو ځکه يې له ځانه پر خوارو سرتيرو غږ کاوه چې دا يا هغه چاره ترسره کړه. هغه ډنګر ، کمکی سرتيری چې کارغه يې بللی و ، په اطاعت سره پا څېد چې دده سپارښتنه پر ځای کړي، خو په دې وخت کې يو ځوان، نری او ښکلی سرتيری د اور په رڼا کې راښکاره شو او يو پنډ لرګي يې راوړ.

- دې خواته يې راوړه، څه ښه کار دې وکړ !

لرګي يې مات کړل، پر اور يې ورکېښودل، په خولۍ او د کوټ په لمن يې اور تازه او لمبه لمبه کړ. د اور پر قهاري پورته شو. سرتيري لاپسې نغري ته ورواړندې شول او خپل پيپونه يې ولګول. هغه نری ښکلی سرتيری چې لرګي يې راوړي و ، لاسونه يې پر ملا کېښودل، خپلې يخ وهلې پښې يې له سړو نه پر ځمکه ډبولې او دا سندره يې ويله:

- آخ ادکې، سوړ شبنم !

هو کې ځو مره ښه دی، هو کې د وسله وال سرتيری لپاره دا اورا و دا نغری ښه دی... هغه داسې ويل چې ګواکې د هرې څپې پای مقطع لري او دی يې په لوستلو دربږي.

ژيړ څني سرتيري پام شو چې د نڅېدونکي ځوان دبوټو تل الوزي نو چغې يې کړې:

- اې، دبوټ تلی دې الوزي !د خدای په امانۍ سندري وايي.

نڅېدونکی ځوان ودريد ، هغه چرم يې وشکاوه چې له بوټه يې جلاشوی و ، هغه يې د اور لمبو ته ور واچاوه او وې ويل:

- رښتيا وايي، وروره !

هغه کېناست او له کڅوړې يې د وړيو يوه شنه فرانسوي ټوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوویسته او په هغه کې یې خپله پښنه ومروړله. په داسې حال کې چې پښنې یې اور ته ورغځولې، وې ویل:

- له یخه شنډې شوي دي. داسې وايي چې زر به مو پربړدي. کله چې ددښمن غم ترپایه وخوړل شي، ټولو ته به دوه برابره شیان ورکوي.

دلګي مشر وویل:

-هغه مورغوی وینئ! پتروف په لاره کې پاتې شو.

یوبل تن وویل:

-هوکې ما لا له پخوانه هغه څاره!

- هو، هغه یو سرتیر ګوتی و.

- په دریيم ټولي کې یې سره وویل چې یوازې پرون یې نهه تنه کم شوي دي.

- خپله فکر وکړه، کله چې پښنې داسې یخ وهي، چېرې کولای شي لاړ شي.

دلګي مشر غږ وکړ:

- اې، تاته وایم، پربړدئ، دا اپلتې.

یوبوډا سرتیري په ملامتۍ، هغه سرتیري ته چې ویلي و، پښنې یې یخ وهلې، وویل:

- نه چې ته هم غواړې موږ پربړدي.

لوړ پزي سرتیري، هماغه چې کارغه نومول شوی و، ناڅاپه، دنغري له څنګه راپاڅېد، په ډډ خو ربړدیدونکي غږ یې وویل:

-نو ته څه فکر کوې؟

-هغه چې غوړ او څورب دي، هغه خوارېږي او هغه چې خوار دي، مري. دا ماته ګوره! وروستۍ سا باسم.

مخ یې دلګی مشر ته ورواړاوه او ناڅاپه یې په غوڅه ژبه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- سپا ربښتنه يې وکړه چې روغتون ته مې ورسوي، د اډونو له درده نور نو شنډېږم. نور يو ګام هم تلای نه شم.

دلګي مشر په کراره وويل:

-خير دی، خير دی، په کرار شه !

سرتيری آرام شو، خو خبرو اترو يې دوام پيدا کړ.

يوه سرتيري خبره په بله واړوله او نوې خبره يې پيل کړه:

- نن خو مې پريمان فرانسويان ونيول، خو موزې ؟ څه ووايم، ديوه هم سمې او روغې موزې نه وې، هسې تش په نوم موزې يې پر پښو دي.

-

خو هغه نڅاګر سرتيري وويل:

-موزې يې قزاقانو ترې ويستلي دي. مړي يې له هغې کوټې ويستلي دي او يوه کوټه يې هم د ډګروال لپاره تشه کړې ده. زلميانو ! په هر حال مرګ د زړه خوږي خبره ده. کله چې يې هغوی دا خوا هغه خوا اړول، له هغو نه يو تن په کې لا ژوندی و، باور وکړئ. باور کوئ ؟ په خپله ژبه يې څه بنګاری کاوه.

لومړي سرتيري وويل:

-پاک خلک دي. دا سې تک سپين دي لکه د چنار د ونې په شان، ښه زړور هم په کې پيدا کېږي. څنګه ؟ مهربان خلک هم لري.

- ښه نو تا څه فکر کاوه، هغوی له هر قام او هر ډول خلکو نه، سرتيري راټول کړي دي.

هغه نڅاګر سرتيري په نه پوهېدو کې موسکا وويل:

-هغوی زموږ په ژبه هېڅ نه پوهېږي. زه به له هغه وپوښتم په ختټه څوک يې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه هماغه خپله کیسه کوي، عجیبه خلک دي.

هغه سړي چې د فرانسویانو له سپینتوبه په حیرت کې وه، وویل:

-له ټولو نه خو د تعجب وړ خبره لا دا وه چې د موژایسکي کلیوالو بزګرو کوله، هغوی ویل چې دوی د جګړې له ډګره د وژل شویو په راټولولو پیل وکړ. ګورئ؟ یوه میاشت دا مړي پراته وو، خو خراب شوي نه وو او لکه د سپین کاغذ داسې پاک پراته وو، د سپینو باروتو په شان. کوم بوی یې هم نه کاوه.

یو تن وویل:

- دا به له دې کبله چې ساړه و.

- هو، هوښیار، څه هوښیاري کوي، له سړو مخکې خو تود خه وه. که د سړو له امله و، نو زموږ مړي به هم نه خوسا کېدای. وایي چې زموږ مړي داسې بوی اخستی و چې ورنږدې کېدل ګران و، د چنچیو له لاسه شړېدلي وو. لکه متیازې داسې بوی یې کاوه، خو د هغو لکه سپین کاغذ داسې پاک او لکه باروت داسې بې بویه.

ټول خاموشه شول.

دلګی مشر وویل:

-دا د خوړو له برکته دی، هغوی شاهانه ډوډۍ خوړله.

هېڅچا یې مخالفت ونه کړ.

هغه د موژایسک کلیوال بزګر، هما لته چې جګړه تیره شوې وه، وویل چې دوی له سلګونو کلیو نه مړي راټول، شل ورځې یې کار کاوه، خو بیا هم ټول راټول شوي نه دي. ویل کېدل چې لېوانو...

بوډا سرتیري، وویل:

-دا جګړه د رښتیانو جګړه وه. هغه جګړه چې موږ یې یادوو او وروسته به یادیږي، خو خلک یې هم ډېر وزورول...

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو کاکا جانه ! پرون نه آبله ورځ، موږ پرې ورود انګل، موږ ته چا وخت رانه کړ چې کومې خواته ورورسېږو. هغوی خپلې وسلې کېښودې، په ګونډو شو او وې ویل، وبښې !

دا خو جګړه نه شوه، د جګړې ننداره ده. داسې آوازې وې چې خپله پلون (ناپلیون) هم دوه واره نیول شوی دی. هغوی آن په خبره هم نه پوهېږي، نیسه یې، نیسه یې، درواخله، په لاس کې به دې په مرغۍ بدله شي. والوته او والوته او وزل یې هم ناشوني دي.

-یاره ! کیسلوفه ! دروغ خو هم یوه اندازه لري، تاته چې ګورم او دا لاپې دې اورم...

- کوم دروغ او کومې لاپې، ټول رښتیا دي.

- که ماته په لاس راغلي وای، سمدلاسه به مې خښ کړی وای او یوه ننبه به مې هم پرې درولې وای. پوهېږې، څومره خلک دې وژلي دي ؟

بوډا سړي چې اوږمۍ یې ویسته، وویل:

-داسې به یې کړو چې نور، نو د ښوریدو نه وي.

خبرې اترې پای ته ورسېدې او سرتیري څملاستل.

یوه سرتیري چې د آسمان په لیدو یې زړه وتوخنید ، وویل:

-ګوره چې ستوري څنګه ځلېږي ؟ ته به وایې چې ښځو تکري ارتېږلي دي.

-زلمیانو ! دا ددې ننبه ده چې سږکال به فصلونه ښه ډېر وي.

- څه نور لرګي اورته په کار دي.

- یاره ملا مې له تودخې سوځي، خو خېټه بیا یخ وهي، داڅه کیسې دي ؟

-خدای دې خیر کوي.

-څه دې خواته، هغې خواته اوړې، اوریوازې، څه دستما لپاره دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څنګه ؟

دچپتیا له خپریدو سره، دځو تنو ویدو سرتیرو خرپهاری اوریدل کېده، نور څو تنه اړخ په اړخ اوښتل او ځانونه یې تودول او یو نیم تن خو لا خبرو ته دوام ورکاوه. له اوره سل ګامه آپلو لرې، دیوې خوږې او مینه ناکې خندا غږ واوریدل شو.

دې پنځم ټولي څه شر او شور جوړ کړی دی، ښه مست خلک خو دي.

یو سرتیری پاڅېد او د پنځم ټولي خواته ورغی. دغه سرتیری په خندا خندا بېرته راستون شو او وې ویل:

-دوه فرانسویان یې نیولي دي، یو خو چوریخ وهلی دی او داسې بل له مستۍ نه لېونی لېونی کېږي او سندرې وايي:

- اوي، اوي، درځي چې ورشو.

او څو تنه سرتیري د پنځم ټولي خواته ورخوځېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

د پنځم ټولي ځنګل ته ځېرمه ، يو لوی نغري د واورو په منځ کې لمبې وهلې او د ونو له يخه ډکې څانګې يې روښانولې.

د شپې په نيمايي کې د پنځم ټولي سرتيرو د ځنګله په واورو کې د قدم وهلو او ترپښو لاندې څانګو د ماتېدو غږ اورېد.

يو سرتيري وويل:

هلکانو يږ دی !

ټولو سرونه راهسک کړل او غوږ غوږ شول. د ځنګله له خوا نه د نغري د رڼا خواته دوه تنه چې نا آشنا جامې يې اغوستې وې، راروان وو. يو له بل يې سره نيولي وو.

دا دوه تنه فرانسويان وو ، چې په ځنګله کې پټ شوي وو. هغوی په کومه ناڅرګنده او ناپوهېدونکې عسکري ژبه څه ويل. هغوی نغري ته ورنږدې شول. د هغوی يو تن چې لوړه ونه يې درلوده، افسري خولۍ يې پر سر وه، خورا ناتوان او ضعيفه برېښېده. نغري ته په نږدې کېدو يې غوښتل کېني، خو پر ځمکه ولويد. هغه بل لنډ وني څه سورور چې مخ يې په دستمال کې تړلی او قوی برېښېده. خپل هغه لويدلی ملګری يې راپورته کړ، خپلې خولې ته يې اشاره وکړه او کوم څه يې وويل. سرتيري د فرانسوي په شا او خوا راټول او ناروغ يې پر کوټ څملاوه. دواړو ته يې شوله او ودکا راوړل.

دغه خوار فرانسوي افسر، هماغه رامبال و. او هغه سرتيری چې سر يې په دستمال تړلی و ، هغه د هغه ياور ، موريل و.

موريل چې کله ودکا وڅکله او شوله يې وخوړله، ناڅاپه يې يوه غمجنه خوشالي پيل کړه او پرته له هغه چې دمه وکړي، پرله پسې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرتیرو ته په ناپوهېدونکې ژبه کوم څه ویل. رامبل، هغه ته وړاندې شوې ډوډۍ ونه منله، د اور خواته یې پرځنګل ډډه ولګوله، غځېدلی ناست او سرو سترګو یې روسي سرتیرو ته حیران حیران کتل. کله ناکله به یې یو اوږد زګیروی وکړ او بیا به بېرته را چپ شو. موریل د هغه اوږې ته اشاره وکړه، سرتیري یې پوه کړل چې ملګری یې افسر دی او باید تود کړل شي. روسي افسر چې اور ته نېږدې شوی و، کوم څوک یې ډګروال ته ورولېږه چې ترې وپوښتي، ایا نه غواړي دغه فرانسوي افسر ته اجازه ورکړي، دده کوټې ته بدرګه شي. رامبال ته وویل شول چې د ډګروال کوټې ته ورشي. هغه پاڅېد او غوښتل یې چې لاړ شي، خو وربېږدید او د هغه ترڅنګ ولاړ سرتیري که هغه نه وای نیولای، هغه به لویدلای و.

سرتیري له ملندو نه په ډکه ادا رامبال ته سترګه کېښکوده او وې وویل:

- څنګه؟ نه ورځې؟

له هرې خوا د نورو سرتیرو آوازو دغه ټوکمار سرتیري ته ګواښ وکړ او وې ویل:

- احمقه! څه اپلتې وایې، که...

سرتیري پر رامبال ورټول شول، دوو تنو سرتیرو، هغه تر ترخګ لاندې ونیو، راپورته یې کړ او د ډګروال کوټې ته یې وروست.

رامبال خپل لاسونه د سرتیرو غاړې ته وراچولي وو او کله چې یې هغه بدرګه کاوه، په زګیروي، زګیروي یې وویل:

-آه زلمیانو! زما مهربانو! مهربانو ملګرو! آه، زما مهربانو ملګرو!

او لکه دماشوم په شان یې سر د یو سرتیري پر اوږې ورولوید.

په دې لړ کې، موریل په خورا ښه ځای کې ناست او سرتیري پرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راټول شوي وو.

دغه لنډوني سورور فرانسوي افسر چې پړسېدلې سترګې يې له اوښکو ډکې وې، لکه د ښځو په شان يې خولې، نه د ستمال تاو کړی و او لنډه ښځېنه پوستين يې په ځان. داسې برېښېده چې د ودکا له څکلو وروسته يې حال بل ډول دی، لاس يې ځنګ ته دناست سرتيری په غاړه کې وراچولی و. په ډډ او پرې پرې آواز يې فرانسوي زمزمه کوله.

سرتيرو هغه ته وکتل او له خندا نه يې بېوډې کلک نيولي وو.

هغه ټوکمار چې سندرې يې ويله او موريل يې لاس په غاړه کې وراچولی و ، وې ويل:

-څن. ګه. ځنګه. را زده کړه. . زه يې ژر ژر کوم، راته وايه ځنګه ؟

موريل سترګه کېښکودله او سندره يې پيل کړه:

-تل دې وې، څلورم هانري !

-تل دې وې هغه مېړنی زړور ټولواک او داسې نور څه په فرانسوي ژبه.

او سرتيرو د هغه پېښې کولې، خپل لاسونه يې ځنډل او سندرې يې ويلې او په ربښتيا يې هم ښې پېښې کولې.

له هرې خوانه دخوښۍ او کله هم دشډلې خندا غږونو انګازې کولې:

-وينئ !وينئ څومره ښه يې وايي !واه، واه. . .

موريل خندل او خندا يې پر بشرې کې ګونځې جوړولې.

-ښه، ورځه. دوام ورکړه، وايه !

هغه درې غوره چارې درلودې:

-څکل، سرښندنه او مهرباني.

-ګورئ، په ربښتيا هم خورا ښې سندرې وايي، خو اوس وار د زاليتايووف دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زالیتایووف په خورا خوراییې سره وویل:

- کیو، کیو، کیو، یو، یو

هغه چې شونډې یې غوټې کړې وې، د هغه په شان وویل:

-کیو، کیو، کیو... دې، بې. دي.

هغه په سندریزه توګه دوام ورکړ:

- اوهو ! خورا ښه ! فرانسوي سندرې دغه شان ویل کېږي. هوي، هوي، ها، ها، هو ته بیا وږی شوی یې.

ورکړئ، بیا شوله ورکړئ، داسې ژر مړښت نه لري.

بیا یې هغه ته شوله ورکړه او موریل په خندا خندا د دربېمې کاسې په خوړلو پیل وکړ. ټولو هغو سرتیرو چې موریل ته کتل، پر بشرو یې د خوښۍ موسکا خوره وه.

عمر خوړلي سرتیري چې د نغري آپلو غځېدلي و، دغه شان چارې یې اپلتې ګڼلې او ویل یې چې ښه کار نه دی، خو بیا یې هم کله ناکله سر راپورته کاوه، ځنګلې به یې ووهلې او په خندا خندا به یې موریل ته وکتل.

له هغو کسانو نه یوتن چې څادر یې له ځانه تاو کړی و، وویل:

- هغه هم خلک دي، آن اغزي هم پر خپلو رېښو ولاړ وي او په همدا سې زرغونېږي.

- وای لویه خدایه ! ستوري څنګه ځلېږي، د شپې به ښه یخ وي.

او چوپه، چوپتیا خوره شوه.

او ستوري ګواکې په دې پوهېدل چې اوس به نور څوک نه ورته ګوري. په تک تور آسمان کې یې لوبې کولې. ستوري به ځلېدل، کله په آرامه شول، کله به کومه خوښي په کې خوره شوه، خو په رازمن ډول یې په خپل منځ کې څه سره ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

فرانسوي پوځونه، دریاضي د قاعدې له مخې کرار کرار له منځه تلل. د برزینا له سیمې نه چې تېریدل، د هغې په اره ډېرې لیکنې شوي دي، دفرانسوی پوځ د له مینځه تللو یو منځنی پړاو و، هغه په هېڅ ډول ټاکوونکی او اریز پړاو نه و.

که د برزینا په اړه د برې لیکنې شوي یا کېږي، که دفرانسویانو په اړه دي، هغه له دې کبله دي چې دفرانسویان تالا والا کېدل کرار کرار و، خو په لنډه موده کې یې د برزینا د وران پله پر سر خورا زیاته او دبد مرغې ترا ژیدی بڼه پیدا کړه. دا سې یوه بدمرغي چې د ټولو په یاد پاتې شوه، خو دبرزینا په اړه د روسانو له خوا د ډېرو لیکنو لامل یوازې دا و چې په پترزبورګ کې، دجګړې له ډګره، له برزینا نه لرې (پفول) دا سې یوه تګ لاره جوړه کړې وه چې دوی به دبرزینا د پله د ستراتیژیکې برخې په لودیز کې ناپلیون اسیروي. ټول په دې ډاډمن وو چې هرڅه هسې کېږي لکه په تګ لاره کې یې چې اټکل شوی و، نو ځکه هغوی په تیره بیا په دې ډاډمن وو چې له برزینا تیریدل به دفرانسویانو د بشپړې تباهۍ سبب کېږي. خو رښتیانې خبره دا ده چې په برزینا کې دفرانسویانو مرګ ژوبله او دوسلو له لاسه وتل، تر هغه شمېره خورا لږه و چې په کراسینیسکا یا کې و.

له برزینا نه د فرانسویانو د تیریدلو یوازینی اهمیت په دې کې دی چې دغې چارې د ټولو هغو تګ لارو او اټکلونو ناسمولای څرګند کړ چې دد ښمن د بېلا بېلو قطعاتو په هکله شوی و او هم یوازینی، سم او کېدونکی اټکل چې په دې اړه و او هغه هم دکوتوزوف له خوا شوی و،

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنی د دښمن پسې اخېستل او له نښتې پرته د فرانسویانو د تېښتې او د چټک او زیاتېدونکي تګ څارنه. دغه پوځ لکه تېږې شوي ځناور، داسې په تېښته و چې دریدل یې ناشوني و.

هرڅومره چې فرانسویان لرې تېښتېدل او هرڅومره چې د هغو د ژوندي پاتې شویو کسانو حال (په تېره بیا له برزینا نه تر تیریدو وروسته چې د پترزبورګ د تګلارې ټاکونکې اغیز ته سترګه په لاره و) خرابیدونکی و. روسي قوماندان چې یو بل په تیره بیا کوتوزوف یې په غفلت او تیروتنو تورناوه، لاپسې سودا یې کېدل.

داسې اټکل کېده چې د پترزبورګ د تګلارې د نه سرته رسېدو ګناه او ملامتي د کوتوزوف په غاړه شي، نو له دې کبله له هغه نه خوابدي، نارضایتي او پر هغه ملنډې پرله پسې زیاتېدې. البته دغه سپکاوی او ملنډې په خورا درناوي او دوکه کې څرګندیدې، داسې چې کوتوزوف آن په دې پوهېدای هم نه شو چې دی ولې او د څه له امله ملامت دی.

له هغه سره به څوک په ډاګه او په غوڅه نه غږیدل او که هغه ته به چا ګزارش ورکاوه، د هغه پریکړې ته به داسې سترګه په لاره و چې ګواکې کوم رسمي، سترې چارې ته د اړتیا له مخې اړ شوي دي. د هغه سترګې به چې بل پلو وغږیدې، دوی به خپلو منځو کې سترګې کېښکودې او په هر ګام کې به یې هڅه کوله هغه سره وغولوي او تیر یې باسي.

دغه ټول خلک، له همدې امله چې نه یې شو کولای د هغه په ژورو خیالو یې سر خلاص شي، دا یې غوره ګڼله چې له دغه بوډا سره خبرې ونه کړي، ځکه هغه یې بې پایلې ګڼلې او ویل به یې چې هغه د دوی په ژورو اندېښنو او تکلونو نه پوهېږي. هغوی ته داسې برېښېده چې هغه به دوی ته د هرې پوښتنې په ځواب کې بیا هماغه خبره تکراروي (دوی ته د هغه ځوابونه هسې خبرې برېښېدې) ر. د زرین پله په اړه او په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه چې له پولې نه تیر شوی، خوار او تالان شوي پوځ باید نور تعقیب نه شي او داسې نور او نور، دا او نورې خبرې چې دوی به په وار وار او لاپخوا اوریدلې وې. او ټول هغه څه چې ده ویل، هغه دوی ته تکراري بربښیدې. د ساري په توګه دا خبرې چې باید خوړو او کالو ته سترګې په لاره شو، سرتیري موزې او بوټ نه لري، تولې داسې ساده خبرې وې او هغه څه چې دوی خپله د هغو په اړه غربیدل او د هغو وړاندیز یې کاوه، د دوی لپاره خورا کرکیچن او عاقلانه وو او برعکس په دې ډاډه وو چې هغه باثاري او بوډا دی، خو دوی نبوغ لرونکي خو بې واکه دي.

په تیره بیا تر هغه وروسته چې د سمندري قواوو نومیالی قوماندان او د پترزبورګ د اتل ویتګیشتاین پوځ له هغو سره یوځای شو. په قوماندانۍ کې دغه اپلتې په بې ساري توګه زیاتې شوې. کوتوزوف دغه لیدل، ساړه اسویلي یې ویستل او یا یې یوازې اوږې پورته اچولې. یوازې یو وار هغه خوابدی شو چې د برزینا تر پېښې وروسته بینیګسن په مخامخ توګه ټولواک ته ګزارش ورکاوه او هغه دا لیک هغه ته ولیکه:

((د عالیجناب دناوړې روغتیا حالت ته په پاملرنې سره، ددغه لیک د ترلاسه کولو سره به سمدلاسه د کالوګې سیمې ته خوځېږي او هلته به د نوې دندې ټاکنې او د همایوني ټولواک فرمان ته سترګې په لاره پاتې شي.))

خو د بینیګسن تر لېږلو وروسته، ستر شهزاده کانستانتین پاولوویچ چې د جګړې په پیل کې یې هلې ځلې زیاتې وې او د کوتوزوف په سپارښتنه له پوځ نه لرې شوی و، بېرته جبهې ته راغی. ستر شهزاده چې اوس کله جبهې ته راورسېد، کوتوزوف ته یې خبر ورکړ چې اعلحضرت ټولواک د پوځ له بریاوو او کرار خوځون نه خورا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اند ښېښمن دی. هغه وویل چې همايوني اعلحضرت په پام کې لري چې په دې څو ورځو کې خپله جبهې ته راشي.

دغه سپين ږيري، په هغه کچه په درباري چارو کې تجربه لرله لکه په پوځي چارو کې چې لاسبری و. هغه کوتوزوف چې د سرکال د اګست په مياشت کې د ټولواک د اداري برخلاف د پوځ ستر قوماندان ټاکل شوی و، هغه سړی چې وليعهد شهزاده او د ټولواک ځاي ناستي يې له پوځه شړلي وو، هماغه څوک چې په خپله خوښه او د ټولواک د خوښې برخلاف يې مسکو تسليم کړ، دغه کوتوزوف په هماغه شېبه کې په دې پوه شو چې دده د بخت شېبې پای ته رسېدلې دي، هغه پوه شو چې دده ونډه ترسره شوې او هغه ناڅرګند او بې پايه واک چې ده درلود، نور نه شته. هغه له ده سره د دربار له اړيکو نه هم دا احساس کړې وه. له يوې خوا هغه ليدل، هغه جګړه چې ده په کې ټاکوونکې ونډه لرله پای ته رسېدلې ده او احساسوله يې چې دده چارې ترسره شوي دي، له بلې خوا دې سره هممهاله ده خپله ځاني ستوماني او ستړيا احساسوله او ددغه عمرخوړلي ځان لپاره يې استراحت ته اړتيا لرله.

دنوامبر په نهه ويشتمه کوتوزوف، د ويلينا سيمې ته لاړ. هغه د خپل خدمت په موده کې، دوه واره د ويلينا والي ټاکل شوی و، په دې بډای او له ورانيو نه په ژغورل شوي ښار کې دژوند له آسانتياوو پرته چې له مودو مودو نه هغه له هغو نه بې برخې و، کوتوزوف خپل پخواني ملګري او يادونه بيا موندل.

هغه ناڅاپه خپلې ټولې پوځي او دولتي چارې او غمونه هېر او څومره چې د هغه شا او خوا حالاتو ده ته اجازه ورکوله، هغه آرام او ورځني معمولي ژوند ته مخه کړه. داسې بربښېده چې ګواکې هغه څه چې اوس دنړۍ په تاريخ کې تيرېږي او يا وروسته تيريدونکي و، ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې په هېڅ ډول اړه نه لري.

چیچیګوف، د هغو مشرانو له ډلې نه یو مشر و چې د دښمن د قطعاتو تر منځ د اړیکو د پرېکولو او پر هغو د یرغل سخت لېواله و، غوښتل یې په یونان او بیا وروسته په وارسا کې کومه دوکه وکړي، خو دا یې هېڅ نه غوښتل هلته لاړ شي چې دی ګمارل شوی و.

چیچیګوف، له ټولو اک سره په زړورتیا خبرو کولو کې خورا پېژندل شوې څېره وه. دغه چیچیګوف، کوتوزف ځکه خپل منت بار ګڼاه چې کله په ۱۸۱۱ کال کې د کوتوزوف له خوښې پرته له ترکیې سره د روغې د تړون لاسلیکولو لپاره استول شوی و، همدا چې پوه شو چې ستر قوماندان له خوښې نه پرته روغه شوې ده، ټولو اک ته یې وویل چې دا د کوتوزوف خدمت دی.

همدغه چیچیګوف و چې د ویلینا دښار په هغې ماڼۍ کې چې کوتوزوف میشت کېدونکی و، تر ټولو لومړی څوک و چې د هغه هرکلی یې وکړ. چیچیګوف، په سمندري دریشۍ کې، لنډه توره تر ملا، خولۍ تر تخرګ لاندې نیولې، هغه ته ګزارش ورکړ او د ښار کلي یې ورته وړاندې کړه.

د دغه بوډا په وړاندې، د ځوانو قوماندانانو له نزاکته ډک، او له سپکاوي سره مل درناوی چې د دوی په وینا د دغه سپین ږیري کره وړه له سپین ږیرتوبه باڅارتوب ته ورته شوی و، او چیچیګوف چې په خورا لوړه کچه پر کوتوزوف له ملنډو او تورونو له ټولو نه خبر و، له ورایه او په څرګند ډول دده په کړو وړو کې راڅرګند بدل.

کوتوزوف، له چیچیګوف سره د خبرو اترو په لړ کې، هغه ته وویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دباریسوف په سیمه کې له ده نه، دده غلا شوې ګادۍ او په هغه کې پراته کالي او کپړې بشپړ او ده ته به وسپارل شي.
چیچاګوف له قهره اورنی شو او وې ویل:
- تاسو غواړئ ماته ووایئ چې زه څه نه لرم چې ډوډۍ په کې وخورم؟ نه داسې نه ده، برعکس تاسې د کومې سترې مېلمستیا لپواله یاست، زه کولای شم هغه درته جوړه کړم چیچیګوف په هره خبره کې غوښتل دا ثابته کړي چې دی برحقه دی او داسې تصور یې کاوه چې کوتوزوف هم همداسې فکر کوي او طبیعت یې په دې خرابه دی.
کوتوزوف بیا خپله له بري ډکه او اغیزمنه موسکا پر شونډو راخوره کړه ، اوږې یې پورته واچولې او وې ویل:
-زه غواړم یوازې هغه څه ووایم ، چې ماد هغه ویل غوښتل.
-کوتوزف د ټولواک دهیلې برخلاف، د پوځ یوه زیاته برخه په ویلنا کې ساتلې وه. کوتوزوف د هغه دملګرو او ده سره مل یارانو د وینا له مخې په ویلنا کې سخت ژوبل شوی او جسماً هم خورا ناتوانه شوی و. هغه په ناهیلۍ خپلې چارې شارلې او زیاتره هغه یې خپلو جنرالانو ته پرېښې وې او د ټولواک د راتګ په پلمه یې خپلې عیاشۍ کولې.
ټولواک چې له خپلو درباریانو، ګراف تولستوي، شهزاده والکونسکي ، ارکچیوف او له نور سره دنوامبر په اومه نېټه له پترزبورګ نه خوځېدلی و، دنوامبر په یوولسمه ویلناته راورسېدل او په هماغه ګاډۍ کې مخامخ ماڼۍ ته ورغلل. د سختو سړو سره دسلو په شا او خواکې جنرال او دسترې قوماندانۍ افسران د درناوۍ او سلامۍ په دریشیو کې، دماڼۍ تر مخې هرکلي ته ولاړ وو او دسیمونوفسکي غونډ هم د ټولواک هرکلی ته سلامي و.
دهرکلي ډله ، په هغې ګاډۍ کې چې په خولو کې لمدو درې آسونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشوله او به ماڼۍ کې د ټولواک مخې ته ورلېږلې شوې وه، نارې کړه:
-راروان دي !

کونوفنیځن دالان ته ددې لپاره ور ودانګل چې د ساتونکي په وړه کوټه کې سترګې په لاره کوتوزوف ته د ټولواک د رارسېدو زیری ورکړي.

یوه دقیقه وروسته غټ او شورب بوډا چې د پریت دریشي یې اغوستې، ټټر یې له تمبل شویو نښانونو او مډالونو ډک وو او ټنډې خپټې نه یې نری دستمال تاو کړی و، په رپېږدېدونکو ګامونو برنډې ته راووت. کوتوزوف له پوځې دود سره سم خولۍ پر سر کړه، دستکشونه یې په لاس کې را واخېستل، یو خواته کوږ شو، په خورا خواریو پر زینو راښکته او هغه ګزارش یې چې ټولواک ته چمتو کړی و، په لاس کې و.

ګڼه ګوڼه وه، د درې آسیزې ګاډۍ شر او شور چې لکه باز د اسې الوته، را روانه او ټولو خلکو ورته کتل. په رانېږدې کېدونکې ګاډۍ کې ټولواک او فالکونسکي ناست وو.

دغه بوډا جنرال که څه هم د پنځوس کلن خدمت په موده له دغه راز مراسمو سره ښه آشنا او روږدی و، خو ددغو کړو وړو تر اغیزې لاندې راغی. په خورا اندېښنې یې لاس پر ځان تیر کړ، خپله خولۍ یې ځای پر ځای کړه، سمه یې کړه او پوره په هماغه شېبه کې چې ټولواک پښه له ګاډۍ نه پر ځمکه کېښوده، هغه ته یې وکتل، هغه ته یې سترګې ورپورته کړې، بېرته آرامه شو، ودرید، لږ ځیر شو او خپل ګزارش یې هغه ته وسپاره او په خورا نرم او ملایم غږ یې له هغه سره خبرې اترې پیل کړې. ټولواک په یوه چټک غلچک، کوتوزوف سر ترپایه وڅاره. یوه شېبه یې تندی تریو کړ، خو سمدلاسه یې ځان بېرته راجوړ کړ، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورواړندې شو ، لاسونه یې پرانستل او له بوډا جنرال نه یې غېږ تاو کړه. د ټولواک دغې مهربانۍ د تل په شان پر کوتوزوف اغېز وکړ او د پخوا په شان بیا د خپلو احساساتو لاندې راغی ، کومې تلوسې پسې واخېست او ټنګ په ژړا شو

ټولواک له افسرانو سره روغبړ وکړ ، د سیمونوفسکي د هرکلي دغونډ له مخې تیر شو ، بیا یې د بوډا لاس کېښکود او له هغه سره مل کوټې ته ننوت.

ټولواک چې کله له فیلد مارشال سره یوازې پاتې شو ، د دښمن د څارنې او پسې اخېستو کې ، د دوی د پوځ سستۍ ، په کراسینیسکایا او برزینا کې د تیروتنو په اړه یې د خپلو اندېښنو تر څرګندولو وروسته یې په راتلونکې کې د روسیې له پولو نه بهر د خپلو کړو په اړه خپله اندېښنه ورته څرګنده کړه. کوتوزوف له هغه سره نه مخالفت وکړ او نه یې خپل نظر څرګند کړ ، هغه د هماغه اوه کاله پخوا په شان چې د اوسترلیخ په جګړه کې ، په اطاعت او بې پروایۍ د ټولواک سپارښتنې اوریدلې وې ، هماغه حالت یې بیا پر څېرې راخور شو.

کله چې کوتوزوف ، له کوټې راووت ، په کړو وړو ګامونو او ښکته سر په دالان کې روان شو ، د چا غږ هغه ودراوه او وې ویل:

-تاسو عالیجناب !

کوتوزوف سر راپورته کړ او تر ډېر څنډه پورې یې خپلې مخې ته ولاړ ګراف تولستوي ته چې د سپینو زرو په یوه قاب کې یې کوم وړوکی شی ایښی و ، کتل. داسې برېښېده چې کوتوزوف ، په دې نه پوهېده چې څه ترې غواړي ، خو ناڅاپه ګواکې ورپه یاد شول. نرۍ موسکا یې پر پړسېدلې بشرې راخوره شوه ، په درناوي یې سر ښکته کړ او په قاب کې پروت وړوکی شی یې واخېست. دا د ګیورکي لومړۍ درجه نښان و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

بله ورح مارشال یوه داسې غوړه او غوره غرمنۍ جوړه کړې وه چې نڅاوې هم په کې روانې وې. د ټولواک ګډون دغه مېلمستیا لاپسې ویاړمنه کړه. که څه هم کوتوزوف د ګیورګي په لومړي درجه نښان ویاړل شوی او ټولواک په بې ساري توګه هغه ویاړه او نازوه، خو له فیلډ مارشال نه د ټولواک په خوابدۍ هرڅوک خبر و. ټولو نزاکتونو ته پاملرنه کېده او په خپله ټولواک په دې برخه کې ترټولو غوره او ښه بېلګه وه، خو ټول په دې پوهېده چې سپین ږیری ملامت او د هېڅ چارې د سرته رسېدو نه دی. کله چې کوتوزوف، د نڅا بنډار ته د رانټولو په وخت د اکاترینې (د روسیې ستر ټولواکه) دزمانې د پخوانی دود په شان سپارښتنه وکړه چې یرغمل شوي بیرغونه د هغه پښو ته وروارتېرل شي، ټولواک ، په ناخوښۍ تندی تریو کړ او څه یې وویل او ځېنو کسانود هغه خبرې واورېدې:

-زوړ ټوکمار !

له کوتوزوف نه د خپلواک خوابدي ، په ویلنا کې ځکه لاپسې زیاته شوه چې کوتوزوف په ښکاره یا نه غوښتل او یا نه پرې پوهېده ، د هغه جګړې په اهمیت پوه شي چې د دوی په وړاندې روانه وه.

کله چې د بلې ورځې پر سهار ټولواک، راټول شویو افسرانو ته وویل چې:

-تاسو نه یوازې روسیه ژغورلې ده، تاسو ټوله اروپا ژغورلې ده.

ټولو داسې وانګېرله چې جګړه پای ته نه ده رسېدلې.

یوازې کوتوزوف نه غوښتل په دې پوه شي او په ډاګه یې خپل نظر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثرګند او ه او ویل یې چې نوې جګړه نه شي کولای د روسیې دریځ ښه او ویاړ یې لا لوړ کړي. هغه نه یوازې دا بلکې دا یې هم ویل چې نوې جګړه به دروسیې او سني دریځ چې دده په اند اوس یې لري، سپک او ویاړ به یې راکم کړي. هغه هڅه کوله ټولو اک ته دا ثابته کړي چې دنویو پوځیانو راټولول ناشوني دي، هغه ویل چې د خلکو ژوند خورا خوار او کېدای شي نا برياوو او له نورو نورو بدمرغیو سره مخامخ شي.

فلید مارشال په طبیعي ډول، په دغه اند سره یوازې او یوازې دراتلونکې جګړې خنډ و.

له بوډا سره د ټکر دمخنوي لپاره یوه آسانه لاره پیدا شوه ، دا لاره په دې کې وه چې د اوسترلیځ او ددې جګړې د پیل دوخت په شان چې قوماندانې یې د بارکلی په غاړه وه، پرته له هغه چې ستر قوماندان خبر او خوابدي شي ، دواک هغه لوړه چې دی پرې ولاړ او هغه ناثرګند او بې پایه واک چې دی یې لري ترې واخېستل شي ، او ټولواک ته وسپارل شي. دهمدې تکل د سرته رسولو لپاره د سترې قوماندانۍ په جوړښت کې څه بدلون راوستل شو ، دکوتوزوف د قوماندانۍ کړۍ کرار کرار ماتې او واک ورو ورو ټولواک ته ور ولېږدول شو. هریو ، کونوفنیڅن او ایرمولوف نورو چارو ته وګمارل شول. ټولو په ډاګه ناري وهلې چې فیلد مارشال خورا خوار او روغتیا یې ښه نه ده.

د هغه روغتیا ځکه خرابه وه چې واک بل چا ته، هغه چا ته چې غوښتونکی یې و ، ولېږدوي. او په رښتیا هم د هغه روغتیایي حالت ښه نه و.

لکه هغه شان چې په طبعي ، ساده او کرار کرار کوتوزوف د ترکیې له جبهې نه، په پترزبورګ کې د احتیاط غونډ ته استولی شوی او داربکیو راټولو ته ګمارل شوی و او بیا هماغه وخت د اړتیا له مخې اړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول ، هغه د پوځ قوماندانۍ ته ولېږي. اوس هم هماغه شان ساده ساده ، کرار کرار او په طبيعي ډول د کوتوزوف له خوا د خپلو چارو ، تر سرته رسېدو نه وروسته ، د هغه پر ځای بل څوک چې اړتيا ورته ليده کېده ، راپيدا شو.

د ۱۸۱۲ کال جګړې د روسيې روح ته له ګرانښت او ملي ګټو پرته ، بله ځانګړتيا هم بايد له لرلای او هغه د هغې اروپايي اهميت و.

له لوديزه، ختيځ ته د پرګنو ترخوځونه وروسته ، اوس بايد له ختيځه لوديز ته د خلکو خوځېدا پيل شوې وای. ددغې نوې جګړې لپاره نوي نوميالي په کار دي ، هغه نوي نوميالي چې د کوتوزوف دعقايدو او خيالاتو په توپير يې بايد ددې نوې چارې دهڅولو او لمسولو لپاره نور خيالات او عقايد لرلای.

لومړی الکساندر(د روسيې ټولواک) دختيځ نه، لوديز ته د خلکو دخوځون او دملتونو دبرېدونو دټاکلو لپاره، هماغه شان په کار و، لکه کوتوزوف چې د روسيې د ژغورنې او وياړمن کېدو لپاره په کار و.

کوتوزوف د اروپا ، دقواوو د انډول او د ناپليون د ونډې په معنی نه پوهېده. هغه نه شو کولای په دې پوه شي. کله چې د روسيې دښمن تا والا شوی وی ، هېواد او د هغه ازادي د وياړلو ړو څوکو ته رسېدلي، دغه وياړ ته تر رسېدو وروسته د روسيي خلکو استازوته، روسي انسان ته، لکه ديوه روس په څير نوره اړتيا نه ليدل کېده، د ولسي جګړې استازي ته له مرګه پرته بل هېڅ څه او هېڅ چاره پاتې نه وه. هغه مړ شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

پییر لکه چې تل همداسې وي، د ټولو هغو جسمي او روحي ستونزو در ندوالي چې د اسارت په وخت کې لیدلی وو، یوازې هغه وخت احساس کړ چې دغه ستونزې او محرومیتونه پای ته ورسېدل. تر ازادیدو وروسته، هغه د اریول، ښارته راغي او تر راتګه درې ورځې وروسته یې چې کله د کیف ښار ته د تګ تکل وکړ، ناروغه شو او درې میاشتې د ناروغۍ په بستر کې پاتې شو. داکترانو ویل چې (دصفرا دکیسې) په ناروغي اخته شوی دی، خو داکترانو وینه یې ترې واخېسته، دارو درمل یې ورکول او تر هغه پورې د هغه تداوي کوله چې روغ شو.

ټول هغه څه چې پر پییر راغلي وو، له اسارته، تر ازادۍ او بیا تر ناروغۍ پورې، هېڅ یوه هم پر هغه کوم اغېز نه کړی. هغه ته یوازې خړه هوا، غمرلي بارانونه، کله واوره او کله له اوربښته پرته بل څه نه وریادېدل. په زړه کې پراته غمونه، د پښې او تخرګ درد، د بد مرغۍ غمرلې خاطرې او د خلکو زورېدنې وریادېدې. د جنرالانو او افسرانو له ګبنۍ نه ډکې پوښتنې وریادېدې، د ګاډۍ او څو آسونو د لاس ته راوړلو لپاره خپلې هلې ځلې او تر ټولو نه لامهمه په هغه وخت کې د تفکر او احساس لپاره د استعداد نه لرل، وریادېدل. د خپلې آزادۍ په ورځ هغه د پیتیا رستوف مړی ولید. په هماغه ورځ هغه له دې خبر شو چې سرداراندرې د بارادینو تر جګړې یوه میاشت وروسته هم ژوندی او دا څوموده وړاندې د یاروسلاو په ښار کې د رستوفیانو په کور کې مړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه ورځ چې کله د ينيسوف دغه خبر پيير ته وايه، په دې گمان چې پيير لا پخوا د خپلې ښځې ايلن له مرگه خبر دی، د هغې يادونه يې هم کړې وه. دغه ټول خبرونه او پيښې، هغه وخت پيير ته عجيب بريښېده. هغه داسې انگېرله چې دی نه شي کولای په دې ټولو خبرو پوه شي. په هغه ورځ، دده يوازينۍ هيله دا وه چې څومره ژر کېږي له دغې سيمې نه چې انسانان يو بل په کې وژني لاړ شي او چېرته سترگې پناه او آرام وکړي. ده هيله يې لرله چې آرام وکړي او د هغه څه په اړه فکر وکړي چې ده ته عجيب و اونوي پېښ شوي دي، خو همدا چې د اريول ښار ته ورسېد، ناروغه شو. کله چې له خوبه راويښ شو، هغه خپل څنگ ته له مسکوه راغلي دوه تنه ناست چوپړان وليدل دغه دوه تنه، تيرنته او واسکا وو. مشر سردار چې د ايليخ په سيمه کې اوسېده هم له دوی سره وو. دوی همدا چې د پيير له آزادۍ او ناروغۍ نه خبرشوي وو، ځان يې ددې لپاره هغه ته رارسولی و، چې د هغه پالنه او درملنه وکړي.

پيير د خپلې رغيدو په موده کې هڅه کوله کرار کرار ځان د هغو خيالونو له اغيزه چې په دې څو مياشتو کې د هغه په عادتونو بدل شوي وي وو، وژغوري او په دې ډاډه شي چې سبا ته يې څوک کومې خواته په زور لږ ديدوته نه اړوي، څوک به بيا تود بستر نه ترې اخلي او هرو مرو به سهارنۍ، غرمنۍ او ماښامنۍ ولري. خو هغه تر ډېرې مودې پورې يې لا په خوب کې هم ځان هماغه شان په اسارت کې ليده. دغه راز کرار کرار پيير په دې خبرو سرخلاصېده چې سرداراندرې او دده ښځه مړه شوي دي او فرانسويان تالا والا او ماتې يې خوړلې ده.

دآزادۍ خوښونې احساس، هغه بې ساری سپېڅلی احساس چې د انساني غريزې، نه جلاکېدونکې برخه ده او له انسانه نه يې څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخېستې نه شي، دا هغه څه و چې ده دلومړي ځل لپاره له مسکوه تر وتلو وروسته احساس کړي و . دغه احساس دناروغۍ او له ناروغۍ نه درغېدو په موده کې دده روح پاله. هغه دې ته حیران و چې دغه روحي آزادي له بهرنیو پېښو سره هېڅ اړیکي نه لري، هغه دا هم انګېرله چې دغه آزادي ګواکې بې پروا خو په پرتمین ډول، په بهرنیو ازادیو ګاڼل شوې ده. پېښېر په هغه ښار کې یوازې او چور پردی پردی و او هېڅ پېژندګلوي یې نه درلوده. هېڅ چا، له هغه نه، نه څه غوښتل او نه یې چېرې لېږه. هر څه چې ده غوښتل اوس هغه درلودل. د ښځې په اړه د هغه ټول پخواني خیالونه چې دی یې زوراوه ، نور نه وو ، ځکه هغه ښځه نور، نه وه. کله چې دخوړې او مزناکې شورا میز ده ته جوړېده او یا کله به چې په پاک او سپېڅلي بستر کې غځېده او یا به چې کله وریاد شول چې دده د ښځې او د هغه فرانسوي کیسه پای ته رسېدلې ده، هغه به له ځانسره وویل:

-آخ څومره ښه !آخ څومره خوندور !

او د خپل پخواني عادت له مخې یې خپل ځان نه پوښتنه کوله:

- نو څنګه ؟ نو څنګه به کوم ؟

او سمدلاسه یې خپله ځانته ځواب وایه:

-هېڅ ! هسې ژوند به کوم، اخ چې څومره ښه ده.

هغه څه چې پخوا دی زووراوه، هغه څه چې دی تل د هغه په لټه کې و، هغه څه چې دده دژوند موخه و، نور دده لپاره شتوالي نه درلود. دژوند دغې نا څرګندې موخې اوس په تصادفي توګه نه یوازې په دغې شېبه کې، شتوالي نه لاره، بلکې ده داسې انګېرله چې دده دغه موخه نه شته او شته والي یې ناشونی دی. نور ددغې موخې نشتوالي هغه ته د آزادۍ هغه پوره احساس ورکاوه چې د هغه نیکمرغي یې جوړوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه اوس کومه موخه نه شوه لرلای، ځکه چې اوس هغه ایمان لاره. دا ایمان نه په ده یا هغه، یا په دې قانون او یا هغې قاعدې ایمان، یا په کومه خبره یا اندېښنې ایمان، هغه پر خدای ایمان درلود.

تر دې نه پخوا هغه خدای په خپلو موخو کې لټاوه. ددغې لټونې موخه یوازې د خدای لټونه وه، خو دا سارت په وخت کې هغه ناڅاپه، نه ددنیا یا داند ېښنو او استدلال له مخې، بلکې مخامخ د احساس او شهود له لارې، پر هغه څه چې ده ته لا پخوا دده مینځې په خورا ساده ژبې ویلي و، ایمان راوړ: خدای، هغه دی خدای. هغه هرچېرې دی.

هغه په اسارت کې په دې پوه شو چې خدای په کراتایوف کې، تر هغه خدای نه چې ماسونیان یې دنړۍ د ستر جوړونکي او معمار په توګه مني، لوی، بې پایه او په تصور کې نه ځایدونکی دی. هغه د هغه چا په شان احساس درلود چې کومې ورکه یې لرې لرې د ګرځېدو په حال کې تر خپلو پښو لاندې پیدا کړې وي. هغه په خپل ټول عمر کې، دده په شا او خوا کې خلکو نه، کومې لوړې خواته کتل، حال دا چې لوړ کتل په کار نه و، ده باید یوازې خپلې مخې ته کتلي وای.

هغه پخوا تر دې، هغه ستر، بې پایه او د عقل له تصور بهر څه، هېڅ چېرې لیدلی نه شو. هغه یوازې دا احساسوله چې د غه شان څه باید یو چېرته وي. ده هغه لټول، ده ځان ته نېږدې مفاهیمو کې له لنډ پارۍ، وړکتوب، سپکوالي او بې معنی یې نه پرته بل څه نه لیدل.

هغه ځانته یوه لرې دنیا جوړه کړې وه. ده هلته لرې ورکتل. هلته ته چې دغه واړه دنیایي څه د خیال په لړو کې ورکېدل او ده ته په هماغه کچه ستر او بې پایه بربښېدل. ده ته اروپایي ژوند، سیاست، ماسونوالي، فلسفه او له انسانانو سره مرسته، ټول په دې ډول بربښېدل او هماغه وخت او هماغه شېبې چې ده د خپلو نیمګړتیاوو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږې ګڼلې، د هغه عقل ، هغه لرې او له تصوره وتلي څه ته لاره موندله او هلته یې هم له لنډپارۍ، دنیوي او بې معناتوبه پرته بل څه نه شو موندلای، خو اوس ده دا زده کړي وچې ستروالي، ابدیت او بې پایتوب په هرڅه کې ویني او پیدا یې کړي. دا طبیعی خبره ده چې هغه دا ویني. او ددې لپاره چې ددغه لرې لیدونکي څه نه خوند واخلي، باید هغه لرلید (دوربین) چې ده د نو رو له سره پورته په هغه کې کتل، لرې واچوي او په خوښۍ خپل شا اوخواته ، تل بدلیدونکي، ستر، ابدي، اوله تصوره، وتلي او بې پایه ژوند ته وګوري، څومره چې ده نېږدې هغه ته کتل، په هماغه کچه دی آرامه اونیکمرغه و. هغه وحشتناکه پوښتنه دڅه لپاره ؟ هغه پوښتنه چې تر دې نه مخکې به یې دده ذهن راپرزاوه، نور نو هغه له ځانه، نه پوښتله. اوس دا پوښتنه دڅه لپاره وه ؟ د هغه دزړه په تل کې ځواب چمتو و:ددې لپاره چې خدای شته، هغه خدای چې د هغه له ارادې پرته، دانسان یو ویښته هم له سره، لویدلای نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

د پېير په کړو وړو کې څه کم هېڅ بدلون نه و راغلی. د هغه بشره هماغه شان و، لکه پخوا چې وه. هغه لکه د پخوا په شان پريشانه او داسې برېښېده چې دده ترمخې له تيريدونکو پېښو نه چېرې لرې، په نورو او ځانګړو خيالونو کې ډوب دی.

د هغه د پخواني او اوسني حالت توپير په دې کې و چې پخوا به يې ترمخې تريدونکو پېښو او کړو ته کتل، خو هغه به يې نه ليدل، هغه څه به يې چې دده ته ويل، هغه به يې نه اوريدل، دردونکې ګونځې به يې پر تندی راخورې شوې او داسې برېښېده چې هڅه کوی، خو نه شي کولای، له ده لرې کوم ولاړ څه ته وروګوري.

هغه اوس هم، هغه څه هېرول چې ده ته به ويل کېدل او هغه څه چې دده ترمخې تيريدل نه يې ليدل، خو اوس يې له ملنډو سره په مل يوې موسکا دابنودله چې دده تر مخې هر تيريدونکي څه ويني او هرڅه چې ده ته ويل کېږي، هغه اوري، خو سره له هغه هم دا ښکاريده چې چور بل څه ته ګوري او غوږ يې چور بلې خواته دی. پخوا که څه هم هغه بد مرغه خو مهربانه برېښېده. نو له همدې کبله خلکو له هغه نه د لرې کېدو هڅه کوله. اوس يې د خوښۍ، ژوند ښنوونکې موسکا پر شونډو خوره وه او له خلکو سره د خواخوږۍ لېوالتيا يې په سترګو کې ځلېدله. هغه له ځانه پوښتنه کوله:

-ايا دا نور خلک هم دده په شان نيکمرغه دي او کنه؟

نوځکه خلکو له هغه سره له خبرو اترو نه خوند اخېست.

پخوا هغه ډېر غږيده او په غږيدا کې په قهريده، نورو ته يې لږ غوږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیو خو اوس خورا لږ غړیده او داوریدلو زغم یې هم پیدا کړی و، داسې چې خلکو آن په خورا لېوالتیا هغه ته خپل رازونه ویل.

مشره شهزادګۍ چې هېڅکله پیېر ورته ګران نه و، دبوډا ګراف تر مرګه وروسته یې ځان د هغه منت باره ګاڼه او له دې کبله یې د هغه په وړاندې په زړه ځانګړی احساس پیدا شوی و. هغې د اریول ښار ته تر راتګ نه لنډه موده وروسته په ډېرې حیرانۍ او تعجب دې ته پام شو چې (هغه اریول ته ددې لپاره راغلی و چې د پیېر له خواله دوی سره د ټولو نادودو سره سره، دناروغۍ په وخت کې د هغه پالنه وکړي)پیېر ورته ګران دی... پیېر د شهزادګۍ د زړه دلاس ته راوړلو لپاره هېڅ نه کول او یوازې یې په ځیر ځیر یې هغه څارله. پخوا شهزادګۍ داسې احساسوله چې دې ته د هغې کتل له بې پروایۍ او څه ملنډو سره مل دي، نو ځکه د هغه په وړاندې به یې هم لکه د نورو په شان تندی تریو او د خپل ژوند او طبیعت ترخې خواوې څرګندولې، خو اوس برعکس هغې داسې انګېرله چې هغه ګواکې آن ددې د ژوند رازمن اړخونه لټوي او زړه ته یې دلارې د پیدا کولو په تکل کې دی. هغې لومړی په نه ډاډمنه توګه، هغه ته کتل خو وروسته یې په خورا خواخوږۍ او مهربانۍ د خپل طبیعت رازمنې ځانګړتیاوې هغه ته راوسپړل.

آن خورا ځیرکو او چالاکو کسانو هم نه شو کولای، د شهزادګۍ داسې باور وګټي چې د هغې دځوانۍ دښو وختونو یادونه راوسپړي، هغه په خبرو یې راولي او خپل رازونو ورسره ګډ کړي. د پیېر ټوله ځیرکتیا په دې کې نغښتې وه چې هغه د خپل روح د آرامۍ لپاره د شهزادګۍ په کرکجن، وچ او د شهزادګۍ والي له غروره په ډک زړه کې یې انساني احساس راپاراوه.

شهزادګۍ په زړه کې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو کې !

کله چې هغه زما غوندې د ښو خلکو تر اغېز لاندې وي، خورا خورا مهربانه انسان وي.

د پېير چوپړانو، ترنتي او واسکا هم هغه بدلون ته پام شو چې د دوی د بادار په کړو وړو کې راغلی و. د هغوی دې ته پام شو چې پېير خورا ساده شوی دی. ترنتي به چې کله له خپل باداره کالي وويستل. کالي او بوټ په لاس به يې هغه ته شپه په خير ويلې او په کراره به د وتلو د هڅې په لړ کې، دې ته سترګې په لاره و چې بادار خو له ده سره د خبرو هيله نه لري، نو د پېير به دې ته پام کېدو او هغه به يې دراوه او خبرې به يې ورسره کولې.

هغه به پوښتل:

- ښه ! دا راته وايه، تاسو ځانته څنګه ډوډۍ پيدا کوله ؟

او ترنتي به د مسکو د تالان نه کيسه راپيل کړه. د خدای بښلي ګراف يادونه به يې راتازه کړل. تر ډېره وخته، کوټ په لاس به يې نقلونه کول او کله به هم د پېير خبرو ته غوږ او له خپل بادار سره به يې له خواخوږۍ او نېږدېوالي نه خوند اخيست. او د همدې خوښيو په څپو کې به له هغه نه ووت.

هغه ډاکتر چې پېير يې تداوی کاوه او هره ورځ به يې پوښتنې کولې او څارنې ته ورته. که څه هم د ډاکترانو د عادت له مخې يې دا خپله وندړه ګڼله چې د داسې سړی بڼه څرګنده کړي چې د هغه د ژوند هره ګړانه شېبه د انساني ژوند د ساتنې لپاره ده، هغه به په ساعتونو ساعتونو، د پېير خواته ناست و. د ناروغانو د نا ارامه اعصابو د څارنې په لړ کې يې هغه ته د خپلې خوښۍ په تيره بيا د ښځو په اړه خوږې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیسې کولې.

ډاکټر ویل:

- هو کې ! خبرې خو له دغه شان سړي سره خوند کوي، نه دا چې زموږ د سیمې (ولایت) ناروغانو سره.

په اریول کې څو فرانسوي اسیرانو ژوند کاوه. دغه ډاکټر هم د هغو یو تن چې یو ایټالوي ځوان و ، پیېر ته راوست.

دغه ایټالوي، پیېر ته تګ راتګ پیدا کړ او شهزادګۍ به د هغه په هغو اندو او احساساتو خندل چې دغه ایټالوي د خبرو په لړ کې، پیېر ته ښکاره کول. دا سې ښکاریده چې دغه ایټالوي یوازې هغه وخت د نیکمرغۍ احساس پیدا کوي، چې پیېر ته ورځي، له هغه سره غږېږي او هغه ته د خپل تیر ژوند ، خپلې کورنې ژوند او د خپلې مینې په اړه غږېږي او د فرانسویانو په تیره بیا د ناپلیون په وړاندې کرکه ښکاره کړي.

هغه پیېر ته وویل:

-که ټول روسان او یا لږ ترلږه د هغو یوه برخه تاسو ته ورته وای ، له داسې خلکو سره جنګېدل به چور کفر وای. تاسو د فرانسویانو له لاسه څومره رنځ ولید ، خو تاسو اوس د هغو په وړاندې هسې چې وړ ده، ان کرکه هم نه ښکاره کوی.

ایټالوي، له پیېر سره ځکه داسې لېونۍ لېوالتیا ښودله چې پیېر د هغه په زړه کې له ویرې سره مل ، داسې یوه احساس رالمسولی و چې د هغه ورځې د خورا غوره هیلې ښکاره کولو نه یې کوله.

په اریول کې د پیېر د اوسېدو په وروستیو وختو کې، د هغه پخواني ماسون، انډیوال ګراف ویلارسکي دده دیدن ته راغی. دا هغه څوک و چې په ۱۸۰۷ کال کې یې پیېر ماسوني لوژ ته بدرګه کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویلاروسکي مېرمن یوه بډایه روسي ښځه وه چې د اریول په ولایت کې یې لوی نوم او ډېر جایدادونه لرل. ویلارسکي د ښار د خوړو د برابرولو په اداره کې یوه موقته دنده لرله.

ویلارسکي چې کله اریول ته د بیزاو خوف، (پېیر) له راتګه خبر شو، سره له هغه چې له هغه سره یې دومره نېږدې پېژندګلوي نه لرله، هغه ته ورغی. له پېیر سره د هغه مینه او خواخوږي، د هغه کسانو خواخوږي او مینې ته پاتې کېدل چې معمولا یې ځوک په یوه دښته کې دچا په لیدو ځرګندوي. ویلارسکي په اریول کې خفتیان پسې اخېستی و او له دې کبله چې هغه خپل یو سیال یې پیدا کړی و، په لیدو یې سخت خوشاله و.

د ویلارسکي په ډېره حیرانی دې ته پام شو چې پېیر له ربښتیني ژونده شاته پاتې شوی او داسې چې هغه د ځانستاینې او بې غمۍ په رنځ اخته شوی دی.

هغه وویل:

- تاسو خورا زیات په ځان کې ډوب شوي یاستئ.

له دې خبرو سره سره. ویلارسکي تر پخوا نه له هغه سره خواخوږی او مهربانه و او هره ورځ به هغه ته ورته و، خو پېیر به چې کله ویلارسکي ته کتل او د هغه خبرې به یې اورېدې، هک پک او په حیرانۍ به یې دا فکر کاوه چې دی هم ځو موده پخوا همداسې و.

ویلارسکي ښځه لرله، ورنۍ یې لرله، د خپلې ښځې اداري او د جایدادونو چارې یې کولې. ټولې دغه چارې دده دژوند خنډ وي، هغه ته یې په سپکاوي کتل، ځکه د هغو د ټولو سرته رسولو موخه دده او د ده د کورنۍ د ګټې او ښه والي لپاره و.

پوځي، اداري، سیاسي او ماسوني خیالونو، د هغه ټول پام ځانته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور اړولی و. پییر پرته له هغه چې د هغه د خیالونو د بدلون هڅه وکړي، یا هغه برحق او ملامت وګڼي، په خپلې پرله پسې، آرامې او له ملنډو مل موسکا سره یې، ده ته، د داسې یوه آشنا اغیز ستاینه کوله.

له ویلارسکي، شهزادګۍ، ډاکټر او نورو ټولو هغو خلکو سره چې ده اوس لیدنې کتنې لرلې، ده داسې نوې بڼه پیدا کړې وه چې د ټولو مینه او خواخوږي یې ځانته را اړولې وه. او دا دده هغه اعتقاد و چې هرڅوک حق لري په خپله خوښه او ډول فکر وکړي، هغه احساس کړي، خپل ژوند ته وګوري او په دې باور چې په خبرو نه شو کولای د چا عقاید بدل کړل شي، دا د هرچا خپل حق دی. دا هغه څه و چې پخوا به یې د پییر زیات پام، آن تر قهرکېدو پورې ځانته وراړوه، خو اوس له نورو سره دده د خواخوږۍ او ملګرتیا بنسټ جوړاوه. د خلکو ترمنځ اختلاف او یا د عقایدو او یا د ژوند د ډول توپیر په ده کې خوښې رالمسوله او پر شونډو یې له ملنډو ډکه موسکا راخوروله.

په ورځنیو چارو کې، پییر ناڅاپه دا احساس کړه چې داسې څه د هغه د کړو منځ پانګه شوي دي چې پخوا نه و.

پخوا د پیسو په اړه خبرې او پوښتنې، په تیره بیا له ده نه د یوه بډای سړي په توګه د پیسو غوښتنې چې تل او پرله پسې له ده کېدې، دی لېوتوب او سرسامۍ ته وسپاره. هغه به له ځانه پوښتل:

- وریې کړي؟ او که ور یې نه کړي؟ هغه به حیران و، ویل به یې:

- زه یې لرم او هغه اړتیا ورته لري. او هغه بل بیا ترهغه نه هم زیاته اړتیا ورته لري. څوک زیات اړمن دي؟ کېدای شي دواړه دوکه ماروي؟

پخوا به یې له دغو ستونزو د خلاصون هېڅ لاره موندلای نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوه او هرچا ته يې ورکولې، تر هغه پورې يې ورکولې، چې وې. د خپلو جايدادونو په اړه يې هم کټ مټ له همدا سې پوښتنو سره مخامخېده. کله به يوه ويل: داسې وکړه او بل به وايي چې نه هسې ښه ده.

خو دی خپله دې ته حيران و چې ټولو دغو پوښتنو ده ته کومه پريشاني او خوابدی نه پيدا کوله. اوس په هغه کې داسې يو قاضي راژوندی شوی و چې د داسې قوانينو له مخې چې ده نه پېژندل، هره ستونزه آواروله او ورته ويل يې چې څه وکړي او څه ونه کړي.

هغه اوس هم د پخوا په شان ، د پيسو او مالي چارو په وړاندې بې پروا و ، خو اوس ښېشکه دی په دې پوهېده چې کوم کار بايد وکړي او کومه چاره ونه کړي. دده دغه نوی قاضي د يو فرانسوي ډګروال د هغې غوښتنې په اړه و چې پيير ته راغلی و ، هغه ته يې د خپلې اتلوالۍ او مېړانې کيسې وکړې او په پای کې يې په خورا سپين سترګۍ د څلور زرو فرانکو غوښتنه وکړه هغه دا غوښتنه ددې لپاره کړې وه چې هغه خپلې ښځې او ماشومانو ته ولېږي. پيير . له کومې سختۍ او پر ځان له زور راوستو نه پرته، هغه ته، نه، ويلي و. وروسته دی خپل ځان ته حيران و چې څنګه ده په اسانۍ هغه کار کړی دی چې پخوا به ده ته خورا ګران برېښېده، خو له دې سره همهاله ، کله چې ده فرانسوي ډګروال ته د پيسو له ورکولو ډډه کړې وه، ده تکل کړی و داريول له ښاره د خوځېدا نه دمخه ، په خورا ځيرکۍ ايټالوي ځوان دې ته وهڅوي، هغه پيسې له ده نه واخلي چې ډېره اړتيا ورته لري.

په عملي چارو کې دده د ورګډېدو بله نښه، د خپلې ښځې د پورونو د پريکړو او د مسکو د کورونو او باغونو د بيا جوړولو او نه جوړلو په اړه ، دده پريکړې وې.

هغه لا داريول په ښار کې و چې د هغه د جايدادونو د چارو چلونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده ته راغی او له پیېر سره یې په ګډه خپل حسابونه وکړل. د چارو د مشر چلوونکي د حساب له مخې د مسکو اورونو، پیېر ته دوه میلیونه روبله په شا او خوا کې تاوان رسولی و.

د هغه د جایدادونو د چارو مشر چلوونکی، د دغه تاوان له غمه د آرامۍ لپاره پیېر ته هغه حساب وړاندې کړ چې د دغه تاوان سره سره، ګټه نه یوازې لږه شوې نه ده بلکې زیاته شوې هم ده، خو په دې شرط چې دی د ګرافینې (خپلې ښځې-ایلن) نه پاتې شوي پورونه چې دی یې ورکولو ته اړ هم نه دی، پرې نه کړي. دغه راز که دی په مسکو او د مسکو په څنډو کې د خپلو کورونو او باغونو د بیا جوړونې ته چې په کال کې له کومې ګټې پرته اتیازره خرڅ لري، ډډه وکړي.

پیېر په خوښۍ سره وموسېد او وې ویل:

- هو کې، هو کې، همدا سې ده. هو کې هو کې، زه د غو شیانو ته هېڅ اړتیا نه لرم. زه د دغو کنډوالو له برکته له پخوا نه هم بډای شوی یم.

خو د جنوري په میاشت کې له مسکو نه سافیلیچ راغی. هغه د مسکو د حالاتو او د هغو حسابونو په اړه ورته وغږېد چې د مسکو او د مسکو په څندو کې د هغه د کورونو او بیا جوړولو لپاره په کار دي. د هغه له خبرو داسې بریښېده چې د دغو کارونو چارې پوره چمتو دي. له دې سره همهاله پیېر له پیترزبورګه د سردارو اسیلي او نورو آشنایانو لیکونه ترلاسه کړل. په دې لیک کې د هغې د ښځې د پورونو یادونه شوې وه.

پیېر پریکړه وکړه چې د ده د جایدادونو د مشر چلوونکي هغه تګلاره چې د ده هم خوښه شوې وه، بې نتیجې ده او دی باید پترزبورګ ته لاړ شي. له ښځې نه پاتې ستونزې آوارې کړې او بیا مسکو کې میشت شي، خو هغه خپله په دې نه پوهېده چې دا کارونه د څه لپاره دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

؟ خو په دې کې يې شک لاره چې هغه بايد ترسره شي. دده دې پريکړې د هغه ګټه څلور برابره راټيټه کړه، خو ده دا احساسوله چې دا کار بايد ونه شي.

ويلارنسکي هم مسکو ته روان و او دواړه پريکړه وکړه چې په ګډه لاړ شي.

پيير په اريول کې د خپلې تداوۍ په ټوله موده کې د خوښۍ، ازادۍ او خوندور ژوند احساس کاوه، خو کله چې يې د سفر په لاره کې ځان په ازاده فضا کې وليد، په سلګونو نوې څېرې يې ليدلې او د هغو په ليدو د هغه احساس لاپسې پياوړی شو. هغه د سفر په ټوله لاره کې د ښوونځي د هغه زده کوونکي په شان خوښي کوله چې رخصت شوی وي. د ټولو څېرې، د ګاډيوانانو، ننداره چيانو په لاره يا په کلي کې د بزګرو کليوالو، ټولو او ټولو څېرو، هغه ته نوې معنی لرله. دده ترڅنګ د ويلارسکي شتوالي او له اروپا نه د روسيې د ببرته والي او د خلکو د ناپوهې په اړه د هغه خبرو د پيير خوښي لاپسې زياتوله.

هلته چې ويلارسکي، د مرګ نښې ليدلې، پيير به هلته د ژوند غير معمولي پياوړتيا او ژورې نښې ليدلې. هغه پياوړتيا چې د غه يو ملت او خلک يې په هغو واورو کې راژوندي او يو موټي کول. هغه له ويلارسکي سره نه کولې او دا سې يې ښودله چې ګواکې د هغه خبره مني (ځکه هغه ظاهري ملګرتيا له بې پايه شخړو او نا ندريو غوره ګڼله)هغه به په خوښۍ، هغه ته موسېده او هغه ته به غوږ و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

لکه هغه شان چې ګرانه ده وويل شي، ولې مېږتانه، له خپلې خاورينې ورانې ځالې نه کوم پلو او چېرته په تلوار دي. يوه ډله څه خځلې يا هګۍ او يا دمړو مېږتانو مړي له هغه ځايه کشکاږي او بله ډله بيا بېرته ځالې ته ور روان يې، دڅه لپاره دوی سره ټکرېږي. يو له بله مخې ته کېږي، ډغرې سره وهي، همدغه شان نه شو کولای وو ايو کوم لاملونه د فرانسويانو له وتلو نه وروسته ، روسان دې ته اړ کړي وو چې دمسکو نوي ځای ته ډله ډله ورستانه شي، خو بيا هم هماغه شان چې د دانو د جالو په شا او خوا کې دتيتو پرکو مېږتنو ته ګورو ، ددغو بې شمېره مېږتنو له ټينګار ، هڅو او هانده پوهېږو چې د هغود ځالې د ورانۍ سره سره چې د هغو په کنډوالو کې يوازې د ځالې نښې پاتې وې. مسکو هم د اکتوبر په مياشت کې ، سره له هغه چې نه چارواکي په کې پاتې وو ، نه مقدسات او نه دلمانځنې د اړتيا وړ وسايل ، نه د خلکو شتمنۍ او نه کورونه، خو بيا هم مسکو هماغه ګڼه ګوڼه درلوده، هغه هماغه شان مسکو و ، د اګست دمياشتې مسکو (تر جګړې مخکې مسکو) دمرموزو ، سترو او نه راپرزيدونکو شيانو نه پرته ، هرڅه په کنډوالو بدل شوي وو.

هغه لمسون چې خلک يې دفرانسويانو تر وتلو او له دوی نه ددغه ښار د پاکېدو نه وروسته، له هرې خوانه دمسکو پلو ورتګ ته پارول، بېلابېل او ځينې ځانګړي دلايل وو چې په لومړی سر کې يې چور ځناور وزمه ښه او ځانګړتيا لرله، يوازې يو شي و چې هغوی ټول يې په ګډه دغې چارې ته لمسول او هغه، هغه ځای ته تګ و چې پخوا مسکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوميده او ددې علت هم دا و چې دوی وکولای شي هلته خپل کار ته دوام ورکړي.

يوه اونۍ وروسته په مسکو کې د ميشتو خلکو شمېر پنځلس زرو تنو او دوې اونۍ وروسته د هغو شمېر پنځه ويشت زره او همداسې ورځ په ورځ زياتېدل او زياتېدل. د دغو خلکو شمېر د ۱۸۱۳ کال په منې کې دومره زيات شو چې د هغو شمېر په ۱۸۱۲ کال کې په مسکو کې له ميشتو هغو نه واوښت.

هغه لومړني روسان چې مسکو ته ورسېدل ، هغه د فينځګراد نومي پوځ قوماندان او د مسکو د ګاونډ و کليو کليوال او مسکويان و چې له ښاره تښتېدلي او د مسکو په شا او خوا کې پټ شوي وو ، کله چې روسان کنډواله مسکو ته راستانه شول. ويې ليدل چې ښار تالان شوی دی. نو دوی هم په غلا او تالان پيل وکړ ، هغوی هم هغه څه ته چې فرانسويانو کړي وو ، دوام ورکړ. کليوال به له خپلو کراچيو سره ددی لپاره راتلل ، چې د مسکو په ورانو کنډواله کورونو او کوڅو کې ټول پاتې شيان کلي ته يوسي. قزاقانو چې څه موندل ، هغه يې خپل پوځ ته رسول، د کورونو خاوندانو هر هغه څه چې هرچېرې او په نورو کورونو کې موندل، په دې پلمه چې دا د دوی دي، خپلو کورونو ته وړل.

لومړيو تالانګرا او داړمارو پسې ، نور تالانګر او داړمار، دويمو پسې دربيمې ډلې را روانې وې او ورځ په ورځ د هغو شمېره زياتېده. د داړمارو د شمېر زياتېدو سره، غلا او تالان هم ګرانېدل او ځانګړې بڼه يې موندله.

که څه هم پر مسکو د فرانسويانو د ولکې سره، ښار له خلکو تش شوی و ، خو ديوه ژوندي ښار ټولې ځانګړتياوې او اصول لکه: سوداګري، کسب او کار، قيمتي راکړه ورکړه، دولتي ادارې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذهبي کړه وړه په خپل ځای پاتې و. که څه هم دغه ځانګړتیاوې له کاره لویدلې وې، خو تش په نوم یې دوام درلود. دوکانونه، غرفې، مغازې، ګدامونه، بازارونه او زیاتره فابریکې، کارخانې او تخنیکي دوکانونه ټول او ټول پر خپل ځای وو. ماڼۍ، پرتمین قیمتي کورونه چې له غوره او قیمتي پرتمینو کالیو او کېړو نه ډک وو. روغتونونه، زندانونه، دولتي ادارې، وړې او لویې کلیساوې، ټول پر خپل ځای وو. څومره چې په دې ښار کې د فرانسویانو میشتیا اوږدیدله، په هماغه کچه د ښاري ژوند دغه نښې له منځه تللې او آن تر دې چې په پای کې، داسې تباهي راغله چې له یو تالان شوي مرګني ډاګه پرته بل څه پاتې نه شول.

څومره چې فرانسوي تالان دوام پیدا کاوه، په هماغه کچه د مسکو بډایان او شتمن تالان کېدل، خو د تالانګرو توان هم راکمېده.

د روسانو تالان چې د روسیې د پلازمېنې د لاندې کېدو سره مل پیل شوی و، څومره چې زیاتېده او دوام یې پیدا کاوه، په هماغه کچه د تالانګرو شتمي زیاتېده او له هغه سره د مسکو شتمني او د ښاري ژوند نښې پراخېدې او زیاتېدې.

له شوکمارو او داړمارو نه پرته، د خلکو نورې بېلابېلې ډلې. د کورونو خاوندان، روحانیون، لوړپوړي او کمکي چارواکي، سوداګر، کسبه کار، کلیوال بزګر په ډول ډول خیالونو او تکلونو کې، څوک دولتي کارته د تګ په هیله، څوک هسې د لیدنې پلټنې او څوک د خپلو حسابونو لپاره هرڅوک له هره پلوه، لکه وینه د زړه مراندو ته په تکل کې وو.

یوه اونۍ وروسته هغه کلیوال بزګر چې له خپلو ګاډیو سره له ښار نه د څه وړلو په هیله راغلي وو، د چارواکو له خوا ونیول شول او دې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړ کړل شول چې په خپلو کړاچيو او ګاډيو کې له ښاره مړي دباندې وباسي. نورو کليوالو چې د خپلو انډيوالانو دغه ناکامي واوريده ، خپل غنم او وړه يې رابار او مسکو ته د خرڅلاو لپاره راوړل. هغوی په خپل منځی سيالۍ کې قيمتونه داسې راټيټ کړل چې له پخوانيو نرخونو نه هم ټيټ و. د ختيځو او ترکانو ډلې ، هره ورځ د ښې خوارۍ او غريبۍ د پيدا کولو په هيله، ښار ته راتلل او د ښار په هره سيمه کې نوې ودانۍ راپيدا او کنډوالې هغه بيا جوړيدې. سوداګر او کسبه کارو، خپل کارونه او راکړه ورکړه پيل کړه. په سويو او نيمه ورانو کورونو کې هوټلونه او سماوارونه جوړيدل. په روغو پاتې شويو کليساوو کې روحانيونو لمانځنې پيل کړې وې، ځينو د کليساوو سپېڅلي مالونه او شمايل بېرته کليسا ته راوړل. مامورينو خپل ميزونه او له پاڼو او دوسيو ډکې الماري په خپلو وړو وړو کوټو کې ځای پر ځای کول. لوړپوړو چارواکو او پوليسو له فرانسويانو نه ترتېښتې پاتې مالونه په خلکو ويشل. د هغو کورونو خاوندانو چې د نورو کورونه او کپړي د دوی په کورو کې راټول شوي وو ، دا ګېلې او مانې کولې چې ځوک حق نه لري دغه ټول د کرملين ماڼۍ ته ولېږدوی. ځينو نورو ګيلې کولې چې فرانسويانو له ځو کورونو نه غلا شوي کالي په يوه کورکې راکوټه کړې او دا به له انصافه لرې خبره وي چې ددوی په کورونو کې دغه راټول شوي کالي، ددغه کور خاوند ته پرېښودل شي، پوليسان يا ښکنځل کېدل او يا هم بډې ورکول کېدې چې د سوځېدل شويو شيانو قيمت په لسهاوو برابره زيات وليکل شي يا هغوی له دولتي خزانې نه مرستې غوښتې او ګراف رستوپچين خپلې اعلاميې خپرولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

پيېر، د جنورۍ په پای کې، مسکو ته راغی او د خپل جوړ پاتې شوی کور په يوه ګوښه کې ديره شو. هغه د راستو پچين ليدو ته ورغی او خپل څو تنه نور آشنايان يې چې مسکو ته راستانه شوي وو، وليدل. هغه د راتګ په دريمه ورځ تکل وکړ چې پترزبورګ ته لاړ شي. ټولو د بري لمانځنه کوله او. پلازمېنې په کنډوالو کې د ژوند شور او مستي په خوريدو وه. ټول د پيېر په ليدو خوشاله و، ټول د هغه د ليدو لېواله وو او ټولو هيله لرله، له هغه نه، پر هغه د تيرو شويو پېښو پوښتنې وکړي. پيېر د ټولو هغو کسانو په وړاندې چې ليدل يې د مينې او دوستۍ احساس کاوه، خو اوس يې بې ارادې له ټولو هغو خلکو سره په اړيکو کې احتياط کاوه چې نه يې شو کولای له چا سره، کومه ژبه يا وعده وکړي. ټولو هغو پوښتنو ته چې له ده نه کېدې، هغه مهمې وې او که نه وې، د ساري په توګه، چېرې به ژوند کوي؟ ايا کېدای شي چې دی خپل کورونو بيا جوړ او هلته ميشت شي؟ هغه څه وخت پترزبورګ ته ځي او ايا هغه به صندوقچه واخلي او ځای ته به يې ورسوي؟

ده به په لنډه توګه:

- هو، کېدای شي، زه فکر کوم او داسې نور ځوابونه يې ورکول.

هغه واوريدل چې د رستوفيانو کورنۍ د کسترامې به ښار کې ميشته شوې ده، خو د ناتاشې يادونه پر ده نه راخوريدل او که راخوريدل هم، هغه ډېر پخوانۍ او تت خواږه يادونه وو. هغه يوازې دا احساسوله چې ځان نه يوازې د ژوند له ستونزمنو شرايطو بلکې له هغه احساس نه چې ده ته ګواکې بربښيده چې ده پر ځان زغملي، ازاد ګاڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسکو ته د خپل راتګ په دریمه ورځ یې له دربځکو یا نه واوریدل چې ، شهزادګۍ ماریا په مسکو کې ده.

د سردار اندرې د مرګ او د هغه د ژوند د وروستیو ورځو زوریدنې چې زیاتره وخت به ، د هغه په خیالونو کې ګرځېدې راګرځېدې، اوس په نوي قوت د هغه پر خیالونو یرغل وکړ. ترغرمنۍ وروسته خبر شو چې شهزادګۍ ماریا په مسکو کې ده او د فردفیژنکي، په کوڅه کې ، په خپل کور کې چې لا جوړ شوی نه دی اوسي. پیېر په هماغه ماښام هغې ته ورغی.

پیېر، د شهزادګۍ کور ته په تولهلاره کې، له سردار سره، له هغه سره د خپلې ملګرتیا ، له هغه سره د خپلو مخالفتنو ، له هغه سره د خپلو کتنو ، په تیرې بیا د وروستې کتنې، د هغې کتنې په اړه چې په بارادینو کې شوې وه، فکر کاوه.

ایا هغه به په هماغه حالت چې زړه یې له کرکې ډک و ، مړ شوی یې ؟ ایا له مرګه دمخه به هغه ته دژوند راز راسپړل شوی نه وي ؟

هغه ته کراتایوف وریاد شو او د هغه مرګ. بې ارادې یې دغه دوه کسان یې سره پرتله کړل. دغه دوه کسان سره له هغه ټول توپیره چې لاره یې ، د هغې مینې له کبله چې ده له دغو دواړو سره لرله، ده ته دواړه سره ورته بریښېدل، دواړو ژوند کړی و او دواړه مړه وو.

پیېر په خورا ښه روحي حالت او غوره ښه، د زړې شهزادګۍ کور ته ورورسېد. کور له جګړې او اور نه روغ پاتې و ، که څه هم د ورانۍ نښې یې په کورکې لیدل کېدې، خو د هغه ښه هماغه پخوانۍ وه. هغه بوډا چوپړ چې د پیېر هرکلی ته راوتلی و ، داسې بریښېده چې ګواکې وایي چې د شهزادګۍ شته والي د بې نظمۍ نښه نه ده ، په خورا جدي ښه یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-شهزادګۍ خپلې کوټې ته تللې ده او مېلمانه یوازې دیکشنبې په ورځ مني.
پېیر وویل:
- تاسو خبر ورکړئ، کېدای شي ومې مني.
چوپړ ځواب ورکړ:
- اطاعت کوم ! تاسو مهرباني وکړئ او هغه د تصویرونو کوټې ته درځئ.
څو دقیقې وروسته چوپړ په داسې حال کې چې دوسال ورسره و، بېرته راستون شو.
دوسال ، د شهزادګۍ له نامه پېیر ته وویل چې شهزادګۍ به ډېر ددې له لیدو نه خورا خوشاله شي او که دی اجازه ورکوي، له هر ډول رسمي هرکلي نه پرته ، مهرباني وکړي په پاسنۍ پوړ کې د هغې کوټې ته ورشي.
شهزادګۍ د پاسني پوړ په یوه ټیټه کوټه کې چې یوه شمعه په کې لګېدلې وه، له یوې ښځې سره چې تورې جامې یې اغوستې وې، ناسته وه. د پېیر دا په یاد و چې له شهزادګۍ سره تل یوه مینځه ګرځي ، خو دا یې چې د غه مینځه څوک او څه ډول دی ، په یاد نه و.
پېیر په تورو جامو کې ناستې مېرمنې ته وکتل او له ځانسره یې و ویل:
- دا د شهزادګۍ کومه خورلنډه وي.
شهزادګۍ په چټکۍ پاڅېده او هغه ته یې لاس ور اوږد کړ.
وروسته له هغه پېیر ، د شهزادګۍ لاس ښکل کړ، هغې د پېیر بدله شوې بشرې ته وکتل او وې ویل:
- ګوره په څه حال کې سره ګورو !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې په تېنګار د پيېر نه سترګې خپلې خورلنډې ته ورواړولې، ديوې شېبې لپاره يې هغه حيران کړ او وې ويل:

- هغې په دې وروستيو وختونو کې تاسو ډېر يادولئ. کله مو چې ستاسو د ژغورنې واورېدل، ډېره خوشاله شوم. دا يوازينۍ ښه خبر و چې له ډېرې مودې وروسته مو اورېدلی و.

شهزادګۍ بيا، خو تر پخوا نه په لا پريشانۍ خپلې خورلنډې ته وکتل او غوښتل يې چې څه وواېي، خو پيېر يې خبره ونيوه او وې ويل :

-تاسو يې تصور کولای شي چې زه له هغه نه هېڅ خبر نه وم. ما فکر کاوه چې هغه وژل شوی دی. ما چې د هغه په اړه څه اورېدلي دي، هغه څه و چې، له نورو مې اورېدلي دي، هغه هم له دويمې او يا درېيمې خولې نه. ما يوازې دا اورېدلي و چې هغه د رستوفيانو له کورنۍ سره دی، خو دا چې څه حال لري، نه پوهېدم، دا څه برخليک دی ؟

پيېر چټک او په لېوالتيا غږېده.

هغه ناڅاپه د هغې د خورلنډې څېرې ته ځير او د هغې څارونکې، مهربانه او له خواخوږۍ نه ډک غلچک ته يې وکتل او دې ته يې پام شو چې هغه ده ته ځيره ده. لکه تل چې د خبرو اترو په وخت کې احساسېږي، خدای خبر ولې ده احساس کړه چې د غه په تورو جامو کې ښځه، مهربانه، زړه سواندې او ويارمنه ده، داسې مهربانه او ويارمنه چې نه غواړي چې له شهزادګۍ سره د ده د زړه خوالې ته هېڅ مزاحمت نه کوي.

خو کله چې د رستوف د کورنۍ په اړه خپله وروستنۍ خبره وکړه، د شهزادګۍ ماريا په تندی کې د پريشانۍ نښې لا پسې راڅرګندې شوې، هغې بيا په تلوار، له پيېر نه سترګې هغې تورجامې ښځې ته وروا ړولې او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تاسو په رښتیا هغه نه پېژنئ ؟

پيير يو ځل بيا د شهزادګۍ خورلنډې ته، د هغې رنګ الوتې ډنګر مخ ته، تورو سترګو او عجيبې خولې ته وکتل. ده ته دغه کتونکې سترګې، ډېرې خپلې خو لا پخوا هېرې شوې، داسې سترګې چې دزړه راښکونکو ستاينه ورته کمه وه، ځېرې وې.

هغه فکر وکړ:

- نه، نه دا ناشونې ده، دا جدي، ډنګره، رنګ الوتې او زړه شوې بشره ؟ نه دمنلو نه ده، دا هغه نه ده، دا به يوازې د هغه يادونه وي، خو په دې وخت کې شهزادګۍ ماريا وويل:

- ناتاشا !

او هغه خبره چې په ځيرمنو سترګو، خو په کړاو، داسې لکه زنګ وهلې دروازه چې خلاصيږي. په يوې موسکا وغوړيده او ناڅاپه له دغه پرانستل شوي وره نه، دپخوانۍ او هېرې شوې نيکمرغۍ وږم راولګيد، په تيره بيا هغه وخت ده دغه وږم را خپور شو چې نور نو ده د هغه په اړه هېڅ فکر نه کاوه. دا خور شوی وږم، راخور او له ده نه يې پوره غېږ راتاو کړه. کله چې هغه وموسبده. کله چې هغه وموسبده، نور پيير ته په دې اړه هېڅ شک پاتې نه شو. دا ناتاشا وه او هغه ده ته ګرانه وه.

په هماغه لومړې شېبه کې پيير هغې ته، شهزادګۍ ماريا ته او ترټولو نه غوره دا چې خپل زړه ته، هغه راز راوسپاره چې په خپله هم تر اوسه، دی ترې خبر نه و. هغه له خوښۍ او زورنکې ويرې نه پرته، تک سور شو. هغه غوښتل چې خپل هيجان پټ کړي. ، خو څومره چې به، هغه د هغه د پټولو لپاره هڅه کوله، هغه به لاڅرګنده او څرګنده په لاڅرګندو خبرو او تورو، هغه ځای ته هغې ته او شهزادګۍ ماريا ته،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر څه ویل چې ورته ګرانه ده.

پېیر په زړه کې وویل:

- نه، نه، دا له دې کبله چې ما یې هیله نه لرله.

خو همدا چې غوښتل یې له شهزادګۍ ماریا سره پیل شویو خبرو ته دوام ورکړي، بیا یې ناتاشې ته ورو کتل، تر پخوا نه لا زیات سوروالی یې پر بشرې راخور شو او دخوښۍ تر ټولو سترې ګبڼې او ویرې یې زړه ومروړه. له هغه نه خبرې ګډې وډې او په نیمایي کې ترې پاتې شوې.

پېیر، ناتاشې ته پام شوی نه و، نو ځکه هغه دلته د هغې دلیدو هېڅ هیله نه لرله. خو هغه، هغه ځکه ونه پېژانده چې د دوی د جلاوالي په موده کې، په هغې کې راغلي بدلونونه خورا زیات وو. هغه ډنګره شوې وه، رنګ یې تک ژیړ او ښتی و. خو دا هغه څه نه و چې هغه یې دده لپاره تر ناپېژدونکې پورې بدله کړې وه، پېیر د راننوتلو سره سمدلاسه هغه ځکه ونه پېژانده چې د هغې په څېره کې، له هغو سترګو چې تل به له خوښۍ ډکې ځلېدونکې ژوندېښونکې ځلا خوریدله، خو اوس ده د راننوتلو په لومړې شېبه کې هغې ته په کتو کتو کې یې نه هغه موسکا ولیدله، نه هغه غلچک، یوازې سترګې وې، او هغه هم ځیرکې، مهربانې او له غمه ډکه پوښتنیزې وې.

د پېیر ګبڼې، نه پر ناتاشا اغیز وکړ او نه یې نا آرامه کړ، بلکې یوازې د هغې د حیرانتیا سبب شوه، هغه حیرانتیا چې د هغه څېره یې لږ څه د پام وړ وځلوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶

شهزادګۍ ماريا وويل:
-هغه دلته زما مېلمنه ده، ګراف او ګرافينه هم په دې ورځو کې راځي. د ګرافينې حال هم خورا خرابه دی او ناتاشا هم خپله ډاکتر ته اړتيا لري ، هغه مې په زور له ځانسره راوسته.
پيېر ناتاشې ته مخ وروا ړاوه:
-ايا داسې يوه کورنۍ به وي چې يو غم ونه لري ؟
تاسو پوهېږئ، دا ټول هغه وخت پيېل شول چې موږ يې له اسارته آزاد کړو. ما هغه وليد. څه تکړه زلمی دی.
ناتاشې هغه ته وکتل او د هغه د خبرې په ځواب کې يې ، يوازې خپلې سترګې برندې او ځلولې.
پيېر وويل:
- څه کولای شو ووايو او څه مو کولای شول چې تاسې ارامه شئ ؟ هيڅ ! نه پوهېږو داسې غوره ماشوم چې د ژوند له مستۍ نه ډک دی ولې ومري ؟
شهزادګۍ ماريا وويل:
- هو ! زموږ په زمانه کې ، بې له ايمانه ژوند ګران دی.
پيېر په تلوار ورزياته کړه:
-هو کې ! هو کې ! دا رښتينی حقيقت دی !
ناتاشا په ځيرو سترګو پيېر ته وکتل او وې پوښتل:
- ولې ؟
شهزادګۍ ماريا وويل:
- څنګه ولې ؟ هغه څه په ياد لرل چې بله دنيا کې موږ ته سترګه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاره دي.
ناتاشا، پرته له هغه چې د شهزادګۍ ماریا خبره تر پایه واوري، بیا یې په پوښتنیز غلچک پییر ته وکتل.
پییر دوام ورکړ:
- له دې کبله چې یوازې هغه څوک به، د دغه راز غم او ویر چې پر مو ږ او تاسې راغلی، زغم وکړي، چې پر خدای، پر هغه خدای چې زمو ږ لارښوونه کوي، ایمان ولري.
ناتاشه په دې هیله چې څه ووایي، شونډې پرانستې، خو ناڅاپه خاموشه شوه. پییر په تلوار له هغې نه مخ واړاوه او له شهزادګۍ ماریا نه یې د خپل ملګري، د ژوند د وروستیو ورځو په اړه پوښتنه وکړه.
د پییر پریشاني اوس پای ته رسېدلې وه، خو داسې یې انګېرله چې د هغه پخوانۍ ازادۍ هم نېږدې ټولې له منځه تللې دي.
هغه داسې انګېرله چې اوس د هغه پر هرې خبرې او هرو کړو کوم قاضي ولاړ دی، هغه قاضي چې قضاوت یې د دنیا ترټولو خلکو غوره دی. هغه غږېده او له غږېدا سره هممهاله یې په دې فکر کاوه چې پر ناتاشې څه اغیز کوي. هغه په ځانګړې توګه داسې څه نه ویل چې د هغې خوښ شي، خو هر هغه څه چې ده ویل د هغې له نظره یې خپله د هغه په اړه قضاوت کاوه.
شهزادګۍ ماریا، د تل په شان په خورا تلوسې د هغه حالت په اړه کیسه پیل کړه چې څنګه له سردار اندرې سره د دې دیدن وشو، خو د پییر پوښتنو، د هغه برید او نا آرامه کتو او د هغه له ګېنګې رېږدېدونکې څېرې، هغه کرار کرار دې ته وهڅوله، د هغه، هغه حالت چې دا خپله آن په خیال کې د هغه له یادېدو نه ډارېده.
پییر، په بشپړه توګه د شهزادګۍ ماریا خوا ته ورخم شوی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورا تلوسې یې هغې ته غوږ نیولی و او ویل یې:
-ښه، ښه، داسې، هو ! هغه آرام شو ؟ هغه نرم شو ؟ او په دې توګه هغه په خپل ټول قوت سره دزړه له تله ددې په لټه و چې ښه سړی واوسي، نو ځکه هغه ویریده... هغه نه شو کولای له مرګه وډار شي.
که هغه کومه نیمګړتیا لرله ، که لرله یې د هغه ، د هغه سرچینه په ده کې نه وه، هغه له بلې خوا نه وې.
پېیر وویل:
-ښه، هغه داسې نرم او ارام شوی و ؟
هغه ناڅاپه ناتاشې ته مخ وروا ړاوه، په داسې حال کې چې د هغې له اوښکو ډکو سترګو ته یې کتل، هغې ته یې وویل:
- دا څومره لویه نیکمرغي ده چې له تاسو سره د هغه دیدن وشو..
دناتاشې بشره وربړیده، یوه شېبه یې تندی تریو شو او سترګې یې ښکته واچولې. یوه دقیقه په شک کې وه چې څه ووایي او که ونه وایي، خو بیا یې له ګوګل نه په راپاڅېدونکي آرام غږ وویل:
- هوکې ! دا لویه نیکمرغي وه، په رښتیا ماته نیکمرغي وه. هغه یوه شېبه چپه شوه او بیا یې وویل:
-هغه... هغه... په هغه شېبه کې چې زه هغه ته ورغلم، هغه هم همدا هیله لرله.
دناتاشې غږ وربړید او مات شو، هغه تکه سره واوښته ، سریې راپورته کړ او ژر ژر یې خبرې پیل کړې:
-کله چې موږ له مسکوه وخوځېدو ، په هېڅ هم خبر نه وو. ما دا زړه نه شو کولای چې له چانه د هغه پوښتنه وکړم، خو ناڅاپه سونیا ماته وویل چې هغه زموږ له کاروانه سره دی. ما هېڅ تصور هم نه شو کولای. دا فکر مې نه شو کولای چې هغه به څه حال لري، زما یوازینۍ هیله دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه چې هغه ووینم او تر څنګه یې و اوسم. ناتاشا په غږېدا غږېدا کې ریږدیده او ستمېده. پرته له هغه چې چا ته په خپلو خبرو کې د ننوتو اجازه ورکړي ، ټول هغه څه یې چې هېڅکله دې چا ته نه ویل، ټول هغه څه چې د دوی درې او نیزه سفر په اوږدو او د یارسلاو په ښارکې د اوسېدو په موده کې پرې تیر شوي وو ، هغوی ته وویل.

پېیر له حیرته په وازه خولې هغې ته غوږ و او له اوښکو په ډکو سترګو یې هغې ته کتل. هغه په داسې حال کې چې هغې ته غوږ و ، هغه، نه د سردار اندرې او نه د هغه څه په اړه چې ده ته ویل کېده، دیوه په اړه هم فکر نه کاوه. هغې یوازې هغې ته یې غوږ نیولی و او د هغه رنځ له امله یې پر هغې زړه خوږېده چې د دغې کیسې د ویلو په وخت کې ناتاشې اوس زغمه. شهزادګۍ ماریا چې د ناتاشې ترڅنګه ناسته وه او د هغه زور له امله چې د خپلو اوښکو د تمېدو لپاره یې پر ځان راوړ، تندی یې ګونځې بربښېده او د لومړي ځل لپاره یې له ناتاشې سره د خپل ورور د ژوند د وروستیو ورځو د مینې داستان اورېده.

هغې دغه زورونکي، خو له خوښۍ نه ډک داستان ته ډېره اړتیا لرله.

هغه غږېده، خورا وړې خبرې یې په ډېرې اوږدې بڼې د خپل زړه د پټ راز په توګه ویلې او داسې بربښېده چې هغه به، دغه کیسه هېڅکله پای ته ونه رسوي. هغې به یوه خبره بیا بیا تکراروله.

د دروازې له شا د دوسال غږ واورېدل شو ، هغه پوښتل چې ایا نیکولای جان کولای شي، دمخه ښې لپاره راننوزي ؟

ناتاشا وویل:

- هو کې ! خلاصې شوې ،. داده خبرې خلاصې شوې.

د نیکولای له راننوتلو سره هممهاله، هغه په چټکۍ پاڅېده، داسې چې تا به ویل منډې وهي، د دروازې خواته لاړه... سر یې د پردې شاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دړې ولګید او په زګیر وي، زګیروي چې معلومه نه وه، له غمه او که په دروازې د سر دلګیدو له امله و، له کوټې نه ووته.

پیر هغې دروازې ته چې ناتاشا ترې وتلې وه، کتل او په دې نه پوهېده چې هغه په ټوله نړۍ کې ولې یوازې پاتې شوې ده.

شهزادګۍ ماریا ددې کوټې ته د خپل واروه راننوتلو ته پا وراړولی و او وراره ته پام هغه دغم له څپو راوویسته.

د نیکولای بشره چې سخته د خپل پلار هغې ته ورته وه، د پیر پر زړه چې په دې وخت کې سخت نرم شوی و، داسې اغیز وکړ چې هغه سمدلاسه نیکولای جان ښکل کړ، په چټکۍ پاڅېد، خپل دستمال یې راوویست او د کوټې خواته لاړ، هغه غوښتل له شهزادګۍ ماریا سره مخه ښه وکړي، خو هغې، هغه تګ ته پرنښود او وې ویل:

-نه، زه او ناتاشه تر درې بجو پورې هم نه ویدې کېږو، مهرباني وکړئ او کینئ. زه سپارښتنه کوم چې ماښامنۍ جوړه کړي. تاسو ښکته لاړ شئ، موږ هم سمدلاسه درځو.

مخکې له هغه چې پیر ووزي، شهزادګۍ هغه ته وویل:

- دا لومړي ځل و چې ناتاشې د هغه په اړه داسې غږېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷

پېير يې يو لوی او روښانه خوړنتون ته بدرګه کړ. څو دقيقې وروسته د ګامونو غږ واورېدل شو، شهزادګۍ او ناتاشا کوټې ته راننوتې. ناتاشا ارامه وه، خو بيا هم د هغې جدي او بې موسکا حالت، د هغې بشرې ته راګرځېدلی و. شهزادګۍ ماريا، ناتاشا او پېير درې واړو، په يوه اندازه هغه نا آرامه حالت احساسوه چې معمولا تر سپينو او د زړه له کومې نه د ويل شويو خبرو نه وروسته چاته پيدا کېږي. د مخکنيو خبرو دوام ناشونی و. د اپلتو ويل او د وجدان نا ارامي وه. سکوت کول هم ځکه بد و چې، زړه خبرې غوښتې او چوپتيا يو ډول ښه خبره نه وه. هغوی په پټه خوله ميز ته ورغلل. چوپړانو له ميز نه څوکۍ را لرې کړې او د هغو تر ناستې وروسته يې ببرته وروړاندې کړې. پېير د سړو خوړو، دستمال وغوړاوه او په دې هيله چې چوپتيا ماته کړي، ناتاشا او شهزادګۍ ماريا ته يې وروکتل. هغوی دواړو هم هممهاله هغه ته وروکتل او د دواړو په سترګو کې د ژوند د خوند برېښنا او هغه اقرار ځلېده چې له غم او وير نه پرته په ژوند کې خوښي هم شته.

شهزادګۍ ماريا وپوښتل:

-تاسو خو ودکا څکئ؟

او په دې خبرې سره يې، د دوی تر منځ لوېدلې پرته پرده لرې کړه.

شهزادګۍ ماريا وويل:

-دځان په اړه يو څه ووايه. ستاسو په اړه خورا عجيبې او غريبې کيسې کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيير له ملنډو په ډکه موسکا چې نور نو ددې لپاره عادي خبره و ، وويل:

- هو کې، ماته هم زما پرعجبو الي خلک هرڅه او داسې خبرې وايي، څه چې ما آن په خوب کې هم نه دي ليدلي. ابراموا ، مېلمه کړم او ماته يې هغه کيسې کولې چې پرما شوي دي يا بايد شوې واى. ستيپان ستيپانيج هم ماته را زده کول چې څنګه بايد خپلې کيسې وکړم. زما دې خبرې ته پام شوى چې څومره سړى په زړه پورې وي(زه اوس په زړه پورې سړى يم)هغو سره هغه آرامه وى). هرڅوک يې مېلمه کول او خپلې کيسې ورته کوي.

ناتاشا وموسېده او غوښتل يې چې کوم څه ووايي:

شهزاده ماريا زياته کړه:

-مور ته يې سره وويل چې تاسو په مسکو کې دوه ميليونه تاوان کړى دي، دا رښتيا دي ؟

پيير وويل:

- خو زه درې برابره بډاى شوم.

که څه هم د پيير چارې د هغې د ښځې پورونو او دکورونو دبيا جوړلو اړتياوو ، ورژوبلې کړې وې، خوبيا يې هم ويل چې ګټه يې درې برابره شوې ده.

هغه په زغرده وويل:

-هغه څه چې ما بېشکه ګټلي، هغه خپلواکې ده چې. . .

خو دې ته يې پام شو ، چې ددې خبرې دوام به ډېره ځانستاينه شي. ، له خبرو يې ډډه وکړه. . .

-کور موجوړوئ ؟

-هو ! سافيلچ همداسې پريکړه کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شهزادګۍ ماريا وپوښتل:

- دا راته ووايا ست چې تاسو لا په مسکو کې وئ چې د ګرافينې(د هغه ښځه ايلن)له مرګه خبر وئ ؟

شهزادګۍ د دې پوښتنې سره جوخت، ځکه تکه سره شوه چې دې دا پوښتنه سمدلاسه د پيير له هغې خبرې نه وروسته وکړه چې وې ويل:

- له هرڅه نه خپلواک شوی دی.

نو دې دا تصور وکړ چې د دې له دغې پوښتنې به هغه بل تصور تر لاسه کړي.

پيير داسې څرګنده کړه چې ګواکې د ده آزادۍ ته د شهزادګۍ له اشارې نه، خپه شوی نه دی، هغه وويل:

- زه له د هغې له مرګه په اريول کې خبر شوم، تاسو يې تصور نه شي کولای چې دې خبر زه څنګه حيران کړم.

ژر يې ناتاشې ته سترګې ورواړولې. د هغې په بشرې کې يې د پوهېدو د تلوسې نښې وليدې، هغه تلوسه چې غوښتل پوه شي، پيير د خپلې ښځې نوم څنګه يادوي.

بيا يې ژر وويل:

- که څه هم موږ خورا ښه ښځه او مېړه نه وو، خو د هغې مرګ سخت ويرمن کړم. کله چې دوه تنه خوابدي کېږي، تل دواړه ملامته وي، خو د ګناه پېټی د هغه لاپسې زياتېږي چې له دغو دووتنو نه يوتن مړ شي. او بيا دغه شان مرګ... نه ملګريلري ، نه خواخوږي. زما پر هغې ډېر ډېر زړه خوږېږي.

کله چې يې خپلې خبرې پای ته ورسولې، په خورا خوند يې د ناتاشې په بشره کې يې د خپلو خبرو د تاييد نښې وليدې.

شهزادګۍ وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-هو کې !او بیا تاسو یوازې او ښه زوم یاستئ.
پیېر ناڅاپه له حیا نه تک سور واوښت او تر ډېرې پورې یې هڅه کوله، ناتاشې ته ونه ګوري، خو کله چې هغه، هغې ته د کتلو تکل وکړ، د هغې خیره سره، برنده او هغه شان چې ده ته بریښیده دیو ډول سپکاوي څرګندونه یې کوله.
شهزادګۍ ماریا وویل:
-موږ اوریدلي، ایا تاسو په رښتیا په خپله ناپلیون لیدلی او خبرې مو ورسره کړې دي ؟
-هېڅکله، یو وار مې هم ناپلیون نه دی لیدلی، ټولو ته داسې بریښي چې کله اسیر شي، ګواکې د ناپلیون مېلمه یې. ما نه یوازې هغه لیدلی نه دی بلکې د هغه په اړه مې هېڅ څه اوریدلي هم نه دي. زه له خورا خوارو خلکو سره یو ځای وم.
ماښامنۍ پای ته ورسېدله. پیېر چې په لومړي سر کې د خپل اسیرتوب په اړه کیسو نه ډډه کوله ، کرار کرار په خبرو راغی او د اسیرتوب یادونه یې رایاد کړل. ناتاشا چې نرۍ موسکا یې پر شونډو راخوره شوه، له هغه نه وپوښتل:
- خو دا خو رښتیا دي چې تاسو ، ځکه په مسکو کې پاتې شوئ چې د ناپلیون د وژلو تکل مو کړی و ؟ ستاسو یاد بېږي ، هغه ورځ مو چې د سوخاروف د برج تر څنګه ولیدل، زه په هماغه ورځ پوه شوم چې تاسو دا تکل لرئ.
پیېر دا ومنله چې دا خبره رښتیا ده. لـه همدې اعترافـه او د شهزادګۍ ماریا ، په تیره بیا د ناتاشې پوښتنو نه دې ته اړ شو چې کرار کرار د هغو ټولو پېښو حال بیان کړي چې پر ده تېرې شوې وې.
شهزادګۍ ماریا چې نرۍ موسکا یې پر شونډو خوره وه، کله پیېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

او کله هم ناتاشې ته کتل، هغې د پېير په دې ټولو کيسو کې د صداقت او مهربانۍ نه پرته بل څه نه ليدل. ناتاشې چې څنګل لګولې وه. پرته له هغه چې له پېيره سترګې بلې خواته واړوي ، له هغه څه نه چې له هغه نه يې اوريدل ، د هغې بشري حالت هم بدليده رابدليده. داسې بريښېده چې په دې ټولو پېښو کې له پېيره سره مل او هغه څه احساسوي چې پر هغه تير شوي دي. پېير نه يوازې د هغې غلچکوبلکې د هغې له اوازه او هغو لنډو پوښتنو نه په دې پوهېده چې ناتاشه نه يوازې پر هغه څه چې پېير يې وايي بلکې پر هغه څه چې هغـه غوښتل وو ايـي او د ويلو تـوان يې نه لري، هم پوهېږي. د ماشوم او د هغې ښځې په اړه چې له هغـو سره د مرستې له امله دی نيول شوی و ، خپله کيسه پېير داسې پيل کړه:

-يوه غمرلې پېښه وه. ماشومان يې پرېښودل، يو نيم خو په لمبو کې پاتې کېدل، زما تر مخې يې ماشوم د لمبو له منځه راوويست. لـه ښځو يې هرشي اخېستل ، آن غوږي يې له غوږو ترې شکولې. . .

پېير سور واوښت او ګېنۍ واخېست او زياته يې کړه:

-او هماغه و چې يوه ډله ځارونکي راورسېدل او ټول نارينه يې او په هغه ډله کې زه هم ، په دې نامه چې ګواکې په تـالان کې او الـه ګولـه کې ګډون لري ونيول.

ناتاشې وويل:

-داسې ښکاري چې تاسو ټولې خبرې نه کوئ، داسې بريښې چې څه به مو کړي و.

هغه چپه شوه او بيا يې وويل:

- کوم ښه کار.

پېير خپلو کيسو ته دوام ورکړ ، خو کله چې هغه د اعدام کيسې تـه ورسېد ، غوښتل يې چې له دغو وحشتناکو کيسو نه سترګې پټې کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

، خو ناتاشې له هغه نه هیله وکړه چې هېڅ شي له دوی نه پټ نـه کړي او هر څه ورته په ډاګه کړي.

پېیر د کراتـایوف کیسـه پیل کـړه(هغـه د میـز لـه څنګـه پاڅېـد ، پـه کوټه کې ګرځېده راګرځېده او ناتاشې لـه هغـه سـترګې نـه اړولـې، بیـا ودرید او وې ویل:

- ښه ! تاسو په دې پوهېدای نه شئ چې ما له دغه ساده او نالوسـتي سړي نه څه زده کړل.

ناتاشې وویل:

- نه، نه، راته ووایه، هغه چېرې دی ؟

-هغه یې زما تر مخې وواژه.

او پېیـر لـه فرانسـوي پـوځ سـره د خپلـو تلـو او شـا تـه تـګ او د کراتـایوف د نـاروغۍ (د هغـه غـبرګـ پـر لـه پسـې رېږدیـده) او مـرګ کیسـه کوله.

پېیر خپلې کیسې داسې کولې چې تا بـه ویـل، هغـه هـېڅ کلـه چاتـه، هغه ویلي نه دي او آن له ځان سره یې هم رایادې کړي نـه دي. هغـه لیـدل چې په دغه ټولې تیرې شوې پېښـې نـوې بڼـه پیـدا کـوي. اوس ټولـو هغـو خبرو او څه چې دې ناتاشې ته ویل، هغه بې ساری خوند پیدا کـاوه چـې ښځې یې نارینه ته د غوږ نیولو نـه وربښـي. خـو نـه ځیرکـو او هوښـیارو ښځو ته چې غوږ نیسي او هڅه کوي هغو ته ویل شوې کېسې، هغـوی د خپلې پوهې د زیاتوالي لپاره ذهن تـه وسـپاري او د اړتیـا پـه وخـت کـې یې بېرته نـورو تـه ووایـي او یـا اوریـدل شـوي څـه ، پـه خپلـه خوښـه بـدل کړي او ژر تر ژره نه یوازې د خپل ذهن وړه دنیاګۍ پرې رنګینه او خـوږه کړي بلکې هغـه هوښـیارې او رښـتینې ښـځې د نـارینو پـه خبرو کـې بـې ساري ښې خبرې پیدا او هغه خپلې کړي. ناتاشا خپلـه پرتـه لـه هغـه چـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې پوه شي، ټوله پام پام وه، هغې نه هېڅ شي بې پاملرنې نه پاتې کېدل، نه کومه خبره، نه کوم غلچک، نه دآواز ټيټېدل او لوړېدل، نه د هغه دبشري ګونځې کېدل او يا د پيير کوم بل خوځون. هغې لا دنا ويل شويو خبرو، توري رانيول او مخامخ يې خپل راسپړل شوي ګوګل ته وړل او د پيير دنا سپړل شويو ارمانونو او دروحي حالت اټکل يې کولی شو.

شهزادګۍ ماريا د هغه په کيسو پوهېده، هغه يې احساسولې، خو هغې اوس بل څه ليدل او دې ټول پام ځانته وراړولی و. هغې د ناتاشا او پيير ترمنځ يوه رالمسېدونکې مينه او نيکمرغي ليدله او دلومړي ځل لپاره، ددې ذهن ته دښکلي خيال ورتګ د هغې ګوګل له خوښيو ډک کړی و.

د شپې درې بجې وې، چوپړان په خواشينې بڼه او تريو تندي رانتوتل، شمعې يې بدلې کړې، خو هېڅ چا هغو ته پام نه کاوه.

پيير خپلې کيسې پای ته رسولې وې، ناتاشې په ځلېدونکو برندو سترګو پرله پسې، په ځير او پوره پام هغه ته کتل، داسې چې ګواکې هيله لري، غواړي په هغه څه پوه شي چې لا تراوسه پيير هغه نه دي ويلي.

پيير په حيا او نيکمرغۍ کې ډوب، حيران حيران، خو کله ناکله ناتاشې ته ورکتل او په دې فکر کې و، چې اوس څه ووايي او خبره بدله کړي. شهزادګۍ ماريا خاموشه شوه، خو د هېڅ چا دې ته پام نه و چې د شپې درې بجې دي او نور بايد چې ويده شي.

پيير وويل:

- بدمرغي او زوريدل هو، که څوک غواړي، همدا اوس به پر ما هغه څه راشي چې تر جګړې مخکې پر ما راغلې وو او يا غواړي بيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه پر ما راشي چې په اسارت کې پر ما راغلي وو ؟ زه به ووایم ، دخدای لپاره ! بیا اسارت او دآس غوښه. موږ داسې فکر کوو ، که له هغه ژونده چې موږ ورسره روږدي شوي یو ، لرې شو ، هر څه تباه کېږي، حال دا چې داسې نه ده او هلته ، نوې ښې لارې پیل دي. تر هغه پورې چې ژوند شته، نیکمرغي هم شته. ډېر څه لا تر مخې دي. هغه ناتاشې ته مخ وروا ړاوه او وې ویل:

- دا تاسو ته وایم.

ناتاشا چې چور دبلې پوښتنې ځواب وایه، وویل:

- هو ، هو ، زه هم له دې نه پرته چې هرڅه بیا وازمایم، بله هیله نه لرم.

پېیر په ځیر ځیر هغې ته وکتل.

ناتاشا په ټینګار وویل:

- بل هېڅ شي.

پېیر چغه کړل:

- دا رښتیا نه ده. دا زما ګناه نه ده چې زه ژوندی یم او غواړم ژوند وکړم او تاسو هم همداسې !

ناتاشې ناڅاپه سر په لاسونو کې کلک کړ او په ژړا شوه.

شهزادګۍ ماریا وویل:

- ناتاشا دا څه درو شول ؟

هېڅ. هېڅ، هغه په ژړا ژړا کې پېیر ته وموسېده او وې ویل.

- دخدای په امان، نور نو باید ویده شوو.

پېیر پاڅېد او مخه ښه یې وکړه.

***

شهزادګۍ ماریا او ناتاشا دتل په شان دخوب کوټې ته لاړې. هغوی د هغه څه په اړه چې پېیر ویلي و ، وغږېدې. شهزادګۍ ماریا د پېیر په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه خپل نظر څرګند نه کړ او ناتاشا هم د هغه په هکله څه و نه ویل.
ناتاشا وویل:
- ماریا دخدای په امان ! خو ګوره زه زیاتره وخت لـه دې ډاریـږم چې د هغه په اړه(سردار اندرې) وغږیږو. ګواکې له دې ډاریږو چې د هغه پـه وړاندې خپل احساس کم نه کړو.
شهزادګۍ ماریا ژوره سا وویستله او په یوې سا یې د ناتاشې خبره تایید کړه، خو په خوله یې هېڅ ونه ویل. هغې وپوښتل:
-ایا کېدای شي هغه هېر کړل شي ؟
ناتاشې وویل:
-زه دومره خوشاله وم چې نن مې هرڅه وویل. ګرانه وه، زورنکې وه، خو ډېر ښه وشول چې هرڅه مووویـل. زه پـه دې ډاډه یم چې هغـه تـه هم هغه ګران و ، ما له همدې کبله هغـه ټولـه کیسـه وکـړه . ناڅاپـه تکـه سـره شوه او وې ویل:
څه پروا خو نه لري چې ما هغه ته ټول وویل ؟
شهزادګۍ ماریا وویل:
- پېبیر ته ؟ نه، نه، ښه دې وکړل ؟ څومره ښه سړی دی.
خوناتاشه، ناڅاپه، په داسې حال چې له شیطانۍ نه ډکه موسکا یې پـر شـونډو خـوره وه، هغـه موسـکا چـې لـه مـودې مـودې راهیسـې شهزادګۍ ماریا هغه نه و لیدلې، وویل:
- ماریـا پـوهېږئ ! هغـه څـومره صـادق او ربښـتینی دی، پـاک زړی، تاند ، چور ساده او شډل. تـه پـوهېږئ ، تـه پـوهېږئ، تـه بـه وایـې همـدا اوس له کلي راغلی وی، پوهېږئ ؟ همداسې نه ده ؟
شهزاده ماریا وویل:
- هو ! هغه له ژونده ډېر څه تر لاسه کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- کوټ ډوله یې کرتۍ یې لنډه شوه، ځنې یې جوړې کړې، په رښتیا، په رښتیا چې...

شهزادګۍ ماریا وویل:

-زه پوهېږم چې هغه ته(سردار اندرې) هېڅ څوک داسې ګران نه و، لکه هغه.

-هو، هغه له هغه نه ډېر توپیر لري، ویل کېږي چې نارینه هغه وخت ښه ملګرتوب کوي چې هېڅ څه یې سره ورته نه وي. دا رښتیا باید همداسې وي، رښتیا ده چې د هغوی هېڅ سره ورته نه دی.

- هوکې !بې ساری دی.

ناتاشې ځواب ورکړ:

-نو ښه ده، دخدای په امان.

او هماغه له شیطانۍ نه ډکه موسکایې، ګواکې لکه هېره شوې یې چې وي، تر ډېرې مودې پورې پر شونډو پاتې شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸

پيير ته په هغه شپه تر ډېره خوب نه ورته، هغه په کوټه کې وړاندې وروسته ګرځېده راګرځېده ، کله به يې د کوم ګران او پېچلي څه په اړه فکر کاوه او کله به يې ټکان وخوړ، اوږې به يې پورته اچولې او کله به يې د نيکمرغۍ موسکا پر شونډو خوره وه.

هغه ته سردار اندرې ورياد شو، هغه د ناتاشې په اړه فکر کاوه ، د هغې د مينې په اړه، کله به يې د هغوی پر پخوانۍ مينه رخه کوله، بيا به يې ځان له دې امله ملامتوه. بيا به يې ځان له دې امله وبانښه د سهار شپږبجې وې او هغه لا همداسې په کوټه کې ګرځېده.

هغه له ځانسره وويل:

- ښه ! چې بې له دې نه کېږي، نو څه وکړم ؟

هر څه چې دی، بايد هغه وزغمو.

په تلوار يې خپل کالي وواېستل او په کټ کې پريوت. نيکمرغه، خو نا ارامه زړه يې ټينګ او شک ته يې لاره نه پرېښوده.

هغه له ځانسره وويل:

- که هر څومره عجيب وي ، که هرڅومره دا نيکمرغي ناشونې وي، بايد له ټولو امکانات کار واخېستل شي چې هغه زما ښځه شي.

پيير لا څو ورځې مخکې ، د جمعې ورځ پترزبورګ ته د خوځېدا لپاره ټاکلې ده. کله چې هغه د پنجشنبې په سهار راويښ شو ، سافيليچ د کاليو دبارونو د تړلو د سپارښتنې اخېستو لپاره هغه نه راغي.

پيير بې ارادې له ځانه وپوښتل:

- پترزبورګ ته ؟ پترزبورګ نو څه ؟ په پترزبورګ کې څوک لرم ؟ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پترزبورګ کې څه خبره ده ؟

- هو ، دا سې بر يښي چې لا ډېر پخوا مخکې له هغه چې د غه پېښه شوې وې، ما له ځانه وپوښتل او نه پوهېدم چې د څه لپاره پترزبورګ ته ځم ؟ هلته څه لرم ؟ يا هم کېدای شي لاړشم.

د سافيلچ عمر خوړلې څېرې ته يې په کتو کتو کې ، په زړه کې تېره شوه:

-هغه ځومره ښه او ځيرک دی. هر څه يې په ياد دي او څه خوږه موسکا يې پر شونډو خوره ده.

پيير وپوښتل:

-ګوره سافيلچه، ته غواړې آزاد شي ؟

-عاليجنابه زه به آزادي څه کړم ؟

د مشر ګراف تر سيوري لاندې (لږ آرامه شو) خدای دې جنتونه ځای کړي، د هغوی ډوډۍ مې خوړلې ، ستاسې نه مې هم څه بد نه دي ليدلي.

- ښه نو ماشومان څنګه کېږي ؟

- ماشومان به لوی شي عاليجنابه ! خو ستاسې غوندې بادارانو چوپړ لوی نعمت دی.

پيير وويل:

-خو زما وارثان ؟ که ناڅاپه زه واده وکړم ؟

په يوې بې ارادې موسکا يې زياته کړه:

- دا خو دې زړه ته لوېږي چې دا کار کېدای شي ؟

- که سپين سترګی مې نه ګڼې، خورا ښه کار دی جلالتمابه !

پيير په زړه کې وويل:

- د هغه لپاره ځومره آسانه بريښي !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په دې نه پوهېږي چې څومره وحشتناکه ده، څومره له ګوابښه ډکه ده، یا ډېره وحشتناکه وي، وحشتناکه ده، وحشتناکه !

ساوفلیچ وپوښتل:

- څه مهرباني کوئ، تاسو سباته تلونکي یاست ؟

پېیر وویل:

-نه، سفر یو څه ځنډوم، بیا به درته ووایم چې څه وخت ، ته به ما وبښې چې نا آرامه وم دې.

خو د ساوفلیچ د موسکا په لیدو یې له ځانسره وویل:

-څه عجیبه ده چې هغه لا نه پوهېږي چې اوس نو کوم پترزبورګ ؟ او تر هرڅه دمخه باید دغه خبره جوړه کړو ، که څه هم هرو مرو به پوهېږي، مګر ځان بې خبره نیسي. که له هغه سره وغږېږم ؟ وګورم هغه په دې اړه څه فکر کوي ؟ یا څنګه ، نه ، نه ، پرېږده، بیا وروسته.

د سهارنۍ پر وخت یې شهزادګۍ ته وویل چې پرون مابښام د شهزادګۍ ماریا دیدن ورغلی و او پوهېږي چې تصور یې هم نه شي کولای چې هلته یې څوک ولیدل ؟ نتالیا رستوا !

شهزادګۍ داسې وښودله چې په دې خبره کې هېڅ د پام وړ څه نه ویني. دا هماغه شان دی لکه ده که انا سیمونونا لیدلې وای.

پېیر وپوښتل:

-تاسو هغه پېژنئ ؟

هغې ځواب ورکړ:

- ما شهزادګۍ لیدلې ده او اوریدلي مې دي چې غوښتل یې، هغه د رستوف زوی ته ورکړي. دغه واده به د رستوف د کورنۍ په خیر وي، ویل کېږي چې هغوی سخت خوار شوي دي.

-نه ، د هغوی لور ناتاشا پېژنئ ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ما هغه وخت يوازې د هغه د ژوند کيسه واوريده ، ډېر زړه مې پرې خوږ شو.

پيير له ځانسره وويل:

- نه پوهېږم، هغه نه پوهېږي، يا به داسې ښودنه کوي چې نه پوهېږي، ښه به داوي چې دې ته هم څه ونه وايم.

شهزادګۍ هم د پيير د سفر لپاره خواږه برابر کړي وو.

پيير له ځانسره فکر کاوه:

-څنګه هغوی ټول مهربانه دي، اوس به د هغوی ټولو لپاره ګرانه وي ، هغه چارې ترسره کړي چې د دوی نه خوښېږي. هغه هم زما لپاره. دا ډېره د حيرانتيا وړ ده. په همدې ورځ د پوليسو مشر، پيير ته له دې وړانديز سره راغي چې حقوقي وکيل ولېږي. وکيل د دې لپاره ولېږي چې څو ټول شيان خپلو خاوندانو ته تسليم کړي (دا هغه شيان وو چې فرانسويانو له کورونو نه راوړي وو).

پيير د سيمې د پوليسو مشر ته په کتو کتو کې، له ځانسره وويل:

- هو کې ! دا هماغه ځوک دی. دا څه ويارمن، ښکلی او مهربانه افسر دی. اوس په څه کمکيو او وړو شيانو اخته دی. سره له هغه هم بيا هغه پورې سره وايي چې هغه غلط سړی او له هرڅه نه ناوړه ګټه اخلي. څه اپلتې ؟ او بيا ولې ګټه وانخلي ؟ هغه همداسې روزل شوی دی، ټول دا کار کوي. څومره خوا خوږی برېښي، مهربانه او بارحمه بشره، ماته چې ګوري، موسېږي.

پيير د ماښامنۍ لپاره د شهزادګۍ ماريا کور ته لاړ.

هغه په واټونو کې د سوځېدلو کورونو او ودانيو ترمنځ، ښکلاوو حيران کړی و. د کورونو دبخاريو، موريو (دودرو) او رارنګ شويو ديوالونو د راين او لوليز شاعرانه مناظرو هغه راپارولی او تخنولی و..

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهزادګۍ ماریا کورته رسېدو سره سم، پېیر ته شک پیدا شو چې، ګواکې په رښتیا پرون شپه دی دلته و او له ناتاشې سره یې لیدلي او غږېدلی دی.

هغه له ځانسره وویل:

-کېدای شي دا هسې تش خیالونه وي، دا تصور وي، کېدای شي زه کورته ورننوزم او هغه څوک ونه وینم، خو لا پوره کوټې ته ورننوتلی نه و چې هلته یې ناڅاپه دناتاشا شتوالي ځکه احساس کړ چې ده خپله ازادی له لاسه ورکړه. هغه په هماغه پرونی تور چپن ډوله کمیس کې وه. اوربل یې هماغه شان جوړ کړی و، لکه پرون مابښام، خو هغه نن چوربل ډول ښکاریده. که هغه پرون مابښام، هغه وخت چې دی کوټې ته ورننوت دغه شان وای لکه اوس چې ده، دا به ناشونې وای چې په لومړي غلچک یې هغه پېژندلې نه وای.

هغه هماغه شان وه، لکه هغه شان چې ده له ماشتوبه پېژانده او له هغه وخته چې د سرداراندرې کوژدنۍ شوې وه، په سترګو کې یې د خوښۍ ځلېدونکې رڼا او پوښتنیزه ادا ځلېدله. څېره یې مهربانه، خو له شیطاني اداوو نه ډکه وه.

پېیر مابښامنۍ وخوړه او غوښتل یې تر ناوخته کېني، خو دا چې شهزادګۍ د مابښامنۍ لمانځنې لپاره کلیسا ته تلونکې وه، دی هم ورسره لاړ، خو تر هغه وروسته ګډ کورته راستانه شول.

سره له هغه چې شهزادګۍ ماریا او ناتاشا له ورایه د مېلمه په راتګ خوشاله وې، سره له هغه چې د پېیر د ژوند ټوله لېوالتیا اوس له دغه کور سره وه... خو بیا هم...

دوی په دې مابښام د هر څه او هر څه په اړه وغږېدل، له یوې ناڅیزې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې نه ، پرله پسې خبره بلې هغې ته ور اوښته او کله ناکله به چو پټیا خوره شوه.

پيير په دې شپه ، تر دومره ناوخته پورې کېناست چې شهزادګۍ ماريا او ناتاشې په دې هيله يو بل ته سره کتل چې ځنګه او څه وخت به هغه لاړ شي، پيير که څه هم دغه حالت ته پام و او هرڅه ليدل خو بيا هم کرارناست و.

شهزادګۍ ماريا چې د دغه حال اټکل نه شو کولای، تر هرڅه لومړی په دې پلمه پاڅېده چې سر يې خوږېږي، مخه ښه يې پيل کړه او وې پوښتل:

- ښه ! ځنګه تاسو سباته پترزبورګ ته روان ياستئ او کنه ؟

پيير په حيرانتيا او داسې چې ګواکې خوابدی شوی دی، په تلوار وويل:

- نه زه نه ځم. هو کې پترزبورګ ته نه ځم. له تاسو سره هم مخه ښه نه کوم. سباته راځم ، کېدای تاسو هم ځينې کارونه ولرئ ؟

هغه د شهزادګۍ ماريا تر مخې ولاړ و. تک سور اوښتی و او د وتلو توان يې نه درلود.

ناتاشې هغې ته لاس ورکړ او ووتله.

شهزادګۍ برخلاف د هغه چې لاړه شي، ځان پر لاستي لرونکې اوږده څوکۍ کې وارتېره او په رڼو ځيرو سترګو يې په غوره پام پيير ته کتل. هغه ستوماني چې مخکې دې احساسوله، نور چور له منځه تللې وه. هغې اوږده او ژوره سا وايستله ، داسې سا چې ګواکې ځان او ودو خبرو او د زړه خوالې ته چمتو کوي.

د ناتاشې د وتلو سره همهاله او په هماغه شېبه کې ، د پيير ټوله ګبنې او تلوسه له ده نه ورک او پر ده يو ډول شور او خوښي را خواره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول. هغه خپله څوکۍ په خورا چټکۍ شهزادګۍ ماریا ته ډېره ورنږدې کړه.

هغه د هغې د پوښتنیزې کتنې په ځواب کې وویل:

-شهزادګۍ مرسته راسره وکړه، زه څه وکړم؟ ایا هیله لرلای شم؟

شهزادګۍ، زما ګرانې! زما خبرې واوره. زه په هرڅه پوهېږم، زه پوهېږم چې د هغې وړتیا نه لرم. زه پوهېږم چې اوس په دې اړه خبرې ناشوني دي، خو زه غواړم د هغې ورور و اوسم. نه، نه، زه نه غواړم. زه نه شم کولای...

هغه له خبرو پاتې شو. پر مخ او سترګو یې لاس تیر کړ، هغه چې هڅه یې کوله خبرې بې ارتباطه نه شي، دوام یې ورکړ:

-نه! داده وګوره! زه په دې نه پوهېږم چې هغه له څه وخته راته ګرانه شوې ده، خو ما ته په ټول ژوند کې یوازې هغه، یوازې هغه ګرانه ده، زه له هغې نه پرته د ژوند تصور هم نه شم کولای. اوس خو له هغې نه دکوژدې هیله هم نه شم کولای، خو ددې تصور کېدای شي چې هغه زما شي او زه دغه بخت له لاسه ورکړم، وحشتناکه ده، دا راته ووایه، ایا زه دا هیله لرلای شم؟

دا چې هغې ځواب ورنه کړ، لږ ځندني شو، د هغې لاس یې ونیو او وې ویل:

-مهربانې شهزادګۍ! دا راته ووایه زه څه کولای شم؟

شهزادګۍ ځواب ورکړ:

زه د هغه څه په اړه فکر کوم چې تاسې ماته وویل. زه غواړم تاسو ته ووایم، تاسو حق لرئ همدا اوس هغې ته د خپلې مینې ووایئ...

شهزادګۍ ماریا لږ ځنډنۍ شوه، هغې غوښتل چې ووایي، له هغې سره اوس د مینې په اړه خبرې ګرانې دي، خو ونه یې ویل، ځکه هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدل چې دا دربیم ورځ ده چې ناتاشا ناڅاپه او چور بدله شوې ده.

ناتاشا به د پییر د مینې د خبرو لـه اوریدو ، نـه یـوازې خپـه شـوې نـه وای، بلکې هیله به یې دا وای چې پییر هغې تـه د خپلې مینې ویلې وای.

خوبیا هم شهزادګۍ ماریا وویل:

- سره له دې هم ، هغې ته باید دغه خبرې ونه شي.

- نو !آه زه څه وکړم.

شهزادګۍ ماریا وویل:

- دا ماته پرېږده ، زه پرې پوهېږم.

پییر د شهزادګۍ ماریا سترګو ته ځیر شو او ویل یې:

- زه پوهېږم چې هغې ته تاسو ګران یاستئ.

شهزادګۍ ماریا خپله خبره راسمه کړه ، تاسو به ورته ګران شئ.

هغې لا دا خبره بشپړه کړې نه وه چې پییر ودانګل او پـه داسـې حـال کې چې پر خبرې یې ډار او تلوار راخواره شوي وو ، د شـهزادګۍ ماریـا لاس یې را ونیو او وې ویل:

-تاسې ولې دا فکر کوئ ؟ تاسې فکر کوئ چې زه هم هیلمند واوسم ؟ تاسو فکر کوئ ؟

په داسې حال کې چې شهزادګۍ ماریا موسېده ، وې ویل:

- هو ، هو ، فکر کوم. د هغې مـور او پـلار تـه لیـک ولیکـه او نـورې خبرې ماته پرېږده . زه به هر وخت چې امکـان ولـري ، ورسره وغږېږم ، زه هـم دا هیلـه لـرم چې دغـه کـار وشـي. او زړه مـې دا احساسـه وي او راتـه وایي چې دا به کېږي.

پییر ، په داسې حال کې چې د شهزادګۍ ماریا لاسونه یې ښـکلول ، وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

--نه، نه، دا ناشونې دي ؟ زه څومره نیکمرغه یم. نه، نه دا ناشونې ده... های چې څنګه بختور یم. !نه، نه، ربښتیا هم دا ناشونې ده.

هغې وویل: ښه به دا وي تاسې پترزبورګ ته لاړ شئ، او زه به لیک درته ولیکم، پترزبورګ ته ؟ ښه ده، لاړ به شم، لاړ به شم، خو سبا کولای شم بېرته تاسو ته راشم.

پېیر بله ورځ د مخه ښه لپاره راغی، دناتاشې خوشالي او لېوالتیا تر نورو ورځو څه کمه بریښېده، خو نن به چې کله پېیر د هغې سترګو ته ورو کتل، داسې به یې احساسوله چې ډوبېږي، داسې چې دی نور نه شته او له نیکمرغۍ او بختورتیا نه پرته بل هېڅ څه پاتې نه دي. هلته دناتاشې له هرغلچک، خوځېدا او خبرې سره به یې، زړه ته ویل:

- دا ربښتیا ده ؟ نه، نه، دا ناشونې خبره ده. او د هغې دغو کړو دی د نیکمرغیو څپو ته وسپاره.

کله چې یې له هغې سره مخه ښه کوله، د هغه نازک، تاند او ډنګر لاس یې رانیو او بې ارادې هغه څوشېبې له هر وخته زیات په لاس کې ټینګ کړ.

ـ ایا په ربښتیا به دغه لاسونه، دغه بشره ، دغه سترګې او ښېنځه ښکلاوې، دغه پردۍ خزانې ، دا به په ربښتیا زما شي، تل تر تله زما او لکه زما د خپل ځان په شان به زما وي، نه، نه، دا ناشونې دي !

هغې په لوړ آواز، هغه ته وویل:

- ګرافه په مخه مو ښه !او په کرار یې زیات ته کړه:

- په خورا بې صبرۍ به دې سترګې په لاره واوسم.

دغه ساده کلمې، غلچک او دبشرې حالت د دوو میاشتو لپاره د پېیر دیادونو ناوې او د نیکمرغیو خیالانو خیالونه جوړول. هغه به له ځانسره ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- په خورا بې صبرۍ به دې سترګې په لاره واوسم.

هوکې، هوکې، ښنګه هغې وویل ؟ هو، په بې صبرۍ بـه دې سـترګې په لاره واوسم. آخ چې ښنګه نیکمرغه یم.

پییرله ځانسره وویل:

-دا څه وشول ؟ چې ښنګه بختوریمه، بختور !

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹

هغه څه چې اوس د پییر په ګوګل کې تیریدل، هغه څه سره یې هیڅ ورته والی نه درلود چې دده په ګوګل کې د ایلن د ریباری په وخت کې تیریدل د هغه وخت په شان یې ده ته له شرمه ډکه یادې شوې وینا وې له ځانسره تکرارولې، هغه ځانته ته وویل:

-آخ، ولې ؟ولې ؟مې دا نه و ویلي ؟ولې مې هغه وخت وویل:

- تاسو ماته ګران یاست.

اوس برعکس هغه ټول هغه څه چې ده ناتاشې او هغې ده ته ویلي و، ده توري په توري له ځانسره په خیال کې تکراول. هغه، د هغې د بشرې ټولې اداګانې، خوځېداوې او موسکاوې وریادولې. هغه نه غوښتل هغه تکرار کړي. د هغه څه د ښه والي او بد والي په اړه چې ده کړي و، هیڅ شک پاتې نه و. یوازې به کله ناکله یو وحشتناک شک د هغه پر زړه راخور شو او هغه دا چې ده به ویلې چې ایا دا ټول خو به په خوب کې نه وي ؟

ایا شهزادګۍ ماریا تیروتلې نه ده ؟ایا زه خو له اندازې زیات مغرور او ځانستایونکی شوی نه یم ؟زه په دې ډاډه یم، خو که څه پیښه وشي ؟که شهزادګۍ ماریا هغې ته وواېي، هغه موسکه شي او ځواب ورکړي:څه عجیبه ده ! هغه هرو مرو تیروتلې ده. ایا هغه په دې نه بوهېږي چې هغه یو سړی ، هغه یو ساده سړی دی او زه ؟او زه چور بل ډول ، خورا لوړه...

یوازې دغه شک و چې د پییر زړه یې زوراوه ، هغه هیڅ لارې چارې هم نه سنجولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ته دغه رارسېدونکې نیکمرغي داسې نه منونکې برېښېده چې که کومه پېښه شوې وای، ده به نو رپه ژوند کې بل کوم ارمان نه لرلای او هرڅه پای ته رسېدل.

پېير په خپل ځان کې، د هغه له خوښۍ نه ډک ناڅاپه لېونتوب زغم نه لیده چې پر ده راخور شوی و.

د هغه لپاره دژوند ټول مفهوم ، نه یوازې دده لپاره بلکې د ټولې نړۍ لپاره ، ده ته د هغې په مینه او له ده سره د هغې په ممکنه مینه کې برېښېده. کله به هغه ته داسې برېښېده چې ټول خلک لکه دده په شان بختور دي، خو هغوی هڅه کوي خپله دغه بختورتیا له ده نه پټه کړي او داسې وښيي چې هغوی په نورو چارو بوخت دي. هغه په هره کلمه او هره خوځېدا کې د خپلې نیکمرغۍ نښې لیدلې. هغه زیاتره وخت له ده سره مخامخ کېدونکي خلک ، په ځانګړو حالاتو کې، په خپل معنی لرونکې او له رازه ډکې خواخوږۍ او په خپلو نیکمرغو کتو او موسکاوو حیرانول. خو کله به چې هغه په دې پوه چې کېدای شي خلک دده له نیکمرغۍ نه خبر نه وي، دزړه له کومې به یې پر هغو زړه خوږېده، او په یو ډول نه یو ډول یې هڅه کوله هغوی په دې پوه کړي ، پرهغو شیانو چې دوی پر اخته دي، چور بې معنی، پوچ او دوې پاملرنې وړتیا نه لري.

کله به که هغه ته د کومې چارې د منلو وړاندیز کېده او یا به د هغه تر مخې د ټولنیزو دولتي چارو یا جګړې په اړه خبرې اترې کېدې او به یا یې ورته ویل چې د خلکو نیکمرغي ددغه یا هغه کار سرته رسولو پورې اړه لري. هغه به په یوې لنډې زړه راښکوونکې موسکا هغه ته غوږ و. داسې خبرې او ټوکې به یې وکړې چې له ده سره غږېدونکي خلک به یې حیران کړل، خو هم هغه خلک چې ده یې تصور کاوه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دژوند په رښتني معنی یعنې دده په احساس پوه شوي او هم هغه بدمرغه خلک چې ګواکې ده تصور کاوه چې دده احساس نه درک کوي، ټول خلک په دغه زماني پړاو کې د هغه ځلېدونکي احساس په رڼا کې چې دده په ګوګل کې ځلېده، دده له هرډول هڅونه پرته ، له ده سره په هر ځل مخامخ کېدو کې، له خورا غوره انساني او زړه راښکوونکو ښېګڼو نه پرته بل څه نه لیدل.

د خپلې خدای بښلې ښځې د کاغذونو او اسنادو دکتو په لړ کې به د هغې یاد او تصور، په ده کې هېڅ ډول احساس نه اپاراوه. خو ده په دې افسوس کاوه چې ، هغه پرته له دې نه چې له دغو نیکمرغیو نه چې دی یې اوس لري، څه ووینې او وڅکي، له دې دنیا نه سترګې پټې کړې.

سردار واسیلي چې دلوړې چارې او د هغه په ویاړ د ښنانونو د ترلاسه کولو له امله اوس خورا مغرور شوی و، دده تر پامه یو د زړه خوږی، مهربان او خورا بوډا بربښېده.

پېیر وروسته زیاتره وخت دغه د لېونی نیکمرغۍ وختونه رایادول، ټول قضاوتونه چې په دغه موده کې ده د خلکو او پېښو په اړه کړي وو، دتل لپاره دده په ذهن کې پاتې او لا تر اوسه یې باور پرې درلود.

هغه وروسته یوازې د پېښو او شیانو په اړه د خپل دغه وخت له عقایدو نه پېښمانه، نه شو بلکې برعکس هر وخت چې به یې په زړه کې د چا ، یا دڅه شي په اړه کوم شک پیدا شو، د خپل همدغه نیکمرغه لېونتوب وخت نظریاتو ته به یې مخه کړه او هغه به تل برحقه او رښتیا را ووتې. هغه به له ځانسره ویل:

- کېدای شي هغه وخت به زه عجیب او دخندا وړ بربښېدم ، خو زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وخت دا سې لېونی او باڅاري نه وم لکه چې بر ېښېده ، بلکې برعکس هغه شېبه تر بل هر وخته خورا ځيرک ، هوښيار او منظم وم. په هر هغه څه پوهېدم چې په ژوند کې د پوهېدو وړ و ، نو ځکه زه نیکمرغه وم.

د پيير لېونتوب او باڅاروالی په دې کې و چې هغه د پخوا په څېر او س د خلکو د ګرانښت لپاره له هغو نه د ځانګړو دلايلو د درلودلو چې ده د خلکو ښېګڼې ګڼلې، هیله نه کوله. ځکه مینې د ده زړه ډک کړی و. ده له خلکو سره پرته له کوم لامله مینه کوله او له هغو سره به يې د مينې لپاره ځانګړې ځانګړتیاوې پیدا کولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰

د تر پېير د تګه وروسته ، په هماغه ماښام ناتاشا له خوښۍ په ډکې ، خوملنډو سره مل موسکا شهزادګۍ ماريا ته وويل چې پېير په رښتيا ، رښتيا له دې لنډې کرېږ او دې تازه جوړ شويو څنو سره داسې برېښي چې ، همدا اوس له حمامه راوتلی وي.

له هماغې شېبې نه ، د ناتاشا په ګوګل کې يو پټ ، دې ته هم نا آشنا او نه ايلېدونکی څه راويښ شوی و. د هغې هرڅه: بشره ، تګ ، کاته او غلچک . آواز او هرڅه هرڅه ناڅاپه بدل شول. پرته له هغه چې ده خپله هيله لرلای، يو شور او ژورې لېوالتيا د هغه په ګوګل کې غوغا جوړه کړه. او غوښتل يې چې دا خپلو ارمانو ته ورسېږي. ناتاشا له هماغې لومړې شپې نه ګواکې ټول هغه څه هېر کړي چې په دې تير شوي وو. هغې تر اوسه پورې آن يو وار هم له خپل حاله شکايت ونه کړ. يوه خبره يې هم د خپل تير ژوند په اړه ونه ويله او نورې له دې ويره نه درلوده چې د خپل راتلونکي ژوند لپاره د خوښۍ نه ډکې تګلارې جوړې کړي. هغه د پېير په اړه لږه غږېدله، خو کله به چې شهزادګۍ ماريا د هغه يادونه وکړه، د هغې په سترګو کې به ويده شوې ځلا بيا راوځلېده او شونډې به يې په يوې عجيبې موسکا سره راغوټې شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ناتاشې کې راغلي بدلون، په لومړي سر کې شهزادګۍ ماریا حیرانوله، خو کله چې د هغه په معنی پوه شوه، دغه بدلون د هغې رخه راپاروله. شهزادګۍ ماریا به چې کله یوازې وه، په دې اړه به یې فکر کاوه او ویل به یې:

- ایا زما ورور هغې ته داسې لږ ګران وچې کولای شي، داسې ژر یې هېر کړي ؟

کله به چې له ناتاشې سره وه، نه به له هغې خوابدې کېده او نه به یې ملامتوله. په ناتاشې کې د ژوند راویښ شوی شور، داسې لمسوونکی او د هغې د الهام لپاره هم داسې ناڅاپي و چې شهزادګۍ ماریا ، دناتاشې په مخ کې داسې انګېرله چې آن هغه په زړه کې هم د هغې د ملامتولو حق نه لري.

ناتاشا په داسې بشپړه او دزړه له کومې ددغه احساس څپو ته ځان سپارلی و چې دغم پای ته رسېدل او دخوښۍ اونیکمرغۍ رارسېدل یې نه پټول.

کله چې شهزادګۍ ماریا له پېیر سره د شپنۍ خبرو اترو او زړه خوالې نه راستنه شوه، هغه یې د کوټې په درشل کې ولیده.

ناتاشې تکرار کړه:

-هغه وویل، هغه وویل.

د هغې پر څېرې د غم او زاریو سره مل خوښي او خوشالي راخوره وه.

- ما غوښتل چې د دروازې تر شا غوږ ونیسم، خوزه پوهېدم چې ته به هرڅه راته وایې.

هرڅومره به چې شهزادګۍ ماریا ، دناتاشې کتل ځانته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېدونکي او اغېزمن ګڼل.

په هماغه اندازه به د شهزادګۍ ماريا لپاره د ناتاشې کتل نه پوهېدونکي او اغيزمن و، هر څومره چې د هغې هيجان او ګبنې د زړه خوږي وای. بيا د ناتاشا خبرې په پيل کې د شهزادګۍ ماريا لپاره له سپکاوي کې او زورونکې برېښېدې. هغې ته يې ورورر او له ناتاشې سره د هغه مينه ورياديده.

شهزادګۍ ماريا په زړه کې وويل:

-نو، څه کېدای شي؟ هغه بله چاره نه لري.

په غمرلي او څه تريو غوندې تندی يې ټول هغه څه ناتاشې ته وويل چې پېير دې ته ويلي و.

ناتاشې چې پترزبورګ ته د پېير د تګ واوريدل، هکه حيرانه شوله.

داسې چې ګواکې سر يې نه پرې خلاصېږي، ناتاشې تکراه کړه:

-پتربورګ؟

خو همداسې د شهزادګۍ ماريا غمرلې بشرې ته ځځيره شوه، د هغې د دغه غم د لامل احساس او تصور، ناڅاپه آرامه کړه، په ژړا شوه او وې ويل:

- ماريا! رازده کړه، څه وکړم؟ ډارېږم کوم حماقت ونه کړم. هر هغه چې ته راته ووايي، هغه به کوم، ماته يې رازده کړه.

- تاته هغه ګران دی؟

ناتاشې په پسېدو پسېدو وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو !

شهزادګۍ ماريا له خوشالۍ د ناتاشې د همدې خوښۍ له امله ، هغه ښنلې وه او وې ويل:

-نو ژاړې ويلې ؟ زه ستا په نيکمرغۍ نيکمرغه يم.

-دا خو داسې ژر نه کېږي. خو يو وخت نه يو وخت به دې ارمان ته ورسېږي. ته تصور کولای شي، هغه نيکمرغي چې زه د هغه ښځه واوسم او ته له نيکولای سره واده وکړې.

- ناتاشې ! ما له تا نه هيله وکړه چې په دې اړه مه غږېږه ، موږ به د تا په اړه غږېږو.

هغوی خاموشه شولې.

ناتاشې ناڅاپه وويل:

- خو پترزبورګ د څه لپاره ؟

او په خپله يې ببرته ځانته ځواب ورکړ:

- نه، نه، دا بايد همداسې وي.. کنه ماريا ؟ دا بايد همداسې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایلیزه (وروستیزه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

له ۱۸۱۲ کاله ، اوه کاله تیر شول. د اروپا د سمندرګي تاریخي یاغي څپې په خپلو څنډو کې پربوتې ، ود هغه څې آرامه شوې، خو هغه مرموزه قوتونه چې د تاریخ دغه یاغي څپې یعنې بشري پرګنې خوځوي (مرموزې ځکه نومول شوي چې د هغو د خوځون او لمسون قوانین موږ ته ناپېژندل شوي پاتې دي). هماغه شان دوام لري.

سره له هغه چې د دغه تاریخي سمندر څپې ظاهرآ ناخوځېدونکې بریښېده ، خو ولسي پرګنې په پرله پسې ، د وخت د خوځون په څېر هماغه شان په خوځون کې وې.

د وګړو بېلې بېلې ډلې جوړېدې، خوریدې او د دولتونو د جوړېدو او پرزیدو او د خلکو دبیا ځای پر ځای کېدو ، لاملونه رامنځ ته کېدل.

تاریخي سمندرګی دپخوا په شان نور له یوه ساحله بل ته نه خوځېده، هغه په تل کې څپې وهلې. تاریخي څېرې له دغو څپو سره له یوې غاړې نه بلې ته وړل کېدې او داسې بریښېده چې دغه څپې اوس پر یوځای راچورلېږي.

تاریخي مشرانو چې پخوا د پوځونو مشري کوله او په خپلو فرمانونویې د جګړو د پیل، د پوځونو د قوماندې او د دولسونو دخوځون استازیتوب کاوه، اوس په سیاسي غورځنګونو او دیپلوماتي روغو ، دتړونونو په منلو او د قوانینو په جوړلو د خلکو لارښوونه کوله.

تاریخ لیکونکي د تاریخي شخصیتونو دغه کړه دارتجاع په نامه نوموي.

تاریخ لیکونکي چې د دغو تاریخي شخصیتونو د کړو په تفسیر کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله هغوی ، ددغې ارتجاع لامل ګڼي او پر هغو قضاوت کوي ، د هغه وخت پرتهولو پېژندل شویو څېرو ، له الکساندر نیولې بیا تر ناپلیون پورې او بیا تر مېرمن ستایلې، او تر هغه وروسته ، تر فیتیې، شیلینګه، فاختـه او شاتوبریانه پورې ټول او ټول خورا سخت زړې قضاوت ته رابلل کېږي. او ددغې ارتجاع په وړاندې د درېدو او له هغې نه د ملاتړ له امله یا برائت اخلي او یا تورنېږي.

د دوی دلیکنې له مخې روسیه هم په دغه تاریخي پړاو کې له ارتجاع نه بې برخې پاتې نه شوه. د دوی په وینا ددغو پېښو تر ټولو ستر ګنهګار لومړی الکساندر و. هماغه الکساندر چې د دوی د قضاوت له مخې، په روسیه کې دلیبرالیزم ، ریفورم او د مشروطه غوښتنې سرچینه او ددغه هېواد ژغورونکی و.

د او سنۍ روسیې په ادبیاتو کې، د ښوونځیو له زده کوونکو نیولې بیا تر تاریخ پوهانو او تاریخي لیکونکو پورې به داسې یو ژوک پیدا نه شي چې لومړی الکساندر د خپلې پادشاهۍ په وخت کې د هغه دناوړه کړو وړو له امله ونه غندي.

هغه باید داسې کړي وای، هغسې یې کړي وای او داسې هسې، په دې برخه کې هغه ښه وکړل او هلته یې سادګی او حماقت، د خپلې پادشاهۍ په پیل او د۱۸۱۲ کال په اوږدو کې یې کړو وړه او پریکړې ښې، خو په پولند کې د اساسی قانون جوړول، د سپېڅلي تړون منل او ارکیچییوف ته د واک سپارل د ګولیځین ملاتړ ، د شیشکوف او فوتیوس ستاینه او پالنه او هغو دعرفاني اند ښښنو ملاتړ ، هغه ناوړې چارې وې چې د هغه دنورو ناوړه چارو لکه د جګړې لومړیو کرښو ته له تګه نیولې بیا د سیمونوفسکي د غونډ تر رنګولو پورې ، ټول ټول غندي او ملامت یې ګڼي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغو ملامتیو او تورونو د لیکلو لپاره لسګونې پاڼې په کار دي چې مورخین یې د هغه معنویت پر بنسټ چې ګواکې بشریت دوی ته وربښلي او دلومړي الکساندر لخوا ترسره شوي دي.

دغه تورونه او ملامتیې څه دي ؟

دا هماغه چارې دي چې لومړي الکساندر ترسره کړي او مورخین هغه، د هغه ویاړمنې چارې ګڼي.

دپادشاهۍ مشروط کول د ناپلیون په وړاندې دریدل، په ۱۸۱۲ او په ۱۸۱۳ کلونو کې جګړو، د هغه کړه وړه ، او نور نور (د هغه د ژوند بښوونکو او روزنیزو ځانګړتیاو او د هغه بیولوژیکي جوړښت، هوکې ! چې د هغه شخصیت یې جوړ کړی دی) پوره اړه نه لري.

هوکې ! د هغه ، د هغو ناوړو کړو له امله چې مورخین هغه ناوړه ګڼي ، لکه (د سپېڅلي تړون منل، ، دلهستان اساسي قانون او د شلمو کلونو ارتجاع) ټول یوه سرچینه نه لري ؟ ددغو ملامتیو او تورونو سرچینه چېرې او په څه کې ده ؟ ددغو تورنو او نیوکو بنسټ دادی چې د لومړي الکساندر په څېر یو تاریخي شخصیت چې په بشري نړۍ کې تر ټولو نه د زیات واک خاوند او دځلا او پرتم په غوره دریځ ولاړ و ، تر سختو دوکماریو او ناوړه نیوکو لاندې راغلی، تهمتونه پرې شوي، غوره ماليو او د هغه پر وړاندې بې ساری درناوی چې تل له واک سره مل دی. دده پر وړاندې ترسره شوي، هغه څوک و چې د ژوند په ټولو شېبو کې یې د اروپا د ټولو ملامتیو او مسوولیت دروند پېټی پر اوږو اخیستی و.

هغه (الکساندر) نه دچا د خیال تخلیق او نه کومه افسانه، بلکې هغه د بل هر سړي په شان د خپلو عادتونو ، خیالونو ، پریشانیو سره، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلاوو، رحم او لېوالتيا خاوند سړی و. د هغه مخالفيو هغه د انساني حرمت په نه درلودلو او بې رحمۍ تورناوه. پنځوس کاله پخوا د بشري توان په اړه هغه نظريات نه لرل، چې نن يې هغه اسناد لري، چې د زلمتيوب ټول ژوند په هغه لګيا دي. يعنې کتابونه يې لوستي، درس يې ورکړی او بيا يې دغه کتابونه او درسونه په يوه کتابچګوټې کې دځان لپاره ليکلي دي.

خو که دا سې تصور وکړو که الکساندر پنځوس کاله پخوا هغه دبشري ټولنې په اړه، تيروتلي، دا تصور هم بايد وکړو د هغو تاريخ ليکونکو حکم چې اوس يې دلومړي الکساندر په اړه کوي، تر يو څو مودې وروسته، هماغه شان تيروتنه وبلل شي لکه دبشري خير په اړه چې اوس د الکساندر کړه تيروتنه بلل کېږي.

که د تاريخ بهير ته په ځير وګورو، دغه نظر ځکه طبيعي بريښي چې د هرکال او يا دبل هر نوي ليکوال په پيدا کېدو سره د بشر د خير په اړه، غوره څرګندونې بدلېږي. دا په دې معنی، هر څه چې نن دبشر خير ګڼل کېږي، لس کاله وروسته به هغه کېدا ای شي شر وګڼل شي.

ددې ترڅنګ پر يو مهال او په يو وخت کې د خير او شر نظريات کېدا ای شي، خورا يو له بل سره توپير ولري. ځينې مورخين د پولند لپاره دا اساسي قانون جوړول او له سپېڅلي تړونه دالکساندر ملاتړ د هغه ښېګڼې او چوپړ بولي او ځينې بيا هغه د سزار وړ تيروتنه ګڼي.

د الکساندر او ناپليون دکارونو په اړه موږ نه شو کولای وواېو چې له پلوه ګټور او له کوم پلوه هغه ناګټور او يا نه شو کولای چې وواېو دڅه لپاره هغه ګټور وو او په کوم دليل تاواني دي. که دچا، د کوم چا کړه وړه نه خوښېږي او يا يې يوازې په دې نه خوښېږي چې د هغه د پوهې کچه د خير د پوهېدنې له کچې سره اړخ نه لګوي، ښايي په ۱۸۱۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال کې ترټولو غوره کار په مسکو کې زما د پلارنۍ مېنې روغ پاتې کېدل و ، یا د پولند آزادي یا د روسي پوځ ویاړ یا د پترزبورګ یا بل هرپوهنتون آبادي او غوړېدل ، یا د پولند آزادي ، یا دروسي پرتم ، یا په اروپا کې دقوتونو انډول، یا په اروپا کې دعلومو دبهیر رنسانس او پر مختګ ، خو زه باید اعتراف وکړم چې دهر تاریخي شخصیت کړه وړه، له دغو ټولو موخو نه پرته، نورې موخې چې زما ذهن د هغو له پېژندنې عاجز دی، هم لري.

که داسې تصور وکړو که دغه د پوهې په نامه ، نومول شوي څه، وکولای شي دغه ټولې بېلابېلې او مخالفې ډلې سره پخلا او دتاریخي پېښو او شخصیتونو کړو وړو لپاره یو ځانګړې او نه بدلیدونکې تله غوره کړي.

که دا ومنو ، که الکساندر واک لرلای او دغه چارې یې ټولې. په بل ډول سرته رسولې وای.

که دا ومنو که هغه ، د هغو کسانو په لارښوونه چې دی یې تورناوه، هغه کسان چې تصور کوي دانسانیت له وروستي ارمانه باخبره دي، خپله کړنلاره دملیت ، ازادۍ او یووالي او پرمختګ په نامه (چې ددوی لپاره تر دې غوره څه نه شته) دی به یې بیا هم ملامت ګاڼه. که دا ومنو چې دغه شان کړنلاره ، کېدونکې او الکساندر هغه منلې وای، نو هغو کسانو ته به څه پاتې شوي وای چې د هغه وخت د دولت د کړو وړو په وړاندې دریدلي وو ، هغه کړه وړه چې د ننني تاریخ لیکونکو په اند ښه او ګټور و ؟ دغه کړه وړه به چور نه و ، ژوند به نه و او هېڅ به نه و.

که دا ومنو چې عقل د ژوند لارښوونه وکړي، نو بیا د ژوند امکان له مینځه ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

که دمورخينو په څېر دا ومنو چې ستر انسانان بشري ټولنه د سترو ارمانونو: د ساري په توګه د روسيې يا فرانسې سترو الي، په اروپا کې دقوا وواندړول، يا د انقلابي اند ېښنو خپرونه ، يا ټوليز پرمختګ او يا بل هر ارمان پلو بدرګه کوي. په دغه شان يو حالت کې نه شو کولای د تاريخي پېښنو بهېر د تصادف او نبوغ له مفاهيمو پرته وسپړلای شو.

که د اوسنۍ پېړۍ د اروپايي جګړو د پيل موخه د روسيې سترو الی و ، دغه ارمان د ټولو مخکنيو جګړو له پېښندو او په هغه کې د نورو ځمکو دلاندې کولو پرته تر سره کېدای شوه. که دغه ارمان د فرانسې سترو الي و ، دغه ارمان بې انقلابه او د امپراتورۍ له جوړولو ، د توپکو او ټوپونو له کاروني پرته ترسره کېدای شو ، که موخه د کوم ارمان خپرول و ، هغه به د پوځ له کاروني پرته د کتابونو په مرسته او ژر تر سره شوی وای.

ارمانونو ته د رسېدو لپاره، د انسانانو له وژلو او د هغو د شتمنيو د تالان او سوځولو پرته په خورا ساده ګۍ نورې اغيزمنې لارې موندای شو.

دا ولې داسې او نه په دې ډول پېښ شول ؟ دا ځکه چې همداسې پېښ شول. تاريخ وايي:

- تصادف شرايط رامنځ ته کوي او نبوغ له هغه ګټه اخلي.

خو تصادف څه شي دی ؟ او نبوغ څه ته وايي ؟ د تصادف او نبوغ کلمات ، د هېڅ هغه شي معنی نه لري چې په رښتيا شته دي ، نو له دې کبله د هغه ځانګړې پېژندنه هم نه شته. دغه کلمات يوازې د پېښنو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټاکلي کچې ښکاره کوي. زه په دې نه پوهېږم چې دا یا هغه پېښه ولې پېښېږي؟ فکر کوم چې په هغې پوهېدای هم نه شم، نو ځکه وایم چې دا تصادفي ده. یو قوت او واک وینم چې دیوې پېښې او چارې لامل دی چې د انسان له توانه لوړ دی. په دې نه پوهېږم چې دا څنګه ترسره شو، نو هغه ته وایم:

-نبوغ.

دیوې ډلې پسو لپاره، هغه پسه چې هر ماښام شپون، په یوه جلا ځای کې، جلا کوي، هغه ته ځانګړي خواړه او اوبه ورکوي، او تر نورو دوه برابره څوربېږي، هرو مرو باید نابغه وبرېښېږي.

نور پسونه د دغه پسه د غه حالت چې هره شپه نه په ټولیز آخور کې، بلکې په ځانګړي اخور کې اوبه او دانې ورکول کېږي، ګوري، وایي چې دا به هماغه پسه وي چې تر نورو نه، دغوړې او نازکې غوښې دلرلو له امله به حلالېږي (وژل کېږي). نور به نو د نورو پسونو نبوغ او دناڅاپي پېښو تر منځ ځانګړو اړیکو ته پام کېږي.

خو دا به بس وي که دغه پسونه له خپلو دغو خیالونو لاس پر سر شي چې دوی ته ټولې ورپېښې پېښې، ددوی د هغو ارمانونو د لاس ته راوړلو لپاره دي چې د دوی په پسیزه تصور کې ځایېږي.

د دوی لپاره دا بس دي، که هغوی ومني چې پر دوی ټولې راغلې پېښې د هغو ارمانونو لپاره دي چې د دوی له تصوره بهر دي، نو ددوی به په هماغه شېبه سر خلاص شي چې په ښه پالل شوي پسه راغلې پېښې تصادفي نه دي او دوی به بیا د تصادف او نبوغ په اړه فکر نه کوي.

که موږ یوازې له نېږدې اهدافو نه لاس په سر شو او دا ومنو چې د موخو پای موږ ته څرګند نه دی، نو هغه وخت به موږ ته د تاریخ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیتونو د کړو منطق او د هغو د اجنداو تناقض څرګند شي. او د هغو پېښو د پېښېدو لاملونه به مورږ ته په ډاګه شي چې انساني امکاناتو او د هغو له کړو سره اړیکي نه لري. او د غه وخت به پوه شو چې د تصادف او نبوغ کلماتو ته اړتیا نه لرو.

یوازې دا خبره به زمورږ لپاره بس وي که وو ایو چې د اروپا د خلکو د نا آرامۍ او اله ګولې لاملونه مورږ ته څرګند نه دي او هغه یوازیني څه چې مورږ ته څرګند دي، هغه ربښتیني پېښې، وژنې او تالانونه وو چې د لومړي ځل لپاره له فرانسې نه پیل او بیا یې په ایتالیا ، افریقا ، پروس، اتریش، هسپانیا او روسیې کې دوام پیدا کړ. او له لودیزه ختیځ ته او بیا له ختیځه ، لودیز ته، د پرګنو ستر خوځون د دغو خونړیو پېښو موخه ده.

مورږ ته، نه یوازې نه ښایي چې د ناپلیون او الکساندر په شخصیتونو کې کوم نبوغ ولټوو بلکې هغوی هم باید د دغو نورو ساده خلکو په شان خلک وګڼو. نور به مورږ نه یوازې دې ته اړوزو چې د هغو کمکیو پېښو له برکته چې دغه کسان یې په مخورو څېرو بدل کړي دي، تصادفي وګڼو بلکې دا به راته څرګنده شي چې همدا کمکۍ پېښې باید هرو مرو پېښې شوې وای.

همدا چې مورږ د وروستۍ موخې نه لاس پر سر شو ، دا به په ډاګه راته څرګنده شي، هماغه شان چې د ګل او د هغه د دانو تر منځ د شنیلیو د طبعیت له مخې، بل هېڅ شي د ګل او دانې په کچه ، هغې ګیاه ته چې دغه ګل ترې راز،یږي ، نږدې نه دي، په همدې کچه په هېڅ ډول دا امکان نه لري چې بل دوه تنه د هغو د ټولو ځانګړتیاوو او توان سره تصور کړای شو ، لکه دغه دوه تنه: الکساندر او ناپلیون چې د خپلې دغې ونډې لپاره په دغه وخت کې غوره شوږي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

د هغو پېښو اساسي ماهيت چې د اوسنۍ پېړۍ په پيل کې په اروپا کې پيل شوې وې، د اروپا د بېلا بېلو هېوادونو د خلکو هغه ډله ايزه خوځون و چې له لوديزه، ختيځ ته او بيا له ختيځه لوديز ته پيل شو. د دغه لومړني خوځون لمسون له لوديزه ختيځ ته يرغل و. د دې لپاره چې دلوديز خلک وکولای شي، ختيځ ته، تر مسکو پورې هغه شان چې ښايي خوځون وکړي، دې کړو ته يې اړتيا ليدله:

۱- په داسې پوځي ډلو کې سره يو شي چې د بهرنيو ختيځو پوځي ډلو د ټکر زغم ولرلای شي.

۲- له خپلو ټولو عادتونو او دود دستوره لاس پر سر شي.

۳- د خپل دغه پوځي يرغل په موده کې داسې يو مشر ولري چې هغه د ځان او د دوی لپاره د دغه لښکر دوکې، شوکې، تالان او وژنې برحق وګڼي.

۴-د فرانسې د انقلاب له پيله، هغه د واک پخوانۍ ډله چې واک يې خورا کمزوری شوی و، له منځه ځي. پخواني عادتونه او دود دستور ورکېږي او کرار کرار نوې ډله په نوې کچه راپيدا او نوې عادتونه او دودونه رامنځ ته کېږي او د دې لپاره چې د نوي رامنځ ته کېدونکي واک مشري په غاړه واخلي، بايد نوی مشر پيدا شي.

يو بې عقيدې سړی چې نه يې کوم دود مانه، نه دستور، نه يې نوم درلود، نه پېژند ګلوي او آن فرانسوی هم نه و او داسې ښکاريده چې د کوم عجيب تصادف له مخې، د هغو ډلو په منځ کې چې هغه وخت يې فرانسه له الو ګولو او بغاوتونو سره مخامخ کړې وه، ځانته لاره پيدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي او پرته له هغه چې د هغو ډلو له کومې يوې سره ملګرتيا وکړي ، ځان لوړ او غوره دريځ ته رسوي. د ملګرو ناپوهي، د سيالانو ناتواني او سپکاوی رښتيا ډوله دروغ او د دغه سړي بې ساري ځانستاينې او بې ځايه غرور دی د پوځ تر ټولو سترې مشرۍ ته ورساوه.

د ايتاليا د سرتيرو غوره جوړښت او زړورتيا ، له مخالفينو سره له نښتو نه سرغړونه، بې ځايه سربښندنه او ځانستاينه او پر ځان هسې ډاډ ، له هر څه نه زيات پوځي ويار ورپه برخه کړ. دغه راز بې شماره تش په نوم تصادفونو ، هرچېرې او هرځای ډېره پېيرزوينه پرې وکړه.

د فرانسوي چارواکو خوا خوږي د هغه په ګټه تمامېږي. د خپلې لارې د بدلون لپاره يې هڅې کوم ځای ته ونه رسېدې او د روسيې د امپراتورۍ ، په خپل پوځ کې د هغه وړانديزونه ونه منل ! په ۱۷۹۴ کال کې چې ناپليون يو ناپېژندل شوی بريدګی و ، د روسيې په پوځ کې يې د خدمت لپاره التيا او هيله څرګنده کړې وه)په ترکي پوځ کې هم ده ته کار پيدا نه شو. د ايتاليا د جګړو په موده کې هم څو واره له مرګ او وژلو سره مخامخ کېږي او هر وار په ناڅاپي توګه ژغورل کېږي.

روسي پوځ، هماغه پوځ و چې کولای شي ، بيا دده وياړ را وپرځوي. د ډولا ډول ديپلوماتيکي نزاکتونو له امله تر هغو چې هغه په اروپا کې دی، دغه د پوځ له هغه سره ، له جګړې نه ډډه کوي.

له ايتاليا نه د راستنېدو په وخت کې د پاريس حکومت، داسې راپرزونکی وي چې هرڅوک پرې واکمن شي، هرو مرو له مرګ سره مخامخ کېږي. له دغه ګواښمن دريځ نه د ژغورنې لار په خپل سر د هغه لپاره پرانستل کېږي. هغه بې معنی او بې دليله حالت ، يوازيني ، هغه حالت ته ورته دی چې يوازې په افريقا کې تجربې کېږي. بيا هماغه خبره چې تصادف نومېږي، له ده سره مرسته کوي. نه ايليد ونکې مالتا چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې کول يې تر هغه پورې ناشوني بربښېده، له يوې ډزې پرته تسلېمېږي.

تر ټولو بې نظمه ننښته، پوره برې ته رسېږي. د دښمن سمندري پوځ چې د چا يوې ببډې ته لاره نه ورکوله، د هغه ټول پوځ ته لاره پرېږدي. په افريقاکې پر ولس او بې وسلو خلکو بې شمېره ستم، ناروا وې او پوځي جنايتونه تر سره کېږي. د دغو جناياتو کړونکي، په تيره بيا د هغو مشران ځان ته ډاډ ورکوي چې د دوی کړه خورا ښه او ويارمن او د مقدوني اسکندر کړو ته ورته او خورا ښه دي.

هغه خيال چې دغه سړي د ځان لپاره جوړ کړی و، يعنې هغه لويوالی او ويار چې ظلم يې، ظلم نه ګاڼه، په خيانت يې ويار کاوه او خپل کړه يې آسماني الهام باله، دا ټول هغه څه و چې دده او دده د ملګرو لپاره د الهام سرچينه وو، په افريقا کې جوړېدل. هر هغه چاره به چې ده کوله، په برې به پای ته رسېده. له طاعونه روغ راووت. بې رحمه وژل، هغه ګناه نه ګڼله. له افريقانه، په بې باکۍ، بې احتياطۍ او بې علته راوتل او هلته بدمرغۍ ته د خپلو ملګرو پرېښودل، دده لپاره غوره خدمت ګڼل کېږي. او هم د دښمن سمندري پوځ له سمندره د هغه د تېريدو مخنوي نه کوي. د خپلو جنايتونو له دريځه هغه سرسام شوی، په مستۍ کې ډوب، د خپلې دغه ناوړه ونډې د سرته رسولو لپاره بې له کومې موخې پاريس ته رسېږي، د هغه جمهوري حکومت دريځ چې يو کال پخوا يې کولی شو، دغه سړی ووژني، اوس چورراپرزيدلی دی او يو ازاد سړی کولی شي د ګوندي پرو او جنبو په مرسته واک ته ورسېږي.

هغه هېڅ کومه کړنلاره نه لري. که څه هم له هرڅه ډارېږي، خو بيا هم هرګوندي (حزبي) پسې دی او غواړي مرسته ورسره وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه یوازینی څوک دی چې په ایتالیا او مصر کې یې ځانته پر لوړوالی او ویاړ وړپه برخه کولو سره ، په خپلو لېونو خیالونو ، په خیانت او سپین سترګی ، په خپلو ربښتین ډوله دروغو ، هر هغه چې دغه ناوړتیا او بل هرڅه چې کوي، برحقه وښیي.

هغه، هغه دریځ ته په کار دی چې ده ته سترګه په لاره دی، نوځکه د هغه له خوښی پرته، سره له هغه چې نه کوم تکل لري، نه کومه تګلاره، سره له هغه چې خورا تیروتنې کوي، هغه یوې لویې ډوکې ته ورکشول کېږي. هغه دوکه چې د واک دلاندې کولو موخه لري او دا دوکه دبري په لور درومي.

هغه په زوره د حکومت غونډې ته ورپورې وهل کېږي(د ۱۷۹۵-۱۷۹۹ کالو تر منځ یوه ۵ کسیزه ډله واک تر لاسه کوي) هغه له دې ډارېږي ، د تېښتې هڅه کوي، ځان مړ اچوي، په دې پلمه چې ګواکې ببسده شوی، لوېږي، اپلتې غړوي، هغه اپلتې چې د تباهی ښنې ښيي، خو دفرانسې د واک مشري، هغه کسان چې تر دې مخکې مغرور او سرکشه وو ، داسې وانګېرله چې د دوې وخت پای ته رسېدلی دی ، تر ده لا زیات ګبنی اخېستي دي. هغه څه چې باید دواک د ژغورنې او د هغه دنابودی لپاره وو ایي، هغه نه وایي.

تصادف، په میلیونو تصادفات او ټولو خلکو ګواکې خوښه سره کړې ده چې دغه واک مني.

بې شمېره تصادفات وو چې د هغه وخت دفرانسې حکومت د هغه واک ته غاړه کېږدي. دغه تصادف (دروسیې ټولواک) لومړی پاول (۱۷۹۴-۱۸۰۱) هم دې ته اړوي چې هغه په رسمیت وپېژني. هغه تصادف چې دده په وړاندې دوکې جوړوي، دغه دوکې نه یوازې دی نه راپرزوي بلکې د هغه د واک ټینګېدو ته ګټه رسوي. تصادف دی چې شهزاده ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته سپاري او دی هغه وژني او همدا چاره تر ټولو زيات خلک دې ته اړوي چې دا ومني، چې هغه (ناپليون) تر ټولو واکمن دی او برحقه يې وګڼي.

دا تصادفي کار دی چې دی تکل کوي خپل پوځ د انګلستان پلو قومانده کړي، خو که دغه کارشوی وای، دده د تالا والا کېدو به سبب شوی واي، خو هېڅکله دا کار نه کوي. هغه تصادفاً خپل پوځ د ماک او اتریش پلو قومانده کوي. هغوی هم بې له نښتې ده ته تسليمېږي. تصادف او نبوغ د استرليځ په جګړه کې ده ته بری ور په برخه کوي. او تصادف دی، چې نه يوازې فرانسويان بلکې ټوله اروپا له انګلستانه پرته چې په دې پېښو کې ګډون نه کوي، ټوله اروپا، د هغه د ټولو جنایاتو او له هغه نه کرکې سره سره، دده هغه واک چې ده خپله ځانته ورکړي، په رسميت پېژني. د هغه د خوښې ستروالي او ويار چې خلکو ته ولې غوره او معقول بربښي، د هغه د شان وړ ګڼي.

دلو ديز قوتونه، داسې چې ګواکې هغوی مخکې له مخکې دې چارو ته د آزماينو لپاره چمتوالی نيسي، په څو پړاونو کې د ۱۸۰۵، ۱۸۰۷-۱۸۰۶ او ۱۸۰۹ کلونو په اوږدو کې د ختيځ پلو ورودانګي، دروميږي او پرله پسې خپل واک ټينګوي او خپل شمېر زياتوي.

پر ۱۸۱۱ کال په فرانسې کې جوړ شوی پوځ د مرکزي اروپا د سرتيرو په ملتيا يو ستر قوت رامنځ ته کوي. د دغو خلکو په زياتېدو سره، د هغه چا لېوالتيا او تنده زياتېږي چې د دغه پوځ مشری کوي.

دلسو کالو په اوږدو کې چې د دغه خوځون لپاره چمتوالی روان و، دغه سړی د اروپا له ټولو اکمنانو سره اړيکې ټينګ کړل. د نړۍ واکمنان چې ځان ورته بېوا که بربښي، د ناپليون د دغه بې معنی، وياړمن او ستر ارمان په وړاندې، بل ارمان نه لري، هغه ته په نېژدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدو او خدمت کولو کې يو تر بله وړاندې د رومې. د پروس پاچا ، د هغه د خواخوږۍ د لاس ته راوړلو لپاره خپله ښځه هغه ته ورلېږي. د اتريش ټولواک دا لويه مهرباني ګڼي چې د غه سړي دده لور منلې ده. پاپ د اروپا مذهبي مشراو د ملتونو د سپېڅلتيا ساتونکی له مذهبه هغه زينې جوړوی چې د غه سړی، واک ته پرېږ ورلوړ شي. پر ناپليون زياتره راټول شوي خلک تر خپله ناپليونه زيات، ددې هڅه کوي، هغه ددې لپاره چمتو او قانع کړي چې د هغه څه مسوولیت و منې چې کېدونکي دي او يا به وشي..

المانيان د هغه د برى د لمانځنې لپاره ، تر هغو جشنونو نه چې ايينا او اويريشيت نومېږي ، بل غوره جشن نه شي جوړولای. نه يوازې دی خپله ستر ګڼل کېږي بلکې د هغه نيکونه، د هغه ورونه، د هغه برکتې او د هغه زومان خورا ستر دي. هرڅه ددې لپاره ترسره کېږي چې وروستي عقلي خنډونه ددې لپاره لرې شي چې هغه دد غه وحشتناک مسووليت د منلو لپاره چمتو شي. هر کله چې دی چمتو شي، پوځ هم چمتو دی.

ختيځ ته په تلوار پيل شوی يرغل خپل موخې، مسکو ته رسېږي. پر مسکو ولکه ټينګېږي. روسي پوځ تر بل هروخته، د اوسترليڅ له جګړې نيولې تر واګرام هغې پورې تالا والا شوی دی، خو ناڅاپه د تصادفاتو او نبوغ پرځای چې تر اوسه پورې يې ديو لړ بربو په مرسته دغه سړی ، له پخوا نه د ټاکل شوې موخې خواته رساوه، بې شمېره ناوړه او زيان رسوونکې تصادفونه راپيدا کېږي، دغه تصادفونه:

د برادينو په جګړه کې د والګي له پيدا ايښت نه نيولې، تر سوځونکو سړو او يخ وهلو لارو او بيا مسکو ته د اور اچولو او له دغه اوره د پورته شويو سختو لمبو پورې ، دغه راز د نبوغ پرځای د حماقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سپکاوی چې ساری یې نه درلود، راپیدا کېدل.
یرغلګر پوځ، تېښتې ته مخه کوي، کله ببرته ستنېدل او بیا تېښته، ټول تصادفونه، اوس یو هم دده په ګټه نه بلکې دده په تاوان دي.
خوځون سرچپه کېږي، له ختیځه ببرته ستنېدل یعنې له ختیځه لودیز ته ببرته تګ په بې ساری ته توګه، داسې څه ته ورته دی چې له لودیزه ختیځ ته شوی و. له لودیزه، ختیځ تر ټولیز یرغله مخکې هم، چې په ۱۸۰۲، ۱۸۰۵ او ۱۸۰۷کلونو کې و، لوی واړه یرغلونه شوي وو.
هماغه دپخوا په شان لویې ورې ډلې سره یوځای کېږي، خورا لویې ډلې جوړوي، هماغه دپخوا په شان دمرکزي اروپا خلک له دغه بهېر سره یو ځای کېږي، هماغه شان موخې ته درسېدونکې لارې په نیمایي کې دغه خوځون سستېږي او شک ورته پیدا کېږي او هماغه شان ځومره چې هڅوی، خپلې موخې ته نږدې کېږي، په هماغه کچه د هڅوی خوځون چټکېږي.
دغه خوځون پاریس ته چې ددې موخه ده رسېږي، د ناپلیون واک او د هغه پوځ تالا والا شوی دی، خپله ناپلیونه نه هم یو بې معنی څه جوړ شوی دی. د هغه ټول کړه وړه له ورایه دافسوس او خواشینۍ وړ دي، خو بیا هم نه بیانېدونکی تصادفات رامنځ ته کېږي.
د ناپلیون په وړاندې سره یو ځای شوې ټلواله ټول خپله بدمرغي له ده ګڼي، له ده کرکه کوي، همدا چې هغه ببواکه کېږي، سیاسي واک یې له منځه ځي، نو هماغه و چې په خیانت او جنایت تورنېږي. نو هرو مرو دوی ټولو ته داسې برېښېده لکه لس کاله پخوا چې برېښېده او یا یو کال وروسته چې باید وبرېښي. یعنی یو تالانګر او باغي. خو دکوم تصادف له مخې کوم څه راپېښېږي او دغه حالت هېڅوک نه ویني، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ونډه لا پای ته نه ده رسېدلې. هغه سړی چې لس کله پخوا او یا کال وروسته هغه باید تېول تالانګر او باغي وګڼي ، هغې لرې وچې ته چې له فرانسې د دوو ورځو تګ په واټن کې پرته ده، شړل کېږي، هغه ته شتمني ورکول کېږي، ساتونکي ورته ګمارل کېږي او دا هم نه څرګندېږي چې ولې هغه ته په میلیونونو پیسې ورکول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

د خلکو د غورځنګونو څپې په خپلو ساحلونو کې په ارمېدو پيل کوي. د دغه سيلاب سترې څپې آرامېږي او د دې آرام سمندر پر سر په ارامو جوړو ښويو کړيو ، ديپلوماتان په دې هيله چې د دې توفانونو آرامول د دوی کار دی، خپل آرام غورځنګ پېلوي، خو آرام شوی سمندر بيا ناڅاپه په څپو کېږي. ديپلوماتانو ته داسې وبرېښېده چې د دوی نانډرۍ د دغو نويو قوتونو د شخړې لامل شوي دي.

هغوی د خپلو واکمنو ښتو ته سترګې په لاره دي ، کړکيچ دوی ته نه آواريدونکی برېښي. خو هغه څه چې دوی يې راپاڅېدل احساسوي ، له هغه ځايه نه راپاڅي چې دوی ورته سترګې په لاره دي. دا څپه هماغه څپه ده او دا د پاڅېدو ځای هم پاريس دی. وروستۍ څپه له لوديزه راستنه شوې او شاته تلونکې ده. ديپلوماتان ، بايد هغه ستونزې چې نا آوريدونکې ګڼل کېږي، آوارې او د دې زمانې پوځي غورځنګ پای ته ورسوي.

هغه سړی چې فرانسه يې راپرزولې ده، په يوازې ځان له دوکې او سرتيرو پرته ، بيا فرانسې ته راستنېږي. هر ساتونکی کولای شي هغه وويني، خو د کوم عجيب تصادف له مخې هېڅ څوک د هغه د نيولو هڅه نه کوي بلکې ټول په ولولو سره ، دغه سړي ته، چې پرون يې لعنتي ګڼه او مياشت وروسته به يې بيا هم لعنتي ګڼي، هرکلی او درناوی وايي.

وروستي کړه ترسره شوي دي. وروستې لوبه لوبول شوې ده. لوبغاړي ته سپارښتنه شوې ده ، دلوبو جامې وباسي، د سترګو رانجه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاک او سره شوې بشره پریمنځي. هغه ته نوره اړتیا نه شته. دغه سړی په خپله جزیره کې په یوازې ځان ، ځو کاله ، خپله غمجنه کمېدي ډرامه لوبوي، هغه پرته له ځانه بله ننداره نه لري. ځان تیر باسي، خپله ځان ته دوکې جوړوي، خپل هغه وخت چې نور د هغه برحق والي ته اړتیا نه شته، برحقه ګڼي. او ټولې نړۍ ته دا ښيي، هغه څه وچې ، خلکو دده واک ګاڼه او هغه ناڅرګند قوت چې دده لارښوونه يې کوله څه او کوم و.

دننداري په پای ته رسېدو سره ، دلوبغاړو مشر ، د لوبغاړی جامې وویستې او موږ ته یې اصلي څېره راوښوده:

- وګورئ ! تاسو په څه باور درلود ؟دادی، دادی د هغه اصلي څېره وينئ !

چې دا هغه څه نه و چې دتاسې لارښوونه یې کوله او هغه زه وم چې تاسو مې خوځون ته لمسولئ.

له دغه بدلونه وروسته چې د خلکو په سترګو یې تیارې راخورې کړې وې، هغوی تر ډېرې پورې دا نه شو منلي چې څه پېښ شوي دي.

خو دلومړی الکساندر ژوند ، د هغه چا ژوند چې دمخالف خوځون له ختیځه ، لودیز ته د خوځون مشري یې کوله، د ناپلیون تر هغه غوره او منطقي و.

هغه سړی چې نور، د هغه تر مخې په هېڅ کڼل کېدل او له ختیځه یې لودیز ته دیرغل مشري کوله، باید څه ځانګړتیاوې لرلای ؟

باید دعدالت احساس وکړي، په اروپایي چارو کې ونډه ولري او په کراره او چپه خوله خپلو ګټو ته پاملرنه وکړي.

له اخلاقي پلوه پر خپلو سیالانو ، ملګرو او دوخت پر پادشاهانو او واکمنانو لوړتیا ولري. باید مهربانه، خواخوږې او په زړه پورې وي او په خپله یې ناپلیون خپه او سپک کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی الکساندر دغه ټولې ځانګړتیاوې لرلې. دغه شرایط ټول په هغه کې نغښتي و. دغه او یا په بله وینا د هغه د تیر ژوند بې شمېره تصادفونه، د هغه روزنې، د هغه دلیبرالو تکلونو پیل، پرهغه را ټول شوي ځناور او د استرلیځ، تیلزیت او ایرفورت په جګړو کې د هغه تجربو، دې ټولو او ټولو هغه چمتو کړی و.

دغه سړي په لویه جګړه کې، ځکه کوم ځانګړی مسوولیت نه درلود چې هغه ته اړتیا نه لیدله کېده، خو کله چې په اروپا کې د ټولیزې جګړې وړتیا احساس شوه، هغه په وړ وخت کې او په وړ ځای کې وه. هغه اروپايي ملتونه سره یو او د موخې پلو یې د هغو لارښوونه او مشري وکړه. موخه

ارمان تر سره شوی و، لومړی الکساندر، تر وروستۍ جګړې وروسته، پر ۱۸۱۰ کال، د انساني واک تر ټولو نه پر لوړه څوکه ولاړ و. هغه دغه واک څنګه کار اوه ؟

لومړی الکساندر د اروپا د روغې مشرو هغه سړی چې لا له ځوانۍ یې یوازې د خپلو خلکو د نیکمرغۍ تکل درلود، په خپل هېواد کې د لومړنیو لیبرالي غورځنګونو نوښتګر، اوس ښکاري ترټولو نه د زیات واک خاوند او د هغه واک له برکته کولای شي تر خپل لاس لاندې خلکو نیکمرغۍ لپاره ګټور واوسي.

په دې وخت کې و، چې ناپلیون په تبعید کې خپل ماشوم وزمه او دوکمارې کړنلارې جوړوي او په دې خیالونو کې ډوب دی، که واک یې درلودلای، څنګه به هغه بشر نیکمرغه کړای وای.

لومړي الکساندر چې خپله ونډه سرته رسولې او د خدای حضور حاضر ګڼي، ناڅاپه د دغه واک د نابودوالي او بیواکۍ احساس احساسوي، له هغه نه مخ اړوي، هغه، هغه خوار اولس ته چې دی هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خوار ګنې سپاري او يوازې وايي:

- نه زمور لپاره ! نه زمور لپاره ، ښه به دا وي چې دځان لپاره ! زه ستاسو په شان يو انسان يم. په کراره مې پرېږدئ چې دانسان په څېر ژوند وکړم. د خپل روح او خدای په اړه فکر وکړم.

****

هغه شان چې لمر او هر اتم، هر يو داسې چورلک دی چې په ځان پورې او تر خپل ځانه راچورلي، خو سره له هغه هم، يوازې اتم، له خپل ټول بشپړوالي سره د کليت داسې يوه ذره ده چې د هغه پرتم د انساني ذهن له تصوره وتلې خبره ده. دغه راز هرڅوک ځانته خپلې موخې لري، دی په داسې حال چې دغو موخو ته د رسېدو په هڅوکې دی، هغه سره هممهاله د هغو ارمانونو په خدمت کې هم دی چې دی له هغو نه خبر نه دی.

دعسلو غومبسه چې پر يوې غوټۍ ناسته وه، يو ماشوم يې وچيچه. ماشوم له غومبسې ډارېږي او وايي:

-دغومبسې موخه داده چې خلک وچيچي. د شاعر لپاره هغه غومبسې چې له ګلونو ، شهد راباسي، شاعرانه او ګرانه برېښي. هغه په دې باور دی چې د شهدو دغومبسو دژوند موخه داده چې له ګلونو شهد او عطر راټول کړي. د هغه چا لپاره چې دغومبسو لپاره يې کندو ايښی دی، د غومبسو دژوند موخه داده چې په ګلانو وګرځي، شهد راټول کړي او هغه کندو ته راوړي، نوځکه وايي چې ددغې غومبسې د ژوند ارمان د انګبنيو راټولول دي.

د هغه بل چا لپاره چې غومبسو ته يې کندو ايښی دی ، دغومبسو دژوند موخه داده چې په ګلانو وګرځي، دګلانو دانې او زړې زبېښي، هغه دنويو زوکړو غومبسو او د هغو دملکې او په دې توګه دنسل

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزیاتوالي لپاره راوړي. باغوان ویني چې غومبسې دالوتو پر وخت پر یو بل ګل کیني، دیو ګل نه بل ته او له بل نه بل ته زرې لېږدوی او دنویو ګلانو د زرغونېدو سبب کېږي او دغومبسو دغه کړه د هغو موخه ګڼي. یو بل تن چې دشنیلیو په وده کې غومبسې خورا اغیزمنې ګڼي او په دې توګه د هغه پایله داده چې دغومبسو دژوند وروستې موخه، له هغو موخو نه چې انساني تفکر یې تصور کولای شي. په په بنه او پوره توګه بیانېدای نه شي. هر څومره چې انساني عقل ددغو په سپړنه کې بریالی وي، په هماغه کچه د وروستیو موخو ناسپړنه ، هغه ته لاپسې څرګندېږي.

انسان یوازې دڅارنې له لارې کولای شي، د غومبسو او نورو موجوداتو د ژوند اړیکي پیدا کړي او د تاریخي شخصیتونو او ملتونو موخې هم همدغه برخلیک لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

په ۱۸۱۳ کې له ناتاشې سره، د بېزاو خوف (پېير) واده ، د رستوف د لرغونې کورنۍ لپاره له خوښۍ نه ډکه وروستۍ پېښه وه. په همدې کال ګراف ايليا اندرويچ هم مړ شو او لکه چې تل همداسې وي، د کورنۍ د مشر له مرګ سره همهاله دغه پخوانۍ کورنۍ هم سره ونړېده.

د وروستي کال ټلې پېښې :د مسکو سوځېدل، له مسکوه د مسکويان تښتېدل، د سردار اندرې مرګ او ناتاشا مايوسي، د پتيا مرګ او سردار زړه مات والي، هغه ټول ګوزارونه و چې يو پر بل پر سردار راغلل. هغه داسې انګېرله او تصور يې کاوه چې نه پوهېږي ، هغه څه درک کړي چې پر ده راغلي دي. هغه له عصبيت خپل زوړ سر يې ښکته اچولی او ګواکې دې ته سترګه په لاره و چې نوي ګوزارونه پر هغه ددې لپاره راشي، چې دده هر څه پای ته ورسوي.

هغه به کله وېرې پسې اخېستی او پريشانه به و او کله به غير طبيعي توګه خورا ټکړه او لېواله بربښېده.

دناتاشا واده په خپلو خوږو ننداړو ، هغه(بوډا) ، د يو څو مودې لپاره پر ځان اخته کړې وه. هغه دغرمنيو او ماښامنيو سپارښتنې کولې او غوښتل يې چې خوشاله وبربښي. خو د هغه خوښۍ او مستۍ پر چا اغيز نه کاوه بلکې په هغو کسانو کې يې، چې دی يې پېژانده او ورته ګران و ، خواخوږي راپاروله.

تر هغه وروسته پېير خپله ښځه له ځانسره بوتله، هغه لاپسې آرام، خاموشه او په ځان کې ډوب شو. کله ناکله به خپتيان پرې راخورشو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې امله څو ورځې وروسته ناروغ او په بستر کې ولوید. د ډاکترانو له ډاډ سره سره ، هغه د ناروغۍ په لومړیو ورځو کې په دې پوه شو چې بیا به له دغه بستره را پورته نه شي. ګرافینې، آن جامې هم بدلې نه کړې او دوې اونۍ یې دده د بستر څنګ ته پر اوږدې څوکۍ په ناسته تېرې کړې. هر وار چې ګرافینې هغې ته دارو ورکول، هغه به ټنګ په ژړا شو او د هغې لاسونه به یې مچول. په وروستۍ ورځ یې له خپلې ښځې او زوی د هغه په غیاب کې څکه بښنه وغوښته چې ده خپلې شتمنۍ هسې برباد کړې دي. ده تر ټوله خپله لویه ګناه همدا بلله. هغه له خدایه بښنه وغوښته ، پر هغه دعاوې وویل شوې او په کراره مړ شو.

بله ورځ د هغه خپلو خپلوانو او آشنایانو له هغه سره د وروستۍ دیدن لپاره راغلل او د رستوفیانو کرایه شوي کور به له خلکو ډک وه او تشیده. ټول دغه آشنایان چې په وار وار یې دده مېلمستیا خوړلې وه او په وار وار یې دده د نڅا په بنډارونو کې ګډون کړی و ، په وار وار یې پر هغه ملنډې وهلې وې او پرې خندلي یې و ، اوس ټولو په یوه احساس او دځان ملامتۍ په بڼه ګواکې د چا په وړاندې د اعتراف په ډول ویل:

-هو کې څوک به څه وایي او که نه به وایي، هغه خورا ښه سړی و ، نور نو داسې خلک پیدا کولای نه شو ، هېڅ څوک بې عیبه نه دي.

ګراف پوره هغه وخت ناڅاپه مړ شو چې د هغه مالي چارې داسې دیوالي شوې وې چې چایې آن تصور هم نه شو کولای چې اخر به څه کېږي.

نیکولای د روسي پوځ په ملتیا په پاریس کې و چې. پلار د مرګ خبر ورورسېد. هغه سمدلاسه استعفا وکړه او پرته له هغه چې ځواب ته یې سترګه په لاره شي ، مسکو ته راغی. د ګراف تر مرګه یوه میاشت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته د هغه حسابونه رابنکاره شول. د هغه واړه پوروته چې څوک ترې خبر نه و، دومره زيات وو چې ټول يې حيران کړل. د هغه د پورونو اندازه د هغه د شتنمۍ دوه برابره وو.

د نيکولاي خپلوانو او آشنايانو هغه ته مشوره ورکړه چې. پلار له ميراثه تير شي، خو نيکولاى،. پلار له ميراثه لاس په سر کېدل،. پلار ياد ته چې دده لپاره يې سپېڅلتيا لرله، سپکاوى ګاڼه، نو له دې کبله يې ددغو مشورو له اوريدلو ډډه کوله. پلار ميراث يې ومانه او د هغه د پورونو پريکول يې پيل کړل.

پوروړو چې د هغه په ژوند کې، د هغه د خواخوږۍ او مهربانۍ ياد او منت باري يې ساتل او دصبر په چوپتيا کې يې د پور اخبستو تلوسه نه لرله، ناڅاپه د خپلو پورونو سملاسي غوښتنه کوله. هغوى نه يوازې پورونه غوښتل بلکې په دې کې سيالي جوړې شوې چې څوک تر نور ژر خپل پورونه تر لاسه کولاى شي. او هغه کسان لکه ميتکا او ځينې نور چې پورونه يې نه وو او هسې حوالې يې درلودې او دځېنو سوغاتونو وعدې ورکړل شوې وې، اوس تر ټولو نه دمخه د پيسو غوښتنه کوله.

نيکولاى نه چا په کراره پرېښود او نه يې وخت ورکاوه او هماغه کسان چې ګواکې په سپين ږيري يې زړه سوځي، ويل يې چې هغه د دوى تاوانونو لامل و (که تاوان شوى وى) په خورا بې رحمۍ پر دغه ځوان وارث تيرى کاوه چې په خپلې زړورتيا يې د پورونو پرې کول منلي وو او په څرګنده يې د هغو په وړاندې کومه ګناه نه لرله.

ددغو پورونو د پرې کولو لپاره د نيکولاى ټولې هلې ځلې بې ګټې پاتې شوې. هغه خپله شتمنۍ په نيمه بيه ليلام کړې، خو بيا هم. پلار نيم پورونه هماغسې پاتې ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکولای هغه دیرش زره روبله چې د هغه او ښي پېیر ېبزاو خوف، هغه ته. پلار د پوروڼو لپاره ورکړي وو ، و منل او له دې ډاره چې کېدای شي. پلار پوروړي ، دی په زندان کې واچوي ، بېرته دولتي ماموریت ته لاړ.

که هغه بیا پوځ ته تللی وای ، په پوځ کې د لومړي خالي بست د پیدا کېدو سره به دی هلته تاکلی شوی وای، خو هغه له دې کبله نه شو کولای پوځ ته لاړ شي، چې مور ، هغه د ژوند د وروستي ارمان په توګه یوازې پرېښېدي ، بلکې باید د هغې ساته او پالنه یې وکړي.

سره له هغه چې د مور یې دا نه خوښېدل چې هغه له هغو کسانو سره پاتې شي چې دده له ژوند سره آشنا وو ، سره له هغه چې ، هغه په دولتي څانګو کې له میشتیا سره کرکه لرله، هغه د مسکو په یوه ملکي اداره کې ماموریت و مانه او خپله ګرانه پوځي دریشي یې وویسته.

نیکولای له خپلې مور او سونیا سره د مسکو د سویخوی ورژاک د واټ په یوه واړه اپارتمان کې دیره شول.

له دې سره هممهاله ناتاشا او پېیر په پترزبورګ کې ژوند کاوه او د نیکولای د ژوند د ستونزو تصور یې هم نه شو کولای. هغه له دې کبله چې له خپل او ښي یې پیسې پور کړې وې، نو هڅه یې کوله خپله بې وزلي پټه وساتي. د نیکولای ژوند له دې کبله خوار و چې هغه باید ، دمیاشتې په خپل یو زره درې سوه روبله معاش نه یوازې ځان ، مور او سونیا ساتلي وای بلکې باید داسې ګوزاره یې کړې وای چې مور یې خواري احساس کړې نه وای. ګرافینه چې له ماشتومبه، په بډای او پرتمین ژوند روږدې شوې وه، نه شو کولای په دې پوه شي چې د غه راز له خوارۍ ډک او بد ژوند هم شونی دی. هغې به هره شېبه دې یا هغه ځای ته د تګ او یا ددې او یا هغه آشنا دلیدو دورتګ لپاره د هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلې ګاډۍ غوښتنه کوله چې نه وه.

هغې ځانته د ښو او ګرانو خوړو ، زوی ته د زړو شرابو ، ناتاشا او سونیا ته د نویو پیدا شویو ډالیو د اخېستو سپارښتنې کولې او په دې نه پوهېده چې د دې ټولو پوره کول، د هغه د زوی لپاره څومره ګرانه خبره ده.

سونیا د کور په چارو اخته وه او د ګرافینې پالنه یې کوله. هغې ته به یې کتابونه لوستل ، د هغې نازونه او له ځانسره د هغې پټه رخه به یې زغمله او له نیکولای سره به یې له مورنه د هغو ستونزو او خوارۍ په پټولو کې مرسته کوله چې دوی پرې اخته وو.

نیکولای د هغه چوپړ له امله چې سونیا د ده د مور لپاره کاوه، ځان د هغې په وړاندې په نه ادا کېدونکي توګه منت باره باله ، د هغې صبر او زغم ته حیران و او هڅه به یې کوله، له هغې نه ځان لرې وساتي.

هغه په ګوګل او خیالو کې، سونیا له دې امله ملامتوله چې هغه له هېڅ پلوه، د هغې په کړو او وړو کې ، کومه داسې نیمګړتیا نه شوه پیدا کوله چې هغه پرې ملامته کړي. په هغې کې ټول هغه څه نغښتل شوي وو چې خلک د هغه له امله ستایل کېږي، خو هغه څه نه و چې دی د هغې ګرانښت ته ولمسوي. هغه داسې انګېرله څومره چې دی، د هغې زیات قدر او پالنه کوي، په هماغه کچه له هغې سره د ده مینه کمېږي.

نیکولای په هغه ټکي ولاړ و چې سونیا په یوه لیک کې هغه له خپلې مینې آزاد کړی و او اوس هغه له دې سره خپل اړیکي داسې ساتل چې ګواکې د دوی ترمنځ چې هرڅه و ، هغه ډېر پخوا هېر شوي او بیا نه تکراریدونکي دي.

د نیکولای ژوند ورځ تر ورځې خرابیده ، له خپله معاشه زېرمه کول هسې تش خیالي خبره وه ، هغه نه یوازې څه زېرمه کولای نه شوه بلکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دځېنو پورونو د ورکولو لپاره یې یو نیم نوی پور هم کاوه. هغه له دې حالت نه د وتلو هېڅ لاره نه لرله. له بده ایې پېغلې سره واده لکه هغه شان چې دی تولو دې ته هڅاوه، ده ته ډېر کرکجن برېښېده. هغه پرته له دې چې یا یې دغه واده ته غاړه ایښې وای او یا یې د مور مرګ منلی وای، بله چاره نه لرله. هغه نه کوم چا او یا نه کوم شي ته هیله لرلای شوه او نه یې د خپل دغه حال له غمرلي او زورونکي زغمه خوند اخېست. هغه نه یوازې د پخوانیو انډیوالانو له سپکاوي نه ډکو خواخوږیو له اورېدو او لیدو نه چې دی یې زوراوه ډډه کوله بلکې له هر ډول چکرونو او بنډارونو نه یې ځان لرې ساته او آن په کورکې یې، پرته له دې چې له مور سره په قطعو کې فالونه وګوري، بل هېڅ شي نه کول. هغه به په خپله کوټه کې ښکته پورته ګرځېده او پرله پسې به یې یو په بل پسې پیپ څښناوه. هغه ګواکې هڅه کوله په ځان کې هغه غم وساتي چې ده په هغه کې له دغه حالت نه د وتلو زغم لید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

د ژمي په پيل کې چې شهزادګۍ ماريا مسکو ته راغله او دښار له آوازو نه هغه د رستوفيانو د کورنۍ له حاله خبره او دا يې واوريدل چې:

-زوی خپل ژوند له موره ځار کړی دی.

شهزادګۍ ماريل له ځانسره وويل:

-ما هم له هغه بل انتظار نه درلود.

خو سره له هغه ، هغې ديوې خوښۍ احساس وکړ، له هغو سره خپله مينه ورياده شوه او دا يې خپله دنده وګڼله چې بايد د هغو ديدن ته ورشي. هغې ته د ورونژ په ښار کې خپل کړه وړه وریاد شول، له کوم څه نه وويريده ، خو سره له دې هم هغې ځان قانع کړ او مسکو ته رارسېدو نه څو اونۍ وروسته ، د رستوفيانو ديدن ته ورغله.

نيکولای لومړی ځوک و چې هغه يې وليده، ځکه چې د ګرافينې کوټې د تنګ يوازينۍ لاره ، دده د کوټې له لارې تيريده. د نيکولای بشره د هغې په ليدو ددې پرځای لکه هغه شان چې دې يې هيله لرله دخوشالۍ حالت پيدا کړي ، داسې سړه او مغروره بڼه پيدا کړه چې شهزادګۍ پخوا هېڅکله هسې نه وه ليدلې.

نيکولای له هغې سره تر ستړي مشې وروسته د هغې د روغتيا پوښتنه وکړه او هغه يې د خپلې مور کوټې ته بدرګه کړه. يو پنځه دقيقې هلته کېناست او بيا له هغه ځايه ووت.

کله چې شهزادګۍ د ګرافينې له کوټې راووته، نيکولای بيا له هغې سره مخامخ شو او بيا يې په تريو تندي او نا مهربانه غلچک تر دالانه بدرګه کړه. نيکولای دده دمور په هکله د هغې پوښتنو ته هېڅ ځواب ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کړ او یوازې دومره یې وویل:
-زما پر مور یې ستا څه؟ په کرار مې پر پرېږدئ.
تر هغه وروسته چې د شهزادګۍ ګاډی د دوی له کوره وخوځېده ، پرته له هغه چې د خپل آواز د ټيټېدو هڅه وکړي ، په لوړ آواز يې سونیا ته وویل:
-دا څه دلته ښکته پورته کېږئ؟ دا څه غواړئ؟ ددې ښځو او د هغو لېوالتیا زغم نه لرم؟
سونیا چې متې متې کولای شول خپله خوشالي پټه کړه، وویل:
--آخ ! نیکولای جانه ! ته څنګه کولای شې، داسې ووایې؟ نیکولای جانه ! هغه داسې مهربانه او مور جانې ته هم ډېره ګرانه ده.
نیکولای هېڅ ځواب ورنه کړ او غوښتل يې وښيي په دې اړه هېڅ نه غږېږي، خو د هغه مور به د شهزادګۍ تر دغې کتنې وروسته د ورځې څو وارې د هغې په اړه له ده سره خبرې کولې.
مشرې ګرافینې، شهزادګۍ ستایله او هیله یې لرله چې زوی یې د هغې کورته ورشي او لېوالتیا یې ښودله چې هغه زیاته وګوري، خو سره له دې هم کله چې به یې د هغې په اړه خبرې کولې ، طبیعت به یې خته کېده. کله به یې چې مور د شهزادګۍ خبرې پیل کړې، نیکولای هڅه کوله چپ پاتې شي ، خو د زوی دغه کار د هغه مور ډېر زوروله.
هغې به ویل:
- هغه خورا ښه او دلوړو اخلاقو نجلۍ ده، ته باید هغې ته ورشي، په هر حال ته باید له یو چا سره وګورې، شا او خوا ته لاړ شي ، تر څو به له مور سره ناست یې، زه فکر کوم زړه به دې تنګ وي.
- هو کې ادکې ! نه غواړم، اصلاً د هغې دلیدو هیله هم نه لرم.
- پخوا خو دې غوښتل چې هغه ووینې او اوس بیا وایې چې د هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلیدو هیله نه لرې. ګرانه که رښتیا راباندې وایې، زما خو ستا په کړو وړو سر نه خلاصیږي. کله وایې چې خفه شوی یې او کله بیا وایې چې د چا دلیدو هیله نه لري.

- نه مورجانې، داسې نه ده، ما کله ویلي چې زه خفه یم.

- دا څه وایې؟ تا خپله وویل چې د هغې دلیدو هیله نه لرې. هغه خورا ښه نجلۍ ده او تل ستا خوښېده او اوس په ډول ډول پلمو له مانه هرڅه پټوي.

- نه مورجانې! هېڅوک له تا نه څه شي نه پټوي.

- زه خو له تا نه کومه ناوړه هیله نه لرم، زما هیله له تانه دا ده چې د هغې دیدن ته ورشه، ځکه نزاکت او ژوند همداسې غواړي.. ما له تانه همدا غوښتل چې ته له موره هرڅه پټوې، نور به ستا له ژوند سره هېڅ کار نه لرم.

-ښه، ښه چې تاسو ډېر ټینګار کوئ، ورځم، ورځم.

- زما یې څه؟ زه خو یې ستا لپاره وایم.

نیکولای ژوره سا وویسته او په داسې حال کې چې بربېت یې ژول، قطعې یې وویشلې، هڅه یې کوله، د خپلې مور پام بل پلو واړوي.

بله ورځ، دریېمه ورځ، څلورمه ورځ، هر څه همداسې تېریدل. له شهزادګۍ ماریا د رستوفیانو له کورنۍ سره تر کتنې او د نیکولای له ناڅاپي او ساړه هرکلي نه وروسته، له ځانسره دا وویل چې هغه برحقه وه چې ویل یې:

-نه غواړې چې لومړی دا د رستوفیانو کره ورشي؟

هغه خپل غرور، خپلې مرستې ته راوغوښت او له ځانسره یې وویل

:

-ما دبل څه انتظار هم نه درلود، زما هغوی سره څه دي؟ ما یوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتل ، د هغه بوډۍ مور چې تل له ما سره ډېره خوا خوږي ښيي، ووينم. زه د هغه د مهربانۍ منت باره یم.

خو هغه دې خبرو نه قانع کوله، هر وار به چې هغې له رستوفيانو سره خپله وروستۍ کتنه ورپادوله، په زړه کې يې يو ډول د پښېمانۍ احساس راو ښنېده. که څه هم هغې په ټينګه پريکړه کړې وه چې نور به هېڅکله د رستوفيانو کورته نه ورځي او هر څه پر دې تير شوي، هغه به هېروي، خو هغې بيا هم په زړه کې د نا آرامۍ احساس کاوه او غوښتل يې په دې پوه شي، چې څه شي دي، چې دا څه زوروي. بيا يې خپله اعتراف کاوه چې د دې ټولو زوريدو سرچينه له نيکولای سره د دې اړيکي دي.

دی داسې انګېرې چې د نيکولای د ساړه او مودبانه کړو وړ تر شا کوم څه پټ دی (هغې په دې باور درلود)په دغه څه بايد دا پوه شوې وای. دې داسې احساس کړې وه، تر هغه پورې چې دغه څه دې ته څرګند شي، دا به آرامه نه شي.

دژمي نيمايي وه، شهزادګۍ له خپل وراره سره د زده کړو په کوټه کې ناسته او له هغه سره په زده کړه لګيا وه په دې وخت کې چوپړ خبر راوړ چې رستوف راغلی دی. شهزادګۍ ماريا په غوڅه او برندې بڼه ، په داسې ډول چې راز يې څرګند او دا هم ګڼې وانه اخلي، له پېغلې بوری بن نه هيله يې وکړه چې له رستوف سره مېلمستون ته لاړ شي.

نيکولای ته د لومړي غلچک نه شهزادګۍ پوه شوه چې هغه د نزاکت له مخې د درناوي لپاره راغلي او په زړه کې يې پريکړه وکړه چې دا هم له هغه سره هماغه شان په درناوي خبرې اترې او مرکه وکړي لکه هغه يې چې له دې سره کوي.

هغوی د مشرې ګرافينې د روغتيا او د ګډو آشنايانو په اړه وغږېدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

، د جګړې د وروستيو خبرو يادونه يې وکړه او تر هغو لسو دقيقو چې مېلمه يې تر ناستې وروسته کولای شي، پاڅي او لاړ شي. نيکولای پاڅېد چې مخه ښه وکړي.

شهزادګۍ ماريا د پېغلې بوری بن په مرسته له مېلمه سره مرکه، هغه شان چې دې يې تکل کړی و، ښه روانه کړې وه، خو په وروستيو شېبو کې ، هغه وخت چې نيکولای پاڅېد او د مخه ښې تکل يې وکړ، دا په داسې ستومانۍ ، د داسې شيانو په اړه غږېده چې دې پورې يې هېڅ اړه نه لرله، هغې د بر خليک له بدو پېښو چې په دې يې ژوند تريخ کړی و، خبرې کولې او خپلې ځلېدونکې حيرانې سترګې يې پر يو ځای داسې خښې کړې وې چې د نيکولای پاڅېدو ته يې هم پام نه شو.

نيکولای هغې ته کتل او داسې ښوده چې د هغې پريشانۍ ته يې پام شوی نه دی. له پېغلې بوری بن سره څه خبرې وکړې او بيا يې شهزادګۍ ته وکتل. شهزادګۍ هماغه شان په کراره او ناخوځېدونکې ناسته او پرتانده بشره يې د غم نښې خپرې وې. د هغه ناڅاپه پر هغې زړه خوږ شو او داسې تته ورته وبرېښېده چې کېدای شي ، دی د هغې پريشانۍ لامل وي چې د هغې پر څېرې خوره ده. هغې غوښتل له هغې سره مرسته وکړي، کومه خوږه خبره ورته وکړي، خو هر څه يې چې کول، نه يې شو کولای داسې څه ورياد کړي چې هغې ته يې وواېي.

هغه وويل:

- د خدای په امان شهزادګۍ !

هغه له خيالو راووته ، په قهر غوندې شوه او سوړ ژور اسويلی يې وويست.

داسې لکه له خوبه چې راويښه شوې وي، وې ويل:

-اخ ! ښښنه غواړم تاسې داسې ژر ځئ ګرافه ! ښه ! په مخه مو ښه !

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګرافينې لپاره سروړدي ؟

پېغلې بوري ين وويل:

- لړتم شئ ، زه يې اوس راوړم. او له کوټې ووته.

دواړه چپ پاتې شول او کله ناکله به يې يو بل ته وکتل.

تر ډېر ځنډه وروسته نيکولای، په يو غمرلې موسکا وويل:

- هو کې شهزادګۍ ! په باګوچاروا کې ، زما او ستا ترکتنې وروسته څومره وخت او څه پېښې چې تيرې نه شوې، خو بيا هم داسې برېښي لکه پرون چې وي. موږ ځان بد مرغه ګڼه ، خو زه چې هرڅه وکړم چې هغه وختونو راستانه کړم، خو هغه وختونه، نه راګرځېدونکي دي.

نيکولای چې دا خبرې کولې، شهزادګۍ په ډېرې تلوسې د هغه ستر ګو ته کتل، هغې ګواکې هڅه کوله د هغه د خبرو په هغه راز ځان پوه او کېداي شي، په هغو کې د ځان په اړه د هغه احساس پيدا کړي.

هغې وويل:

- هو کې، هو کې، ګرافه ! خو تاسې بايد ددې غم ونه لرئ او په خپلو تير وختونو او عمر پسې خفه نه شي. زه چې اوس ستاسې ژوند ته ګورم، تاسو به هغه تل په خوږو خاطرو رایاد کړي، ځکه هغه شان چې تاسو نن په سر ښندنه او ...

نيکولای ناڅاپه د هغې خبرې پريکړې او زيانه يې کړه:

- نه، نه، زه ستاسې دا ستاينې منلي نه شم بلکې برعکس زه پرله پسې ځان ګرم بولم. په هرحال زموږ دا خبرې نه په زړه پورې دي او نه د خوښۍ وړ. او بيا يې سترګو ملالـه او غمجنـه بڼه پيدا کړه، خو شهزادګۍ په دغو سترګو او هغو ته په کتو بيا هماغه سړی ومونـد چې دي يې پېژاند او مينه يې ورسره لرله او اوس يوازې له ده سره غږېدله.

هغې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه فکر کوم تاسې به ماته دا اجازه راکړئ چې زه تاسو ته ووایم چې ما او تاسو دومره سره نېږدې شوي یو چې اندازه نه لري، زه دا سې تصور کوم چې تاسې به زما د غه خواخوږي بې ځایه و نه ګڼې، خو زه تیروتلی ومه. ناڅاپه یې آواز ورږدید

ځان یې برحقه ګاڼه.

او وې ویل:

-زه نه پوهېږم ولې، خو پخوا چور بل ډول وې...

نیکولای په کراره وویل:

- ولې ؟ دا ولې په زړګونو لاملونه لري، ولې (هغه د ولې کلمه په ځانګړي ډول او فشار ادا کوله) او بیا یې وویل:

- شهزادګۍ ستاسو له خواخوږۍ نه مننه، خو کله کله ډېره سخته ده.

د شهزادګۍ ماریا په ګوګل کې یو ناست آواز وویل:

- ښه، دا له دې کبله ، ښه، دا له دې کبله.

نه، نه یوازې د هغه خوښ، مهربان او خوږ غلچک ، چې پر زړې یې منګولې خښولې، نه یوازې د هغه ښکلا چې زه یې پر ځای مینه کړم بلکې ما په هغه کې د مهربانۍ ، ټینګار او سرښندنې د روح اټکل کړی و. هو کې هغه اوس بې وزلی او زه بډایه یم، هو کې یوازې له دې امله. هو کې ! یوازې له دې امله. هو کې .. که دا ټول دا سې نه وای.

د هغه پخوانۍ مهرباني یې وریاده کړه او د هغه اوسنۍ مهربانه غمرلې څېره یې ته یې کتل. او ناڅاپه یې له ځانسره هغه د نا خواخوږۍ او سړو کړو وړ لامل پیدا کړ.

بې ارادې د هغه خواته وروړاندې شوه او ناڅاپه یې دا سې چې تا به ویل چې چغې وهي، وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ولې ؟آخر ولې ګرافه ؟ ماته ووايه ولې ؟تاسې بايد راته ووايئ ؟

نيکولای چپ پاتې شو ، بيا يې دوام ورکړ:

- زه ستاسو په "ولې "نه پوهېږم، خو پر ما هغه ډېره ګرانه تمامېږي. زه... زه په دې اعتراف کوم چې دا به ماته ډېره ګرانه وي که تاسو ما له خپلې دوستۍ نه بې برخې کړئ. دا زما لپاره ډېره زورونکې ده.

د هغې په سترګو کې اوښکو او په آواز کې يې غم څپې وهلې:

- زما په ژوند کې نيکمرغي دومره لږ وه چې دهرې خوښۍ له لاسه ورکول راته ګرانه تمامېږي. مابه وبښئ، دخدای په امان.

هغه ناڅاپه په ژړا شوه او له کوټې ووته.

نيکولای هڅه کوله، هغه ودروي او چغه يې کړل:

-شهزادګۍ ودرېږئ ! دخدای لپاره ودرېږئ !

هغې سترګې را واړولې. يو شيبه يې په چپه ديوبل سترګو ته سره وکتل او هغه ناشونې، لرې څه ناڅاپه رانېږدې شول. هغه وشول او ترسره شول.

....

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

د۱۸۱۴کال په مني کې نیکولای له شهزادګۍ ماریا سره واده وکړ او له خپلې ښځې، مور او سونیا سره په لیسه ګورې ته لاړل او همالته په کلي کې میشت شول.

د درې کالو په اوږدو کې پرته له هغه چې د ښځې له جایدادونو نه څه وپلوري او خپل پاتې پوروونه پرې کړي، بل څه یې ونه کړل. د تره دلور تر مرګه وروسته، هغه ته څه میراث ورسېد او د خپل اوښي پېير پوروونه یې هم ورکړل.

درې کاله نور هم تیر شول. تر ۱۸۲۰ کاله پورې یې خپل مالي ژوند داسې راجوړ کړ چې دلیسه ګورې څنګ ته یې یو څه نور واړه جایدادونه هم واخېستل او د اترادنیا په سیمه کې یې. پلار دجایدادونو د بېرته اخېستو په اړه چې دده یوازینۍ هیله وه، د هغه له خاوند سره خبرې پیل کړې.

هغه چې به پیل کې له ډېرې اړتیا و نه کرکیله پیل کړې وه، ډېر ژر د کرکیلې داسې لېواله شو چې پرځمکه کار د هغه د مینې ځانګړې او یوازینی کار شو.

نیکولای ساده بزګر و. هغه په کرکیله کې دنوښت په تیره بیا دانګریزي کرکیلې د ډول چې په هغو وختو کې سخت دود شوی و، پلوي نه کوله او دغه راز چارې یې نه خوښېدې. هغه د کرکیلې او بزګرۍ په اړه په لیکنو او نظریاتو ملنډې وهلې، فابرېکې او نورې تولیدي کارخانې یې نه خوښېدې. دتولید دزیاتوالي او دګرانې کرکیلې، په تیره بیا په یوې ځانګړې برخې کې یې له لویو خرڅونو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه نه ښودله. هغه د خپلو جایدادونو، نه کومې جلا بلکې ټل یې ټولو برخو ته پاملرنه لرله د هغه لپاره په خاوره کې اکسیجن یا هایدروجن... او یا سرې اهمیت نه درلود. د هغه لپاره تر ټولو زیات دې خبرې اهمیت درلود چې د هغه له لارې ځنګه اکسیجن، هایدروجن او.. . نور اغیزمن کېږي.. کله به چې نیکولای په کرکیله پیل او په هغې کې بېلابېلو برخو ته پاملرنه وکړه، بزګرانو به ده ته خورا پاملرنه ور اړوله. بزګر د هغه لپاره د تولید وسیله نه وو، هغوی دده لپاره هم موخه وو او هم قاضي. هغه لا د بزګرۍ ژوند په پیل کې بزګر ښه وڅېړل، بیا یې د هغو په اړتیا ځان پوه او هڅه یې وکړه چې په دې یې سر خلاص شي چې بزګر څه شي ښه ګڼي او څه شي بد... هغه دچا لارښوونه، نه کوله.. کله چې د بزګرو په کړو وړو او دود دستور پوه شو. د هغو په خبرو اترو او په خبرو کې د هغو په پټو معناوو یې ښه سر خلاص شو. کله چې پوه شو چې دی د بزګرو په ژوند ښه پوه شوی او ښه یې احساس کړي او ښه ده ته ورنېږدې شوي دي، نو هغه وخت یې دا زړه وکړ چې د نورو لارښوونه وکړي. هغه هم په دې معنی چې د بزګرو په وړاندې خپلې دندې تر سره کړي، هغه دندې چې بزګر له خپل بادار د هغو د سرته رسولو هیله لرله، نو له همدې برکته و چې د هغه کرکیلې او بزګرۍ بې ساري پایله لرله..

هغه ځانته اجازه نه ورکوله چې په لوی لاس کوم بزګرته کوم ستونزمن کار وسپاري او یا جزا ورکړي یا په خپله خوښه د هغه کار کم او زیات کړي او یا یې وستایي.

هغه نه شو کولای وو ایي چې ددې یا د هغه کار د سرته رسولو، یا نه رسولو معیار څه شي دی، خو په روح کې یې دغه ټینګ او نه ماتېدونکی معیار ځای پر ځای و. که به کله کومې چارې کې ناکامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو او یا به په کوم کار کې له کړکیچ سره مخامخ شو، په خورا افسوس سره به یې ویل:

دې روسي کیلوالو سره...

داسې یې ښودله چې د دغو کلیوالو زغم نه لري.

خو په رښتیني ژوند کې یې زموږ روسي کلیوال او د هغو دود دستور د زړه له کومې خوښیدل، نو له همدې کبله چې د کرکیلې او جایدادو یوازینۍ لاره یې غوره کړه، دغې چارې د هغه لپاره ښې پایلې یې لرلې او د هغې په ښه والي پوه شوی هم و.

ګرافینې ماریا، له خپل مېړه سره د هغې مینې له امله چې هغه له دغه راز چارو سره لرله رخه کوله او په دې یې خواشیني څرګندوله چې له هغې سره په دې چارو کې ګډون نه شي کولای، خو په هغه خوشالۍ او غم یې هېڅ سر نه خلاصیده چې مېړه یې له دې نه جلا، له دغې دنیاګۍ نه اخلي. د هغې په دې سر نه خلاصیده چې کله د دې مېړه سپېده داغ پاڅېږي، څو ساعته په کروندو کې اخته وي، یا کرکیله کوي، یا لو کوي او درمند و نه ټولوي او بیا د چای لپاره دې ته راستنېږي، څنګه یې په ګوګل کې د خوښۍ او مستۍ توفان څپې وهي او څنګه خوښ او خوشاله وي؟ هغه په دې نه پوهېده چې څنګه یې مېړه، په خورا لېوالتیا د بزګر، ماتوي ایرمیشن د شتمنیو په اړه کیسې کولې او د هغه په اړه یې ویل چې څنګه دغه بډای بزګر ټوله شپه له خپلې کورنۍ سره د غنمو ګېډۍ او ستړۍ راټولې کړې وي، حال دا چې لا نورو بزګرانو هېڅ شی ته لاس وروړی نه وي او دده درمند تیار او راټول وي.

خو دده ښځه په دې نه پوهېده چې د هغه له کاره دی ولې داسې خوښ او له شوره ډک دی؟ هغه په دې نه پوهېده چې هغه ولې د کړکۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خوا د کوټې د کټارې پلو ته روان او تر بریتو لاندې یې موسکا خوروله، هغه وخت دا موسکا لا زیاتېده، چې کله پر ځمکه پر نویو راټوکېدلو د وچېدو په حال کې غنمو تود باران راتوروي، یا هغه وخت ، کله چې دلو او درمند په وخت کې، بادونه ګوابښمنې وریځې بلې خواته شړي. هغه په خورا ورین تندي ، خوشاله لمر وهلې ځېرې، په داسې حال کې چې خولې یې توروي ، دده له څټو د ویلني او شنیلیو دعطر بوی لګېږي. د درمند ځایه دکور پلو راروان وي، له خوښۍ لاسونه سولوي او وایي:

- که یوه بله ورځ هوا مرسته وکړي، زما فصل او دبزګرو هیلې به ټولې پرځای وي.

خو هغه له هر څه نه زیات په دې نه پوهېده چې کله دا دغه خواخوږي، زړه سواند او مهربان نیکولای ته چې تل ددې په اټکلو نو پوهېده او ددې دهیلو سرته رسولو لپاره چمتو و، خو کله چې به یې دکوم کلیوال بزګر یا ښځې کومه هیله چې هغوی دې له کاره آزاد کړي ، ده ته ورسوله، همدا نرم زړي او خواخوږي نیکولای به، نه یوازې دا هیله نه منله بلکې په قهریده به، له هغې به یې هیله کوله او ورته ویل به یې:

- په هغه کار کې چې نه کار، هلته څه کار.

هغې دا احساسوله چې هغه خپله دنیاګۍ لري. داسې دنیاګۍ چې هغه یې لېواله او ده ته ګرانه ده، داسې دنیاګۍ چې ددې لپاره نه پوهېدونکي قوانین لري.

کله به چې هغې هڅه کوله ، هغه درک او دده ترلاس لاندې بزګر سره د هغه خواخوږۍ او مهربانۍ په اړه وغږېږي، نیکولای به په قهرشو او ځواب به یې ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-داسې نه ده، ما له هېڅ چا سره مهرباني نه ده کړې او په خیال کې مې هم نه ګرځي چې له چا سره د غه شان مهرباني وکړم لکه تاسې يې چې وايې. دا هسې سندرې او د ښځو افسانې دي. له خلکو سره مرسته، هسې هوايي خبرې دي. زما يوازينۍ هيله داده چې زما بچيان پر بې لارو لار نه شي، زه بايد نورې ګټې او جايدادونه ولرم او خپل هغه ، ددې لپاره لاپسې ښه کړم چې زما ماشومان بل چا ته اړ نه شي. دا زما د ژوند ارمان دی او ددې ارمان ساتنه او پالنه نظم ته اړتيا لري. د هغه لپاره ځېړوالی او تريخوالی په کار دی.

هغه به خپل سوکونه ښورول او ويل به يې:

-دغه اصلي خبره ، حق او انصاف دی.

هغه به دا هم ويل:

- داځکه چې که بزګر وږی او بربنډ وي او آس يې هم يوازې يو آس وی، په دې حالت هغه نه دځان لپاره او نه زما لپاره ، ديوه لپاره هم کار نه شي کولای.

د نيکولای کارونو ځکه ښه پايله لرله او ګټور وو چې هغه هېڅ کار د خواخوږۍ او له نورو سره دلېوالتيا په نامه نه کول. د هغه شتمني ورځ تر ورځې او په چټکۍ زياتېده، ګاونډه بزګران به ده ته راتلل او هيله به يې کوله چې دی هغوی واخلي (تر ۱۸۲۱ کاله پورې بزګر له خپلې ځمکې سره يو ځای خرڅېدل). ددغه کار له امله و چې د هغه تر مړينې ، ډېره موده وروسته هم په خلکو کې د هغه د ادارې نوم لګېده او په درناوي يې يادونه کېده:

-ښه بادار و ، لومړی بزګر او بيا دی...

-لنډه دا چې بادار، بادار و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

هغه يو څه چې دی يې د خپلې کرکيلې او بزګرۍ په چارو کې زوراوه ، دا دده ژر خوښېدل او قهريدل وو. دا عادت ده ته د سواره پوځ او پوځي ژونده پاتې و او له همدې امله به يې کله ناکله په خپلو سړيو لاس پورته کاوه. هغه د خپل ژوند د دغه پړاو په پيل کې، په خپل دغه عادت کې، دغندنې کوم څه نه و ليدلي، خو د واده په دويم کال يې خپلو چوپړانو او بزګرانو ته د دغه راز جزا ورکولو په ډول کې بدلون راوست.

د اوړي يوه ورځ د بوګوچارورا له جايدادونو نه ، د هغه د اداري چارو هغه مشر چې د درونه، تر مرګه وروسته ټاکل شوی او څو ځله په دغلۍ او دوکو تورن و ، ليسه ګور ته رابلل شوی و. نيکولای د کور د برنډې پر زينو د هغه مخې ته ورووت. له هماغو لومړيو ځوابونو سره هم مهاله آن دننه په کوټه کې د وهلو او چغو آوازونه واوريدل شول. کله چې نيکولای د سهارنۍ لپاره کورته راستون شو ، خپلې ښځې ته چې سر يې پر خپل ګنډه ورټيټ کړی و ، ورنږدې شو. هغې ته يې د هره ورځې په شان د هغو ټولو پېښو او د هغه له ډلې نه د بوګوچاروا د اداري چارو د مشر په اړه خبرې پيل کړې.

ګرافينه ماريا چې تکه سره اوښتې وه او شونډې يې چور نه ښوريدې، هماغه شان يې سر ښکته اچولې و او دخاوند خبرو ته يې هيڅ ځواب نه وايه.

نيکولای چې يوازې د خپل چوپړ په ياديدو له قهره تک شين اوښته، ووېل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-دا سپین سترګی، پلید، لوی دوکه مار او بې حیا ! هغه به اوس بیا راته ویل چې هغه نشه و، یا یې پام نه شو او وې نه لیدل، خو ناڅاپه یې له ښځې و پوښتل:
- ماریا په تا څه شوي دي ؟
- ګرافینې ماریا سر راپورته کړ، غوښتل یې څه ووایي، خو ژر یې سر بېرته ښکته او شونډې یې ورټولې کړې:
- تاته وایم، څه درشوي دي ؟ ګرانې تاته وایم !
ناښکلې ماریا به چې هرکله ژړل، ښکلې کېده به. هغې هېڅکله له درد یا غمه نه ژړل، هغې تل له خواشینۍ او زړه سوي نه ژړل. او هر وخت به یې چې ژړل، د هغې ځلېدونکې سترګې به لا ملالې او زړه راښکونکې شوې.
همدا چې نیکولای د هغې لاس راونیو، هغې نور ددې توان نه درلود چې د اوښکو مخ ونیسي او په ژړا شوه.
- نیکولای جانه ! ما ولیدل... هغه ملامته دی، خو تا... تاولې ؟ او مخ یې په لاسونو پټ کړ.
نیکولای چپ شو. بشره یې سره او ګلابي شوه، له هغې نه لرې او پرته له هغه چې څه ووایي په کوټه کې ګرځېده راګرځېده. هغه د ښځې دژړا په علت پوه شو، خو ناڅاپه هغه په ګوګل کې احساس کړه چې نه شي کولای له هغې سره همغږه نه شي. له هغه څه نه چې له ماشتوبه ورسره رږدی و او په ختځه کې یې نغښتي و، لاس پر سر شي. هغه په زړه کې ویل:
-ایا دا خواخوږي او مهرباني د ښځو افسانې او کیسې دي، که هغه په برحقه دي ؟
هغه ونه شو کولای دې پوښتنې ته ځواب ورکړي، بیا یې د هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوريدلې او مينه ناکې څېرې ته وروکتل او ناڅاپه دې پوه شو چې نه يوازې هغه رښتيا وايي بلکې دی له پخوا راهيسې دڅان په وړاندې ګنګار دی.

هغه، هغې ته ورنږدې شو او په کراره يې ورته وويل:

-ماريا ! زه له تاسره ژبه کوم چې بيا به هېڅکله دا تکرار نه شي.

په داسې حال کې چې آواز يې لکه د هغه ماشوم په څېر چې بښنه غواړي ربږدي، وې ويل

-بيا به هېڅکله تکرار نه شي.

د ګرافينې اوښکې لاپسې زياتې شوې، د خپل خاوند لاس يې راونيو او ښکل يې کړ.

په دې پلمه چې خبره په بله واړوي، د هغه په ګوته((لا اوکوون)) – (دايلياد کيسې يو اتل)، نومې غمې ته وکتل او وې ويل:

- نيکولای جانه ! د ګوتې غمی دې څه وخت مات شو ؟

- همدانن، په همدې پېښه کې. او ماريا، نور نو دا خبرې مه رايادوه.

بيا په قهر شو او موټې يې په سوکونو بدل شول. د مات غمې ګوته يې په ګوته کې چورلوله او د هغه چا په وړاندې چې دی يې په قهر کړی و، سرښکته واچاوه، خو له دې سره سره په کال نيم کال به يې يو دوه واره بيا واک له لاسه ورکاوه، بيا به يې ښځې ته دا اعتراف کاوه، بيا به يې ژبه کوله چې دا دده وروستی وار دی.

هغه به ښځې ته ويل:

- ماريا، ته هرو مرو ما دسپکاوي وړ ګڼې، ته رښتيا حق لرې.

ګرافينې ماريا چې هڅه کوله مېړه په کرار کړي، په غمجن آواز يې هغه ته ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-هرکله او هرځای چې دا احساس کړې چې پر ځان واک لې لاسه ورکوي.

ژر تر ژره له هغه ځایه ووزه.

د ولایت د اعیانو او مخورو په ټولنه کې نیکولای ته پوره درناوي کېده، خو هغه چاته ګران نه و. هغه د اعیانو ګټې ته هو مره پاملرنه نه کوله، نو له دې کبله ځېنو هغه مغرور او ځېنو بیا هغه احمق ګاڼه. ټول اوړی هغه به ټوله موده، د پسرلي له کښته نیولې بیا د فصلونو تر رسېدو پورې په کروندو کې بوخت و. او په مني کې به ، په هماغه لېوالتیا او مینې چې ټوله موده په کرکیله لګیا و، دی په ښکار اخته شو. میاشت یا دوه به هغه له خپلو ښکاریانو، د هغو له سپیانو سره ښکار او ښکار ځایو ته تلل. ژمی به هغه نورو کلیو ته روان و او هلته به یې خپلې مطالعې او څېړنې کولې. د هغه د مطالعاتو زیاتره برخه د تاریخ په اړه وه او هر کال به یې د ټاکلو کتابونو د اخېستو سپارښتنه کوله او دا ټول کتابونه به دلته را اوړل کېدل. دده د خپلې وینا له مخې هغه ځانته ښه کتابتون جوړ کړی و او د خپل دود له مخې یې ټول اخېستل شوي کتابونه هرومرو مطالعه کول. هغه به خورا په غوره د خپل کار په کوټه کې ناست و او کتابونه به یې لوستل.

دا کار ده ته دیوې سپارل شوې دندې په توګه ښکارېده، خو وروسته هغه ده ته په داسې یو عادت بدل شو چې خوند یې ترې اخېست. هغه به دلوستلو په وخت کې داسې انګېرله چې په خورا غور لګیا و دی. دځېنو اړتیا وړ سفرونو نه پرته به د ژمي زیاتره موده هغه په کورکې له خپلې ښځې او ماشومانو سره تیروله او د مور او ماشومنو په هره چاره او کار به غړېده. خپلې ښځې ته به پرله پسې نږدې کېده او دهرې ورځې په تیریدو سره به د هغه د روحي خزانې پانګه زیاتېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سونیا د نیکولای تر واده نه وروسته هم د هغوی په کور کې اوسېده. لا دواده نه د مخه ، نیکولای ټول هغه څه خپلې ناوې ته ویلي وو چې دده او سونیا ترمنځ تیر شوي وو. هغه له شهزادګۍ ماریا نه هیله کړې وه چې د خپلې ترور له لور ، سونیا سره مهربانه او د هغې خواخوږې واوسي.

ګرافینې ماریا د خپل مېړه ګناه پوره احساس کړې او ځان یې هم د سونیا په وړاندې ملامت ګاڼه. هغې فکر کاوه چې ددې شتمنۍ د نیکولای له خوا دې سره په واده کولو بې اغیزه نه و. هغې د سونیا په کړو کې داسې کوم څه نه لیدل چې هغه ګرمه وګڼي. هغې هڅه کوله چې هغه ورته ګرانه واوسي، خو په زړه کې له هغې سره داسې کومه کرکه تو خنبده چې لرې کولې یې نه شوه.

یوه ورځ ګرافینې ماریا ، له خپلې خورلنډې ناتاشا سره د سونیا او د هغې په وړاندې د خپلې بې انصافۍ په اړه غږېدله.

ناتاشې وویل:

- ته پوهېږې ! تا خو انجیل لوستې دی. هلته یو ځای شته چې مخامخ د سونیا په اړه غږېږي.

ګرافینې ماریا په حیرانتیا وپوښتل:

- څه شي ؟

هر څوک چې څه لري، هغه ته نور هم ورکول کېږي او هغه څوک چې څه نه لري، ترې اخېستل کېږي. (غوږ پر غوږ تو ېږي) په یاد دې دي ؟ هغه خواره ، ولې ؟ ښایي هغه په زړه کې پاکه وي، نه پوهېږم، نه پوهېږم، خو له هغې نه هر څه اخېستل کېږي. هر څه ترې اخېستل شوي دي. کله ناکله مې د بر زړه پرې سوځي، ما پخوا د زړه له کومې غوښتل چې نیکولای له هغې سره واده وکړي، خو دا مې هم تل احساوله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کار ناشونی دی. پوهېږئ ؟ هغه لکه د شاتوتو د ګل د رنګ په څېر ، هغه هم بې ثمره ګل ته ورته ده. کله مې ډېر زړه پرې خوږ شي او کله نا کله خو فکر ، هغه ، هغه څه نه شي احساسولی چې موږ يې احساسوو.

سره له هغه چې ګرافينې ماريا ناتاشې ته دا څرګنده کړه چې د انجيل دا خبره بايد داسې تفسير نه شي او بايد دا ډول تعبيرشي، خو سونيا ته يې په کتو سره د ناتاشې تعبير و مانه.

په رښتيا هم سونيا له خپل دغه دريځ نه، نه زوريده او د خپل بې ثمره والي دريځ يې په پوره توګه منلی و.

داسې برېښېده چې هغه نه د کورنۍ د کوم غړي بلکې د ټولې کورنۍ درناوی کوي. هغې لکه د پيشو په څېر نه له خلکو بلکې له کور سره عادت کړی و. هغې د مشرې ګرافينې خواخوږي کوله، ماشومان يې نازول او د ټولو لپاره يې ټول هغه واړه چوپړونه تر سره کول، چې له لاسه يې کېدل. د هغې ټول دغه خدمتونه او چوپړونه هم بې ارادې د ټولو له خوا منل کېدل او چا له هغې نه کومه ځانګړې مننه نه څرګندوله.

په ليسه ګورې کې ، باغ او کور جوړ شوي وو ، خو د مشر سردار د وخت پرتم يې نه درلود. تر جګړې وروسته، بيا جوړونه، په سختو وروځو کې پيل شوه وه او خورا ساده و. ستره ودانۍ چې د تېرو تهداب او بنسټ درلود ، نوره لرګينه ، خو يوازې د ننه ديوالونه يې سپين شوي وو او د ودانۍ دغولي بې شمېره لرګي بې رنګه پاتې وو ، څوکۍ ، کټونه او ميزونه خورا ساده کلک او سخت وو. دا ټول شيان د کور نجار په خپله د دوی له خپلو چنارونو له لرګيو نه جوړ کړي وو. کور لوی و او ډېرې کوټې يې لرلې. د چوپړانو لپاره يې جلا ځای او د مېلمنو حجرې او دېرې لرلې. د رستوفيانو او بالکونسکي د کورنيو غړي به له ټولو خپلو خپلوانو ، شپاړلسو آسونو او له لسګونو چوپړانو سره ليسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوري چې ته د مېلمستيا وو لپاره راتلل او په مياشتو مياشتو به هلته پاتې کېدل. دغه راز هر کال به څلور واره د اربابانو د زده کړې او د نوم د ورځې په وياړ ليسه ګورې ته په سلګونو مېلمانه رابلل کېدل او يو دوه ورځې به دلته پاتې کېدل. د کال نور وختونه به په کراري او آرامي د ورځني ژوند له دود سره سم، په ورو ځينو چارو، چايونو، سهارنيو، غرمنيو او ماښامنيو سره چې هر څه به يې له خپلو ځايه دونو د راتلونکو شپو فصلونو نه جوړېدل، تېرېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

د ۱۸۲۰ کال ژمی ، دد سامبر ۵ او د نیکولین د اختر درشل و. پر هغه کال ناتاشا ، له خپلو ماشومانو او مېړه سره ، دمني له پیله د خپل ورور مېلمانه وو. پېير د خپلو ځېنو چارو د سرته رسولو لپاره ، لکه هغه شان چې ده خپله ویلي و ، دیو درې او نیزه سفر لپاره پترزبورګ تللی ، خو د درې اونیو پر ځای ، اوس شپږ اونۍ پرې اوښتې وې. هره شېبه یې ښځه ورته سترګې په لاره وه.

د دسامبر په پنځمه د بېزاو خف د کورنۍ ترڅنګ د نیکولای یو پخوانی دوست، واسیلي فیودروویچ دینیسوف چې اوس یو متقاعد جنرال و ، د دوی مېلمه و. نیکولای پوهېده چې په شپږمه نېټه د مبارک جشن په ورځ دده کورته مېلمانه راتلونکي دي، باید خپلې دودیزې جامې وباسي ، لنډ کوټ، تنګې جورابې او تنګې موزې واغوندي او دده له خوا نوې جوړې شوې کلیسا ته ورشي. د خلکو مبارکۍ ومني، دی هغوی ته مېلمستیا ورکړي او هم باید د اعیانو دټاکنو او د فصلونو د راټولو په اړه خبرې وکړي، خو دی په دې ډاډه و چې تر دې ورځې نه، مخکې شپه به په خپله دودیزه بڼه تیروي.

له غرمنۍ نه مخکې نیکولای د ریزان د ولایت دجایدادونو حسابونه چې دده منځنۍ خورځې پوره یې اړه لرله او د هغه ځای اداري چارواکي ورته راوړي وو ، وکتل، د خپلو جایدادونو په اړه یې دوه نور لیکونه ولیکل. درمند ځایونو او د پسونو او آسونو طبیلو ته ورغی. په رارسېدونکي اختر کې یې د کلبوالو د زیاتو شرابو د مخنوي لپاره ، څه سپارښتنې وکړې او د غرمنۍ لپاره کورته راغی. پرته له هغه چې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې ښځې سره يو په يو د زړه خوالې وخت پيدا کړي ، د هغه اوږده ميز تر شا کېناست چې د شلو تنو لپاره جوړ او د کورنۍ ټول غړي پرې راټول وو. ميز ته ناست کسان ، دده مور ، له دوی سره ميشته بوډۍ چې بيلوه نومېده ، د هغه ښځه او درې ماشومان ، دماشومانو ښوونکی او لارښوونکی ، د هغه د ښځې وراره او او د هغه ښوونکی ، سونيا دينيسو ، ناتاشا او درې ماشومان يې ، د هغوی روزونکي او دخدای ښښلي سردار معمار ميخايل ايوانوويچ چې د خپل ژوند د پای ورځې يې په ليسه ګورې کې تيرولې.

ګرافينه ماريا خپل خاوند ته مخامخ ، د ميز بل سر ته کېناست ، همدا چې خاوند يې پرخپل ځای کېناست ، خپلې مخې ته د دستمال له اخېستو او په چټکۍ مخې ته د ګيلاس او دجام دځای پر ځای کولو نه وروسته په دې پوه شو چې طبيعت يې خته دی. په هغه کې به دغه حالت هغه وخت ليدل کېده چې مخامخ يې دجايدادونو تر کتنې وروسته ميز ته راته او ډوډۍ ته کېناست. ګرافينې ماريا ، د هغه له دغه راز بد خلقۍ سره ښه آشنا وه. کله به چې د هغې خپل طبيعت ښه و ، هغه به په کرارۍ دې ته سترګه په لاره و چې له هغه سره د زړه خواله پيل کړي. هغه به ددې د زړه خوالې نه وروسته ، دې ته اړيده چې د زړه حال ووايي او ځرګنده کړي چې دده هسې تش طبيعت خته دی ، خو نن هغه دغه خبره چور هېره کړې وه چې ددغه خيال ساتنه وکړي. هغه په دې ډېره خپه شوې وه چې هغه له کوم لامله پرته په دې په قهر شوی و. هغه له دې امله ځان بدمرغه احساساوه. هغې له هغه نه وپوښتل چې هغه چېرې و. هغه ځواب ورکړ. هغې بيا ترې وپوښتل چې په کروندو کې هرڅه ښه دي ؟ نيکولای د هغې له ترخې ژبې نه تندی تريو کړ او په توندو ژبه يې ځواب ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرافينې ماريا له ځانسره وويل:

-ويني زه تير وتلې نه وم، نو په څه هغه له مانه خوابدی دی؟

ګرافينې ماريا، د خپل خاوند په ځواب کې د ځان په وړاندې يو ډول داسې نا خواخوږي او خواشيني احساس کړې وه چې ګواکې دې ته يې د چوپتيا پاتې کېدو ويل.

که څه هم هغې داسې انګېرله چې ددې خبرې طبيعي نه وې، خو هغې نه شو کولای يو څو نورې پوښتنې ونه کړي.

د دينيسوف له برکته د ميز شا خبرې ډېرې ژر تودې او خوږې شوې او ګرافينې دماريا له مېړه سره د خبرو وخت پيدا نه کړ. کله چې ټول له ميزه پاڅېدل او دمشرې ګرافينې نه دمننې لپاره د هغې خواته ورغلل، ګرافينې ماريا خپل خاوند ته لاس ور اوږد کړ، د هغې لاس يې ښکل کړ او ترې وې پوښتل:

-ولې له مانه خپه يې؟

هغه ځواب ورکړ:

- ته هم تل په عجيبه خيالونو کې ډوبه يې، زه اصلاً د خفتيان فکر هم نه لرم.

خو د تل د کلمې ځواب، ماريا ګرافينه آراموله:

- هو کې زما طبيعت خته دی، خو درته ويلي نه شم چې ولې.

د نيکولای ژوند له خپلې ښځې سره دومره ښه و چې آن د سونيا او مشرې ګرافينې درخې سره سره چې د هغوی تر منځ يې د خوابدی پلمې پيدا کولې او ديو بل په وړاندې يې ولمسوي، خو بيا به هم کله کله د هغوی ترمنځ د کرکې نښې ځرګندې شوې. کله نا کله، په تير بيا د ښو نيکمرغو شېبو نه وروسته به پر هغه د پرديتوب او دښمنۍ احساس راخور شو دغه احساس په ماريا ګرافينې کې د اميدوارۍ په وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیات لیدل کېده. او هغه اوس په همداسې یو پړاو کې وه.

نیکولای په لوړ، ګواکې له خوښۍ نه په ډک آواز (ګرافینې ماریا داسې وانګېرله چې دا به په لاسې ددې د سپکولو لپاره کوي) وویل:

- ښاغلو او آغلو ! زه د سهار له شپږو بجو راهیسې همداسې په دوو پښو یم. سبا به بیا همدا زوریدل وي، ښه به دا وي چې لږ استراحت وکړم. او پرته له هغه چې ګرافینې ماریا ته څه وواېي ولاړ شو او ووت او په صالون کې پر اوږدې څوکۍ څملاست، ګرافینې ماریا له ځانسره وویل:

-تل همداسې ده، له مانه پرته له ټولو سره غږېږي. وینم، وینم چې هغه له مانه کرکه لري، په تیره بیا چې زه په دغه حال یمه. خپلې پړسېدلې خېټې ته یې وکتل او په هینداره کې یې خپلې ژېړې او رنګ الوتې څېرې او وتلو او تر هر وخته لویو سترګو ته یې کتل.

هرڅه بد پرې لګېدل. د دینیسوف لوړه غږېدا او خنداوې، له ناتاشې سره خبرو ، په تیره بیا د سونیا هغه غلچک چې په تلوار یې ددې خواته ورلېږلې و.

د ماریا ګرافینې لپاره سونیا لومړۍ پلمه وه چې خپل خپتیان څرګند کړي.

هغه څوشېبې له مېلمنو سره کېناسته ، خو له دې امله چې د هغو په خبرو یې سر نه خلاصیده، پاڅېده او په کراره له صالونه ووته او د ماشومانو کوټې ته لاړه.

ماشومان هلته پر څوکیو ناست او په لوبو لګیا وو. هغوی مسکو ته د تګ تکل درلود او دې ته یې هم بلنه ورکړه چې له هغوی سره مل شي. هغه کېناسته او له هغو سره یې لوبې پیل کړې، خو د مېړه په اړه خیال او له دې نه د هغه بې ځایه خپتیان دا زورولـه. هغه پاڅېده ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخوځېده ، په سختۍ د پښو په منګلو روانه او کمکۍ صالون ته لاړه.

هغې له ځانسره وویل:

- کېدای شي هغه ویده نه وي، غواړم ورسره سپینه یې کړم. اندرې جان د هغې مشر زوی، د مور په شان ، هماغه شان د پښو پر څوکو هغې پسې روان و او د هغې هېڅ ورته پام نه و.

سونیا چې په لوي صالون کې وه (او ګرافینې ماریاته داسې بربښېده چې هغه یې هرچېرې څاري) او وې ویل:

- ماریا ! هغه ویده دی، ښکاري هغه ستړی شوی دی، نه چې اندرې جان هغه راویښ کړي.

ګرافینې ماریا ، شاته وکتل او وې لیدل چې اندرې جان ورپسې ور روان دی. ماریا احساس کړه چې سونیا برحقه ده، خو بیا هم سره وایشېده، په قهر شوه او په خورا سختۍ یې وکولای شول ځان له بدو خبرو وژغوري.

هغې هېڅ څه ونه ویل، خو ددې لپاره چې د سونیا خبرو ته پام ونه کړي، په لاس ې اندرې جان ته اشاره وکړه او ګواکې ورته وې ویل چې شور مه کوه، خو اندرې جان دې پسې روان او د صالون دروازې ته ورسېد. سونیا له بلې دروازې نه ووته. له هغې کوټې نه چې نیکولای په کې ویده و. د هغه نرۍ سا چې له هره پلوه د هغې ښځې ته آشنا وه، اوریدل کېده. هغې دغه سا ویستل اوریدل او له ځانسره یې د هغه ښکلی اوار تندی ، بربت او ټوله هغه غمجنه بشره چې هغې په وار وار سره د شپو په چوپتیااوو کې هغې ته کتلي و، لیدل. نیکولای ناڅاپه ټکان وخوړ او چغه یې کړل. او له هغه سره همهاله د دروازې تر شا اندرې غږ وکړ:

-پلار جانه مور مې دلته ولاړه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګرافينې ماريا له ګېنې نه رنګ الوتی و او د خپل زوی په کرارولو يې پيل وکړ. هغه چپ و. دغه چوپتيا چې دګرافينې ماريا لپاره سخته زورونکې وه، يوه دقيقه يې دوام وکړ. هغه پوهېده چې د نيکولای دغه راز راوېښول سخت نه خوښېږي. ناڅاپه د دروازې له شا نوی شور او خوځېدا واورېدل شول او د نيکولای ناراضه غږ يې تر غوږه شو:

- يوه دقيقه يې هم څوک په آرامه نه پرېږدي، ماريا دا ته يې؟ ولې دې هغه دلته راوستی دی؟

- زه راغلم چې يوازې وګورم، هغه ته مې پام نه شو... وبښې...

نيکولای وټوخيد او خاموشه شو. ګرافينه ماريا له دروازې لرې او خپل زوی يې د ماشومانو کوټې ته بدرګه کړ. پنځه دقيقه وروسته درې کلنه کمکۍ ناتاشا چې پلار ته خورا ګران وه، له وروه واريدل چې پلار يې په واړه صالون کې ويده دی، پرته له هغه چې د مور يې ورته پام شي، پلار ته ورمنډې کړې، دغې تور سترګې نجلکۍ دروازه په خرپ خلاصه او په وړو غونډو پښو، خوټينګو ګامونو، هغه څوکيو ته ورنږدې شو چې پلار يې پر ټټر پر هغې پروت و. هغې پلار ته وکتل، بيا د پښو پر څوکو لوړه شوه او. پلار لاس يې چې تر سر لاندې ايښی و، ښکل کړ. نيکولای چې خوږه موسکا يې پر شونډو راخوره شوې وه، مخ راواړه.

د ګرافينې ماريا کرار او وحشتناکه غږ د دروازې له شا واوريدل شو:

-ناتاشا !ناتاشا ، پلار جان غواړي ويده شي.

کمکۍ ناتاشا په ډاډمن آواز ځواب ورکړ:

- نه مورې، هغه نه غواړي، ويده شي.

پلار يې وخندل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار یې له څوکۍ پښې راکوزې کړې ، پاڅېد او له خپلې لور نه یې غېږه تاو کړه
هغه خپلې ښځې ته وویل:
- ماشا(په روسي ژبه کې ماریا ته له نازه ماشا وایي)راځه دننه.
ګرافینه ماریا کوټې ته راننوته او د خاوند ترڅنګه کېناسته.
ماریا په حیا وویل:
- ما ونه لیدل چې څنګه هغه ماپسې را روان دی، زه هسې خیالونو.
..
نیکولای چې ښځې ته کتل، یولاس یې له لوره تاو کړی و ، د هغې ملامته څېره یې ولیدله. بل لاس یې له هغې تاو کړ او په څنو یې ښکل کړ.
هغه له ناتاشې وپوښتل:
- کولای شم مور جانه ښکل کړم ؟
ناتاشا چې له شرمه ډکه موسکا کوله ، هغه ځای ته چې نیکولای ښکل کړی و ، اشاره وکړه او په آمرانه ژبه یې وویل:
-یو ځل بیا !
نیکولای، د هغې پوښتنې په ځواب کې چې پوهېده ، د ښځې په زړه کې ګرځي، وویل:
-زه نه پوهېږم ، ته ولې فلکر کوي چې زما طبیعت خټه دی ؟
- ته یې تصور هم نه شي کولای چې کله ته داسې یې ، زه څومره بدمرغه او یو وزرې یم، ماته داسې برېښي...
نیکولای په خوشالۍ وویل:
- ماریا !دا څومره سادګي ده، ته څنګه نه شرمېږې چې دا خبرې کوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ماته داسې برېښي چې زه داسې ساده او احمقه یم چې ستا نه خوښېږم... تل داسې و... اوس هم داسې ده... او په... دا تل داسې وه.. . اوس هم داسې ده... او په را....

-آخ، ته څنګه د خندا وړ یې ! ته ښکلې او مهربانه او مهربانه ښکلې یې. دا خو یوازې ملوینا (دیوه افسانې ښکلې نجلۍ)د خپلې ښکلا له برکته هرچاته ګرانه ده. خو ماته مې خپله ښځه ګرانه نه ده ؟ نه، نه ده. هسې نه پوهېږم څنګه درته ووایم. که ته نه یې ، څنګه درته ووایم لکه چې توره پیشو مې له مخې تېره شوې وي. تباه تباه یم او هېڅ کولای نه شم. ته څه وایې، خپله ګوته راته ګرانه ده ؟ نه، نه ده ګرانه، که ګرانه ، نه ده ، نو پرېکولې خو یې نه شم..

-نه ، نه زه داسې نه وایم، خو زه پوهېږم ، ته خو له مانه هسې نه خپه کېږې.

نیکولای وویل:

-پوهېږئ چې څومره مې خوا شنه ده.

وموسېد ، پاڅېد ، پر خپلو وینښتو یې لاس تیر کړ او په کوټه کې په ګرځېدو شو.

اوس چې سره پخلا شول، سمدلاسه یې په لوړ آواز د هغه څه په هکله چې ددې په اړه یې په خیال کې تیریدل خبرې پیل کړې. هغه پرته له هغه چې له خپلې ښځې و پوښتي د غه خبرې اورې او کنه، هغه څه یې چې فکر ته ورغلي و او پریکړه یې کړې چې هغه به هغې ته ګټور وي، نو ځکه یې باید هغې ته ووایي، وویل، ده تکل کړی دی چې پېیر په دې راضي کړي چې پسرلی په موسم کې له دوی سره پاتې شي.

ګرافینې ماریا د هغې خبرې اوریدې او د هغو په اړه یې خپل اند

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځرګند او ه بیا یې خپله په لوړ آواز د هر څه په اړه خپل مېړه ته وو ایه، خو د دې خبرې د ماشومانو په هکله وې.

هغې چې ناتاشې ته اشاره کوله، په فرانسوي ژبه یې وویل:

- له همدې ماشتموبه، ښځتوب په کې ځرګند دی. تاسو موږ ښځې په دې ملامتوي چې موږ منطق نه لرو، دا ګوره، دا زموږ منطق دی. زه غواړم چې پلار ویده شي او هغه وایي، نه، نه غواړي.

هغه وخندل.

ګرافینې ماریا وویل:

- او هغه برحقه ده. او له نیکمرغۍ نه ډکه یوه خندا یې وکړه.

نیکولای وویل:

-هو، هو.. او

خپلې قوي متې یې له لور تاو کړې، هغه یې پورته کړه، پر اوږو یې کېنوله، د هغې پښې یې کلکې ونیولې او په کوټه کې په ګرځېدا شو.. پلار او لور پر مخونو یو ډول بې معنی نیکمرغي راخوره شوه.

ګرافینې ماریا، په زګېرون آواز په فرانسوي ژبه وویل:

-پوهېږې کېدای شي ته برحقه ونه اوسې، له دې سره تـه خورا زیاتـه مینه کوي.

-هو کې !نو څه وکړم ؟ خو هڅه کوم چې دا رانه ښکاره نه شي...

پـه دې وخت کـې پـه لاره او د کور دالان تـه نږدې د چـا د تیریـدو او دداسې ګامونو غږ چې ګواکې را روان دي، وا وریدل شول.

-څوک راغلل.

ګرافینې ماریا وویل:

زه ډاډه یم چې دا به پېیر وي، زه به ورشم وبه ګورم. دا یـې وویـل او له کوټې نه ووته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکولای د ماریا تر وتلو وروسته ځانته اجازه ورکړه ، خپلې لورته په کوټه کې سورلي ورکړي. همدا چې سا یې وسوځېده ، هغه یې له اوږو نه غېږته راښکته او پر خپل ټټر یې کېنوله. دغو پاڅېدو ، کېناستو هغه ته نځاوې وریادې کړې. دلور ګردې ماشومې بشرې ته په کتو کتو کې په دې خیال کې ډوب شو ، که دی زوړ او دا نجلۍ بیا دی د نڅا بنډارونو ته وروبولي ، هغه سره د مازورکا ، نڅا ، هغه نڅا چې خدای بښلي پلار یې له ناتاشې د دانیلوکوپر ، نڅا کوله ، وکړي. بیا څنګه او څه کېږي.

څو دقیقې وروسته ، ګرافینه ماریا ، بېرته کوټې ته راننوته او وې ویل :

- نیکولای جانه په خپله هغه دی. اوس زموږه ناتاشا بیا ژوندي شوې ده. دادې باید لیدلي وای چې هغه په څه تلوسې او مینې د هغې هرکلی کوي او له هغه سره همهاله خپه کېږي چې ولې یې وعده ماته کړې او ډېره موده یې تیره کړې ده.

هغې خپلې لورته چې ځان یې پلار پورې ټینګ نیولی و ، په خندا خندا وکتل او وې ویل :

- ژر ژر کوئ ، درځئ چې ژر ورشو ، پرېږدئ ، یوبل پرېږدئ.

نیکولای لور له لاسه ونیوله او له کوټې ووتل.

ګرافینې ماریا په کوټه کې پاتې شوه او په کراره یې له ځانسره وویل :

-هېڅکله ، هېڅکله مې داسې تصور نه شو کولای چې داسې دې نیکمرغه واوسي.

پربشره یې د نیکمرغۍ ځلا راخوره شوې وه ، خو له هغه سره همهاله یې ژوره سا وویسته او په ژورو کتو کې یې یو ژور غم

(c) ketabton.com: The Digital Library

راڅرګند شو. داسې برېښېده چې ګواکې له دې نیکمرغۍ نه پرته چې دا یې احساسوي، په دې ژوند کې بلـه داسـې نیکمرغي چې بې ارادې همدا شېبه هغې ته ورياده ، هم شته چې په دې ژوند کې يې موندل ګران دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

ناتاشې د ۱۸۱۳ کال د پسرلي په پيل کې مېړه وکړ او په ۱۸۲۰ کال کې هغې درې لوڼې او يو زوی چې خپله يې د هغو دلرلو خورا لېوالتيا درلوده، لرل. دي خپله اوس د هغوی ساتنه او پالنه کوله.

دا دومره ځوربه او سوروره شوې. دا ډېر ګران کار و چې په دې پياوړې مور کې د هغې پخوانۍ نرۍ، تنکۍ، مستې ناتاشې نښې وليدل شي. د هغې دبشرې ځانګړتياوې سره ځرګندې او يو آرام نرم حالت يې راڅرګند اوه. په څېره کې يې نور د پخوا په شان دځوانۍ هغه زړه رانښکوونکې اور، نه بليده. اوس يوازې د هغې مخ او اندام ليدل کېدل او د روح او روان نښې يې تري تم وې. اوس يوازې يوه پياوړې او بلاربه اسپه لېدل کېده. اوس به ډېر کم او کله ناکله او يوازې هغه وخت ، هغه پخوانی اور د هغې پر بشره او سترګو کې رابليده چې د اوس په شان به د هغې مېړه له سفره راستنېده او يا يې زوی له ناروغۍ نه ښه شوی و او يا يې چې کله له ګرافينې ماريا سره د سردار اندرې يادونه راتازه کول (هغې داسې تصور کاوه چې د سردار اندرې يادونې د هغې د مېړه رخه راپاروي، نو ځکه يې هېڅکله له هغه سره د هغه په اړه خبرې نه کولې) خو په دغه شان ځانګړو شېبو کې به چې کله د هغې په ښکلي او وده کوونکي بدن کې ، هغو پخوانيو اورونو لمبې وهلې نو تر پخوا هغه به لا زړه رانښکوونکي بربښېده.

له هغه وخته چې ناتاشې واده کړی و ، هغه له خپل مېړه سره په مسکو او پترزبورګ، د مسکو دځنډو په کلي او له خپلې موريعنې د نيکولای کره اوسېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ځوانه ګرافینه ښېزا او خوفه، په بنډارونو خورا لږ کې لیدل کېده او که یو نیم ځای به چا ولیدله ، له لیدو به یې ځوک هومره نه خوښیدل، هغه نه مهربانه وه او نه زړه راښکوونکې. دا ګرانه وه چې ځوک ووایي چې د هغې یوازیتوب خوښېږي. (هغه په دې نه پوهېده چې یوازیتوب یې خوښېږي او کنه ؟). هغه پرله پسې بلاربېده ، ماشومان یې زېږول، دخاوند په هرچاره کې یې ګډون درلود ، نو له دې کبله ، هغې پرته له دې بله چاره نه درلوده چې له بنډارونو ، نڅاګانو او له مېلمستیاوو نه پښې راټوله کړي. ټول هغه کسان چې تر واده دمخه یې پېژانده، هغه بدلون حیران کړي وو چې تر واده وروسته ، په هغه کې راغلي وو. خو یوازې مشر ګرافینه وه چې د مورنۍ احساس له امله په دې پوهېده چې دناتاشې دشور او لېوالتیا سرچینې د مېړه لرل او د کورنۍ پیدا کولو پورې اړه لري. (او ناتاشا په اترادنایا کې نه یوازې په ټوکه بلکې په رښتیا په نارو نارو دا څرګندوله او د هغه خلکو حیرت ته، په حیرت کې وه چې دا یې نه منله چې ناتاشا به یوه ښه ښځه او غوره مور وي.

ګرافینې به ویل:

- یوازې له ماشومانو او مېړه سره مینه په هغه کې شور او مینه راوېښوي. او نور هرڅه سادګي ده.

ناتاشې دغه زرین دود ته چې ځیرکو او هوښیارو خلکو ، په تیربیا فرانسویانو هغه په پام کې ساته ، پاملرنه نه کوله چې نجونې تر واده وروسته باید بې پروا نه شي، خپل استعداد او ښکلا یز ذوق هېر نه کړي. خپلې ښکلا او سینګار ته ، تر هغه څه زیاته پاملرنه ولري چې تر واده دمخه یې لرله. ناتاشې نه یوازې دغو چارو ته پام نه ساته بلکې هغه نازونه یې چې تر واده دمخه پر مېړه کول ، اوس یې نه کول. هغه هڅې چې تر واده د مخه هغې پر ځان د مېړه دلا مینیدو لپاره ، کولې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس يې نه کولې. ناتاشا برعکس تر واده وروسته سمدلاسه خپل او د هغه په ډله کې سندرې ويل چې د زړه راښکون تر ټولو ستره او بې ساري وسله وه، پرېښې وه. هغې سندرې نه ويلې، ځکه دا سې ورته برېښېده چې سندرې په رښتيا تر ټولو کوډګر ټوان لري. هغه، هغه شان چې ويل کېږي، ډېره بې پروا شوې وه. ناتاشې، نه په خپلو کړو وړو او نه په خبرو اترو کې، هېڅ څه ته پام نه ساته. نه يې دا هڅه کوله چې په خپلو له نازو ډکو او زړه راښکونکو کړو وړو، له مېړه زړه يوسي، نه يې خپلو جامو او نه يې خپل سينګار ته... هغې د کورنۍ ژوند دغو ټکو ته هېڅ پاملرنه، نه کوله. هغې دا سې انګېرله چې د هغې پخواني نازونه چې ددې په خټه کې نغښتي وو، اوس ددې مېړه ته د خندا وړ برېښي. هغه څه چې له مېړه سره دژوند له پيله د پام وړ و، هغه دا و چې د ګډ ژوند له پيله يې، خپل ټول روح او روان د زړه له کومې هغه ته وربښلی و. هغې، هېڅ څه يې له هغه پټ نه و، برېښي. هغې دا سې انګېرله چې له مېړه سره ددې اړيکي نه پر شاعرانه احساس چې مېړه ددې لېواله کوي بلکې پر بل يو ناڅرګند او غوره څه لکه ددې د خپل روح او تن د اړيکو په څير پر اړيکو ولاړ وو.

دڅنو جوړول، پر سر د هغو راټول، د پراخې لمنې اغوستل، د مينه ناکو سندرو ويل، هغه هم ټول ددې لپاره چې ځانته د مېړه پام وروا ړوي، همدا سې ترپامه عجيبه ورتلل، لکه چې ځان ښوک ددې لپاره سينګار کړي چې خپله هغه ته وګوري او خوند ترې واخلي.

ځان ددې لپاره سينګارول چې د نورو خوښه شي، ښايي دې کار به دې ته خوند ورکاوه، خو دا نه پرې پوهېده او نه يې د هغه لپاره وخت درلود. هغه تر ټولو غوره لامل چې دې نه سندرې ويلې، نه يې جامو او سينګار ته پام کاوه، نه يې خپله وينا ښارله، دا وچې دې، دې کارونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته هېڅ وخت نه درلود.

دا څرګنده خبره ده چې انسان حق لري ، چور په داسې يو بې معنی څه اخته شي چې هېڅ ارزښت نه لري، دا هم څرګنده ده چې يو څه يا شي چې هرڅومره بې ارزښته او بې معنی وي ، که هغه ته زيات پاملرنه وشي ، هغه به غوره ونه برېښي.

او هغه څه چې ناتاشا پر مينه او اخته شوې وه، هغه کورنۍ وه... کورنۍ:مېړه، هغه څوک چې بايد داسې څارنه او پالنه وشي چې دې او کورنۍ پورې يې اړه ولري او له دوی نه جلا کېدونکي وي. او ماشومان چې دې ته هيلمند شي، هغوی ته ورنېږدې شي، پې او خواړه ورکړي او وې روزې.

څومره به چې هغه زياته، نه دعقل بلکې د روح او روان په مرسته، په خپل ټول توان او هستۍ سره، د ټول هغه څه په مرسته چې دا يې لېواله وه، اخته کېده، هغه څه لاپسې زياتېدل او د هغه د سرته رسېدلو لپاره خپل وس او توان کم ورته برېښېده ، داسې چې څومره به يې هغه ته پاملرنه نه کوله، بيا به يې هم هغه څه ، تر سره کول، چې د سرته رسولو تکل به يې نه و کړی.

د ښځو د حق، د مېړه او ښځې ترمنځ اړيکې ، د هغوی آزادي او حقوقو په اړه خبرې او ناندرۍ که څه هم هغه وخت د اوس په شان د پام وړ موضوع نه ګڼل کېده ، خو بيا يې هم دنن په شان شته والي درلود ، خو دناتاشې لپاره دغه موضوع نه يوازې په زړه پورې نه وه بلکې هغه هېڅ نه پرې پوهېده. دغه خبره هغه وخت لکه اوس. د هغه چا لپاره د پام وړ وه چې په واده کې يوازې لذت ويني. هغه لذت چې مېړه او ښځه يې يو بل نه اخلي. يعنې د واده خوند ، نه دا چې د کورنۍ دجوړولو پيل...

ناتاشا په ټوليزه توګه دمخورو او اعيانو له بندارونو سره لېوالتيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه لرله، خو د خپلو خپلوانو: ګرافینې ماریا، ورور، مور او سونیا ناسته ولاړه یې ډېره خوښېده. هغې له هغو خلکو سره له ناستې ولاړې نه خوند اخیست چې دا وکولای شي په جړو څنو او خیرنو کالیو دماشومونو له کوټې ددوی مخې ته راووزي، دماشومانو زاړه کالي چې اوس داغ داغ او خیرن شوي وو، هغوی ته وښيي او د هغوی خواخوږي ته چې وایي اوس ماشومان ښه شوي دي. غوږ غوږ شي.

ناتاشا تر دې کچې بې پروا شوې وه چې د هغې جامې، د هغې څڼې او کاکل، د هغې ایلتې او بې ځایه خبرې، له سونیا او دماشومانو له روزونکو سره د هغې رخه، د ټولو ټولو د ټوکو وړ وو. ټول په دې باور وو چې پېیر له خپلې ښځې ډار بېږي او په رښتیا هم همداسې و. د ګډ ژوند د پیل له هماغې لومړۍ ورځې، ناتاشا خپل مېړه ته شرایط ایښي وو چې دی به د خپلې ښځې په غوښتنه د خپل ژوند هره شېبه د کورنۍ په چوپړ کې وي. دې خبرې او د ښځې دې هیلې او غوښتنې دی چور حیران کړی و، خو سره له هغه هم په دغو هیلو دی ویاړیده او غاړه یې ورته ایښې وه.

د شرایطو ته د پېیر غاړه ایښودل نه یوازې په دې کې څرګنده وه چې هېڅکله یې نه شو کولای کومې بلې ښځې ته کومه خبره وکړي او یا له هغې سره په موسکا وغږېږي، هغه نه شو کولای کوم بنډار یا کلب ته لاړ شي، یا کوم بل ځای ډوډۍ وخوري او چکر ووهي، هغه پیسې هم نه شوې خرڅولای، هغه له ډېرې اړتیا پرته چېرې سفر هم نه شو کولای. ناتاشا د هغه علمي چارې هم د دغو کارو له ډلې ګڼلې. که څه هم د هغې پر دغو کارونو سر نه خلاصېده، خو بیا یې هم هغو ته په درنه سترګه کتل او غوره یې ګڼل. برعکس پېیر په کورکې پوره واک درلود، نه یوازې یې دا حق درلود چې کوم کار څنګه تر سره شي(هغه شان چې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتل) دی خپله څه وکړي، بلکې د ټولې کورنۍ دلاربښوونې مشر و.

ناتاشه هم په خپل کورکې، لکه یوه مینځه د مېړه په چوپړ کې وه، کله به چې پېير په خپله کوټه کې څه لوستل او یا به یې څه لیکل، د کورنۍ ټول غړي به د پښو په سر ګرځېدل چې شر او شور ونه شي. هر هغه څه سره به چې پېير لېوالتیا وښودله، سمدلاسه به د هغه هیله ترسره کېده. که به هغه د کوم شي هیله وکړه، ناتاشا به سمدلاسه پاځېده او هغه به ده ته چمتو و.

هغه سخت وختونو هېڅکله د پېير له یاده نه وتل چې ناتاشا د لومړي ځل لپاره بلاربه او لومړی ماشوم یې وزېږاوه. هغه ډېره ناتوانه او خوارا خوار و او ناتاشا دې ته اړوته چې درې واره خپله مینځه بدله کړي. ناتاشا له ډېرې ناهیلۍ نه ناروغه شوې وه پېير د غه وختونو هېڅکله هېرولي نه شول. هغه یوه ورځ ناتاشې ته د ژان ژاک روسو هغه خبرې چې ده خپله پرهغو پوره باور درلود، وریادې کړې:

د دایي په لاس د ماشوم روزنه د طبیعت ضد خبره ده.

د بل ماشوم د زده کړې وروسته ناتاشې د مور، ډاکترانو او د مېړه د مخالفت سره سره چې دا باید ماشوم ته پی ورنه کړي (په هغه وخت کې د مور لخوا ماشوم ته د پیو ورکول، د مور روغتیا ته تاواني ګڼل کېده) دا په خپل اند پاتې او ترپایه یې خپلو ماشومانو ته خپلې شودې ورکولې.

ډېر وخت د نا آرامۍ او په هغه شېبه کې چې طبیعتونه به خراب وو، داسې هم پېښېدل چې مېړه او ښځه به په کوم څه سره خوله په خوله شول، ناندرۍ او شور به یې وکړ، خو تر دغو ناندرېو او خوابدیو وروسته به د پېيرپه خوښۍ او تعجب نه یوازې د خپلې ښځې په خبرو بلکې په کړو کې د هغو خبرو اغیز ولید چې هغې له هغو سره مخالفت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي و...

پېير تر اوه کاله ګډ ژوندوه وروسته، په خوښۍ او ټينګه دا احساسوله چې هغه احمق سړی نه دی او هغه ځکه دا احساسوله چې ، هغه ځان د خپلې ښځې په هنداره کې ليده. هغه په خپل ځان کې ښه او بد احساسول، داسې چې دغه ښه او بد په ګډه يو له بل سره زغمل او پټول، خو په خپلې ښځې کې يې ، يوازې هغه څه ليدل چې رښتيا او ښه و. هر څه به چې ناولي او خراب وو، هغه به يې لرې غورځول او يا به لرې غورځول شوي وو. او په هغه کې د دغو کړو نغښتل کېدل، نه د منطقي تعقل له مخې بلکې د کومې بلې رازمنې او ناڅرګندې لارې نه ترسره کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

دوې میاشتې د مخه، کله چې پېیر د رستوفیانو مېلمه و، د سردار فیودر هغه لیک یې تر لاسه کړ چې په هغه کې یې ده ته بلنه ورکړې وه، د ځېنو خبرو د څېړو لپاره پترزبورګ ته ورشي. پېیر باید د هغې ټولنې په غونډه کې ګډون کړی وای چې دی یې هم یو له غوره بنسټ اېښودنکو نه و.

ناتاشې چې د غه لیک ولوست (ځکه هغې د هغه ټول لیکونه لوستل) سره له هغه چې په کور کې د مېړه غیابت پر دې خورا ګران تمامېده، هغې هم پېیر ته ورانديز وکړ چې پترزبورګ ته لاړ شي. د ناتاشې لپاره د مېړه ټولې فکري او ذهني چارې، سره له هغه چې هغه نه پرې پوهېده، خورا اهمیت درلود. هغې تل ویره لرله چې د خپل مېړه د دغو کړو خنډ نه شي. د لیک تر لوستلو وروسته، پېیر له درناوي نه په ډک پوښتنيز او ځوابيز غلچک هغې ته کتل. لکه هغه شان چې په لیک کې راغلي او له ده نه غوښتنه شوې وه، دې هم هغه ته ورانديز وکړ چې پترزبورګ ته لاړ شي، خو ښه به دا وي چې دی د خپل راستنېدو نېټه وټاکي.

هغه ته د څلورو اونیو لپاره رخصتي ورکړه شوه چې پترزبورګ ته لاړ شي. هغه لاړ، خو اوس دا دي د هغه له رخصتۍ نه هم دوې اونۍ اوښتې وې، نو ځکه ناتاشه پر له پسې په ویره کې وه، غمونو پسې اخیستې وه او په هرڅه زوریدله.

متقاعد جنرال دینیسوف چې له خپل اوسني دریځه ناراضه او له دوو اونیو راهیسې دلته مېلمه و، په حیرانتیا او خواشینۍ یې ناتاشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته به یو وخت کې ده ته د یو ګران انځور په توګه کتل.

ملال غمجن کاته، ګډ وډو ځوابونه، او د ماشومانو په اړه خبرې ټول هغه څه وو چې له دغې پخوانۍ افسانوي کوډګرې نه اوریدل کېدل.

ناتاشا په ټوله دې موده کې، په تیره بیا هغه وخت چې دا به مور، ورور او ګرافینې ماریا دلاسه کوله، خورا خواشینې او په قهر وه، هغوی به هڅه کوله ناتاشا پبیر په پترزبورګ کې د ځنډیدو له امله وبښي.

ناتاشې ویل:

-دا ټول حماقت دی، دا ټولې تشې خبرې دي. د هغه ټولې خبرې ببولالې دي او هیڅ کومه ګټوره پایله نه لري، دا ټولې ټولنې بې معنی او حماقتونه دي.

دا ټولې خبرې هغې د هغو چارو په اړه کولې چې ده یې په ستر اهمیت پوره باور درلود ، هغه د ماشومانو کوټې ته ننوتله چې خپل یوازیني ماشوم پیټیا ته پی ـ ورکړي.

هیڅ چا په هغه کچه، لکه هغه درې میاشتني ماشوم چې په دې شیبه کې د دې پر ټټر پروت او پی ـ یې رولې ، هغه داسې نه احساسوله.

هیڅ چا نه شو کولای داسې ارام ببنونکې او هوښیارې خبرې هغې ته وکړي، لکه دغه درې میاشتني ماشوم چې د دې پر ټټر پروت او دې د هغې خوله او د دې د تي رودل احساسول. هغه ماشوم، هغې ته ویل:

- ته خوابدې یې، ته رخه کوې، ته غواړې له هغه غچ واخلې، ته ډاربږې، خو دادي، دا زه یم، دادي دا زه یم . .

ناتاشا ځواب نه درلوده، دا خبرې په هغه کچه حقیقت درلود چې له تصوره وتلې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا په دې دوو نا آرامو اونيو کې د دې ماشوم د آرامۍ هڅه وکړه ، دومره يې هغه ته شودې ورکړې چې هغه ناروغ شو. د ماشوم ناروغي هغه ډېره زوروړله، خو بيا هم هغې دغې ناروغۍ ته اړتيا لرله، هغې د ماشوم په پالنې سره کولای شو په آسانۍ د خاوند د نه شته والي زغم وکړي.

هغه بيا هم ماشوم ته شودې ورکولې. په دې وخت کې و چې د کور د مخې د پېيير ګاډۍ ودريده، غړ يې واوريدل شو او يوه مينځه چې پوهېده څنګه پر خپلې خاوندې د خوشالۍ زېرى وکړي، تر ټولو دمخه هغه وليد. دغه مينځه په شر او شور او چټکو ګامونو په داسې حال کې چې بشره يې له خوښۍ ځلېده ، په دروازې رانوته.

ناتاشا چې ډاريده په خپلې چټکې او ناڅاپي خوځېدا ويده کېدونکى ماشوم راويښ نه کړي، په کرار او خپ آواز يې وپوښتل:

-راورسېد ؟

مينځې په خپ آواز ځواب ورکړ:

هو کې ادکې !له خيره سره راورسېد.

د ناتاشا بشره تکه سره شوه، پښې يې بې ارادې وخوځېدې، خو نه يې شو کولای منډې کړې او ودانګي. ماشوم بيا سترګې پرانستې، هغې ته يې ورو کتل او ګواکې له هغې يې وپوښتل:

- دلته يې ؟

او بيا يې په شونډو کې زېښنل پيل کړل.

ناتاشې په کراره له هغې نه تې راخوشې کړ، هغه يې لږه په غېږه کې ، وځنګاوه ، هغه يې مينځې ته ورکړه او په چټکو ګامونو يې د دروازې پلو منډې کړل. د دروازې په درشل کې لږ له دې امله ګواکې ودريده چې د مېړه د رارسېدو په خاطر يې ماشوم پريښى و. هغې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرم احساس کاوه او له دې امله يې ځان نا آرامه ګاڼه چې په تلوار له ماشومه جلا شوې وه. هغې ببرته وکتل ، مينځې لستوني بډ وهلي وو او ماشوم يې زانګو ته ورساوه.

مينځه په هغې موسکا او کراري غږېده چې د ميندو او نورو مينځو تر منځ يې آرامتيا راوسته. هغې وويل:

- مهرباني، ګرانې ! مهرباني، آرامه اوسئ، مهرباني !

او ناتاشا په چټکو ګامونو ، برنډې ته ورووتله.

دينيسوف چې پيپ يې پر شونډو و ، له کوټې نه صالون ته راووت، بيا يې په ناتاشې کې هماغه لومړنۍ ناتاشا وليدله.

د هغې څېره چور بدله شوې وه، څېره يې له خوښۍ نه ځلېدله او لکه د ګلو دغوټۍ په څېر داسې غوړېدلې وه.

هغې په منډه منډه کې هغه ته وويل:

- راغي !

د دينيسوف که څه هم پيير نه خوښېده ، خو داسې يې احساس کړه چې د هغه له راتګ نه دی هم خوشاله شوی دی. ناتاشا برنډې ته په وتلو سره خپل لوړ مېړه چې پوستين يې اغوستی او دغاړې ښکلی دستمال يې اچولی و ، وليد.

هغه چې د هغه خواته ورالوته، وې ويل:

- هغه دی، هغه دی، په رښتيا هم دی په خپله دی. او له هغه نه يې غبږ تاو کړه ، ځان ته يې رانېږدې کړ ، د هغه سر يې پر ټټر کېښود ، بيا يې هغه له ځانه لرې کړ او د هغه له يخه تک سپين شوي مخ ته يې وروکتل او وې ويل:

- هو کې، دی په خپله دی، نيکمرغه او راضي.

او ناڅاپه هغې ته ، هغه عذاب وريا د شو چې، هغې، هغه ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار په دې وروستيو دوو اونيو کې زغملی و. هغه عذاب چې دا يې ستومانه کړې او د دې پر بشرې يې د خواشينۍ لړې راخورې کړې وې. د ملامتۍ او غندنې د غبار باران پر پيير په وريدو شو:

- هو کې، په تا خورا ښه تيريده، ته ډېر خوشاله وې او خوښۍ دې کولې... زه خو خير، په دې ماشومانو خو به دې زړه خوږ کړی و. زه خو ماشومانو ته شو دې ورکوم، له ډېره غم مې شودې وچې شوې، پيتيا خو تر مرګه پورې ورسېد او ته په خوښيو کې ډوب وې، هو کې په خوښيو کې...

پيير په دې پوهېده چې دی ملامت نه دی، ځکه هغه نه شو کولای تر دې د مخه راشي، هغه پوهېده چې د دې لخوا دا غضب نه ښايي، هغه پوهېده چې يو دوې دقيقې وروسته دا هرڅه تيرېږي. او په دې پوهېده چې تر هرڅه به غوره دا وي چې دی خوشاله او ښه دی. هغه غوښتل چې وموسېږي، خو ان د دې د فکر کولو زړه يې هم نه شو کولای. هغه د خواخوږۍ وړ غمجنه ښه غوره کړه او سر يې ښکته واچاوه.

- خدای ښه پوهېږي چې مې نه شو کولای، پيتيا څنګه دی؟

- اوس نو پروا نه لري، شرم هم نه لري، کاشکې تا ليدلای شوای چې بې له تانه څه حال لرم. څنګه او څه عذابونه مې ويستلي دي.

- ستا روغتيا ښه ده؟ ناتاشا پرته له هغه چې د هغه لاس پرېږدي، وويل:

- درځئ چې ځو، درځئ. او دواړه خپلې کوټې ته ننوتل.

کله چې نيکولای او ښځه يې د پيير ليدو ته راغلل، کوربانه د ماشومانو په کوټه کې وو. ماشومان راويښ شوي وو او هغه، خپل د غېږې ماشوم په خپل پراخ زانګو ډوله ښي لاس کې نيولی و. هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې شوراوه. د ماشوم له پراخې، خلاصې او بې غانبو خولې نه، موسکا نه ورکېده.

دناتاشا له بشرې نه خواشينۍ لا پخوا کډه کړې وه او اوس د هغې پر ځای د خوښۍ لمرينه ځلا ولاړه او په خورا ځير يې خپل مېړه او ماشوم ته کتل.

ناتاشا وويل:

- ښه، خپلې ټولې خبرې دې ، سردار فيودرو سره خلاصې کړې ؟

-هوکې ! خورا ښې وې . .

-ګورې ! لا ټينګ دی(د هغې هدف د هغې خپل سر و)پوهېږي څومره يې ډار کړې وم.

-ښه، له شهزادګۍ سره دې هم ديدن وشو ، دا رښتيا ده چې هغه پر ده مينه ده ؟

- هو ، تصور يې کولای شي ؟. . .

په دې وخت کې و چې نيکولای او ګرافينه ماريا راننوتل. پيير ماشوم هماغه شان په لاس کې نيولی و ، ځان يې لږ خم کړ، له هغوی سره يې ښکل کړل او د هغوی پوښتنو ته يې ځواب ورکاوه. خو داسې برېښېده چې خبرو اترو ته ټولې تلوسې سره سره ، د پيير ټول پام ماشوم ته چې خولۍ يې پر سر وه او ککره يې ښوريده ، ور اوښتې و.

ګرافينې ماريا دماشوم په ليدو ، له هغه سر لوبې پيل کړې او وې ويل:

- څومره خوږ دی !

هغې خپل مېړه ته مخ وروا ړاوه او وې ويل:

- خو زه په دې نه پوهېږم نيکولايه ! چې ته څنګه دغو ښکلاوو په معجزو نه پوهېږې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيکولای په ساړه غلچک ماشوم ته وکتل او وې ويل:

-نه پوهېږم او نه کولای شم پوه شم ، دغو ښه يوه ټوټه ده. او پر پيېر يې غږ وکړ:

پيېره درځه چې ځو !

ګرافينې ماريا چې هڅه کوله خپل مېړه له ملامتۍ وژغوري، وويل :

- خو رښتيا خبره داده چې هغه دغه شان مهربانه پلار دی، خو مهرباني هغه وخت پيل کېږي چې ماشومان يو کلنۍ او يا همدغه شان يو منګ ته ورسېږي.

ناتاشا وويل:

-نه، پيېر لکه دمينځې په شان د هغوی پالنه کوي، هغه وايي چې د هغه منګولې د ماشومانو د زانګو لپاره جوړې شوي دي، ورته وګورئ !

پيېر ناڅاپه وخندل:

- نه يوازې ددې لپاره. او له ماشومه يې غبرګ تاو کړه او مينځې ته يې ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

لکه د بلې هرې کورنۍ په څېر، په لیسه ګورې کې د میشتې کورنۍ غړو هم څو ډوله ډول او له یو بله جلا او چور بل ډول دنیاګانې او ګډ ژوند درلود. د دوی هرې دنیاګۍ خپلې ځانګړتیاوې لرلې، هغوی هر یو د یو بل په وړاندې سره تیریدل، خو دوی ټولو بیا پر یوې خوږې او هم آهنګه دنیاګۍ راټول وو.

په کورنۍ کې هره یوې پېښې د ټولو لپاره یو ډول اهمیت درلود او د ټولو لپاره په یوه اندازه د خوښۍ او یا خواشینۍ وړ وه. خو هرې دنیاګۍ بیا ځانته، پرته له هغه چې یو له بل سره اړیکې ولري، دخوښۍ او یا خواشینۍ لامل لرونکې پېښې لرلې.

خو څنګه چې د پېیر راتګ، یوه خوښۍ ښنونکې پېښه وه، پر ټولو یې یو همدا شان دخوښۍ یو ډول اغیز کړی و.

چوپړان، دبادرانو وفاداره قاضیان، څکه هغوی دبادارانو په اړه قضاوت نه د هغو دخبرو او احساساتو له مخې بلکې د هغوی د ژوند دبهېر او کړو وړو له مخې کوي. ټول د پېیر په راتګ خوشاله وو، څکه هغه پوهېدل چې کله هغه پرځای وي، هر څه ښه وي. هم دوی، له دې امله خوشاله وو چې د اختر د رار سېدو په ویاړ به دوی له هغه نه نوي نوي سوغاتونه تر لاسه کړي.

ماشومان او د هغه ښوونکې د پېیر راتګ ته څکه خوشاله وو، چې له پېیره پرته بل هېڅ چا هغو ته په خوښیو او جشنونو کې د ونډې اجازه نه ورکوله. هغه یوازیني څوک و چې د اکوسو (هغه یوازینۍ نغمه چې دده زده وه) په هغې پوهېده او کولای یې شول هغه له ساز سره وغږوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دده په وينا له دغې نغمې سره هره نڅا کېدای شوه او دا خبره خو ټولو ته څرګنده وه چې هغه بې شمېره سوغاتونه هم راوړي وو.

نيکولای جان چې اوس پنځلس کلن ډنګر ځوان ، ګونځې زرينې څنې ، ښکلې سترګې، ځيرکه خو خواره بشره يې لرله، ځکه خوشاله و چې پېير کاکا يې (هغه يې په همدې نامه يادا وه) دده لپاره د ټولو غوره چارو بېلګه او ورته ګران و او هغه يې ستايه بل. هېڅ څوک پيدا کېدای نه شو چې د نيکولای په ژوند کې، د پېير او له هغه سره دده د مينې ځای ونيسي. که څه هم هغه ډېر کم هغه ليده ، خو بيا هم دغه مينه بې ساري وه. ګرافينې ماريا په ټول توان هڅه کوله ، نيکولای دې ته وهڅوي چې ددې له مېړه سره ددې په شان مينه پيدا کړي، خو نيکولای جان له پېير سره مينه کوله. نيکولای ته ، نيکولای جان ګران و ، خو د هغه مينه له نيکولای جان سره لږ د سپکاوي رنګ درلود ، حال دا چې پېير دلمانځنې تر کچې ورته ګران و. نيکولای جان نه ددې هيله لرله چې د نيکولای په څېر د سواره پوځ افسر شي او نه يې د ګيورګي د ښيان ويار غوښته ، د هغه هيله دا وه چې د پېير په شان يو پوه ، ځير او مهربان سړی وا وسي. د پېير په مخې کې به تل د هغه بر بشرې د خوښې ځلا غوړيدلې وه او هر وار به چې له هغه سره غږيده ، هغه به غوړيده او سا به يې تازه شوه. هرڅه به چې پېير ويلې ، د هغه ټولې خبرې به يې په ځير اوريدلې او يوه يې هم نا اوريدلې نه پرېښوده. او بيا به يې له خپل ښوونکي دوسال سره يادولې او يا به چې کله يوازې شو ، هغه به يې له ځانسره رايادولې او د پېير د خبرو پر هريوې کلمې به يې فکر کاوه.

د پېير پخوانی ژوند ، له ۱۸۱۲ کاله مخکې د هغه بدمرغۍ او نابرياوې (هغه په دې اړه له اوريدلو کيسو نه ، ځانته تته شاعرانه دنياګۍ جوړه کړې وه) په مسکو کې پر هغې تيرې شوې پېښې ، اسارت ، . پلاتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

کراتایوف کیسي (چې په خپله له ده نه یې اوریدلې وې). له ناتاشې سره د هغه مینه (زلمي په خپله په ځانګړي توګه له هغه سره مینه لرله) او تر ټولو غوره دا چې دده له پلار سره د پییر دوستي چې د نیکولای جان نه یادیده او نه پرې پوهېده ، ټولو دغو چارو له پییره دده لپاره یو سپېڅلی اتل جوړ کړی و.

هغه خبرې چې. پلار او ناتاشې په اړه یې دلته اوریدې او د هغې لېوالتیا او خوا خوږی نه چې دده. پلار په هکله د پییر په خبرو کې راڅرګندیده، د هغه خوږوالي، ستاینو او لطافت نه چې دده. پلار په اړه دخبرو په لړ کې په ناتاشا کې راپیدا کېدل، نیکولای کرار کرار د هغې مینې دکچې اټکل کاوه چې دده پلار له ناتاشې سره لرله. د هغه پلار، د خپل مرګ په وخت ، هغه (ناتاشا) خپل ملګري (پییر ته) سپارلې وه چې څارنه یې وکړي. نیکولای چې پلار هېڅ نه وریادیده، هغه یوازې د ګوګل دیوه یاد او له سترګو نه د اوښکو له څاڅکو نه پرته په بل ډول تصور کولای نه شو. پلار دده لپاره د یوه خدایي روح بڼه لرله. هغه د پییر په راتګ ډېر خوشاله و.

مېلمانه د پییر په راتګ ځکه خوشاله او نیکمرغه وو چې په هره ډله او بنډار کې به چې دی و ، هغه ته به یې شور او مستي وربښله.

ناتاشې خو څه کوي چې د کورنۍ مشرغړي، د پییر په راتګ ځکه خوشاله وو ، چې کله به هغه دلته و ، ژوند به خوشاله او آرامه و.

زړې ښځې په دې خوشاله وې چې پییر هرو مرو له ځانسره سوغاتونه راوي او له ټولو نه لا غوره په دې ښه پوهېدل چې د هغه په رارسېدو سره ناتاشا بیا ژوندي او تازه کېږي.

پییر د ځان په اړه د خلکو دغه ډولا ډول خبرې اوریدې ، احساسولې او هڅه یې کوله چې دهرې ډلې ارمان پوره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېير چې خورا سودايي او هېرونکی سړی و ، اوس به يې هرڅه د هغې ليکنې له مخې چې ښځې يې ورته ليکل ، اخېستل، آن د خوابښې او اوښې سپارښتنې څه کوې چې د مېرمن بيلووې او خپلو خورځو لپاره سوغاتونه يې هم نه و هېر کړي..

له هغه ورځې چې پېير، په لوی کور کې ژوند پيل کړ او دداسې لوی کور مشري چې لوی خرڅ يې درلود ، ورپه غاړه شوه، په حيرانتيا يې دې ته پام شو چې ترپخوا يې خرڅونه کم شوي دي او د هغه مالي چارې (چې د هغې د پخوانۍ ښځې دخرڅونو او پورونو له امله خرابې وې) بېرته ښې شوې دي. ژوند ځکه ارزان و چې خرڅونو نظم پيدا کړی و. د پخوانی پرتمين ژوند ، چې پرتمين والي يې هره شېبه په بدلون والي کې و ، نوريې يوه نښه هم پاتې نه وه. پېير بيا د هغه د پيل کېدو لېوا تيا نه لرله. هغه داسې انګېرله چې د هغه دژوند بهير اوس په غوڅه او دتل لپاره ټاکل شوی دی او ددغه بهير بدلون تر مرګه دده په واک کې نه دی. ..

پېير په خورا خوشالۍ او موسکا خپله اخېستل شوې سودا سره جوړوله... او سوغاتونه يې را واخېستل..

د سوغاتونو تر ټولو وروسته، هغوی لومړی د ماشومانو کوټې او بيا مشرې ګرافينې ته ورغلل.

کله چې پېير او ناتاشا چې سوغاتونه يې په غېږ کې وو ، د هرکلو کوټې ته راننوتل ، ګرافينه دتل په شان... په قطعو دفالونو په ليدو اخته و.

دګرافينې عمر اوس له شپېتو اوښتی و. د هغې ويښته ټول سپين شوي وو او ځانګړې خولۍ يې پر سر کېښوده... مخ يې ګونځې ګونځې شوی و ، پاسنۍ شونډه يې خولې ته ننوتلې وه، سترګې يې نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو نه ځلېدلې او مړاوې شوې وې.

د زوی او مېره تر مرګه وروسته چې يو په بل پسې مړ شول، هغې بد مرغۍ احساس کاوه ، په دې دنيا کې ژوند ورته نه کومه معنی، نه کوم ارزښت او نه دې کوم ارمان درلود. هغه خوري، څکي او ويد ېږي، کله به ډېره تازه وه، خو ژوند خوند نه ورکاوه. هغې په ژوند کې له آرامۍ او کراری نه پرته د بل څه هيله نه لرله او آرامي دې يوازې په مرګ کې موندلای شوه او تر هغه پورې چې مرګ رارسېدلای نه و، هغه دې ته اړ وه چې ژوندۍ واوسي. يعنې خپل وخت او د ژوند له توانه ګټه واخلي. په هغې کې هغه څه پريمانه ليدل کېږي چې په خورا وړو ماشومانو او خورا عمر خوړلو کې ليدل کېږي. د هغې په ژوند کې د دې د روح نه بهر کوم بل ارمان نه ليدل کېده، خو داسې ښکاريده چې يوازې دا دې ته اړتيا لري چې خپل بېلابيل توان وکاروي او خپل ډولا ډول هيلې او ارمانونه ترسره کړي. هغې دې ته اړتيا لرله چې وخوري، ويده شي، فکر وکړي، وغږېږي. وژاړي، کار وکړي، خفه شي او نور يوازې له دې کبله چې خېټه يې لرله، ماغزه يې لرل، غړي يې لرل، عصب يې لرل او ېډو دي.

هغې کله ناکله لکه د ماشومانو داسې ژړل، ځکه هغې د اوښکو تويولو ته اړتيا لرله. په دې ډول هغه څه چې د نورو وګړو لپاره يو ارمان و، د دې لپاره يوازې يوه پلمه وه.

د سارې په توګه دې به سهارې، په تيره بيا چې کله به يې د شپې کوم غوړ څه خوړلي و، دې ته اړتيا رله چې چاته زړه تش کړي او هغې د دې کار د سرته رسولو لپاره ، له هرې رارسېدونکې پلمې نه کار اخيست او آن د مېرمن بېلووې له کونوالي نه.

هغې به په زګېروي وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ګرانې، دا سې ښکاري چې نن هوا توده غوندې ده ؟
بېلووې به ځواب ورکړ:
-څنګه را غلل ؟ ګرافینه به په غضب شوه او وبه غړمبېده:
- دا نه یوازې کښه نه ده، احمقه هم ده.

بله پلمه چې دې به زړه پرې تشاوه، هغه ددې د بویولو تنباکو وو. کله به یې ویل چې تنباکو ډېر وچ دي، کله به یې ویل چې زیات لامده دي او کله به یې ویل چې سم میده شوي نه دي. تر دغو خوابدیو او قهرونو نه وروسته به یې په خبرې کې ګونځې راپیدا شوې، مینځې او چوپړانو به ددغو نښو تر را څرګندیدو وروسته په دې پوهېدل چې څه وخت به تنباکو وچ وي، څه وخت به د کښې بېلووې وار وي او څه وخت به بیا تنباکو لامده وي او څه وخت به بیا ددوی دباداری څېره تکه ژېړه شي. همدا چې هغې به د خپل تریخي نه پلمې جوړولې، همدا شان یې اړتیا لرله خپل نور بدن وکاروي او ددې چارې د سرته رسولو لپاره به یې په قطعو کې فال کوت، خو کله چې به یې ژړا ته زړه وشو، د خدای بښلي ګراف یادونه تر ټولو غوره او ښه پلمه وه. کله به چې د سودا او تشویش اړتیا پیدا شوه نیکولای او د هغه روغتیا خبرې تر ټولو ښې پلمې وې. او کله به یې چې غوښتل څوک خوابدي کړي، د ژبې کوخک یې، ګرافینې ماریا ته ښکنځل و. کله به یې چې د غاړې تازه کولو ته اړتیا لیدله، دا په دوديز ډول له ډوډۍ او د ماښام تر شپږو بجو وروسته، په تیاره کوټه کې، نورو ته د تیرو زمانو، هماغه کیسه کول و چې په وار وار ټولو اوریدلې وه.

د کورنۍ ټول غړي، دددغې بوډۍ په دغه حال ښه پوهېدل، خو هېڅکله یې په دې اړه څه نه ویل. ټولو په هر ډول چې کولای شول، د هغې د هیلو او اړتیاوو د پوره کولو لپاره هڅې کولې. یوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکولای، پییر، ناتاشې او ګرافینې ماریا به کله ناکله یو بل ته په کتو کتو او نرۍ غمرلې موسکا، ددې له دغو اندېښنو نه اندېښنه څرګندوله.

خو دغو غلچکونو له دې نه پرته یو بل څه هم ویل. دغو غلچکونو یو بل څه هم ویل او هغه دا چې مشرې ګرافینې په دې ژوند کې نورنو خپلې ټولې چارې تر سره کړې وې، هغه تل دا سې نه وه لکه او س چې لیدل کېږي او بله دا چې یو وخت نه یو وخت موږ ټول دغه دریځ او حالت ته رسېږو، نو ځکه باید په خورا مینې او لېوالتیا هغې ته د درناوي سر ټیت کړو ، ځان دغې لارې ته چمتو کړو او د هغه چا په وړاندې چې یو وخت موږ ټولو ته ګرانه او دژوند دبهېر قوت وه او اوس په دغه حال شوې ده، مهربانه او خواخوږي واوسو او مرګ په یاد ولرو.

له دې سره هممهاله غلچکونو ویل:

- یوازې احمقو، سخت زړو او خورا وړو ماشومانو دغه حالت درک کولای نه شو او له هغې نه د پردیو په شان لرې کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

کله چې پېير له خپلې ښځې سره مېلمستون ته راننوتل ، ګرافينې په قطعو کې د فال په ليدو ، خپل د خيال مرغه آرامه کړی و. هغې د عادت له مخې بيا هغه خبرې تکرار کړې چې له سفره د پېير د راستنېدو او يا د زوي د راتګ په وخت کې به يې کولې.

-بايد راغلی وای، بايد راغلی وای. لارې ته په کتو کتو مې سترګې وختې، ګرانه ! شکر د خدای دی !

هغې ته د راوړل شوي سوغات تر ورکولو وروسته، هغې خپله هغه خبره تکرار کړه چې د سوغات تر اخيستو وروسته يې بايد کړې وای:

-ګرانه ! دا سوغات مهم نه دی، مهمه داده چې زه بوډۍ دې په يادوم.

خو داسې بربښېده چې په دې شيبه کې دې د قطعو په پاڼو کې خپل فال ليده، د پېير راتګ په دې نه دی تمام شوی. کله چې يې د فال ليدل پای ته ورسول د سوغاتونو په کتو لګيا شوه. د هغې د قطعو لپاره يو ښکلی او خورا ښايسته پوښ ، يوه چيني پياله چې په شنه راڼه رنګ، رنګ شوې او سرپوښ يې هم درلود. پر پيالې د يوې ځوانې نجلۍ تصوير هم انځور شوی و. يوه زرينه تنباکمروړه چې د ګراف ځېره پرې انځور او د پېير په سپارښتنه ، په پترزبورګ کې ميناتوري شوې وه(ګرافينې له مودو مودو د دغه شي هيله لرله)هغې چې ژړا ته يې زړه نه کېده، نوځکه يې په بې پروا يۍ تصوير ته کتل او د تنباکمرړې په کتو لګيا شوه.

هغې ، هغه څه چې تل ويل، بيا يې تکرار کړل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ښه ګرانه! خوشاله او آرامه دې کړم، خو تر ټولو غوره ډالۍ دا دي چې ته په خپله راغلې. دا له هېڅ ډالۍ سره برابرېدلای نه شي. ګوره! لږ به دې خپله ښځه ښکنځلې وای. ته څه وایې، هغه بې له تا نه لکه لېونۍ دا سې وې. نه څه وینې او نه څه اورې.

هغې خپلې خبرې تکرار کړې او خپلې مینځې ته یې وویل:

- ګوره اناتیموفیوفنا! دغه ته وایي زوي! څه ښکلې قطعې یې راته راوړې دي.

مینځې هغه سوغاتونه واخېستل، وې کتل او ښکلا ته یې حیرانه شوه.

که څه هم پېیر، ناتاشا، نیکولای، ماریا او نیکولای جان ډېرې خبرې درلودې، خو د مشرې ګرافینې ترمخې یې هغه خبرې نه شو کولای. هغوی د هغې تر مخې دا خبرې ځکه نه شي کولای چې ګواکې له هغه یې پټولې بلکې له دې امله چې هغه د ژوند له بهېره دومره لرې پاتې شوې وه چې که د کوم شي په اړه د هغې تر مخې خبرې پیل شوې وای، باید د هغه د بې شمېره بې ځایو پوښتنو ته ځوابونه ووایي چې په وار وار سره ستا د خبرو په مینځ کې کېږي، تکرار ځوابونه ووایي: یعنې هغه مړ شو، هغه واده وکړ، هغه څه چې د دې له یاده وتلي وو، خو بیا هم دوی د دود له مخې په مېلمستون کې د چای لپاره کېناستل او پېیر د ګرافینې هغو پوښتنو ته چې نه یې د دې لپاره ګټه لرله او نه د بل چا لپاره په زړه پورې وې، ځوابونه ویل. د ساري په توګه هغې پوښتل چې سردار واسیلي زوړ شوی دی او ګرافینې د ماریا الکساندرفنې سلامونه رالېږلي او داسې نور او نور...

دغه خبرې اترې چې د هېڅ چا لپاره به په زړه پورې نه وې، خو هرو مرو به د چای په ټوله موده کې روانې وې. د کورنۍ غړي د چای میز ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتول وو او سونیا سماوار ته نېږدې ناسته وه. ماشومان، د هغو ښوونکي او روزونکې ، ټولو خپل چای څکلی او د ځنګ له کوټې نه یې د شر او شور غږ راته. هرڅوک د میز تر شا په خپلو ځایو کې ناست وو ، نیکولای د واړه میز شا ته، د بخارۍ ترڅنګ کېناست او ده به هلته چای وروړ. میلکا پخوانۍ ښکاري سپۍ چې د پخوانۍ میلکا لور او د بشرې ټول ویښته یې تک سپین او برندې تورې سترګې یې لاپسې په کې وتلې برېښېدې ، د ده څنګ ته ، په لاستي لرونکې څوکۍ کې پرته وه.

دینیسوف چې د سرګونځ ویښته ، برېت او ږیره یې مخ په سپینېدو و ، د جنرالۍ د دریشۍ تنۍ یې خلاصې کړې وې، د ګرافینې ماریا څنګ ته ناست و. پېیر د خپلې ښځې او مشرې ګرافینې ترمنځ ناست و. هغه، د هغه څه په اړه خبرې کولې چې تصور یې کاوه مشره ګرافینه پرې پوه او هغې ته په زړه پورې وي. هغه د بهرنیو ، کورنیو او نورو ټولنیزو پېښو او د هغو کسانو په اړه خبرې وې چې یو وخت د ګرافینې د لیدو کتو او بنداړونو د ډلې غړي او د هغې همزولي وو او ددې په شان یې د خپل ژوند وروستۍ شپې ورځې تیرولې. هغوی د خپل ژوند د کروندې پاتې وږي راټول. د ګرافینې لپاره رښتینۍ نړۍ او ژوند په ځانګړي توګه همدغه دده د زاړه عمر خوړلی او د ځوانۍ همزولي وو. ناتاشا د پېیر ښه طبیعت او د هغه تاند والي ته کتل، په دې پوهېده چې سفر یې ښه په زړه پورې تیر شوی دی او هغه غواړي په دې اړه ډېر څه ووایي، خو هغې نه شو کولای د ګرافینې تر مخې وغږېږي.

دینیسوف چې د دوی د کورنۍ غړی نه و ، نه یو ازې په دې نزاکتونو یې سر نه خلاصیده بلکې له حالاتو هم څه ناراضه غوندې و ، ډېر لېواله و چې په پترزبورګ کې په تیریدونکو پېښو خبر شي، نو ځکه یې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېيره هيله کوله چې د سيميونوفسکي دغونډ د وروستيو حالاتو يا د ارکيچييوف د کارونو او يا هم دانجيل د پلويانو د ټولنې په اړه ورته وغږېږي. پېير به کله ناکله بې ارادې د هغو پوښتنو ځوابونه پيل کړل ، خو ناتاشا او نيکولای به بيا د هغه پام د شهزاده ، ايوان او ګرافينې ماريا انتونووا دروغتيا او همدې ته ورته نورو خبرو په اړه مرکې ته ور واړاوه.

دينيسوف وپوښتل:

- ناسو څه وايئ ؟دا د ګوسنر او تاتارينوا (دا د هغه وخت د پترزبورګ دعرفاني ډلې غړي وو چې ګڼ شمېره پلويان يې لرل)اپلتې لا دوام لري ؟

پېير په لوړ آواز وويل:

-څنګه دوام لري ؟تر هربل وخته په پياوړي توګه. دانجيل د پلويانو ټولنه ؟اوس دحکومت زياتره غړي په کې غړيتوب لري.

ګرافينې چې له خپل چايه غړپ کاوه او داسې بربښېده چې غواړي تر ډوډۍ وروسته د خپل تريخي د تشولو لپاره پلمه پيدا کړي ، وويل:

- دا ته څه وايئ ؟ حکومت ؟ په دې خو مې سر خلاص نه شو. په دې وخت کې نيکولای خبرو ته ځکه ور ودانګل چې پوهېده ، څنګه دا خبره مورته وکړي چې هغه پرې پوه شي، وې ويل:

-دغه شهزاده الکساندر نيکولاويچ ګوليڅن، يوه تولنه جوړه کړې ده او وايي چې هغه ټولنه اوس ډېر خلک لري.

پېير په بې احتياطۍ وويل:

- ارکيچييوف او ګوليڅن ؟ هوکې دغه دوه يعنې ټول حکومت. هغه هم څه حکومت، هر چېرې دوکې دي او دوکه مار، ټول ډاربږي.

ګرافينې په خواشينۍ وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دا څه معنی لري ؟ د شهزاده الکساندر نیکولایچ څه ګناه ده ؟ هغه خورا ویاړمن سړی دی. ما په هغه وختو کې ، هغه د ماریا انتونوفنا په کورکې لیدلی و.

خو هغه له دې امله چې ټولو چوپتیا غوره کړې وه، لا پسې خواشینې شوه او دوام یې ورکړ:

- دا څه زمانه شوه ؟ ټول پر ټولو قضاوت کوي ! ټول وایي د انجیل د پلویانو ټولنه ! ښه، نو ددې عیب په څه کې دی ؟ تر دې خبرو وروسته پاڅېده (او ټول نور هم پاڅېدل) په ترېو تندي او غوره بڼه د مېلمنو په منځ کې خپل میز ته ورغله او کېناسته.

د هغې چوپتیا په منځ کې چې پر ټولو خوره وه، له ګاونډې کوټې د ماشومانو د خندا او غږېدا غږ اوریدل کېده.

داسې برېښېده چې د ماشومانو تر منځ کوم داسې څه پېښ شوي و چې د هغوی د خوښۍ او شر و شور لامل و.

د دغه ټول شر او شور په منځ کې د کمکۍ ناتاشې چغې له ورایه پېژندل کېدې چې ویل یې:

- چمتو دی، چمتو دی !

پییر ګرافینې ماریا او نیکولای ته وکتل (خپلې ښځې ته خو یې تل کتل) او د زړه له کومې یې وخندل او وې ویل:

- څه کوډګره موسیقي ده.

ګرافینې ماریا وویل:

- دا ، آنامکاروفنا د جورابو اوبدل پای ته رسولي او جورابې یې چمتو شوي دي. دا ټول شر او شور د همدې لپاره دی.

پییر ودانګل او وې ویل:

- ځم چې وګورم. هغه د دروازې په خوله کې ودرید او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ته پوهېږې، د څه له امله مې دغه موسيقي خوښېږي؟ دا تر هرڅه ښه او چمتو دي. نن چې دې خواته را روان وم، هر څومره چې کور ته رانږدې کېدم ګبنېږ او نا آرامي لا پسې زياتېدل، خو کله چې سراى ته راننوتم او داندرې جان شر او شور مې واورېد، پوه شوم چې هرڅه ښه دي او کرار شوم.

نيکولاى د هغه خبره ورسره ومنله او وې ويل:

- پوهېږم، پوهېږم، زه له دې احساس سره ښه آشنا يم. زه نه شم کولاى هغې کوټې ته ورشم، ځکه دغه جورابې ماته يو ناڅاپي سوغات دى او زه ترې خبر نه يم.

پېير دماشومانو کوټې ته ورننوت او د هغو د ورننوتلو سره د هغو چغې او نارې او شر وشور لا پسې زيات شو. د پېير غږ واورېدل شو:

- ښه انا ماکاروفنا! دلته دې خواته، د کوټې منځ ته راشه او ماته غوږ شه. زه به وايم يو، دوه او کله چې ووايم درې، ته به دلته ودرېږې. ته هم زما څنګ ته راشه، ښه، يو، دوه... چوپتيا خوره شوه. درې!

او په کوټه کې د ماشومانو د خوښۍ او شر وشور څپو انګازې جوړې کړې.

هغوى چغې وهلې:

-دوه دي، دوه دي!

دا درې جورابې وې، دا دوه جورابې، انا ماکاروفنا، په داسې ښه همهاله جورابې اوبدلې چې راز يې يوازې دې ته څرګند و او کله چې د هغو اوبدل پاى ته ورسېدل، هغې په يوه بريالي او وياړمن خوځون د ټولو ماشومانو ترمخې يو له بلې راوويستلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

تر دې لږه موده وروسته ماشومان مخه ښې لپاره راغلل، ټولو یو له بل سره ښکل کړل ، ښوونکو او روزونکو یو بل ته درناوی وکړ او لاړل. یوازې دوسال پاتې شو او د هغه زده کوونک... هغه په کراره خپل زده کونکي ته وویل چې ښکته لاړ شي.

نیکولای بالکونسکي هماغه شان په کراره ځواب ورکړ:

-ښه ښاغلیه دوسال ! زه مې له ترور نه هیله کوم او همدلته پاتې کېږم.

نیکولای بالکونسکي خپلې ترور ګرافینې ماریا ته ورغی او وې ویل:

-ترور جانې !اجازه راکړئ همدلته پاتې شم.

د هغې څېرې همهاله د زاریو، ګبنهۍ او برندوالي څرګندونه کوله.

ګرافینې ماریا هغې ته وکتل، بیا یې پېیر ته مخ ورواړاوه او وې ویل:

-کله چې تاسو دلته یاست، هغه نه شي کولای بلې خوا ته لاړ شي.

پېیر د سویدني سړي (دوسال) لاس کېښکود او وې ویل:

- زه یې خپله بیا تاسو ته درولم. شپه په خیر ښاغلیه دوسال !

هغه په موسکا موسکا نیکولای ته وویل:

-ما او تا هېڅ نه دي لیدلي.

بیا یې مخ ګرافینې ماریا ته ورواړاوه او وې ویل:

- هغه څنګه ورته، ورته دی.

د هلک څېره تکه سره شوه ، بیا ګلابي شوه او سترګې یې وځلېدې او بیا یې د خپلې پوزې له څوکې پېیر ته ور وکتل او وې پوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- پلار ته ؟

پيير هغه ته سر وښوراوه او خپله ځنډنۍ کيسه يې بېرته ماشومانو ته پيل کړه.

ګرافينې ماريا خپل ګڼ اوبده او ناتاشا له خپل مېړه نه بل پلو سترګې غړولې. نيکولای او دينيسوف پاڅېدلي او پيپونه يې راغوښتي وو او څښول يې. هغوی له سونيا نه چې په پريشانۍ کې ډوبه ، دسماوار ترڅنګ ناسته وه، چای يې اخيست او له پيير نه يې پر له پسې پوښتنې کولې. ګونځې څڼې، رنګ الوتی، ناروغ وزمی ماشوم چې سترګې يې ځلېدې په يوه کنج کې داسې آرام ناست وچې دچا ورته پام نه و. کله ناکله به يې خپل سر له ګونځنيو څڼو او نرۍ غاړې سره له پرانستې ګريوان نه راوويست او هغه پلو ته چې پيير ناست و، وراړاوه او بيا به کله ورېږديد ، له ځان سره به يې څه وويل او داسې بريښېده چې کوم نوی او پياوړی احساس احساسوي.

خبرې دلوړو چارواکو غيبت او د هغو په اړه پر آوازو وه، پر هغو خبرو چې د کورني سياست غوره برخه ګڼل کېدې. دينيسوف په حکومتي چارو کې د خپل نه بري له امله ، له جکومت ناراضي و، په خپل ګمان يې ، په خورا خوښۍ هغه څه حماقت بلل چې اوس په پترزبورګ کې تيريدل او په خورا سپکه يې د زړه له کړمې په ترخه ژبه غندل. هغه په چغو چغو نارې وهلې:

- پخوا به که الماني وای ښه قدر دې کېده او اوس بايد دتاتارينوا او مېرمن کرودنر (هغه الماني ښځه چې په المان کې له تولواک الکساندر سره آشنا شوې وه او هغه يې له عرفان سره آشنا کړی و) په وړاندې لاس په نامه و اوسې. او دالماني عرفاني شاعر اکارتسهاوزن، او د هغه په شان نورو شاعرانو اوليکوالو شعرونه ولولې. آخ چې يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وار يې بيا هغه زموږ ځوان بناپارت را خوشې کړی وای. هغه ناري و هلې:

-زه نه پوهېږم، دا څه معنی لري چې د سميونوفسکي دغونډ قوماندانې شواتر ته سپاري (دغونډ افسرانو د لومړی الکساندر لهدغې ټاکنې سره مخالفت درلود) هغه چاته چې ديوه ساده سرباز عقل هم نه لري.

نيکولای که څه هم د دينيسوف په شان ټولې چارې احمقانه نه ګڼلې، خو دا يې ښه ګڼله چې د حکومتي چارو په اړه خبرې اترې وشي. هغه دا ويل چې څوک وزير ټاکل شوی دی، کوم څوک والي ټاکل شوی ، ټولواک دا خبرې کړي او هغه وزير دا سې يا هغسې بې ساري کارونه کړي دي. او بايد خبرې پرې وشي. هغه له دې خبرو سره لېوالتيا لرله چې په دې ټول سره وغږېږي او له پيېره هم پوښتنې وشي ، خو د دغو دوو تنو پوښتنې او ځوابونه د لوړ پوړو او حکومت په اړه له غيبته پورته کوم دريځ نه پيدا کاوه.

خو ناتاشا چې د خپل مېړه له ټولو کړو وړو او خيالو سره آشنا وه ، ليدل چې پيېر له ډېره وخته دې ستر ګه په لاره دی چې خبرې بدلې او خپل د زړه ناويل شوی حال چې دی د هغه لپاره پترزبورګ ته تللی و ، ووايي. دی د خپل همدې خيال لپاره هلته تللی و ، چې هلته د هغه په اړه له خپل نوي ملګري سردار فيودرويچ سره مشوره وکړي، ناتاشې د هغه مرستې ته ور ودانګل او وې پوښتل:

- له سردار فيودرويچ سره دې کارونه څنګه شول ؟

نيکولای وپوښتل:

- څه کارونه ؟

پيېر خپل شا او خواته وکتل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هماغه کارونه، هماغه ! ټول وینې چې کارونو داسې خراب دي چې ناشونې دي چې داسې دوام پیدا کړي. ټول پاک او صادق خلک باید په دې برخه کې مرسته راسره وکړي او د خپل توان په کچه اغېزمن و اوسي. نیکولای تندی څه تریو غوندې کړ او وې پوښتل:

- ښه او صادق خلک څه کولای شي ؟ نه پوهېږي هغوی به څه وکړي ؟ - ښه داسې...

نیکولای وویل:

- درځه چې زما دفتر لاړ شو.

ناتاشا چې له ډېرې مودې سترګه په لاره وه چې راشي او هغه ماشوم ته د شودې ورکولو لپاره ور وغواړي. د مینځې د آواز په اورېدو د ماشوم انو کوټې ته ورغله. ګرافینه ماریا هم له هغې سره لاړه. نارینه دفتر ته لاړل. نیکولای بالکونسکي ته د ترور د مېړه پام نه شو. هغوی پسې دی هم لاړ او په یوه تیاره کنج کې کړکۍ ته نږدې د نیکولای د میز شا ته کېناست.

دینیسوف وویل:

-ښه، نو اوس راته ووایه چې څه کولای شي ؟

نیکولای وویل:

-هماغه ابدي خیال پلو !

پیېر پرته له هغه چې کېني ، کله به په کوټه کې ګرځېده ، کله به ځای پر ځای ودرید ، په داسې حال کې چې له خبرو سره یې هممهاله لاسونه ښورول، وویل:

- هو کې، دغسې ! د په پترزبورګ کې حالات دغه شان دي چې زه یې درته وایم. ټولواک له چارو سره هېڅ کار نه لري. هغه چور په صوفیانه، عرفاني ژوند کې ډوب دی. د پیېر لپاره اوس د صوفیانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند ګناه نه بښېدونکې وه. هغه اوس يوازې د آرام او هوسا ژوند په خيال کې دی، هغه اوس يوازې آرامۍ ته اړتيا لرله او آرامي هغه ته يوازې بې وجدانه او بې وياړه خلک ورکولې شي. داسې خلک لکه ماګنيڅکی او ارکچيبوف او دوی ته ورته او نور هغه کسان چې په بې پروايۍ وژنې کولای شي او په خلکو کې په بې ساري توګه فريادونه خفه کوي... هغه مخ نيکولای ته ورواړاوه او دوام يې ورکړ:

- ته دا مني، که تاخپله دجايدادونو د چارو مشري نه کولای او له خپلې آرامۍ نه پرته بل خيال دی نه لرلای چې څومره دی اداره کوونکی بې رحمه وای ، په هماغه کچه به ته آرامه وای.

نيکولای وويل:

- نو ښه !نو ته دا خبره بيا د څه لپاره کوې ؟

پيېر وويل:

- هر څه د مرګ لور ته روان دی. په محکمو کې غلا او بډې، په پوځ کې نه يوازې زور زياتې، پوځ او نور خلک بيګارې او وهلو ته اړوي. هغوی په عذابوي، پوهه د تباهۍ پلو درومي، هر هغه څه چې ځوان او سپېڅلي دي، وژل کېږي، ټول وينې او پوهېږي چې داسې نور امکان نه لري، زور زياتې داسې کچې ته رسېدلی دی چې نور يې زغم يې ناشونی دی. پيېر هم د ټولو نورو هغو کسانو په څېر له هغه ورځې چې حکومت شته والي لري ، کارونو ته يې ځير دی. يوه ورځ نه يوه ورځ به هر څه پای ته ورسېږي او چاودنه به وشي. ما په پترزبورګ کې دغه ټول، ټولو ته ويل.

دينيسوف وپوښتل:

-چاته دې وويل ؟

پيېر ترسترګو لاندې په معنی لرونکې بڼه هغو ته وکتل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-سردار فیودر او نورو ته‌ولو ته. دا څرګنده ده چې په ښوونې او روزنې، خیره چارو او نورو ټولو کارونو کې سیالي خورا ښه کار دی. دا ښه تکل دی، خو په او سنیو حالاتو کې، نور څه په کار دي.

په دې وخت کې د نیکولای، خپل خوریي، نیکولای جان ته پام شو. د هغه تندی تریو او هغه ته ورنږدې شو او هغه ته یې وویل:

-ته دلته څه کوې؟

پییر وویل:

- څه کوي؟ پرېږده هغه دلته پاتې شي...

پییر، د نیکولای مړوند راونیو او خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ:

-ماهغه ته وویل چې ستاسې چارې ښې خو کمې دي، اوس دې ته نور څه په کار دي. کله چې تاسې ټول ولاړ او دې ته سترګه په لاره یاستي چې هره شیبه د غه نازک مزی (پړی) وشلېږي، کله چې تاسې چې ټول، هرو مرو کېدونکي (کودتا) بدلون ته انتظار یاست. ښه به دا وي چې زیات شمېر خلک یو بل ته لاس ونه سره ورکړي او د دې لپاره یې ښه یې سره کلک کړي چې د دغه نوغي (مصیبت) مخه ونیول شي. ټول ځوانان، ټول پیاوړي کسان هغه پلو ته هځول کېږي او ټول د تباهۍ پلو ته روان دي. یو ښځې تیرباسي، بل د دریځ او منصب لېوني دي، بل د شهرت غوښتونکی او د پیسو په هیله له هغې بلې ډلې سره یو ځای کېږي. ما او تا غوندې ناپیلي کسانو ته هېڅ نه پاتې کېږي. زه وایم راځئ د هغې ډلې شمېر زیات کړو چې د ا شعار وایي:

- راځئ نه یوازې د خیر غوښتنه بلکې خپلواکي او ناپیلتوب هم وي.

نیکولای خپل خوریي پرېښود، څوکۍ یې منځنی ځای ته راپورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهله، پر هغې کېناست ، پېير ته يې غوږ نيولی و ، په نارضايتي يې ټوخل او تندی يې لا دم په دم تريو يده ، هغه چغه کړل:

د څه لپاره هلې ځلې او هڅې ؟ او له حکومت سره به ستاسې اړيکي څنګه وي ؟

ـ ګوره څه اړيکي ! د ملګرتيا اړيکي ! که حکومت زموږ د مخې خنډ نه شي، موږ د خپلې ټولنې پرپټېدو ټينګار نه کوو. زموږ ټولنه نه يوازې له حکومت سره دښمني نه کوي بلکې هغه له خورا ښو محافظه کارانو جوړه ده. زموږ ټولنه له خورا ښو ښاغلو ، د هغې په امنيتي معنی سره جوړه ده. زموږ هڅې يوازې ددې لپاره دي چې بيا کوم پوګاچوف پيدا نه شي او زما او ستا ماشومان ونه وژني. او ددې لپاره چې ارکيچييوف ما کوم پوځي کمپ ته تبعيد نه کړي. موږ يوازې په همدې هيلې سره يوځای شوي يو او زموږ موخه يوازې ټولنيز خير او امنيت دی.

نيکولای په لوړ آواز وويل:

-هوکې ! په هرحال دا ټولنه يوه پټه او له رازه ډکه ټولنه ده. هره ټولنه چې رازمنه او ناسپړل شوې وي، هغه هرو مرو واک دښمنه وي او پر کومه ټولنه چې دښمني لاس بره وي، هغه له شره او سيالۍ نه پرته بل حاصل نه لري.

- ته څه وايې ؟ ايا په المان کې دتوګيندبوند ، ډلې (د پوهې په نامه ډله په ۱۸۱۸ کال د ملي دود دستور د ژغورنې په هيله جوړه شوې وه) اروپا ونه ژغورله. (لا هغه وخت چا دا زړه ونه شو کولای، فکر وکړي ، داروپا ژغورنه د روسيې کار دی) ايا هغو شر رامنځ ته کړ ؟ دتوګيندبوند ، ډله د پوهې او فضليت ډله وه چې شعارېې مينه او له يوبل سره مرسته کول دي. او دا هغه څه چې مسيح د صليب پر سر د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښودنه کوله.

ناتاشا دخبرو په منځ کې کوټې ته راننوته او په خوښۍ یې خپل مېړه ته وکتل. د هغې خوښي د مېړه له خبرو نه وه ، خو دغه خبرې ددې لپاره په زړه پورې نه وې، ځکه چې هغې ته دا خبرې خورا ساده برېښېدې او داسې یې ګڼله چې هغه په دې ټولو له پخوا راهیسې پوهېږي (هغې ته دا خبرې ځکه ساده برېښېدې چې هغه د هغو له سرچینو نه خبره وه او دغه سرچینه د پېیر ګوګل و). د هغې خوښي او لېوالتیا ، د هغې جذبې له لیدو نه وه چې دخاوند پربشرې یې راخوریده.

پېیر تر نورو زیات ، په خوښۍ او لېوالتیا هغه زلمیګوټي ته کتل چې نرۍ غاړه یې له پرانتي ګریوانه راوتلې وه.

د پېیر هرې خبرې ، د هغه پر زړه اور لګاوه او له ډېر عصبیته به یې قلمي ښکې او نور هرڅه پر میز پراته شیان چې په لاس ورتلل ، له خپل پام او ارادې نه پرته میده میده کول او ماتول یې.

- هسې چې ته یې تصور کوې، هېڅکله هغه شان نه و ، الماني توګیندبوند ، هغه شان وو چې زه یې وړاندیز کوم.

ددینیسوف لوړ او غوځ غږ واوریدل شو:

-ښه وروره ! دغه توګیندبوند ، د هغه لپاره کالباسه (وچه غوښه) خواړه نه وو. زه په دې پوهېږم او نه پرې خبرې کوم، خو دا منم چې هرڅه کرکجن او خواشنه کوونکي دي. زه دې په دغه توګیندبوند ، موګیندبوند ، دې نه پوهېږم. که ربنتیا خبرې کوئ او له هرڅه نه ناراضه یاستئ. درځي پاڅون کوو او بس، که بغاوت کولای شي، زه د تاسې یم.

پېیر وموسبد ، ناتاشې وخندل، خو نیکولای تندی لاپسې تریو کړی و او هڅه یې کوله پېیر ته داسې وښیي چې هېڅ ډول بدلون او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کو د تا ته اړتیا نه شته او هغه ګوابښ چې دی د هغه په اړه غړېږي، هغه یوازې دده تصور دی. پیېر د هغه برخلاف خبرې کولې او علت یې دا و چې دده ذهني پیاوړتیا او لاملونه تر هغه زیات وو، نو ځکه نیکولای تصور کاوه دده پر وړاندې مات شوی دی. دی همدې حالت لاپسې په قهراوه، ځکه هغه د زړه له کومې نه کوم استدلال درلود او نه کوم قوي دلیل بلکې د خپل زړه د غږ له مخې یې ځان تر نورو پیاوړی ګاڼه.

هغه له خپل ځایه پاڅېد، په عصبیت سره یې هڅه کوله خپل پیپ دخولې په کونج کې ټینګ کړي، خو په پای کې یې هغه لرې وارتېږه، او وې ویل:

- پوهېږم یو څه درته وو ایم، خو درته ثابتولي یې نه شم. ته پوهېږې چې زما هرڅه خراب دي او هرڅه به راوپرزېږي، خو زه یې داسې نه وینم. ته وایې چې قسم خوړل یو شرط دی، زما خبره به تا ته دا وي:

- ته پوهېږې چې ته زما خورا نېږدې ملګری یې، خو همدا چې تاسې خپله پټه ټولنه جوړه کړې ده، تاسې به له حکومت سره یا ملګرتیا او یا دښمني کوي، خو زما یوازینۍ دنده داده چې حکومت که هرڅنګه وي، اطاعت یې وکړم. که اراکچییوف ما ته همدا اوس قومانده راکړي چې پر تاسو یرغل وکړم، بې له ځنډه او بې له شکه دغه کار کوم. بیا چې ته هر قضاوت چې کوي، کوه یې.

تر دې خبرو وروسته یوه ژوره چوپتیا خوره شوه، خو ناتاشا تر ټولو لومړې دغه چوپتیا ماته کړه او دخاوند په ملاتړ کې یې پر وروور ودانګل.

دغه ملاتړ کمزوری او زورونکی، خو بیا هم د هغې ارمان پوره کړ. خبرې اترې بیا پوره شوې، خو د نیکولای د وروستیو خبرو په په شان زورونکې نه وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې ټول ماښامنۍ ته پاڅېدل ، نیکولای بالکونسکي، پېير ته ورنېږدې شو ، په الوتي رنګ او ځلېدونکو سترګو یې وپوښتل:

- کاکا پېيره !... تاسې... نه، نه که پلار مې ژوندی وای، دغه خبرې چې تاسې یې کوئ، هغه به درسره منلې وای ؟ پېير ناڅاپه پـه دې پوه شو چې ، ددغو خبرو په لړکې ، ددغه ماشوم په ذهن کې، یـو ځانګړی، ناپېيلی، کړکیچن او قوي احساس راپاریدلی ، نوځکه یې خپلې ټولې کړې خبرې ورپه یاد کړې. دی له دې نه پښېمانه شو چې ده ولې به کوټه کې د هغه دپاتې کېدو او دده ددغو خبرو داورېدو لامل شوې و ، خو پـه هرحال ده باید هغه ته ځواب ویلای وای. هغه زړه نا زړه ځواب ورکړ:

- زه فکر کوم چې، هو..

دا یې وویل او له کوټې نه ووت.

هغه سر ټیټ کړ او داسې وبرېښېده چې د لومړي ځل لپاره یې په دې سر خلاص شو چې پرمېز یې څه ورانی ویجاړې جوړې کړي دي. خوایې شنه شوه، نیکولای ته ورنېږدې شو او هغه ته یې هغه بڼکه (د هغه وخت قلـم)او مشـوانۍ وروښـودل ، چـې ده نـاخبره ټوټـه ټوټـه کـړي وو ، وروښودل او وې ویل:

-کاکاجانه ما به وبښئ، ګوره ما څه کړي دي، خو داسې نه و ، هېڅ خبر شوی نه یم.

-نیکولای چې دبڼکو او سرغوچ ټوټې یې تر میز لاندې اچولې وې ، له قهره ورېږدید او وې وویل:

-ښه ده، ښه ده.

هغه چې په سختۍ د خپل غضب او قهر مخه نیوله، لـه هغـه مـخ واړاوه او وې ویل:

- ته باید اصلا دلته پاتې نه وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

دماښامنۍ په وخت کې نور د سیاست او ټولنو په اړه خبرې نه کېدې او ټولې مرکې او خبرې اترې د دینیسوف لپاره د۱۸۱۲کال د ښو خاطرو او یادونو د رایادولو پلو ته لاړې. پېیر په خورا خوښۍ او لېوالتیا په هغو کې ګډون وکړ او خپل خپلوان په خورا خوښۍ او خوشالۍ سره بیل شول.

تر ماښامنۍ وروسته چې کله نیکولای ، د کار په دفتر کې جامې بدلې کړې وې، د خپلو اداري چارو چلوونکي ته چې لا تر اوسه ده ته سترګه په لاره پاتې و ، د اړتیا وړ سپارښتنې وکړې، د خوب په کالیو کې د خوب کوټې ته راغي، وې لیدل چې ښځه یې د میز تر شا په لیکنه لګیا ده.

نیکولای ، وپوښتل:

-ماریا ته څه لیکې ؟

ګرافینه ماریا تکه سره واوښته. هغه له دې ډاریده چې د دې په لیکنې به د هغې د مېړه سرخلاص نه شي اوله ده به خفه شي.

هغې که له یو پلوه غوښتل، خپله لیکنه مېړه نه پټه کړي، نو له بله پلوه په دې خوشاله وه چې هغه د دې لیکنه ولیدله...

خپله د خاطرو شنو بخونه کتابچه یې چې په څرګند او غټو ټکو لیکل شوې وه، هغه ته ورکړه او وې ویل:

-نیکولایه ! دا زما د ورځنیو خاطرو کتابچه ده.

نیکولای د خاطرو کتابچه را واخېسته او په داسې یوه ژبه چې د ملنډو نښې په کې څرګندې وې، وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-د ورځنیو خاطرو کتابچه ؟

خاطرې په فرانسوي لیکل شوې وې.

((نن د اکتوبر په څلورمه چې کله د دوی مشر زوی اندرې له خوبه راویښ شو ، نه یې غوښتل کالای واغوندي. پېغلې لونیز زما خارنه کوله. هغه ناز کاوه او ډغرې یې وهلې. ما د ګواښ هڅه وکړه ، هغه مې په خپل حال پرېښود او د نورو ماشومانو په راویښولو او پاڅولو لګیا شوم. ما هغه ته وویل چې راته ګران نه یې، هغه ډېر وخت ګواکې حیران پاتې او چپ شو ، بیا یې په یوه کمیس کې زما خواته راودانګل او داسې سلګۍ یې وهلې چې تر ډېرو پورې ما نه شو کولای هغه په کرار کړم. داسې برېښېده چې تر هرڅه نه زیات هغه له دې امله په عذاب و چې زه یې په قهر کړې یم. مابښام مې چې کله هغه ته د هغه کاغذونه ورکړل، بیا یې زما په غاړه کې لاسونه را واچول، هغه بیا په داسې حال کې چې ښکلو مې، زاز زار یې ژړل. له هغه سره په مهربانۍ او خواخوږۍ هرڅه کېدای شي)).

نیکولای وپوښتل:

-دا دڅه شي کاغذونه دي ؟

-ما په دې پیل کړی ، نو د ماشومانو د ورځنیو پېښو په اړه ځینې یادښتونه لیکم. دا یادښتونه ښیي چې هغه د ورځو په اوږدو کې څه کوي.

نیکولای چې سترګې یې ځلېدې کتابچې ته کتل. د هغې کتابچې پاڼې یې واړولې، راواړولې او ماته یې څه ولوستل. د خاطرو په دغې کتابچې کې د ماشومانو د ژوند ټول هغه څه راغلي و چې مور ته یې خورا په زړه پورې برېښېدل. د هغوی ټولیز خلق او خوی او یا د هغوی د روزنې او پالنې د لارو چارو او کړو وړو په اړه ټولې چارې. د غه ټکي که

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه هم خورا ساده او بې اهمیته بربښېدل خو کله چې هغه د لومړي ځل لپاره هغه ولوستل، هغه نه مور او نه پلار ته، یوه ته هم داسې ساده نه بربښندل.

د اکتوبر د پنځمې ورځې د چارو او پېښو په اړه داسې لیکل شوي و:

((میتیا پر میز شوخي کوله. پلار جان وویل چې هغه ته پتیرې ور نه کړي، هغه ته چا پتیرې ور نه کړې، خو تر هغه پورې چې نورو هغه پتیرې خوړې، هغه په خورا رخه او افسوس هغو ته رډ رډ کتل، زه داسې فکر کوم چې د خوږو له خوړلو نه د چا بې برخې کول، یوازې بخیلي لاپسې پالي. زه باید نیکولای ته ووایم))

نیکولای د خاطرو کتابچه کېښوده او خپلې ښځې ته یې کتل، په ځلېدونکو سترګو او پوښتنیز غلچک یې (په دې معنی چې دا یادښتونه مني او که یې نه مني) هغې ته کتل، خو په دې کې هېڅ شک نه و چې نیکولای نه یوازې د خپلې ښځې د غه کار مانه بلکې هغه د خپلې ښځې له دې کاره هک پک و.

نیکولای فکر کاوه او په زړه کې یې ویل:

-ګوندې دا به ښه نه وي چې په داسې نیوکو هر څه وڅارل شي او یا خو کېدای شي چور د غه کار ښه نه وي، خو دغې پرله پسې ځیرکتیا او نه ستړي کېدونکو هڅو چې موخه یې د ماشومانو اخلاقي روزنه او پالنه وه، هغه خوښ او حیران کړی و...

هغه په دې ویاړېده چې ښځه یې داسې هوښیاره ځیرکه ده. دی په دې ښه پوهېده چې دی په روحاني نړۍ کې د ښځې په وړاندې په هېڅ شمار دی، خو هغه په دې خوشاله و چې ښځه یې له خپل ټول روحي توان سره نه یوازې ده پورې اړه لري بلکې د هغه یوه برخه ده.

هغه په برنده او معنی لرونکې بڼه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ګرانې ډېره ډېره يې تاييدوم.

له لرې چوپتيا نه وروسته يې وويل:

-زما ننني کړه وړه هومره ښه نه و. ته په دفتر کې نه وې، زما له پېښير سره څه شور او ناندرۍ شوې. زما خبرې خورا ترخې شوې، ډېرې ترخې. هغه لکه ماشوم داسې دی. زه نه پوهېږم که ناتاشا نه وي چې هغه يې داسې راټينګ کړی دی، څه به پرې راغلي وای. ته يې تصور کولی شې چې هغه د څه لپاره پترزبورګ ته تللی و ؟... هغه هلته تللی و چې..

ګرافينې ماريا وويل:

-هو کې ! پوهېږم د څه لپاره ؟ ما ته ناتاشې ويلي و.

نيکولای چې هسې د هغې پېښو په ياديدو په قهر شوی و، دوام ورکړ:

-هغه غواړي ما ته قناعت راکړي چې د هرصادق سړي دنده په دې کې ده چې د حکومت په وړاندې د سيالۍ او مخالفت غبرګ پورته کړي او خپله دنده او قسم.. کاشکې ته وای، هم دينيسوف او هم ناتاشا... دا ناتاشا ګورې، دا خو د خندا وړنجلۍ ده. هغې پېښير چورتر قوماندې لاندې راوستي، خو بيا دا کوم خپل نظر نه لري. کله چې د خبرو وخت شي، خپله يوه خبره هم نه لري او هر څه چې وايي د هغه خبرې تکراروي.

نيکولای چې دنورو په اړه له خپلو خپلوانو سره د قضاوت په وخت کې په خپل اند ټينګار کاوه او نه ايليدونکی و. دا يې هېرول، هغه خبرې چې دی يې دناتاشا او د هغې د مېړه د اړيکو په اړه کوي. دده او د ښځې تر منځه اړيکي هم همداسې و. ګرافينې ماريا وويل:

- هو، زما دې خبرې ته پام شوی دی.

- کله چې ما هغه ته دا وويل چې دنده او د وفادارۍ لوړه تر هرڅه لوړه دي. خدای خبر دی چې هغه د څه شي په ثابتولو پيل وکړ. حيف،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حيف چې ته خو واى، خو که واى څه به دې ويلي واى ؟

- زما په اند تـه چور برحقـه يې ، مـا هم ناتاشې تـه همداسې وويـل. پيير وايي چې ټول زوربرېږي، عـذاب باسي او بې لارې کېږي. او زموږ دنده داده چې له خپلو خپلوانو سره مرسته وکړو.

ګرافينې ماريا وويل:

-البتـه هغـه برحقـه دى، خو هغـه دا هېروي چې د خپلو خپلوانـو پـه وړاندې نورې دندې هم لرو. هغـه دنـدې چې خپلـه خداى مـوږ تـه د هغـو سپارښتنه کوي، هغـه داده چې موږ ځان ګواښ تـه سپارلى شو ، خو ماشومان بايد وژغورل شي.

نيکولاى وويل:

- هـو ، هـو ، همداسې ده. نيکـولاى پـه رښـتيا تصـور کـاوه چـې همداسې يې ويلي دي. هغوى ټولو په خپلوخبرو ټينګار کاوه، د هغـوى ټولې خبرې له خپلو همنوعانو سره مينه او لېوالتيا او د حضرت مسيح د لارښوونو په اړه وې. او دا خبرې ټولې د کمکي نيکولاى په مخ کې کېدې، هغه راغلى و ، زما پـر ميز ناست او هرڅه چې پـه لاس ورتلل، ماتول يې.

ګرافينې ماريا وويل:

-آخ، پوهېږې نيکولايه !زه زياتره وخت د نيکولاى جان لـه املـه پـه عذابـه يـم. دا داسې عجيب هلـک دى. زه ډارېږم چې زه بـه پـه خپلـو ماشومانو دومره اخته شم چې هغه رانه هېر شي. موږ ټول ماشومان او خپلوان لرو. هغه هېڅوک نه لري او يوازې له ځانسره لګيا وي.

نيکولاى وويل:

- خو زه درته وايم چې د هغه له امله ته بايد ځان ملامت نـه کـړې. هر هغـه څـه چـې يـوه مهربانـه او خواخوږه موريې د خپلو ماشومانو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای شي، تا د هغه لپاره کړي او کوي يې. او ته په دې پوهېږې چې زه په دې ډېر خوشالېږم. هغه خورا ښه هلک دی. هغه نن داسې د پېير خبرو ته غوږ نيولي و چې چور يې ځان هېر کړی و، ته يې تصور کولای شي چې نن موږ ماښامنۍ ته روان وو چې ګورو هغه داسې په ځان کې ډوب دی چې پر ميز پراته شيان يې، ناخبره ميده ميده کړي وو، هغه خپله هم په دې اقرار وکړ. ما هېڅکله نه دی ليدلی چې هغه دې دروغ ووايي.

نيکولای تکرار کړه:

- خورا ښه هلک، خورا ښه هلک دی!

که څه هم هغه يې د زړه په تل کې نه خوښيده، خو بيا هم نيکولای غوښتل ووايي چې هغه ښه هلک دی.

ګرافينې واريا وويل:

- خو خپله مور خپله مور وي. هېڅوک نه شي کولای د ماشوم د مور ځای ونيسي. ما تل په دې اړه فکر کاوه چې دا دده لپاره يوه لويه نيمګړتيا او ما ډېره زوروي. هغه بې ساری هلک دی او زه پر هغه ډېر ډارېږم. هغه سخت انډيوالانو ته اړتيا لري.

نيکولای وويل:

- نو چې داسې ده،

سږکال اوړی به هغه د يو څه مودې لپاره پترزبورګ ته واستوو.

هغه بيا هغو خبرو ته راستون شو، چې په دفتر کې بې له پېير سره کړې دي. داسې برېښېده چې دغو خبرو دی ډېر زوراوه، هغه دوام ورکړ:

-هو کې! پېير تل سودايي و او هم داسې سودايي پاتې دی، خو زما يې په دې ټولو خبرو څه؟ زما يې څه چې ارکچييوف ښه سړی نه دی، زما يې څه چې ما واده کړی دی او پر ما ډېر پوروونو پاتې و، زما يې څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پوروړي به ما بندي کړي، زما يې څه چې د مور مې په دې تړولو خبرو سر نه خلاصيده ؟ او تر دې سربيره، تـه، ماشومان دي او دځمکو کار او بار، ايا زه دځان دخوند لپاره له سهاره تر ماښامه کار نه کوم ؟ دا خوا هغه خوا منډې نه وهم. نه، نه زه پوهېږم چې بايد کار وکړم چې مور مې آرامه وي، ستا پورونـه پرې کوم او هڅه مې داده چې ماشومان هسې خوار پاتې نه شي، لکه زه چې وم.

ګرافينې ماريا غوښتل هغه ته ووايي چې انسان يوازې په ډوډۍ نه مړېږي او پزي د مالي چارو اغيز ته خورا پاملرنه لري، خو هغه په دې پوهېده چې ددې خبرو کولو ورتيا نه لري او بايد ونه ويل شي ، هغـه يوازې د هغه لاس را ونيو او ښکل يې کړ. هغه د ښځې دا کار د خپلو خبرو او اند ېښنو تاييد وګاڼه او تريوڅو شېبو نه وروسته يې په لوړ آواز خپلو ځرګندونو ته دوام ورکړ او وې ويل:

- ته پوهېږې ماريا ! نن ايليه ميتروفانوويچ د دوی د اداري چارو مشر و، هغه د تامبوف له کلي راغلی او وايي چې ددوی ځنګل اوس په اتيا زره غواړي. نيکولای چې پر خبرې يې د خوښۍ او هيجان نښې راخورې وې، ويل يې چې ډېر ژر به د اترادنايا د سيمې جايدادونو بېرته واخلي. هغه وويل:

- تر لسو کلو وروسته به زه وکولای شم ، ماشومانو تـه په لسګونو زره پرېږدم او د دوی ژوند به خورا ښه شي.

ګرافينه ماريا مېړه ته غوږ غوږ وه او په ټولو هغو خبرو چې دې ته يې کولې پوهېده. هغه په دې پوهېدله چې کله به هغه په لوړه خبرې کولې، دې نه به يې پوښتل چې دا پوه شوې چې څه يې ويلي دي او که پوه نه شو چې دده دخبرو په وخت کې د هغې پام بلې خواته و، ډېره به خوابدې کېده ، سره له هغه چې ګرافينې دده له خبرو او دده له چارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره هېڅکله لېوالتیا نه لرله، خوبیا یې هم هڅه کوله چې د مېړه په خبرو پوه شي. هغې، هغه ته کتل، هو کې، هغې، هغه ته کتل، خو په خیال او احساس کې بل ځای و. هغه د غه سړي سره یوه نه ایلیدونکې او تانده مینه لرله. هغه په دې پوهېده چې مېړه به یې هېڅکله د دې دغه احساس، احساس نه کړي. او له همدې امله یې هم، له هغه سره مینه زیاتېده او په سودا بدلیده... هغې د خپل وراره په اړه فکر کاوه، خپل ماشومان یې هم وریادیده. هغه خپل وراره له خپلو ماشومانو سره نه پرتله کاوه، هغه به، د هغه په اړه له خپل احساسه تېریده، او په خورا خواشینۍ به په دې پوهه شوه چې د نیکولای جان په اړه یې احساس هسې چې ښایي نه دی. او له دې امله په رښتیا خفه کېده.

کله به یې داسې فکر کاوه چې د احساس دغه توپیر د عمر، د دوی د عمر توپیر دی. هغې ځان د هغې په وړاندې ملامت ګاڼه او په خپل زړه کې به یې ژبه وکړه چې ځان اصلاح کړي او دغه ناشوني کار به ترسره کوي. او په دې ژوند کې به خپل مېړه، ماشومانو، نیکولای او ټول خپلوان، د هغې مینې له برکته چې له حضرت مسیح سره یې لري، ورته ګران واوسي. د ګرافینې ماریا روح تل د بې پایتوب، ابدیتوب او لوړتیا پلو هڅه لرله او له همدې امله یې هېڅکله آرامي نه لرله، خو د هغې په څېره کې د ځاني او پټ روحي عذاب نښې له ورایه ځرګندې وې. نیکولای، هغې ته کتل او هغه به فکر کاوه:

-لویه خدایه! زه چې د هغې بشرې ته ګورم، هغه به ډېر ژر مړه شي، موږ به څنګه کوو؟ هغه د شمایلو په وړاندې ودرید او مانښامنۍ لمانځنه یې پیل کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶

ناتاشا به چې کله له خپل خاوند سره یوازې پاتې شوله، هغوی دواړه به داسې خبرې کولې لکه تل یې چې ښځه له مېړه سره کوي. دا خبرې، په بې ساري ټوګه سپینې، یو بل ته د مفاهیمو په چټکو لېږدولو، هغه هم په داسې ډول چې له هېڅ ډول منطق سره به جوړې نه وې. له قضاوت او پام نیولو پرته او په پوره ډول په خپلې ځانګړې بڼه، ناتاشا له مېړه سره په دې ډول خبرو کولو کې تر هغې کچې روږدې شوې وه. که د خپلو اند ښنو د څرګندولو لپاره بې منطقي او دودیزه بڼه غوره کړې وای، دغه حالت به داسې ښودنه کوله، چې ګواکې له پېښېره سره یې او به خړې شوې دي. هغه به ددوی.

هرځل به چې پېښېر، هڅه کوله د خپلو خبرو او اند ښنو د ثابتولو لپاره په آرامه کومه دلیل راوړي او یا به چې کله خپله ناتاشې د هغه لاره ارامه غوره او هغه ته به یې غاړه کېښوده، د هغه کړه به یې خپله ببلګه کړه. په دې به پوهېده چې خبره هرو مرو ورانۍ او نانددرېو ته رسېږي.

له هماغې شېبې چې هغوی یوازې پاتې شول، ناتاشې چې سترګې یې له خوښۍ او نیکمرغۍ نه ځلېدلې په کراره هغه ته ورنږدې شوه، خو ناڅاپه یې په تلوار د هغه سر نه لاسونه تاو کړل، پر خپل ټټر یې راکېښکود او وې ویل:

- اوس ټول، ټول زما یې، له مانه چېرې تلای نه شي. له همدې شېبې نه دا خبرې اترې، هغه خبرې اترې وې چې له هېڅ منطق سره جوړې نه وې. هغوی هممهاله د بېلابېلو موضوعاتو په هکله خبرې کولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبېلابېلو موضوعاتو په هکله ددوی هممهاله خبرې، نه یوازې د دوی د خرګنده پوهېدو څنډه نه کېدې بلکې دا ددې نښه وه چې په بشپړه توګه ، د دوی دیو بل په خبرو سره پوهېږي.

هماغه شان چې په خوب لیدو کې، دخوب لیدو له احساسه پرته ، هر څه بې معنی او ضد او نقیض وي، ددغو دوو کسانو په کړو کې هم د منطق د ټولو اصول ضد ، دهرڅه په ډاګه کول او څرګندول نه د دوی خبرو ، بلکې هغه څه کاوه چې د دوی دا احساس سرچینه یې جوړوله.

ناتاشې د خپل ورور دژوند او د هغه د کړو وړو په اړه غږېدله، هغه په دې اړه چې د مېړه دمسافرۍ په وخت کې څومره زوریدلې او ژوند له خپل خاونده پرته څومره بې معنی ، او په دې اړه چې ماریا ورځ تر ورځ لا ورته ګرانېږي او هغه په رښتیا له روحي پلوه تر دې (ناتاشې) غوره ده، خبرې کولې. ناتاشا په دې خبرو سره د زړه له کومې دا منله چې ترڅانه دماریا په غوره والي پوهېږي، خو له دې سره هممهاله له پېیره غوښتل چې دا تر ماریا او تر بلې هرې ښځې غوره وګڼي. هغې پر دغې خبرې چې ځان یې تر نورو غوره ګاڼه ، بیا بیا ټینګار کاوه، په تیره بیا د پترزبورګ تر سفره وروسته چې هغه نورې ښځې هم لیدلې وې، هغې پر خپل ښه والي لا ډېره غږیده.

پېیر دناتاشې دخبرو په ځواب کې ویل چې څنګه د پترزبورګ په مېلمستیاوو او بنډارونو کې، دده ګډون او هلته له ښځو ، سره دده لیدنې څومره دده له زغمه وتلې او ګرانه وه.

هغه ویل:

- له ښځو سره مې چور خبرې کول هېر کړي دي. له هغوی سره خبرې راته غمرلې بربښي، په تیره بیا چې زه خو په کارونو پسې ډېر سرګردانه وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشې په ځير ځير هغه ته کتل. خپلو خبرو ته يې دوام ورکړ او وې ويل:

- ماريا ، ماريا د ښکلا يوه ننښه ده. تصور نه شي کولای چې هغه ښنګه د ماشومانو په حال او خبرو پوهېږي. هغه ګواکې يوازې د هغو دزړه تلويني. د ساري په توګه همدا پرون ما ښام چې ميتينکا نازونه پيل کړل. . . پيېر ورغبرګه کړل:

- آخ ! چې څومره هغه خپل پلار ته ورته ده.

ناتاشا سمدلاسه په دې پوه شوه چې پيېر ولې د ميتينکا او نيکولای ورته والي ته اشاره وکړه. له خپل اوښي (نيکولای د ناتاشې ورور) سره د خبرو اترو ياد ورته خوراګران و او غوښتل يې په دې اړه د ناتاشې خوښه وغواړي.

هغې وويل:

- هوکې ، نيکولای دا نيمګړتيا لري، که يو خبره د ټولو خوښه نه وي، دی هم له هغې خبرې سره مخالفت څرګندوي. زه ډېر ښه پوهېږم چې ستا په ځانګړي توګه د غه شان چارې ځکه خوښېږي چې د ځان څرګندونې لپاره يوه لاره پرانيزي، دا کټ مټ د پيېر خبرې وې.

پيېر وويل:

- نه، دا سې نه ده. د نيکولای لپاره فکر کول او دلايل راوړل يوازې د وخت تيرولو وسيله ده. د ساري په توګه هغه ځان ته يو کتابتون جوړ کړی او دا سې يوه لاره يې غوره کړې چې تر هغه پورې چې اخېستل شوی کتاب ټول و نه لولي بل نوی کتاب نه اخلي. هغه و موسېد او زياته يې کړه:

-هم سيمسوند وي، هم ژان ژاک روسو او هم مونتسکوي. خو د دې لپاره چې خپله وينا لږ نرمه کړي ، زياته يې کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-خو ته پوهېږئ چې هغه څنګه ماته...

خو ناتاشا ، هغه ته د خپل دې احساس دښودلو لپاره چې نه، دا سې نه ښايي ، ورزياته کړه:

- ته نو داسې فکر کوي چې د هغه لپاره فکر کول، هسې دوخت تيرولو وسيله ده...

- حال دا چې زما لپاره دا نور هرڅه دتفريح او وخت تيرولو وسيله دي. زه په ټوله هغه موده کې چې په پترزبورګ کې وم، ګواکې خوب مې ليده . کله چې مې ذهن په څه اخته وي، نور ټول څه ماته دتفريح وسيله وي....

ناتاشې وويل:

-آخ !ارمان ، ارمان !ارمان چې ما ونه ليدل چې تا له ماشومانو سره څنګه ستړې مشې وکړه . له هغو نه کوم يو تر ټولو نه زيات ستا په ليدو خوشاله شو ؟هرو مرو ليزا ؟

پيير وويل:

- هو.

او د هغه څه ويلو ته يې چې په خيال کې يې تيريدل ، دوام ورکړ:

-نيکولای وايي چې موږ بايد په دې موضوع فکر ونه کړو ، خو زه نه شم کولای فکر، ونه کړم. هو ، دا درته وايم چې (زه تاته کولي شم ووايم) ما داسې احساس کړه چې بې له تانه په پترزبورګ کې هرڅه نړيدلي و او هرچا هرڅه خپل پلو کشول. ما بېرته ټول سره يو کړل ، دا ځکه چې زما فکر خورا ساده او روښانه دی. وينې !زه نه وايم چې ددې او هغه په وړاندې ودريږو ، ځکه کېدای شي تيروزو. زه وايم ټول هغه کسان چې خيرغوښتونکي دي، بايد ټول يو موټي شي، ټول ديوې جنډې ، د خير او برکت ترجنډې لاندې راټول شي. ګوره !هغه سردار سرګې، هم ښه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوښيار سړی دی.

ناتاشې په دې کې هېڅ شک نه لاره چې د پېير فکر خورا لوړ فکر دی، خو هغه يوه څه ډېره نا آراموله او هغه دا چې پېير د دې خاوند و. هغې ويل:

- ايا په رښتيا ټولنې ته دغه شان غوره او اغيزمن سړی، د دې مېړه دی ؟ دا څنګه دا سې کېدا ی شي ؟ هغې غوښتل، د خپلې دغې اند ېښنې په اړه له هغه سره وغږېږي. هغې فکر کاوه: هغه خلک څوک دي ؟ هغه څوک دي چې په دې پوه شوي دي، او په رښتيا يې دا پريکړه کړې ده چې ، هغه تر ټولو هوښيار دی ؟

په دغو خيالونو کې به هغه ډوبه او د هغو کسانو نومونه به يې له ځانسره شمېرل چې پېير ته يې خورا درناوي کاوه، د هغه له خبرو داسې څرګندېده چې هغه ته پلاتون کراتايوف تر بل هر چانه ګران او زيات درناوی يې ورته کاوه.

هغې وويل:

-ته پوهېږئ زه اوس د څه په اړه فکر کوم ؟. پلاتون کراتايوف په اړه، څنګه ؟ ته څنګه فکر کوي، هغه به اوس ستا دغه کړه وړه تاييد کړي وای ؟

هغه وويل:

-پلاتون کراتايوف ؟

هغه په فکر کې لاړ او هڅه يې وکړه د زړه له کومې تصور وکړ چې، که په رښتيا اوس پلاتون کراتايوف ژوندی وای. دده د خبرو په اړه به يې څه فکر کاوه.

هغه زياته کړه:

- د هغه به په دې خبرو سر نه خلاصيده او يا کېدا ی شي، هو...

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشې وويل:
- دلبونو په شان د رسره مينه لرم، دلبونو، دلبونو !
پبير په چرت کې لاړ او وې ويل:
- نه، هغه به زما کره وره نه منل.
هغه لږ څه فکر وکړ او وې ويل:
- خو زموږ کورنی ژوند به يې خوښ شوی وای. هغه په هرڅه کې ځيرکتيا، نيکمرغي او آرامي ليدله او ما به اوس په وياړ هغه ته زموږ ګډ ژوند ورښودلای وای. ، ته څه وايې، ببلتون، ته به باور ونه کړې چې زه تر ببلتونه وروسته ستا په وړاندې څه ځانګړې مينه احساسوم.
ناتاشې پيل وکړ:
-ښه نور څه ؟
- نه، نه، زما موخه دغه نه وه. له تاسره به زما مينه هېڅکله کمه نه شي. له تاسره زما تر مينې بله ستره مينه نه شته، دا بل څه شي دي، خو خبره په دې کې ده...
هغه خپله خبره پای ته ونه رسوله، ځکه د هغوی سترګې سره ولګېدلې او نورې ټولې خبرې يې سترګو سره وکړې.
ناتاشې ناڅاپه وويل:
- دا څه اپلتې غږوي، وايي چې د عسلو مياشت او دژوند ترټولو خوارږه وختونه، په رښتيا اپلتې دي. برعکس اوس، تر ټولو ښه وختونه دي، خو په دې شرط چې کاشکې ته چېرې نه تلای. ستا ياد برې چې څه سپکې سپورې به مو ويلې ؟ او تل به زه ملامته وم. تل، تل به مو په کوم څه ناندرۍ کولې. واله که خو مې سم ياد برې.
ببير په موسکا وويل:
-هر څه په يوه خبره کې و، اخ..

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشې پرې چغې کړل:

-مه وایه، اوس یې زغم نه لرم.

دکرکې یوه سړه ځلا یې پر سترګو راخوره او هغه چپه شوه.

تر لږ ځنډه وروسته یې ورزیاته کړه:

- تاهغه ولیدله ؟

- نه، هو. که لیدلې مې وای، پېژندلې به مې نه وای.

ناتاشا چې ګواکې هڅه یې کوله، ددوی ترمنځ پر خواخوږۍ راخپره شوې ځپې لرې کړي، وویل:

- آخ ! ته پوهېږې ! کله چې دکار په دفتر کې غرېدې، درته کتل مې، داسې مې زوییک(هغوی خپل زوی داسې یاداه)هوکې داسې مې زوي ته ورته یې، لکه یوه منه چې دوه ټوټې کړې. وای، نور نو باید هغه ته ورشم. هغه ته ورشم، خو زړه مې اصلا نه غواړي چې ستا له څنګه لرې شم. هغه دواړه چپ پاتې شول. اوبیا ناڅا په دواړه هم مهاله یوبل ته مخونه سره واړول او دڅه شي په اړه یې خبرې پیل کړې. پیېر په ډاډمن او شور، خو ناتاشې په ارامې او نیکمرغې موسکا سره پیل وکړ. د دواړو د غږیدا په ټکریدو سره ، دواړه ددې لپاره چپ شول چې یوبل ته دغږیدا وخت ورکړي.

- نه، نه، تاڅه وویل ؟ووایه، ووایه.

ناتاشې وویل:

نه، نه، ته بیا وایې، ماهسې اپلتې غږولې. ته یې ووایه،

پیېر هغه څه وویل چې پیل کړې وو. دا د هغه له ډاډ او غرور نه ډکو برېو په هکله خبرې وې چې په پترزبورګ کې یې په برخه شوې وو. هغه ته په داسې شېبه کې داسې برېښېده چې ده ته ، هغه دنده ورپه غاړه شوې ده چې ټول روسي ملت او د ټولنې نړیوالې ټولنې تګ لورې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی روح ورو بښي.

- ما غوښتل ووایم چې ، ټول هغه افکار چې ستړې پایلې لري، تل ساده وي. زه تل په دې اړه فکر کوم، که بې لارې او فاسد خلک کولای شي، په خپل منځ کې تل یو لاس وي او یو قوت جوړوي ، ښه او پاک خلک هم باید یو ازې دې ته ورته یو قوت شي، وینې ؟ څنګه ساده دي.

-هو کې !

- تا څه ویل ؟

ما هسې اپلتې غږولې.

- نه، په هرحال، څه خو دې ویل.

ناتاشې چې لاپسې وغوړېده، په موسکا یې وویل:

- نه، نه ما خو درته وویل هسې، اپلتې. ما غوښتل چې د پېتیا په اړه درته ووایم...

هغه په موسکا شو ، سترګې یې پټې کړې، ځان یې ما پوره وننبلاوه. رښتیا وایم ، هغه غوښتل ځان پټ کړي. پوهېږئ، هغه څومره نازولی دی. بیا یې چغې کړې:

-لاړم، دخدای په امان.

او له کوټې ووت.

په دې وخت کې، هلته په لاندنې پوړ کې، د اندرې بالکوسکي په کوټه کې شمعه لګېدله. (هلک له تیارې بېرېده او چا ددغې نیمګړتیا چاره نه شوه کولای)روزونکي دوسال، عادت لاره دخوب په وخت کې یې سر لوړ وي. هغه به څلور بالښتونه ترسرلاندې کېښودل. د هغه له رومي (اوږدې- یعنی د روم د خلکو د پزې په شان)پزې به دخرهاري منظم آواز راوت. نیکولای جان چې همدا شېبه راویښ شوی و. سترګې یې برندې، وتلې او په سړو خولو کې په خپله بړستنه کې ناست و. خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخې تـه يې کتـل. هغـه کـوم وحشـتناک خـوب ليـدلی او همـاغـه خـوب راويښ کړی و. هغه په خوب کې ځان اوبېير ليدلي وو . هغـه ليـدلي وو چې د دواړوو خولی پر سر دي. هغه شان خولی چې د پلوتارخ په کتاب کې انځور شوې وې. دی او کاکا پېير، ديوه سترپوځ مخې تـه روان وو. دا پـوځ هغـه سـپينې ريښـکی وې چې فضـا يـې ډکـه کړې وه. دغـه څـه، دغنو ، هغو تـارونو تـه ورتـه دي چې د مينـې پـه هـوا کې خـورې او ځپې وهي او دوسال د حضرت مسيح د مزيو (تارونو)پـه نامـه يـادول. تـر هغـه وړاندې د ويار ښاپېری وه. د همدې ريښکيو او مزو په شان ، خو پـه دې توپير چې دا لړ سوروري وې. هغوی، دی او پېير پـه کـرار کـرار ، خپلې موخې ته رسېدل، خو ناڅاپـه پـه هغې ريښکی چې دوی يې خوځول، سستې راغله او پر هغې وړاندې تګ ګران شو. او کاکانيکولای ايليچ پـه تريو تندي او ګواښمنه بڼه د دوی پـه وړاندې ودريد. هغـه مـاتو شـويو بڼکو او سرغوچ شويو بڼکو تـه اشاره وکړه او وې ويل:

-دا تاسو ماتې کړې دي ؟ زه له تاسو سره مينه لرم، خو ارکچييوف ماته سپارښتنه کړې ده چې ستاسو هريـو چې لـومړی پـه مخـه راشئ، ووژنم. نيکولای جان پېير تـه مخ ورواړاوه ، خو پېير نـور نـه و. پـلار يـې و، سردار اندري. هغـه کومـه ځانګړې د ليـدو بڼه نـه لرلـه، خو هلتـه و. نيکولای جان چې هغه وليـد ، داسې يـې و انګېرلـه چې د مينـې لـه زوره ناتوان شوی دی. هغه د ناتوانی احساس کاوه او داسې يې انګېرلـه چې په ځان کې يې اډوکي پاتې نه دي او اوبه شوي دي. پـلار هغـه نازاوه او زړه يې پرې خوږيده ، خو کاکا نيکولای ايليچ همداسې د دوی خواتـه کرار کرار ورنېږدې کېده، نور يې نو نيکولای راونيو او هغـه و چې دی له خوبه راويښ شو.

هغه له ځانسره وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-پلار مې، پلار مې !(که څه هم په کور کې د سردار اندرې دوه تصویرونه وو، خو نیکولای جان په ټول او ورځني ژوند کې هېڅکله په انساني بشرو کې ددې تصور نه شو، کړی). پلار مې راسره و او زه یې نازولم. هغه زما هر څه منل او د کاکا پېیر کره وړه یې هم بښه ګڼل. هغه چې هرڅه وواییي، زه به هماغه شان کوم، موخوي سخیولي، خپل لاس سوځي، خو ولې زما په ژوند کې داسې څه نه پېښېږي؟ زه پوهېږم هغوی غواړي چې زه زده کړې وکړم. زه به زده کړې وکړم، خو یوه ورځ نه یوه ورځ به زده کړې پربږدم او کارته به مخه کړم، زه له خدایه یوه هیله لرم او هغه دا چې زه دې هغه شان شم، لکه د پلوتارک د کتاب اتلان چې وو. زه به هم د هغوی په شان واوسم. زه به د هغوی په شان مېړانه کوم، تر هغو نه په غوره توګه. ټول به له ما خبر شي او ټولو ته به ګران واوسم. زما چارو ته به ټول حیران وي او هغوی به ددې کار لپواله شي، خو نیکولای جان، ناڅاپه په ګوګل کې سلګۍ احساس کړې او وې ژړل.

هغه د دوسال غږ واورید چې ویل یې:

- ناروغه خو به نه یې؟

بېرته یې سر په سرو بړدي کېښود او له ځانسره یې د دوسال په اړه فکر وکړ:

- هغه خورا مهربانه او ډېر ښه سړی دی. او کاکا پېیر !هو هو !چې څه عجیب سړی دی. ماته ګران دی. او پلار؟ پلار !پلار !زه به داسې کارونو کوم چې آن هغه هم راضي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويمه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

د خلکو او بشري ټولنې ژوند، د تاریخ موضوع ده. د ټول بشریت د ژوند مخامخ سپړنه او په کلمو کې د هغو انځورنه خو څه چې، آن دیوه قام هم ګرانه خبره ده.

ټولو پخوانیو تاریخ لیکونکو ددې لپاره چې د خلکو نه سپړېدونکی ژوند، وسپړي له یو ډول لارو ساده چارو نه کار اخیستی دی. هغوی یوازې د هغو څېرو او شخصیتونو سپړنه او څېړنه کړې، چې پر خلکو لاسبرې وو. همدې څېرو د هغو لپاره د خلکو د ارادې ځرګندونه کوله.

تاریخ لیکونکو، دې پوښتنو ته چې څنګه دغو واکمنو، خلک د خپلې ارادې منلو ته هڅول او ددوی خپله اراده بیا د چا تر واک او خوښې لاندې وه، دلومړی ځواب په توګه ویل:

- دخدای اراده ده چې خلک دیوه غوره وګړي ارادې ته تابع کوي

او ددویمې پوښتنې ځواب دا چې:

- هماغه د خدای اراده ده چې، دیوه ټاکلي موخې پلو ته، ددغه غوره وګړی د ارادې لارښوونه کوي.

پخوانیو به دغو پوښتنوته، دایمان او په انساني چارو کې دخدای دمخامخ ګډون له مخې ځوابونه ویل.

دتاریخ نوې پوهنه دغه دواړه خبرې نه مني..

نوی تاریخ، د غوره وګړو او آسماني استازو پر ځای چې د خدایي واک په درلودلو او مرسته او دخدای تر مخامخ ارادې لاندې وي، یا

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې اتلان او نومیالي چې دغیر دودیز انساني استعداد لرونکي او یا هغه کسان ، له ټولو اکه نیولې بیا تر خبریاله پورې چې دځانګړو ځانګړتیاو لرونکي ، او د خلکو لارښوونه کوي غوره کړي دي.

نوی تاریخ ، د هغو موخو پر ځای چې پخوا د خدای له لوري د قامونو او ملتونولپاره ټاکل کېدې ، لکه هغه څه چې یهودانو ، یونانیانو او یا لرغونو رومیانو خپل ارمان ګاڼه ، ځانګړي ارمانونه ، لکه:د فرانسویانو ، المانیانو یا انګریزانو نیکمرغي اویا په خورا ساده ذهني ډول د ټول بشریت نیکمرغي ، خپل ارمان ټاکلی دی او البته هغوی ، هغه ملتونه بشر ګڼي چې دلویې وچې ، شمال لودیزه کوچنۍ برخه یې لاندې کړې ده.

نوي تاریخ پخواني عقاید زاړه وګڼل ، خو د هغه پر ځای یې نوي عقاید وړاندې نه کړل. تاریخ پوهانو چې په خپل اند ، د واکمنانو د واک خدایزه سرچینه او یا تقدیر له منځه وړی و. د منطق د غوښتنو له مخې بېرته له بلې لارې ، هماغه اعتقاد ته راستانه شول:

۱- د خلکو مشرتوب ، دځانګړو یوازنیو کسانو له خوا کېږي.

۲-یوه ټاکلې موخه او ارمان شته چې خلک او ټول بشریت د هغه پلو وردرومي.

دنویو تاریخپوهانو په ټولو آثارو کې له ګیبن نه نیولې بیا تر باکل پورې (دوه انګریزي مورخین) ، د هغو ټولو سیالیو سره سره چې ظاهراً یې په خپل منځ کې لري ، همدغه دوه فرضیې په هرو مرو ډول دنورو ټولو بنسټ جوړوي.

لومړی خو مورخ ، دبشریت د هغو ځانګړو شخصیتونو کره وړه سپړي ، چې دچا لپاره هغوی ټولواکان ، وزیران یا دجنګیالیو مشران دي اوبیا د بل چا لپاره د واکمنانو ترځنګ خطیبان ، پوهان ، اصلاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتونکي ، فیلسوفان او شاعران دي او د خلکو او بشریت لارښوونکي ګڼل کېږي.

دویم داچې هغوی وایي، دوی ته هغه څه او موخه څرګنده ده چې بشریت د هغه پلو درومي، څوک د غه موخه د روم د امپراتورۍ یا د اسپانیا یا د فرانسې او یا نورو د پرتمینه ژوند غوړېدا ګڼي او بل یې بیا هغه ځانګړې ازادي او برابري ګڼي چې د نړۍ د یوې کمکۍ برخې په تمدن پورې چې اروپا نومېږي، اړه لري.

په ۱۷۸۹ کال کې په پاریس کې یو پاڅون رامنځ ته کېږي، هغه وده کوي، خپرېږي او له لودیزه ختیځ ته د ملتونو د خوځون بڼه پیدا کوي. ختیځ ته د غه خوځون څو ځله تکرارېږي او د ختیځ له خوا د لودیز د غه خوځون له غبرګون سره مخامخ او ټکر پیدا کوي. پر ۱۸۱۲ کال، د لودیز د غه خوځون، خپل تر ټولو غوره موخې او ارمان مسکو ته رسېږي او بیا په خورا غوره عجیبه بڼه د غه خوځون ، په هماغې لوري بڼې له ختیځه، لودیز ته ترسره کېږي او د منځنۍ اروپا خلک ټول ځان پسې ورکاږي.

راغبرګ شوی خوځون، بېرته په لودیز کې ، خپل راپاڅېدونکي ټکی، پاریس ته رسېږي. سړېږي او آرامېږي.

د د غو شلو کلونو په اوږدو کې څه ځمکې چې شاړېږي، بې کر کېلې پاتېږي، بې شمېره کورونه په ایرو بدلېږي، د سوداګرۍ بهیر بل پلو ته اوړي. په میلیونونو ، میلیونونو خلک یا وژل کېږي، یا هم بډا ېږي. لېږدي رالېږدي او په میلیونونو عیسوي وګړي چې له خپلو همنوعانو سره د مینې د قانون له مخې ژوند کوي، یو بل وژني.

دا ټول څه معنی لري ؟ دا ټول له کومه راپیل شول ؟ څه لاملونو د غه خلک دې ته لمسول چې کورونو ته اور ورته کړي او ځانته ورته کسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووژني ؟ د دغو پېښو لاملونه څه وو ؟ کوم قوت دغه خلک ، دغه شان کړو ته اړ کړل ؟ دا هغه ساده، خو خورا پر ځای او قانوني پوښتنې دي چې له ارادې نه پرته، هر انسان ته د تيرو زمانو د اسنادو په ليدو پيدا کېږي.

د دغو پوښتنو د ځواب د پيدا کولو لپاره، د بشريت سليم عقل تاريخپوهنې نه چې موخه يې د ملتونو او بشريت پېژندنه ده، مرسته غواړي.

که تاريخ د پخوانيو نظر منلی وای. هغه به داسې وای چې:

- خدای د خپلو بندګانو، د ثواب يا هغه ته د سزا ورکولو لپاره ناپليون واک ته ورساوه او د خپلو خدايي ارمانونو د سرته رسولو لپاره يې د هغه د ارادې لاربنوونه وکړه. که دا ومنل شي، ځواب به بشپړ او څرګند و. د دغه ځواب له مخې به کېدای شو، ويل شوی وای، چې ناپليون د خدای استازی ګڼل شوی وای، او يا دغه خبره منل شوې نه وای، وه، خو د دغې مودې په ټول تاريخ کې د هغو کسانو لپاره چې د خدای په ارادې غوره ګڼل شوي دي، هيڅ شک نه شته.

البته نوې تاريخپوهنه نه شي کولای ، دې خبرې ته داسې ځواب ووايي...

نوې تاريخپوهنه، د دې پوښتنو په ځواب کې وايي:

- غواړي په دې پوه شي چې دغه خوځون څه دی ؟ د هغه سرچينې څېرې دي ؟ او کوم قوتونه د دې پېښې لاملونه شول ؟ نو واوري.

((څلورلسم لويي خورا مغرور او ظالم سړی و. هغه بې سارې ښکلې معشوقې او هسې داسې وزيران لرل، خو د فرانسې واکمنې يې سمه جوړه نه شي کړای. د هغه ځايناستي او ميراث خواره هم خورا ضعيف خلک وو او هغو هم پر فرانسې سمه واکمني نه شوه کولای. هغوی هم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په شان ځانته ګران کسان او معشوقې لرلې، خو له دوی نه پرته دا سې کسان هم چې کتابونه یې لیکل. دا تلسمي پېړۍ په پای کې یو شل تنه په پاریس کې راټول شول او غرېبې را پورته کړل چې ټول انسانان برابره او خپلواکه دي. او د همدې غرېبه برکته وه چې په ټوله فرانسه کې پېښې هغې خواته لاړې چې خلکو، ټولو یو بل د بول او وژل یې. د برو خلکو یو بل او آن پاچا وواژه، په اوبو کې یې سره ډوب کړل او څه وینې چې تویې نه شوې. په همدې وخت کې و چې په فرانسه کې یو نابغه پیدا شو. دا نابغه ناپلیون نومېده. هغه هرچېرې او هرځای ستر برې ګټل، یعنې ډېر خلک یې وژل. هغه ډېر خلک وژل، ځکه چې هغه ډېر لوی نابغه و. دا هېڅ څرګنده نه و چې هغه ولې افریقاته لاړ چې هلته هم وژنې وکړي او تر هغه کچې د افریقایانو په وژلو کې بریالی و چې فرانسې ته په رارسېدو سره یې ټولو ته امر وکړ چې ده ته به غاړه ږدي او ټولو هغه ته غاړه کېښوده. امپراتورۍ ته په رسېدو سره، هغه د خلکو دوژلو په تکل، ایتالیا، پروس او اتریش ته لاړ. هلته یې هم ډېر خلک ووژل. په روسیه کې هم یو ټولواک و. دغه ټولواک الکساندر نومیده. هغه تکل وکړ چې په اروپا کې امنیت ټینګ کړي، نوځکه له ناپلیون سره ونښت. د روسیې ټولواک ناڅاپه ۱۸۰۷ کال کې له ناپلیون سره ملګری شو، خو په ۱۸۱۱ کال کې بیا سره وران شول. هغوی بیا د خلکو په وژلو پیل وکړ. ناپلیون شپږسوه زریزه پوځ جوړ او پر روسیې یې یرغل وکړ. مسکو یې لاندې کړ؟ وروسته بیا ناڅاپه له مسکوه وتښتېد. او بیا ټولواک الکساندر د شتاین او نورو په مشوره، اروپا د هغه چا په وړاندې چې نا آرامه کړې یې وه، یوه او متحده کړه.. د ناپلیون ټول پخواني متحدین ناڅاپه ټول د هغه دښمنان شول. دغه متحدان د هغو قوتونو په وړاندې چې ناپلیون بیا نوي میدان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوستي و، ودريدل. متحدينو ناپليون ته ماتې ورکړه او پاريس ته ورننوتل او لاندې يې کړ. هغوی ناپليون له پادشاهۍ نه لاس په سر کېدو ته اړ کړ او پرته له هغه چې له هغه نه د ټولواکۍ ويار واخلي، په ډېر درناوي يې د ايلبو جزيرې ته تبعيد کړ. هو کې! سره له هغه چې ۵ کاله پخوا او تر دې نه يو کال وروسته، هغه ټولو داړه مار او ياغي ګڼه، خو بيا يې هم دغه راز درناوي کاوه. تر هغه وروسته ۱۸ لويي چې لا تراوسه فرانسويانو او د هغو متحدينو پر هغه ملنډې وهلې او خندل يې، د فرانسې پادشاهۍ ته ورسېد. ناپليون په داسې حال کې چې د خپل پخواني ګارډ په وړاندې اوښکې تويولې، واک يې په رسمي توګه پرېښود او تبعيد ته لاړ. تر هغه وروسته پياوړي لوړ پوړي او ځيرک ديپلوماتان (په تيره بيا تاليران چې ځانګړی واک يې تر لاسه کړی و او د هغه له برکته يې د فرانسې پولې لا پسې پراخې کړې) په ويانا کې ديره شول، جرګې مرکې يې وکړې او د دې جرګو مرکو له برکته ځينې وياړمن خلک نيکمرغه او ځينې بدمرغه شول. ناڅاپه او نېږدې و چې دغه ديپلوماتان او واکمنان سره ولوېږي او بيا دې ته چمتو شي چې خپلو پوځونو ته ديو بل د وژلو قومانده ورکړي. په دې وخت کې و چې ناپليون له خپل يو ټولي پوځ سره بيا فرانسې ته راغی. فرانسويانو چې تر اوسه، له هغه سره کرکه لرله، سمدلاسه هغه ته غاړه کېښوده، خو متحد شاهان ددې کار له امله خوابدي او بيا يې له فرانسې سره جګړه پيل کړه. ستر نابغه يې مات کړ او هغه يې بيا ناڅاپه داړه مار وګاڼه او د الينا جزيرې ته واستاوه. دغه بدمرغه تبعيدي له خپلو خپلوانو، عزيزانو او له خپلې ګرانې فرانسې نه لرې په وچه ګاګره کې په کراره مړشو او هغه لوی کارونه چې ده يې د کولو ارمان درلود، خپلو راتلونکو نسلونو ته پرېښودل. په اروپا کې بيا ارتجاع واکمنه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولو شاهانو پر خپلو ولسونو ظلمونه پیل کړل.
که تاسو دا فکر وکړئ چې دغه ټولې خبرې، پر تاریخي پېښو ملنډې وهل دي، تیروتلي یاستئ. برعکس هغه څه چې وشول، د هغه متناقضو او نا اړوندو ځوابونو تر ټولو غوره او ملایمه څرګندونه ده چې تاریخ لیکونکو د خاطراتو د لیکونکو او د خپلو ځانګړو هېوادونو ، د تاریخ لیکونکو له لیکنو نه را اخېستې چې د نوي ټولیز تاریخ لیکونکي یې چې د فرهنګ د تاریخ لیکونکي دي، په خپلو کارونو کې وکاروي.
دغه شان ځوابونه ځکه عجیب او ګنګ برېښي چې نوی تاریخ لکه دکڼو په شان ، هغو پوښتنو ته ځوابونه وایي چې چا پوښتنلي نه دي.
که تاریخ د خلکو او بشري ټولنې د خوځون انځورول او سپړل وي، نو لومړنۍ پوښتنه چې بې ځوابه پاتېږي (البته چې ټولې خبرې به ناپوهېدونکې پاتې شي) داده :
هغه قوت چې ملتونه خوځون ته هڅوي، کومه دی ؟ نوي تاریخ په خورا لېوالتیا د دې پوښتنې په ځواب کې یا وایي چې ناپلیون خورا نبوغ درلود او یا دا چې ۱۴ لویي خورا مغروره و او یا دا چې نور بل چا او یا کوم لیکوال په خورا شوق همدا ډول کتابونه لیکلي دي.
دا ټول کېدای شي سم وای او کېدای شي و خلکو د هغه منلو ته چمتو وای ، خو بیا هم چا دا پوښتنه نه ده کړې. دا خبرې به هغه وخت پر ځای وای چې موږ ټول د خدای یو ډول دایمي قدرت ته قایله وای، هغه قادر او ابدي واکمن خدای چې خپل بندګان تل د ناپلیون ، لویي او لیکوالانو له لارې اداره کوي، خو ټول او تل دغه شان واک نه مني، نو له دې کبله مخکې له دې چې د ناپلیون ، لویي او لیکوالو په اړه وغږیږو ، باید هغه اړیکې پیدا کړو چې د دغو کسانو او ملتونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخوځون او غورځنګونو ترمنځ شته.

که د ابدي واک پرځای کوم نوی واک رامنځ ته شي، باید دا څرګنده او ښکاره کړو چې دغه واک او قوت څه شي دی، ځکه د تاریخ ټوله په زړه پورتیا په همدغه واک کې نغښتې ده.

تاریخ ګواکې داسې ګڼي چې دغه قوت ګواکې شته او هغه ټولو ته څرګند دی، خو له دې هیلې سره سره که د تاریخ دغه نوی قوت څرګند وګڼو او هغه ومنو، وی وګڼو. ، خو بیا هم ، هغه څوک چې د تاریخ زیات کتابونه ولولي، په غیر ارادي توګه په دې شک کې پیدا کوي ، دغه قوت چې تاریخ لیکونکي یې هریو په خپل ډول تعبیروي، په پوره توګه ټول وپېژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

هغه قوت چې خلک خوځوي کوم دی ؟

خاطره لیکونکي او هغه کسان چې جلا جلا د ملتونو تاریخ لیکي ، دملتونو دخوځون دغه قوت ، هغه واک ګڼي چې په اتلانو او پادشاهانو کې نغښتي دي. د هغو دپېژندنې او وینا له مخې تاریخي پېښې یوازې او یوازې دځانګړو کسانو لکه ناپلیون یا الکساندر او په ځانګړي توګه د هغو کسانو ارادې او تکل پورې اړه پیدا کوي چې دغه مورخین د هغو په اړه لیکنې کوي.

د هغه قوت په اړه چې دغه خوځون رامنځ ته کوي، د مورخینو ځوابونه به په دې شرط ، د منلو وړ وي، چې هره پېښه د یو جلا مورخ له خوا راسپړل شي، خو که همدا چې د بېلابېلو ملتونو مورخین، چې له بېلابېلا نظرونو له مخې پطښو ته ګوري، د هغوی ځوابونه به معنی او ارزښت ونه لري، ځکه د هغوی هریو نه یوازې هره پېښې ته، دجلا نظر له مخې ګوري بلکې پرهغې پېښې دبېلو نظرونو له مخې، هغه هم متضادو نظرونو له مخې پوهېږي، یو مورخ داسې چې دا ټولې پېښې د ناپلیون د واک زیږنده ګڼي، بل بیا وایي چې دا هرڅه د الکساندر ارادې پورې اړه لري او دریېم تن بیا هغه دبل چا تکل پورې تړي. ددې سربېره دغه ډله تاریخ پوهان آن د یوازینې قدرت د سرچینې په اړه سره یو لاس او هم انده نه دي.

تییر ، چې د ناپلیون پلوي دی وایي چې د ناپلیون واک د هغه پرنبوغ رحم او خواخوږۍ ولاړ دی. لانفری، چې جمهوري انده دی وایي چې د ناپلیون واک د خلکو په دوکو او غولولو چورلي. په دې ډول دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاريخي پوهان د يوبل روايت ناسم ګڼي او له هغه سره هممهاله د پېښو د رازبېږدونکو قوت مفهوم هسې اپلتې بولي او د تاريخ غوره پوښتنې ته هېڅ ځواب نه وايي...

داسې برېښي، د ټوليز تاريخ ليکونکي چې د ټولو خلکو او ملتونو له پېښو سره اړوند دي، د پېښو د خوځون د قوت او د هغو د سرچينو په اړه د ځانګړو مورخينو د نظر پر ناحق والي پوهېږي. هغوی اتلان او ټولواکان د تاريخي پېښو خوځونکي نه ګڼي بلکې ډېر نور عوامل او پېښې د دغو پېښو د منځ ته راتګ عوامل بولي. د غه ډله مورخان په جګړه کې د يوه ملت د بري يا ماتې لامل نه د يوه تن د کړو وړو او واک اغيز بلکې د ګڼ شمېر خلکو د متقابلو کړو وړو اغيز ګڼي.

د دغو نظرياتو له مخې د تاريخي څېړو واک چې په خپله د نورو ډېرو قوتونو محصول دی، نه شو کولای، هغه څه وګڼو چې خپله د نورو پېښو سرچينه ده، خو د دې سره سره د ټوليز تاريخ زياتره ليکوال، د واکمن او ټولواک قوت، هغه لامل ګڼي چې په خپلو اکه توګه پېښې رامنځ ته کوي.. د هغو داند له مخې که يو ځای تاريخي شخصيت د خپلې زمانې زېږنده دی او د هغه واک د بېلابېلو پېښو يوازينۍ سرچينه ده، خو بل ځای د هغه د واک سرچينې، پېښې دي. د ساري په توګه ګروينوس يا شلوسر او نور کله هڅه کوي دا ثابته کړي چې ناپليون د ۱۷۸۹ کال د انقلاب، د هغه انقلاب او نورو پېښو زېږنده دی، کله بيا وايي چې د ۱۹۱۲ کال جګړه او ځينې نورې پېښې چې د دوی له خيال سره برابرې نه دي، يوازې او يوازې د ناپليون د ناسمو کړو او ارادې زېږنده او آن دا هم وايي چې په ۱۷۸۹ کال کې داند ښښنو د ودې مخنوی هم د ناپليون کار و. له يوه پلوه ناپليون د انقلاب د زمانې زېږنده او د هغه نه جلا کېدونکې برخه وه او له بله پلوه هماغه ناپليون

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغه واک انقلاب، انقلابي اند ښښنې او هغه پورې اړوند افکار له منځه وړي دي.

دغه عجیب ضد او نقیض افکار کومه تصادفي خبره نه ده، نه یوازې هره شېبه له دغه شان ورته پېښښو سره مخامخ کېږو بلکې د ټولیز تاریخ دلیکونکو، سپړنې په پرله پسې توګه له همدا سې ضد او نقیض افکارو نه جوړ دي. د دغو مورخینو د ضد او نقیض خبرو د پیدا کېدو علت دادی چې دوی کله په څېړنه پیل کوي، نو چارې یې په نیمایی کې پاتېږي.

که دغه پېښښې د څو قوتونو د ګډو کړو وړو زېږنده وي، دي ته اړتیا ده چې د هغو ټولو ونډه په پام کې وساتي او پایلې ته ورسېږي، خو د ټولیز تاریخ لیکونکي هېڅکله دغه ټکی ته پام نه ساتي او دې ته اړوزي چې د خپلو چارو د پایلو لپاره کوم بل څرګند قوت په پام کې ولري.

د ځانګړي تاریخ لیکونکي. د۱۸۱۲ کال د جګړې او په فرانسه کې د بوربن ، د کورنۍ د بیا واک ته رسېدو په اړه دا په ډاګه لیکي او هغوی ټول دغه پېښښې د الکساندر د ارادې زېږنده بولي، خو ګیرونیوس، چې څېړنې یې ټولیز تاریخ پورې اړه لري ، هڅه کوي دا ثابته کړي چې د ۱۸۱۳ کال جګړه او واک ته د بوربن د کورنۍ په راستنېدو کې ، نه یوازې د الکساندر بلکې په دغو چارو کې د شتاین، میتیرنیخ ، مېرمن دوستایل ، تالیران، فیخته ، شاتوبریان او نورو ارادې هم اغیز او ونډه لرله. دا ښکاره ده چې مورخینو دا چارې د الکساندر ارادې پورې تړلې ګڼلې دي...

کلیوال چې د باران د پیدا کېدو د لاملونو تصور هم نه شي کولای، کله چې د باران د وریدو یا د آسمان د شنه کېدو هیله لري، وایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- باد وریځې راوړي دي یا بادونو وریځې خورې کړې دي. د ټولیز تاریخ مورخین کټ کټ همدا اسې دي. یو نیم وخت کله چې د هغوی نظر سره برابره وي ، وایي چې واک د پېښو زیږنده دي.

دریېمه ډله تاریخ لیکونکي چې د فرهنګ څېړو نوم یې ګټلی دی هم دهماغه ټولیزو تاریخپوهانو پـه لاره تللي دي. دغه ډله کله ناکله لیکوال او ښځې هغه قوت ګڼي چې د ټولو پېښو د پېښېدو سرچینه دي، خو هغوی پېښو تـه چـور پـه بـل ډول ګوري. هغوی دغه قوت د فرهنګ په نامه یادوي او هغه د متفکرینو د اند ښنو زېږنده ګڼي.

د فرهنګ څېړو تاریخ لیکونکي، د خپلو پخوانو تاریخ لیکونکو په څېر دي، ځکه که تاریخي پېښې په دې ډول وڅېړل شي چې دې یا هغه چا داسې وکړل او هغسې یې وکړل. ولې نه شو کولای وو ایو چې هغه بل بیا داسې یه هغسې وکړل، یا هغه بل کتابونه ولیکل ؟

دغه مورخین د هغو بې شمېره سترو عواملو نه چې دغه ژوند پېښې بدرګه کوي، یوازې عقلي او فکري عوامل غوره کوي او وایي چې همدا د پېښو عوامل دي، خو د دوی د ټول زیار سره سره چې دوی یې د دې لپاره ګالي تر څو ثابته کړي چې د پېښو رامنځ ته کېدو عوامل د لیکوالو او متفکرینو او د هغو دهڅو او هاند زېږنده دي، د څه مودې وخت په تېرېدو سره دا څرګند ېږي چې د څو تنو متفکرینو ذهني هڅو او دملتونو تر منځ څه اړیکي شته دي، خو پـه هېڅ ډول دا دمنلو نـه ده چې د متفکرینو هڅې د خلکو د کړو وړو لارښوونه کوي.

او یا کـه د فرانسې دانقلاب بې رحمې وژنې ، د هغه تفکر زېږنده وبلل شي، چې دانساني حقوقو د برابرۍ او وروګلوۍ غوښتنه یې کوله..

خو بیا هم که دغه ټول ژوند او خورا هراړخیز عوامل چې ډېر زیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دي ، غوره وګڼو او دا ومنو چې د ملتونو د خوځون لاربښوونه ، هغه مرموز او ناڅرګند قوت دی، چې تفکر نومېږي، د تاریخ اساسي پوښتنه بیا هم بې ځوابه پاتېږي. یا دا چې د شاهانو د واک لامل او دلیل چې تر دې د مخه یې یادونه وشوه او یا د مشاورینو او نورو اغیز چې د ټولیز تاریخ لیکونکو رامنځ ته کړي، د تفکر هغه نوی قوت رامنځ کوي چې له پرګنو سره یې اړیکي څرګند نه دی.

خو دوی مخکې له دې چې د ټولیز تاریخ لیکونکي او نور مشاورین د هغه یادونه کړې وي، داند ښښي هغه نوی قوت چې له پرګنو سره یې اړیکي لا څرګندې هم نه دي، ورزیاتېږي.

دا حق لرو تصور وکړو چې ناپلیون دا واک درلود او وې کړای شول چې ځښې پېښې او چارې تر سره کړي، خو له یو څه مودې تر تیریدو وروسته دا تصور هم کولای شو چې د ناپلیون واک له ځینو نورو لاملونو سره وکولای شول ځښې ستري پېښې رامنځ ته کړي، خو څنګه کولای شو دا ومنو چې ((ټولنیز قرارداد)) کتاب د دې لامل شوی وي چې فرانسویان دې یو بل ډوب کړي. دا ناشونې ده چې د دغه نوي قوت او پېښو ترمنځ پر اړیکو بې دلیله پوه شو.

بېشکه چې د ټولو هغو کسانو ترمنځ چې په یوه زمانه کې ژوند کوي، اړیکي شته دي، نو له دې کبله د پوهانو او متفکرینو د هلوځلو او د هغو د هممهالو تاریخي غورځنګونو ترمنځ د اړیکو موندل ناشونې خبره نه ده. دا اړیکي کټ مټ هماغو اړیکو ته ورته دي لکه د بشري غورځنګونو او سوداګري، هنرونو، کرکیلې او نورو ترمنځ اړیکو کې ولټول شي، خو دا چې ولې د فرهنګي تاریخ لیکونکو لپاره د خلکو ذهني هلې ځلې د تاریخي غورځنګونو علت یا انځورونکي بربښي ؟ د پوهېدو وړ نه دي. د مورخینو دغه پایله کولای شو، دا سې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوسپړو:

۱- تاریخ لیکنه د پوهانو کار دی او هغه طبیعي او ښه برېښي چې خپل ټولیز دریځ د ټول بشریت د خوځون بنسټ او د غورځنګ لمسون وګڼي. هماغه شان چې سوداګرو، بزګرانو او پوځیانو ته دا طبیعي او ښه برېښي چې خپلې هلې ځلې همداسې وګڼي(خو دا ځکه داسې کېدای نه شي چې سوداګر او پوځیان تاریخ نه لیکي).

۲- دا چې معنوي هلې ځلې، ښوونه او روزنه، تمدن، فرهنګ او اندېښنه، داسې ناڅرګنده او ناسپړل شوي مفاهیم دي چې په خورا آسانۍ د هغو تر سیوري لاندې کېدای شي د هر نظر د تایید لپاره داسې کلمې او مفاهیم وکارول شي چې تر دې لا جړې او ناڅرګند دی، او د هغو په کارونو سره هر څوک کولای شي، د خپلو موخو لپاره په آسانۍ کلمات پیدا کړي. ، خو که د دغه راز تاریخ له ځانګړي ارزښت نه تیر شو (کېدای شي هغه څه او یا د چا لپاره په کار وی) د فرهنګ تاریخونو چې ټولیز تاریخونه، ورځ تر ورځې هغو ته لېوالتیا ښکاروي، د دغو ځانګړتیاوو درلودنکي دي چې مذهبي، فلسفي او سیاسي، ښوونځي د پېښو او تاریخي خوځون اصلي لاملونه ګڼي او بیا هغه په خورا ځیر څېړي، خو هر وار چې کومه رښتینې تاریخي پېښې لکه د ۱۸۱۲ کال جګړه وڅېړي. هغه بې ارادې د قدرت زېږنده بولي. د ساري په توګه هغوی د غه جګړه په ډاګه د ناپلیون د ارادې زېږنده شمېري. د فرهنګي تاریخ لیکنې، تاریخپوهان، بې له ارادې خپل ضد خبرې کوي او دا ثابتوي، هغه نوی قوت چې دوی خپله د تاریخي پېښو د شننې او سپړنې لپاره موندلای دی. د تاریخي پېښو د څرګندونې او شننې توان نه لري او د تاریخ د شننې او سپړنې، یوازینۍ وسیله هماغه څه، یعنې هغه واک دی چې دوی ګواکې نه مانه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

لوکوموتیف روان دی. پوښتنه کېږي چې د هغې د خوځېدا لامل څه شي دی؟ کلیوال وایي چې هغه شیطان خوځوي. بل وایي چې اورګاډي ځکه خوځېږي چې د هغه د تنګ څرخونه خوځي او دریېم ټینګار کوي چې د هغه د خوځېدا لامل هغه لوګی دی چې باد یې له ځانسره وړي.

د کلیوال خبره څوک هسې په ساده ګۍ ردولی نه شي، ځکه د هغه هغه په پوره توګه هغه ملې ده. د دې لپاره چې څوک د هغه خبره رد کړي ، یا باید دا ثابته کړي چې شیطان نه شته او یا کوم بل کلیوال هغه ته دا په ډاګه څرګنده کړي چې اورګاډی نه شیطان بلکې جرمن چلوونکی چلوي. یوازې د عقیدې د دغه، تضاد له پېدا ایښت نه دا څرګندېږي، چې دواړه تیروتلي دي، خو هغه چا چې د اورګاډی د ګرځېدو لامل د هغه څرخونه ګڼلي، په خپله تیروتنه خپله پوهېږي ، ځکه که هغه په دې اړه خپلو څېړنو ته دوام ورکړي، د څرخونو د خوځېدو لامل لټوي ، تر هغه چې په وروستي دلیل، یعنې د بخار په خوټېدا پوه نه شي، هغه به دا حق ونه لري چې د لاملونو د لټولو نه لاس په سر شي او هغه چې د اړګاډي د خوځون لامل هغه لوګی چې شاته دورمي ګڼلی ، هغه چې کله د څرخونو دلیل ناسم لیدلی دی، بله لومړنۍ نښه لوګی یې چې لیدلی، هماغه یې د خوځېدا لامل بللی دی.

هغه یوازیني مفهوم چې د اورګاډی د خوځېدا مفهوم یې څرګند کړي، د هغه قوت مفهوم دی چې اورګاډی له ټولیز او لیدونکي خوځون سره برابر وي.

هغه یوازینی مفهوم چې د هغه په مرسته کېدای شي د ملتونو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځښدا لامل څرګند شي، هغه د هغه قوت د مفهوم سپړنه ده چې د ټول ملت د خوځون د مفهوم سره برابروي.

خو ببلا ببل تاریخ لیکونکي، هریو د خوځښدا لامل بل قوت ګڼي. داسې ده چې هر یو له یو بل نه، نه یوازې ډیر تو پیر لري بلکې په هیڅ ډول دلیدونکي او څېړنې وړ خوځون سره برابر نه دي. یوه ډله داسې قوت مني چې داتل په جوهر کې نغښتي وي. لکه کلیوال چې د ارګاډي خوځوونکي، شیطان ګاڼه. بل بیا لکه د هغه چا په شان چې د ارګاډي لامل چورلېدونکي څرخونه ګڼل دانسانانو خوځون له یو بل قوت سره تړلی بولي، بله ډله بیا د بشر د خوځون لامل کوم بل قوت ګڼي، هغه هم د هغه چا په شان چې له ارګاډي نه پورته کېدونکی لوګی، اصلي عامل ګاڼه.

تر هغه پورې چې د ځانګړو شخصیتونو تاریخ لیکل کېږي، دا مهمه نه ده چې هغه سزار، که اسکندر، لوتر و یا ولتر، د ټولو خلکو او یا نه د ټولو خلکو تاریخ، یعنې د هغو ټولو خلکو تاریخ چې د پېښو په پېښېدو کې یې ونډه لرله، هرو مرو به ځانګړو کسانو ته دا ویاړ وربښل کېږي چې نور خلک یې یو ګډ ارمان ته د رسېدو لپاره سره یو کړي دي. او تاریخ لیکونکو ته په دې اړه یوازې یو مفهوم ښه څرګند دی او هغه قدرت یا واک دی.

دغه مفهوم یوازینۍ وسیله ده چې د هغه په مرسته کولای شو د تاریخ هغه شان شننه وکړو چې زموږ زړه غواړي او هرهغه څوک چې دغه وسیله ماته کړي یا یې راپرزوي، لکه هغه شان چې باکل، دا کار وکړ. ځکه هغه د تاریخ په څېړنه کې بله لاره غوره نه ګڼله، ځان به د هغه د جوړېدو له وروستي ارمانه نه بې برخې کوي.

د تاریخي پدیدو د سپړنې لپاره د قدرت د مفهوم د هرو مرو کارولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهد ، په خپله د ټولیز او فرهنګي تاریخ لیکونکي دي ، دوی د قدرت د مفهوم د نه منلو او ناسم ګڼلو سره سره ، بیا هم هره شېبه له هغه ګټه اخلي.

د تاریخ پوهه په بشري چارو کې ، د پیسو دلوټ او سکو د چلند بهیر ته ورته دی. د تاریخي شخصیتونو ځانګړی ژوند لیک و د هغو د سکو ځانګړي تاریخو ته پاتې کېږي. هغه(پیسي) هر هغه پورې په کرار او قناعت ښوونکي توګه، چلېږي، خپله دنده سرته رسوي ، نه یوازی تاوان یې چاته نه رسېږي، بلکې ګټه هم لري، چې د هغو د زیرمې یا پشتوانې پوښتنه رامنځ ته شوې نه وي.

تر هغه چې د پېښو په پېښدو کې د اتل د ارادې لامل پسې ونه ګرځو، د تیير (یو مورخ) تاریخ به په زړه پورې او روزونکی او آن چې شاعرانه او خوږ راته بریښي، په عمدي توګه ، همدا چې د کاغذي پیسو د اصلیت خبره رامنځ ته شي او یا دا چې هغه ځنګه اسانه جوړېږي، یا دا چې هغه ډېرې او ژرجوړېږي، یا د هغه د چلېدو لپاره د زرو زېرمه او تضمین په کار دی، -نو په همدې توګه د دغه راز تاریخونو د رښتینې ارزښت پوهېدنه ځکه ګرانه ده، هغه هم له دې کبله چې بې شمېره لیکل شوي دي، او یا له دې کبله چې ځوک له سادګۍ نه دا پوښتنه کوي چې ناپلیون په کوم قوت وکولای شول، دغه چارې ترسره کړي ؟نو هر څه تر شک لاندې راځي، یعنې دا چې خلک غواړي خپلې کاغذي پیسې په سوچه زرو بدلې کړي.

د ټولیز او فرهنګي تاریخونه لیکوال، هغو کسانو ته ورته دي چې د پیسو د سکو په بې ارزښتۍ پوه شوي دي او غواړي له سپک او کم ارزښت فلزه چې رنګ یې طلا ته ورته دی سکې جوړې کړي. د هغوی سکې په رښتیا هم د فلز غږ لري، خو له همدې غږ او شرنګا پرته بل څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه لري. کاغذي پيسې کېدای شي ناخبره کسان وغولوي، خو فلزي جعلي سکې له غړه پرته بل څه نه لري. هېڅ څوک به ونه شي غولولی. هماغه شان چې سره زر هغه وخت سره زر دي چې نه يوازې د راکړې ورکړې بلکې د څېړنو نورو شيانو د جوړولو لپاره کار ترې واخېستل شي، د ټوليز تاريخ ليکونکي هم هغه وخت هيله مند دي چې وکولای شي د تاريخ اساسي پوښتنې ته ځواب وو ايي او هغه پوښتنه داده:

- واک څه شی دی ؟

دې پوښتنې ته ، د ټوليز تاريخ ليکونکو ځواب چورناسم دي او د فرهنګي تاريخ ليکونکو خو په پوره توګه له هغه نه مخ اړوی او د نورو پوښتنو په ځوابونو اخته دي. لکه هغه شان چې سرو زرو ته ورته جوړې شوې جعلي سکې يوازې د هغو کسانو ترمنځ چې يا يې سره جوړه کړې وي او يا د سرو زرو له ځانګړتياوو سره آشنا نه وي ، د ګټې او راکړې ورکړې وړ وي، هماغه شان ده چې د ټوليز تاريخ او د فرهنګي تاريخ ليکونکي، تاريخ چې اساسي پوښتنې ته ځواب نه لري، يوازې د خپلو ځانګړو موخو لپاره چې د لنډ موديزو سکو په شان ، لنډ موديزه وي ، يا په ځينو پوهنتونونو کې او يا هم د هغې ډلې لوستونکو په کار راحي چې د دوی په وينا د غوره کتابونو په لټه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

همدا چې تاریخ، د پښتو انیو له دغې عقیدې نه سترګې پټې کړې چې لوی خدای ملت ، د هغه شاه د ارادې تابع کړی دی چې دده سیوری او استازی ګڼل کېږي، نو که له دغو لاندنیو دوو تګلورو نه لږترلږه یوه غوره نه کړي، له ستونزو نه پرته به آن یو ګام هم وړاندې وا نه اخیستي شي:

یا باید د پښتو انو په شان ټولې چارې د خدای د ارادې زیږنده وبولي او یا په ځانګړي توګه د هغه قوت سپړنه او شننه وکړي چې د تاریخي پېښو د پېښېدو لامل دی او هغه واک نومېږي.

پښتواني باورته ورستنېدل ځکه ناشونی دی چې عقیده (ګروه) شړېدلې او اعتقاد سست شوی دی، هغه ګرانه خبره برېښي ، نو له دې امله دې ته اړتیا لیدله کېږي چې د واک شننه او سپړنه وشي.

ناپلیون فرمان ورکړ چې پوځ راټول او جګړې ته لاړ شي، ددې فرمانونو تصور موږ ته دومره عادي خبره برېښي او موږ له هغې سره تر دې کچې روږدي شوي یو ، که دا پوښتنه چې ولې شپږ سوه زره پوځیان جګړې ته ځي او یا ناپلیون خبرې وکړې، موږ ته بې معنی ښکاري. هغه د واک خاوند و او هر فرمان به یې چې ورکاوه ، هغه به سمدلاسه ترسره کېده.

دا ځواب به هغه وخت قناعت بښونکی وای، که موږ په دې باور لرلای چې ټول واک ده ته خدای ورښلی دی، خو که موږ کوم بل نظر وړاندې کړو ، نو دې ته به اړ شو چې وو ایو، څنګه او ولې یوتن کولای شول، پرنورو دومره واک ولري ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا واک نه شي کېدای هغه مخامخ جسمي واک او سي چې يو زورور يې پر کمزوري لري، ددې واک بنسټ هغه څه هم نه شي کېدای چې ځېنې ساده مورخين، هغه د روحانيونو واک او لاسبري په نامه يادوي.

دغه مورخين وايي چې تاريخي مخورې څېرې ، هغه ځانګړي انسانان دي چې د ستر او لوړ روح او چاته نا ورته ځېرکتيا خاوندان دي. ددوی دغه څه نبوغ نومېږي. هغه د همدې ځانګړتيا امله تر نورو لوړتيا لري دا هم نه شي کېدای ومنل شي چې د واک بنسټ پر روحي، اخلاقي لوړتياوو ولاړ دی، په تيره بيا ددغه شان اتلانو لکه د ناپليون چې د روحي-اخلاقي ارزښتونو په اړه يې هم ډېرې پوښتنې بې ځوابه پاتې دي.

تاريخ موږ ته دا هم څرګندوی چې ځلورلسم لويي او ميترنيخ چې پر ميليونونو ميليونونو وګړو يې واک چلولی دی، نه يوازې روحي لوړتيا نه لرله، بلکې له اخلاقي پلوه هم د خپلو ميليونونو تر لاس لاندې سرتيرو له هر يو نه کمزوري وو.

که د واک سرچينه نه د واکمن په بدني قوت او نه د هغه په روحي-اخلاقي حالت کې نغښتې وي، نو دا په ډاګه څرګنده ده چې هغه بايد د واکمن او دده تر لاس لاندې پرګنو ترمنځ په اړيکو کې چې دی پرې واکم دی، نغښتې وي.

د حقوقو علم لکه د هغه صراف په څير چې واک ته د سرو زرو په ستر ګه ګوري او وعده کوي چې هغه به په سوچه زرو بدلوي، د واک په اړه هم دې ته ورته فکر کوي.

واک د پرګنو هغه ډله ايزه اراده ده چې د هغو په مخامخ، برالا او يا خاموشه خوښه، د هغو غوره شوي حکومت ته ورلېږدول شوې دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحقوقو په علم کې چې د دولت او قدرت د جوړښت په اړه له خبرو اترو او دلايلو برابر شوی دی. آن که دد ې کار کېدل هم شوني وي، هر څه څرګند دي، خو کله چې د دولت او واک مفاهيم دتاريخ په اوږدو کې څېړل کېږي، بيا خبرې جړې او سپړنې ته اړتيا لري.

دحقوقو علم دولت او واک ته په هغه سترګه ګوري لکه پخوانيو چې اور ته کتل، يعنې يو مطلق شي ته، خو دتاريخ له نظره دولت او واک داسې پديدې او پېښې دي لکه زموږ د زمانې يو فزيکپوه لپاره چې اور نه دطبيعت قوا بلکې يوه پېښه او پديده ده.

دتاريخ او دحقوقو دعلم دتوپير پر بنسټ دی چې دحقوق علم کېدای شي وکولای شي. په هر اړخيزه توګه دا څرګنده کړي چې ددغه علم له نظره واک څنګه ټينګ شي او واک څه شي دی، د همدې حقوقو دعلم پر بنسټ دی، چې حقوق، د وخت له اړيکو خپلواکه دی، خو د زمان په اوږدو کې د واک دبدلون د معنی په اړه دتاريخ پوښتنې بې ځوابه پاتېږي.

که واک د خلکو هغه ډله ايزه اراده ده چې واکمن ته يې ورلېږدولې دی، ايا پوګاچوف هم د خلکو استازی دی؟ ذکه پوګاچوف د خلکو د ارادې استازی نه دی، نو لومړی ناپليون څنګه د خلکو د ارادې استازی دی؟ ولې دريم ناپليون چې بولوني په سيمه کې ونيول شو، شوکمار او جاني وګڼل شو او بيا وروسته هغه کسان جاني او شوکمار وګڼل شول چې دی يې نيولی و؟

ايا په درباري انقلابونو کې چې دوه درې تنه يې سرته رسوي، هم د خلکو اراده، نويو څېرو ته ورلېږدول کېږي؟ ايا په نړيوالو اړيکو کې د ملتونو حق، لاسبرو واکمنو ته ورلېږدول کېږي؟ ايا د ۱۸۰۸ کال د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راین د اتحاد د غړو هېوادونو اراده ناپلیون ته ورلېږدول شوې ده ؟آیا پر ۱۸۰۹ کال کې چې زموږ پوځ ، د فرانسي پلوي شو او دواړه د اتریش په وړاندې ودرېدل، د روس د ملت اراده ناپلیون ته ورولېږولې شوه.
دې پوښتنو ته درې ځوابونه لرو:
- لومړی ، بایددا ومنو چې د ملت اراده تل بې له هر ډول شرایطو او حالاتو پرته، هغو واکمنو ته چې ملت ځانته غوره کړي ورلېږدول کېږي او د نوي واک پیدا کېدل او لېږدیدلي واک په وړاندې دریدل ، باید درښتني واک په وړاندې تیری وبلل شي.
دویم، یا باید دا ومنو چې د خلکو اراده واکمن ته د ځانګړو او څرګندو شرایطو له مخې ورلېږدول کېږي او دا خلکو ته څرګندده کړو چې پر واکمن دهر ډول داسې زور راوستل او د هغه داسې مخنوي چې د هغه د واک د راپرزیدو لامل شي، له دې کبله چې واکمنو د واک دلېږدولو شرایطو سم مراعات کړی نه دی.
۳- یا داچې:
یا دا که دا ومنو چې د خلکو اراده واکمن ته د شرایطو پر بنسټ ور لېږدول کېږي، خو دغه شرایط ښکاره او څرګند نه دي، او د ګڼو واکونو پیدا ایښت ، د هغوی مبارزه او پرزیدل ، یوازې له دې امله دی چې دولت له یوې ډلې نه بلې هغې ته د ارادې په لېږدولو کې پر ناڅرګندو او ناپېژندل شویو شرایطو څارنه لرله، خو په سمه توګه یې مراعات کړې نه ده.
تاریخپوهان د درې اصولو له مخې له دولت سره د خلکو اړیکې سپړي.
داسې بربښي، چې یوه ډله تاریخپوهان، یوازې د سادګۍ له مخې د قدرت په معنی پوه شوي نه دي. یعنې هماغه د مخورو او تاریخي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیتونو د ژوند لیکونو لیکوال او هغه چې د یوه هېواد تاریخ له نورو هغو نه جلا څېړي (هغه څه چې مخکې مورږ پرې وغږېدو). دوی په دې باور دي چې د خلکو ډله ایزه اراده له کومه شرط پرته ، تاریخي شخصیتونو ته ورلېږدول کېږي او له دې امله د لیکنې په لړ کې د واکمن د انځورولو په وخت کې، داسې تصور کوي چې مطلق، یوازینی، رښتیني واک له هغه سره دی، او هر هغه ځوک چې دده پر وړاندې د دریدا تکل وکړي، هغه واک نه واک بلکې د واک دښمن او را پرزیدونکي او یاغي دی.

د هغو نظریه، د تاریخ دلومړنیو آرام وختونو لپاره وړتیا لري، خو د هغو دغه نظر د ملتونو له شخړو ، جنجالونو او کړکیچ نه په ډکو پړاونو کې چې هممهاله څو بېلابیل واکونه رامنځ ته کېږي او دیو بل په وړاندې درېږي ، دا عیب لري چې(د ساري په توګه ایګیتمیست (هغه تاریخ لیکونکي چې واک د بورین د کورنۍ حق ګڼي) هڅه کوي ، دا ثابته کړي چې د کونوینت ، دیریکتوریا او بناپارت د حکومتونو واک، له راپرزونکو او شوکمار واکونو نه پرته بل څه نه وو. دغه راز دجمهوري غوښتونکو او بناپارت تاریخ لیکونکي هم هڅه کوي دا ثابته کړي چې یوازې کنوانسیون قانوني او رښتیني واک و او بل بیا هڅه کوی چې امپراتوري رښتیني واک و او پاتې نور د واک دښمنان او راپرزونکي وو. البته دا ځرګندېږي چې د واک په زړه دغه تاریخ لیکونکو دغه راز څېړنې او سپړنې چې ټولې له یو بل سره ضدیت لري، یوازې د ماشومانو او تنکو زلمیانو په کار او د پام وړ شي او بس.

بله ډله تاریخپوهان چې د تاریخ د دې نظریې په ناسموالي پوه شوي دي، په دې باور دی چې واک دولت ته د ټول ملت له خوا په مشروط ډول سپارل شوی دی او تاریخی شخصیتونه یوازې دځېنو شرایطو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

منلو او ځينو کړنلارو په سرته رسولو سره واک ترلاسه کوي. هغه هم هغه وخت چې د ملت اراده يې په ځانګړې ډول او د ځانګړو شرايطو له مخې ، هغه هم هغه شرايط چې څوک ، هغه مور ته نه سپړي، ورته ټاکل کيږي. او که شرايط يې مور ته وسپړي ، بيا هم د خبرو په چاروکې ضد او نقيض والي راپيدا کيږي.. که د واک ته رسيدو يا لېږديدو شرايط د ملت شتمني، آزادي يا پوهه وګڼو ، نو بيا څنګه څلورلسم لويي يا څلورم ايوان په آرامۍ سره د ژوند ترپايه پادشاهي کوي ؟ او بيا شپاړلسم لويي او لومړی کارل د خلکو له خوا وژل کيږي. دغه تاريخ ليکونکي بيا دې پوښتنې ته داسې ځواب وايي چې د څلورم لويي د ظلم پېټې د شپاړلسم پر سر ورولويد ، خو دا څوک نه پوښتي چې ولې د څلورلسم لويي د کړو وړو او ګناه کفاره ، شپاړلسم لويي ورکوي. او ولې شپاړلسم لويي د بل چا د ګناه له امله جزا ويني ؟ او د دې جزا موده به څومره وي ؟ دې پوښتنو ته نه څوک ځواب وايي او نه څوک ځواب ويلی شي. بله هغه خبره او پوښتنه چې څوک هغه ته ځواب نه وايي ، هغه داده چې څنګه د خلکو د ارادې واک په څو وروستيو پېړيو کې ، واکمنانو او د هغو ځايناستو ته پاتېږي او بيا ناڅاپه هغه د ۵۰ کالو په اوږدو کې ، د کنوانسيون د جرګې، د ديرکتوار، ناپليون ، الکساندر، اتلسمه لويي، بيا ناپليون. لسم کارل، لويی فليپ ، جمهوري دولت او دريم ناپليون ترمنځ لاس په لاس ګرځي ؟ دغه تاريخ ليکونکي، له يوه واکمنه بل واکمن ته د واک د دغو چټکو لېږدولو په څرګندولو ، په تيره بيا د نړيوالو اړيکو په برخه کې د هېوادونو د شخړو، يود بل دلاندې کولو او د ټلوالو د جوړولو په برخو کې ، غواړي که نه غواړي، دا بايد ومني چې ځينې دغه چارې د واک له رښتيني او په حق لېږدولو سره هېڅ ډول اړيکي نه لري. او زياتره هغه پېښې دي چې د يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديپلمات، يا پادشاه او يا کوم ګوندي مشر له ناتوانۍ دوکې يا تيروتنې پوره اړه لري. داسې چې زياتره تاريخي پېښې کله کورنۍ جګړې ، انقلابونه او لويې برياوې ، ددغو تاريخ ليکونکو له نظره ، نور نه د واک لېږدونه ، دازادۍ ارادې له امله بلکې ديوه يا څو تنو د روغجنې ارادې پايله ده، نو له دې امله ، يعنې دوک واک لاندې کړي دي. او له همدې امله دی چې يوه ډله تاريخ ليکونکي هم په ځينې تاريخي پېښې د تاريخ له تيوری نه جلا او ځانګړې ګڼي.

دغه تاريخ ليکونکي هغو باغوانانو ته ورته دي چې ځينې شنيلي له ځمکې لاندې زړو نه په دوو پاڼو کې رازرغونېږي، نو په ډاډ سره وايي چې دخرما ونه، مرخېړي او آن له خپل ټول سوره، لويو پاڼو او آسمان ته تلونکو ګڼو ښاخونو سره چې په هېڅ ډول هغو دوو پاڼو ته ورته ، نه دي. چې په خپله نظريه کې يوه استثنا ګڼي.

دريېمه ډله تاريخ ليکونکي په دې باور دی چې تاريخي شخصيتونو ته، د ملت لخوا د واک لېږدول ځينې شرايطو پورې اړه لري، خو موږ دا شرايط نه پېژنو . هغوی وايي چې تاريخي څېرې له دې کبله د واک خاوندې دي چې دوی ته دملت سپارل شوې اراده سرته رسوي.

په دې ډول که ملت د خوځوونکي اراده ، نه په تاريخي شخصيتونو بلکې په ملتونو کې نغښتې ده، نو ددې تاريخي خلکو اهميت په څه کې دي ؟

دغه تاريخ ليکونکي وايي چې تاريخي شخصيتونه د ملت اراده په ځان کې نغښتې ده او د هغو کړه وړه ، دملت کړه وړه استازيتوب کوي.

اوس پوښتنه پيدا کېږي او هغه دا چې ايا دتاريخي شخصيتونو ټول کړه وړه د خلکو د ارادې څرګندونه کوي يا يوازې د هغو غوره او

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرګنده برخې ؟
او يا که هغه شان چې ځينې باورلري د تاريخي شخصيتونو ټول کړه وړه د ملت د ارادې څرګندونکی دي، نو له دې کبله د دغه شان کسانو لکه ناپليون او ټولواکې کاترينې ژوند ليک، له خپلو ټولو د پام وړ او د پام نه وړ برخو، درباري دوکو او زيات او کم ويلو سره، بايد د فرانسويانو او روسانو د ژوند څرګندونکي وي او دا خبره په څرګنده توګه بې معنی خبره ده، خو که يو ازې د يو تاريخي شخصيت د ژوند د چارو يوه برخه د ملت د ارادې څرګندوی وي، لکه هغه شان چې د ملت يو بله برخه ګواکې د فلسفي مورخين وايي چې همداسې ده، نو د دې لپاره چې دا په ډاګه کړو چې د تاريخي شخصيت د ژوند کومه برخه د ملت د ژوند څرګندونه کوي، بايد تر هر څه لومړي وګورو چې د خلکو ژوند يعنې څه ؟
دغه تاريخپوهانو له دغې ستونزې سره په مخامخ کېدو سره، يو داسې جړ، ناڅرګند، ټوليز او ذهني مفهوم رامنځ ته کوي چې کولای شي، خورا زياتې پېښې د هغو په ډله کې وشمېرو. هغوی دا دعوا لري چې د بشريت پرمختګ په همدې مفهوم کې نغښتې دي. هغه ذهني مفاهيم چې تر ټولو زيات کارول کېږي او ټول تاريخ ليکونکي هغه ته پاملرنه لري، هغه ازادي، برابري، ښوونه او روزنه. پرمختګ، تمدن او فرهنګ دي. تاريخپوهان چې له دغو ذهني مفاهيمو، ملت او خلکونه، يو د ملت د پرمختګ په توګه وټاکي، نو دې ته اړوزي چې د هغو پادشاهانو، وزيرانو، پوځي مشرانو، ليکوالو د ټولنې سترو، بدلوونکو، پاپانو او ژورناليستانو، د ژوند څېړنې ته پام وکړي چې په ويار او ياد يې مجسمې او نورې يادګارې نښې جوړې شوي دي. د دوی د دغو څېړنې موخه داده چې دغه خلک د دوی په خپله وينا د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مفاهیمو د خپریدا او لا پوهېدو لپاره هڅې کړي دي او یا هم د هغه په وړاندې دریدلي دي. خو له دې کبله چې د هېڅ لامل له مخې دا نه شو ثابتولای چې د بشریت موخه ازادي، برابري، ښوونه او روزنه. یا د تمدن خپرول دي او له دې کبله چې له شاهانو او مشرانو سره د پراخو پرګنو اړیکي یوازې او یوازې پر دې زړه راښکونکي تصور ولاړ دی چې د خلکو اراده تل هغو کسانو ته ورلېږدول کېږي، چې موږ غوره کړي دي. دا څرګنده ده چې په میلیونونو وګړي، چې خپل کور او نغري پریږدي، خپلې کرکیلې ته شا کوي، له پلو او ړلې، د نورو کورونو سوځي. یو او بل وژني، هېڅ ډول نه شي کولای د هغو لسګونو خلکو پر کړو وړو اغیزه وکړي چې نه د چا کور سوځي، نه د چا ځمکې لاندې کوي، نه خپل همځیلي وژني. د غه خبره تاریخ په هرګام کې ثابتوي. ایا کولای شو د تیرې پیړۍ په پای کې ، د لودیز د خلکو د پاڅون او ختیځ پلو ته د هغو د خوځېدا لاملونه د ځلورلسم، پنځلسم او شپاړلسم لویي، د هغوی د معشوقو ، وزیرانو ، ناپلیون، روسو ، دیدرو ، بومارشه او نورو هغو ته په ورته کسانو په کړو او ژوند کې مو ندلای شو ؟

ایا ختیځ ته، کازان او سایبریا ته ، د روسیې د خلکو یرغل علت د ځلورم ایوان په ناروغ طبیعت او له کوربا یسکي سره د هغه په لیکونو او مراوده کې موندلای شو ؟

ایا د صلیبي جګړو په پړاو کې د خلکو د خوځېدا علت د ګوت فریدوف او نهم لویي او د هغو د ښځو په ژوند لیک کې پیدا کولای شو ؟ ایا زموږ لپاره ، له لودیزه، ختیځ ته بې موخې، بې لارښوده ، په ډاګونو کې بې ثمره، د سرګردانو پرګنو ، زاهد پییر پسې خوځون ، نه پوهېدونکې پاتې نه دی ؟ او تر دې لا مهمه چې دا خبره ناپوهېدونکې پاتې ده چې د تاریخي شخصیتونو (پاپانو) سپېڅلی ارمان یعنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیت المقدس دژغورلو خوځون ولې ودرول شو ؟ پادشاهانو ، مذهبي مشرانو او مخورو جنګیالو ، خلک دې ته لمسول چې وړاندې لاړ شي ، سپېڅلې خاوره آزاده کړي ، خو خلک ځکه نه خوځېدل چې د هغوی ناڅرګند علت او لمسون چې دوی خوځېدا ته هڅول ، نور شتوالي نه لاره. دا څرګنده خبره ده چې د ګودفراو او مین زنګر ، دژوند تاریخ نه شي کولای د ملتونو د ژوند د تاریخ بېلګه واوسي. د ګودفراو او مینزنګر ژوند لیک ، د هغوی د ژوند ، ژوند لیک پاتې شوی ، خو د خلکو ژوند او د هغه لمسون او دخوځون علتونه ، هماغه شان پټ پاتېږي.

تر دې هم لا دلیکوالو او اصلاح غوښتونکو تاریخ کولای شي ، موږ ته د ملتونو د ژوند سپړنه وکړي.

که څه هم دفرهنګ تاریخ موږ ته ، دلیکوالو او اصلاح غوښتونکو دژوند حالت او علتونه او د هغو دتفکر بڼه په ډاګه کوي ، موږ ته دا رازده کوي چې لیوتر ، تند مزاجه و ، داسې او هسې ویناوې کولې ، یا روسو ناباوره و او هسې کتابونه یې لیکل ، خو موږ ته داسې نه وایي چې ولې د اصلاح غوښتونکو تر غورځنګه وروسته خلکو پر یو بل ور ودانګل او د فرانسي انقلاب په وخت کې یې یو بل وژل او اعدامول.

که دغه دواړه تاریخونونه ، هغه شان سره ګډ کړو لکه د نوي تاریخ لیکونکي یې چې ګډ وي ، نو هغه به د پادشاهانو او لیکوالو تاریخ وي ، نه د خلکو او ملتونو تاریخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

د ملتونو ژوند د څوتنو په ژوند کې نه رانغښتل کېږي، دا له دې کبله چې د دغو څو تنو ترمنځ اړیکې لنډې او ناڅرګندې دي. دا نظریه چې د دغه اړیکې تاریخي شخصیتونو ته د خلکو د ارادې په لېږدولو ولاړ دی. په تاریخي تجربو کې آزمایل شوې نه ده.

تاریخي شخصیتونو ته د خلکو د ډله ایزې ارادې لېږدول کېدای شي، د حقوقپوهنې په برخه کې د هر څه څرګند کړي، په تیره بیا چې د ټاکل شویو موخو لپاره علمي وبرېښي ، خو که هغه تاریخ پورې وتړو ، همدا چې کوم انقلاب ترسره شي، یا کوم هېواد لاندې شي، یا کورنۍ جګړه ونښلي، لنډه دا چې تاریخ پیل شي، دغه تیوري هېڅ شی رانښودلی او سپړلی نه شي.

دغه نظر ځکه انکاریدای نه شي چې د خلکو ارادې لېږدیدای نه شي او علت یې هم دا ده چې هغه هېڅکله نه وه.

پېښه چې هر څه وي دا مهمه نه ده چې څوک د هغه مشري کوي، دا نظریه به تل په دې ټینګار وکړي چې هغه ځکه د دې پېښې مشري کړې ده چې د خلکو ډله ایزې اراده هغه ته ور په غاړې شوې ده.

هغه ځوابونه چې د دغې نظریې له مخې تاریخي پوښتنو ته ورکول کېږي. د هغه چا ځوابونو ته ورته دي چې یوې خوځېدونکې ګلې ته ګوري، د دښتې په بېلابېلو برخو کې ، د شنیلیو او وښو ښه والي او بد والي ته له پامه پرته، هغه شپانه ته له پامه پرته چې د ګلې لارښوونه کوي، د ګلې د خوځېدا لارښوونه ، د هغه څاوري اراده وګڼي چې تر نورو څارویو مخکې روان وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ګله ځکه په دې لارې روانه ده چې د دوی مخکې روان ځاروي ، د هغو لاربښوونه کوي او د پاتې نورې ګلې ډله ایزه اراده ده ته سپارل شوې ده ".

دا د لومړۍ ډلې د تاریخپوهانو ځواب دی. د هغه تاریخپوهانو ځواب چې د خلکو له خوا مشر ته د ارادې په هرو مرو لیږدولو باور لري.

که کله د ګلې مخکې روان ځاروی بدلیږي، دا له دې کبله دي چې د ګلې د وګړو ډله ایزه اراده ځکه بل چاته ورلیږدیدل شوې ده چې پخواني لاربښود او مشر په هغه لاره چې ده ته ټاکلې شوې وه، نه خوځېده. دا د هغه تاریخ لیکونکو ځواب دی چې وایي، ډله ایزه اراده په ځانګړو معلومو شرایطو کې بل چاته ورلیږدیدلې کیږي..

او که د ګلې مخکښ ځاروي پرله پسې بدلیږي او د ګلې تګ لوري هم تل بدلون مومي. داله دې کبله دی چې ګله موږ ته په څرګنده لاره تګ کې ، خپله مشري هغه چاته سپاري چې موږ ته غوره بریښي او له دې امله دا به کفایت کوي چې هغه ځاروي تر ځارنې لاندې وساتو چې زموږ پام ځانته ورواړاوي او د ګلې شا او خوا کې روان وي.

دا خبره د دریېمې ډلې تاریخپوهانو خبره ده ، هغو تاریخپوهانو چې ټول تاریخي شخصیتونه له شاهانو نیولی تر خبریالانو پورې د خپلې زمانې څرګندونکي ګڼي....

د تاریخي پېښو د پېښېدو لاملونه څه دي ؟ واک ، واک څه شی دی ؟ واک د خلکو هغه ډله ایزه اراده چې یو تن ته سپارل شوې ده ، د خلکو ډله ایزه اراده په کوم شرط چاته سپارل کیږي ؟ هغه وخت چې دغه یو تن د خلکو ډله ایزه اراده په خپلو کړو کې څرګنده کړي ، په بله وینا واک ، واک دی او واک هغه کلمه ده چې معنی یې موږ ته څرګنده نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دانساني پوهې ډګر يوازې دانساني تفکر په وچو نظرياتو کې را ايسار واى او په هغه توضيحات چې علم د واک دمفهوم په اړه موږ ته رانبودلي، نقد کېدلاى شواى، دا نتيجه مو اخېستى شواى، چې واک يوازې او يوازې يوه کلمه ده او کوم رښتني واقعيت نه لري، خو انسان دپديدو د پېژندنې لپاره دتفکر برسيره تجربه هم کار وي، هغه تجربه چې په هغو کې دتفکر پايلې آزمايي او تجربه وايي چې واک يوازې کلمه نه ده بلکې په رښتيا يوه رښتيني واقعيت دى چې شته

سره له هغه چې دواک له مفهومه پرته د انساني هلو ځلو ديوې پېښې سپړنه هم په هېڅ ډول امکان نه لري، خو بيا هم تاريخ او معاصرې پېښې د واک د شته والي څرګندونه کوي.

هر کله او هر چېرې، چې يوه پېښه ، پېښېږي، يو يا څو تنه راپيدا کېږي ، چې ګواکې دغه پېښه د هغو په اراده ترسره شوې وي. دريم ناپليون سپارښتنه کوي او فرانسويان مکسيکو ته درومي. د پروس او بيسمارک پادشاهان فرمان ورکوي او د پروس پوځ "بيګومو "لاندې کوي.

لومړى ناپليون قومانده ورکوي او فرانسوي پوځ روسيې ته درمي. لومړى الکساندر فرمان ورکوي چې فرانسويان دې دبوربن کورنۍ ته غاړه کېږدي او همداسې کېږي. تجربه موږ ته دا ښيي، هره پېښه چې پېښېږي ، د هغې پېښېدل ، د هغه يوه او يا څو تنو ارادې پورې اړه لري چې د هغې دسرته رسولو فرمان يې ورکړى دى.

تاريخپوهان چې د خپل پخواني عادت له مخې د خلکو په چارو کې دخداى د ارادې په ونډې باور لري، لېوالتيا ښيي چې د پېښې علت، د هغه چا په ارادې پورې اړوندو ګڼي چې واکمن دى، خو دغه خبرنه عقل او نه تدبير ثابتوي او نه دتجربې له مخې تاييديږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که له يوې خوا عقل دا ښيي چې کلمات ، دا دانساني ارادې د څرګندولو وسيله ، دډله ايزو کړو يوه برخه چې د پېښو جګړې يا دانقلاب په وخت کې راڅرګنديږي، يوازې کلمې دي او بس، نو له دې کبله پر معجزې چې يو ناپېژندل شوی او فوق العاده قوت دی. له اعتقاده پرته نه شي کېدای ومنو چې کلمات وکولای شي ، دميليون ميليون وګړو د خوځېدا او پاڅېدو لامل واوسي. له بلې خوا آن که دا هم ومنو چې د کلمې دې د پېښو د پېښېدو لامل واوسي. تاريخ دا ښيي چې زياتره وخت د تاريخي شخصيتونو اراده د هېڅ پېښې، د پېښېدو لامل کېدای نه شي. دا په دې معنی چې د هغوی سپارښتنې نه يوازې دا چې سرته نارسېدلې پاتېږي بلکې يو نيم وخت د فرمان د موخې برخلاف پايله ته رسېږي.

د تجربې له مخې له يو پلوه ، واک يوازې هغه اړيکه ده چې د واک د خاوند د څرګندې شوې ارادې او د هغه د سرته رسوونکو وګړو ترمنځ شته دی. ددې لپاره چې ددغو اړيکو شرايط ځانته ښکاره کړو ، تر هرڅه دمخه بايد د ارادې دڅرګندولو مفهوم ، که د ارادې خاوند انسان وی نه خدای، ځانته څرګند کړو.

که فرمان د خدای وي، يعنې د خدای اراده دی لکه هغه شان چې لرغونی تاريخ يې څرګندونه کوي، دغه اراده نه د زمان تر اغيز لاندې دی او نه د پېښېدو لامل لري، ځکه چې خدای په هېڅ ډول پېښې سره اړيکي نه لري، خو کله چې فرمان يا حکم د انسانانو د ارادې له مخې چې د وخت تر اغيز لاندې او يو بل سره تړلي دي. ددې لپاره چې د هغو او له هغو وروسته پېښو تر منځ اړيکي راڅرګند کړو ، بايد:

-لومړی:د پېښو د پېښېدو شرايط څرګند کړو. يعنې د پېښو تګ لوری، د هغو وده او په ځانګړې زمانه کې د هغه فرمان ورکوونکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-دويم: د هغه ناشليدونکو اړيکو څرګندونه ضروري ده چې د فرمان ورکوونکي او د هغو کسانو ترمنځ چې دغه فرمان عملي کوي، شته دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

يوازې د زمان له قيده د خداى آزاده اراده ده چې کولاى شي د زمان له پيونده پرته ، پر ټولو هغو پېښو چې د څو کلونو يا څو پېړيو په اوږدو کې پېښېږي، اغيز ولري. يوازې خداى دى چې له هرڅه خپلواکه او يوازې په خپلې ارادې د بشريت د خوځون تګ لوري وټاکي، حال دا چې انسان د وخت او زمان بندي او د پېښو په منځ کې سرګردانه دى.

کله چې له لومړنيو شرايطو سترګې پټېږي، د زمان شرط .. هېڅ فرمان د هغه له مخکني فرمانه چې د دغه فرمان عملى کول برابروي، عملي کېدونکى نه دى.

هېڅکله، هېڅ فرمان په خپل سر او له مخکني فرمانه پرته نه يوازې جاري کېداى نه شي، بلکې پرله پسې او بېلابېلې پېښې ، پېښولى هم نه شي.

هر فرمان د بل فرمان سره اړوند دى ، نو ځکه پر ټولو پېښو اغيز کولاى نه شي. او يوازې د پېښې د کومې يوې شېبې څارونکى دى.

د ساري په توګه کله که موږ وايو چې ناپليون قومانده او فرمان وركړ چې پوځ يې جګړې ته لاړشي، موږ ديوې اوږدې مودې ټول سره اړوند فرمانونه ، ديوه فرمان په توګه په يو وار راټول کړل. ناپليون نه شو کولاى له روسيې سره د جګړې فرمان وركړي او داسې فرمان يې هېڅکله نه دى وركړى. هغه نن سپارښتنه وكړه چې كوم يو ليك . ويانا ، برلين او پترزبورګ ته وليکي او سباته يې بيا ځمکنى او سمندري پوځ ته وليکي او بيا بله ورځ هغه او هغه.. په ميليونونو دغه شان فرمانونه او سپارښتنې چې د هغو له دلې ځېنې هغه يې پر روسيې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فرانسوي پوځ د يرغل لاملونه برابر کړل.

ناپليون د خپلې واکمنۍ پر وخت پر له پسې پر انګلستان د يرغل فرمانونه ورکړل، وخت او قوايي پرې مصرف کړل ، خو له دې ټولو سره سره يې د خپلې واکمنۍ پر وخت کې يو وار هم د دغې چارې د سرته رسولو لپاره آن يو ګام هم وانه اخيست. د دغه خبرې لامل دا دی چې پر انګلستان د يرغل فرمانونه د پېښنو له بهير سره اړخ نه لګاوه او حال دا چې پر روسيې د يرغل فرمانونو ، يو له بل سره پوره انډول درلوده او د زمان له غوښتنو سره يې اړخ لګاوه.

د دې لپاره چې فرمان په رښتيا سره تر سره شي، فرمان ورکوونکی بايد داسې فرمان ورکړي چې سرته رسېدونکی وي، خو په دې پوهېدنه چې کومه چاره کېدونکې او کومه چاره ناشونې ده، نه يوازې د ناپليون لپاره چې په داسې يوه جګړه کې چې په ميليونونه خلک په کې اخته وو ، ګرانه ده، بلکې په خورا ساده پېښنو کې هم د هغه اټکل ګران دی. دا ځکه چې دهرې پېښې سرته رسېدل کېدای شي له ميليونونو خنډونو سره مخامخ شي. د هر سرته رسېدلي فرمان په وړاندې تل بې شمېره سرته نا رسېدلي فرمانونه خنډ دي. سرته نه رسېدونکي فرمانونه ، ځکه سرته نه رسېږي چې هغه له پېښنو سره اړوند نه دي او د هغو سره اړخ نه لګوي، موږ وايو:

- ناپليون غوښتل پر روسيې يرغل وکړي او وې کړ، خو په رښتيني ژوند کې د ناپليون په وخت کې موږ د هغه دداسې يو تکل نښه نه وينو ، بلکې داسې ډېر او بېشمېره فرمانونه او يناوې وينو چې د نورو بېلابېلو تکلونو او چارو په اړه ويل شوي دي.

د۱۸۱۲ کال د جګړې په اړه د ناپليون له بېشمېره فرمانونو نه لږ شمېر هغه نه له دې کبله چې سرته رسېدلي چې ګواکې د سرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نارسېدلو فرمانونو نه کوم غوره والي لري، بلکې دغه سرته رسېدلي فرمانونه روسیې ته د فرانسوي پوځ دیرغل له چارو او حالاتو سره اړخ لګاوه...

په دې توګه کله چې د وخت په پام سره د فرمان او پېښې اړیکې څېړو، په دې مو سر خلاصېږي چې هېڅ فرمان د پېښې د رامنځ ته کېدو لامل کېدای نه شي. خو بیا هم د هغو تر منځ یو ډول ځانګړې اړیکې شته دي.

ددې لپاره چې ددغو اړیکو په ماهیت پوه شو، د ټولو هغو فرمانونو بل شرط چې نه خدایي بلکې ځمکني او انساني سرچینه لري وڅېړو. او هغه داده چې خپله فرمان ورکوونکي هم په پېښه کې ګډون لري.

همدا د فرمان ورکوونکي او فرمان وړونکي ترمنځ اړیکي دي چې واک نومېږي. دغه اړیکی په لاندې ډول دي:

- خلک د ډله ایزو چارو د سرته رسولو لپاره په داسې ډلو کې، چې هره ډله خپلې ځانګړې ځانګړتیاوې لري، راټولېږي. سره له هغو توپیرونو نه چې ددغو ډلوغړي یې د خپلو ارمانونو د سرته رسولو لپاره لري، خو بیا هم په هغو کې د ګډوونکوو وګړو تر منځ اړیکي تل یو ډول دي...

له هغو ټولو ټولیزو ډلو نه چې خلک یې د ډله ایزو چارو د سرته رسولو لپاره جوړوي او د هغه کیفیت او جوړښت تر نورو نه ډېر توپیر لري، پوخ دی.

د هر پوځ بنسټ د هغه له سرتیرو نه جوړ دي. د هغو شمېر تر بل هر چا زیات او رتبې یې تر نورو تیټې دي. دغه راز بیا برېدګیان، برېدمنان او وروسته افسران چې شمېر یې تر هغو کم او واک او رتبه یې تر سرتیرو او نورو نه ډېرې لوړې او غوره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه لړۍ همداسې پورته ځي، تر هغه چې خبره سترقوماندان ته رسېږي چې يو او واک يې تر ټولو زيات دی.

د پوځ جوړښت يو مخروط ته ورته دی چې سرتيري د هغه لاندنۍ برخه يا قاعده جوړوي. د سرتيرو کړه وړه تل په خپل سر دي، وهل کوي، تالان کوي، سوځول او غلا کوي. دوی د دغو کړو لپاره له پاسه فرمان ترلاسه کوي، خو دوی خپله هېڅکله فرمان نه ورکوي.

-بربدګيان چې شمېريې تر سرتيرو لږ دی. دوی تر سرتيرو لږ له دښمن سره مخامخ لاس او ګريوان کېږي، خو کله ناکله قوماندہ ورکوي.

افسران بيا تر بربدګيانو په جګړه او نښتو کې زيات ګډون کوي، خو په قوماندہ کې يې بيا برخه تر نورو زياتېږي. همداسې بيا تر جنرالانو پورې چې يوازې فرمان ورکوي او د جګړې موخه او تګ لوري ټاکي. هغوی هېڅکله وسلې ته لاس نه وروړي او ستر قوماندان چې هېڅکله په جګړه کې ګډون نه کوي او يوازې د فرمانونو په عملي کولو او د جګړې د تګ لوري په ټاکلو بسنه کوي. په همدې ډول دی چې په هره ټولنه او ډله کې چې د کوم ډله ايز کار کرکيله، يا سوداګري او بله هره چاره... خبره همداسې ده.

که په دې ډول د مخروط يا د پوځ يا بلې هرې موسسې ټولې درجې او سره ټولې برخې له ښکته ترپورته سره جلا کړو، پر هغه قانون مو سر خلاصېږي چې د ډله ايز کار لپاره د خلکو ترمنځ پر اړيکو لاسبری دی. دا اړيکي داسې دي چې څومره وګړي په مخامخ ډول په جګړه يا نورو چارو کې ګډون ولري. ترټولو کم کولای شي قوماندہ او فرمان ورکړي. د دوی شمېر هم زيات دی. څومره چې له چارو لرې او په چارو کې کم ګډون ولري او سلسله مراتبو په ډول به په پېښو کې ونډه ولري، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

هماغه کچه به د هغه د قوماندې ورکولو توان زیات وي او شمېر به يې هم لږ وي او همدا اسې د دې مخروط تر څوکې پورې چې تر ټولو نه لږ ، په عملیاتو کې ګډون کوي، زيات کار يې يوازې د فرمانونو ورکول دي.

د فرمان ورکوونکي او فرمان وړونکي ترمنځ همدا اړيکي، هغه مفهوم دی، چې هغه ته قدرت وايي.

همدا چې د ټولو پېښو زماني شرايط مو جوړ کړل، و موليدل چې ورکړل شوی فرمان يوازې هغه وخت ترسره کېدای شي چې له هغو پېښو سره اړخ ولګوي چې د غه فرمان هغو پورې اړه لري. او همدا چې د فرمان وړونکو او فرمان ورکوونکو ترمنځ مو اړيکي ټينګ کړل. قومانده ورکوونکي، د هماغې قوماندې او فرمان له برکته په پېښو کې تر ټولو لږ ونډه لري او د هغو ټول شخصيت او چارې د لارښوونې او تګ لوري، قوماندې پورې اړه پيدا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

کله چې یوه پېښه، پېښېږي. خلک د هغه په اړه خپل نظر او هیلې څرګندوي ، خو څنګه چې دغه پېښې دډېرو خلکو دډله ایزو هلو ځلو زېږنده دي، هرو مرو ددې پېښې په اړه یادې شوې ویناوې او هیلې، لږ تر لږه دچارو په پایلو کې راڅرګند ېږي بربېښي. کله چې له دغو نظرونو نه، کوم یو عملي بڼه پیدا کوي، زموږ ذهن دغه نظر ددغې پېښې د پېښېدو لپاره یو فرمان ګڼي.

کله چې خلک یو شاتیر (لرګی) کشکاږي، هرڅوک خپل نظر څرګندوي چې څنګه هغه کشکاږي او کومې خواته یې پورې وهي. خلک شاتیر کشکاږي او په پای کې ، هغه داسې یوې خواته رسوي چې دیو چا له نظر سره سم وي. دا په دې معنی چې یوه وویل او هماغه وشول. دا د هغه فرمان له مخې سرته رسېدلی او د واک لومړنۍ بڼه ده.

هغه چا چې تر ټولو زیات کار کړی دی، ددې په اړه چې هغه او نورو څه کړي، تر ټولو کم وخت درلود. هغه د فرمان ورکولو وخت هم نه درلود او هغه چا چې زیاتې سپارښتنې کړي، له دې امله چې تر ټولو زیاتې خبرې یې کړې دي، څرګنده ده چې دلاسونو دخوځېدا لپاره یې کم وخت درلود.

کله چې یوه ډله دکوم ډله ایز کار او ارمان دسرته رسېدو لپاره سره راټولېږي او شمېریې زیات وي، په هغو کې چې د ګډ کار دسرته رسولو په وخت کې یې مخامخ ونډه لږه او شمېر لږ وي، او ددوی کار هم سپارښتنه وي، تر ټولو غوره راڅرګند ېږي.

که دیو کار د سرته رسولو په وخت کې څوک، یوازې وي، په پرله

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسې تو ګه يې په ذهن کې هغه دلايل ګرځي راګرځي چې د هغه پر پخوانيو کړو لا سبري دي او د هغه د هغو چارو لا رښوونه کوي چې تصور يې کوي، دی غواړي په راتلونکې کې هغه سرته ورسوي.

کله چې خلک په ډله ايزه توګه کار کوي هم کټ مټ د غه شان کوي، خپل ډله ايز کار ، د خپل ډله ايز کار د فکر کول، دليل راوړل او د حقانيت د ثابتولو چاره ، هغو کسانو ته ورپرېږدي چې له دوی سره په کار کې ګډون نه کوي.

فرانسويان، په څرګنده او يا ناڅرګنده لاملونو د يو بل په ډوبولو او د يو بل په وژلو پيل کوي. دوی د خپلو دغو چارو لپاره پلمې لري او ځانته د هغه د سرته رسولو حق ورکوي. هغوی د خلکو د ازادۍ په پلمه وايي چې خونړۍ چاره د فرانسې د ملي ګټو ، ازادۍ او برابرۍ لپاره په کار وو. بيا خلک د يو بل له وژلو لاس پر سر کېږي او د دې خبرې لپاره هم پلمه او حقانيت لري او وايي چې دوی بايد د اروپا پر وړاندې يو والي وکړي او ديوه واک، ترسيوري لاندې ودرېږي او نور نور... بيا خلک له لو ديزه د ختيځ پلو يرغل کوي، خپل همنوعان وژني او دې خبرې ته هم پلمه پيدا کوي، هغه هم په ويناوو کې د فرانسې ويا ړاو د انګلستان د ناوړه نيت پا پلې او نورې ، خبرې ګډل کېږي.

تاريخ موږ ته دا څرګندوی چې د پېښو دغه راز حقانيت ګډل هيڅ معنی نه لري، يا دغه شان حقانيت په ذات کې د ځان ضد خبرې دي، د حق د ثابتولو نه وروسته د انسانانو وژل او يا د انګلستان بد نيت ته د جزا ورکولو له امله د روسيې د ميليونو خلکو وژل ، خو په خپل وخت کې د غو چارو ته حقانيت وربښل لا يو ارزښت لري او هغه هم په دې معنی چې په چارو کې ګډون لرونکي کسان له خپل اخلاقي مسوولیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه خلاصوي. دغه موقتي موخې ، د اورګاډي دمخې جارو ته ورته ده چې د ريل مخه پاکوي. دغه پلمه هم د خلکو وجدان د مسووليت له پيټې خلاصوي. که دغه پلمې او حقانيت نه واى ، تر دغو پېښو نه وروسته به آن يوې ساده پوښتنې ته هم چا ځواب موندلاى نه شو او هغه پوښتنه دا چې څنګه په ميليونونو خلکو په داسې ډله ايزو توګه ، داسې جنايا تو: لکه جګړې ، وژنو او نورو ته ور ودانګل.

ايا د اروپا د اوسنيو په اوسنيو کړکيچونو دولتي جوړښتونو او کړکيچن ژوند په بهېر کې کولاى شو ، داسې پېښه پيدا کولي شو چې هغه پادشاهانو ، وزيرانو يا مطبوعاتو تاييد کړي نه وي او ياپې لارښوونه او سپارښتنه نه وي کړي ؟ ايا داسې کومه ډله ايزه چاره پيدا کولاى شو چې د اروپا يا دتمدن د يووالي، ملي ګټو او پوځي انډول په نامه حقانيت پيدا نه کړي ؟ هو کې ! هره پېښه شوې پېښه ، هرو مرو دکوم نظر او هيلې سره اړخ لګوي ، حقانيت پيدا کوي او ديوه يا څو تنو د ارادې زېږنده بلل کېږي.

هرپلو چې په سمندر کې کومه بېړۍ روانه وي، د هغه په وړاندې په څپو کې لاره څېرېږي، په بېړۍ کې دناستو کسانو لپاره دبېړۍ دواړو خوا وو ته دڅپو تګ دليدو وړ يوازنى خوځون دى.

که موږ يوازې شېبه په شېبه ددغه خوځون څارنه وکړو او هغه دبېړۍ له خوځېدا سره پرتله کړو. دا به څرګنده شي چې دا بېړۍ ده چې هره شېبه په خپلې خوحېدا سره ددغه بهير تګلوري ټاکي او زموږ ناڅرګنده او پرله پسې خوځون موږ له تيروتنو سره مخامخوي.

دتاريخي شخصيتونو کړو وړو پسې دم په دم څارنه موږ ته دا پايله راکوي چې هلته هم هرڅه کټ مټ همداسې دى (يعنې د پېښې د سرته رسېدو لپاره د يو حتمي شرط ټاکل زموږ هم په زمان کې د پرله پسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځون شرط). دا په دې معنی چې له خلکو سره د تاریخي شخصیت اړیکي باید هېر نه شي. کله چې ببري يو پلو روانه وي د اوبو بهېر نه بدلېږي، خو کله چې ببړۍ خپل تګ لوري بیا بدلوي د اوبو بهېر هم د هغه د ځوکې دوو خواوو ته بدلون مومي. خو هرې خواته چې هغه تاوېږي ، د هغه د ځوکې وړاندې ځپې لاره ورته پرانيزي. مګر هر پلو چې ببړۍ تاوېږي ، ځپې بیا ببرته هماغه خواته دړومي چې ببړۍ روانې وي، ځکه بله چاره نه لري. هره پېښه چې پېښېږي او دا تل همداسې وي چې تصور يې کېږي. دا پېښه مخکې له مخې اټکل شوې او د پېښېدو فرمان يې ورکړ شوی وي. ببړۍ چې هرې خواته تاوېږي، که څه هم موږ ته له لرې داسې برېښي چې ځپې نه یوازې په خپله خوځېدا کې خپلواکې دي بلکې د ببړۍ لاړښوونه هم کوي، خو د دغه ځپې نه د هغې د خوځېدا په لاړښوونه کې ونډه لري او نه د هغې خوځېدا چټکولی شي.

تاریخ پوهان خپلې څېړنې ، یوازې د تاریخي شخصیتونو ، هغو ویناوو ته جلا کوي چې د پېښو ، د پېښېدو په اړه ویل شوي دي. هغو ویناوو د فرمان بڼه پیدا کړې ده، هغوی په دې ډاډمن شوي دي چې د دغه فرمان او د پېښو د پېښېدو تر منځ اړیکی شته دي، خو کله چې مو خپله پېښې او هغه اړیکي چې تاریخي شخصیتونه يې له پرګنو او خلکو سره لري، وڅېړو ، موږ دې پایلې ته رسوي چې په خپله تاریخي شخصیتونه او د هغو فرمانونه د پېښو تر اغیز لاندې او د هغو زېږنده دي. د دغې پایلې د هرو مرو منلو دلیل دا دی چې د دغو فرمانونو د بې شمېرو الي سره سره، بیا هم پېښې هغه تر هغه وخته نه پېښېږي چې د پېښېدو لپاره يې نور لاملونه رامنځ ته شوي نه وي. خو همدا چې کومه پېښه، پېښه شي، د تاریخي شخصیتونو له خوا د څرګندو شویو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویناوو او ارادو په منځ کې، داسې هغه پیدا کېږي چې د معنی او وخت له پلوه دغې پېښې سره اړخ لګوي او د هغې د فرمان بڼه پیدا کوي.
اوس چې مو دا پایله ترلاسه کړه ، موږ په ډاډ او په ډاګه کولای شو د تاریخ دغو درو پوښتنو ته ځواب ووایو:

۱- واک څه شی دی ؟
۲- کوم قوت دی چې ولسونه خوځوي ؟

الف: واک له نورو خلکو سره د یوه پېژندل شوي شخصیت، هغه اړیکي دي چې له هغو نه په کتې اخیستو سره چې څومره دي، په ډله ایزه چاروکې لږه ونډه اخلي. په هماغه اندازه د هغه کار د بهیر په اړه نظر زیاتې څرګندونې او د هغه د سرته رسېدو د حقانیت ثابتولو ته هڅه کوي.
ب- د ملتونو کړه وړه ، لکه هغه شان چې تاریخ لیکونکو فکر کاوه ، نه د واک ، نه د فکري هلو ځلو ، نه آن د دغو دوو د ګډون بلکې د ټولو هغو خلکو د هڅو او هاند پایله ده چې د پدیدو په رامنځ ته کېدو کې ونډه لري او تل داسې پېښ شوي دي، ټول هغه کسان چې څومره زیات او په مخامخ توګه د کار په سرته رسېدو کې ونډه او ګډون لري، مسوولیت یې په هماغه کچه کم دي او برعکس.
داسې ښکاري چې له معنوي پلوه د پېښو د پېښېدو علت او لامل ، واک دی او له جسماني پلوه هغه کسان چې د واک اطاعت کوي، خو دا چې دا معنوي هلې ځلې له جسماني هڅو او هانده پرته ناشوني دي، نو ځکه د پېښې د پېښېدو لامل نه په دې او نه په هغه بلکې د دواړو په یووالي کې وي. یا په بله وینا په هغه پدیده کې چې موږ ، علت لټاوه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته نه شته، کله چې په دې برخه کې خپلې شننې تر پایه ورسوو، یو خنډ ته رسېږو، دانساني فکر هغې پولې ته، چې انساني فکر تل هلته رسېږي، که هغه (انسان)د خپلې موضوع څېړنې ته ځیر نه شي، له هغه سره پام ونه کړي، په ټولو معنوي برخو کې همالته رسېږي(هماغه خنډ ته). دبرېښنا انرژي تودخه پیدا کوي او تودخه برېښنا پیدا کوي. ذره هم یوبل دفع کوي.

کله چې دیوبل په وړاندې دتودخې او برېښنا په غبرګون غږېږو یا داتم په اړه څه وایو، نه شو کولای دا ووایو چې ولې دا داسې کېږي، ځکه دا بل ډول کېدای نه شي، ځکه باید دا همداسې وشي. دا له همدې امله چې دا د هغه قانون له کبله دي چې پر دغو پدیدو لاسبرې دي. تاریخي پدیدې هم همداسې دي. دجګړې یا انقلاب دپېښېدو علت څه شي دی ؟ موږ نه پوهېږو . یوازې په دې پوهېږو چې ددې یا هغې پېښې دپېښېدو لپاره خلک په ځانګړې ټوګه ځان چمتو او په هغه کې ګډون کوي. او موږ بیا وایو چې دا همداسې دی، ځکه چې بل ډول یې تصور هم نه شي کېدای او دا د هغه قانون دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

که تاریخ له ظاهري پېښو سره کار لرلای، دهمدې ساده او څرګند قانون منل به بس و، چې موږ خپلې خبرې پای ته ورسوو، خو د تاریخ قانون د انسان څارنه کوي. یو کمکۍ ذره هم نه شي کولای موږ ته ووایي چې دبلې ذرې جذبېدو او یا غبرګون نه احساسوي او دا سې کوم قانون نه شته، خو انسان چې خپله د تاریخ موضوع ده، په ډاګه وایي چې آزاد او د قانون تابع نه دی.

دانسان د ارادې دآزادۍ موضوع که څه هم نغښتلې بڼه لري، خو بیا هم د تاریخ په هره ګام کې احساسېږي.

د تاریخ ټول متفکر او ځیرک مورخین ، بې ارادې دې پوښتنې ته رارسېدلي دي.

د تاریخ ټولې جرې ، متضاد غوټې او دغه نا سمه تګلارې چې دغه علم پرهغه درومي، ځکه نا سپړلې پاتې دي چې همدې پوښتنې سم ځواب ویل شوی نه دی.

که دهر انسان اراده خپلواکه وای ، یعنې دا چې که هرچا کولای شوای هرهغه څه وکړي چې زړه یې غواړي، ټول تاریخ به دنا سره اړوندو پېښو ، یوه تصادفي لړۍ وای.

آن که زرګونو کلونو په اوږدو کې، د میلیونو میلیونو وګړو په منځ کې ، یو تن هم داسې پیدا شوی وای چې په ازاده توګه یې هغه کولای شوای چې دده څه زړه غوښتي ،. دا په ډاګه ده چې ددغه چا یو آزاد او غیر قانوني کړه به ددې لپاره بس وای چې ټول هغه قوانین او قواعد تالا والا کړي چې د ټول بشریت لپاره ارزښت لري، خو آن که یو قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم د انساني کړو وړو د څارنې لپاره وي، نه شو کولای د انسان د ارادې خبره وشي، ځکه چې په دې حالت کې د غه انسان باید د غه قانون ته غاړه کېږدي.

د خپلواکۍ یا د ارادې د اختیار موضوع چې له لرغونو زمانو راهیسې یې د بشري ټولنې تر ټولو غوره ذهنونو د ځان پر څېړنه اخته کړي دي. له هماغو لرغونو زمانو راهیسې یې د انسان لپاره د خورا اهمیت له امله ستر غوټه جوړه کړې ده.

پوښتنه په دې کې ده ، که انسان د یوې موضوع په توګه له هرپلوه تر څېړنې لاندې ونیسو ، که د خدای پوهنه وي، تاریخي پوهنه، اخلاقي پوهنه یا فلسفي پوهنه، ګورو چې پر هغه لکه د بل هر موجود په څېر د جبر قانون لاسبرې دی، خو کله چې بیا خپل ځانته ځیر شو ، یعنې په دې پوهېږو او د اسې احساسوو چې آزاده یو.

آګاهي یا پېژندنه ، د ځان پېژندنې هغه سرچینه ده چې له عقله جلا او خپلواکه ده. انسان د عقل له لارې د ځان څارنه کوي، خو یوازې د آګاهۍ له لارې ده چې ځان پېژني.

له آګاهۍ پرته د عقل د هېڅ ډول څارنې او کړو تصور کېدای نه شي. د دې لپاره چې انسان پوه شي ، څارنه وکړي او عقلي چارې ترسره کړي، تر هرڅه د مخه لومړی باید دا وپېژني چې ژوندی دی. ژوند ، انسان ځان د یوه غوښتونکي یعنې د ارادې له درلودونکي پرته ، په بل ډول نه پېژني. د ارادې اراده درلودل د انسان د ژوند ماهیت جوړوي. انسان د ارادې په مرسته ځان پېژني او پرته له دې چې ځان آزاد وګڼي. بله چاره نه شته.

که انسان ځان پسې څارنه وکړي، هغه وینې چې د هغه اراده د یو قانون له مخې تګ لوری مومي (هغه ګوري چې هرو مرو باید خواړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخوري، د خپلې ذهني هلوځلو څارنه وکړي او یا بله کومه چاره کې ګډون ولري). هغه له دې نه پرته بله چاره نه لري چې د خپلې ارادې د دايمي جبري حالت نه بل څه نه ويني. هر هغه څه چې ازاده وي، هغه جبري کېدای هم نه شي. انسان ته خپله اراده ځکه جبري برېښيږي چې هغه له دې نه پرته چې هغه آزاد وګڼي، بله چاره نه لري.

تاسو وايي چې زه آزاد نه یم. زه خپل لاس لوړوم او بېرته يې ښکته کوم. هرڅوک په دې پوهېږي چې دغه غیر منطقي ځواب د آزادۍ د منلو، انکار نه منونکی ثبوت دی.

دغه ځواب د هغې آګاهۍ غبرګون دی چې عقل پورې اړه نه لري. که د آزادۍ يا اختيارآګاهي، د ځانپېژندنې له سرچينې او عقله خپلواکه نه وای، هغه به د عقل او تجربې تر اغيز لاندې وای. په حقيقت کې به دغه شان اغيز نه یوازې هېڅکله نه وي بلکې تصور به يې هم نه شي کېدای.

هر څوک ديو څو تجربو او دلايلو نه وروسته په دې پوهېږي چې هغه دڅېړنې يوې موضوع په توګه، د پېژندل شويو قوانينو تر اغيزې لاندې دی. انسان به هرو مرو هغه ته غاړه ږدي او د هغو تر پېژندنې وروسته، هېڅکله له هغو نه د سرغړونې هڅه نه کوي، خو هماغه تجربې او دلايل ده ته دا ثابتوي چې دده له خوا ځانته انګېرل شوې بشپړه آزادي، شونې نه ده او دده هر کړه د هغه ورځني ژوند کړو وړه، د هغه خلق او خوي او هغو اغیزه او لمسونې پورې اړه لري چې دده له خوا ترسره کېږي، خو انسان هېڅکله دغو استدلالونو او تجربو ته غاړه نه ږدي.

انسان همدا چې د تجربې او استدلال په مرسته پوه شو چې تېره له پاسه رالوېږي، بېشکه په دې باور کوي او په ټولو پېښو کې د دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانون د سرته رسېدو هيله لري.

خو همدا چې په دې پوه شي چې بېشکه دده اراده ، دقوانينو تر اغيز لاندې ده، هغه نه مني او باور يې نه پرې نه راځي.

که څه هم همدا تجربې او استدلال انسان ته ښيي چې دی له خپل دغه طبيعت ، عادت اوکړو وړو سره په ځانګړو شرايطو کې هماغه دی چې و او دادی د زرم ځل لپاره ، په هماغو شرايطو کې، بيا هماغه عادت او کړه وړه کوي. او له هماغې نتيجې سره مخامخ دی چې تل په يوه شان پای ته رسېدلې او دی بيا هم په ډاډمنه توګه احساسوي چې دی آزاد دی او هرڅه چې غواړي هغه شان يې کوي لکه تر دغو تجربو مخکې يې چې کول. هر انسان که هغه عاقل وی او که هغه باخاری وي. هرڅومره او په هره کچه چې په ډاګه او سپينه هغه ته ثابته شوي وي ، بيا هم نه شي کولای په يوه ځانګړي وخت او حالت کې دوه توپير لرونکي کړه وړه ولري. هغه داسې احساس کوي چې ژوند له دغه بې معنی تصوره پرته (چې دآزادۍ بنسټ جوړوي) تصور کېدای نه شي. هغه احساسوي چې هرڅومره دغه شان يو ناخاپي ناشونی وی، بيا هم شته، ځکه د آزادۍ له تصوره پرته يوازې هغه ته د ژوند احساسول امکان نه لري بلکې د هغه له تصوره پرته ژوند هم نه شي کولای.

هغه نه شي کولای له دې تصوره پرته ژوند وکړي چې په ټول ژوند کې ټولې انساني هيلې او لمسونې، د آزادۍ د زياتوالي لپاره هلې ځلې دي. بډايتوب، بې وزلي، زور او کمزوري، وياړ اونوم ورکتوب، قدرت او محکوميت، روغتيا او ناروغي، پوهه او ناداني، کار، زيار او استراحت، مړښت او لوږه، خير او شر د آزادۍ ، لوړې او ښکتې کچې دي.

له آزادۍ نه د بې برخې انسان تصور، د هغه انسان له تصوره بل څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دي، چې ژونده يې بايللى وي..

ستر خداى د انسان خالق دى. خداى د ټولو چارو توان لري او د هغه هستي بې پايه ده. نو داسې چې ده، بيا ګناه څه معنى لري، هغه ګناه چې له آزادۍ نه ، د انسان د خبرتيا او آګاهۍ زيږنده ده ؟ همدا د الهي علم موضوع او مضمون دى.

د انسان کړه وړه ، د هغو عمومي او نه بدليدونکي قوانينو زيږنده دي چې په خپله د رياضي علومو د پايلې ، پايله ده. نو اوس دا پوښتنه رامنځ ته کيږي چې د ټولنې پر وړاندې د انسان مسووليت ، له آزادۍ نه د انسان د آګاهۍ او خبرتيا زيږنده ، څه ده ؟ دا هم شوه، د حقوقو د علم موضوع.

د انسان کړه د هغه د طبيعت او ذات او د هغه د کرکتر او پر ده دلاسبرو اغيزو تابع دي.

نو د وجدان او پر ښو او بدو کړو وړو خبرتيا چې له ازادۍ نه آګاهۍ زيږنده ده، بيا څه شي دي ؟ دا د اخلاقو د علم موضوع ده.

انسان ، د بشري ژوند ګډو اړيکو ته په پام سره د هغو ټولنيزو قوانينو تابع دى چې پر ژوند لاسبري دي، خو همدغه انسان د دې اړيکو سره سره بيا هم آزاد بريښي. څنګه بايد د ملتونو او بشريت مطالعه وشي ؟ څنګه هغه وڅيړل شي ؟ هغه په چارو کې آزاد وګڼل شي او که محکوم په جبر ؟ دا کيږي د تاريخ موضوع.

يوازې زموږ پر ځان باوره زمانه کې چې پوهې تبليغاتي او ټوليزې بڼه پيدا کړې ده ، د چاپ د دوديدو له برکته چې د ناداني غوره وسيله ده، د وګړي د ارادې آزادي او اختيار داسې بڼه غوره کړې ده چې بې ځايه بريښي او آن يادول يې ناشوني دي. زموږ په زمانه کې د غه تش په نوم مخکښ خلک ، يعنې ناپوهې پرګنې، د طبيعت پېژندونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارونه، چې د موضوع یو اړخ څېړي، خبرې پیل کړي او هغه د حل لاره ګڼي.

دوی وايي او په خپلو خپرونو کې لیکي:

- روح او ازادي نه شته، ځکه نه شته چې انساني ژوند د غړو د خوځېدا زېږنده دی او د غړو خوځېدا بیا د غصبي شخصیت تابع دی. روح او آزادی نه شته، ځکه موږ د تاریخ په کوم ناڅرګند کې له بېزو نه پیدا شوي یو. دوی وايي، لیکي او خپره وي يې، خو په دې خبر، نه دي چې په زرګونو کالونو پخوا هم ټولو مذهبونو او ټولو متفکرینو هم د غه د جبر او محکومیت قانون چې اوس دوی داسې په ټینګار او هڅو د فزیولوژۍ او ځناورپېژندنې په مرسته د هغه پر ثابتوالي ټینګار کړي، نه یوازې پېژندلی و، بلکې هېڅکله له هغه چا انکار هم نه دی کړی. هغوی په دې نه پوهېږي چې په دې برخه کې د طبیعي علومو ونډه یوازې داده چې د هرې موضوع یو ازې یو اړخ راڅرګندوی، ځکه عقل او اراده د علمي څېړنو له مخې د عقلي زېږون نه پرته بل څه نه دی. دا چې انسان د کوم کلي قانون له مخې د څارویو د ودې او پرمختګ د تاریخ په کوم ناڅرګند وخت کې د ټیټو ځناورو نه وده کړې وې. دا هغه څه دي چې اوس په نوې بڼه، خو له موږه په زرګونه کاله پخوا مذهب او فلسفي څېړنو کړي دي، یعنې دا چې انسان له عقلاني پلوه د جبر او محکومیت د قوانینو تابع دی، خو دا دیوه وینسته په کچه هم له موږ سره د دې پوښتنې په آواره کې هم مرسته نه کوي، ځکه دا خبره بل اړخ هم لري او هغه د آزادۍ، انساني اختیار منل دی.

که انسان د تاریخ په یوه ناڅرګنده پړاو کې، له بېزو نه راپیدا شوی دی، دا بله خبره هم په همدې کچه د پوهېدو وړ ده چې وايي: انسان د تاریخ په یوه څرګنده وخت کې له یو موټې خاورې نه راپیدا شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(په لومړي نظر ، xنا څرګند دی او په دویم کې بیا د زېږون سرچینه) . دا پوښتنه چې د انسان د آزادۍ خبره ، څنګه د جبر له قانون سره یو ځای شي ،. د تطبیقي فزیولوژۍ او ځناور پېژندنې د علومو په مرسته آواریدي نه شي. کله چې موږ د چونګښې ، سوی او بیزو ترمنځ د ګډوالي نښه یوازې غړی او اعصاب وینو ، حال دا چې انسان له غړو او اعصابو پرته اګاهي او وجدان هم لري.

د طبیعي علومو پوهان او د هغوی پلویان چې تصور کوي ، د غې پوښتنې ته په بشپړه توګه ځواب ویلی دی ، هغوی ، هغو خټګرو ته ورته دي چې د کلیسا د دیوال یو خوا سپینه او رنګ کړي او د کار مشر یا خاوند د نشتوالي نه په ګټه اخېستو سره د کړکۍ ، دریڅې ، سپېڅلي شمایل او هغه دیوالونه چې ټولیز ترمیم یې لا پای ته رسېدلی نه دی ، ټول سپین او رنګ کړی او دی ته خوشاله وي چې هرڅه یې رنګ کړي او کار یې په غوره او ښه توګه پای ته رسولی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

دنورو هغو پوهو پر وړاندې چې غواړي د جبر او اختیار پوښتنې ته ځواب ووایي، تاریخ دا ځانګړتیا لري چې د تاریخ لپاره دغه موضوع، نه د بشر د ارادې په اصل او ماهیت بلکې په تیر وخت کې د هغه په څرګندیدو او ځینو ځانګړو شرایطو پورې اړه پیدا کوي.

د علم تر نورو څانګو تاریخ، د دغې پوښتنې د آوارۍ لپاره د نظري علومو پر وړاندې د تجربي علومو بڼه مومي.

د تاریخ موضوع نه په خپله د انسان اراده بلکې د هغه په اړه زموږ تصور دی، نو له دې کبله تاریخ، د دغو دوو سره ضد، جبر او اختیار له رازه ډک یووالي د آوارۍ لپاره د الهي علومو، انقلابونو او فلسفې په شان، په انساني کړو کې ستونزې نه لري.

تاریخ، انساني ژوند، لکه هغه شان چې موږ ته څرګندېږي او یا په هغه کې د دغو دوو سره متضادو اړخونو یووالي رامنځ ته کېږي، څېړي.

د انسان په رښتیني ژوند کې، هره تاریخي پېښه، یا هم انساني کړه، په ډاګه او د دغه ضدیت له خورا کمې پوهېدنې پرته د درک وړ دی. که څه هم هره پېښه او هر کړه تر یوې کچې پورې په اختیار او تر یوې کچې پورې په جبر ترسره کېږي.

د تاریخ فلسفه د دې مسلې د آوارۍ لپاره چې جبر او اختیار، څنګه او په څه ډول او په کومه کچه په انساني کړو وړو کې اغیزمن دي او د دغو دوو اصلي ماهیت څه دی، نه یوازې دا کولای شي بلکې تر هر څه لومړی د جبر او اختیار د مفاهیمو پېژندنه وکړي او بیا د دغو مفاهیمو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مرسته د ژوند پدیدې وڅېړي. تاریخ د جبر او اختیار پېژندنه د خورا بې شمېره ، تاریخي پېښنو له پایلې راباسي.

په هرډول که مونږ دډېرو او یا هم دیوه تن د کړو وړو څېړنه وکړو ، مونږ پوهېږو چې هغه باید د جبر او اختیار دیو ګډ ترتیب په ډول وڅېړو.

کله چې مونږ دملتونو د لېږدیدو یا د وحشي قبایلو د یرغلونو یا د دریبیم ناپلیون دفرمانونو په اړه غږېږو او یا د هغه چا د دې پریکړې په اړه چې یو ساعت مخکې یې د خپل تګ لپاره ، د څو لارو نه یوه لاره ټاکلې ده، په دې ټولو کې هېڅ ډول تناقض نه وینو. د جبر او اختیار هغه کچه چې د دغو کسانو په کړو وړو کې ونډه لري، مونږ ته له وړاندې څرګنده ده.

زیاتره وخت د اختیار د کچې: د کموالي او زیاتوالي په اړه تصور توپیر لري او د تصور دا توپیر هم ، هغه نظر پورې اړه لري چې مونږ قضاوت پرې کوو ، خو هرڅنګه چې وي، باید ووایو چې انساني کړه وړه د جبر او اختیار د یووالي نه پرته ، بل څه نه دي. په هر ډول کړو وړو کې په یوه ټاکلې اندازه اختیار او په یوه ټاکلې اندازه جبر وینو او هر هغه چاره چې څېړو که په هغه کې د اختیار کچه زیاته وي، په هماغه کچه به په هغه کې د جبر کچه کمه وي. او که د جبر کچه زیاته وي، هلته به د اختیار کچه لږه وي....

ډوبېدونکی انسان یو بل تن ته لاس وراچوي، په دې توګه هغه هم ډوبوي او یا هغه مور چې خپل ماشوم ته دشودو ورکولو له امله بیحاله او خواړه غلا کوي. یا کوم سرتیری چې د سخت دسپلین له مخې د خپل افسر په قوماندې بې ګناه انسان وژني، د هغه څېړونکي له نظره چې پوهېږي دغه خلک د ګناه د سرته رسېدو په وخت کې په څه حالت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو ، لږ ګنهګاره دي يعنې د غو خلکو د هغو شېړونکو له نظره د ګناه د سرته رسولو په وخت کې خورا کم اختيار درلود او جبر پرې زيات و. نو د پريکړې په وخت کې د هغه چا په پرتله چې نه پوهېږي چې ډوبېدونکی خپله ډوب شوی او هغه مور چې غلا يې کړې ده، وږې وه او سرتيري دې ته اړ و چې د خپل افسر قوماندې ومني، زيات اختيار لري. . . او نور. . . په دې توګه څومره چې جبر زياتېږي په هماغه کچه اختيار کمېږي.

مذهب ، انساني سالم تفکر ، علم ، حقوق او په خپله تاريخ ټول د جبر او اختيار پر دغو اړيکو يو ډول پوهېږي.

په ټولو هغو پېښو کې چې زموږ له نظره د جبر او اختيار ونډه کمېږي او زياتېږي ، پرته له استثنا ، پر درې بنسټونو ولاړ دي:

۱- له بهرنۍ نړۍ سره د هغه چا اړيکې چې پېښه رامنځ ته کوي.

۲- له زمان سره.

۳- له هغو عواملو سره چې پېښه يې رامنځ ته کړې ده.

له بهرنۍ نړۍ سره د انسان لږ يا زيات څرګند اړيکي ، د هغه ټاکلي ځای په اړه کمه يا زياته، خو برالا پوهېدنه ده، چې هر سړی يې له خپل چاپيرياله لري. دا هغه علت يا بنسټ دی چې ډوبېدونکی سړی يې د هغه چا په پرتله چې پر وچه ولاړ دی، په ډاګه جبري او آزادي يې کمه او يا د هغه چا کره وړه چې په يوه ګنه ګوڼه کې له نورو سره په نږدې اړيکو کې ژوند کوي. او يا هم د ساري په توګه هغه څوک چې په کورني ژوند ، دولتي چارو او يا سوداګرۍ کې اخته دی ، په ډاګه د يوه مجرد او له هغه چا سره چې له بل سره اړيکي نه لري ، آزادي کمه لري او جبر يې زيات دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که موږ يو انسان ، د هغه له چاپيرياله جلا او له نورو سره له اړيکو پرته وڅارو ، د هغه هرڅه موږ ته آزاد او دده په خپل اختيار کې بريښي. او که موږ د هغه په چاپيريال کې، له کوم چا يا کوم څه سره د هغه اړيکي په پام کې وساتو ، دا په دې معنی ، له هغه چا سره چې کتاب لولي ، يا غږيږي. او يا له هغه کار سره چې دی پرې اخته دی، يا آن هغه فضا چې دی يې چاپير کړی دی، يا هغه له هغې رڼا سره چې د هغه شا او خوا ته پر پرتو شيانو ځلېږي، دغو ټولو ته ښه وګورو ، دا راته څرګنديږي چې له دغو شرايطو نه هريو پر ده اغيز لري او لږ تر لږه د هغه ديوې چارې ټاکونکي دي او يا يې لارښوونه کوي. او په هغه اندازه چې موږ پوهېږو ، څومره چې ددغو عواملو اغيز زيات وي. په کړو وړو کې د هغه آزادی زموږ تر پامه کمه او جبر پر هغه موږ ته پياوړی بريښي.

دويم بنسټ ، له نړۍ سره د انسان زماني اړيکي دي. څومره چې له نړۍ سره دغه اړيکي برالا او يا پټې اوسي په هماغه کچه به ددغه زمان په اوږدو کې څرګند او يا پټ واوسي. دا هماغه اړيکي دي چې پايله يې دلومړني انسان ګناه او له جنته د هغه د شړلو او په پای کې د بشريت د پيدا ايښت لامل شو. دغه لامل زموږ ترپامه تر او سني کورني ژونده(د مېږه او ښځې اړيکی) لاجبرې ښکاري. دا هماغه بنسټ او اړيکي دي چې ددې سبب کېږي ، هغه پېښه چې له پېړۍ پېړۍ پخوا په دې نړۍ کې پېښه شوې وه او له موږ سره د زمان له لارې پرته بل ډول اړيکي نه لري. دا وسني انسان تر کړو نه چې پايله يې لا څرګنده نه ده، جبرې ښکاره شي.

دا انسان د کړو وړو د جبر او اختيار په اړه زموږ قضاوت ، هغه وخت او واټن پورې تړلی دی چې د پېښې د پېښېدو له شېبې نه د قضاوت تر وخته پورې تير شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که زه په داسې يوې چارې قضاوت وکړم چې يوه شېبه مخکې مې ترسره کړې ده او د سرته رسېدو شرايط يې هم له او سنۍ شېبې نه هومره توپير نه لري ، زما چارې به ماته ناچاره او بېشکه چې اختياري وبرېښي، خو که پر هغې چارې قضاوت وکړو چې يوه مياشت مخکې او پخوا او چور په نورو شرايطو کې پېښه شوې وه، بې ارادې به اعتراف وکړم چې که دا کار مې نه واى کړى ، تر دې غوره او ښې پايلې او آن هغه جبري پېښې به چې له دغې پېښې راپيدا شوي دي ، تر سره شوې نه واى. که د خپلې حافظې په مرسته ، له دې هم پخوانيو پېښو شويو چارو ، د ساري په توګه د هغو چارو په اړه چې لس کاله پخوا پېښې شوې دي، فکر وکړم، بېشکه چې د دې کړو وړو پايله به ماته لا څرګنده وي، خو دا تصور که هغه چاره مې نه واى کړې، څه به پېښ شوى واى راته ګرانه ده. څومره چې د خپلې حافظې په مرسته لا لرې او پخوانۍ زمانې ته ورځو او يا په دې ډول دراتلونکې قضاوت کوو ، دا راته څرګندېږي چې د اختيار په اړه زموږ قضاوت لا تت برېښي.

په همدې توګه په ټوليزو چارو کې د ارادې د آزادۍ په هکله د بدلون د کچې له برکته انسان په تاريخ کې بيا موندل کېږي. هغه پېښه چې اوس. پېښه شوې ده ، بېشکه زموږ له نظره د ټولو هغو پېژندل شويو څېرو د کړو وړو زېږنده ده چې خپلواک ګڼل شوي دي، خو هغه څه چې لږ پخوا پېښ شوي دي او اوس هرو ورو د هغو داسې پايلې وينو چې پرته له هغه د بل څه شي تصور کولاى نه شو او له بله پلوه څومره چې موږ د پېښ په لټولو کې وروسته شاته درومو ، په هماغه کچه په هغو کې د اختيار کچه رالوېږي.

د اتريش او پروس جګړه بېشکه موږ ته د ځيرک بيسمارک او نورو د کړو وړو پايله برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم په دې کې شک دی ، خو د ناپلیون جګړې لا تراوسه هم موږ ته دا تلانو د ارادې زیږنده ښکاري، خو صلیبي جګړو نور په پوره توګه خپل دریځ او ځای موندلای ، نو ځکه د اروپا او سني تاریخ د هغو له تصوره پرته بې معنی دی، که څه هم د هغه وخت د تاریخ لیکونکو لپاره صلیبي جګړې هم د هغه وخت د څو تنو داسې تاریخي شخصیتونو د کړو وړو زېږنده دي چې آزاد او اختیار لرونکي ګڼل کېدل، خو ګله چې د وحشي قامونو د مهاجرت خبره رامنځ ته کېږي. هېڅوک هم دا تصور نه شي کولای چې د اوسنۍ اروپا بڼه ، دا تیلا د آزادې ارادې زیږنده ده، په هره کچه چې په تاریخ کې شاته ستنېږو او خپله د خېړنې موضوع لا لرغونې او له اوسنۍ زمانې لرې غوره کوو ، د هغو کسانو په کړو وړو کې اختیار او آزادي چې د پېښو د پېښېدو سبب شوي دي، موږ ته لا شکمن او د چارو لارښوونکي لا مجبور برېښي.

۳) زموږ څېړنې په دربیم پړاو کې ، د علتونو پر هغو خورا بې پایه اړیکو چې څه کم او زیات زموږ په واک کې دي او عقل د پېښو د شننې لپاره هغه ته اړتیا لري ، ولاړې دي. نو له دې د انسان هر ځانګړي کړه باید د پخوانیو پېښو د پایلې او دراتلونکو پېښو د علت په توګه خپل ځانګړی ځای لري.

کله چې موږ ته د کومې چارې د سرته رسېدو علت پوره ښکاره نه وي، دا مهمه نه ده چې دغه چاره جنایت دي، یا خیر، یا داسې چاره چې نیکي او بدي پورې هېڅ اړه ونه لري، موږ دا منو چې د دغې چارې سرته رسوونکی، هغه په خورا په ارادي او په اختیاري ډول سرته رسولې ده. که دغه چاره جنایت وي، تر هر څه دمخه موږ هغه ته د مجازاتو غوښتنه کوو او که د خیر کار وي ، هغه ته به تر هر څه دمخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

درناوي کوو او کله که کومه داسې چاره ترسره شي چې له اخلاقي پلوه، نه ښه وي او نه بده. هغه پېښه موږ ، د هغه د سرته رسوونکي دقوي ، غیر معمول او ازاد شخصیت زېږنده ګڼو ، خو که موږ ته دبې شمېر علتونو نه یو علت څرګند وی، په هغه کې موږ ته د څرګنده جبر ونډه پېژنو ، نو ځکه د هغه جنایت لپاره لږ غچ غواړو . د ښې چارې ستاینه هم ښه لږ کوو او د سرته رسوونکي آزادي او بیا ورتیا ته هم هو مره ارزښت نه ورکوو ؟ که جنایت کوونکي چې د جانیانو او داړه مارو په منځ کې لوی شوی دی. د هغه د ګناه پېټې سپکوي. تر خپلو ماشومانو د مور او یا پلار سرښندنه او ځارېدنه ، تر هغې سرښندنې او ځارېدنې نه چې ستاینې او ګټې لپاره کېږي، ، ډېره طبیعي او بې علته برېښي ، هغه کمه اختیاري او ازاده ده، نو ځکه لږه د ستاینې وړ ده ، که له یوې ډلې ، ګوند یا دیو مخترع له چارو او کړو وړو سره پخوانۍ پېژند ګلوي ولرو ، د هغه چارې موږ کم حیرانه وي. که موږ د زیاتې تجربې خاوند یو ، که موږ د خلکو پر کړو وړو پر جبر او اختیار پر له پسې څارنه ولرو ، د هغه کړه وړه ، موږ ته زیاتره جبرې برېښي او آزادي یې کمه. که زموږ تر څارنې لاندې کړه وړه ساده وي او زموږ تر څارنې لاندې چارې زیاتې وي ، نو زموږ تصور به د هغو له جبرې والي نه، بشپړ وي. د هغه ځوان رسوایي چې پلار یې بدنام سړی وي ، د هغې ښځې بدلمني چې په څرګند بدنامه ماحول کې لویدلې وي او نیشه سړی بیا بدمستۍ ته ورستنېږي او دداسې نورو چارو علتونه ، څومره چې موږ ته څرګند وي ، بیا هم موږ ته لږ اختیاري برېښي.

که دداسې یو سړي کړه وړه چې د هغه عقلي وده خورا ټیټه وي، یعني ، یو ماشوم یا لیوني کړه وړه څېړو ، له دې کبله چې د هغه ، د کړو وړو له علتونو او د ذهن له سادګۍ سره آشنا یو ، د هغه کړه وړه اجباري

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د آزادي یا اختیار ونډه په هغه کې دومره کمه ونیو چې د هغو له علتونو نه په خبرېدو سره سمدلاسه د هغو د پایلو اټکل کولای شو.

یوازې د همدغو دریو اصلونو پر بنسټ دي چې په ټولو قوانینو کې د هغو جانیانو لپاره د مسوولیت پېټې کمېږي چې باخاري یا ذهني نیمګړتیا ولري. د سد یا آګاهۍ د زیاتوالي او یا کم والي له امله، د هغو شرایطو ته په پام، چې د غه پېښه په کې پېښه شوې ده، د پېښې د پېښېدو او د هغه د قضاوت تر وخته پورې، وخت ته پامرنه او د هغو دلایلو د لرې او نږدې پېژندګلوۍ پر بنسټ دي چې دیو چا د مسوولیت کچه ټاکل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

او په دې ډول له موږه بهر چاپیریال سره زموږ د اړیکو د زیاتوالي او کموالي په کچه د جبر او اختیار په اړه زموږ تصور هم زیاتېږي او کمېږي. دغه راز د پېښې د پېښېدو د له وخته د زیاتوالي او کموالي او له دغې پېښې سره د اړیکو کموالي او زیاتوالي ته په پام سره ده چې، دغې پېښې پورې د اړوندې پایلې اغیزې پر موږ زیاتېږي او کمېږي.

په دې ډول که موږ د داسې یو چا حالت څېړو چې له ماحول سره یې اړیکي خورا ځرګند او د هغه د کړو وړو وخت زموږ د قضاوت له وخته خورا لرې وي او هغه عوامل ټول موږ ته ځرګند وي چې د هغه له امله دغه پېښه یا چاره ترسره کېږي، نو دغه چاره موږ په بشپړه توګه جبرې او د اختیار نښې په هغې کې خورا کمې ګڼو، خو که موږ د داسې یو چا حالت وڅېړو چې له بهرني ماحول سره د هغه اړیکي خورا کمزورې ، د هغه د کړو وړو او یا د ځانګړې چارې د پېښېدو وخت ، له اوسني وخت سره نږدې وي او موږ له هغو عواملو سره چې د هغه له امله دغه پېښه ترسره شوې ده ، پېژند ګلوي و نه لرو ، د هغه کړه وړه به موږ ته خورا اختیاري او آزاد وبرېښي او جبر به یې خورا کمزوري او کم ښکاره شي.

په دغو دواړ حالتو کې چې څومره د پېښې په اړه موږ خپل نظر بدل کړو ، څومره چې پر پېښې د ماحول اغیز لا زیات ځانته ښکاره کوو ، څومره چې د پېښې د پېښېدو وخت لرې یا نږدې تصورو وو او یا هم یا څومره چې د پېښې عوامل موږ ته ځرګند او یا ناځرګند وي، موږ هېڅکله نه شو کولای په بشپړه توګه د یوې پېښې پېښېدل اجباري او یا اختیاري وګڼو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱) که هر څو مره مو ږ د چاپیریال له اغیزه آزاد او د هغه اړیکي خورا لږ وګڼو ، بیا هم هېڅکله نه شو کولای په دغه چاپیریال کې داختیار په مفهوم پوه شو. دانسان کړه په جبري توګه د هغه دبدن او د هغه دماحول تابع دي. زه خپل لاس پورته کوم او بېرته یې ښکته کوم، ماته مې خپل دغه کړه اختیاري برېښي، خو که له ځانه و پوښتم چې ایا ما کولای شول خپل لاس هرې خواته پورته کړم ؟ وینم چې ما لاس هغه پلو ته پورته کړی دی چې زما په شا او خوا کې له بل هرپلوه ، زما بدني جوړښت ته خنډ نه و. که ما له ټولو خواو نه یوه خوا ټاکلې ده ، دا له دې کبله وه چې په دغه لور دلاس پوره کېدو لپاره تر بل هرلوري، خنډ کم و. ددې لپاره چې انسان چور آزاد او اختیاري وګڼو ، هغه باید له ماحوله بهر تصور کړو ، خو داسې برېښي چې دغه چاره ناشونې ده.

۲) هر څو مره که مو ږ د پېښې په اړه دقضاوت وخت ، د پېښې د پېښېدو وخت ته ورنږدې وګڼو ، هېڅکله هم نه شو کولای د وخت او زمان له جبره ځان ازاد کړو. آن که دغه پېښه یوه شېبه مخکې هم شوې وي ، هغه د زمان له اغیزه ځکه آزاده نه ده چې هغه په زمان کې ترسره شوې ده. هغه دوخت له اغیزه جلا کولای نه شو. زه کولای خپل لاس پورته کړم ؟ خپل لاس پورته کوم، خو که زه له ځانه وپوښتم چې ایا ما کولای شول، په هغه شېبه کې چې تیره شوه، لاس پورته نه کړم ؟ ددې لپاره چې پر خپل ډاډ پوه شم، خپل لاس نه پورته کوم، خو دلاس له پورته کولو هغه وخت ډډه نه ده شوې، چې په هغه وخت کې ما دآزادۍ او اختیار په اړه فکر کاوه. هغه شېبه تیره شوې ده او نور ، زما له واکه او اختیاره وتلې ده. دغه راز هغه لاس چې ما پورته کړی، نور نو هغه لاس نه دی چې زه یې نه پورته کوم او هغه هوا چې دغه خوځېدا په کې شوې ده ، هم هغه هوا نه ده چې اوس له مانه چاپیره ده. هغه شېبه هم نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راستنېدونکې ده چې دغه کړه په کې شوي دي، خو دا چې وروسته مې دلاس له پورته کولو ډډه وکړه ، دا ددې لامل کېدای نه شي چې ما نه شو کولای مخکې هم لاس پورته نه کړم. دا چې د زمان په يوه شېبه کې ، زما له خوځېدا پرته بله خوځېدا کېدای نه شوه. دا ، دا معنی نه لري چې کولای يې شول بله خوځېدا وشي. ددې لپاره چې خپله خوځېدا آزاده او اختياري وګڼلی شو بايد وکولای شو ، هغه د تير او راتلونکي په منځ کې يعني د زمان او وخت نه دباندې تصور کړو چې دا هم ناشونې ده.

۳) هر څومره چې د پېښو د پېښېدو دعواملو د پېژندنې ستونزې، بې شمېره وي ، هېڅکله نه شو کولای د اختيار او آزادي يعنې د علت پوره نشتوالي راپيدا کړو. که هرڅومره موږ ته د پېښو د پېښېدو اراده خپله وي او که پردی، ناڅرګنده وي که څرګنده. دعقل لومړې هڅه د هغه علت لټونه ده چې له هغه نه پرته ددغې پېښې د پېښېدو تصور هم نه شو کېدای. زه غواړم ديو څه کولو لپاره خپل لاس پورته کړم. البته بې هر علته ، خو دا چې زه غواړم يو څه سرته ورسوم ، هغه هم بې علته او پرته له هرډول دليله، دا په خپله زما ددې چارې د سرته رسولو علت دی.

خو آن که داسې يو څوک تصور کړو چې له هرډول اغيزه آزاده وي، د هغه دهمدې شېبې او اوسني کړه وڅارو او داسې وګڼو چې هېڅ علت هغه دې کارته نه هڅوي، دجبر اغيزه د هغه په چاروکې خورا لږ او هېڅ وشمېرو ، آن په دې حالت کې هم د سړي دبشپړې ازادۍ خبره نه شو کولای ، ځکه هغه موجود چې له هرډول اغيز نه بې اغيزې، دزمان نه بهر او کړه يې کوم علت پورې اړه ونه لري، نورنو انسان نه دی.

کټ مټ همداسې ، هېڅکله نه شو کولای دچا داسې کړه تصور کړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په بشـپړه توګـه لـه اختيـار او آزادۍ نـه بې برخې او يـوازې د جبـر تر قانون لاندې وي.

۱- که هرڅومره زموږ پوهه د هغې فضا له شرايطو نه چې سرۍ په کې دی زياته وي، دغه پوهه هېڅکله نه شي کولای بشپړه و اوسي. داځکه چې دغه شرايط په بې پايه توګه داسې دي لکه فضا چې بې پايـه ده او تر هغه پورې چې پر انسان د ټولو شرايطو اغيز څرګند او ټاکل شوی نه دی، يعنې پـه دې معنی چې پوره جبر نـه شتـه او هلتـه د اختيـار ونډه ليدلای شو.

۲-هرڅومره چې د پېښې او کړو وخت او زمان ، د هغو کړو لـه وخت او زمان نه چې موږ قضاوت پـرې کوو ، لـرې وګڼو ، ددغـو کـړو د سرتـه رسېدو پړاو تل ټاکلی دی. خو زمان او وخت بې پايه دی، له دې پلوه هم هېڅکله د پوره او بشپړ جبر تصور کېدای نه شي.

۳- هرڅومره چې د کومې پېښې يا کړو د علتونو لړۍ موږ ته څرګنده وي. موږ به ځکه هېڅکله د دغې لړۍ پر کړيو ترپايه پوه نه شو چې دغـه لړۍ بې پايه ده، نو له دې کبله هم نه شو کولای پوره او بشپړ جبر ترلاسه کړو.

او ددې ترڅنګ ، کـه آن پـه کومـه پېښـه کې مټې آزادي هـم ومنو ، يعنې له هېڅ سره برابره آزادي، بيـا هـم ځېنې وخت د ساري پـه توګـه ، د مـرګ پـه حـال کې انسـان يـا جنـين، يـا هـم باڅاری(لېونی)هـېڅ ډول اختيار نه لري، زموږ دغه منښې زموږ له خوا د ښارنې وړ انسان د مفهوم د انکار معنی لرلای.

په دې ډول هره شبېه چې آزادي پـای تـه رسېږي، هلتـه انسـان هـم نـه شته. نو له دې کبله که انساني کړه يـوازې جبـري او لـه هرډول آزادۍ بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخې وي، په هماغه کچه له تصوره لرې دي، لکه هغه کړه چې له مطلقې آزادۍ سره مل وي.

په دې ډول ، د هغه انسان، د هغو کړو د څېړنې لپاره چې له جبره پرته ، بل ډول تر سره شوي نه وي او له هر ډول ازادۍ نه بې برخې وي. باید د فضا له بې شمېره شرایطو سره آشنا شو ، باید په خپلو څېړنو کې د بې پایه وخت او زمان پړاو په پام کې ولرو او بې شمېره عوامل او علتونه وپېژنو.

د دې لپاره چې یو انسان په بشپړه توګه آزاد او له هر ډول جبري قانون نه بې اغیزه تصور کړای شو. موږ باید هغه یوازې له فضا نه دباندې ، له وخته او زمان نه وتلی او له هر ډول علت او اغیزه لرې تصور کړو ، په لومړي ډول کې ، که جبر بې اختیاره کېدای شوای، موږ به د جبر هماغه یوه جبري قانون نه مرسته غوښتې وای یعنې له یوې بې محتوا اډانې نه.

دویم ډول یا پېښه کې ، که اختیار بې له جبره کېدونکې وای، موږ به له هر ډول شرایطو نه آزاده ، آزادۍ ته چې د فضا ، زمان او علت له اغیزه ازاده وای، رسېدلي وای. هغه آزادي چې له زمان ازاده وي، نه شته او دا به بې اډانې(چوکاټه) محتوا وای .

په ټولیز ډول به موږ دوو پایلو ته چې ټول انساني نظریات پرې ولاړ دي، رسېدلي وای. د هغو دژوند نه پوهېدونکې ماهیت او بل هغه قوانین چې پر هغه لاسبري دي.

عقل وایي:

۱) چاپېریال له خپلو ټولو ډولونو اوبڼو سره چې د هغو په مرسته احساسېږي، یعنې ماده، خورا بې پایه ده او په بل هېڅ ډول یې د تصور امکان نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲) وخت او زمـان یـو بې پا یـه او پرلـه پسـې او آن یـوه شـېبه هـم نـه دریدونکي لړۍ ده چې پرته له دې نه ، دغه لړۍ دربدل نه لري په بل ډول تصور کېدای نه شي.

۳)دعلتونو دلړۍ پایلې، نه پیل لري او نه پای درلودای شي.

آګاهي وايي:

۱)

یو ازې زه یم او هر هغه څه چې شته والي لري، یوازې زه یم او پـه دې توګه فضا هم زما یوه برخه ده.

۲) زه تیریدونکي زمان او وخت ، دحال په او سنۍ شېبه کې چې پـر هغه کې دیـوه ژونـدي موجود پـه توګـه آګـاهـی لـرو ، سنجوو ، نـو لـه دې کبله له زمانه سم بهر یم.

۳) زه دعلت له اغیزه هم بهر یم، دا ځکه چې زه ځان د خپـل ژونـد د هرې بڼې دڅرګندیدو علت احساسوم.

عقل دجبر قوانین څرګندوي او آګاهي داختیار ماهیت.

بې پایه آزادي یـا اختیـار، پـه انسـاني وجدان یـا اګـاهي کې دژونـد ماهیت دی.

بې محتوا جبر انساني عقل او د هغه درې ګونې بڼې دي.

اختیار او آزادي هغه څه دي چې څېړل کېږي او جبر هغـه څـه دی چـې څېړنه کوي. آزادي محتوا ده او جبر بڼه ده.

یوازې د پېژندنې د دوو سرچینو پـه جلا کېدو او ویشـلو سره چې دمحتوا او بڼې په توګه یو لـه بـل سره اړه لـري ، دداسې مفـاهیمو لکـه جبر او اختیار چې متقابلا یوبل انکاروي او پـه یـوازې بڼه د درک وړ نـه دی، پوهېدلای شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوازې د پېژندنې د دغو دوو سرچینو ، له یو ځای کېدو نه، چې یو له بل سره اړه لري، د انساني ژوند څرګند تصور کېدای شي. د دغو دوو مفاهیمو ، محتوا او بڼې نه دباندې چې په خپل یو ځای کېدو سره، متقابلا یو بل پېژني ، د ژوند تصور ناشوني دی.

هر هغه څه چې موږ د انساني ژوند په اړه پوهېږو ، یوازې د اختیار او جبر یعنې د آګاهي او عقل ترمنځ تاکلې اړیکې دي.

پر هغه څه چې موږ د طبیعت او نړۍ په اړه پوهېږو ، یوه داسې ځانګړې اړیکه ده چې د طبیعت د قوت او د جبر د اړتیا یاد ژوند د ماهیت او عقلي قوانینو ترمنځ شته دی.

د طبیعت د ژوند قوتونه له موږه دباندې دي او زموږ آګاهي پر هغه لاسبرې نه ده. هغه د ثقل د مرکز، د برېښنا د ټکان، د ژوند د حیواني قوت او نورو په نامه نوموو ، خو د انساني ژوند قوت او پیاوړتیا داسې څه دي چې زموږ د پېژندنې قوت او آګاهي پر هغه خبر دي او موږ هغه د اختیار او آګاهۍ په نامه یادوو.

خو له دې امله چې د ثقل پر مرکز زموږ آګاهي لاسبری نه لري، مګر بیا هم هر انسان هغه درک او احساسوي او هغه یوازې د جبرې قوانینو (د ټولو ستورو د ساده درونداوالي نه نیولي بیا د نیوتن تر قوانینو پورې). له مخې چې پر هغو لاسبرې دي، پېژني. آزادي هم ، په مخامخ ډول درک کېدای شي، خو ټول له هغه خبر دي، موږ یوازې او یوازې د هغو اړوندو قوانینو (د انسان له فاني والي نیولي ، بیا تر پېچلو اقتصادي او تاریخي قوانینو پورې)له مخې چې پر موږ لاس برې دي، پېژنو.

پېژندنه، دې ته وایي چې د ژوند ماهیت د عقل په تله او قوانینو وتلو ، هر هغه څه چې د انسان ازادي له نورو قوتونو نه جلا کوي، داده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د انسان اګاهي له هغو خبره ده، خو د عقل لپاره هغه له نورو نه هېڅ توپیر لري.. په هغو علومو کې چې موضوع یې د ژوندیو موجوداتو پېژندنه او څېړنه ده. هغه څه چې موږ ته څرګند دي، جبري قوانین او هغه څه چې ناڅرګند دي، دژوند قوت ګڼو. د ژوند قوت د هغو څیزونو پاتې شونکې دی چې موږ هغه د ژوند د ماهیت په توګه پېژنو.

په تاریخ کې کټ مټ همداسې ده:

پرهغه څه چې پوهېږو، هغه جبري قوانین ګڼو او هغه څه چې نه پېژنو او نا څرګند دي، هغه ازادي بولو.

د تاریخ لپاره ازادي، د هغو ناپېژندلو شویو، پاتې شوونکي دي چې موږ د انسان د ژوند د قوانینو په اړه پرې پوهېږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

دعلتونو اړیکو ته پام له بهرنۍ نړۍ او وخت سره د انسان د اختیار او آزادۍ د ځرګندونو څېړنه ، دتاریخ موضوع ده.

دا په دې معنی چې تاریخ، آزادۍ او اختیار دعقلي قوانینو له مخې څېړي، نو له دې کبله تاریخ تر هغه ځایه علم ګڼل کېږي چې اختیار او آزادي د قانون په مرسته وپېژندله شي.

دتاریخ د څېړنې له مخې د یوه قوت په توګه ، پر تاریخي پېښو د انسان دازادۍ، یعنې دقانون له اغیزه دازاد قوت ، هغه څه ته ورته دي، لکه هغه شان چې نجوم داسې یوقوت مني چې په اختیاري بڼه پر کیهان اود ستورو پر خوځون اغیز کوي.

ددغه شان یو ځیز منل ، له ټولو شتو قوانینو نه سترګې پټول دي. یعنې ټولو پوهو او پېژندنو ته شا کول. آن که داسې یو خوځېدونکي ځیز چې له فزیکي قوانینو نه هم خپلواک وي، شته والي ولري، نودا ، دا معنی لري چې دکپیلر او نیوتن قوانین هم نه شته او نور نه دکیهان او ستورو دخوځون هېڅ کوم قانون هم اعتبار نه لري او نه شته. آن که دانسان یو اختیاري او ازاد خوځون هم وي، هېڅ یو تاریخي قانون به شته والي ونه لري او دتاریخي پېښو په اړه به هېڅ تصور، تصور هم پیدا نه کړي.

له تاریخي پلوه داسې تګلوري شته چې انساني ارادې د هغو په اوږدو کې خوځېږي، ددغو تګلورو ، یو سر په ناڅرګندو رازونو کې پټ او په بل سر کې یې دانسان پر ازادۍ پېژندنه او آګاهي د اوسنۍ شېبې په فضا او په اوسنۍ زمانې کې، علتونو سره په پام کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځېږي.

څومره چې د دغو خوځون ډګر موږ ته څرګند او پراخه وي، په هماغه اندازه به د خوځون قوانین موږ ته څرګند او ثابته وي، خو د دغو قوانینو پیدا کول او پېژندنه د تاریخ دنده ده.

د هغې تګ لوري له مخې چې اوس علم د خپلو موضوعاتو د څېړنې لپاره غوره کړې دی او د هغو په رڼا کې د پېښو علت د انسانانو په آزاده اراده کې لټوي، د قوانینو پېژندنه ګرانه خبره ده، ځکه هر څومره چې د انسان د آزادۍ لمن رالنډه کړو ، خو همدا چې له هر قانون نه د هغه د وتلي قوت په توان پوه شو ، په خپل سر مو له قانونه سر غړولی دی.

همدا چې تر پایه پر دغو قوانینو سترګې پټې کړو ، یعنې آزادۍ ته، تر پایه دیوه مرستندوی علت په سترګه وګورو ، په دې مو سر خلاصېږي چې پر علتونو لاسبری نه لرو او هغه وخت دی چې تاریخ د علتونو د لټولو پر ځای د قوانینو موندل خپله دنده ګڼي.

د دغو ډول قوانینو لټونه لا ډېره پخوا پیل شوې ده او د تفکر او شننې هغه نوې بڼه چې تاریخ یې باید پیل کړي، په کرار کرار رامنځ ته کېږي. هڅې پیل کوي او له هغه سره همهاله پخوانی تاریخ د پدیدو او څیزونو د علتونو له لټولو په کرار کرار مخ اړوي او د ځان د ورکولو په بهیر کې وړاندې درومي.

ټولو بشري علومو همدا لاره وهلې ده. د ریاضي علم تر ټولو علومو ځیرک علم دی. د دغه علم ، خورا کمکۍ برخې ته په رسېدو سره ، د کمکیتوب چاره پرېښوده او د دغو خورا وړو او ناڅرګندو څیزونو په راټولو یې نوی پړاو پیل کړ. د ریاضي علم د علتونو مفهوم ته شا کړه او د مفاهیمو پر ځای یې د دلایلو لټونه او د قوانینو پیدا کولو ته مخه کړه. یعنې د ټولو ناڅرګندو او بې پایه کمکیو عناصرو د ګډو ځانګړتیاوو

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانون ته.

که څه هم نورو علومو همدا ، خو په بل ډول د تفکر همدا لاره غوره کړې ده. کله چې نیوتن د جاذبې قانون را ښکاره کړ ، هغه دا نه ویل چې لمر یا ځمکه کولای شي ، نور ستوري ځان ته را جذب کړي ، خو هغه دا وویل چې ټول ستوري ، له سترو نیولې بیا تر کوچنیو پورې ، د یو بل د جذبولو ځانګړتیا لرونکي دي. یعنې د ستورو د خوځېدا د علت موضوع یې را وسپړله او هغه ځانګړتیاوې یې ښکاره کړې چې په ټولو ستورو کې له خورا لویو او سترو رانیولې بیا تر خورا کوچنیو پورې سره ګډې دي.

طبیعي علوم هم کټ مټ همدا سې کوي. د غو علومو هم د علت لټونې چارو ته مخه کړه او د قوانینو پلټنه کوي. تاریخ هم په همدې دریځ کې ولاړ دی. که د تاریخ موضوع ، نه د ځېنو خلکو د ژوند د پېښو ، بلکې په ټولیز ډول د خلکو او بشري ټولنې د غورځنګونو او خوځون مطالعه او څېړنه ده ، نو باید د علتونو د مفهوم پلټنه پرېږدي او د قوانینو پلټنه ځکه وکړي چې د آزادۍ په ټولو او آن خورا وړو عناصرو کې سره ګډ ، برابر ، نه جلا کېدونکي او را ټول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

له هغه وخته چې د کوپرنیک قانون کشف شو او دا ومنل شوه چې دالمر نه دی چې دځمکې په شا او خوا ګرځي بلکه دا ځمکه ده چې دلمر پر شا او خوا چورلیږي. نو د پخوانیو ستورپوهانو هرڅه په اوبو لاړل. دا کېدای شوه چې د ستورو او کیهان په اړه د پخوانیو ستورپوهانو اند او نظریات وساتل شي او دغه نوی قانون هم ومنل شي، خو د هغه نه منل ځکه ګران و چې نور د بطلیموس نجوم ته غاړه ایښودل ګران و، خو بیا هم د کوپرنیک د قانون تر کشفه وروسته د بطلیموس د نجومو بازار لا تر ډیرو وختونو پورې تود و.

له هغه وخته چې دلومړي انسان وویل او دایې ثابته کړه چې د زوکړې او جنایاتو شمېر د ریاضي د قوانینو تابع دی او یا پېژندل شوي. جغرافیایي، سیاسي، اقتصادي شرایط، دا یا هغه ډول حکومتي اداره رامنځ ته کوي، یا له ځمکې او خاورې سره د خلکو ځانګړي اړیکي، د هغو خلکو د خوځون لامل کېږي. له هماغه وخته تاریخ خپل هغه ماهیت نابود کړ چې دغه هر څه پرې ولاړ وو.

دا کېدای شو چې نوی قوانین ونه منل شي او د تاریخ په اړه پخواني نظریات وساتل شي، خو داسې بریښېده، تر هغه پورې چې نوي قوانین رد نه شي، نه شو کولای د انسانانو دآزادې ارادې په توګه د تاریخي پېښو څېړنو ته دوام ورکړو، ځکه که د حکومت کوم ډول، یا د کوم قام، کوم خوځون، د کومو جغرافیاوي قام پېژندنې یا اقتصادي شرایطو په پایله کې شوی وی، نو دا وینا چې د وګړو دا اراده چې څه ډول واک یې ټینګ کړی دی، یا یې کوم غورځنګ خوځولی دی، نه شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای د هغه واک یا غور ځنګ علت وګڼو، خو له دې سره سره تاریخ د پخوا په شان د شمېرنې، جغرافیې، سیاسي اقتصاد، پرتلیزه فلالوژي او جیالوژي علومو په ملتیا چې د هغه له اصولو سره اړخ هم نه لګوي، زده کېږي.

تر ډېرو او په سختۍ سره د طبیعت په فلسفه کې د نویو او زړو نظریاتو ترمنځ سیالي روانه وه. الهایات، د پخوانیو نظریاتو ساتنې او ملاتړ ته ولاړ و او د نویو نظریاتو پلویان یې پر کفر او د ایمان پر راپرزولو تورنول، خو همدا چې ربښتیا بری وموند په هماغه تند قوت یې د نویو نظریاتو پلوي کوله.

نن هم کټ مټ همداسې د تاریخ د زاړه ډول او نوې فلسفې ترمنځ سیالي په هماغه قوت روانه ده. الهیات نه یوازې له زړو او پخوانیو نظریاتو نه ملاتړ کوي بلکې نوې فلسفه پر کفر او ورانۍ تورنه وي.

د دواړه خوا پلویان ښه پیاوړتیا ښیي یې هم د دې او هم د هغه نظر پلویان د سیالۍ دواړو لمسونې کوي او حقیقت پټوي. له یوې خوا د پېړیو په اوږدو کې د ودانۍ شوې ودانۍ د راپرزیدلو ویره او پښېماني ده او له بلې خوانه د جهل د ودانۍ د راپرزیدلو سودا.

هغو کسانو چې په طبیعي فلسفه کې، د حقیقت پر وړاندې سیالي کوله، داسې یې انګېرله، که دوی د غه حقیقت ومني، د ایمان واک به ړنګ، د اسمانونو پر پیدا ښت اعتقاد به سست او د یوشع، له معجزې به انکار وشي. د کوپرنیک او نیوتن د قانون پلویانو داسې تصور کاوه چې د نجوم قوانین د مذهب ضد دي. د ساري په توګه ولتر د جاذبې قانون، د وسلې په توګه د مذهب پر وړاندې کاراوه.

نن هم ټول حالات کټ مټ همداسې دي، یعنې همدا چې د جبر قانون دې ومانه، تا په دې تورنوي چې تا د روح، نیکۍ او بدۍ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

مفاهيمو او د کليسا او دولت له ټول جوړښتونه چې پر دغه بنسټ ولاړ دي، انکار کړی دی.

اوس هم د جبر نابللي پلويان لکه ولتر په خپله زمانه کې ، له دغه قانونه لکه وسله د دين پر وړاندې کار اخلي، حال دا چې په نجوم کې هم ، د کوپرنيک د قانون په څير ، د تاريخ په اړه د جبر قانون، نه يوازې هغه بنسټونه چې د دولت او کليسا جوړښتونه پرې ولاړ دي، نه ړنګوي بلکې د هغه د ټينګوالي لامل دی.

لکه په هغه زمانه کې د نجوم، اوس هم د تاريخ په اړه ، د نظر ټول اختلافات يوازې د يوه ټاکلي مطلق پر منلو دي. هغه مطلق چې د محسوسو او ليدونکو پديدو د ارزونې لپاره کارول کېږي. د ارزونې دغه مطلق يا ملاک هغه وخت د ځمکې نجوم و او اوس د تاريخ له مخې ، د وګړي يا فرد خپلواکي يا آزادي ده.

د هغې د مطلق يووالي د منلو او نه منلو په اړه دی چې د مسوسو او څرګنديدو د آوارۍ لپاره کاريږي. د اورولو يا حل دغه محک په نجوم کې ناخوځېدونکې ځمکه او په تاريخ کې بيا هغه د شخصيت ناپيلتوب او اختيار دی.

لکه هغه شان چې په نجوم کې د ځمکې د خوځون د منلو ستونزه په دې کې وه چې په مخامخ توګه د ځمکې د نه خوځون او همدغه راز د ستورو د ظاهري خوځون نه سترګې پټول و ، دغه راز د تاريخ لپاره هم پر فضا او زمان کې د وګړي د ښکيل والي د قانون او له اغيزمنو بهېرونو نه دوګړو له اړيکو د خلاصون د منلو ستونزه، په دې کې ده چې انسان بايد د آزادۍ له ځانګړی ظاهري احساسه سترګې پټې کړي، لکه هغه شان چې په نجوم کې نويو نظرياتو ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"رښتیا هم موږ د ځمکې خوځون نه احساسوو، خو د هغې د نه خوځون نه، بې معنی پایلې ته رسېږو، خو دا چې، د هغه د خوځون منل چې محسوس نه دی، موږ قانون ترلاسه کوو".

په تاریخ کې بیا نوي نظریات هم داسې وایي:

"دا سمه ده چې موږ خپلې خنډونه نه احساسوو، خو ځان ازاد ګڼلو نه بیا، ناوړه او پوچې پایلې ته رسېږو، حال دا چې، که ځان د بهرنۍ نړۍ او زمان تابع او د علتونو په ښکیل کې ښکیل وګڼو، قانون ته رسېږو".

په لومړي حالت کې باید په فضا کې د سکون له منل شوي نظر نه سترګې پټې شوې وای او خپل ناحس کېدونکي خوځون مو منلای وای، او په اوسنۍ حالت کې کټ مټ باید په هماغه کچه اړ یو له هغې آزادۍ نه تیر شو چې پرې خبر یو او خپل نامحسوس جبر ومنو.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library